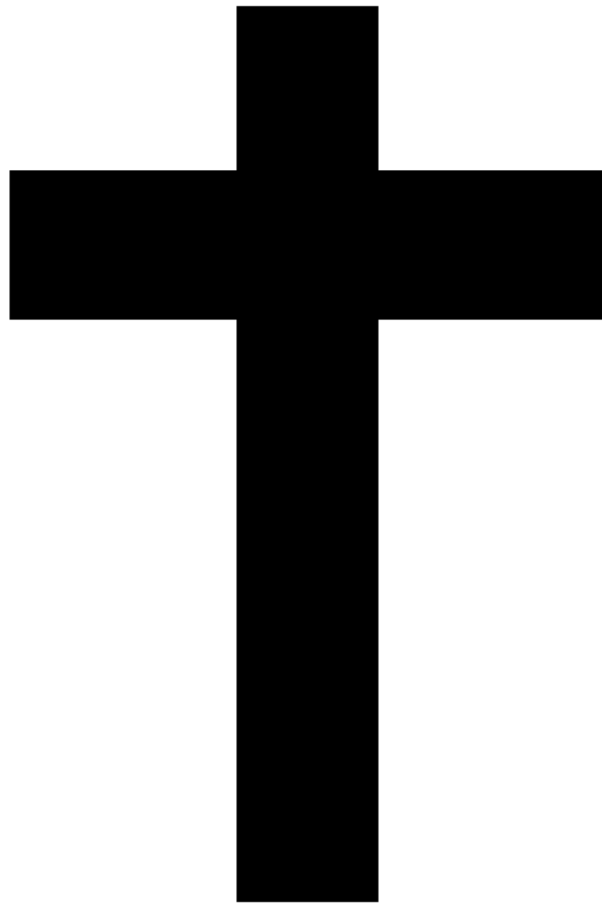


Ipqitchuat Makpigaat
- Agaayyutim Uqałhi
Iñupiatun



The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

Ipqitchuat Makpigaat - Agaayyutim Uqalhi Inupiatun
The New Testament in Northwest Alaska Eskimo

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Inupiatun, Northwest Alaska (Northwest Alaska Eskimo)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 4 Mar 2019 from source files dated 14 Dec 2018

46cece15-9127-50b3-bf07-88a1082e7ab6

Contents

FRT	1
Matthew	2
Mark	44
Luke	70
John	114
Acts	146
Romans	188
1 Corinthians	209
2 Corinthians	228
Galatians	240
Ephesians	247
Philippians	254
Colossians	259
1 Thessalonians	264
2 Thessalonians	268
1 Timothy	270
2 Timothy	276
Titus	280
Philemon	283
Hebrews	284
James	299
1 Peter	305
2 Peter	311
1 John	315
2 John	321
3 John	322
Jude	323
Revelation	325

Ippitchuat Makpigaat
Agaayyutim Uqalhi Iñupiatun

The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo

Wycliffe Bible Translators
The New Testament in Iñupiatun
Northwest Alaska Eskimo
[esk]

First edition, © International Bible Society, 1997
Second Edition, © Wycliffe Bible Translators, 2010

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons License (Attribution, Noncommercial, No Derivatives)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Table of Contents

page

Uqal̄hich Aglaan̄i Matthew-ŋum

Sivullian̄i Jesus Christ-ŋum

¹ Uvva ukua aglan̄ich sivullian̄iñ Jesus Christ-ŋum, kin̄uviaŋupluni David-miñ Abraham-miñlu.

² Abraham aapagigaa Isaac-ŋum,
Isaac-li aapagigaa Jacob-ŋum,
Jacob-li aapagigaa Judah-ŋum aniqataiñlu.

³ Aasiñ Judah aapagigaak Perez-ŋumlu Zerah-ŋumlu, taapkuak aakan̄ak Tamar,
Perez aapagigaa Hezron-ŋum.
Hezron-li aapaŋa Ram-ŋum.

⁴ Ram-li aapagigaa Amminadab-ŋum,
Amminadab-li aapagigaa Nahshon-ŋum.
Nahshon-li aapagigaa Salmon-ŋum.

⁵ Salmon-li aapagigaa Boaz-ŋum, Rahab-mik aakaqaqtuam,
Boaz-li aapagigaa Obed-ŋum, aakaqaqtuam Ruth-mik,
Obed-li aapagigaa Jesse-m, ⁶Jesse-aasiñ aapagigaa umialgum David.
David-li aapagigaa Solomon-ŋum, aakaqaqtuam Uriah-m nuliağaluan̄anik.

⁷ Aasiñ Solomon aapagigaa Rehoboam-ŋum,
Rehoboam-li aapagigaa Abijah-ŋum,
Abijah-li aapagigaa Asa-ŋum.

⁸ Asa-li aapagigaa Jehoshaphat-ŋum,
Jehoshaphat-li aapagigaa Jehoram-ŋum,
Jehoram-li aapagigaa Uzziah-ŋum,

⁹ Uzziah-li aapagigaa Jotham-ŋum,
Jotham-li aapagigaa Ahaz-ŋum,
Ahaz-li aapagigaa Hezekiah-ŋum.

¹⁰ Hezekiah-li aapagigaa Manasseh-ŋum,
Manasseh-li aapagigaa Amon-ŋum,
Amon-li aapagigaa Josiah-ŋum.

¹¹ Josiah-li aapagigaa Jeconiah-ŋum aniqataiñlu. (Ukua taimani Israel-aagmiut aullau-
traupmata Babylon-mun.)

¹² Iñuich tikiutikkaun̄anikmata Babylon-mun,
Jeconiah aapagigaa Shealtiel-ŋum,
Shealtiel-aasiñ aapagigaa Zerubbabel-ŋum,

¹³ Zerubbabel-li aapagigaa Abiud-ŋum,
Abiud-li aapagigaa Eliakim-ŋum,
Eliakim-li aapagigaa Azor-ŋum,

¹⁴ Azor-li aapagigaa Zadok-ŋum,
Zadok-li aapagigaa Achim-ŋum,
Achim-li aapagigaa Eliud-ŋum,

¹⁵ Eliud-li aapagigaa Eleazar-ŋum,
Eleazar-li aapagigaa Matthan-ŋum,
Matthan-li aapagigaa Jacob-ŋum,

¹⁶ Aasiñ Jacob aapagigaa Joseph-ŋum, uinan Mary-m, taamna Mary Jesus an-
navigikkana taiguutiqaqtuam Christ-mik.

¹⁷ Iluqatiŋaasiñ kin̄uviağiich aullağniip̄lutin̄ Abraham-miñ David-munaglaan
akimiaguutailaun̄iqsut, suli aullağniip̄lutin̄ David-miñ iñuich aullautrauhatnunaglaan
Babylon-mun kin̄uviağiich akimiaguutailaupmiñiqsut. Aasiñli iñuich aullautrauhat-
niñaglaan akimiaguutailaupmiut kin̄uviağiich aniñhanunaglaan Christ-ŋum.

Aniñija Jesus Christ-ñum

¹⁸ Uvva Jesus Christ-ñum aniñha itnailiplugu inniqsuq. Aakaña Mary nuliaksrausitianikami Joseph-mun, aglaan katigaluaqatik ilitchuğiniqsuq siñaiyautilaagmiñik Ipqtichuakun Irrutchikun. ¹⁹ Aasiñ uiksrautaa Joseph nalaunñaruajuniqsuq. Iñisimagaa katchuutihiksrani Mary-mik nalaunñaitkisilaaña, aglaan kanjusaagunjiññigaa iñuñnun. Taatnamik sivunnigñiqsuq avitchuklugu nalunautchipluni. ²⁰ Taavrumiña isumaaluktitlugu Atangum isağulgan sagviutiniğaa siññaktukun nipliğhuni, “Joseph, kiñuviagi-gaatin David-ñum, sivuğanak Mary-mik tuvaaqatniññiaqnilitin atakkii siñaiyaupkağaa Ipqtichuam Irrutchim. ²¹ Iğñiqagisiruq. Atchigisigiñ Jesus-mik. Atakkii anniqsuğisigai iñuñni killuqsautiñiñ.” ²² Tamatkua iluqatiñ atuumarut tañiqsaqlugu Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu taimña sivuniksriqiri,

²³ “Taamna añutituqsimaitchuaq siñaiyauniaqhuni iğñiqagisiruq.

Iñuich taiguutiqağisigaat Immanuel”

(itnautauruaq, Agaayyutim iqatigigaatigut). ²⁴ Joseph-ñum itiqami taimma ilaqtiksraqtaagigaa Mary isağulgan Atangum uqauttutaagun. ²⁵ Iłaksianjiññigaa iğñiqañhanunaglaan; aasiñ Joseph-ñum atchigñigaa Jesus-mik.

2

Puqiksuat Añutit Aggıqsut Kivaknamiñ

¹ Jesus anianikman Bethlehem-mi Judea-miittuami, Herod umialğulhani, añutit puqiksaat tikiññiqsut Jerusalem-mun, apiqsruqtuqhutiñ, ² “Sumiimma aniva umialgat Jew-ñuruat? Tautukkikput uvlugiaña kivaknamiñ, taatnaqhuta aggıqsugut sitquğvigityaqtuaqlugu.” ³ Umialğum Herod tusaakamiñ taamna isumaalutcharñiqsuq iluqatiñlu Jerusalem-miut. ⁴ Tavra katipkaqlugich iluqaisa qaukñiğich agaayuliqsit aglaliqirit, ilinich apiqsruğniğai sumi Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, aniñiaqma-gaan. ⁵ Ilinisa kiuniğaat, “Bethlehem-mi Judea-miittuami, itna sivuniksriqiri aglañati-gun ittuq,

⁶ Iñuich iñuuruasii Bethlehem-mi, nunañaniittuami Judah-m,

kamanaiññiqsraunuruasii akunğatni iñuiñ Judah-m,

ilipsitñiñ sivulliuqti aggığisiruq

añalatchityaqtuağuni iñugikkamnik Israel-ñum.’ ”

Micah 5:2

⁷ Herod atangum nalunautchipluni puqiksaat añutit tikisinniğai, ilitchuğiviginiallapiaqlugich napmun ilipman uvlugiaq sagviqmagaan.

⁸ Ilitchuğianikamiñ Bethlehem-muquniğai nipliğhuni, “Aullağusi pakallapiaqsuñ ililgauraq, aasiñ paqitkupsuñ ilitchuğipkağumagipsitña. Uvañaptuuq utlakkumagiga sitquğvigityaqtuaqlugu.” ⁹ Taavrumiña umialğum uqautianikmatin aullağniqsut. Tautuñniğaat uvlugiaq qinikkaqtiñ kivaknamiñ. Sivulliukkauniqsut uvlugiam nutqağniñhanunaglaan inimun ililgauram nayukkananun. ¹⁰ Tautukamitruñ uvlugiaq quviatchallapiagñiqsut. ¹¹ Isiqhutiñ tupiğmun tautuñniğaat ililgauraq aakañalu Mary. Sitquğviniğaat sivuğanun ililgauraq. Añmağniğaiç akisuruagikkatiñ qaitchipluguasiiñ maniññik kaviqsaanik tiprağiksautinigli, frankincense-nik suli myrrh-nigli. ¹² Aasiñ kilikkauniqsut siññaktukun utiqunitlugin Herod-mun. Tavra aiñiqsut atlakun apqatikun.

Pigruğniñat Egypt-mun

¹³ Taapkua aullaanikmata isağulga atangum sagviğñiqsuq Joseph-mun siññaktukun nipliğhuni, “Makillutin. Pigruutiñ ililgauraq aakañalu Egypt-mun, aasiñ taamani-itchumausi uvamnun uqautiniañapsiknunaglaan. Atakkii Herod pakañniğaa ililgauraq tuqutçuglugu.” ¹⁴ Joseph makitluni aullautiniğaa ililgauraq aakañalu unnuami Egypt-mun. ¹⁵ Immigñiqsuq Atangum uqauttutigikkaña tumigiplugu sivuniksriqiri, “Egypt-miñ tuqluğiga Iğñiğaa.” Taatnamik tavraniinniqsut tuquniañhanunaglaan Herod-ñum.

Nukatpiağruurat Tuquğaqtaurut

¹⁶ Herod ilitchugikami saglutaqtilaagmiñik puqiksaanun anutinun qinnallapi-
ağniqsuq. Tilisiñiqsuq tuqutquplugich nukatpiağruurapayaat Bethlehem-miittuat
suli iluqaisa avataaniittuat, tamatkua ukiuqaqtuat malğunnik nutautluktuatlu,
atakkii ilitchugiplugu puqiksaat anutit uqautigikkañat uvlugiam sagviłhagun.

¹⁷ Uqauttaturuaq tumigiplugu sivuniksriqiri Jeremiah taimña immiumaniqsuq,

¹⁸ “Nipi tusağnağniqsuq Ramah-mi
qiaruaq kinuvğupluni.

Rachel-ñum qianigai qitungaurani arayunaiqhuniunniñ
atakkii qitungañich iluqatiñ tuquplutiñ.”

Jeremiah 31:15

¹⁹ Herod tuquanikman isağulga Atangum sagviğñiqsuq Joseph-mun siññaktukun
Egypt-mi uqaqhuni, ²⁰ “Makillutin aullautiñ ililgauraq aakañalu nunañanun Israel-
ñum. Taipkua tuqutchiñiaqtuat ililgauramik tuqurut.” ²¹ Makitluni aullautiniğaa
ililgauraq aakañalu nunañanun Israel-ñum. ²² Aglaan tusaakamiñ Archelaus atangu-
niplugu Judea-mi inaani aapami Herod sivuuğatchañniqsuq aullañiksrağmiñik. Ki-
likkawkami siññaktukun aullağniqsut nunañanun Galilee-m. ²³ Aasiñ iñuunia-
gaqsiplutiñ nunaaqqimi Nazareth-mi. Immiumaniqsuq uqautaumaruaq tumigiplugich
sivuniksriqirit, “Taiguutiqağisiruq Nazareth-miumik.”

3

Quliaqtualha John Paptaaqtitchirim

¹ Taipkunani uvluni John Paptaaqtitchiri quliaqtuağniqsuq iñuilaami Judea-mi,
² uqaqhuni, “Isummitqigitchi atakkii Agaayyutim añaayuqautaa qalliruq.” ³ Taamna
John ilaanuruq sivuniksriqirim Isaiah-m uqautigikkaña nipliñhuni,

“Iñuk tuqliraqtuq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiñ apqutiksraña Atangum,
nalğuglugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

⁴ John atnuğaaqagñiqsuq pikukturuam amian nuyaiñik, qisiñmik tapsiqaqhuni,
niqiqaqhuni pigliğanik suli igutchaich siğñaqtaalliañitñik nanipayaaq paqitchumiñ.

⁵ Iñuich utlañiğaat John Jerusalem-miñlu, Judea-miñlu, nunaaqqiñiñlu avataani
kuñan Jordan-ñum ittuat. ⁶ Iñuich quliağiniğaiç killuqsautitiñ aasiñ John-ñum
paptaağniğai kuñani Jordan-ñum. ⁷ Aglaan tautukamigich iñugiaktuat Pharisee-ñuruat
Sadducee-ñuruatlu utlautiruut paptaağvianun uqautiniğai, “Tuqunaliktun nimiğiatun
ittusi. Qimakkumiñaitchusiasu agğiğñaqtuamiñ qinnautaaniñ? ⁸ Qiñiqtittitchi
iñuuniałapsigun isummitqillaqtilaapsitñik. ⁹ Suli isumaniaqasi, ‘Uvagut Abraham-
mik aapaqaqtugut.’ Nipliutiniagipsi uumiña, uyağañniñ makunakña Agaayyun
iñiqsiłhiñauruq ililgaanik Abraham-mun. ¹⁰ Ipiğautaqaqtuaq kipriłhiñaaguqtuq
napaaqtunik kañiñisigun. Napaaqtupayaaq asirritłaitchuaq kipikkaugisiruq aasiñ
igitaauluni ikniğmun.

¹¹ “Ilumun paptaagipsi imiğmik isummitqiliğmun, aglaan aqupkun agğiğisiruq ka-
manatluktuaq uvañniñ. Nakuñitçuña saagaliksramnik aluğutiknik. Paptaağisigaasi
Ippitçuamik Irrutchimik suli ikniğmik. ¹² Tigummiagigaa tiktittaun salummallapi-
ağuklugich mukkaaksrat sanikluñniñ. Katitkisigai mukkaaksrat siğluagmiñun, aglaan
ikipkağisigai sanikluich ikniğmun qamiyumiñaitchuamun.”

Jesus Paptakkauruq

¹³ Aquagun Jesus tikiñniqsuq Galilee-miñ Jordan-mun John-mun paptaaqupluni ilaa-
nun. ¹⁴ Aglaan John-ñum paptaağunitaluagaqsiñiğaa uqautiplugu, “Ilvich paptaaqta-
srağigaluagikma. Suvaata utlautivich uvañnun paptaaquplutiñ?” ¹⁵ Aglaan Jesus kiu-
niğaa, “Nakuuruq. Taamna taatnağuptigu tañiğñağikpuk iluqaan Agaayyutim iñiaña.”
John taatna piyumaliğniqsuq. ¹⁶ Jesus paptaakkaunani kami mayuğniqsuq imiğmiñ.
Aasiñ qilak añaqñuni tautuñiğaa Irrusia Agaayyutim atqaqtuaq tiñmiağruuratun

mitłuni ilaanun. ¹⁷ Aasiiñ nipi qılañmiñ nipliğñiqsuq, “Taamnataavra piqpagikkaga Igñiga. Quyalisimaagaña.”

4

Jesus-ñum Aniqusaqaqsulha

¹ Taatnaanikman Ipqitchuam Irrutchim sivulligñigaa Jesus iñuilaamun uuktuaqsi-
 uyaqtitlugu tuungagmun. ² Aasiiñ uisauraaqhuni malgukipiani uvluni unnuaniļu
 nigisuligñiqsuq. ³ Uuktuaqtitchirim utlakamiuñ uqautinigaa, “Igñigipiaqpatin Agaayyu-
 tim makua uyağaiç qaqqağutitkich.” ⁴ Aglaan Jesus kiunigaa, “Aglausimaruq
 Agaayyutim uqalhani, ‘Iñuk iñuuniarjitchuq niqilhiñakun aglaan uqalipayaatigun aniru-
 atigun qanganiñ Agaayyutim.’” ⁵ Tavrani tuungaum aullautinigaa Jesus Jerusalem-mun,
 aasiiñ inillaklugu qutchiññiqsrañanun nuvukkanan agaayyuvikpaum, ⁶ uqautiplugu,
 “Igñigipiaqpatin Agaayyutim nutigiağiñ. Aglausimaruq,
 ‘Tiligisigai isaguligikkani munagıtqulutin.

Argagikkağmiknik akigağisigaatin.

Atniñitchumaittin isigaktin uyağañnun.’”

Psalms 91:11, 12

⁷ Jesus-ñum uqautinigaa, “Aglausimaruqsuli, ‘Uuktuağumiñaitchiñ Ataniq
 Agaayyutin.’” ⁸ Tuungaum aullautiqilğiññigaa Jesus qutchillaapiaqtuamun igğimun,
 aasiiñ qiniqtitlugu atanguvipayaaññik nunam kamanautiñitñiglu. ⁹ Uqautinigaa,
 “Tamatkua supayaat qaitkisigitka ilipnun sitquğvigigupña sivumnun.” ¹⁰ Jesus-ñum
 kiunigaa, “Tuungaaq, piğiñ! Atakkii aglausimaruq, ‘Ataniq Agaayyutigikkan kisan
 agaayyuvigiyumagiñ savautilugulu.’” ¹¹ Tavra tuungaum uniññigaa, aasiiñ isagulgich
 tikiññigaat savautityaqługu Jesus.

Jesus-ñum Aullağniigaa Savaani Galilee-mi

¹² Jesus-ñum tusaakamiuñ John isiqtauniplugu aullağniqsuq Galilee-mun.
¹³ Unitlugu Nazareth utlautiniqsuq Capernaum-mun itchaqtuaqhuni siñaani
 narvaqpaum nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu. ¹⁴ Taamna immiumatquplugu
 uqauttutauruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah,

¹⁵ “Iñuich tamatkua nunañakni Zebulun-ñumlu Naphtali-mlu

tunjaani narvaqpaum, taaganitchiañani Jordan-ñum,

Galilee-mi nunañatni Jew-ñunitchuat,

¹⁶ tamatkua iñuuniaqtuat taaqtuami

tautuñigaat kamanaqtuaq qauma,

aasiiñ qaumam qaggutinigai iñuuniaqtuat tağğañani tuqłhum.”

Isaiah 9:1-2

¹⁷ Tikiññanikami Capernaum-mun Jesus-ñum aullağniññigaa quliaqtuałi, “Isummitqig-
 itchi atakkii Agaayyutim añaayyqautaa qalliruq.”

Jesus-ñum Tuqługñigai Sisamat Aqaluñniaqtit

¹⁸ Jesus pisukhuni siñaagun narvaqpañan Galilee-m tautuñniğik aniqatigiik, Simon
 taiguutiqaqtuaq Peter-mik suli Andrew aniqataa, kuvriqsuak narvaqpañmun aqaluñni-
 aqtauplutik. ¹⁹ Uqautiniğik, “Maliksikña, uvakñaniñaglaan piññañniagisirutik iñuñnik
 aqaluñniaqtitun.” ²⁰ Tavrauua Simon-ñum suli Andrew-m uniññigaik kuvratik ma-
 likluguasiñ. ²¹ Jesus igliqtuiñaqhuni apqusaqługu narvaqpaña Galilee-m. Tautuk-
 miñniğik aniqatigiik James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, ikimmiruak umiami aaparıñlu
 Zebedee ilaqtuiruat kuvramiknik. Jesus-ñum tuqługñiğik maliqupluni. ²² Tavrauua
 uniññigaak umiaqtik aaparıñlu maliklugu Jesus.

Jesus İlisautriruğlu, Quliaqtuaqsriruğlu, İhuaqsriruğlu

²³ Jesus kukilunniqsuq iluqaani Galilee-mi, ilisautripluni Jew-ñuruat katragvinjitiñi
 suli quliaqtuağıplugu tusaayugaallataq Agaayyutim añaayyqautaata, mavruuqługillu
 iñuich atniğñautipayaaññik. ²⁴ Tusaayugaallataq Jesus-kun siaminniqsuq iluqaanun
 Syria-ñum, aasiiñ iñuich tikiutruğniğaiç atniğñaapayaqtuat nañirrutipayaaqtuatlu,

ilañich irrusiqłuqaqhutiñ qiiqsruqtaqhutiñlu suli avatiñich tuquñaplutiñ. Jesus-ñum mavruuñigai iluqaitñik. ²⁵ Iñugiaktuat iñuich malinñigaat, aggiqhutiñ Galilee-miñ, avataaniittuaniñlu nunamiñ atiliñmiñ Decapolis-mik, Jerusalem-miñ, Judea-miñlu, suli nunamiñ igłuani ittuam Jordan-ñum kuñan.

5

Jesus-ñum Quliaqtualha Iğgimi

¹ Jesus-ñum qiniqamigich iñugiallapiaqtuat mayuñiqsuq qimigaamun, aquvitluniasii. Maliguaqtai Jesus-muñiqsut.

Quviasuutipiağatat

- ² Ilaan ilisautiaqsiñigai nipliñhuni,
³ Quvianamiurut tamatkua ilitchuqsriuat inuqsrañigmiknik irrutchikun, atakkii Agaayyutim añaayuqautaa pigigaat.
⁴ Quvianamiurut tamatkua kiñuvğuruaat, atakkii Agaayyutim arakkisigai.
⁵ Quvianamiurut tamatkua piisaarjitchuat, atakkii nunapayaaq pigigisigaat.
⁶ Quvianamiurut tamatkua kimmutiqaqtuat nalaunñarualiğmik, atakkii Agaayyutim pisuiqsimaagtikisigai.
⁷ Quvianamiurut tamatkua nagliktauruat, atakkii Agaayyutim nagliktuğisipmigai.
⁸ Quvianamiurut tamatkua uummatiqaqtuat ipqitchuamik, atakkii qiniğisigaat Agaayyun.
⁹ Quvianamiurut tamatkua tutqiutiqaqtitchiruat akunğatni iñuich, atakkii Agaayyutim taiguutiqağisigai qitunğagmiñik.
¹⁰ Quvianamiurut tamatkua piyuaqsiuruat piqutigiplugu nalaunñarualiğ, atakkii Agaayyutim añaayuqautaa pigigaat.
¹¹ Quvianamiurusi piinilaqsruutigikpasi suli piyuağusi suli niplialutiñ qanusipayaanik pigiitchuanik ilipsigun sagluturuagilusi pisigilugu maliguaqtauliqsi uvamnun.
¹² Quviatchapiağatağitchi atakkii kamañaqtuq akiliusiaksraqsi ittuuaq qilañmi. Taatnatuntuuq piyuaqsiupmiñiqsut taipkua sivuniksriqirit sivupsitni iñuuniaqtuat.

Iñuich Ittut Tağıutunlu Qaummaqtunlu

¹³ “Iłipsi tağıuğigaasi nunam. Tağıuq tağıuğniğumi qanuğuni tağıuğniłitqikkisiva? Atuğumiñaiqsuq aglaan igitaksrağulhiñaqtuq tutmiğaguhuni iñuñnun. ¹⁴ Naniğigaasi nunam. Nunaaqiq nappakkauruaq qimigaamun iriqsimatlaitchuq. ¹⁵ Kisupayaam ikitnamiuñ naniq ilitłaitkaa ataanun utkusium aglaan naniqağviñmun qaummatautlasiplugu tupqum iluani ittuapayaanun. ¹⁶ Taatnatun qaumapkaqsigik nannisi sivuğaatni iñuich. Tautukkumagaat savaallautaqsı, aasiñ kamaksruaqsiługu aapari ittuuaq qilañmi.

Jesus İlisautriruq Maligutaksrakun

¹⁷ “İsumanasi aggiğniłuña piyaqquğiağlugich maligutaksrañi Moses-ñum naagaqaa ilisauttutiñich sivuniksriqirit. Aggiñitçuña piyaqquğiağlugich aglaan tañiğiağlugich. ¹⁸ Uqautigipsi, Qilağlu nunalu piigumiñaitchuk aglausimaruapayaaq maligutaksrani immiumagaluaqnagu. ¹⁹ Kiñapayaaq navguiruaq kamanaiñniqsraallapianatnik tillisit aasiñ ilisautripluni atlanik iñuñnik taatnaquplugich, taamna iñuk kamanaiñniqsrauniaqtuq ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani. Aglaan kiñapayaaq kamaksriuruaq tillisiñik ilisautripluniasiiñ atlanik taatnaquplugich, taamna iñuk taiguutiqağisiruq kamañaqtuamik ukunakña iñuñniñ Agaayyutim añaayuqautaani. ²⁰ Uvva uqautigipsi, Nalaunñarualiqsi nakuutluñitpan iñuuniağusiatniñ aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat suuramikunniñ isigumiñaitchusi añaayuqautaanun Agaayyutim.

Jesus Iļisautriruq Qinnautihikun

²¹ “Tusaamarusi uqautauruamik iñuņnun inļilgaan, ‘Iñuağniaqnak’. Kiņapayaaq iñuaqtuaq tikiutraugisiruq atanniivijmun. ²² Aglaan uqautigipsi, Kiņapayaaq qinnautriruq aniqatmiņik tikiutraugisiruq atanniivijmun, suli kiņapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiņun suksraunijñiņiplugu tikiutraugisiruq uqaqsittaagvijmun, suli kiņapayaaq nipliraqtuaq aniqatmiņun kinnauniplugu tikiutraugisiruq ikniņanun anasiņņuqsagvijum. ²³ Taatnamik, aatchuityağņivich aatchuutiksraqnik Agaayyutmun tunillaqtuğvijmi itqağluguasiiņ aniqatvich sua-tasamma akikņautaa ilipnun, ²⁴ unillugu aatchuutiksrautin sivuğanun tunillaqtuğvijum aasiiņ ihuaqsityaqqaağlugu taimņa akiņautaa aniqatiupnun, aasiļi utiğutin aatchuutigityağlugu aatchuutiksrautin. ²⁵ Akilļigikkaqpich uqaqsittaagvijmuutiniaqpatin iļauraagiliutiyumagiņ qilamik piqatigijņaan apqutmi. Aatchuutigiviağatin atanniqsuqtimun, aasiiņ atanniqsuqtim qaiļlutin qaunaksrimun isiqtautqulutin. ²⁶ Uqautigikpiņ, Aniyumiņaipiaqtutin kisanik akilļiguvich akiqsruutipnik ilaanun.

Jesus Iļisautriruq Atlatuħikun

²⁷ “Tusaamarusi itna uqaqsimaruamik, ‘Atlatuğniaqnak.’ ²⁸ Aglaan uqautigipsi, Kiņapayaaq qiņiqtuaq ağnamik ikļiğiplugu atlatuaniktuq isumamiņi. ²⁹ Taliqpium irivich killuqsagtupatin piğlugu igirruņ. Nakuutluņniaqtuq piyaqquğupku iļaviņņa timivich uumakņa iluqaan timivich igitauħiksraņaniņ anasiņņuqsagvijmun. ³⁰ Suli taliqpium argakpich killuqsagtupatin kipilugu igirruņ. Nakuutluņniaqtuq piyaqquğupku argaħiņan uumakņa iluqaan timivich aullaħiksraņaniņ anasiņņuqsagvijmun.

Jesus Iļisautriruq Avilikun

³¹ “Uqaqsimaruqsuli, Kisupayaam avitkumiun nuliani qaitchilijun aglaamik nalupqinaigtutinik avinnikun. ³² Aglaan uqautigipsi, Anjutim nuliani tuniqsimagaluanņaan ilaanun avitkumiun atlatuqtitkaa. Taamna avittuaq patchisauruq. Suli anun nuliaqtuaq avittuamik atlatuqmuiq.

Jesus Iļisautriruq Akiqsruutigun

³³ “Tusaasimagiksisuli itna uqautaumaruaq iñugikkaptiknun inļilgaan, Akiqsruqtağuvich navijñiaqnagu aglaan atuumayumagiņ akiqsruutigikkan iñuņnun Atangum sivuğanu. ³⁴ Aglaan uqautigipsi, Sumiunniņ akiqsruğumiņaitchusi qilakun atakkii qilak Agaayyutim aquppiutağigaa, ³⁵ naagalu nunakun atakkii iñiqtuiqsiaqvigigaa isiganmiņun, naagalu Jerusalem-kun atakkii nunaqqiğigaa kamaņaktuam umialgum. ³⁶ Naagaqaa akiqsruğumiņaitchutin niaqupkun, atakkii atausiq nuyaq qatiqspkağumiņaitkiņ unniņ taaqspkağlugu. ³⁷ Taatnamik, anijņiağuvich anijllapiagumuutin suli naagaagņiağuvich naagaallapiagutin, atakkii supayaam uqaħhum iļlatauruam tamatkuņņuja pigiitchuamitņaqtauruq.

Jesus Iļisautriruq Akisaqtuħikun

³⁸ “Tusaamagiksi uqauttutauruq, ‘Iri akisaqtiağli irimik, kiguttuuq kigutmun.’ ³⁹ Aglaan uqautigipsi, Akisaqtuğniaqnagu iñuum pimaqħuktaqpatin. Kisupayaam isaksaqpatin taliqpiagun iqsraqpich alağumagiņ iğluanik iqsraqpich. ⁴⁰ Kisupayaam akilļipkağniaqpatin atnugaapnik uqaqsittaagvijmi pipkağumagiņ quppigaan. ⁴¹ Suli anuyaktim nunurilusi saagaqtitpasi natmaņmiknik atautchimik mile-lamik saagautiyumagiņ malguņnik mile-laaknik. ⁴² Iñuum inļiqpatin sumik-tasamma qaitchumagiņ ilaanun. Suli iñuk atugaksraqukpan itigautipkağniaqnagu.

Piqpagiyumagisi Uumiksrigikkasi

⁴³ “Tusaamagiksi itna uqaqsimaruq, ‘Piqpagiyumagisi iñuuniaqatiusi aasiiņ uumigilugich uumiksrigikkasi.’ ⁴⁴ Aglaan uqautigipsi, Piqpagiyumagisi uumiksrigikkasi suli agaayutilugich tamatkua piyuaqtigikkasi. ⁴⁵ Taatnağupsi qiņiqtitkiksi iñuņnun ihuaqqun atriplugu aapari qilajmi ittuaq, atakkii siqini siqiniņaağiksitkaa pigiitchuanunlu nakuuruanunlu suli sialuktitlugu nalaunņaranunlu

nalaunġaitchuanunlu. ⁴⁶ Piġpagigupsigik kisiitnik tamatkua piġpaksrigikkasi, suvaata akiñnaktaaqagnaqpsi Agaayyutmiñ? Taatnatun tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁷ Suli paġlagupsigik kisiitnik aniqatiusi, savaaqagnaqpsi pitlukhusi atlaniñ? Taatnatuntuuq tax-siliqirit pitlapmiut. ⁴⁸ Taatnamik nalaunġaruksraurusi atrilugu aapagikkaqsi qilañmi nalaunġallapiaqtuaq.”

6

Jesus Iļisautriruq Nagliktuutitigun

¹ “Qaunagititchi savaaginaqasiuñ nalaunġaruakun savaaqsi qiñiqqusaqsiñaġusi sivuġaatni iñuich. Taatnaġupsi aapapsi qilañmiittuam akiligiñmiñaitkaasi. ² Taatnamik aatchuġuvich nagliktuutinik nipitusiraġautiginiaqnaġich atrilugich ukpiñġuaqtit Jew-ġuruat katraġviñitni suli tumitchiani kamasruqusaqsiñaqhutinj iñuñnun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ³ Aglaan aatchuġuvich nagliktuutinik inuqsraqtuanun saumik argaiñ iļisimapkaġniaqnaġu taliqpium argakpich savaaġanik. ⁴ Nagliktuisitchi nalunaqtuakun. Aapavich qilañmi qiñitlaruam supayaanik akiliusiaksritkisigaatin.”

Jesus Iļisautriruq Agaayuhikun

⁵ “Aasiisuli agaayugupsi piñaqasi atrilugich ukpiñġuaqtit, atakkii agaayullatur makitaplutin katraġviñitni suli saquviñitni tumitchiat qiñillanġiaquplutin iñuñnun. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ⁶ Aglaan agaayutyagnaġuvich isigutin inipnun taluluguasiiñ suli agaayuyumautin aapapnun qiñiġnaitchuamun. Aapavich qiñitlaruam nalunaqtuakun akiligiñisigaatin. ⁷ Suli agaayuguvich nipliraġniaqnaġk imailaanik uqautinik atrilugich ukpiqtuāñuñitchuāt, atakkii isumasuurut Agaayyutmun tusaagiñiplutin taklilugu agaayugumiñ. ⁸ Tuvrautinasī, atakkii Agaayyutim aapapsi iļisimagaa sumik inuqsraqtilaaqsi apiqsruġaluaqtitnasi ilaanun. ⁹ Itna agaayuyumuusi, ‘Aapapta qilañmiittuatiin!

Iñupayaaq nunami kamaksriļi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

¹⁰ Aullaġniilī aġalatchiļhiñ iñupayaanik.

Iñupayaaq nunami tupiksriļi pisuļigikkapnik
qilañmi itmatuntuuq.

¹¹ Aatchuqtigut uvluġaġikpan niqimik inuġikkaptiknik.

¹² Suli natqigutluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun tamatkua savamaqhuutrivanik uvaptiknun.

¹³ Suli sivulliutiniaqsigut uuktuaqsiuļiġmun,
aglaan annautiluta pigiitchuamiñ.

[Atakkii umialgurutin sañġipayaaqahutin kamanautiqahutinlu isuitchuamun.
Amen.]’

¹⁴ Atakkii natqigutigupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutigisipmigaasi. ¹⁵ Aglaan natqigutinjtkupsigik iñuich killuqsautrigikkasi, Aapapsi qilañmiittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitnik.”

Jesus Iļisautriruq Uisauraahikun

¹⁶ “Suli uisauraagupsi, qiññaqanasi ipiqtunaqsiļusi ukpiñġuaqtitun. Qiññaġiiliraġagnaġaich kiiñatin qiñiqqusaalhiñahutin iñuñnun ilinjitnik uisauraahigmikni. Uqautigipsi, akiliusiaqaaniktut. ¹⁷ Aglaan uisauraagupsi uqsruqtiglugich niaqusi, suli iġġuġlugich kiiñasi; ¹⁸ Qiñiqtilhiñagnaġasi iñuñnun uisauraagusi aglaan Aapapsitñun qiñiġnaitchuamun, suli Aapapsi qiñiqtuam nalunaqtuakun akiliusiaksritkisigaasi.”

Jesus Iļisautriruq Umialgutitigun

¹⁹ “Tugvaiñasi umialgutinik marrumuña nunamun, qupilgullu qalhumlu piiñġiqsakkānanun, suli tigliñiaqtit siqumitchiplutin tigliktuġviatnun. ²⁰ Aglaan tugvaisitchi annigikkapsitnik qilañmun qupilgullu qalhumlu piiñġiqsaġumiñaisānanun,

suli tigliniaqtit siqumitchumiñaisaḡatnun tigliniaḡutiḡ. ²¹ Atakkii anniḡi-payaakkavich irviatni uummatin tavraniitkisipmiuḡ.”

Jesus Iḡisautriruḡ Qaummatigunlu Taaqtuakunlu

²² “Iri naniḡigaa timim. Irrakkiñ qiniḡtlakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. ²³ Aasiñ irrakkiñ pigiiḡtpaknik ilvich saptaaqsiñiaqtutin. Aglaan qiniḡlguitchupku Agaayyun [kaniḡsitḡaiḡlutiḡ pisuḡhanik] qanutunaglaan taaqtuaḡ ilipni tatamnaqtigini-aqpa!”

Jesus Iḡisautriruḡ Agaayutikunlu Isumaaluutitigunlu

²⁴ “Kiñaliqaa savautriyumiñaitchuḡ malḡuḡnik aḡaayuqaḡaḡuni. Atakkii uumigigisigaa iḡaqataa aasiñ piḡpagilugu iḡaqataa, naagaqaa iluḡnauqsimaagisiruḡ iḡaqataanun aasiñ suksraagḡugu iḡaqataa. Savautriyumiñaitchutiḡ iluḡqaaknik Agaayyutmiglu maniḡmiglu. ²⁵ Taatnamik uḡautigipsi, isumaaluḡniaqasi iñuulipsitñik, sumik niḡigisipmagaapsi suli imiḡusi, naagaqaa timigikkaqsi sumik atnuḡaaḡisipmagaapsi. Uvva iñuuliḡ pitḡluktuaḡuḡitpa niḡimiñ suli timi atnuḡaaniñ? ²⁶ Qiñiqsigik tiḡmiurat siḡami. Nautchirriḡḡaitchut naagaqaa kipritḡaitchut tugvaiḡlutiḡlu siḡluagmiknun. Naagauvva Aapapsi qilaḡmiittuam niḡipkaqsimaagḡigai. Ilipsimi akisutluktuaḡuḡiññiqpsi tiḡmiuraniñ? ²⁷ Nallipsi isumaaluguni iñuuniḡtusilaagisivaḡuḡ iñuulḡi? ²⁸ Suli suvaata isumaalugaḡivisi atnuḡaaksrapsitñik? Isummatigillaksigik qanuḡ nauriat nunami nauragitiḡaḡatnik. Savatḡaitmiut naagaqaa ukiḡharriḡḡaitmiut. ²⁹ Aglaan uḡautigipsisuli, Solomon-unniñ qanutun kamaḡaḡtiḡigaluaḡhuni atnuḡaaḡaḡiññiqsuḡ atripluḡich piñnaḡnaḡtuat nauriat. ³⁰ Taatna Agaayyutim qaunagitḡaniḡpagich ivgich ittuat ugḡuvak aasiñ uvlaakun igitauplutiḡ ikniḡmun, qaitchigisigaasi atnuḡaanik inuḡikkapsitñik. Ukpiḡsriḡikiñniaḡpat! ³¹ Isumaalukasi itnaḡusi, Sumik niḡiñiaḡpisa imiḡutalu atnuḡaaḡaḡutalu? ³² Atakkii ukpiḡaitchuat isumaalukmiraḡtut supayaanik tamatkuniḡa. Aasiñ aapari qilaḡmiittuḡ iḡisimaruḡ inuḡsraḡḡilaapsitñik iluḡaitñik tamatkuniḡa. ³³ Pakaaḡaḡaḡilugu Agaayyun aḡalatchiruḡaḡ nalaunḡaruḡuḡpluni umialiktun. Taatnaḡupsi qaitchigisigipsi inuḡikkapayaapsitñik. ³⁴ Taatnamik isumaaluḡniaqasi uvlaakuksramik atakkii uvlaakuksraḡ isumaaluḡtiḡaḡtuḡ iḡmigun. Uvlulaat iḡuḡḡiḡuḡtiḡaḡaniktut iḡmigulaa.”

7

Jesus Iḡisautriruḡ Atanniḡiḡkun

¹ “Atanniñiaqasi atlanik, Agaayyutimli atanniḡitḡhumaḡaasi. ² Atakkii atanniḡupsi atlanik, taatnatuntuḡ atanniḡkaḡisipmiusi. Taatnatuntuḡ qanuḡ irruḡriḡupsi atlanik irruḡtikkaḡisipmiusi. ³ Suvaata tautukpiuḡ irriutaḡuluuraḡ aniqatvich iraani aasiñ suliquḡtiḡiḡḡlugu tamanna qiruḡraitchiaḡ iripni? ⁴ Qanuḡuvva uḡautriñiaḡniḡpich aniqatiupnun, ‘Piiḡḡaḡu irriutaḡuluuraḡ irimiitan,’ qiñisuḡaḡnagu qiruḡraitchiaḡ irimiitan? ⁵ Ukpiḡḡuaḡtii, sivulliulugu piiḡsiruḡ qiruḡraitchiaḡ iripniñ. Qiñilguniaḡiñḡi nalupqinaḡḡlugu irriutaiḡsiḡiksran aniqatvich iraaniñ. ⁶ Qaiññiaḡasiḡiḡ ipḡitchuat sut qipmiñun, atakkii saatḡiaḡaasi siqumitchugusi. Naagaqaa iginniaḡasiḡiḡ akisuruat suḡaurat sivuḡaatnun kuniat, atakkii tutmaluḡiniaḡaich isigaḡmiknik.”

Agaayusitchi, Pakakkitchi, Katchaktuḡqitchi

⁷ “Iḡiḡupsi qaisaugisiruḡ ilipsitñun, pakaaḡaḡupsi paḡitkisigiksi; katchaktuḡupsi talu aḡmakkauniaḡtuḡ ilipsitñun. ⁸ Atakkii kiñapayaḡaḡ iniqsruḡtuḡaḡ akuḡtuigisiruḡ, suli pakaaḡaḡtuḡaḡ paḡitḡhigisiruḡ, suli talu aḡmakkaḡisiruḡ kisupayaamun katchaktuḡtuamun. ⁹ Kia iḡñiñi qaitḡhigisivaḡuḡ uyaḡaḡmik iḡiḡpan qaḡquḡtuḡuḡuni? ¹⁰ Naagaqaa qaitḡhigisivaḡuḡ niḡiḡiamik iḡiḡpan aḡalukuḡuḡuni? ¹¹ Pigiḡḡhualuaḡhusi iḡisimaraḡigiksi qanuḡ qaitḡḡiḡiksraḡsi nakuuruḡanik sunik qitunḡaurapsitñun, maatnaasu aapasi qilaḡmiittuḡaḡ qaitḡḡiñiaḡiaḡtuḡ nakuuruamik tamatkununa iniqsruḡtuḡanun ilaanun. ¹² Qanusipayaḡatigun irruḡitḡusuḡupsi atlanun iñuḡnun taatnatuntuḡ

irrutriyumausi atlanik. Taavruma atunim iligai iluqaisa ilisauttutinich sivuniksriqirit suli maligutaksrañi Moses-ñum.”

Amisuuraqtuaq Paa

¹³ “Isigitchi amisuurakun paakun. Atakkii paa sivuniqaqtuaq piyaqqugviksramun anjruq, suli tumi tasamuña qağanaqtuq aasiin inuigiaktuat igligvigiplugu. ¹⁴ Aglaan paa sivuniqaqtuaq inuuhigmun amisuurauraqtuq suli apqun tasamuña qağanaitchuq. Aasiin inuigiakisuurat paqitkaat.”

Napaaqtuq Iliisağigaat Asianigun

¹⁵ “Qaunagititchi sivuniksriqinñuaqtuanik utlautreqtuat ilipnun atnugaagutin ip-naisun qaamiktigun, aglaan ilumiktigun amaqqutun ugiagnaqhutin. ¹⁶ Asianisigun ilisağiniagisi. Inuich asiagnağuvvat asiavinñik kakitluñnaniñ, naagaqaa aqpinñik kakitlağnaligaaniñ? ¹⁷ Napaaqtugiksuaq nauriraqtuq asiagiksuanik, aglaan napaaqtugiiłaq nauriraqtuq asiagiitchuanik. ¹⁸ Napaaqtugiksuaq nauritłaitchuq asiagiitchuanik, suli napaaqtugiiitchuaq nauritłaitchuq asiagiksuanik. ¹⁹ Napaaqtupayaaq asirritłaitchuq asiagiksuanik kipikkauraqtuq igitaupluniasiiñ ikniğmun. ²⁰ Taatnamik asianisigun ilitchuğiniagisi, ami inuuniiallauhatigun.”

Qağaunniin Naluniğipsi

²¹ “Kiñapayaaq uqaqtuaq uvañnun, ‘Ataniiq,’ isigumiñaitchuq anjaayuqautaanun Agaayyutim, aglaan kisiitñik tamatkua tupiksriuat pisulhanik aapam qilañmiittuam. ²² Aqulligmi uvlumi inuigiaktuat inuich uqağisirut uvañnun, ‘Ataniiq, sivuniksriqisurugut atigikkapkun anitqataqlugich irrusiqłuich suli savaaqahuta inuigiaktuanik quviqnaqtuanik.’ ²³ Aasiin nalupqinaigługu uqautigisigitka, ‘Piigitchi uvañniñ. Iliisamañniñigipsi, pigiiłiqirisii!’ ”

Malğuk Tuppirik

²⁴ “Taatnamik kisupayaaq tusaaruq tamatkuniña nipliuttutigikkamnik aasiin atugługich, atriqaqtuq puqiksaamik inuñmik tuppuruamik uyağaum qağanun. ²⁵ Sialugruağumman kuğich ulitlutin, suli anuqligruağumman makitalgupluni taamna tupiq ulğuniñniqsuq, atakkii turviqaqhuni uyağamnik. ²⁶ Aglaan kisupayaaq tusaagaluaqhuni nipliuttutimnik atuumañitñamigich atriqaqtuq isumalguitchuamik inuñmik tuppuruamik qaviam qağanun. ²⁷ Sialugruağumman kuğich ulitlutin, suli anuqligumman makitalguitłuni tupiq ulğuniqsuq suksraungillapiaqhuni.”

²⁸ Jesus uqañaiqman taapkuniña inuigiaktuat inuich quviğusunisut ilisauttutaiñik. ²⁹ Atakkii Jesus-ñum ilisautiniğai anjalatchisiqaqtuatun inuktun, atrisunaqnagich aglaliqirit.

8

Jesus Mamititchiruq Auyugaqtualiyimik

¹ Jesus atqaqman qimiğamiñ, inuğayaaqpaurat maliñniğaat. ² Tavrani auyugaqtualgum utlakami sitquğviginiğaa sivuğanun uqaqhuni, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitilhiñaugikma.” ³ Jesus-ñum isakługich argakni aksinñiğaa nipliqhuni, “Piyummatiqaqtuña, mamittin!” Tavrauua anjutim auyugaqtuaña mamitikkauruq. ⁴ Jesus-ñum uqautiniğaa, “Uqağniaqnak kisumununniiñ inuñmun, aglaan tautuktitchaqtu-ağin agaayuliqsimun isivgiuqtillutin. Aatchuiyumautin tuniłlautinik Agaayyutmun tuvrağługu Moses-ñum tillisaa. Taatnağuvich inupayaam ilitchuğiniğaa mamitilaan.”

Jesus Mamititchiruq Anuyyiuqtaiñ Qaukliata Savaktaanik

⁵ Jesus tikitman Capernaum-mun, anuyyiuqtit qaukliata Rome-mağmium paağniğaa apiqsruqlugu ikayuqupluni. ⁶ Tavra nipliğniqsuq, “Ataniiq, savaktiga amma kinunimni nalaruq aulatłaitchuq ihuillapiaqhuni.” ⁷ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Utlakkisigiga aasiin ihuaqsilugu.” ⁸ Anuyyiuqtit qaukliata kiuniğaa, “Ataniiq, utlak-taksraunilquqtuñuunniiñ tupimnun, aglaan tillisqałhiñagin savaktigali ihuaqsiyumuuq.

⁹ Atakkii aḡalatiqaqmiuḡa qaukligñik suli aḡuyyiuqtiquaḡuḡa aḡalataḡnik. Tilikapku una, ‘Aullaḡiñ!’ aullaḡaqtuḡ. Suli tilikapku taamna, ‘Qaḡḡaiñ!’ aḡḡiḡaqtuḡ. Suli tilikapku savaktigikkaḡa, ‘Taamna piuḡ!’ piraḡiḡaa.’ ¹⁰ Jesus-ḡum tusaakamiuḡ taamna quviḡusunḡiqsuḡ. Nipliutiniḡai iñuich maliktuat iḡmiñik, ‘Iḡumun uqautigipsi, paqitchiḡitchuḡa Israel-unniñ kisumik ukpiqsriḡlapiaktuamik uumatun. ¹¹ Suli nipliutigipsi, Iñugiaktuat Jew-ḡuḡitchuat aḡḡiḡisirut kivaknamiñ suli kanaknamiñ aquvil-luḡiḡaasiñ niḡiqpaktuani Agaayyutim aḡaayyuqautaani piqatigilugich Abraham-lu Isaac-lu Jacob-lu. ¹² Aglaan tamatkua Agaayyutmun qitunḡaḡiniruat igitaugisirut taḡniḡs-rallapiamun. Tavrani qiaḡisirut tiriḡuulalutiḡunniñ kigutiḡich.’ ¹³ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa aḡuyyiuqtit aḡalataat, ‘Aḡiḡaḡiñ. Ukpiqsriḡlapiḡkun iñiḡtaugisiruḡ.’ Taavrumatavra savaktaa mamitkaniḡtiḡniḡsuḡ taavrumani sassaḡniḡmi.

Jesus Mamititchiruḡ Iñugiaktuaniḡ Iñuḡnik

¹⁴ Jesus isiḡami Peter-m tupqanun tautuḡniḡaa Peter-m aakaruaḡa nalaruaḡ uunaḡluktitluni. ¹⁵ Jesus-ḡum aksiḡniḡaa argaigun aasiñ uunaḡluḡaiḡhuni. Tavra makitiḡhuni niḡiḡuḡtiaḡsiñiḡai. ¹⁶ Unnuksraaqman iñugiaktuat irrusiḡluḡaqtuḡ tik-iutruḡniḡaich ilaanun, aasiñ Jesus-ḡum anittaḡniḡai irrusiḡluḡich uḡaḡiḡmiñik, suli iḡuaḡsiḡlugich iluḡaisa atniḡḡaqtuḡ. ¹⁷ Atuumakamiuḡ taamna taḡiḡniḡaa sivuniksriḡirim Isaiah-m uqautigikkaḡa, ‘Ilaan piḡai sayairrutivut timikun suli akigaḡiplugich atniḡḡautivut.’

Isaiah 53:4

Iluḡnauḡitchuat Maliguaqtit

¹⁸ Jesus-ḡum tautukamigich iñuḡayaat avatimiñi tiliñiḡai maliguaqtini ikaaḡuplugich iḡluḡanun narvaḡpaum. ¹⁹ Aglaliḡiri utlautiniḡsuḡ ilaanun nipliḡhuni, ‘Iḡisautrii, malikkisiḡkpiñ sumupayaḡuḡvich.’ ²⁰ Jesus-ḡum kiuniḡaa, ‘Kayuḡtut sisiḡaḡtut tiḡmiuratlul silam uḡluḡaḡhutiḡ, aglaan Iḡniḡan Iñuum iniksraitkaa napmun tullaḡksraḡa ni-aḡuḡikkaḡmi.’ ²¹ Atlamsuli maliguaḡtim nipliutiniḡaa, ‘Ataniḡ, iḡuviḡiallaktiḡqaḡlugu aapaga malikkumaḡkpiñi.’ ²² Aglaan Jesus-ḡum uqautiniḡaa, ‘Maliḡḡa, tamatkua tuḡuḡaruḡat irrutḡhikun iḡuviḡsillich tuḡuḡaranik.’

Jesus-ḡum Quunniḡuḡtitkaa

²³ Aasiñ ikiniḡsuḡ umiamun maliguaḡtaiḡ malikhutiḡ. ²⁴ Tavrakḡatchiaḡ anuḡiḡru-aḡuḡniḡsuḡ narvaḡpak qaiḡpaich immautruḡnialiqḡugu umiaḡ, aglaan Jesus siñiktu-aḡniḡsuḡ. ²⁵ Maliguaḡtaiñ utlakḡugu iqiiḡsaḡniḡaat nipliḡhutiḡ, ‘Ataniḡ, anniḡsuḡtigut piyaḡquaḡsirugut.’ ²⁶ Aglaan nipliutiniḡai, ‘Ukpiqsriḡikiñiḡaḡat! Suvaata iqsiḡisi?’ Makitnami iñiḡtiḡniḡiḡik anuḡilu qaiḡpailḡu, aasiñ quunniḡuḡniḡsuḡ. ²⁷ Maliguaḡtai quviḡusukhutiḡ uḡaḡniḡsut, ‘Qanusuniḡpa una aḡun anuḡimunniñ qailiḡpauratlu kamagivatruḡ?’

Jesus Mamititchiruḡ Malḡuḡnik Aḡutik Irrusiḡluḡaqtuak

²⁸ Jesus tikitman iḡluḡanun narvaḡpaum nunanun Gadarenes, malḡuk aḡutik irrusiḡfullak nuyuaḡnallapiaḡtuak aḡḡiḡhutik iḡuviḡniñ paḡniḡaaḡ, kia-unniñ iñuum qaḡniḡluisak apqutmi. ²⁹ Iḡialaniḡsuk, ‘Suniaḡpisiguk? Aḡḡiḡpich naḡliksaaḡtitḡaḡ-tuaḡhunuk sivuani piviksram?’ ³⁰ Kuniḡaḡniḡsuḡ iñuḡiallapiaḡtuaniḡ niḡiruaniḡ unasiḡianḡichuami. ³¹ Irrusiḡluḡich iniḡsruaḡniḡaat Jesus, ‘Aninniḡaḡuptigut tuyuḡisigut tamatkunuaḡ kunianun.’ ³² Jesus-ḡum nipliutiniḡai, ‘Aullaḡitchi!’ Aasiñ anikamiḡ malḡuḡniñ aḡutiḡniñ isiḡniḡsut munaḡsranun kunianun. Iluḡatiḡ kuniḡat paḡal-iḡniḡsut tuḡaanun narvaḡpaum, naparaḡhutiḡ qutailakun ipnakun aasiñ ipiplutiḡ. ³³ Qaunaksriḡuat kunianik pigruḡniḡsut nunaḡaqimun. Tarani uqautiginiḡaat iluḡaan qanuḡtilaanak aḡutik irrusiḡfullak. ³⁴ Iluḡatiḡ nunaḡaqim iñuiñ paḡniḡaat Jesus. Tautukamitruḡ iniḡtiḡniḡaat unitḡuplugu nunaḡaqiḡtiḡ.

9

Jesus Mamititchiruaq Ajudmik Aulatlaitchuamik

¹ Jesus ikipluni umiamun ikaagniqsuq aasii tikitluni nunaqqimiñun. ² Ilañich iñuich tikiutriñiqsut aulatlaitchuamik nalaruamik ikivgani. Jesus-ñum tautukamiuñ ukpiqsriñhat nipliñiqsuq aulatlaitchuamun, “Iñauraamaañ, quviatchaugigiñ. Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ³ Ilañich aglaliqirit uqañiqsut inmiknun, “Una iñuk uqañiqłuktañiqsuq.” ⁴ Jesus ilisimaplugich isummatiñich nipliñiqsuq, “Suvaata isumavisi pigiitchuanik? ⁵ Nalliaknik qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut,’ naagaqaa nipliqsuni, ‘Makillutin pisugiñ?’ ⁶ Ilitchugitqugipsi Iğñinanik Iñuum ayalatchisiqaqtilaananik nunami natqigutritlaruamik killuqsautinik.” Tavraasiiñ nipliñiqsuq aulallaitchuamun, “Makillutin tigulugich ikivgatin aggiñ.” ⁷ Anun makitluni aiñiqsuq. ⁸ Iñugayaat qiriñqtuat taavrumiña quvigutchañiqsut, aasiiñ kamaksruğniğaat Agaayyun qaitchiruaq taatnatchimik ayalatchiğimik iñun.

Jesus-ñum Tuqlugaa Matthew

⁹ Jesus aullaqami tavrakña tautuñiğaa anun atilik Matthew-mik aquppiruaq tax-siliqivini nipliutipluguasii, “Maliñña.” Matthew-m makitluni maliñniğaa. ¹⁰ Jesus niğiniñiaqtitlugu Matthew-m tupqani iñugiaktuat tax-siliqirit sulii killuliqirit isiqhutij niğiqasiñniğaiç Jesus-ñum maliğuaqtañlu. ¹¹ Pharisee-ñuruat tautukamitruñ taamna apiqsruğniğaiç maliğuaqtañ, “Suvaata ilisautriksi niğiniñiaqatauva tax-siliqirini sulii killuliqirini?” ¹² Jesus-ñum tusaakamiuñ Pharisee-ñuruat apiqsruutaat nipliñiqsuq, “Tamatkua surruitçuat inuqsratlaitçhut taaktimik, aglaan tamatkua atniğnaqtuat. ¹³ Ki, ilitchaqsuñata taavruma uqañhan qanuutautilaananik, ‘Kimmutigitlukkiga nagliktaq uumakña tunillaqtuğimiñ.’ Agginiçhuña tuqluğiağlugich nalaunñaruat, aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauratikun

¹⁴ Maliğuaqtañ John-ñum utlañniğaat Jesus aasii apiqsruqlugu, “Suvaata uvagut Pharisee-ñuruatlu uisauraağagivisa aasiili maliğuaqtitin taatnatun piñgitmipkaqlugich?” ¹⁵ Jesus-ñum kiuniğai, “Iñauraani ilaqatniñniaqtuam alianniutlaitçhut ilaan nayuqataulhani ilinjitni. Aglaan katchuutiniaqtuam unitchiviksraña tikiñniaqtuq. Tavrali aullaanikpan ilauraani alianniugisirut uisauraağutij. ¹⁶ Iñuk ilaqtuitlaitçhuq nutaamik iliqniğmik atnuğaalurmun, atakkii ilağutauruaq algutiniaqtuq utuqqaqtuamiñ atnuğamiñ aasiñ allaq aglitłukhuni. ¹⁷ Naagaqaa iñuich kuviritlaitçhut nutaamik misuqqumik puuğruanun. Taatnağaluaqmikpata puuğruat qaagniaqtut aasiñ misuğug kuviłuni sulii puuñich suksraunğıgutij. Aglaan kuvirağiğaat nutaaq misuğug nutaamun puumun. Iluqatikli puuğlu misuğuglu piñğiniçhumuuk.”

Jairus-ñum Pania sulii Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaanjanik

¹⁸ Taatna uqaqtitlugu tamatkunña sivulliuqtim Jew-ñuruat katrağviata tikiñniqsuq sitquqhuni sivuğanun Jesus nipliçhuni, “Paniga amma tuquqammisusq. Maligluna aksiağug argaknik iñuuluniasiiñ.” ¹⁹ Jesus-ñum makitluni maliñniğaa piqatigiplugich maliğuaqtini. ²⁰ Maliktitlugu ağnam aunaqsruğuitlairsuam qulit malğuni ukiuni tikiñniğaa tunuanun Jesus-ñum, aksikługuasiiñ atnuğaanjan akuagun ²¹ isumapluni inmiñun, “Aksillagukkaluağiga quppiğaanja mamillunaaasiiñ.” ²² Jesus-ñum kinjaqami qiniñniğaa ağnaq nipliutipluguasiiñ, “Ağnaaq, quviatchaugigiñ. Ukpiqsriñiqpich iluaqsipkağaatin.” Tavrakñatchiaq ağnaq iluaqsikkauniqsuq. ²³ Jesus-ñum tikitñami sivulliuqtim tupqanun tautuñiğai supluaqtuğnanik atuqtuuraqtit iñugayaatlu kinjvğruat. ²⁴ Nipliñiqsuq, “Annisitchi. Niviaqsiagruk tuquñaritchuq. Siñiktuaqsiñiaqtuq.” Aglaan iñuich mitautiginiğaat Jesus. ²⁵ Iñugayaat anianikmata, Jesus isigniqsuq niviaqsiagruum inaanun. Tigupmaniasiiñ arganmigun niviaqsiagruk makinniqsuq. ²⁶ Iñuich siaminniğaat tusaayugaallataq taavrumuuna nunaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Malguyunik Inñuyunik Ayaunjaruaynik

²⁷ Jesus aullaqman tavrakña malguk ayaunjaruak ajutik malinjigaak kappairaplu-tik, “Nagligillañniaqtiguk, igñigikkañatiin David-ñum.” ²⁸ Jesus isiqman tupigmun ayaunjaruak utlañigaak. Aasiñ Jesus-ñum apiqsruñigik, “Ukpiğivitku uvamnun taamna savaagitlailaana?” Taapkuak kiuniñaak, “Aa, Ataniiq.” ²⁹ Jesus-ñum aksinñigik irinjikkun nipliutiplugik, “Ukpiğipluña taatnaqhutik qinñitlasitqiksutik.” ³⁰ Taapkuak ajutik qinñitlasitqinñiqsuk. Jesus-ñum algaqsruñiaqñigik uqaqunjitlugik kisumunniñ taavrumiña, ³¹ aglaan aullaqamik siaminniñaak tusaayugaallautaq Jesus-kun nunaaqqipayaanun.

Jesus Mamititchiruaq Ajutmik Uqatlaitchuamik

³² Taapkuak aniaqsipmiuglu. Anun irrusiqlulik uqatlailaaq Jesus-muutikkauniqsuq. ³³ Irrusiqluk anitmagu uqatlailaaq anun uqaaqsiñiqsuq, inugayaat quvigusukhutin nipliñiqsuk, “Qañanniiñ tautuksimaiññiqsugut atrinjanik uuma Israel-mi.” ³⁴ Aglaan Pharisee-ñuruat nipliñiqsuk, “Anitchiraqtut irrusiqluyunik atuqlugu sañña ayalataata irrusiqluich.”

Jesus-ñum Iñunjuksriñha

³⁵ Aasiñ Jesus kukiñuniqsuq nunaaqqipayaanun nunaaqqipurañilu, ilisautripluni Jew-ñuruat katrağvinjitiñ quliaqtuagiplugulu tusaayugaallautaq Agaayyutim ayaayutaagun sulit mamititlugich qanusipayaanik atniñnautilgillu nanjirritilgillu. ³⁶ Tautukamigich inugayaat iñunjutchañiqsuq, atakkii iñuñliuqhutin qanuqsusi- uqhutinlu atriplugu ipnaiq qaunaksrañilaaq. ³⁷ Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Katittaksraq iñumun inugiakkaluaqtuq, aglaan savaktit ikittut.” ³⁸ Injirsruqsuñun ayaayutaqña katitichivium tuyuqaqulugu savaktinik katitichivimun.”

10

Jesus Piksraqtuq Qulit Malguyunik Uqqiraqtinik

¹ Jesus-ñum inmiñuquniğai qulit malguk maliguaqtini, aasiñ sañjiksriññigai an- itchitlasiplugich irrusiqluyunik sulit iñuqaqsiptilasiplugich qanusipayaanik nanjirritil- injik. ² Uvva ukua qulit malguk uqqiraqtaiñ atinich: Sivulliq Simon taiguutiqaq- tuaq Peter-mik, aniqataalu Andrew, James-lu John-lu igñak Zebedee-m, ³ Philip-lu, Bartholomew-lu, Thomas-lu, Matthew-lu tax-siliqiri, James-lu igñiña Alphaeus-ñum, sulit Thaddaeus, ⁴ Simon-lu iñanata Zealot-kuaqtuq, sulit Judas Iscariot aatchuutigitnik- tuaq Jesus-mik aquvatigun.

Jesus-ñum Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁵ Taapkuak qulit malguk Jesus-ñum tuyuginiğai algaqsruqlugich itnaqhuni, “Aullağ- niaqasi Jew-ñunjtchuanun naagaqaa isigñiaqasi nunaaqqipayaanitñun Samaria-ğmiut. ⁶ Aglaan aullañhiñagitchi inuiñun Israel-ñum ittuanun tammaummirutitun ipnaisun. ⁷ Aasiñ iglaullapsitiñ quliaqtuagiyumagiksi, ‘Agaayyun ayalatchiñhiñaaguqtuq inuñnik nutaakun.’ ⁸ Iñuqaqsiptilasiplugich atniñnautuanik, anipkaqtillugich tuquruat, mami- titchilusi auyugaqtualgitñik, anittağlugich irrusiqluich, sulit aatchuutigiymagiksi akuq- tuagikkaqsi akiñlaaglugu. ⁹ Maniñgaagñiaqasi kaviqsamiglu qatiqtaamiglu unniñ kanjuyamiglu. ¹⁰ Puukatañlaagusi aullağupsi, quppigaatqiutailaagusi, sulit aluğ- titqiutailaagusi, naagaqaa ayauppianñlaagusi, atakkii savakti piqaqtitaksrauruq in- uğikkañanik. ¹¹ Nunaaqqimupayaagupsi naagaqaa nunaaqqipurañun pakakkumausi inuñmik tukkiyumaruamik, aasiñ tukkuummilusi tupqani aullağñiañhiñhiñunaglaan. ¹² Tukkuummigupsi taavrumani tupigmi nipliğumuusi, ‘Agaayyutim iñuqaqtillanñağ- magaasi.’ ¹³ Inuich taapkuak pağlakpasi tutqiutiqağniaqtut. Aglaan pağlanitpasi tutqi- utiqagumiñaitchut. ¹⁴ Kisupayaam akuqtunjitpasi naagaqaa naalağnisunjitpatigik uqaut- tutisi, ipsuktuqsuñun apyuq isigapsitiñ aninñiağupsi tupigmiñ naagaqaa nunaaqqimiñ. ¹⁵ Iñumun uqautigipsi, qağnatluñniaqtuq inuiñi Sodom-ñum Gomorrah-ñumlu Atanni- ivium uvluani taapkunakña inuiñiñ tukkuñiñitchuamiñ ilipsitiñ nunaaqqiatni.

Nagliksaqtirrutiksrautit

¹⁶ “Tuyuginiagipsi ipnaisun akungatnun amaqqut. Taatnamik puqikkumausi nim-igiatun suli suqlukkataatlaitchuatun tinjmiagruuratun. ¹⁷ Qaunagilugich inuich, atakkii uqaqsittaagvinmuutigisigaasi ipigaqtuglusi Jew-nuruat katraqvinitni. ¹⁸ Suli pisigiluna tikiutrauniaqtusi sivugaatnun kavanauruat umialgillu. Piviksraqagisirusi ilisimaraulusi ilinjitnun suli Jew-nunitchuanun. ¹⁹ Aglaan tiguraugupsi isumaalunniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqagnaqtillaapsitnik, atakkii tavraquqpan qaitchikkauniaqtusi uqaksrap-sitnik. ²⁰ Atakkii ilipsi uqagumiñaitchusi, aglaan Irrusiña Aapapsi uqagisiruq ilipsigun. ²¹ Aniqatim aatchuutigigisigaa aniqatni tuqqutautqulugu, suli aapam pigisipmigaa taatnatun qitungaurani; ililgaat akiknaqtuipmiñiqsut anayuqaagmiknik aasiñ anayuqaatin tuqqutillugich. ²² Inupayaam uumigiliutigisigaasi piquitigiluna, aglaan makitaruaq payanaiguni isuanun anniqsukkaugisiruq. ²³ Piyuaqsugupsi uumani nunaqqimi, qimakkumuusi atlamun nunaqqimun. Ilumun uqautigipsi naatchitlasigaluaqasi savaapsitnik nunaqqipayaajitni Israel-nun Ignina Inuum aggigisiruq. ²⁴ Maliguaqti kamanatlaitchuq ilisautrimiñiñ, naagaqaa savakti anayuqaagmiñiñ. ²⁵ Inuich uumigisigaat maliguaqti atunim ililugu uumigipmatun ilisautrigikkaña, suli taatnatuntuuq savakti anayuqanatan. Inuich tuqliraqniqpatruñ anayuqana tupqum Beelzebub-mik tupiqatauruat maatnaasu tuqliraqniagaich taavrumiña atigmik.

Sivuugaginasigik Inuich

²⁶ “Iqsiginiaqnasigik inuich. Supayaaq matuqaqtuaq sagvikkaugisiruq, suli nalunaqtuapayaaq ilitchuqipkakaugisiruq. ²⁷ Uqautigikkağa ilipsitnun taaqmi uqautigiyumagiksi qaumami. Suli inuich isivruutigikkañat siuttapsitnun quliaqtuagiyumagiksi tupqich qaajitniñ. ²⁸ Suli iqsiginiaqnaqich inuich tuqqutchiraqatuaq timimik, aglaan tuqqutchumiñaitkaat inuusiq; sivuugagithiñaqsiuñ taamna piyaqquitlaruaq iluqaaknik inuutchimiglu timimiglu anasiñnuqsagvinmi. ²⁹ Uvva malguk tinjmiurak tunitlaitpak atautchimun nalliglugik maniuramik? Naagauvva nalliakunniñ katakkumiñaitchuq nunamun aapagikkaqsi nalunjaan. ³⁰ Agaayyutim ilisimagai iluqaisa nutchasi niaqupsitni suli qanutun inugiaktilaajat. ³¹ Taatnagusi sivuuganasi, akisuruajutluktusi tamatkunakña tinjmiuraqayaaniñ.

Uqagithalu Piilaagithalu Christ-mik

³² “Taatnamik kisupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqpan sivugaatni inuich piginiluni uvamnun, ilaa nalupqinaiglugu uqagigisipmigiga sivugaani Aapaa qilajmiittuam. ³³ Aglaan kisupayaam piilaagikpana inunun piilaagigisipmigiga Aapaanun qilajmiittuamun.

Jesus Aggiutriruq Aviktuifigmik

³⁴ “Isumaniaqasi aggigñiluna tikiutityaglugu tutqiun nunamun aglaan savikpak. Agginitchuña inuich piqatigiiksityaglugich aglaan atingiquplugich.

³⁵ Atakkii piquitigiluna igniguruat akiknaqtuitlasiplugich aapamiknik,
paniuruat aakamikniglu,
ukuajuruat aakarumikniglu.

³⁶ Inuum tupiqatinji uumigirigisigai.

Micah 7:6

³⁷ “Inuum piqpagitlukkumiñ aapani naagaqaa aakani uvamniñ maliguaqtaulguyumiñaitchuq uvamni, suli inuum piqpagitlukkumiñ ignigikkani naagaqaa panigikkani uvamniñ maliguaqtiginjtkiga. ³⁸ Suli inuum akiggiutinjtkumiñ sannigutani maligiluna maliguaqtiginjtkiga. ³⁹ Inuum tigummiñiaqtuam inuuligmiñik tammaigisigaa ilumutuuruuq inuuliq; aasiñ inuum tammaigumiñ inuulli piquitigiluna piñnakaagigisigaa.

Akiliusiakrat

⁴⁰ “Inuum akuqtuqpasi akuqtullapiaqmigaña, suli kisupayaaq akuqtuiruaq uvamnik akuqtullapiaqmgaa tuyugiriga. ⁴¹ Kiña inuk akuqtuiruaq sivuniksriqirimik

pisigiplugu sivuniksriqiraupluni akuqtuigisuruq sivuniksriqirit akiññaaktaaksrañati-tun, suli iñuk akuqtuiruaq nalaunñaruamik iñuñmik pisigiplugu nalaunñaruañulha iñuum akuqtuigisuruq nalaunñaruañulha iñuum akiliusiañatun. ⁴² Suli kisupayaaq aatchuiruaq atautchimunniiñ makua kamanaiññiqsrauruaq maliguaqtima nigliñaq-tuamik imiñmik qallutmun pisigilugu maliguaqtaulha, ilumun uqautigipsi, tammaiyu-miñailapiaga akiliusiaksrani.”

11

¹ Jesus naatchianikami ilisautriñigmiñik qulit malguk maliguaqtimiñik aullañiqsuq tavrakña ilisautriyaqñuni suli quliaqtaugiaqñuni nunaaqñitñun Galilee-m.

John Paptaaqitichiri Tuyuqaqtuq Malguyñik Maliguaqtiñik

² John tusaakami isiqtauligmiñi qanuq Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, savaaqaqtılaañanik, tuyuginigik malguk maliguaqtiñi ³ apiqsrugiaquplugu Jesus, “Taimñauvich John-ñum uqautigikkaña aggigñiañiplugu? Naaga nigiuñniaqpisa atlamik?” ⁴ Jesus-ñum kiuniñik, “Utigusik uqautigityakku John-mun tusaakkaqsik suli qinikkaqsik. ⁵ Ayañaruat qinñitlasiplutin, pisutlaitchuatu pisutlasiplutin, auyugaqtualgillu mamitkkauplutin, tusaatlaitchuatu tusaatlasiplutin, tuqñaruat añipkaqlugich, suli tusaayugaallataq quliaqtuñupluni ilaippañun. ⁶ Quvianamiuruq iñuk qapiqtanitchuaq pisigiluna.”

⁷ John-ñum maliguaqtik aullaqaqsiñiqsuq iñugayaanun John-kun, “Sumik qinñigiaqpsi iñuilaami nunami, ivigaamik añalataakkañanik anuñim? ⁸ Sumikmi qinñigiañiqpsi? Iñuñmik atnuñaaqtauaq akisuruanik? Naagga, tamatkua atuqtuat akisuruanik atnuñaanik iñuuniaqtuñurut umialgum tupiqpañani. ⁹ Taitñitpan sumikmi qinñigiaqpsi? Sivuniksriqirimik? Aa, John qinikkaqsi pitluktug sivuniksriqirimiñ. ¹⁰ Uvvauna aglausimaruq John-kun, ‘Atañii, tuyuginigisigiga uqqiraqtiga sivupni.

Itqanaiağisigaa apqutiksran sivunnapni.’

Malachi 3:1

¹¹ Ilumutuuruamik uqaqtuñ ilipsitñun, John Paptaaqitichiri kamanatluktug iñuñniñ aniruaniñ nunami uvuñanunaglaan. Aglaan iñupayaaq kamanaiññiqsrauruaq ukunakña Agaayyutim añalatañiñiñ kamanatluktug John-miñ. ¹² John Paptaaqitichiri sagviqman Agaayyun aullañniñiqsuq añalatağmiñik iñuñnik, aglaan iñuich saqlaktuat aippaavak akilñiqsuñiqsut uvuñanunaglaan. ¹³ Atakkii sivuniksriqipayaat suli Moses-ñum maligutaksrañiñ uqağigaat John-ñum aggigñiañanunaglaan. ¹⁴ Ukpigisukkupsuñ sivuniksriqirit uqağikkañat ukpiginiağiksi John Elijah-ñutilaañanik aggiqsagumaruamik. ¹⁵ Kiña iñuk siutiqaqtuag tusaali.

¹⁶ “Sumik atriqaqpat makua iñuuruat pakma? Ittut ililgaatun aquppiñlutin tuniriñi-aqtuatun katimmaviñni suli tuqñirautiplutin avatmun,

¹⁷ ‘Atuqtuurautigaluağipsi aglaan agğitñitlusi.’

‘Atuqhutali kinuvguutinik aglaan qianitchusi.’

¹⁸ John aggiqami nigitñaiññiqsuq imiğlunilu, naagasuli iñuich uqaqtut irrusiqñuqağniplugu. ¹⁹ Iğñiña Iñuum aggiqami nigitñapluni imitñaplunilu atlatitun, aglaan uqautiginigaat itna, ‘Marra niggiqsuruq imiqtuqtilu, ilauraaginigaat tax-siliqirit killuliqiritlu.’ Agaayyutim puqiutaa ilitchuğipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Ukpitichuat Nunaaqqich İlañatni

²⁰ Aasiñ Jesus-ñum iñiqtiqaqsiñiğai iñuich nunaaqqiñi savaaqağvigitlukkani quvinaqtuanik atakkii isummitqinñimata. ²¹ “Nakñuñ Chorazin-nağmiusii! Nakñuñ Bethsaidagmiusii! Savaaqağaluaqtuñ iñugiaktuanik quvinaqtuanik akunnapsitñi. Makua quvinaqtuat qinikkasi savaañunipata inilgaanimma Tyre-milü Sidon-milü iñuich taimani isummitqianikkayaqtut miissuñnik atnuñaağutin suli agramun aquvillutin qinñiqtitlugu taavrumuuna mumiñiqtin killuqsautmikniñ. ²² Aglaan uqautigipsi, Uvluani atanni-ivium iglutuyunaitlukkisiruq ukunakña Tyre-miñlu Sidon-miñlu ilipsitñi. ²³ Aasiñ

Capernaum-miusii! Kamanagásugivisi? Iktaugisirusi anasiñjuqsagvijnmun. Atakkii quviqnaqtuat savaanjuruat ilipsitñi savaanuniqpata Sodom-mi, ittuiñagayağaluaqtuq uvujanunaglaan. ²⁴ Aglaan uqautigipsi, Sodom-miut atanniusiaksrañat qağanatluñni-aqtuq atanniusiaksrapsitñiñ.”

Aggiqhusi Uvamnun Minguiqsiagitchi

²⁵ Tavraasiiñ Jesus nipliğñiqsuq, “Aapañ, atanguruatiin qilañmi nunamila, quyagikpiñ! Sagvigitin puqiitchuanun sut iriqsimaruat puqiksuaniiñ ilisimaruaniñlu. ²⁶ Aa, Aapañ, taamna sivunniutigikkan quviagigiñ. ²⁷ Aapaa saññipayaat qaitkai uvamnun. Kia-unniñ iñuum ilisimanjtkaa igñiguruuq aglaan kisimi aapam. Suli kia-unniñ ilisimanjtmigaa aapa aglaan kisimi igñiguruuam iñupayaamlu igñiguruuam ilitchuğipkakkaja aapamik. ²⁸ Mingtuqtuasii uqumailliuqtuasiñlu! Uvunağitchi, minguiqsiagtitchumagipsi. ²⁹ Akiyaqasiutititchi uvamnun ilisağvigilunaasiiñ. Taatnağupsi iñuutchisi minguiqsiagnaqtut atakkii piisaanjtchuna atchikñalu. ³⁰ Akiyautiga naammaktuq atuqtuni, suli savaaksrirutiga ilipsitñun qağanaqtuq.”

12

Apiqsruun Minguiqsiagvikun

¹ Akuniisunaqatiñ Jesus-lu maliguaqtaiñ apqusaagniqsut mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Jesus-ñum maliguaqtai nigisulihutiñ nutchuigaqsiñiqsut mukkaaksranik aasiiñ nigiplutiñ. ² Pharisee-ñuruat tautukamisigik upyañniğaat Jesus, “Qiñillakkich maliguaqtitin. Navgillapiaqtut maligutaksraptiknik minguiqsiagvium uvluagun.” ³ Jesus-ñum kiuniğai, “Agliqisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqataiñlu pisilañat nigisuliqamiñ. ⁴ David isiqhuni tupqanun Agaayyutim, ilaalu piqataiñlu, nigirut ipqisakkauruamik qaqqamik nigiraksriutauruamik kisiitñun agaayuliqsun. Maligutaksrakuagnangitchuq nigipmatruñ taamna qaqqiaq. ⁵ Suli agliqisimasuknağiksi maligutaksrani, qanuq agaayuliqsit agaayyuvikpañmi qaayugnaqsiliugniañhat minguiqsiagvium uvluani, tavraami patchisaiñhat navguikamiñ maligutaksranik. ⁶ Aglaan uqautigipsi, iñuk maaniitkaluaqtuq kamanatluktuaq agaayyuvikpañmiñ. ⁷ Ilisimanayağniğupsi qanuutautilaanjanik uuma uqañhum, ‘Kimmutigitlukkiga naglikaq uumakña tunillaqtuğimiñ,’ suksraungigayaitchisi iñuich kil-lukuanjitchuat. ⁸ Atakkii Igñiña Iñuum ataniğigaa minguiqsiagvium uvluan.”

Añun Argalik Pannaqłuktanik

⁹ Jesus tavrakña aullaqami isigñiqsuq Jew-ñuruat katrağviatnun. ¹⁰ Anutiqağniqsuq tavrani pannaqłuktanik argalik. Atlanik iñuqağmiñiqsuq tavrani agvisiksrañliqiruanik Jesus-mik. Apiqsruğniğaat maligutaksrakuagnaqmagaan iħuaqsipkairuni minguiqsiagvium uvluani. ¹¹ Jesus nipliutiniğai, “Nalliqsi piqağniğumi atautchimik ipnaimik aasiiñ ipnaiq kataguni ilunaamun minguiqsiagvium uvluani, taavruma amunayaiññiq-paun taavrumakña? ¹² Nalupqinaitchuq, Iñuk piqpaknatluktuaq ipnaimiñ. Taatnaqhuni maligutaksrakuagnaqtuq ikayuiruni minguiqsiagvium uvluani.” ¹³ Aasiiñ nipliutiplugu taamna añun, “Isakkich argaktin!” Taavruma isañniğai argañni aasiiñ iħuaqsipłutiñ igluñisitun argaiñ iliplutiñ. ¹⁴ Tavrakña Pharisee-ñuruat anikamiñ katiplutiñ sivunni-ugñiqsut qanuğlugu Jesus tuqutçhukługu.

Agaayyutim Piksraqtaañuruuq Savaktaa

¹⁵ Jesus ilisimapluni sumik sivunniuqtılaanjanik, aullağniqsuq tavrakña. Iñugiaktuat iñuich malinñiğaat. Jesus-ñum iħuaqsirağniğai iluqaisa atniğñaqtuat. ¹⁶ Jesus-ñum iñiqtiğniğai iñuich uqağitqunjitłuni. ¹⁷ Taamna immiqsaqlugu uqautaumaruaq tumigiplugu sivuniksriqiri Isaiah, itnaqhuni,

¹⁸ “Uvvauna savaktiga piksraqtaagikkaga!

Ilaañuruq piqpagikkaga suli ilaagun quyalikkaupluna.
Iłigisigiga irrusillautağa ilaanun,
suli quliaqtuağigisigaa iñupayaanun

qanuq atanniiḡksraḡa iḡupayaanik atisiḡlugich.

¹⁹ Uqaalatlaitchuq iḡialaluniḡu.

Kia-unniḡ tusaayumiḡaitkaa nipaa tumitchiani.

²⁰ Piyacquḡniaḡitkai sayaitchuq at iḡuich ittuq piḡittuatun ivikpaktun naagaqaa qamiyasiuraqtuatun nanipiam ipiḡaḡatun

atanniiḡksraḡmiḡunaglaan iḡupayaanik nalaunḡaluniḡu atisiḡluniḡu.

²¹ Suli ilaan atqagun nunaqqipayaat niḡiugaqḡisirut.”

Isaiah 42:1-4

Jesus-lu Beelzebul-lu

²² Iḡuich Jesus-muutinḡaat aḡun irrusiqḡulik ayaḡaruagḡu uqatlaitchuagḡu. Jesus-ḡum iḡuaqsiḡiḡaa. Tavrani taamna aḡun uqatlasirug qiiḡitlasipiḡuniḡu. ²³ Iluqatiḡ iḡuich quviḡutchaḡniḡsut uqaḡhutiḡ, “Kiḡuviagiḡitkaluaḡniḡpaunḡ una David-ḡum?” ²⁴ Aglaan Pharisee-ḡuruat tusaakamitruḡ uqaḡniḡsut, “Jesus anitchiraḡaiḡiḡsuq irrusiqḡuḡnik iḡuḡniḡ atuḡḡugu saḡḡia Beelzebul-ḡum aḡalataata irrusiqḡuich.” ²⁵ Jesus-ḡum iliḡimaplugich sumik isummatilaaḡatnik uqautiniḡai, “Iḡuich atanguiḡmiguuq akikḡautirut avatmun; ataniḡliasiḡiḡ taavrumani suksraunḡiḡḡiaqtuq iḡugikkaḡi avgumakpata. Nunaqqipayaat naagaqaa tupiqatigiḡich avikamiḡ makitatlaitchut.

²⁶ Taatnatuntuuq tuunḡaq irrusiqḡuḡi avgumagumiḡ akikḡautilituḡi avatmun atanguvia isukliḡḡiaqtuq. ²⁷ Aasiḡiḡ anittaḡupkich irrusiqḡuich Beelzebul-kun, kisukunli iḡugikkapsi anittaḡuuvatigik irrusiqḡuich? Taatnamik atanniḡsuḡtigiḡiaḡisi. ²⁸ Aglaan Irrutchiagun Agaayyutim anittaiguma irrusiqḡuḡnik, nalupqinaitchuq Agaayyutim aḡalatchianiktilaana iḡuḡnik akunnapsitiḡi. ²⁹ Kiḡapayaaq isiguktuaq saḡḡiruam iḡuum tupqanun tigliguguni, qiliḡsruqqaagḡugu saḡḡiruag iḡuk tiglikkisirug suuraḡiḡik.

³⁰ Iḡuk piḡataunitchuaq uvamni akikḡautiruq uvamnun, suli iḡuk katitchiqataunitchuaq siamitchiḡḡiaḡtuq. ³¹ Taatnaḡhusi uqautigipsi, Agaayyutim natqigutitlagai iḡuich killuqsautipayaaniḡ itqaḡitqikkumiḡaiḡḡugich uqaḡniḡḡuktapayaaniḡ. Aglaan uqaḡniḡḡuktuaq akikḡaḡḡugu Ipiḡitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiḡaitchuq sumiunniḡi. ³² Kiḡapayaaq uqaḡtuq piḡiitchuamik akikḡaḡḡugu Iḡḡiḡa Iḡuum natqigutikkaugisirug, aglaan kiḡapayaaq uqaḡtuq piḡiitchuamik akikḡaḡḡugu Ipiḡitchuaq Irrusiq natqigutikkauyumiḡaitchuq pakmapak suli taimuḡa.

Napaaqtuq Asianiḡu

³³ “Napaaqtuq iliḡchuginaqtuq asianiḡun. Napaaqtuḡiksuaq asirriḡḡautagaqtuq aasiḡiḡ napaaqtuḡiitchuaq asirriḡḡuni asiagiḡitchuanik. ³⁴ Ilipsi tuqunalgich nimiḡiat! Uqat-laitchusi nakuuruaniḡ atakkii piḡiitchuaḡuplusi. Qanḡaum uqaḡiraḡiḡaa taatnasiḡ ittuq uummatmi. ³⁵ Iḡullautaq piḡaḡaqtuq nakuuruamik uummatmiḡi aasiḡiḡ uqallautat aniraḡaḡhutiḡ uummatmiḡiḡi, aasiḡiḡ piḡiitchuaq iḡuk uummatigmiḡutaḡaqtuq killuḡmik uqaḡhuniasiḡiḡ nakuunitchuanik. ³⁶ Uqautigipsi, uvluaḡi atanniivium iḡuich pasirauniaqtut uqaḡiḡḡapayaaḡmiktigun uqautigikkaḡmikkun. ³⁷ Atakkii uqaḡikkapsigun nalaunḡasripkakkauḡiaqtusi, suli uqaḡikkapsigun suksraunḡiḡsaugisirusi.”

Iḡuich Jesus Savaḡuḡaat Quviḡnaqtuamik Savaamik

³⁸ Tavrani iḡaḡisa Pharisee-ḡuruat suli iḡaḡich aglaliqirit uqaḡniḡsut Jesus-mun, “Iḡisautrii, qiiḡiḡuktugut quviḡnaqtuamik savaamik nalupqinaigutauplugu kisuuti-laaḡnik.” ³⁹ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Makua iḡuich piḡiitchuatlu sayunaruatlu qiiḡiḡuktut quviḡnaqtuanik savaanik nalupqinaigutaulugich, aglaan qiiḡiḡumiḡaitḡutiḡ taat-natchimik. Qiiḡiḡiḡaḡisigaat quviḡnaqtuag savaaq atuupmatun Jonah-mun sivu-niksriqirimun. ⁴⁰ Jonah aqalukpaum narraḡni inniḡsuq piḡasuni uvluniḡu unnu-anilḡ. Taatnatuntuuq Iḡḡiḡa Iḡuum iluviḡmiḡtkisipmiuq piḡasuni uvluniḡu unnu-anilḡ. ⁴¹ Atanniivium uvluaḡi iḡuḡisa Nineveh-m patchisiginiḡaasi iḡuuruasi pakmapak, atakkii taimani isummitqikhutiḡ killuqsautmikniḡ Jonah-m quliaḡtuagutiḡpmaḡi. Ataniḡi, iḡuk maaniḡtuq kamanatluktuaq Jonah-miḡ. ⁴² Atanniivium uvluaḡi atangum aḡnam patchisiginiḡaasi iḡuuruasi pakmapak, atakkii agḡiqhuni unḡallam tuḡaaniḡ

uñasiksuamiñ naalagnityaqługu Solomon-ñum puqiksilaña. Atañii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ.

Irrusiqłuk Utiqtuq

⁴³ “Irrusiqłuk anipman iñuñmiñ kukiługaqtuq paliqsaakun nunakun pakakhuni iñiq-tuiqsiagviksrağmiñik, aasiñ paqingitługu. ⁴⁴ Inñiñun uqağaqniqsuq, ‘Utiğłaña tupiğ-mun annivigikkamniñ.’ Aasiñ utiqami paqillağniğaa imailaaq inigisimakkani salikuq-taatchiaq sulii inillaktullautaqtaq. ⁴⁵ Anipluni agiutiriraqniqsuq tallimat malğunñik atlanik irrusiqłunñik pigiitłuktuanik inñiñiñ. Aasiñ isiqhutiñ iñuuniagaqsirağniqsut tavrani. Aqullia taavruma iñuum pigiitłuksiraqtuq sivulligmiñ iñuuniahiğmiñiñ. Taat-natuntuuq itkisiruq killuliqirini iñuuniaqtuat pakmapak.”

Aakanalu Aniqataiłu Jesus-ñum

⁴⁶ Jesus-ñum uqaqtitługu iñuñnun aakanalu aniqatiñiłu qikağniqsut tatqaani uqaqatigisukługu Jesus. ⁴⁷ Iñuich ilañata uqautiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qaani qikaqtut uqaqatigisukhutin.” ⁴⁸ Jesus-ñum kiuniğaa taamna iñuk uqautriñi, “Kisuuva aakaga? Sulii kisuuvat aniqatiutka?” ⁴⁹ Tikkuqaługich maliguaqtini nipliğniqsuq, “Qiniqsigik, ukua aakagigitkalu aniqatiutkalu. ⁵⁰ Atakkii kiñapayaaq savaaqaqtuaq pisuñhanik aapaa qilañmiittuam aniqatigigiga naagaqaa aakagiplugu.”

13

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Taavrumani uvlumi Jesus anikami tupiğmiñ, utlautiniqsuq narvam siñaanun aquvitluniasii. ² Iñugiallapiaqtuat iñuich katirviginiğaat avatlugu. Kiisaimma ikiniqpug umiamun aquvitluni, iñugayaaqpaurat makitaplutiñ narvam siñaanu. ³ Aasiñ Jesus-ñum uqautiaqsiñiğai iñugiaktuanik atrikusautinik itnaqhuni, “Iñugguuq nunaliqiri nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirripkaługu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqut-mun, aasiñ tiñmiurat niğiługich. ⁵ İlanjitsuli katagağniqsut uyağauruamun nunamun nunaqapanjitchuamun, aasiñ nauplutiñ qilamik atakkii nunakitłuni, ⁶ aasiñ siqiñiq nuipman pasikługich pannaqłunñiğai atakkii kanjiliviksraitłutiñ. ⁷ Sulii ilañich nautchi-aksrat katagağniqsut akunğatnun kakitlağnat, aasiñ kakitlağnat naukamiñ naggu-viksrağniğaiç nautchiagiksaat. ⁸ Aglaan ilañich katagağniqsut nunagikusuamun, aasiñ nauriñiqsut asianik iñugiaksiplugich, ilañich atautchimiñ tallimakipianuttaaqhutiñ naaga piñasukipianuttaaqhutiñ naaga iñuiññaq qulijuttaaqhutiñ.” ⁹ Aasiñ Jesus nipliğniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalağniłi.”

Sivuniñat Atrikusautit

¹⁰ Maliguaqtaiñ utlakługu Jesus apiqsruğniğaat, “Suvaata uqaqpich iñuñnun atrikusautitigun?” ¹¹ Jesus-ñum kiuniğai, “İlipsitñuñhiññaq Agaayyutim sagvigiñiğaa nalunaqtuananik añaayuaqutaan qilaum, aglaan makunña iñuñnun sagvikkaunitchuq. ¹² Atakkii iñuk piqaqtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqanjitchuam anniagisigaa mikiruuraqunniñ pigikkani. ¹³ Una pisigiplugu uqaqtunña iñuñnun atrikusautitigun:

Atakkii qiniğaluaqhutiñ ilisaqsritłaitchut

sulii naalağniğaluaqhutiñ tusaatłaitchut aasiñ kanjitsitłaitłutiñ.

¹⁴ Aasiñ makunuuna iñuktigun immiumaniqsuq Isaiah-m sivuniksriqutaa itnaqhuni, ‘Tusaagaluagupsi kanjisiyumiñaitchusi,

sulii qiniğumaagaluagupsi ilitchuqsriyumiñaitchusi.

¹⁵ Atakkii makua iñuich uummatiñich pitchigiłiğniqsut, tusaasunğitłutiñ supayaamik, iritiñiłu siquplugich.

Utitiqiniğitçhut Agaayyutmun mamitiliksramiknun

atakkii qiniñitłaitłutiñi tusaatłaitłutiñi kanjitsitłaitłutiñi.’

Isaiah 6:9-10

¹⁶ Aglaan quvianamiurusi, atakkii irigikkasi qiniñitlarut sulii siutigikkasi tusaatłaitłutiñ.

¹⁷ İlumun uqautigipsi, iñugiaktuat sivuniksriqirit nalaunñaruatlu Agaayyutim iñuiñ

qiñigukkaluagaat tamanna pakma qiñikkaqsi aglaan qiñijitkaat. Tusaasukkaluagaat-tuuq pakma tusaakkaqsi, aglaan tusaanjitkaat.

Jesus-ñum Kanjicsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹⁸ “Naalağniłlaksiuñ qanuutautilaaña atrikusautim nautchirriqirikun. ¹⁹ Tamatkua tusraaruat uqalıgmik añaayuqautaagun Agaayyutim kanjicsisunjaqtin atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik apqutmun. Aquagun pigiitchuam aggiqhuni aattağigai nautchirriutauruat uummataatniñ, sulı piiguiпкаğai tusaakkañatnik. ²⁰ Aasiılı akuqtuiruat uqalıgmik quviasuutigiplugu tusaapqauraqamitruñ atriqaqtut nautchiaksranik kataktuanik uyağaulamun nunamun. ²¹ Aglaan kañiliviksraitman akuniutlaitchuq. Tavra iñuillıuñ piyuaqsıuñ tikitmata iñuich taapkua qilamik qapiqtıgaqtut. ²² Sulı nautchiaksrat kataktuat akunğatnun kakitlağnat atrigigaat iñuk tusaaruq uqalıgmik, aglaan isumaaluutit iñuuniañkun kinnitñiñiağutitlu umialğutitigun suqutiginğigagaat uqalıq taimmaasiiñ naurisunjaqani asianik. ²³ Aglaan iñuk akuqtuiruq nautchiaksranik nautchirriutauruanik katakħutij nunagiksuumun atriqaqtuq iñuktun tusaaruatun uqalıgmik kanjicsiplugu. İlaa naurisuuruq asianik, ilañich tallimakipiatun, ilañich piñasukipiatun, sulı atlat iñuiññaq qulitun.”

Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

²⁴ Jesus uqağniqsuq atlamiksulı atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirurq iñuktun nautchiiruutun mukkaaksrağiksaanik nautchiivijmiñun. ²⁵ Aglaan iñuich siñiktıtlugich uumiksri aggiqhuni nautchiñiñqsuq mukkaaksrağiılanik akunğatnun mukkaaksrağiksaat aullaqhuniasiiñ. ²⁶ Naugaqsipmata nautchiat mukkaaksraur-rat nuñjuraqmata mukkaaksrağiilatuuq sagviğmiñiqsut. ²⁷ Savaktit utlakamitruñ añaayuqaqtin apiqsruğniğaat, ‘Ataniiq, nautchiñiñigiptigiñ mukkaaksrağiksaanik. Nakiñ makua mukkaaksrağiilat nuivat?’ ²⁸ Qaukiata kiuniğai, ‘Uumiksrim savaağigaa taamna.’ Savaktit apiqsruğniğaat, ‘Aullaquvisigut nutchugiağlugich mukkaaksrağiilat?’ ²⁹ Tavra kiuniğai, ‘Naaga, nutchuigupsi mukkaaksrağiılanik taputriviaqtusi mukkaaksrağik-saanik. ³⁰ İluqatik naulik kipriviksramunaglaan, aasiiñ kiprivik tikitpan uqautigisig-itka kipirit sivulliulugu katitqulugich mukkaaksrağiilat qılıqtaulaalugich ikipkaaqsri-uğlugich, aglaan katillugich mukkaaksrağiksaat sigluamun.’”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³¹ Jesus-ñum uqautilgiñniğai atlamik atrikusautmik itnaqhuni, “Agaayyutim añaayuqautaa ittuq mustard-ñum nautchiaksraurajaturun iñuum nautchiikkañaturun nunautmiñi. ³² Mikiniqsraugaluñjağmi nautchiaksrapayaaniñ naagatarra naukami anjiniqsrauraqtuq nautchiapayaaniñ napaaqtuğuhuni. Aasiiñ tiñmiurañi silam aggiqamin uglulıñiqsut qisiqsıutiñitñun.”

Atrikusaun Puvlaksautigun

³³ Jesus-ñum uqautilgiñniğai atlamik atrikusautmik, “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisirurq ağnaq akutchipmatun puvlaksautmik mukkaaksramun iluturuamun puvlagataqtıtlugu iluqaan qaqqiaksraq.”

Jesus-ñum Uqaqtilaaña Atrikusautitigun

³⁴ Jesus-ñum uqağiniğai iluqaisa sut tamatkua iñugayaanun atrikusautitigun. Atrikusautailağuni uqatlaiñniqsuq. ³⁵ Tavra immiumaniqsuq uqauttutauruq sivuniksriqirikun itnaqhuni, “Atrikusautitigun uqağisiruñ ilinıtñun.

Uqautigisigıtka sutigun iriqsımaruatigun nunam aullağniñhaniğlaan.” *Psalms* 78:2

Jesus-ñum Kanjicsipkağaa Atrikusaun Mukkaaksrağiilatigun

³⁶ Jesus-ñum aullaqtıtqaağlugich iñuich isıgniqsuq tupıgmun. Malığuaqtai ut-lautiniqsut ilaanun itnaqhutın, “Kanjicsipkallaktıgut atrikusaun mukkaaksrağiilatigun

nautchiivini.” ³⁷ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Iñuk taamna nautchiiruaq mukkaaksraḡik-saanik Iḡñiḡigaa Iñuum. ³⁸ Nautchiivik nunauruq. Mukkaaksraḡiksaat tamatkuanḡurut qaitchuat inmiknik Agaayyutmun aḡalatquplutiḡ, mukkaaksraḡiilatli tamatkuanḡurut qaitlutiḡ inmiknik pigiitchuamun aḡalatquplutiḡ. ³⁹ Taamna uumiksri nautchiiruaq tamatkuniḡa mukkaaksraḡiilanik tuunḡauruq. Kiprivik isugigaa nunam aasiiñ kipirit isagulguplutiḡ. ⁴⁰ Atriḡugich mukkaaksraḡiilat katitauruat ikipkaḡḡugich ikniḡmun taatnatuntuuq itkisipmiuq isuklitpan nuna. ⁴¹ Iḡñiḡan Iñuum tuyuḡiḡisigai isaguligikkani aasiiñ katityaḡḡugich ukunakḡa Agaayyutim aḡayuqautmiñiñ killuqsauqsaḡutipayaat suliiñ upayaat pigiiliqiruat. ⁴² Isagulgich igitkisigaich ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaḡisirut suliiñ tiriqulatchiḡugich kigutitiḡ. ⁴³ Nalaunḡaruatli qaumagisirut siqiñiqtun aḡayuqautaani aapagikkaḡmiḡ. Kiña siutiqaqtuaḡ tusaali.

Atrikusaun Iriqsimaruaḡun Akisuruakun

⁴⁴ “Agaayyutim aḡayuqautaa sagviqpan itkisiruq akisuruq iriqsimapmatun nautchiivini. Iñuum paqitnamiḡ iritqikḡugu nautchiiviniḡun; iñuk taamna quviatchakhuni tunirityaḡniqsuq sulliñaurapayaagmiñik, aasiiñ tauqsigñiḡaa nautchiivik.

Atrikusaun Akisuruakun Sunauraqpakun

⁴⁵ “Aasiisuli Agaayyutim aḡayuqautaa sagviqpan itkisiruq tauqsigñiaqtitun pakaktuatun akisuruamik sunauraqpagiksaamik. ⁴⁶ Paqitnami akisullapiaqtuamik sunauraqpaḡmik aipluni tunityaḡḡugich sulliñaurapayaani tauqsikḡugu taamna akisullapiaqtuaḡ sunauraqpagiksaaq.

Atrikusaun Kuvrakun

⁴⁷ “Aasiisuli Agaayyutim aḡayuqautaa sagviqpan itkisiruq qaaqtuutitun niḡitauruatun taḡiumun aasiiñ qaaqhuni qanusipayaanik aqaluḡnik. ⁴⁸ Qaaḡallaanikamiḡ aqaluḡniaqtit nuqitlugu siñaanun aquvitlutiḡ avḡuaqsiḡḡugich aqaluich, nakuuruat iliḡḡugich aqaluḡaḡviniḡmiknun aasiiñ nakuunitchuat igitlugiḡ. ⁴⁹ Itna itkisiruq isuklitpan nuna. Isagulgich avḡuityaḡisirut pigiitchuanik iñuḡnik akunḡatniñ nalaunḡaruat iñuich ⁵⁰ igitlugiḡ ikkaularuamun uunaksautmun. Tavrani iñuich qiaḡisirut suliiñ tiriqulatchiḡugich kigutitiḡ.”

Nutauruallu Utuqqauruallu Suḡalḡich

⁵¹ Jesus-ḡum apiqsruḡniḡai maliguaqtini, “Kaḡiqsivisigik sut tamatkua iluqaisa?” Kiuniḡaat, “Aa, kaḡiqsigivut.” ⁵² Aasiiñ Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Aḡlaliqipayaaḡ ilisaaqaqtuaḡ Agaayyutim aḡayuqautaanik atriqaqtuq tupqum iñuanik sagviqsruirumik suuraḡmiñik nutauruanik naagaqaa utuqqauruanik tugvaqsiviniḡmiñiñ.”

Nazareth-miut Ukpiginiḡitkaat Jesus

⁵³ Jesus-ḡum uqaiḡiḡaiḡamiḡich tamatkua atrikusautit aullaḡniqsuq tavrakḡa. ⁵⁴ Tikitluni iñuguḡviniḡmiñun ilisautiniḡai iñuich katraḡviani. Iñuich tusaaruat quviḡusukhutiḡ apiqsruqtautiaqsiñiḡisut avatmun, “Sumiñ una iñuk piññakpa puqitmik suliiñ saḡḡimik savaaqatlasipluni quviqnaqtuanik? ⁵⁵ Uvvauna kaapintam taivruma iḡñiḡiḡitpaun? Aakaḡa taimña atiqaniḡitpa Mary-mik? Aniqatiginiḡitpagich ipkua James-lu, Joseph-lu, Simon-lu, suliiñ Judas? ⁵⁶ Iluqatiḡsuliiñ nukatchiaḡi iñuuniaqatauniñniḡipat uvaptikni? Sumiñ una iñuk piññaniḡipat tamatkuniḡa supayaanik?” ⁵⁷ Tavra atniummatiaḡniqsut Jesus-mik. Aḡlaan Jesus-ḡum uqautiniḡai, “Agaayyutim sivuniksriqiraa kamagikkauraqtuq nanipayaaḡ aḡlaan kamagikkaunḡitluni iñuguḡviniḡmiñilu naagaqaa ilamiñilu.” ⁵⁸ Tavra Jesus savaaqaniñniḡisut iñugiaktuanik quviqnaqtuanik atakkii iñuich tavrani ukpiqsriḡitlutiḡ ilaanik.

¹ Taatnalhatni Herod, atanga Galilee-m, tusaaniqsuq uqqamik Jesus-kun, ² uqautinigai savaktini, “Jesus una John Paptaaqitichirauniqsuq anitqikhuni tuquhigmiñ. Taatnaqhuni savaaqatlaniqsuq quviqnaqtuanik.” ³ Sivuanii Herod-ñum tigupkañigaa John qiliqsruqlugu isiqtaupkaqlugu. Taatnaqtinnigaa pisigiplugu Herodias, aniqatmi Philip-ñum nuliaña. ⁴ Atakkii John Paptaaqitichirim akulaiqlugu uqautinigaa Herod, “Maligutaksrakuañangitchuq ilaqatiginiagupku aniqatvich nuliaña.” ⁵ Herod-ñum tuqutchukkaluañigaa John, aglaan iqsiñiqsuq iñuñnik atakkii ilinjisa isummatigiplugu John sivuniksriqirauplugu. ⁶ Herod-ñum annivia tikitman, pania Herodias-ñum sayuñiqsuq sivuñaatni Herod-ñumlu tuyuñmiarjñlu quyalillapiaqlugu. ⁷ Akiqsruñigaa nalupqinaiqlugu qaitchigisiñiplugu supayaamik injiqaan. ⁸ Niviaqsiaq pitchuksaakkaupluni aakamigun nipliñiqsuq, “Qaitchijña niaquanik John Paptaaqitichirim ililugu alluiyamun.” ⁹ Umialik aliatchañiqsuq, aglaan pisigiplugu akiqsruutni suli tamatkua niñiqatini tiliriñiqsuq qaitquplugu niviaqsiam injiañgikkaña. ¹⁰ Herod tiliriñiqsuq isiqsiviñmun niaquigiaquplugu John. ¹¹ Itqutiniñgaat niaqua iliplugu alluiyamun qaitluguasiñ niviaqsiamun, aasiili taavruma aakamiñuutiplugu. ¹² John-ñum maliguaqtaiñ agqiqhutinj piñigaa timaa iluviqluguasiñ. Taatnaamikamij uqautityañigaaat Jesus.

Jesus Niñipkaiñiqsuq 5,000 Anutinik

¹³ Jesus tusaakami qanuqtilaananik John-ñum, aullañiqsuq umiakun quvgutiplugu iñuilaamun kisimi. Iñugayaat tusaakamij maliutiniñgaat nunaqqipayaaniñ pisukkataqhutinj. ¹⁴ Jesus tulakami tautuklugich iñugayaapaurat ilunñutchanñiqsuq. Mamitinnigai atniññautinjitiñ. ¹⁵ Unnuksraaqataqman maliguaqtaiñ utlanñigaaat uqautiplugu, “Unnuaguqtuq. Suviksrailaq manna. Tuyuñgikich iñuich nunaqqiuranun tauqsigiaqulugich niqksramiknik.” ¹⁶ Jesus-ñum uqautiniñgai, “Aullañitkumij sunitchut. Ilipsi niñipkaqsigik.” ¹⁷ Kiuniñgaat, “Piqaqtugut tallimalhiñanik qaqqianiglu malguniglu aqaluñnik.” ¹⁸ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Uvuñautisigik uvamnun.” ¹⁹ Aasiñ tiliñigai iñugayaat aquvitquplugich iviñnun. Tigukamigich taapkua tallimat qaqqiat malguqlu aqaluk aagluñiqsuq qilañmun quyyatiplugich. Tavra Jesus-ñum avguqlugich qaqqiat qaiññigai maliguaqtimiñnun aasiili taapkua autaaqlugich iñugayaanun. ²⁰ Iluqatinj iñugayaat niñiqsut niñisuiqhutinj. Niñinaiqmata maliguaqtit katitchiñiqsut ilakunjitnik immigataqlugich qulit malguk aguupmaich. ²¹ Taapkua niñiruut 5,000-tuyunnaq inniqsut anutit, kisiqatigisunjaqnagich añnat ililgaatlu.

Jesus Pisuaqtuq Imgum Qaanagun

²² Jesus-ñum maliguaqtini ikipkaqtiniñgai umiaqpauramun ikaagiaquplugich igluanan narvaqpaum aasiñ aipkaqlugich iñugayaat. ²³ Taatnaamikami mayuñiqsuq iggimun agaayutyaqtuaqhuni kisimi. Anaqaksraaqman Jesus kisiñuñiqsuq. ²⁴ Tavra umiaqpauraq tikiññiqsuq qitqanun narvaqpaum. Umiaqpauraq piyaqniuligñiqsuq qailgutiqlugu atakkii anuñim paggaquutiqlugulu. ²⁵ Aasiñ Jesus-ñum utlanñigai maliguaqtini uvluysipman pisukhuni imgum qaanagun. ²⁶ Maliguaqtaiñ tautukamitruñ Jesus pisuktuaq imgum qaanagun iqsitchañiqsut nipliqhutinj, “Aliuqtuaq marra!” Kappañaaqsiñiqsut tatavraplutinj. ²⁷ Aglaan tavrauvaa Jesus nipliutiniñgai, “Quviatchaugigitchi. Uvañauruña. Iqsiñasi!” ²⁸ Peter-m kiuniñgaat, “Ataniiq, ilviupiañvich tiliñña utlaqulutin imgum qaanagun.” ²⁹ Jesus-ñum kiuniñgaat, “Uvuñagiñ.” Peter niukami umiaqpauramiñ pisukhuni imgum qaanagun utlautiniqsuq Jesus-mun. ³⁰ Aglaan Peter-m tautukamiñ qanutun saññisilaaña anuñim iqsitchañiqsuq. Kiviaqsikami kappañaniqsuq, “Ataniiq, annautiñña.” ³¹ Tavrauvaa Jesus-ñum isautiplugich argañni tiguniñgaat Peter nipliutiqlugu, “Ukpiqsriñikiññaqpat! Suvaata arguaqtupich?” ³² Ikipmaknik umiaqpauramun anuñigaiñiqsuq. ³³ Taapkua umiaqpauramiittuat sitquvgiviniñgaat sivuñaanun Jesus uqaqhutinj, “Ilumun iñiñiginiñgaatin Agaayyutim.”

Jesus Mamitichiruq Atniññautiliñnik

³⁴ Ikaaqaamiŋ iġlunanun nunaliññiqsut Gennesaret-mun. ³⁵ Aasiñ iñuŋi taavruma nunam ilitchuġikamiŋ Jesus-mik tuyuġniqsut uqqamik avalliupayaamiknun nunaacaqi-uranun, tikiutruaqsipługich aasiñ atniġñautlipayaat Jesus-mun. ³⁶ Iniqsrullapiaqługu aksillaŋniaqsiñagukługuunniñ akua atnuġaanan, aasiñ aktuipayaatqat ilaanik mami-tikkaunqsut.

15

Ilisauttutiŋich Sivulliaŋruuat

¹ Pharisee-ŋuruat aglaliqiritlu utlaŋniġaat Jesus Jerusalem-miñ apiqsruqługu, ² “Suvaata maliguaqtivich kamagitlaitpatigik ilisauttutiŋich sivulliaġikkapta? Iġġuŋitkaich argatiŋ niġigaluaqatiŋ.” ³ Jesus-ŋum kiuniġai, “Suvaatamipsuuq kamagitlaitpisigik Agaayyutim tillisai? Kamaksritłaitchusi atakkii maligukkisi ilisauttutiŋich sivulliaġikkapta. ⁴ Agaayyun uqaqtuq, ‘Kamagisigik aapanlu aakanlu. Kiñapayaaq uqamaqłutriruaq aapamiñik naagaqaa aakamiñik tuquruksraupiaqtuq.’ ⁵ Ilipsiñiasiiñ ilisautrirusi iñuŋmun uqautiñiñauñiñiŋu aapani naagaqaa aakani, ‘Piqaġaluaqtuŋa aatchuutiksramik. Aatchuutigiyumiñaitkiga ilipsiknun, atakkii akiqsruutigianikkiga Agaayyutmun.’ ⁶ Taatnatun ilisautigupsiuŋ iñuk kamaksritqunjitługu aapananik naagaqaa aakananik suñġiġisi Agaayyutim tillisaa pisigiplugich sivulliapsi ilisauttutiŋich. ⁷ Ukpñŋuaqtisii! Qanutun nalauttiniqpa Isaiah sivuniksriqiri uqaqami ilipsigun,

⁸ Tamatkua iñuich kamaksrulgugaluġaatŋa uqañiñagmiktigun

aglaan uummatiŋich uñasiksut uvamniñ piqpagillapiangitłuna.

⁹ Agaayyuvigiraġiġaatŋa imailaakun,

atakkii ilisautrirut iñuich ilisauttutiŋitniñ iliplugich maligutaksraġiruaton
Agaayyutun.” *Isaiah 29:13*

Sut Qaayugnaqsipkairuat Iñuŋnun

¹⁰ Jesus-ŋum iñmiñuquniġai iñugayaat nipliutiplugich, “Naalaġniłlaksiŋna kaŋiqsiñusiasiiñ. ¹¹ Sum isiqtaqtuam iñuum qanġagun qaayugnaqsipkatłaitkaa, aglaan taavruma aniraġaqtuam qaniġmiñ, uqałhum qaayugnaqsipkaġaġigaa iñuk.” ¹² Maliguaqtaiñ utlakługu apiqsruġniġaat, “Ilisimavigich Pharisee-ŋuruat atniummatilaanġat tusaakamitruŋ taamna uqautigikkan?” ¹³ Kiuniġai, “Nautchiapayaaq aapama qilaŋmiittuam nautchirriutiŋaisaŋa amuruaniaqtuq kaŋituummaan. ¹⁴ Iñmiktuuġlich. Ayaunaruani sivulliuqtaurut ayaunaplutiŋ. Ayaunaruam sivulliuqpagu ayaunaruq, iluqatik katakkisiruk itiqsramun.” ¹⁵ Tavra Peter-m kiuniġaa, “Uqautitigut qanuutautilaanġanik taavruma atrikusautim.” ¹⁶ Jesus-ŋum nipliutiniġai, “Ilipsipsuuq kaŋiqsisaitmivisi? ¹⁷ Kaŋiqsinjtipisisuli? Suapayaaq qaniġmuktuaq aqiaġuqmugaqtuq aasiñ anipluni timimiñ. ¹⁸ Aglaan sut tamatkua aniraġaqtuq qanikun aniraġaqtut uummatmiñ, aasiñ qaayugnaqsiraġaqlugu iñuk. ¹⁹ Atakkii uummatmiñ aniraqtut pigiitchuq isummatit, iñuaqtuñiq, ilaqatiqaġaluaqhuni atlatuñiq, ilaqatailluni sayuñaliq, tigliyuliq, taŋiġilaakun ilisimarauliq, uqaniqłuktaliġlu. ²⁰ Taapkuatavra qaayugnaqsiraġaġaat iñuk, aglaan niġiruni iġġuġaluġaġnagich argaich qaayugnaqsitłaitchaat iñuk.”

Aġnam Ukpigutaa

²¹ Jesus aullaġniqsuq tavrakŋa nunanun Tyre-m suli Sidon-ŋum. ²² Canaanit-aġmiu aġnaq tamaani iñuuniaqtuq utlautiniqsuq ilaanun kappainapluni, “Ataniiq, kiñuviana David-ŋum! Nagligillaŋnianna! Paniga pigiiłlapiuqtuq irrusiqluqaqhuni.” ²³ Aglaan Jesus kiuniñniġaa. Maliguaqtaiñ utlakługu iniqsrullapiaġniġaat itnaqhutiŋ, “Aqpigiun una aġnaq. Nipraulapluni malikkaatigut.” ²⁴ Jesus-ŋum kiuniġai, “Tuyuġikkauruŋa kisiitñun iñuiñun Israel-ŋum ittuanun tammaummiruaton ipnaisun.” ²⁵ Aġnaq utlau-tikami sitquġniqsuq sivuġaanun nipliqhuni, “Ataniiq, ikayullaŋnianna.” ²⁶ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Nakuunġitchuq pigupsiun ililġaat qaquksrautaat qaiłluguasiiñ qipmiñun.”

²⁷ Ağnaq nipliğniqsuq, “Aa Ataniiq, aglaan qipmichunniiñ niğipmiraqtut kangakunik kangaalaruanik iñuñmin niğgiviñitñiñ.” ²⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ağnaaq, kamanallapi-aqtuamik ukpiqsriñiqagñiqsutin; iñiqsruagikkan savaañugisiruq ilipnun.” Tavra ağnam pania iħuaqsikkauniqsuq taavrumani sassagñiğmi.

Jesus Mamititchiruq Iñugiaktuanik Iñuñnik

²⁹ Jesus aullaqami tavrakña iglauniqsuq siñiqsraqługu narvaqpaña Galilee-m; aasiñ mayuqhuni qimiğaa mun aquvinniqsuq tamaña. ³⁰ Iñugiallapiaqtuat iñuich utlautiniqsut ilaanun tikiutruipłutiñ pisutlaitchuanik, ayañaruanik, uqatlaitchuanik, sulguilimaruanik, suli iñugiaktuanik atlanik. Iliuqqagñiğaiç Jesus-ñum sivuğaanun. Aasiñi Jesus-ñum iħuaqsiniğai. ³¹ Iñuich quviğutchañniqsut qiniqamisigik uqatlaiłaat uqaaqsipmata, sulguilimaruat iħuaqsikkaupmata, pisutlaitchuat pisutlasipłutiñ, suli ayañaruat qiniłtasipłutiñ; kamaksruğniğaat Agaayyutaat Israel-ñum.

Jesus Niğipkaiñiqsuq 4,000 Añutiniç

³² Jesus-ñum maliguaqtini iñmiñuquniğai nipliutiplugich, “Iłunñutçhaliqsuña makuñña iñuñnik nayuutituiñiaqtuanik uvamni piņasuni uvluni, atakkii niqiksraitmiut. Aullaqtinniañitkitka niğisuñaitñik atakkii taaqtukkaqpiqtut apqutmi.” ³³ Maliguaqtaiñ nipliutiniğaat, “Sumiñ paqitkisivisa naamayumiñiaqtuamik qaqqiamik marrumani iñuilaami niğipkautiksramik iñugayaanun?” ³⁴ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Qanutun iñugiaktigiruanik qaqqianik piqaqpsi?” Kiuniğaat, “Tallimat malğunñik suli iñugiakisuuraniç aqalugauraniç.” ³⁵ Jesus-ñum tiliriñiğai iñugayaat aquvitquplugich nunamun. ³⁶ Tiguniğai tallimat malğuk qaqqiat aqalugauratlu. Quyaaniçmiuñ Agaayyun avguqługich qaiñniğai maliguaqtimiñun, aasiñi taapkua autaaqługich iñugayaanun. ³⁷ Iluqatiñ iñuich niğniqsut niğisuigataqłutiñ. Aquagun maliguaqtai katitçiniqsut ilakunik immiğataqługich tallimat malğuktun aguupmañnik. ³⁸ Tamatkua niğiruut 4,000-tun iñugiaktiginiqsut, ağnatlu ililğaatlu kisirrutisuñaqnagich. ³⁹ Jesus-ñum aullaqtinñanikamiç iñugayaat ikiniqsuq umiaqpauramun tikitłuni nunañanun Magadan-ñum.

16

Iñuich Qasiłiñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu utlautiniqsut Jesus-mun uuktuagıaqługu. Apiqsruğniğaat qiniqtitquplutiñ quviqnaqtuamik savaamik nalupqinaigutaulugu Agaayyutim tuyuqtilaañanik qılañmiñ. ² Kiuniğai, “Unnuksraaqman uqağuurusi, ‘Siłaññuğniaqtuq atakkii qılak kaviqsiruq.’ ³ Suli uvlaami uqağaqłusi, ‘Siłaqłunñiaqtuq ugluvak atakkii qılak kaviqsiruq nuviyaqługuqman.’ Sivuniqsitłagaluaqłusi siłamik qılaum qiniñañagun, aglaan ilitçugıtlaiñniğisi qanuutautilaañat quviqnaqtuat savaat atuumaruat akunnapsitñi. ⁴ Makua iñuich pigiitçuatlu sayuñaruatlu qiniğuktut quviqnaqtuanik savaaniç, aglaan qiniğumiñaitłutiñ taatnatchimik. Qiniłhiñagısiğaat quviqnaqtuaq savaaq sivuniksriqiririkun Jonah-kun.” Tavra Jesus-ñum uniñniğai taapkua aullaqhuni.

Jesus Suakatağniqsuq Maliguaqtimiñik

⁵ Jesus maliguaqtaiı ikağniqsut igłuanun narvaqpaum. Maliguaqtai ilitçuginiqsut piğuisılağmiknik qaqqianik. ⁶ Jesus-ñum uqautiniğai, “Qaunagititçiniç puvlaksautiñatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ⁷ Aglaan uqaurağniqsut iñmiknun itnaqłutiñ, “Uqautigıgaa taamna qaqqialigaañiñnıpta.” ⁸ Jesus-ñum ilisimaplugich qanuq uqaqtilaañat apiqsruğniğai, “Suvaata ilipsiguuraq uqauraqpsi qaqqiñniplugu? Ukpiqsriñikiñniğniqpat ilipsitñi. ⁹ Kaniqsitłaitpısisuli? Naagaunniñ itqatłaitpısigik

avguqapkich tallimat qaqqiat 5,000-nun aputinun? Qapsiñik aguupmanun immiqsitpisi? ¹⁰ Naagaunniñ tallimat malguk qaqqiat avguqapkich 4,000 iñunun? Qapsiñun aguupmanun immiqsitpisi? ¹¹ Qanuñimña kanjisiñiñiqpisi uqautiqanisi-laamnik qaqqianik? Qaunagititchi puvlaksautinatniñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.” ¹² Taatnaamikman maliguaqtai kanjisiñiqsut ilaanun uqautinisi-laagmiknik puvlaksautinik aglaan qaunagitquplugich ilisauttutinñiñ Pharisee-ñuruatlu Sadducee-ñuruatlu.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaaja Jesus-ñum

¹³ Jesus utlautikami nunanun Caesarea Philippi-m apiqsruñigai maliguaqtini, “Iñiña Iñuum kisuuniplugu uqağagivat?” ¹⁴ Kiuniğaat, “Iñajisa John Paptaaqtitchiraunigaat, atlatli Elijah-ñuniplugu, atlatsuli Jeremiah-ñuniplugu naagaqaa ilağinasugiplugu sivuniksriqiraiñun Agaayyutim.” ¹⁵ Apiqsruñigai, “Ilipsilimi kisuunasugivisitña?” ¹⁶ Simon Peter-m nipliutinigaa, “Christ-ñurutin. Iğñigigaatin iñuruam Agaayyutim.” ¹⁷ Jesus-ñum kiuniğaa, “Simon, iğñiña Jonah-m! Quvianamiurutin! Atakkii uqautigikkan iñuum sagviaqtunjitkaa ilipnun aglaan aapaam qilañmiittuam. ¹⁸ Uqautillakkipiñ, Peter-ñurutin [itnautauruaq Uyağamnik] aasiñ taavrumuña uyağamun nappağniagiga agaayyuviga, sulii sanñipayaaniñ tuqulhum akiiliyumiñaitkai. ¹⁹ Ilvichuvva, qaitchigisigikiñ itqutiksranik añaayuaqtaanun Agaayyutim. Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilgutiqaqtuiñagisiruq qilañmi, aasiñ suapayaaq qilgutaiyakkaqsi maani nunami qilgutaiyakkaugisiruq qilañmi.” ²⁰ Jesus-ñum maliguaqtini uqaqunñiñigai kisumununniñ iñunmun Christ-ñuniluni.

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anjikkauksranilu

²¹ Tavrakñaniñaglaan Jesus uqautriaqsiniqsuq maliguaqtimiñik nalupqinaiqlugu, “Jerusalem-muktuksrauruña. Tavraniasiñ nagliksaqtuksraupluña sivulliuqtigruaniñ qaukñitñiñilu agaayuliqsit aglaliqiriniñilu, sulii tuqputauruksraupluña. Aglaan anjikkauksiruña piñayuatigun uvlut.” ²² Peter-m avuñaqtaagutiplugu Jesus iñiqtiñigaa itnaqlugu, “Ataniiq, Agaayyutimtuq taatniitingilñiñ taamna. Atuumaruksraunipiaqtuq ilipnun.” ²³ Jesus-ñum qiviaqlugu Peter nipliutinigaa, “Tuungaaq, piigiñ uvamniñ! Piñailutaurutin uvamni. Isummatiqanjitchutin Agaayyutim isummataiñik, aglaan isummatiqatutin iñuich isummataatun.” ²⁴ Jesus-ñum nipliutinigai maliguaqtini, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksrağigaa pisulñi, iqsriutilugu sannigutani aasiñ maligluña. ²⁵ Atakkii kiapayaaq anniginiagumiñ iñuulñi tammaigisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiymuñ iñuulñi piqutigilunña piñakkisiruq ilumun iñuulñimik. ²⁶ Iñuum piñaktaagiñiñaugaluğaa suurapayaana marruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutçii. Sakuñurağniñalña sumun atuğumiñaitçuq! Tarra simmiutiksraitçaa iñuum iñuutçii. ²⁷ Atakkii Iğñiña Iñuum agğiqsağumaruq piqatigilugich isaguliñni quvianañgun aapami, tavraniasiñ akiilñigisigaa iñupayaaq savaañgun. ²⁸ Ilumun uqautigipsi, Iñuqaqtuq-samma makitaruanik uvani tuquniarjitchuanik qiniğaluqnağnu Iğñiña Iñuum agğiqpan umialgulugu.”

17

Jesus-ñum Atlanjuqtilha

¹ Itchaksrat uvlut aquatigun Jesus-ñum aullautiniğai Peter-lu James-lu John-lu, aniqataa James-ñum, kisiitñik qutçiksuamun iğğimun. ² Tavrani qiniqtitlugich Jesus atlanjuğniqsuq sivuğaatni. Kiiñaña qaummagiksiñiqsuq siqiniqtun atnuğaanji qatiqsiplutinj kirratchiatun. ³ Taatnağmiutlu Moses sulii Elijah sagviğniqsuq uqaqtiğiaqsiplugu Jesus. ⁴ Peter-m nipliutinigaa Jesus, “Ataniiq, nakuuniqsuq nayuutikapta uvani. Nappaitquguptigut nappaiñayaqtuña piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, sulii atautchimik Moses-mun, sulii atautchimik Elijah-mun.” ⁵ Uqaqtitlugusulii qaumaruam nuviyam qulanjutiniğai aasiñ nipi nipliçhuni nuviyamiñ, “Tavrataamna

piqpagikkaga Igñiga quyalimaaqtigillapiakkağa, naalağniyumagiksi.”⁶ Maliguaqtit tusaakamitruņ nipi punniqsut nunamun iqsitchakhutij.⁷ Aglaan Jesus-ņum utlaklugich aksinñigai aasiin nipliutiplugich, “Makititchi, suli iqsinaigitchi.”⁸ Aağluqamiņ maliguaqtit qinñiñniqsut iñuņnik. Jesus inniqsuq kisimi.⁹ Atqaaqsikamiņ iggimiñ Jesus-ņum tilisiñigai, “Uqağniaqasi kisumununniiñ tamatkuniņa qinikkapsitñik Igñiņa Iñuum aņitqilhanunaglaan tuqułigmiñ.”¹⁰ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaqpat Elijah aggiqqaqtuksrauniplugu agginaiññaan Christ?”¹¹ Jesus-ņum kiuniğai, “Taapkua uqaqtut ilumutuuruamik. Elijah aggiqqağniaqtuq Christ-miñ itqanaiağağlugu suapayaaq.¹² Aglaan uqautigipsi, Elijah aggianiktuq, aasiin iñuich nalurut kisuutilaananik. Qanupayaaq aņalatchukamitruņ aņalatkaat. Taatnatuntuuq Igñiņa Iñuum nagliksaaqtinniaqmigaat.”¹³ Maliguaqtaiñ kanjisiłgatağniğaat Jesus-ņum uqałha John Paptaaqtitchirimik.

Jesus Iħuaqsipkaiñiqsuq Nukatpiagrũmik Irrusiqłulijmik

¹⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitmata iñugayaanun iñuum utlaņniğaa sitquqhuni sivuğaanun¹⁵ nipliqhuni, “Ataniiq, nagligillaņniagağun igñiga. Qiiqsruğuupluni nagliksaallapiaqtuq. Akulaiqługu puukağaqtuq ikniğmunlu imiğmunlu.¹⁶ Maliguaqtipnuutigaluğiga, aglaan iħuaqsilguiñniğaat.”¹⁷ Jesus-ņum kiuniğaa, “Ukpiqutaitchuasii ilipsitñi! Naagasuli killukuaqmisi! Qanutunaglaan nayuutiniaqpik ilipsitñi? Qanutunaglaan igłutuqtaksragivisisuli? Uvunautisaqsuņata nukatpiagrũk.”¹⁸ Jesus suamasipluni tilisiñiqsuq irrusiqłulijmik anitquplugu nukatpiagrũmiñ. Irrusiqłuk anitman nukatpiagrũk iħuaqsilğniqsuq.¹⁹ Maliguaqtaiñ utlaņniğaat Jesus kisipquqhutij apiqsruğlugu, “Suvaata irrusiqłuk anitlaitpisigu?”²⁰ Jesus-ņum uqautiniğai, “Pisigiplugu ukpiqsriñiqsi. Uqautigipsi, Ukpiqsrisiqagupsi mikitilaanatan mustard-ņum nautchiaksrauranatan uqautiħiñaugiksi una iggiq, Nuuttin iñuņa uvakņa, aasiin nuunniqtuq. Piħiñaugisirusi supayaanik.²¹ [Aglaan kisiagun agaayulikon uisauraafikonlu anitlagai taatnatchich irrusiqłuich. Atlam sum anitchumiñaitkai.]”

Jesus-ņum Uqautigitqikkaa Tuquliksranilũ Anipkakkaułiksranilũ

²² Atautchimukamiņ Galilee-mi Jesus-ņum uqautiniğai maliguaqtini, “Igñiņa Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq iñuņnun;²³ iliņisa tuqutkisigaat. Aglaan piņayuatigun uvlut anipkakkuniaqtuq tuqutaułhaniñ.” Tavra maliguaqtai ipiqtutchallapiagñiqsut.

Akiliñiq Agaayyuvikpaum Tax-siğutiniñik

²⁴ Jesus maliguaqtiniłu tikitñamiņ Capernaum-mun nalautchirut iñuņnik katitchiraunik aatchuutiniq agaayyuvikpaņmun. Tamatkua Peter apiqsruğniğaat, “Umaa, ilisautriksi akiliqsuğagiva tax-sinik agaayyuvikpaņmun?”²⁵ “Aa, akiliisuuruq,” Peter-m kiuniğaa. Aasii isiqman tupiğmun Jesus nipliqqaagñiqsuq ilaanun apiqsruğlugu, “Simon, sumik isumavich? Kisuniñ umialiņi nunam katitchirağivat tax-sinik? Nunaqatmikniñ naagaqaa avakņaqtaniñ?”²⁶ Peter-m kiuniğaa, “Atlaniñ.” Jesus nipliutiniğaa Peter, “Tavra, nunaqatit akiliqsuğniñiñniqsut tax-sinik.²⁷ Aglaan atniummativiagivut iñuich. Aullağutin niksigiagiñ narvamun. Qanganiñ sivullium aqaluum niksiksaqpich paqtkisirutin maniņmik. Tigulugu taamna qaitchumagiñ iliñitñun, aasii akiliutilunuk.”

18

Kiña Kamağniqsrauva?

¹ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus apiqsruğniğaat, “Kiña kamağniqsrauva Agaayyutim aņayyuqautaani?”² Jesus-ņum tuqługniğaa ililgauraq iñmiñuquplugu, aasiin qikaqtiługu akunğatnun maliguaqtit³ nipliqhuniasiiñ, “Uqautigipsi, isummitqinisuagupsi aasiin ililusi ililgauratun isigumiñaitchusi Agaayyutim aņayyuqautaanun.⁴ Kiñapayaaq atchiksiruaq iñmiñik atriplugu taamna ililgauraq kamağniqsrauruq ukunakņa Agaayyutim aņayyuqautaani.⁵ Suli kisum iñuum akuqtuğumiņ ililgauraq pisigilunja akuqtuğaņa.

Killuqsaqusaagutit

⁶ “Aglaan kia iñuum killuqsagtitpagu ilaŋat makua ukpiqsrisiqaqtuat uvaŋnun ililgaatun nakuutlukkayaqtuq taamna qunisiŋmiutchiŋlugu uyaŋakpaŋmik ipipkaqpan itiniqsraŋani taŋium. ⁷ Qanutun tatamnaqtigivat nunam iñui killuqsaqusaagutit iñuŋnik. Taatnatchich killuqsaqusaagutit atuumarut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiŋgutaŋsitchiruaq iñuŋnik killuqsaqusaahŋmigun. ⁸ Argapsi naagaqaa isigapsi killuqsagtitpasi, kipilugich igitchumagisi. Nakuutlukkayaqtuq isigupsi iñuuhŋmun argaiŋlusi naagaqaa isigaiŋlusi uumakŋa igluktun argaliŋmiñ naagaqaa isigaliŋmiñ igitauluniasiiñ isuitchuamun ikniŋmun. ⁹ Suli iripsi killuqsagtitpasi piigŋlugu igitchumagiksi. Nakuutluŋniaqtuq isigupsi isuksraitchuamun iñuuhŋmun atautchimik iriqaŋusi uumakŋa malŋuŋnik iriliŋmiñ igitauluniasiiñ anasiñuqsagvium ikniŋanun.

Atrikusaun Tammaqtuakun Ipnaikun

¹⁰ “Qaunagititchi suuŋillaŋiŋksraŋatniñ makua ililgaurat. Atakkii isaŋuliŋich ataramik aapamnuŋhiñaurut qilaŋmi. ¹¹ [Iŋñiŋa Iñuum agŋiqsuq anniqsuŋiaŋlugu tammaqtuq]. ¹² Qanuq isummatiginayaŋniŋpisiuŋ iñuk piqaqtuq tallimakipianik ipnaiñik aasiiñ atausiq tammaŋuni? Pakkiaŋumiñaiñniŋpauŋ taamna atausiq tammaqtuq? Uniñniŋai taapkua tallimakipiŋuutailat ipnaich qimiŋaamun. ¹³ Uqautigipsi, paŋitkumiŋuŋ taamna atausiq ipnaiŋ quviatchautigitluŋniaŋaa ukunakŋa tallimakipiŋuutailaniñ tammaŋitchuaniñ. ¹⁴ Taatnatuntuuq aapapsi qilaŋmiittuam pisuliŋiŋitkaa atausiŋunniñ ilaŋat tamatkua ukpiqsriruat ililgauratun ilipŋutiŋ tammaqulugu.

Aniqan Killuqsagtuaq

¹⁵ “Aniqatin killuqsaqpan akikŋaŋutin uqautiyaŋuŋ killuqsautaanik kisiŋnuŋusik ilaalu ilvillu. Naalaŋnikpatin aniqatigiliutitqinŋiaŋiñ utitmun. ¹⁶ Aglaan naalaŋnisuŋitpatin utlatqikkumagiñ piŋasiŋutin atautchimik naagaqaa malŋuŋnik iñuŋnik. Taapkua iñuich ilisimarautlaniaqtut uqagipayaakkapkun aniqatiupnun. Atakkii pasikkutipayaaq inillakkaugisiruq malŋukkun naagaqaa piŋasutigun ilisimarauruatigun. ¹⁷ Naalaŋnisuŋilgitpagich uqagilugu ukpiqtuaŋuruanun; naalaŋnisuŋitchiŋiaqpan aasiiñ ukpiqtuaŋuruanikunniñ irrutigisigiksi Jewuŋitchuatun naagasuli tax-siliqiritun. ¹⁸ Ilumun uqautigipsi, Suapayaaq qiliqsruumakkaqsi maani nunami qilŋutiqaqtuiŋaŋisiruq qilaŋmi; suli suapayaaq qilŋutaikkaqsi maani nunami qilŋutaiŋakkaugisiruq qilaŋmi. ¹⁹ Uqautipsaaŋipsi, Malŋuugupsik maani nunami aasii anŋiŋutilusik supayaakun apiqsruŋupsik, aapaa qilaŋmi savaaŋigisigaa ilipsitñun. ²⁰ Atakkii nani malŋuk naagaqaa piŋasut katikpata pisigilunaŋa nayuutigisiruŋa ilinŋitñi.”

Atrikusaun Natqigutrijitchuakun Savaktigun

²¹ Aasiiñ Peter-m utlaklugu Jesus apiqsruŋniŋaa, “Ataniiq, qapsiŋiaŋlaan natqigutiraksraŋivigu aniqatiga akitŋaŋluna killuqsaqpan? Tallimat malŋuŋniŋlaan?” ²² Jesus-ŋum kiuniŋaa, “Tallimat malŋuŋhiŋaunŋilaŋnik aglaan piŋasukupiaq qulit tallimat malŋuŋniŋlaan. ²³ Agaayyutim aŋaayuqautaa sagviqpan atriqaŋisiruq umialiŋmik apiqsruqtuamik savaktimiñik qanutun ilinŋitñun akiqsruutiqaqmagaŋmi. ²⁴ Makpiŋarriqisaanikman iñuk akiqsruummirigikkana manikpauramik tikiutikkauniqsuq ilaanun. ²⁵ Akiliyumiñaiñniŋqman aŋaayuqanan tunirautquniŋaa aŋnaatlu suli qitunŋaurani suli iluqaisa suurapayaani aasiiñ akiliŋitigilugich niŋŋiuqsruutaiñun. ²⁶ Savakti sitquqami sivuŋaanun uqapsaaŋniqsuq, ‘Ataniiq, utaqquurallaŋna. Utiqtitichigisigikpiñ iluqaitñik.’ ²⁷ Aŋaayuqanan ilunŋutchautilugu aullaqtinniŋaa natqigutiplugich niŋŋiuqsruutai. ²⁸ Aglaan savakti anikami tavrakŋa nalaunniŋaa ilaŋat savaqatmi niŋŋiuqsruummirigikkani qapsiuranik maniŋñik. Tiguniŋlukamiuŋ qimitchiqsruaŋsiŋniŋaa nipliutilugu, ‘Niŋŋiuqsruutin utiqtirruŋ uvamnun.’ ²⁹ Savaqataan purviniŋaa inŋiqsruaŋluguasiiñ, ‘Utaquurallaŋna. Utiqtitichigisigikpiñ iluqaitñik.’ ³⁰ Aglaan akiqsruŋvigikkana

utaqqisurjinniqsuq. Aullautilhiñagnigaa isiqsivimun aasiñ isiqtaupkaqlugu utiqitichiñialhanunaglaan niggiuqsruutaanik. ³¹ Atlat savaktit qiniqamitruj taamna atuumaruq ipiqtutchallapiagniqsut. Utlaklugu anaaayuqaqtij uqautinigaat iluqaitnik atuumaruanik. ³² Añaayuqaqtan savakti isiqunigaa nipliutiplugu, 'Pigiitchuatiin savaktii! Natqigutigaluagikpiñ niggiuqsruutipnik uvamnun iniqsruaqapna. ³³ Suvaata ilunjuksriñginiñiqpich savaqatiknik atriluna nagliksriñaptun ilipnik?' ³⁴ Tavra anaaayuqaqtan qinnautiplugu tuyuginigaa isiqsirinun anasiñjuqsauqplugu akiliñialhanunaglaan niggiuqsruutipayaaniñik. ³⁵ Taatnatuntuuq aapama qilanjmi irrutiniaqmigaasi natqigutrijitchupsi aniqatiupsitnik uummatipsitniñ."

19

Jesus Ilisautriruq Avilikun

¹ Jesus uqanaiqami tamatkuniña aullagniqsuq Galilee-miñ utlautipluni nunaaqqu-uraniñun Judea-m akiani Jordan-um. ² Inugiaktuat iñuich malinjigaat. Jesus-um mamitinnigai atniñnaqtuat tavrani. ³ Iñajisa Pharisee-nuruat utlanjigaat. Tavra uuktuqaqqlugu apiqsrulgiñniñgaat, "Anutim avitpagu nuliani patchitchiguni supayaanik, maligutaksrakuagnaqpa?" ⁴ Jesus-um kiunigai, "Aqliqisimasuknagiksi aullagniiyman Agaayyutim iniqsilha anutmiglu agnamiglu. ⁵ Taatnaqhuni anutum unisaksragigaa aapani suli aakani aasiñ piqasiutiluni nuliagmiñun, iluqatik-aasii atautchisun timinigutik. ⁶ Malguunaiqsuk aglaan atausinjuqtuk. Inuum avitiñilliuq tuvaqatini Agaayyutim piqasiutipkaqmatik." ⁷ Pharisee-nuruat apiqsruñniñgaat, "Suvaatami Moses tillisiqagniqpa anutum agliutiqaaglugu aullaqtilluguasiiñ nuliani?" ⁸ Jesus-um kiunigai, "Moses-um avititkaasi nuliapsitniñ atakkii ilisautitchiñitpaitlusi. Aglaan itniingitkaluaqtuq aullagniiñhaniñaglaan. ⁹ Uqautigipsi, Agnaq tuniqsimauraqnaiñnaan anutmiñun naagasuli anutum avitkumiur, ilaqatnitqiguniasii atlamik agnamik. Taamna anun atlatuqtauruq." ¹⁰ Maliguaqtaiñ nipliutiniñgaat, "Taatna inniaqpan akungakni nuliagiik nakuutlunjañniqsuq ilaqatniñitichuni." ¹¹ Aglaan Jesus kiunigai, "Inugiaktuat iñuich akuqtutlaitkisigaat taamna ilisauttun. Kisimijaglaan tamatkua Agaayyutim qaitchikkañi akuqtutlagisigaat. ¹² Atakkii anutiqaqtuq isuanunaglaan ilaqatnikkummataitichuanik; suli anutiqaqmiuq ilaqatnikkumiñaiyakkaniñitnik iñuich; atlatsuli, ilaqatnikkummataitlutij atakkii savautisutlukkaat Agaayyun. Inuum akuqtugumiñagumiur taamna ilisauttun akuqtugliur."

Jesus-um Agaayyutiniñgai Ililgaurat

¹³ Inuich ililgaurat tikiutruñniñgaich Jesus-mun argañi ililugich ililgauranun agaayyutitquplugich. Aglaan maliguaqtit iniqtiñniñgaich tamatkua iñuich. ¹⁴ Jesus nipliñniqsuq, "Ililgaurat uvamnuktitchigik. Avriaqutaunasi ilinjitñun atakkii Agaayyutim anaaayuqautaa anmaruq inunñun atriqaqtuanun ililgaanik." ¹⁵ Ililkamigich argañi agaayyutiqqaqqlugich aullagniqsuq.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁶ Anun utlautiniqsuq Jesus-mun apiqsruqhuni, "Ilisautrii, sunik nakuuruanik savagluna piqatlasiniñayapik isuitchuamik inuuhigmik?" ¹⁷ Jesus-um nipliutiniñgaat, "Suvaata taiguutiqaqpiña nakuuruanik? Kisimi Agaayyun nakuuruañuruq. Aglaan inuuliqagukkuvich tupigiyumagitin tillisit." ¹⁸ Nukatpam apiqsruñniñgaat, "Nallinjich?" Jesus nipliñniqsuq, "Inuagniaqnak, atlatuñniaqnak atlam ilaqataanik, tiglinjiaqnak, sagluniaqnak ilisimarauguvich. ¹⁹ Kamagilugik aapan aakanlu, piqpagilugu inuuniaqatin iliptun ililugu." ²⁰ Nukatpiaq nipliñniqsuq, "Tamatkua iluqaisa qaunagigitka nutauñamniñaglaan. Sumik minitichivik?" ²¹ Jesus-um uqautiniñgaat, "Tanjigisukkuvich tillisipayaanik tunityakkich suurat pisin aasiñ qaillugich maniich ilaippauranun. Taatnaguvich piñnakkisirutin akisuruamik qilanjmi. Taatnaanikkuvich malinjna." ²² Nukatpam tusaakamiur taamna ipiqtutchakhuni aullagniqsuq atakkii sulliñaurauqaqhuni. ²³ Jesus-um nipliutiniñgai maliguaqtini,

“Ilumun uqautigipsi, Sakiqnallapiagisiruq umialguruami iñuñmi isigniafiksrana Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁴ Uqautipsaagipsi, qağanatluktuq pikukturuam isifiksrana ‘Mitqutim Iraagun’ uumakña umialguruam isifiksranañiñ Agaayyutim añaayuqautaanun.” ²⁵ Maliguaqtaiñ tusaakamitruñ taamna quvigut Challapiagniqsut nipliqtut, “Kiñami anniqsugisiñiqpa?” ²⁶ Jesus-ñum takusaqlugich nipliutiniñgai, “Sua iñuich savaagiyumiñaisañat Agaayyutim savagitlapiagatañaa.” ²⁷ Peter-m kiuniñaa, “Supayaat unitkivut maligukhutin. Aasiñi sumik piññañniaqpisa?” ²⁸ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Uqautigipsi, Iñña Iñuum aquvinñanikpan aquppiutaqpañmiñun quvianañmiñi suli supayaaq nutaaguppan, tavra ilipsi maliguaqtuasii uvamnik, aquppigisipmisi qulit malgunñun aquppiutaqpaññun atanniqsuglugich kinuvianiñ qulit malguk iññañiñ Israel-ñum. ²⁹ Suli kiñaliqaa unitchiruaq kinuniñmiñiglu aniqatmiñiglu aapamiñik aakamiñiglu, ililgaagmiñiglu naagaqaa nunamiñik pisigiluna akuqtuigisiruq akiliusianik tallimakipiaguñglu. Piññañkisiruq isuitchuamik iñuñigmiñik. ³⁰ Aglaan iñugiaktuat sivulliuruat pakma aqulliuguñisirut, suli iñugiaktuat aqulliuruat pakma sivulliguñit.”

20

Savaktit Nautchiiviniñmi

¹ “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan itkisiruq iñuktun nautchiiviqautatun. Anipluni uvlaatchaurami savaktiksraqsuñiqsuq nautchiiviniñmiñun. ² Sivunniuatigiqqaqlugich savaktiksrat akiliñisiñiplugich uvlum akiksrananik savakpata nautchiiviniñmiñi tiliñigai. ³ Quliñugutailamun sassaqlugich tikitman aullalgitñami qiniñigai atlat tunisiñiañviniñi qikaqtuat ittuaqsiñaqhutit. ⁴ Nipliutiniñgai, ‘Savviañitñi nautchiiviniñmiñun. Nalaunñaruamik akiliñisiñigipsi.’ Savviañiqsut. ⁵ Aullalgitñiqsuq uvlugich qitiqqugunñaqman suli piñasunun sassaqlugich ilipman, taatnatunsuli savviaqtitchipluni. ⁶ Suli aullalgitñiqsuq tallimanun sassaqlugich tikitchunñaqsiqman, aasiñ paqilgitñami atlanik qikaqaaqsiñaqtuaniñ apiqsruñigai, ‘Suvaata qikaqtuaqsiñaqpisi taatna uvluvakpauraq ittuaqhusi?’ ⁷ Kiuniñaat, ‘Atakkii kia-unniñ iñuum savaktiksraqtatagunñitluta.’ Uqautiniñgai, ‘Aullalgitñi savviañigusi nautchiiviniñmiñun.’ ⁸ Anaqaksraaqman nautchiiviqautuaq uqañiqsuq savaktit añaayuqatnun, ‘Tuqluglugich savaktat akilikkich akiññaaktaañitñik, aullalgitñigich aqulliuplutit savviaqtauniñ sivulligunaglaan.’ ⁹ Aggiqmataasiñ taapkua savaktiksraqtatunñuruat tallimanun sassaqlugich ilipman, akiliñigich uvlum akiksrananik. ¹⁰ Taapkua savaktiksraqtatunñuruat aggiqaminiñ, isumaniqsut akikñatluñniaqhutit. Aglaan atausiullaaplutit akuqtuipmiñiqsut uvlum akiksrananik. ¹¹ Taapkua akuqtuikaminiñ akiññaaktaagmiknik uqapiluaqsiñiqsut akikñaqtuq nunautilik ¹² uqaqhutit, ‘Tamatkua aqulliich savviaqtuat savaktut atautchiñhiñami sassañigmi. Akiliñit atunim uvaptiktun naagauvva iglutuqlugich uunaq savakhuta uvluqtutillañatun.’ ¹³ Aglaan kiuniñaa ilañat, ‘Ilauramañ, savvaqtutitñitkikiñ ivayañiañgutin. Sivunniuatiginiñpiña savagukhutin akiksranatun uvlum? ¹⁴ Tigulugu akiliusian añilañiñ. Qaitchisukkiga añun savviaqtuat aqulliupluni ilipniqtuaq akiliñmatun. ¹⁵ Nalaunñaiñniñqik isumaptun añalatchikama pigikkamnik? Naagaqaa killuqsraqpich anniqsraitñama?’ ¹⁶ Taatnatuntuuq aqulliich sivulliguñitigisirut, suli sivulliich aqulliuguñitlutit. [Iñugiaktuat iñuich tuqlirakkañgalañtut, aglaan ikituurat piksraqtañurut.]”

Jesus-ñum Piñatchiñigai Uqaqalli Tuqqutauliksrañmiñiglu Anipkakkauliksrañmiñiglu

¹⁷ Jesus Jerusalem-mukhuni saniqpaktaagutiniñgai qulit malguk maliguaqtini uqauplugich, ¹⁸ “Naalañnisitchi, Jerusalem-muñniaqtugut Iñña Iñuum aatchuutigikkauviksrananun qaukñitñun agaayuliqsit suli aglaliqirinun. Iñña tuqqutaksrañmiñiñaañ. ¹⁹ Qaitkisigañ Jew-ñunñituanun mitautigitqulugu ipigaqtuñglugu, suli kikiak-tuutpkañglugu sannigutamun; aglaan añitqiksikkañniaqtuq piñayuatigun uvlut.”

Aakauruam Ijijqsruanja

²⁰ Aasiiñ Zebedee-m igñakkiñ aakanak utlautiniqsuq Jesus-mun piqatigiplugik igñañni. Sitqugviginigaa sivuğanun iniqługu pisitquplutiñ. ²¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ağnaq, “Sumik pisukpich?” Ağnam kiuniğaa, “Tilikkik ukuak igñakka aquppitlasilugik ilipni, ilaqataa taliqqiñun suli ilaqataa saumipñun atanniqsuiguvich añaayuqautipni.” ²² Jesus-aasiiñ nipliğniqsuq, “Nalurusi sumik injiqsruqtilaapsitñik. Imilhiñauvitku qallun imiqsağumakkağa [naagaqaa apqusaalhiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkağa]?” Taapkuak igñakkiñ kiuniğaa, “Imilhiñaugikpuk.” ²³ Jesus-ñum nipliutiniğik, “Iłumun imiğniğaluaqtusik qallutmiñ imiğniakkamniñ. Aglaan piksraqtuksraunitchuņa aquppiruksrañnik taliqpimñi saumimñiłu. Taapkuak innak iñuqağniaqtuk aapaa itqanaiyautikkañnikun.” ²⁴ Qulit tusaakamiñ taavrumiņa iħuagiñiñiğaiç taapkuak malğuk aniqatigiik. ²⁵ Jesus-ñum tuqluğniğai maliguaqtini uqautiplugich, “Iłisimarusi aňalatiñich Jew-ñuñitчуat aňalanniğlugaqtılaaňatnik iñuñitñik suli kamañniqsrañisa nañitichuuplugich. ²⁶ Aglaan taatnaittuksraunğitчуq ilipsitñi. Kiñapayaaq kamañniğuktuaq akunnapsitñi ilipsitñun savaktiruksrauruq. ²⁷ Suli kispayaaq qaukiusukkumi savaktaagruguqtuksrauruq iluqapsitñun. ²⁸ Taatnatun Iğñiņa Iñuum aggiñitчуq savautipkağiağuni, aglaan savautrityaqhuni suli qaitchaqtuqlugu iñuulhi tasuğuklugich iñugiaktuat iñuich.”

Jesus Mamititchiruq Malğunñik Ayaunjaruñnik Añutiniñik

²⁹ Jesus maliguaqtiniłu aullaqsiptomata Jericho-mun, iñugiallapiaqtuat maliñniğaat. ³⁰ Malğuk añutik ayaunjaruak aquppiñiqsuk saniğaatni tumitchiat. Tusaakamik Jesus apqusaagniplugu kappainiqsuk, “Ataniiq, kiñuviaņa David-ñum! Nagligillañniaqtiguk.” ³¹ Iñugayaat iñiqtiğniğaiç nipaisaaquplugik, aglaan nipitutluuraqhutik kappainiqsuk, “Ataniiq, kiñuviaņa David-ñum! Nagligillañniaqtiguk.” ³² Jesus nutqaqhuni tuqluğniğik, aasiiñ apiqsruqlugik, “Sutquvisik uvamnun?” ³³ Kiuniğaa, “Ataniiq, qiñitlasisuktuguk.” ³⁴ Jesus ilunñutchañniqsuq taapkuñiņa. Aksiniğik iriniç. Tavrauua qiniłtasiñiqsuk, aasiiñ malikługu Jesus.

21

Jesus-ñum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Aasiiñ qallikamiñ Jerusalem-mun tikiñniqsut Bethphage-mun, igğigñun atiaqqtuamun Olives-mik. Tavrakña Jesus-ñum tiliñiğik malğuk maliguaqtini, ² uqautiplugik, “Aullağutik nunaqqiuramun sivunnaptikniittuamun. Amaniañani paqitkisigiksik pituqaqtuaq natmaksigvik nuğğañalu. Pituiğlugik uvuñautiyumagitik uvamnun. ³ Kia iñuum qanuqpatik uqautiyumagitik atanguruamun inuğiniłlugik. Taavruma tavrauua aullaqtinniağik.” ⁴ Iluqaan atuumaniqsuq tañiqsaqlugu sivuniksriqirim uqautigikkana itnaqhuni,

⁵ “Uqautisigik iñuñi Zion-ñum,

Atañii, umialiksi aggiqsuq ilipsitñun.

Piisaanitchuq usiaqsiqsuq natmaksigviñmi,
nuğğañaniunniiñ natmaksigvium.”

Zechariah 9:9

⁶ Maliguaqtik aullağniqsuk tuvraqługu Jesus-ñum uqauttutaa inmiknun. ⁷ Taapkuak aggiutiniğaa natmaksigvik nuğğañalu Jesus-mun. Iłiñiğaiç atnuğaatik natmaksigviñmun aasii Jesus aquvitluni taapkuñuņa. ⁸ Iñugiallapiaqtuat iñuich siaminniğaiç atnuğaatini tumitchianun. Atlatli kipriñiqsut akiqqunik napaaqtuniñ siapsiutiplugich tumitchianun. ⁹ Iñugayaat pisuktuat sivuagun Jesus-ñum suli tamatkualu maliktuat niprualaniqsut,

“Hosanna. Nangaglakuput igñiņa David-ñum.

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliuñ tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik.

Psalms 118:26

Nangakkauli Agaayyun qutchiñniqsrami qilañmi.”

¹⁰ Tavra Jesus isiqman Jerusalem-mun iñupayaanji nunaaqqim agayaullanıqsut, aasiiñ iñuich apiqsruqtuğniqsut, “Kiña una?” ¹¹ Tamatkua iñugayaat kiuniğaiç, “Taamna tavra Jesus-ñuruq, sivuniksriqiri Nazareth-miñ Galilee-mi.”

Jesus-ñum Suaqtuiyaiħha Agaayyuvikpauramik

¹² Jesus-ñum isiqami agaayyuvikpañmun anittağniğai iluqaisa tauqsıqsuktuat sulı tunisiullaqtuat tavrani, sulı ulğutaqluğich tiivlut manıñnik simmiqsuğvıñich aquppiutanıtlı tamatkua tunisiullaqtuat tıñmiağruuranik. ¹³ Jesus-ñum uqautiniğai tamatkua, “Aglausimarıq Agaayyutim makpığaanıñi, Tupığa taggisiqagñiaqtuq agaayutyagvıñmik, aglaan irıqtuğvigiliutipkağiksi tiglinıaqtınun.” ¹⁴ Tavrani agaayyuvikpañmi ayañaruat sulı pisutlaitchuat Jesus-muñıqsut, aasiiñ Jesus mamititlugich. ¹⁵ Qaukñıñich agaayulıqsit aglaliqiritlu uumıtchañıqsut qıñiqamıtrıñ Jesus savaaqtuq quvıqnaqtuanik sulı ilıłgaat niprualaruat agaayyuvikpañmi nipliqtıñ, “Nangaglakput iğñıña David-ñum.” ¹⁶ Tamatkuali nipliutiniğaat Jesus, “Tusaavıgıç makua sumik uqaqtılaañat?” Jesus-ñum kiuniğai, “İi, aglıqisimasuknağiksi uqaqlıq uqaqsımarıq,

‘Anıqamııurat ilıłgauratlu nangaipkağniğitin quyyatıllautamik?’”

Psalms 8:2

¹⁷ Jesus-ñum uniñniğai. Aullağniqsuq nunaaqqiqañmiñ siñiktaqhuni Bethany-mi.

Jesus-ñum Pannaqtıkaa Fig Napaaqtua

¹⁸ Uvlağıuqman Jesus utıllagmi nunaaqqiqañmun niğisulığniqsuq. ¹⁹ Qıñiqamıñ fig napaaqtua apqutmi utlanığaa aglaan paqtıçınıtıñi fig-nik, tamarra milukataıgalıuaq. Jesus-ñum nipliutiniğaa napaaqtuq, “Tavrakñaniñaglaan asianik naurıtqıñıñıaqnak.” Taamna napaaqtuq pannaqtıktıñığaa. ²⁰ Malığuaqtaiñ qıñiqamıtrıñ taamna quvıgıtçakhtıñ uqağniqsut, “Qanuqhuni manna fig napaaqtua paniqtıppaıñ?” ²¹ Jesus-ñum kiuniğai, “Uqautıgıpsı, Ukpıqsrisıqagıpsı arguaqtusunıqası pitlanayaqtusi savaagıkkaptun taavrımiña fig napaaqtuanik, aglaantuuq nipliğıpsıunniñ uumuña iğğımun, ‘Nuutıtın ıgıtıulıtın tağıumun’ taatnallapıaq atuumanayaqtuq. ²² Ukpıqsrıñıkun apiqsruğıpsı supayaamik akuqtııgırsı agayulıkun.”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqa?

²³ Jesus Jerusalem-mun tikiññanikman isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukñıñısa agaayulıqsit sıvıllıuqtığruatlu utlanığaat Jesus ilısaıtripkaqlıgu aasii nipliıtiplıgu, “Kısım añalatchıñıhagun savaagıvıgıç tamatkua? Kıa sanñıksrıtpatın taatnatun?” ²⁴ Jesus-ñum kiuniğai, “Uvanıptuuq apiqsruğniagıpsı atautçıñıñıñamik. Kıugıpsıtıña uqautıgıpsımiğıpsı nakiñ añalatchıñıqatıña savaagıtılaañatnik tamatkua. ²⁵ Kıa sanñıksrıtpaıñ John paptıaqıtıçıuplıgu, Agaayyutim naagaqaa iñuıç?” Uqaqtıyaagıñıqsut iñmiknun, “Uqağupta agaayyutımsaunıııgu Jesus-ñum uqautıniagaatıgıt, ‘Suvaatami ukpıgıñıtıpsıñ John?’ ²⁶ Aglaan uqağupta iñukmiqnısaunıııgu, ilıgıtçaktıñıñıgıvıt iñuıç atakkıi iñupayaat nalupqıgıñıtkaat John sıvunıksrıqıraıtılaaña.” ²⁷ Aasııı kiuniğaat Jesus, “Nalırugıt.” Tavra nipliutiniğai, “Uqaıtıyumiñaitımiğıpsı sumıñ añalatchısqatıña savaaqatılaamnik tamatkunıña.

Atrıkusaun Malğukkun Iğñıkkun

²⁸ “Qanuq isummatıgıvıñlı añun iğñıqatıuaq malğıñnik? Utlanığaa añayuklıq nipliıtiplıgu, ‘İğñıñ savıağıñ nautçııvıñıñun uglıvak.’ ²⁹ Taavrıma kiuniğaa, ‘Savıağımiñaitçunı,’ aglaan aquagun nunıuranıqsuq aullaqhunıasıi. ³⁰ Apanak utlaıtılıgıñıñıqsuq ilaqataanun iğñıgımi uqaıtıplıgu sıvanısun. Taavrıma kiuniğaa, ‘Savıağırsıñıña,’ aglaan aullañıñıñıqsuq. ³¹ Nallıak taapkuak iğñakkiñ tupıgıñıqpatku aaparık?” Kiuniğaat, “Taavrıma sıvıllıum.” Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nıpliıtıgıpsı, tax-sılıqırıt sulı akıısut iñugıliıtıniagaı Agaayyutim anıayıuqaıtımiñı sıvıpsıtıñıñı. ³² John agğıgalıuaqtuq ilıpsıtıñun ilısaıtıyaqhusı nalaunıñaruakun iñuunıagvıksrakun, aglaan ukpıgıñıtıkıksı John. Aglaan tax-sılıqırıt akıısutlu ukpıgıgaat. Aasııı qıñıqapsıgık nunıuranıçıhusı aquvatıgun ukpıgıııgu.

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

³³ “Naalaǵnillaǵitchi atlamik atrikusautmik, Iñuqaǵniqsuq nunaqaqtuamik. Nautchirriǵviliuǵniqsuq, sapukutchiq̄lugu avataagun, nivakhuni misuǵuliuǵviksramik, nappaipluni nasiqsruǵvijnmik, tavraasiiñ atukkirutigiplugu nautchirriqirinun. Taatnaamikami aullaǵniqsuq uñasiksuamun nunamun. ³⁴ Tavra qallipman pukugviksraq asianik tuyuǵiniǵai savaktini nautchirriqirinun aitquplugich piññaaktaaksrautni ilinjitñiñ. ³⁵ Aglaan nautchirriqirit tiguniǵaich savaktai, aasiiñ anaumiklugu atausiq, sulit tuqqutlugu ilañat, atlasuli miñuqtuq̄lugu uyaǵaǵnik. ³⁶ Tuyuqalǵiñniqsuq atlanik savaktinik, iñugiatluktuanik sivulligñiñ. Aglaan savvaǵlulǵiñniǵaich taatnatun. ³⁷ Aqulliqpianuplugu tuyuǵniqsuq iǵniǵmiñik ilinjitñun uqaqhuni, ‘Talugiñiaǵaat iǵniǵa.’ ³⁸ Aglaan nautchirriqirit qiniqamitruñ iǵniq uqaǵniqsut inmiknun, ‘Tamarra paitchaktaaksralik, ki tuqullakput piññaaktaagiluguasii paitchaktaaksrautaa.’ ³⁹ Tiguplugu aninniǵaat asialiviniñ tuqqutluguasiiñ. ⁴⁰ Taatnamik, iñua asirrivium aggigumi qanuǵniaqpagich tamatkua nautchirriqirit?’ ⁴¹ Kiuniǵaat, ‘Taapkaa iñukluich narjitillugich tuqunniǵai, aasiiñ atukkirutigilugu asialivik atlanun nautchirriqirinun aatchuǵumiñaqtuanun inmiñun asianik pivik tikitpan.’ ⁴² Jesus-ñum nipliutiniǵai, ‘Uyaǵak tuppirt ayakkañat,

taamna uyaǵak piitchiullapiǵaqtuq tuppirauni.

Taamna atanǵum savaǵigaa

suli quvinaqtuanaunasugigikput.’

Psalm 118:22, 23

⁴³ Taatnamik uqautigipsi, Iñuǵingigisigai Agaayyutim añaayuqautaa, uvakjaniñaglaan Agaayyun añaalatchiniñaqtuq iñuñnik tupiksriuanik pisuligmiñik. ⁴⁴ Aasiiñ kisupayaaq puukaqtuq taavrumuñ uyaǵaǵmun siqumitauniaqtuq, aglaansuli taavruma uyaǵaum kattaqitñikkumi iñuñmik kanuǵiñiaǵaa.”

⁴⁵ Qaukñich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat tusaakamisigik Jesus atrikusautiñi ilisimaniqsut Jesus-mun uqautigitilaǵmiknik. ⁴⁶ Tigusukkaluaǵniǵaat, aglaan iqsiniqsut iñugayaanik atakkii iñuich ukpiqhutiñ Jesus sivuniksriqirauniplugu.

22

Atrikusaun Niǵiqpagvikun Ilaqatnigviksrautni

¹ Taimma uqaqtuagaqsilǵiñniqsuq atrikusautitigun uqaqhuni, ² “Agaayyutim añaayuqautaa sagviqpan atriqagisiruq umialinmik itqanaiyairuamik niǵiqpagviksramik iǵni ilaqatnigviksrautaani. ³ Tiliñiǵai savaktini tuq̄lugaq̄lugich tamatkua aiyugaaqtauruaat niǵiqpagviksramun, aglaan aggigunniñiqsut. ⁴ Umialik tilitqilǵiñniqsuq atlanik savaktimiñik uqaqhuni, ‘Uqautiyumagisi tamatkua aiyugaaqtauruaat, Itqanaiñanikkiga nullautchiǵviksraǵa. Tuqqutchaniktuna uqsraqsanitñik tuttuqpañuma nuǵǵaǵmalu. Suapayaaq itqanaiqsuq. Aggigusi niǵiqpagiǵitchi katchuutiniaqtuanañun.’ ⁵ Tamatkua aiyugaaqtauruaat suliqutiginñiǵaich aglaan aullañhiñniqsut, ilañat savviaqhuni nautchiiviniñniñun suli atla tauqsigñiaǵviniñun. ⁶ Ilañisa tiguniq̄lunniǵaich savaktit anaumiklughich suli tuqqutqataq̄lugich. ⁷ Umialgum tusaakamiñ taamna uumitchañniqsuq. Tuyuǵiniǵai añuyyiuqtini tuqqutchaqtuq̄lugich tamatkua iñuqtuqtuq̄ suli ikipkaǵlugu nunaqqinjat. ⁸ Tavra nipliutiniǵai savaktini, ‘Ilaqatnigviksraun itqanaitkaluaqtuq aglaan taipkaa aiyugaaqtaugaluaqtuq nalliummatinitchut. ⁹ Aullaǵusi tumitchiat kanǵalunjitñun aiyugaaq̄lugaǵitchi kisupayaanik qiniñkapsitñik aggiqulugich katchuutiniaqtuak niǵipkaiviksrautaaknun.’ ¹⁰ Savaktit aullaǵniqsut tumitchianun aasiiñ katitchiaq̄siplutiñ iñuñnik atisiplughich nakuuruatlu pigiitchuatlu. Ilaqatnigviksraunaasiiñ immiǵniqsuq paqitapayaaǵmiknik. ¹¹ Aglaan umialik isiqami qiniǵiaq̄lugich tuyuǵmiaksraqtaañuruat, qiniǵniǵaa iñuk tavrani atnuǵaaqtummaañitчуақ piqutigilugu ilaqatniñniaqtuq. ¹² Umialgum nipliutiniǵaa taamna iñuk, ‘Ilauraamaañ, qanuqhutin isiqpich niǵiqpagvianun atnuǵaaqtusunaqnak nalaunñaruanik?’ Taamna iñuk nipiksraiiñniqsuq.

¹³ Umialgum uqautiniġai savaktini, ‘Qiliqsigik argaillu isigaiġlu igillugu aasii taagniqsrallapiamun. Tavrani itkisiruq qialiq suli tiraalatchiġiq kigutinik.’” ¹⁴ Tavrani Jesus niplipsaagniqsuq, “Iñugiaktuat iñuich aiyugaakkaugaluqut, aglaan ikituurat piksraqtaanurur.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁵ Pharisee-ġuruat sivunniugaqsiñiqsut pitchaġuklugu Jesus uqalġigun. ¹⁶ Tuyuqaġniqsut maliguaqtimiknik ilaanun, piqasiqġugich Herod-kuaqtuanik uqaqħutin, “Iļisautrii, iļisimarugut nalaunġaruajutilaaqnik. Iļisautrirutin Agaayyutim iñuuniaġvigitqukkaġanik iļumutuuruakun sugisunjaqnaġu qanuq iñuich isummatiqaqtilaaqat, aasiiñ sugiñitmiġiñ iñuum suurautilaaqna. ¹⁷ Uqautitigut sumik isummatilaaqnik taavrumuuna, Maligutaksrakuagnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunġaitpa?” ¹⁸ Aglaan Jesus iļisimaplugu sivunniugutaat pigiiliqihikun nipliġniqsuq, “Ukpiñġuaqtisii! Suvaata uuktuaqpsitġa? ¹⁹ Qiñiqtillaksitġa maninmik akiliqsuutauruamik tax-sinun!” Qaitchiñiqsut maninmik. ²⁰ Jesus-ġum apiqsruġniġai, “Kia-una agliutranja maninmi? Kiasuli aglanja?” ²¹ Kiuniġaat, “Caesar-m.” Aasiiñ Jesus-ġum uqautiniġai, “Akiliutigilugu Caesar-mun Caesar-m pigikkaġa, suli Agaayyutmun pigikkaġa Agaayyutim.” ²² Tusaakamitruġ Jesus-ġum uqaġikkaġa quvigusunġiqsut unitluguasiiñ.

Apiqsruun Anipkakkautikun Tuquliġmiñ

²³ Taavrumani uvlumi Sadducee-ġuruat, tamatkua uqaġuuruat tuquruat anitqitlaiñiñiġugich, utlautiniqsut Jesus-mun apiqsruġuklugu, ²⁴ “Iļisautrii, Moses-ġum uqautigaatigut itnaqħuni, Anun iļaqatituaq tuqukpan qitunġigaluaqani, taavruma anutim aniqataan iļaqatniktaaġiraksraġiniġaa uilgaġnaaq qitunġisilugu anutmik iļisimanaguniasiiñ tuquruam qitunġaġitilaanjanik. ²⁵ Samma maani ittut tallimat malġuktun aniqatigiich akunnaptikni: anayukliq nuliaqtuaq tuqupluni qitunġaitluni, unitlugu nuliani aniqatmiñun. ²⁶ Tugliasuli aniqataa taatnatun tuqupluni piñayuaglu, kiisaimma iluqatiñ aniqatigiich tuquvut. ²⁷ Aqulliupluniasiiñ aġnaq tuqupmiñiqsuq. ²⁸ Taapkua tallimat malġuuruat anutit nuliaqtuat iluqatiñ taavrumiñja aġnamik, nalliata nuliaġigisiñiġpaun taamna anitqigvinmi?” ²⁹ Jesus-ġum kiuniġai, “Qanutun killukuaqtigivisi! Nalugisi Agaayyutim uqalħich ilaanlu sanġia. ³⁰ Iñuich anitqigumiñ tuqumiñ iļaqatniktuġumiñaitchut naagaqaa iļaqatniktitakkauyumiñaitchut. Aglaan itkisirut isaġuliktitudun qilañmiittuatun. ³¹ Agliqisimasuknaġiksi Agaayyutim uqauttutaa ilipsitñun anitqihikun tuquliġmiñ. ³² ‘Agaayyutigigaatġa Abraham-lu Isaac-ġumlu Jacob-ġumlu.’ Agaayyutigiñitkaat tuqunaruat aglaan iñuuruat.” ³³ Iñugayaat tusaakamitruġ Jesus-ġum iļisauttutaa quvigusunġiqsut.

Kamanaġniqsarakun Tillisigun

³⁴ Pharisee-ġuruat katimaniqsut tusaakaminġ Jesus-mun nipaiqsiñiġugich Sadducee-ġuruat. ³⁵ Iļanata iļisautriñuruam maligutaksranik apiqsruġniġaa Jesus uuktuaġuklugu, ³⁶ “Iļisautrii, nalliat tillisit kamaġniqsrauva maligutaksrani?” ³⁷ Jesus-ġum kiuniġaa, “‘Piqpagiyumagiñ ataniq agaayyutigikkan iluqaaniñ uummatipniñ, iluqaaniñ iñuutchipniñ, suli iluqaaniñ isummatipniñ.’” ³⁸ Taamna tavra sivulliq suli kamaġniqsraq tilliñ. ³⁹ Suli tuglia taatnatun itmiuq, ‘Piqpagilugu iñuuniaqatin iļiġugu ilip-tun.’” ⁴⁰ Maligutaksrapayaaq suli sivuniksriqirit iļisauttutigikkaġanich tunġaviqaqtun taapkuñnuja malġunñun tillisiñun.”

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Pharisee-ġuruat katimapkaqġugich Jesus-ġum apiqsruġniġai, ⁴² “Qanuq isummatigivisiunġ Christ, anniqsuqti akiqsruutauruag? Kia kiñuniġivaunġ?” Kiuniġaat, “David-ġum.” ⁴³ Jesus-ġum nipliutiniġai, “Qanuqħunimi David-ġum, uqaqħuni Irrutħikun, taiguutiqaġniġpaun ataniġmik? Atakkii uqaġniġuguuq, ⁴⁴ ‘Ataniq uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiuviksrapnun
uvarñun akiilñiathatnunaglaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁵ David-ñum inñiñik taiguutiqaqpagu Ataniñmik, qanuñmi Anniqsuqti David-ñum kinjuviañitlaniqpaun?’ ⁴⁶ Nalliataunniñ Pharisee-ñuruat kiulguiññiñgaich Jesus-ñum apiqsruutai. Tavrakñaniñaglaan uvlumiñ kia-unniñ apiqsruqtañuñaiññaat Jesus.

23

Jesus-ñum Kiliktuutigigai Ukpññuaqtit

¹ Taatnaanikman Jesus uqañniqsuq iñugayaanun maliguaqtimiñunlu, itnaqhuni,
² “Aglaliqirit Pharisee-ñuruatlu maligutaksriugtut Moses-tun inñiñgaanimma.
³ Taatnamik tupigiraksrañigisi atuñlugiñllu supayaanik uqautikpasi tuvrasuñaqnagich qanuq pisuutilaañat. Atakkii atuummitñaitchaat sumik uqaqqaqhutiñ.
⁴ Natmiqsuiragtut iñuñnun uqumailañik. Aasiisuli ikayuñmumataitkaich akiyautisuglugich. ⁵ Savaapayaaqtiñ iñiñqtañirañigaa qiniñqusaathinañutiñ iñuñnun. Agliñaaqtañiñgaich puukataurat qauñmikniñlu taligñmikniñlu imaqaqtuat uqaliñnik suli atnuñaagmñ nivinañlukkatanñich takliñaaqñugich. ⁶ Iniqallatuniqsut qaukñiñich aquppiutanitñik niñiqpakmata, suli Jew-ñuruat katrañvinitñi aquppiñlatuplutiñ qaukñuruam inaani, ⁷ suli tumitchiani pañlatqutuplutiñ suli iñuñnun tuñliraqusuuplutiñ ilisautriñik. ⁸ Aglaan taiguutiqañumiñaitchusi ilisautriñik, atakkii atautchiñhiñamik ilisautriqaqhusi aasiñ iluqasi aniñqatigiñksusi. ⁹ Taiguñniaqasiuñsuli kiñapayaaq maani nunami aapapsitñik, atakkii atautchiñhiñamik aapaqaqtusi qilañmiittuam. ¹⁰ Naagaqaa taiguqasiuñ kiñapayaaq sivulliuqtinik atakkii atautchiñhiñamik sivulliuqtiqaqtusri, taamna Christ-ñuruq, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹¹ Iñuk kamañniqsrauruaq akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ¹² Suli kiñapayaaq kamañasugiruaq inñiñik atchiksipkakkaugisiruq. Kiñapayaaq atchiksiruq inñiñik kamañasipkakkaugisiruq.

Jesus-ñum Suakatañgai Ukpññuathatigun

¹³ “Nakñiuñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-ñuruasiiñlu, ukpññuaqtisii! Kaniqsitñaitkiksi Agaayyutim uqaliña uqqiraqtaalu suli ilisautriñitñugich. Atriqaqtusi iñuñnik añmautiqaqtuanik Agaayyutim añaayuaqtaanun aglaan añmañitñlugu. Isinñitchusi sulipsuuq isiqñailigisi tamatkua isigñiuraqtuat. ¹⁴ [Nakñiuñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-ñuruasiiñlu, ukpññuaqtisii! Ivayaqtuipñlusi tupiñitñik sulliñaurañitñiñglu uilñañaat, aasiñ taimma qiniñqinniñaaqsiñlusi takiruamik agaayupñlusi, taamna pisigilugu anasiññuqsasiuñk-srañsi pigiitñuññaqtuq.] ¹⁵ Nakñiuñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-ñuruasiiñlu, ukpññuaqtisii! Kukiñuktusi tañiukunlu nunakunlu atautchimikunniñ maliguaqtinigukhusi. Aasiñ maliguaqtiksrañtaañianikapsiuñ anasiññuqsagñiñmutlasirañigiksi pigiitñitñlukuñ ilip-sitñiñ. ¹⁶ Nakñiuñ, ayañapñlusi sivulliuqtaurusii! Uqaqtusi, ‘Kiñapayaaq akiqsruqami agaayyuvikpakun taamna suñitñhuq, aglaan kiñapayaaq akiqsruqami kaviqsaakun manikun agaayyuvikpakun, tavra akiqsruutiniktuq!’ ¹⁷ Ayañapñlusi isumalguitchuasii! Nalliak ukuak pitñluktuañuva —kaviqsaaq manik naaga agaayyuvikpak ipqisitchipkairuaq kaviqsaamik maninñmik? ¹⁸ Uqaqtusisuli kiña iñuk akiqsruqami tuniñlaqtuñvikun taamna suñitñiñlugu, aglaan akiqsruqami aatçhuutauruakun tuniñlaqtuñviñmi akiqsruutiniktuq. ¹⁹ Ayañaruasii! Nalliak ukuak pitñluktuañuva aatçhuun naaga tuniñlaqtuñvik ipqisitchipkairuaq aatçhuutmik? ²⁰ Taatnamik iñuum tuniñlaqtuñvikun akiqsruqami taputirañigai aatçhuutit tuniñlaqtuñviñmiittuat. ²¹ Iñuk akiqsruqami agaayyuvikpakun, taputipmirañigaa Agaayyun ittuaq tavrani. ²² Iñuk pakivrumuuna akiqsruqtaqami taputipmirañigaa Agaayyutim aquppiutaña taamnaluaquppiuruaq tavrani. ²³ Nakñiuñ, aglaliqirisiiñlu Pharisee-ñuruasiiñlu, ukpññuaqtisii! Qulikuraqtusi avuñgutipsitñik —mint, dill suli cummin-nik; aglaan minitñluguñ quliupiaqtuat ilisauttutit maligutaksrani: nalaññaruatiq, nagliktaq suli ukpiqsriñiq —taapkuu atuumaraksrañaluasi minitçirañasunañqasiaglaan sivulligñik. ²⁴ Ayañapñlusi sivulliuqtisii, milugiatchiat piññañaañigisi qallutipsitñiñ salummautituañluguñ, aglaan

iilgataqtigagigiksi pikukturuaq natmaksigvik. ²⁵ Naktiun, aglaliqirisiilu Pharisee-nuruasiilu, ukpiññuaqtisii! Salumapkairusi qaathinanjitnik qallutipsi suli puggutapsi, aglaan ilunich immaukkaqhutin ivayaqtuñgmik suli killiqitigmik. ²⁶ Pharisee-nuruasii, qanutun qiniltlaisigivisi! Salummaqaaqsigik iluanjik qallutimlu puggutamlu, qaanjigli salumayumauk. ²⁷ Naktiun, aglaliqirisiilu Pharisee-nuruasiilu, ukpiññuaqtisii! Ittusi qiniyunaqtuatun iluvgich silataatitun, aglaan ilunich immaukkaqhutin tuqunaruat inuich saunijitnik suli qaayugnapayaaqtuanik. ²⁸ Taatnallapiaq qaathinapsigun sagviaqtugaqtusi inunun nalaunjaruatun iliplusi, aglaan ilupsitni immaukkaqtusi ukpiññuaqtinik pigiiliqilignglu.

Jesus Sivuniksriqiruaq Anasiññuqsaaqviksrajanik

²⁹ “Naktiun, aglaliqirisiilu Pharisee-nuruasiilu, ukpiññuaqtisii! Qiniyunaqsagisi ilunich sivuniksriqirit suli nalaunjaruat inuich. ³⁰ Uqaqtusisuli, ‘Inuuniaqsimagupta inilgaan taimani aapaavut inuuniaqmata, piqasiquutinayaitchugut ilinijitni inuaqtuqmata sivuniksriqirinik.’ ³¹ Taatna uqaqapsi ilipsitnik ilisimaraunigsusi kinuviaqitilaapsitnik tuqqutchiruanun sivuniksriqirinik. ³² Ki naatchiun sivulliapsi aullañnikkanat. ³³ Ilipsi qitunjanich tuqunaqaqtuat nimigiat! Qanuqlugu nañaqniaqpsiun anasiññuqsagvinmuktitauviksraqi? ³⁴ Taatnamik tuyugisiruna sivuniksriqirinik ilipsitnun puqiksaaniglu inunjik aglaliqiriniglu —ilanich tuqqutkisigisi, suli ilanich kikiaktuutilugich, atlatsuli ipigaqtuqlugich katraqvipsitni suli qimaaratchilugich nunaqqimiñ atlanun nunaqqinun. ³⁵ Taamna pisigiplugu anasiññuqsasiuhiksraqi tikiñniaqtuq ilipsitnun maqitchipkailapsigun aujanik nalaunjaruat inuich maña nunamun, aullañniilugu inuaqtulhaniñ Abel-nun inuaqtulhanunaglaan Zechariah-m igñinan Barachiah-m, inuaqtapsi akungakni agaayyuvikpaumlu tunillaqtuqviumlu. ³⁶ Uqautigipsi ilumutuuruamik, iluqani tamanna anasiññuqsautiksraq tikiumagisiruaq makununa inunun pakmapak inuuranun.

Jesus-nun Piqaksriñha Jerusalem-miunik

³⁷ “Annaatuk, Jerusalem-miusii! Tuqutчуuruasii sivuniksriqirinik miluqtuiruasiilu uyañnik tamatkunija tuyuuruuanik ilipsitnun! Akulaiqlugu katitchummiugalu-agaqigigitka inugikkasi, atrilugu aqargiqpak piyaquqtailitniktuatun payaagmiñnik ataaknun isaqquñmi. ³⁸ Atañii, tupiqsi suksraakkaullapiagnaqtuq suñillaquglugu. ³⁹ Taatnaquna uqautigipsi, qinittikkumiñaitkipsitña nipligñiañapsitñunaglaan, ‘Uvvatuaq Agaayyutim pilutigiliun taamna tikitchuaq atqagun atangum.’”

24

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquqñiathanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus unitkaqsipmagu agaayyuvikpak maliguaqtaiñ upyaugniqaat ininijitnik agaayyuvikpaum. ² Jesus-nun apiqsruñigai, “Iluqaisa makua tupqich qiniñitpisigich? Uqautigipsi, Kisiññuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyañmik qalliani atlam ulgusimaitchuamik.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ihuilliugutniglu Piyuaqsiuhiksramiglu

³ Jesus aquppipkaqtitlugu iggimi taggisqaqtuamik Olives-mik maliguaqtaiñ utlanñigaat kisipkuqhutin apiqsruqlugu, “Uqautitigut uumiña. Qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutigun ilitchuqigisivisa aggyiasiguvich suli nuna isukliyasikpan?” ⁴ Jesus-nun kiunigai, “Qaunatiqagigitchi inuilli kinniñitchumagaasi. ⁵ Atakkii inugiaktuat inuich aggyisirut uqagutin, ‘Christ-nuruna,’ aasiñ kinnitñigutin inugiaktuanik inunjik. ⁶ Tusaagisirusi anuyaktuanik qanittuamiñ unjasikuamiñlu. Iqsiñiaqasi atakkii iluqatin tamatkua atuumaruksraurut aglaan isukliñgitchuqsuli. ⁷ Nunaqqich anuyyugisirut akilliñgiksillutin avatmun suli atanguviich akilliñgiksillutin avatmun, nigisuksiulimilutin, suli nuna aulapmiluni nanipayaaq nunani. ⁸ Iluqaitnik tamatkua aullañniisaagigai auliyautilhum.

⁹ “Qaisaugisirusi nagliksaaqsiuviksrapstñun, suli tuqqutauhiksrapstñun, uumigitchiulusi nunaaqqipayaaniñ piqutigilunja. ¹⁰ Taimaniguqpan iñugiaktuat iñuich ukpigutaigñiaqtut, aatchuutigiragautilutin avatmun suli uumikkutilutin avatmun. ¹¹ Iñugiaktuat sivuniksriqirinñuaqtuat aggigisipmiñiqsut kinnitñigutin iñugiaktuanik iñuñnik. ¹² Suli pisigilugu iñuich pigiiñiqiñhat iñugiaksitmukhutinj piqpakkutaat niglaqsiñiağaa. ¹³ Aglaan iñuk makitaruaq payañaiguni isuanun anniqsukkaugisiruq. ¹⁴ Quliaqtuağigisigaat taamna tusaayugaallautaq Agaayyutim añaayyuqautaagun, uqautigilugu nunaaqqipayaanun. Aquagun isukñitkisiruq.

Tatamnapiagataqtuaksraq

¹⁵ “Iñuk agliqiruaq ukuniña kanisqili. Qiñigniağiksi naggunallapiağataqtuaq qikağlugu ipqitchuami inimi iniksrağinjsamiñi, Daniel-ñum Agaayyutim sivuniksriqiraa uqautigikkana. ¹⁶ Taipkunani uvluni iñuuniaqtuat nunañani Judea-m qimakkumaut iggiñun. ¹⁷ Iñuksuli itkumi tupigmi qaañani atqağniaqani aikñiguni sumik tupigmi iluaniñ. ¹⁸ Kiñasuli iñuk nautchiivinjmi itkumi utigniaqani aikñiguni quppigaagmiñik. ¹⁹ Taipkua uvlut tikitpata, nakñiñ ağnat siñaiyauniguminj suli aakat miluktitchiguminj ililgauragmiknik. ²⁰ Agaayutitchi qimaliksraqsi atuumatqunillugu ukiumi naagaqaa minguiqsiagvium uvluni. ²¹ Atakkii taivrumani nagliksaaqpauraliksqraq atuumagisiruq atriginisana atuumaruam aullağniññhaniñ nunam uvuñanunaglaan. Taatnasiq nagliksaaqpauraliq atuummitqinñianitchuq taavruma aquagun. ²² Aasii Atangum makua uvlut ilaññaqtaañisuaqpagich, kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq. Aglaan pisigiplugich piksraqtaani Agaayyutim taapkua uvlut ilaññaqtaagisigai. ²³ Taimaniguqpan kia iñuum uqautikpasi, ‘Qiñiqsiñ, uvva Christ,’ naagaqaa itnaqpasi, ‘Ikaniittuq,’ ukpiginiagisigik. ²⁴ Atakkii anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat iligisirut savaaqagutin kamañaqtu-anik savaanik suli quvinqaqtuanik. Taapkunuuna kinniñiağniğaiç Agaayyutim piksraq-taani pisağiyumiñagumisigik. ²⁵ Atañii, uqautigipsi taavrumiña atuummicaluaqnagu.

²⁶ “Aasili kisupayaam uqautikpasi Christ iñuilaami innilugu tatpavunagasi naagaqaa iriqsimanilugu uvani tupqum iluani ukpiginiagasiñ. ²⁷ Atakkii Iğñiña Iñuum ag-gigisiruq atrilugu ikniqpalañmun qaummağiksipmatun qilak kivaknamiñ kanaknamun. ²⁸ Sumipayaaqsuli tuqunaruq itpan, tavruña tinmiaqpaich tuqunaraqtuğuruat katisu-urut.

Aggiñksraña Iğñiñan Iñuum

²⁹ “Aquurañagunaasiiñ uvluiñ nagliksaaqsiuñhum, siqiñiq taaqsigisiruq

suli tatqiq qaumağingiguni,
uvluğiat katagaqmilutin qilañmiñ

suli qaummatipayaani silam nuktitaulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

³⁰ Taivrumani uvluni ilitchuqputaa Iğñiñan Iñuum sagvigisiruq qilañmi. Iñupayaana nunam qialuni qiñigisigaat Iğñiña Iñuum agqiqsuaq nuviyakun qilañmiñ sañnimigun suli kamanallapiaqtuakun kamanautmigun. ³¹ Qalğuqtautiqpaktuğlugich nipiturat tuyugisigai isağuligikkani katitchityaqtillugich piksraqtaagmiñik iñuñnik nakitña-payaaq nunami.

Ilisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

³² “Ilisaaqagitchi fig napaaqtumiñ, itnaqhuni, akiguiñ milukatañich naugaqsiptomata suli suñaqsiplutin qituglipmata ilisimarağigiksi upingam qalliñha. ³³ Taatnatuntuuq qiñigupsigik tamatkua atuummiruat ilisimaniaqmigiksi Iğñiña Iñuum qallilapiaqtilaana qakma. ³⁴ Ilumun uqautigipsi, Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquniññanitchut tamanna suapayaaq atuumaanikkaluaqnagu. ³⁵ Iluqani nuna suli qilak piyaqqukkauğisiruk, aglaan uqalñich uqautigikkatka piiñigumiñaitchut.

Pivia Aggiñksrañan Ilisimaraitchuq

³⁶ “Kia-unniñ iñuum nalugaa uvlug naagaqaa sassağ sumi tikisilaaksraña. Isağulğich qilañmiittuat unniikii iğñiguruam nalugaat. Kisimi aapam ilisimagaa. ³⁷ Iğñiña

Iñuum aggiqpan taimanisun itkisiruaq atrilugich iñuich iñuuniaqmatun uvluiñi Noah-m. ³⁸ Atakkii taipkunani uvluni sivuani uliqpathum iñuich nigimaaqtut imiqsimaahutinjlu, ilaqatniktuqhutin suli qitungatin ilaqatniktuqtitlugich Noah-m isigniañhanunaglaan umiamun. ³⁹ Iñuich ilitchuñiñniqsut atuumaniaqtuamik uliqpanmun pisañilgataqtitlutinj. Taatnatun itkisipmiuq Iñiña Iñuum aggiqpan. ⁴⁰ Malguk aputik savaktuak nautchiivini, ilaqataa tigurauligisiruaq aasiñ ilaqataa uniktauliguni. ⁴¹ Malguk agnak mukkaaksriuaqtuak mukkaaksriugvini, ilaqataa tigurauligisiruaq aasiñ ilaqataa uniktauliguni.

⁴² “Taatnagusi ataramik itqanaitchuksraursi, atakkii nalugiksi sumi uvlumi atanapsi aggiñiaqtilaananik. ⁴³ Aglaan ilisimayumagiksi una, tupqum iñuan ilisimayumiuj napmun ilikpan unnuaq tigliniaqtim aggiñiaqtilaana qaunaginayaqtuq tigliniaqti siqumgutitqunillugu tupigmiñun. ⁴⁴ Taatnatuntuuq itqanaitchuksraupmisi atakkii Iñiña Iñuum aggiñiaqtuq sassañigmi nigiuvginjisapsitni.

Tuniqsimaruaq Naaga Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴⁵ “Kiña tuniqsimaruañupluni isumatupluni lu savaktauva? Ilaañuruq añaayuaqam qaukñilutikkana atlanun savaktimiñun tupigmiñi ittuanun niqiksritñiktaqtuamun piviksraq nallaullapiaqfugu. ⁴⁶ Qanutun quviasuktigigisiva taamna savakti añaayuaqam utigumi paqitana savaagiglugu. ⁴⁷ Ilumun uqautigipsi, atangum piksraqtaagigisigaa taamna savakti qaunaksritqulugu iluqaitñik suurañmiñik. ⁴⁸ Aglaan qanuq savaktuaniqpan pigiitluni? Isumapiagñisuaq inmiñun, ‘Añaayuaqaga maunauraq utigniañitchuq,’ ⁴⁹ aasiñ anaumiaqsilugich atlat savaqatini suli nigiqatigiplugillu imiqatigiplugillu imiqtuqtit. ⁵⁰ Añaayuaqana taavruma savaktim utigniaqtuq ilañatigun uvlut nigiuvginjisillugu ilaanik sassañigmi lu qaunaginjisillugu. ⁵¹ Atangata aggiñigumi tatapsallapiañisigaa piqasiutipkañlugulu ukpiñuaqtinun. Tavrani iñuich qiañisirut tiriqulatchilugillu kiggutitij.”

25

Atrikusaun Qulitigun Niviaqsiatigun

¹ “Agaayyutim añaayuaqautaa sagviqpan itkisiruaq qulitun aputituqsimaitchuatun tiggumiaqqtuanik nanniuramiknik paagñiaqfugu ilaqatniñniaqtuaq. ² Tallimat taapkunani isumaturuañuniqsut, suli tallimat isumatuitlutinj. ³ Taapkua isumatuitchuat saagañmiñigaich nanniuratin, aglaan uqsritqitiksrañitñik saagañiñniqsut. ⁴ Isumaturuataasiñ uqsritqitiksraligaagñisut nanniuramiknun. ⁵ Ilaqatniñniaqtuaq tuuliñapkaqfugu taapkua iluqatin siñiñnialiqamin siñiksagñisut. ⁶ Tavra unnuaq qitiqquqman iñuk nipliqsuq, ‘Marra, ilaqatniñniaqtuaq aggiqsuq. Anilusi paagñiaqsuij.’ ⁷ Iluqatin aputituqsimaitchuat makitnamij ikummaktaagñigaich nanniuratin. ⁸ Isumatuitchuat uqautiniñgaich isumaturuat, ‘Qaitchisigut ilaananik uqsrupsi atakkii nanniuravut qamiaqsiniqsut.’ ⁹ Aglaan isumaturuat kiuniñgaich, ‘Naaga, naamayumiñaitpaluñmiugut uvaptiknunlu ilipsitñunlu pigupta, aglaan aullañusi taipkunana tunisiullaqtuanun uqsrunik tauqsigñiaqitchi piksrapitñik.’ ¹⁰ Tavrani isumatuitchuat aullañisut, aasiñ tauqsigñiaqtitlugich ilaqatniñniaqtuaq aggiñisuaq. Taapkua itqanaitchuat isiqatigigaat katchuutiviniñmun nigiqpagiaqhutin, tavraasiñ taluplugu. ¹¹ Aquvatigunli aggiqmiñisut alñianjich niviaqsiat. Uqaqsigaluaqtut, ‘Ataniiq, añaautillañniaqtigut.’ ¹² Aglaan kiuniñgai, ‘Naluniñipsi. Kisuuvisi?’ ¹³ Taatnagusi qaunatqiañigitchi. Atakkii nalugiksi uvluaq unniñ sassañiq Iñiña Iñuum aggiñiksraña.

Atrikusaun Pinañutigun Savaktitigun

¹⁴ “Suliuvva Agaayyutim añaayuaqautaa sagviqpan atriaqtuq aputmik iglausuktumik uñasiksuamun nunamun. Inmiñuqplugich savaktigikkani qaunaksriñiutiniñgai suurañmiñun. ¹⁵ Atasiq iñuk qaitchiñigaa 5,000-tun manijñik, atla iñuk 2,000-tun, atlasuli 1,000-tun, iñullaa akuqtuipuni pitlakkañmigun. Aasiñ aullañisuaq iglaviksrañmiñun. ¹⁶ Taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun manijñik aullaqhuni

piñatchiasunaqani tauqsigñiutiginiğai maniksriusriani, aasiñ piññautigiplugich 5,000-sipsaanik. ¹⁷ Taatnatunsuli taamna iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun piññapsaaqmiuq atlanik 2,000-nik. ¹⁸ Aglaali iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun aullaqhuni paksrautiplugu nunamun iriğniğaa añaayuqağmi maniña. ¹⁹ Akuni piilğatağaluaqami añaayuqağat taapkua savaktit utiğniqsuq, aasiñ makpigarriqutiaqsipugich maniksriusrianağatigun. ²⁰ Tavra taamna iñuk akuqtuiruaq 5,000-tun tikiutruruq atlamik 5,000-naktaağmiñik uqaqhuni, ‘Ataniiq, qaitchikapña 5,000-tun maniññik, uvva piññapsaaqtuña 5,000-nik.’ ²¹ Añaayuqağan taavruma uqautigaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruanağniqsutin savakti! Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuagun suuratigun; inillağniagikpiñ aňalatigugutin iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqağikkapni.’ ²² Taamnaptuuq iñuk akuqtuiruaq 2,000-tun maniññik aggiqhuni uqağmiuq, ‘Ataniiq, qaitchikapña 2,000-tun maniññik, uvva piññapsaaqtuña 2,000-nik.’ ²³ Añaayuqağantuuq uqautipmiggaa, ‘Savaaqallautagñiqsutin, nakuuplutin tuniqsimaruanağniqsutin savakti. Tuniqsimatriñiqsutin iñugiakitchaluaqtuagun suuratigun. Inillakkisigikpiñ iñugiaktuanun suuranun. Quviasuqatautyagiñ añaayuqağikkapni.’ ²⁴ Tavralli iñuk akuqtuiruaq 1,000-tun maniññik aggiqhuni uqaqtuq, ‘Ataniiq, ilisimagikpiñ. Anayaktuaqtaunğitchutin aňun. Pukuiragtutin nautchiivigiñğisapniñ katitchisuuplutinlu kangaqsruivigiñğisaqniñ nautchiaksranik. ²⁵ Sivuuğapluna taatnaqluna iriğitka maniksin nunamun. Uvva, pisin pigigitin.’ ²⁶ Añaayuqağan uqautigaa, ‘Pigiitchuatin iqiasruuplutinlu savaktii! Ilisimagaluaqtutin kiprisuutilaamnik nautchiivigiñğisamniñ katitchipluňalu kangaqsruivigiñğisamniñ nautchiaksranik. ²⁷ Iliñayağniğitin manitka manniqiriñun, aasiñ utiğuma akuqtuitlanayaqtuña pimñik naggutiñitñik.’ ²⁸ Aasiñ uqautiniğai atlat savaktit, ‘Pisigiñ taapkua maniich ilaaniñ qaityağiağlugichaasii taavrumuña 10,000-tun maniaqtuamun.’ ²⁹ Tavraasiiñ kiñapayaaq aňalatchillaqtauaq aatchuusriağmiñik piññapsaağisuruq sippakuuqtuaguni. Aglaan taamna piññangitchuaq, mikiruamikunniñ piginasugikkağmiñik piikkaugisuruq ilaaniñ. ³⁰ Siñitchiuñ piññanñiurangitchuaq savakti taaqtuam taagñiqsrañanun. Tavrani qiağisirut tiriquullaisa kiggutiñ.

Aviktuiğksraq Nunam Iñupayaurani

³¹ “Iğniña Iñuum aggitqikpan kamañtuakun qaumamigun iluqaisa ipqitchuat isağuligikkani piqatigilugich, aqvinniaqtuq aquppiutaqpañmiñun kamañtuamun. ³² Aasiñ iñupayaurani nunam katitaugisirut sivuğaanun. Tavrani aviktuiğisigai atausiuttağlugich, atrilugu munaqsri aviktuipmatun ipnaiñik tuttuñuraniñ. ³³ Suli inillakkisigai ipnaich taliqpiñmi tuñaanun, aglaali tuttuñurat saumium tuñaanun. ³⁴ Umialgum uqautigisigai taliqpiñmiñi ittuat, ‘Mañagitchi, aatchuusriaqtauasii piñiusiamik Aapamniñ, paitchaktaagisiuñ Agaayyutim añaayuqautaa itqanaiyaanuruuq ilipsitñun iñiqtaulhaniñaglaan nunam. ³⁵ Atakkii niğisuktauqama niqiksritchağigikma. Imiğukamalu imiksritchağigikma. Iglanjukama aiyugaaqluna isiqtiagigikma. ³⁶ Atnuğaanitñama atraksritchağigikma atnuğamik. Atniğñaqama takurağigikma. Isiqtaukama tikitluna isiqattaagagigikma.’ ³⁷ Tavralli iñuich nalaunñaruat kiuniagaat, ‘Ataniiq, qanaglaan qiniqpisigiñ niğisukavich aasiñ niğipkaqhutin naagaqaa imiğukavich imiqtitağivisigiñ? ³⁸ Qanasiñ qiniqpisigiñ iglaanuplutin aasiñ isiqtitlutin naagaqaa atnuğaanitñavich atnuğaaqtitpisigiñ? ³⁹ Suli qanaglaan qiniqpisigiñ atniğñaqhutin naagaqaa isiqsiviñmiitnavich takuniqpisigiñ?’ ⁴⁰ Umialgum kiugisigai tamatkua itnağlugich, ‘Iñumun uqautigipsi. Qanutunaglaan savautrikapsi nagliñnaqniqsrañatnun aniqatiuma savaagigiksi uvañnun.’ ⁴¹ Aasiñli uqautiniaqmigai tamatkua saumium tuñaani, ‘Pigiitchi uvañniñ! Anasiññuqsakkauniaqtusi isuitchuami ikniğmi itqanaiyaanuruumun tuungagmun isağuliniñunlu. ⁴² Atakkii niğisukama niqiksritlaitchipsitña. Imiğuliqama imiksritlaitchipsitña. ⁴³ Iglanjukama aiyugaatlaitchipsitña. Atnuğaitñama atnuğaaqtitlaitchipsitña. Atniğñaqamalu isiqsiviñmiitnamalu isiqattaatlaitchipsitña.’ ⁴⁴ Tavraptuuq kiuniagaat itnağutiñ, ‘Ataniiq, qanaglaan qiniqpisigiñ niğisukavich

imigukavillu naagaqaa iglaañukavich atnugaitñavillu, naagaunniiñ atnigñaqavich isiq-taukavillu aasiiñ savautingitlutin? ⁴⁵ Aasiiñ kiuniağai, ‘Uqautigipsi, qanusipayaamik savautrisungitñapsi atautchimunniiñ nagliñnaqniqsraqtuamun savautriñgitchusi uvañnik.’ ⁴⁶ Tamatkuali aullaqtikisigai isuitchuamun anasiññuqsasquviñmun, aglaali nalaunjaruat isuitchuamun iñuuligmun.”

26

Sivunniugun Tuqutchukugu Jesus

¹ Jesus uqağuiqami tamatkuniña, uqautigai maliguaqtini, ² “Iñisimarusi, malğuk uvluk aquagun atuumagisuruq Jew-ñuruat nigiqpagvikañat atilik Apqusaakkauñigmik, aasiiñ Iğñiña Iñuum aatchuutigikkauniaqtuq kikiaktuutraksrauluni.” ³ Qaukñich agaayuliqsit [suli aglaliqirit] suli sivulliuqtigruat katinniqsut igluqpañanun qaukñiat agaayuliqsit atilgum Caiaphas-mik. ⁴ Sivunniugaqsiñiqsut tigusraquklugu Jesus nalunautchilutij tuqulluguasiiñ. ⁵ Aglaan uqağniqsut, “Nigiqpagvikaam uvluani taatnağniangitchikput. Iñuich aňalanniqluktaiviaqtut.”

Jesus Tipraqiksakkauruq Bethany-mi

⁶ Uvvaasriiñ Jesus Bethany-miitlugu tupqani Simon-ñum auyugaqtualgum ⁷ tikiññiğaa ağnam saagaqhuni nakasruññañuramik tipraqiksautmik akisuruamik nanuutiksramik, aasiiñ kuviplugu Jesus-ñum niaquanun nigiiñiaqtitlugu. ⁸ Maliguaqtaiñ qiiñiqamitruñ iñuagiiñiğaaat nipliqhutiñ avatmun, “Supman asiñun tipraqiksaun atuqpañ? ⁹ Una tipraqiksaun tunikpan atqunautaunayaqtuq qaisauluniasiiñ nagliñnaqtuanun.” ¹⁰ Jesus-ñum iñtchuğiplugu nipliutigikkañat uqautiniğai, “Suvaata una isumaaluksaapisiuñ ağnaq? Savautigaña savaallautamik. ¹¹ Nagliñnaqtuat nayuqtigigisi ataramik, aglaan nayuqtiginiangitchipsitña ataramik. ¹² Uvvauna ağnam kuvikamiuñ tipraqiksaun timimnun itqanaiyautigaa iluvikkauñiksrağa. ¹³ Iñumun uqautigipsi, nanipayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuañjukpan nunapayaani, taavrumaptuuq ağnam savaaña uqautaugisipmiuq itqakkutauluni ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuktugu Jesus

¹⁴ Taimmali iñañata qulit malğuk maliguaqtit, atiqaqtuq Judas Iscariot-mik, utlautiniqsuq qaukñitñun agaayuliqsit ¹⁵ uqautiplugich, “Sumik qaitchiñiaqpsitña Jesus aatchuutigigupku ilipsitñun?” Akiiñiğaaat iñuiññaq qulitun maniiñik. ¹⁶ Tavrakñaniğlaan Judas qaunaksruaqsiuruq piviksramik aatchuutigisruklugu Jesus.

Jesus Nigiqatauniqsuq Maliguaqtimiñi Nigiqpagviani Atiliñmi Apqusaakkauñigmik

¹⁷ Sivulliqpiami uvluani nigiqpagvikaam puvlaksigiiñiğlaanik qaqqunik maliguaqtit tikiññiğaaat Jesus uqautipluguasiiñ, “Nani itqanaiyaquvisigut nigiqpañiksrapnik atiliñmik Apqusaakkauñigmik?” ¹⁸ Kiuniğai, “Nunaaqqimugitchi añutmun iñisimakkamnun uqautilugu, ‘Iñisautri uqaqtuq, piviksrağa qalliuraqtuq. Nigiqpagvia atilik Apqusaakkauñigmik nigivigisukkiga tupipni piqatigilugich maliguaqtitka.’” ¹⁹ Maliguaqtit piñiqsut Jesus-ñum piraksrirtaataun iñitñun, aasiiñ itqanaiyaqhutiñ nigiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauñigmik. ²⁰ Unnuksraaqman Jesus aquvinniqsuq nigisukhuni piqatigiplugich qulit malğuk [maliguaqtini]. ²¹ Nigiiñiallagmiñ Jesus-ñum uqautigai, “Uqautigipsi, iñlapisamma aatchuutiginiagaña uumiksriñun.” ²² Iluqatiñ isumaalutçhallapiagaataqtut. Atausiutaaqhutiñ apiqsrillaagaqsigaat, “Ataniq, uvañaungitchuq, amii?” ²³ Uqautigai, “Ilañuruq misuqatauruq argañmiñik uvapkun puggutauramun. Taavruma aatchuutiginiagaña uumiksriñun. ²⁴ Iğñiña Iñuum aullağisuruq uqañhum aglaksimathatun pisigiplugu ilaa, aglaan qanutun tatamnaqtigigisiva taamna añun Iğñiñanik Iñuum aatchuutigitniktuaq uumiksriñun. Nakuutlukkayaqtuq taamna iñuk taimani aniñgiiñiğumi.” ²⁵ Tavraki Judas-ñum aatchuutigitniktuañan apiqsruğniğaa, “Iñisautrii, uvañaungitchuq, amii?” Jesus-ñum uqautiniğaa, “Ii, ilviuruq.”

Atangum Nullautchigvia

²⁶ Nigillağmij Jesus-ñum tigugaa qaqqiaq quyaplugu Agaayyun siqumitkaa qaitluguasiiñ maliguaqtimiñun uqaqhuni, “Tigulugu niğgisiuñ, tavrataamna timiga.” ²⁷ Tigupluguasiiñ qallun quyaanikami qaitkaa ilijitñun uqaqhuni, “Imigvigisiuñ! ²⁸ Taamna auga maqipkakkauruaq iñugiaktuanun aullağniiruq nutaamik sivunniugutmik Agaayyutmiñu iñuñiñu. Taavrumuuna aukun Agaayyutim nalupqinaigñiağaa sivunniugutni iñuñun natqigutiksraupluni killuqsautijitñun. ²⁹ Imitqinñiangitchuñ taavruma asiam misuğuaniiñ uvakñaniñaglaan tikilgataqtillugu taimña uvluq imitqikkuma piqatigilusi Aapaa añaayuaqutaani.” ³⁰ Atuanikamij atuutmik aullaqtut iğgimun taggisiquaqtuamun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaaliksrana

³¹ Pisullağmij Jesus-ñum uqautiniğai maliguaqtini, “Iluqasi uniññaigipsitña uumani unnuami. Atakkii aglausimaruq uqatigñi itna,

‘Tuqutkisigiga munaqsri,

aasiiñ ipnaich siamillapiagutij.’

Zechariah 13:7

³² Aglaan anjpkakkauranikkuma tuquliğmiñ, aullağisiruñ sivupsitñi Galileemun.” ³³ Peter-m uqautigaa Jesus, “Iluqatij atlat suksraağaluaqpatin sumiunniñ taatnağumiñaitchikpiñ.” ³⁴ Jesus-ñum uqautigaa Peter, “Uqautigikpiñ, anaqavak piilaagutiginiagikma piñasuniaglaan aqargiqpak qalguqtağaluaqnagu.” ³⁵ Peter-m uqautigaa, “Tuquqatigiraksrağigupkiñunniñ piilaagiyumiñaiapiagikpiñ.” Taatnatuntuuq uqaqtağmiut iluqatij maliguaqtit.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³⁶ Jesus-ñum aullautigai maliguaqtini inimun atilijmun Gethsemane-mik uqautiplugich, “Aquppiuraallagitchi uvani, agaayutyuaqtilluñ iñuñ.” ³⁷ Aullautiplugich Peter malğuglu iğñanik Zebedee-m alianniuliqsuq iñuñiñu. ³⁸ Uqautigai, “Arrii, uvva uqumailiullapiagñiqsuñ. Alianam pisagilhiñaaguqtağaañ. Tavrani-ittuallagitchi qanaksruqasillagluñ.” ³⁹ Taiñuñaqtaallakhuni pullapiaqlugu kiiñani agaayuruq, “Aapañ, pisuñigigupku piigun qallutaa nagliksaathum uvañiñ. Uvañ pisuñiñiñlaaptun aglaan ilvich pisuñiptun.” ⁴⁰ Jesus utiqami maliguaqtimiñun paqin-igai siñiktuat. Apiqsruğniğaa Peter, “Qaunagiuraallakkumiñaitpisitña atautchimiunniñ sassağniğmi? ⁴¹ Siñiñniasuñaqasi agaayulusiñu. Ukpiqsrisaiñitchumausili uuktuaqsiugupsi. Iñumun irrusiğ piyummatiqagaluqtuq aglaan timi sayaitchuq.” ⁴² Jesus aullatqilgitchuq ilaqataani agaayupluni uqaqhuni, “Aapañ, una qallugauraq piigumiñaitpan uvañiñ imiqtakrsrağipiagupku piłagu pisuñigikkan.” ⁴³ Utilgitñami paqilgitçhai siñiktuat atakkii iriñich siqupsağuliñlapiaghutij. ⁴⁴ Uvvaasiiñ aullagitchuq agaayutyuaqhuni piñatchiqlugich, uqaqhuni taapkuniñasuli uqautigikkağmiñik sivuani. ⁴⁵ Jesus utiqami maliguaqtimiñun uqautigai, “Siñiktuaqpisusuli iñiqtuqsi-ağhusi? Uvva, sassağ tikitchuq aatchuutigikkauviksrana Iğñiñan Iñuum argañitñun killuliqirit. ⁴⁶ Makillusi aullaqta! Aatchuutigitniktuaga imma tikitchuq.”

Jesus Tigukkauruq

⁴⁷ Jesus uqağugaaqtillugu Judas agğiğñiqsuq, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. Piqatiganiqsuq iñuñiñlapiagtuaniñ iñuñnik savikpiraqtuanik anautchiraqtuaniglu, tuyumaruanik qaukiñitñiñ agaayuliqsit sivulliuqtigruañitñiñu. ⁴⁸ Taavruma aatchuutigitniktuam piqatini ilitchuqutiksriñiñigai uqaqhuni, “Kiñataimma kunikkupku tavra taamnaugisiruq. Tiguyumagiksi.” ⁴⁹ Taavrumatavra naliñiñaaqlugu utlakkaa Jesus pağlaplugu, “Pağlagikpiñ, ilisautrii!” aasiiñ kuniklugu. ⁵⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Iłauraamaañ, tavra taatnağiağuguutinkii.” Tamatkua iñuñich tiguniqluklugu Jesus tigugaat. ⁵¹ Tavrali ilañata taapkua piqatiniñ Jesus-ñum amuniğaa savikpani uugiraqtigluğasii savaktiña qaukiata agaayuliqsit. Uğiraqamiñ tavra siutaiqsiniğaa. ⁵² Tavrali Jesus-ñum uqautigaa taamna, “Utiqtirruñ savikpaiñ puñanun atakkii

iluqatiŋ aŋuyaktuat savikpakun piyaqquġisirut savikpakun. ⁵³ Isumanġitpich inġiqs-rugupku Aapaga ikayuqtaiġilunġa, akkuvaaurapiaq tuyuġayaġaana qulit malġuktun kavluutinik isaġuliŋnik. ⁵⁴ Taatnaġupku qanuġuni Agaayyutim uqalġa immiumaġisiva uqaġiruaq taatna ittuksraupluni?” ⁵⁵ Taavrurmani Jesus-ŋum uqautigai iŋu-giallapiaktuat iŋuich, “Savvaqłuktauvik, atakkii agġiqhusi tigutyaqłunġa savikpaŋnik anautaniglu. Uvluġaġipman aquppigaluqaqtunġa piqatigiplusi agaayyuvikpaŋmi ilisautriplunġa, aġlaan tigusratlaitchipsitġa. ⁵⁶ Aġlaan iluqatiŋ tamatkua atuumarut atakkii Agaayyutim uqalġich uqaġikkaŋich sivuniksriqirit immiumaruksraupmata.” Tavralli iluqatiŋ malġuaqtit unitġhaat pigruqħutiŋ.

Jesus Apiqsruqtuġaat Uqaqsittaagviŋmi

⁵⁷ Taapkua tiguriruat Jesus-mik aullautiniġaat Caiaphas-mun qaukħiat agaayuliqsit katimmavigikkaŋatnun aġlaliqirit sivulliuqtigruatlu. ⁵⁸ Aasiin Peter-m malġniġaa unasiuraaqħuni qaukħiata agaayuliqsit igluqpaŋan silataanunaglaa. Isiqħuni aqup-piqatauniqsuq qaunaksrini qiŋiġukługu qanuġisitilaana. ⁵⁹ Qaukħiŋich agaayuliqsit suli iluqatiŋ uqaqsittaagtitchirit pakaaqaġniqsut taŋiġilaanik ilisimarauruanik sagluutig-ilugu Jesus tuqqutħukługu. ⁶⁰ Aġlaan paqitħiŋiŋniqsut sumikunniin, iŋuġikkalu-aqħutiŋ tikiaruat taŋiġilaakun ilisimarauniaqtuat. Naagatai paqitħiŋitħut. Kiisaim-malu malġuk taŋiġilaakun ilisimarauruak saavitpuk ⁶¹ uqaqħutik, “Uvvauna iŋuk uqaq-tuaq, ‘Piyaqqułħiŋaŋuġa agaayyuvikpaŋa Agaayyutim aasiin nappatqigługu piŋasuni uvluni.’” ⁶² Uvvaasiin qaukħiata agaayuliqsit makitluni uqautigaa Jesus, “Kigġutik-sraitpich sumik ukuak iŋiŋuk uqautaakun ilipkun?” ⁶³ Aġlaan Jesus nipaisaaqtuq. Qaukħiata agaayuliqsit uqautiniġaa Jesus, “Itqaġuŋ una, Pakma nayuutirugut sivuġaani iŋuuruam Agaayyutim. Taatnamik uqautitigut, Christ-ŋuvich, Iġniŋa Agaayyutim?” ⁶⁴ Jesus-ŋum kiuniġaa, “Uvva ilvich uqaaniktutin taatna. Aġlaan uqautigipsi, qaku-gun taimma qiŋiġisigiksi Iġniŋa Iŋuum aquppiruaq taliqpian tunġaani sanġipayaaqaq-tuam, agġiġuni nuviyatigun.” ⁶⁵ Tavrani qaukħiata agaayuliqsit aliġaagniġai atnuġaani uqaqħuni, “Iŋmiŋik uqaġniqłuktaġniqsuq! Suvaatami piqaġupsaaqpisa ilisimariniġ? Pakma tusaagisi uqaġniqłutai. ⁶⁶ Qanuq isumavisi?” Kiuniġaat, “Tuquruksraġuqtuq.” ⁶⁷ Aasiin tivvuaqtuqaqiŋiġaat kiiŋaŋagun qakiqtaqsimmaan pattakługu argaŋmiknik. ⁶⁸ Uqaġniqsut, “Christ-ŋuruatiin! Nalautħaġutin uqautitigut, kia qakiqpatin?”

Peter-m Piilaagigaa Jesus

⁶⁹ Taatnaħatni Peter aquppiŋiqsuq silataani igluqpaum. Niviaqsigaa tikitługu ni-pliutiniġaa, “Ilvichtuuq piqatigipmikkaŋ Jesus Galilee-ġmiu.” ⁷⁰ Aġlaan Peter piilaaqtuq iluqaŋisa takkuatni uqaqħuni, “Naluruŋa sumik uqautiqaqtilaapnik.” ⁷¹ Aasiin anipman qanitħaġruamun, atlam qiŋiqlugu uqautiniġai tamatkua tavraniittuat, “Uvvauna iŋuk piqatauruuq Jesus-mi Nazareth-miumi.” ⁷² Tavrani Peter piilaatqiksug suamasiplugu, “Nalugiga taamna aŋun.” ⁷³ Suli akkunilitchiallakługu qikaqtuat tamaani utlakkaat uqautilgitługu Peter, “Iłumun ilaġigaatin taapkua, atakkii uqausip-kun ilisimanaqtutin.” ⁷⁴ Tavra Peter suviagaqsiŋiqsuq itnaqħuni, “Agaayyutim anasiŋuqsaġliŋa uqaŋiŋniġuma ilumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaana taavrurama aŋutim.” Uqaqtitługu tavrakħatħiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁷⁵ Peter-m itqaqtigai uqautai Jesus-ŋum inmiŋun itna, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu piilaagutiginiġaġkma piŋasuniaglaan.” Tavra anipluni qianiqsuq iħuilliullapiaqħuni.

27

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Uvlaatħaurami qaukħiŋich agaayuliqsit suli sivulliuqtigruaŋich Jew-ŋuruat sivun-niġniqsut tuqqutħukługu Jesus. ² Qiłiqlugu aullautiniġaat Pilate-mun kavanauruamun.

Judas Tuquruq

³ Tavralli Judas, Jesus-ḡum aatchuutigiriḡa, ilitchuḡikami Jesus-ḡum tuqqutak-sraḡuqtilaanjanik nunuuratchallapiagḡniqsuq utiqtitlugich taapkua iḡuiḡḡnaq qulit maniurat qaukḡiḡitḡnun agaayuliqsitlu sivulliuqtigruanḡitḡnunlu Jew-ḡuruat ⁴ nipliqhuni, “Killuqsagtunḡa atakkii aatchuutigitnikḡunḡa patchisailaamik iḡunḡmik.” Kiuniḡaat, “Sutauniaqpami taamna uvaptiknun? Tavra savaagḡiḡiḡ.” ⁵ Judas-ḡum miḡuqsautiniḡai maniich agaayyuvikpaḡmun. Aullaqami qimiḡḡniqsuq iḡmiḡnik. ⁶ Qaukḡiḡich agaayuliqsit tiguplugich taapkua maniich nipligḡniqsut, “Maligutaksrakuagḡnangitchuq tugvaigupta maninḡmik ilirakuvianun agaayyuvikpaum, atakkii taamna manik akigigaa tuqqutauruam.” ⁷ Sivunniḡḡniqsut tauqsiutigisukḡugu utkutchim nunanjanik iluviqagḡvigisukḡugu iglaanḡruanun. ⁸ Taatnaḡḡugu taamna nuna taiguutiqaḡaat nunanjanik augum ugluvaḡnunaglaan. ⁹ Taamna immiumaniqsuq uqauttaturuaq tumigiplugu Jeremiah sivuniksriḡiri uqautigikkana, “Tiguniḡaich iḡuiḡḡnaq qulit maniich. (Taapkua maniich iḡugiaktilaanḡat Israel-aagḡmiut sivunniutigikkanaḡich akiliutigisukḡugich ilaanun.) ¹⁰ Tauqsiutiginiḡaat utkutchim nunanḡa, maligutlugu atangum tillisaa uvamnun.”

Jesus Apiqsruqtuḡaa Pilate-ḡum

¹¹ Jesus qikaqtitlugu sivuḡaanun Pilate kavanauruam taavruma apiqsruḡniḡaa Jesus, “Umialigivatin Jew-ḡuruat?” Jesus kiuniḡaa, “Uqaaniktutin taatna.” ¹² Aasiḡḡ Jesus pasiikkaukami qaukḡiḡitḡniḡ agaayuliqsit sivulliuqtigruaniḡlu kiunḡiḡḡniḡai. ¹³ Kiisaimma Pilate nipliqpuq ilaanun, “Tusaqsagḡitḡpigich ilisimarriqsuutiḡich akikḡaḡhutin?” ¹⁴ Aglaan Jesus-ḡum kiunḡiḡḡniḡaa atautchimikunniḡ uqaqsagḡniḡmik. Kavanauruaq quvigutḡchallapiagḡniqsuq.

Jesus Tuquruksraḡuḡaat

¹⁵ Uvvaasiḡḡ ukiuḡagḡpman niḡiqpagvikaami kavanauruaq anipkairagḡniqsuq atautchimik isiqtamik iḡuich pisukkanḡatnik. ¹⁶ Taatnaḡhatni iḡuk isiqtauniqsuq ilisimallautakkanḡat atiqaqtuḡaḡ Barabbas-mik. ¹⁷ Iḡugayaat katipmata Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik anipkaitquvisitḡa –Barabbas-mik naagaqaa Jesus-mik taiguutiqaqtuamik Christ-mik?” ¹⁸ Ilaan ilitchuḡiniḡaa tamatkua qaisilaanḡat Jesus iḡmiḡnun siḡḡataqahḡmiktigun. ¹⁹ Aasiḡḡ Pilate aquppiḡkaḡlugu atangum aquppiutanani, aḡnaata tuyuḡniḡaa uqqamik itnaḡlugu, “Ilaksianagu taamna nalaunḡaruḡaḡ iḡuk, atakkii ihuilliugutigillakkigaa ugluvak siḡḡaktuḡiplugu.” ²⁰ Aglaan qaukḡiḡisa agaayuliqsit sivulliuqtigruatlu maliksunḡiḡaich iḡugayaat apiqsruḡlugu anipkaḡplugu Barabbas aasiḡḡ tuqqutillugu Jesus. ²¹ Kavanauruam apiqsruḡniḡai, “Nalliaknik ukuak iḡḡuk anipkaitquvisitḡa?” Iḡuich kiuliḡḡniḡaat, “Barabbas.” ²² Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suniaḡpiguasiḡḡ Jesus taiguutiqaqtuḡaḡ Christ-mik?” Iluqatiḡ kiuniḡaat, “Kikiaktuutili sannigutamun.” ²³ Pilate-ḡum niplutiḡniḡai, “Sumik savamaḡluqaḡpa?” Aglaan nipaalapsaaḡsiḡagḡniqsut nipitusillapiḡhutin, “Kikiaktuutili sannigutamun!” ²⁴ Pilate ilitchuḡiniqsuq qanuḡunniḡ piyumiḡaiḡhanik suliasiiḡ apai nipruḡaḡhutin iḡuich. Imiksraḡhuni igḡuḡniḡai arganḡi sivuḡaatni iḡugayaat. Aasiḡḡ nipliqhuni, “Uvva, patchisaunḡitchunḡa uuma iḡuum tuqqutauniaḡhagun. Taamna savaagḡigiksi.” ²⁵ Iluqatiḡ iḡuich nipaalaniqsut, “Anasiḡḡuqsausiaksraḡ tuqqutaulḡhagun illi uvaptiknun qitunḡaptiknunlu.” ²⁶ Tavrani Pilate-ḡum anipkaḡniḡaa Barabbas, aasiḡḡ ipiḡaqtuḡtitqaaḡlugu qaiḡḡniḡaa Jesus anuyyiuḡtinun kikiaktuutiyuḡplugu sannigutamun.

Anuyyiuḡtit Mitautiginiḡaat Jesus

²⁷ Aasiḡḡ Pilate-ḡum anuyyiuḡtiḡiḡḡ Jesus aullautiniḡaat kavanauruam igluḡpananunaasii, katipkaḡlugich anuyyiuḡtipayaat avatanḡiḡlugu Jesus. ²⁸ Atnuḡaiyaḡlugu atipkaḡniḡaat kaviqsamik atnuḡaamik. ²⁹ Niaḡuḡusiugḡniqsut kakitḡagḡnanik iliplugu niaquanun tigummialiqḡugulu ayauppiamik taliḡpiagun. Aasiḡḡ sitquḡhutin sivuḡaanun mitautigiaḡsiḡniḡaat nipliqhutin, “Paḡlagiptiḡiḡḡ, umialgat Jew-ḡuruat.” ³⁰ Taatnaanikmata tivvuaḡtuḡniḡaat Jesus pipḡlugu taamna ayauppiaḡ anaumiaḡsiḡluguasiḡḡ niaḡuḡagun. ³¹ Mitautigisuiḡamitruḡ Jesus

añuyyiuqtit mattaqlugu atnugaaq atukkaña atnugaatqiksinnigaat atnugaañiñik. Aasiñ aullautinigaat kikiaktuutikkauviksrañanun.

Jesus Kikiaktuutiniigaat Sannigutamun

³² Añuyyiuqtit anillağmij nalaunnigaat añun Cyrene-nağmiu atilik Simon-mik. Nunuriplugu taamna añun iqsruktinnigaat Jesus-ñum sannigutañanik. ³³ Tikitñamij inimun atilijmun Golgatha, itna mumiutiqaqtuaq “Saunğa niaqum,” ³⁴ añuyyiuqtit qaitchiñigaat misuqqumik avuuqtamik sunjamik. Aglaan Jesus-ñum uaktuallakkalu-aqamiuñ imiğunijñiğaa. ³⁵ Kikiaktuutianikamitruñ Jesus añuyyiuqtit autaağniğaiç atnugaañi inmiknun saaptaqtuutigiplugich. ³⁶ Aquvinniqsut qaunagiaqsipługu tavrani. ³⁷ Qulaanun niaquan iliñigaat pasikkun ilaagun, aglausimaruuaq itna, “Uvvauna Jesus, umialgat Jew-ñuruat.” ³⁸ Malğuk tiglijniaqtik kikiaktuutiqatigipmiñiğik Jesus-ñum, ilaqataa taliqpianun aasiñ ilaqataa saumianun. ³⁹ Iñuich apqusaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutiñ pisaañjatinik Jesus-mun, ⁴⁰ “Uqağuruatin piyaqqułhiñauniplugu agaayyuvikpak nappatqigługu piņasuni uvluni, anniqsuğij ilipnik. Iğniğikpatin Agaayyutim, atqagiñ sannigutamiñ.” ⁴¹ Taatnatun qauklijisa agaayuliqsit aglaliqiritlu sivulliuqtigru-atlu pisaañjapmiñigaat Jesus. ⁴² Uqağniqsut, “Ikayutlagaluagai atlat iñuich, aglaan inmiñun ikayulguiniñiqsuq! Umialgikpañ Israel-ñum, ki atqagli kikiaktuutriviñmiñ. Aasiñ ukpiğigisigikput. ⁴³ Tunjaniqsuq Agaayyutmun. Ki, Agaayyutim pigisullapi-ağumiñ anniqsuğliuñ Jesus pakma, atakkii uqağniqsuq iğniğinipluni Agaayyutmun.” ⁴⁴ Taapkuak tiglijniaqtik kikiaktuutiqatauruak ilaani pisaañjapmiñigaat Jesus.

Jesus Tuquruq

⁴⁵ Uvlug qitiqquman taaqsiñiqsuq nunapayaami piņasuni sassagñiği. ⁴⁶ Ilijunnaqsipman qulijnuğutailam sassagñiğianun Jesus nipliğniqsuq nipitusiłlapiaqhuni, “Eli, Eli, lama sabachthani?” (Taamna itnautauruuaq, Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suksraaqpiña?) ⁴⁷ Ilañisa iñuich tamaani qikaqtuat tusaakamitruñ taamna uqağniqsut, “Uvva uuma añutim tuqlirağaa Elijah.” ⁴⁸ Tavrauua ilañat iñuich tigusiniqsuq misuktaqtuamik. Immiqsinnigaa misuğulñmik iliplugu qiruum nuvukkananun. Aasiñ qaiñiğaa ilaanun imiquplugu. ⁴⁹ Aglaan ilañich iñuich nipliğniqsut, “Iłaksianasiuñ. Naipiqtuğlakput Elijah agğigisipmagaan annautityağlugu.” ⁵⁰ Aasiñ Jesus nipliatqikami nipitusipluni aniğniğniqsuq. ⁵¹ Tavraguuq talukuyaaq nivinaruuaq agaayyuvikpañmi siiksiniqsuq tatpichakña takanuğaaglaan. Nuna aulapmiñiqsuq sulı uyağaiç qupluqhutiñ. ⁵² Iłuvğilıu añmağniqsut aasiñ iñugiaktuat Agaayyutim iñunı tuqugaluaqtuat añitqikhutiñ. ⁵³ Añitqianikamij uniñiğaiç iluviqtiñ, aglaan aquagun añitqilhan Jesus-ñum nunaaqqimunıqsut ipqitchuamun sagviqhutiñ iñugiaktuanun iñunun. ⁵⁴ Añuyyiuqtit añalatiñilıu qaunaksriruat Jesus-mik qiniqamij aularuamik nunamik sulı supayaanik atuumaruamik, iqsitchallapiagñiqsut nipliqhutiñ, “Iłumun iğniğiniğaa Agaayyutim.” ⁵⁵ Iñugiaktuat ağnat qiniqtuağniqsut unjavaniñ. Tamatkua ağnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ savautriyaqhutiñ ilaanik. ⁵⁶ Iłaupmiñiqsut Mary Magdalene, Mary aakanak James-ñumlu Joseph-ñumlu, sulı aakanak iğñañisa Zebedee-m.

Jesus Iıuviğniğaat

⁵⁷ Unnuksraaqman umialik agğiğniqsuq atilik Joseph-mik Arimathea-ğmıumik mal-iguaqtaupmiñiqsuamik Jesus-mi. ⁵⁸ Utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiğaa timaa Jesus-ñum. Pilate tiliriñiqsuq qaitquplugu timi Joseph-mun. ⁵⁹ Tavra Joseph-ñum atqaqamiuñ timi aasi nimiqsruğniğaa salumaruamik ukiłhaamik. ⁶⁰ Aasiñ inillañniğaa Jesus-ñum timaa nutaamun iluviliuqtamun uyağañmi, iluviksrağmiñun inmiñik. Aksraanikamitruñ uyağakpak umiñniğaa talua iluvğum aullaqhuniasiiñ. ⁶¹ Mary Magdalene-lu atlalu Mary aquppiñiqsuk akiani iluvğum.

Munaqsrit Iıuviğmi

⁶² Uvvaasiin uvlutqikman, itqanaiyaǵvium uvluan aquagun, qaukñijich agaayuliqsit suli Pharisee-ñuruat utlautiniqsut Pilate-mun ⁶³ nipliqhutiñ, “Añuun, itqagikput taavruma kinnirim uqagikkana inuunñagmi makitqikkisiñipluni aquatigun piñasut uvlut. ⁶⁴ Taamna pisigilugu tilisiin iluviq qaunagillapiaqulugu taapkunani piñasuni uvluni. Maliguaqtai agqiqpiaqtut tigliglugu timaa Jesus-ñum aasii uqautilugich inuich añitqinñilugu tuqumiñ. Taatnasiq sagluñiq pigitiñlukkisiruq sivulligmiñ sagluutimiñ.” ⁶⁵ Pilate-ñum uqautiniǵai, “Piksraǵusi añuyyiuqtinik qaunaksriksrapsitñik qaunagityaq-siuñ iluviq pisuqtilaapsitñi.” ⁶⁶ Tavrali utlautiniqsut iluviǵmun añmagumiñaiyaǵiaqñuguguyagak, suli qaunaksriñiqñuguguyayyiuqtinik.

28

Jesus Añitqixsuq Tuquliǵmiñ

¹ Aquagun minguiqsiǵvium, qauniuraǵataqtuami sivulligmi uvluani akunniqsam, Mary Magdalene-ñumlu atlamlu Mary-m qinñiǵiaǵniǵaak iluviq. ² Tavratavrani suamaru-amik nuna iliqsraqtuq, atakkii isaǵulgan Atangum atqaqhuni qilañmiñ aksraktinnigaa uyaǵagruaq paañaniñ aasii aquvirvigiqlugu. ³ Qinñaña atriqǵniqsuq ikniqpalañmik, suli atnuǵaani qatigniqsut aputitun. ⁴ Iqsigiplugu qaunaksrit uuliksiñiqsut. Iñiqsut tuqunaruatun inuktitun. ⁵ Isaǵulgum uqautiniǵik aǵnak, “Iqsiñatik. Iñisimagiga ivaqtiqtik Jesus-mik kikiaktuutrauruamik. ⁶ Uvaniingitchuq. Añitqixsuq nipliǵimisun. Maunaǵitchik. Qinñiatku Atanguruam nallavia. ⁷ Aullaǵitchik qilamik uqautilugich maliguaqtai, ‘Añitqinñiqsuq tuquñigmiñ aullaanikhuni sivupsitñi Galilee-mun. Taamani qinñisigixsi.’ Tavrunaaglaan.” ⁸ Aullaqtiqtuk qilamiksruaqhutik iluviǵmiñ iqsiñatik quviasullapiaǵataqhutiglu. Aqpaqsruaqhutik uqautriyaqtuk maliguaqtaiñik. ⁹ Uqautriyaqtuaqtitlugik maliguaqtaiñik taimmaiñaq Jesus-ñum nalaunniǵik nipliutigaluni, “Paǵlagiptik.” Taapkuak utlakñuguguyayyiuqtinik, aasiiñ agaayyuvigiqlugu. ¹⁰ Uvvaasiin Jesus-ñum uqautiniǵik, “Iqsiñatik. Aullaǵutik uqautityatkik aniqatiutka Galilee-muqulugich. Taamani qinñisigixaatñi.”

Munaqsrit Quliaqtuañhat

¹¹ Tavraguuq, igliqtitlugik ilañich qaunaksrit nunaaqqimuñniqsut uqautiaqsiplugich qaukñijich agaayuliqsit iluqañitñik atuumaruamik. ¹² Uvvaasiin taapku katimaanikmata sivulliuqtigruatlu sivunniqhutiñ añuyyiuqtitlu qaitchiñiǵaich manigayaanik ¹³ uqautiplugich, “Uqautiyumagisi inuich, maliguaqtaiñ tikitñuguguyayyiuqtinik unnuami timaa tigliñniǵaat siñiktitluta aullaupluasiñi. ¹⁴ Taamnaasii uqautauruq kavanuruam tusaaniqpaun quyalinñiaqsaǵisigikput qanuutaisitchaǵusi.” ¹⁵ Añuyyiuqtit akuqtuǵniǵaich maniiñ tupigiplugu urriqsuusiaqtin. Taamna quliaqtuaq siaminñasugaaqtuq akunǵatni Jew-ñuruat uvluvañnunaglaan.

Jesus Sagviqsuq Maliguaqtimiñun

¹⁶ Tavraasiin qulit atautchimik maliguaqtit Galilee-muñniqsut iǵǵimun Jesus aullaǵvigitqukkanañun. ¹⁷ Uvvaasiin qinñiqamitruñ agaayyuviginiǵaat, aglaan ilañisa nalupqisuutigiqlugu. ¹⁸ Jesus-ñum tikitñuni uqautiniǵai, “Agaayyutim saññiksriñiǵaana añalataǵitlasiplugich qilañmiittuat nunamiittuatlu. ¹⁹ Taatnamik aullaǵusi inuñnun nanipayaaq nunami maliguaqtigutititchi, paptaaǵlugich atqagun Aapauruamlu Iǵñiǵuruamlu Ipqitchuam Irrutchimlu, ²⁰ Iñisautilugich kamaksritqulugich iluqañitñik tillisigikkamnik ilipsitñun. Nalupqigiyumiñaitkixsi nayuutiñiǵa ilipsitñi ataramik isukñitchaagatalhanunaglaan nunam.”

Uqafhich Aglaani Mark-ɲum

John Paptaaqtitchiri Quliaqtuaqagniqsuq

¹ Uvvauna tusaayugaallautauruq Jesus Christ-kun, igñinagun Agaayyutim. ² Agaayyutim uqautaa aglausimaruq sivuniksriqirikun Isaiah-kun, itna, “Atañii, tuyugigisigiga uqqiraqtiga sivupni itqanaiyautitqulugu tumiksran sivunnapni.”

³ “Iñuk tuqliraqtuq iñuilaamiñ:

Itqanaiyautisiuq apqutiksraña Atangum,
nalguɣlugu tumiksraña!”

Isaiah 40:3

⁴ Atuumasimaruq taatnatun, John Paptaaqtitchiri quliaqtuaqami iñuɲnun iñuilaami itnaqhuni, “Paptaaqtillusi mumiqaagusi killuqsautitñiñ Agaayyutimli natqigutigisigai killuqsautisi.” ⁵ Iñugiaktuat iñuich aggiumauraaqniqsut ilaanun nakikɲapayaaq Judea-miñ suli Jerusalem-miñ. Quliagimatigik killuqsautitiñ John-ɲum paptaaqniqai kuɲmi taggisqaqtuami Jordan-mik. ⁶ John atnuqaaqagniqsuq pikukтуруam amianik, qisiɲmik tapsiqaqhuniɣ, niqiqaqhuniɣ pigligianik suli igutchaich siigñaqtaallianitñik nanipayaaq paqitnami. ⁷ Quliaqtuaqtuq, “Aɲunimma tikiumagisiruq kamanatluktuaq uvaɲniñ, aasiiñ siñiilguyumiñaitchuɲaunniñ alugutiɲnik. ⁸ Aa, iɣumutun paptaaqalugaipsi imikun, aglaan ilaan paptaaqisigaasi Ipqitchuakun Irrutchikun,” itnaqhuni.

Jesus Paptakkaupman Aniqusaaqsiupluniɣ

⁹ Taipkunani uvluni Jesus aggigñiqsuq Nazareth-miñ Galilee-miittuami. John-ɲum paptaaqniqaa Jordan-mi. ¹⁰ Jesus-ɲum qakipqauraqami imigmiñ tautuɲniqaa qilak aɲmaqman. Agaayyutim Irrusia atqaqhuni miñniqsuq ilaanun tiɲmiagruuratun. ¹¹ Nipi tusaqnaqniqsuq pakmakɲa, “Ivich piqpagiplutin igñigigikpiñ, quyalimaagikma.”

¹² Tarakɲatarra Ipqitchuam Irrutchim aullaqtinnigaa iñuilaamun. ¹³ Taavani iñuilaami inniqsuq malgukipiaq uvluni, aasiiñ tuungaum uuktuallaɲniqaa. Nayuutiniqsuq iñuilaam niqrutaiñi, aasiiñ isagulgich savautiyaqniqaa.

Jesus Tuɣuqniqsuq Sisamanik Iqaluɲniaqtinik

¹⁴ Taipkunani uvluni Herod-ɲum, umialguruam, John tiguplugu isigniqaa. Jesus utlautiniqsuq Galilee-mun quliaqtuaqhuni tusaayugaanjanik Agaayyutim. ¹⁵ Nipligñiqsuq, “Pakma aɲayuqautaa Agaayyutim qallipluni atuumaqsiruq. Isummitqigitchi ukpigilugulu tusaayugaagiksuaq.”

¹⁶ Uvvaasiiñ Jesus pisuktualgitluni siñaagun narvaɲan Galilee-m, tautuɲniqik aniqatigiik, Simon-lu Andrew-lu, kuvriqniqniqsuak narvami, iqaluɲniaqtauplutik. ¹⁷ Jesus-ɲum nipliutigik, “Maliksikɲa. Uvakɲaniñaglaan piñnaɲniqisirutik iñuɲnik aqaluɲniaqtitun.” ¹⁸ Tarvauvaa uniñiɲigijik kuvraqkatik maliaqsipluguasiiñ. ¹⁹ Tarakɲatarra Jesus pisuktualaallakhuni tautukkik aniqatigiik, James-lu John-lu, igñak Zebedee-m, kuvriqniqsuak umiaqmikni. ²⁰ Jesus-ɲum tautupqauraqamigik tuɣuqniqik. Unisigaaktarra aapagikkaqtik Zebedee akiññakniaqtuanun savaktaiñun umiami, maliaqsipluguasiiñ Jesus.

Iñuk Irrusiqlulik

²¹ Tikitñamiñ Capernaum-mun minguiqsiagvium uvluani Jesus katraqviatnuktigniqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ. ²² Katimaruat aarigaagusuɲniqsut ilisauttutaiñik atakkii ilisautripluni aɲalatchiɣiqtuatun, atlakaupluni ukunakɲa aglaliqiriniñ. ²³ Jew-ɲuruat katraqviatni piqagniqsuq irrusiqlulijmik nipliaruamik, ²⁴ “Iɣaksianatigut. Jesus Nazareth-miu, suniaqpisigut? Uvunaqpiɲ piyaqqugukhuta? Naluɲitchiga kisuutilaan, ipqitchuanurutin Agaayyutim tuyugikkaɲa.” ²⁵ Jesus-ɲum tarra tiliñigaa irrusiqluk

itnaqlugu, “Qinuisaagiñ! Anilutinaasii anutmiñ!” ²⁶ Irrusiqłuum inukniaq nagliksaaqti-tuullarñigaa qiiqsruqmatununniiñ iğialapkaqpauraqlugu uniksaqamiuñ. ²⁷ Iluqatiñ tau-tuktuat taavrumiña quvigutçhakpagitłutiñ apiqsruqtuutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusi-uniqpa una? Qanusiuniqpa nutaaq ilisauttun? Una anun anjalatçhiñiqaqhuni tilitlanigai irrusiqłuich, aasii ilinisa tupigitlanigaat.” ²⁸ Qilamik tavra siaminniqsuq taamna atumaruaq nunaqqipayaanun Galilee-mi.

Jesus Mamitçhiñiqsuq Inugiaktuanik Inuñnik

²⁹ Anikamiñ Jew-ñuruat katragviatniñ tupqatnuñiqsut Simon-kutlu Andrew-tkutlu, piqatigiplugik James-lu John-lu. ³⁰ Simon-ñum aakaruaña nalaniqsuq uunaqlukhuni. Jesus tikipqauraqman uqautiniğaat atniğñağniplugu. ³¹ Utlaklugu ağnaq tigu-nigaa argaigun makititlugu, aasiiñ uunaqlungiqsiqhuni. Tavra niqluğutiaqsiñigai. ³² Minguiqsiğvium uvlua nuñitman, unnuksraakun siqiñiq nipianikhuni, inuich tik-iutriñiqsut ilaanun tamatkuniña atniğñautiliñnik atlakaagiñnik sulii irrusiqłulinik. ³³ Iluqatiñ nunaqqim inui katiniqsut taavruma tupqum sivuğanun. ³⁴ Jesus mami-titçhiñiqsuq inugiaktuanik atniğñautiliqaqtuanik atlakaagiñnik sulii anipkaipłuni inugiak-tuanik irrusiqłunik. Ilaan irrusiqłuich nipliquñiñigai atakkii ilisimanigaat kisuuti-laña.

Jesus Quliaqtuağniqsuq Galilee-mi

³⁵ Uvlaatchaurami qaugaluaqnagu Jesus aullağniqsuq nunaqqimiñ inuilaamun. Tavrani agaayuniqsuq. ³⁶ Simon-ñum piqasiqhuni piqatmiñnik pakaaqsiñigaa. ³⁷ Paqitnamitruñaasiiñ nipliutiplugu, “Iluqatiñ inuich qiniguçkaatin.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniğai, “Aullaqtuksraurugut atlamun nunaqqimun. Uvajali quliaqtuağumaña taamani atakkii piqutigiplugu agqisuanuruña.” ³⁹ Tarra ilaa quliaqtuaqtuq katragviñitni iluqaani Galilee-mi, anipkaipłuni ilu irrusiqłunik.

Jesus Mamitçhiñiqsuq Auyugaqtualimik

⁴⁰ Tarrasuli una auyugaqtualik tikiumaniqsuq Jesus-mun sitquqhuniasii iniqsruqlugu ikayuqpluni, “Ilvich pisuksiñağuvich mamitilhiñaugikma.” ⁴¹ Jesus ilunñutçarñiqsuq, isaklugich argagikkani aksikługuasiiñ. Nipliutiniğaa, “Pisugaağluña, mamititqugikpiñ.” ⁴² Jesus nipliğluqqaqtuq taavrumiña, taamna tavrakñatçhiaq iħuaqsiruq auyugaqtuağmiñiñ. ⁴³ Tarra Jesus-ñum taamna anun aullaqtikaluaqnagu iniqtiğniğaa, ⁴⁴ “Uqautiniaqnagu kiñaunniñ aglaan agaayuliqsimugutin, qinigtitçhumigiñ iħuaqsiħhiñ ilaanun. Aatçhuutiyumautin tuniħautinik Agaayutmun tuvrağlugu Moses-ñum tillisigikkana mamititkaatinkii. Taatnağuvich inupayaam ilitçhuğiniğaa mamitilaan.” ⁴⁵ Aglaan taamna anun aullaqami uqallaqsiñiqsuq atqunallapiaq siamitlugu mamitikkauħi. Taatnaqhuni Jesus isitqilguiñniqsuq nunaqqiñun, aglaan aullağniqsuq inuilaamun, inuichaasiiñ utlaağaaqsiplugu nakitñapayaaq.

2

Jesus Mamitçhiñiqsuq Anutmik Aulatlaičhuamik

¹ Kiuğagun ikituurat uvlut Jesus utitqinñiqsuq Capernaum-mun. Inupayaat uqaaqsiñiqsut aiñiplugu. ² Inugiaktuat kativagitłutiñ tavrana iniksraigutiniqsut tupqum iluani naagaunniñ paam silataani. Jesus-ñum quliaqtuağutiniğai Agaayyu-tim uqalhanik. ³ Tarra sisamat inuich tavranautriñiqsut aulatlailaamik inuñmik. ⁴ Qalligaluaqhutiñ tikilguiñniğaat Jesus inugiakpagitłutiñ inuich. Tavra anmaqlugu tupqum qilaña atqaqtinnigaat taamna aulatlailaq qaatchiaqtuummaan. ⁵ Jesus-ñum ilitçhuqliqamiuñ ukpiqsrisiqaqtilaana, nipliutiniğaa aulatlailaq, “Nukatpiaq, kil-luqsautipnik natqigutigikpiñ.” ⁶ Ilañich aglaliqirit aquppiruat tamaani isumma-tiağniqsut itna, ⁷ “Suvaata una uqaqpa Agaayyutitun? Taamna uqağniqluktauruq. Agaayyun kisimi natqigutritlaruq killuqsautinik!” ⁸ Jesus-ñum irrutçigmigun

kanjicsiagiliqamigich uqapilulhat, nipliutlignigai, “Suvaata uqapilukpisi isummatip-sigun? ⁹ Qanuq una nipliutitquvisiun aulatlaiaq, ‘Killuqsautipnik natqigutigikpiñ’ naagaqaa nipliutlithanik, ‘Makillutin, uqummatitin tigulugich pisugin’? Nalliak qağanatlukpa? ¹⁰ Aglaan ilitchuqitqugipsi Igñinan Anjutim anjalatchiñiqathhanik maani nunami natqigutritlapluni killuqsautinik.” Tavrani nipliutigaa aulatlaiaq, ¹¹ “Tiligikpiñ, ‘Makillutin, tigulugu qaatchian aggiñ!’” ¹² Tavrakñatchiaq taamna anjun makititqutq. Tiguplugu qaatchiani aullağniqsuq nakuqsipqauraqami. Qiñiqtuapayaat taavrumina quvigutchanisut. Kamasruaqsiñigaat Agaayyun, “Tautunganitchugut taatnatchimik,” itnaqhutin.

Jesus Piksrağniqsuq Levi-mik

¹³ Jesus taivrumunjalgiñniqsuq siñaanun narvanan Galilee-m aasii katirviginiğaat iñugaağruich. Ilaan ilisautiaqsiñigai. ¹⁴ Tamaani apqusaqami tautunigaa Levi, igñigikkana Alphaeus-ñum aquppiruaq savaağmiñi manniqipluni. Tavra Jesus-ñum nipliutipmani itna, “Malinña,” taavruma makitluni maliutlignigaa.

¹⁵ Aasiñ taavruma aquagun Jesus niğniqsuq tupqani Levi-ñum. Iñugiaktuat tax-siliqiritlu atlat killuliqiritlu aquppiqatiginiğaiç Jesus-ñumlu maliguaqtaiñlu. Tamatkua iluqatin maliaqsipmiñigaat. ¹⁶ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tautunigaaat niğiqatigatlugu tax-siliqirinik suli killuliqirinik. Taapkua nipliutigaich maliguaqtai, “Suvaata ilaa niğiqatauva suli imiqatauva tax-siliqirini suli killuliqirini?” ¹⁷ Jesus-ñum tusaakamigich nipliutigai, “Ihaqtuat taapkua atniğñaitchuat inuqsranitchut taaktinik aglaan ilinich atniğñaqtuat. Uvaja agginitchunja aiyugaağiağlugich nalaunjaruat aglaan killuliqirit.”

Apiqsruun Uisauratikun

¹⁸ Maliguaqtai John-ñum Paptaagirim suli Pharisee-ñuruat uisauraağuniqsuat piqusigiplugu. İlanich iñuich utlakamitruñ apiqsruğniğaat, “Suvaata maliguaqtai John-ñum suli Pharisee-ñuruat uisauraaqmata, ilvilli maliguaqtitin taatnatlaiñniqpat?” ¹⁹ Jesus-ñum kiunigai atrikusautmik, “İlagiich uumani ilaqatnigiaqtuami uisauraağniqpat ilaqatnigiaqtuam nayuutininjanisuli? Taatnağumiñaitchut ilaqatnigiaqtuam nayuutlithani. ²⁰ Aglaan uvluq tikitkisiruq ilaqatnigiaqtuam aullağviksraña ilinitchiñ. Tavra uisauraağviksraqpaaaluk.” ²¹ Jesus-ñum ilisautipsaağniğai atrikusrautmik, “Iñuum utuqqaq atnuğaaq ilaağumiñaitchaa nutaamik ukiñhaamik atakkii ilaanuyumi nutaam utuqqaq alikpalaagisigaa, aasiñ allaq aglitlukhuni. ²² Naagasuli, iñuum utuqqaq puuq immiğumiñaitchaa nutaamik asiam misuğanik atakkii nutaam misuqum alikkisigaa asiam misuğan puuñja, suli asiam misuğaa maqigisiruq taavrumakña puumiñ. Aglaan nutaaq asiam misuğaa immiutraksrauruq nutaamun puumun.”

Qanuutautilaña Minguiqsiagvium

²³ Uvluañ minguiqsiagvium Jesus pisunniqsuq nautchiivikun. Tarra maliguaqtai tamaunnaaqamiñ pukunniqsut mukkaaksranik, niğiaqsiplugitaasiñ. ²⁴ Tavra ilanisa Pharisee-ñuruat nipliutilgiñniğaat, “Atañii, suvaata ilinich savakpat minguiqsiagvium uvluani maligutaksrakuagnañitkaluaqtuat tamarrumani uvlumi?” ²⁵ İlaan kiunigai, “Ağliqimasuknağiksi David-ñumlu piqataiñlu inuqsriulhat niqiksrağmiknik? ²⁶ David isiğniğuguuq tupqanun Agaayyutim niği pluniasii qaqqumik tunillaqtuutmik Agaayyutmun. Taatna atuumasruuniqsuq Abiathar-ñum qaukliulhatni agaayuliqsit. Maligutaksraptigun kimun-unniñ niqiksrautitquninñigaa avataatigun agaayuliqsit. Aglaan David-ñum niğniğaa qaqqiaq, aasiñ aatchuğniğaa maliktigikkani.” ²⁷ Taatnağaluaqamigich Jesus-ñum nipliutipsaağniğai, “Minguiqsiagvium uvluani iniqtauruq iñunmun aglaan iñuk iniqtaunitchuq minguiqsiagvium uvluani.” ²⁸ Taatnamik Igñinja İñuum atanguruq unniñ minguiqsiagvium uvluani.”

¹ Jesus isitqinñiqsuq Jew-ḡuruat katraḡvianun. Aasiilī tarani itmiñiqsuq aḡun argalik pannaqłuktanik. ² Jew-ḡuplutinḡ sivulliuqtuat qaunaksruaqsilḡiññiḡaat mavruigisik-maḡaan minguiqsiagvium uvluani, tavraami agvisiksraqsuqługu. ³ Jesus-ḡum tarra nipliutiniḡaa aḡun argalik pannaqłuktanik, “Makillutin uvuḡaḡiñ.” ⁴ Tavraniasiilī apiqsruqługich taapkua, “Nalliak maligutaksrakuagḡnaqpa Minguiqsiagvium uvluani –savaaqaliḡ nakuuruamik naagaqaa pigiitchuamik, anniqsuiḡiḡ iñuuliḡmik naagaqaa tuqqutchiḡiḡ?” Aglaan ilinḡich nipaisaagḡniqsut. ⁵ Uumitchaksaathum tikiu maligalu-agḡniḡaa tarani aglaantuḡuq ihuirrutiginiḡaa pitchiḡiḡiḡhatigun suli suksraḡanḡiḡhatigun, uummatiqaḡhutinḡ siqquqtuamik. Tarra nipliutiniḡaa aḡun taamna, “Isivitkich argaktin.” Taavruma tarra isivinnḡiḡai, aasiitai argai iḡuaqsiñiqsuq iḡlumiktitun iliplutinḡ. ⁶ Tarra taapkua Pharisee-ḡuruat aullaḡtiḡniqsut, tarvauvaa sivunniuḡatigityaḡugich Herod-kuayaat qanuq tuquḡiksraḡaḡun Jesus-ḡum.

Iñugayaat Narvam Siñaani

⁷ Jesus aullaḡasriḡhuni maliguaḡtimiñik Galilee-m narvaḡanunḡniqsuq. Iñugaagruich malilḡiññiḡaat Galilee-miñlu Judea-miñlu, ⁸ Jerusalem-miñlu, Idumaea-miñlu, uḡataaniñlu Jordan-ḡum, avataḡniñlu Tyre-mlu Sidon-ḡumlu. Taapkua tusaaniḡaat kamaḡtuaniḡ savaaqalḡha utlakḡuḡasiilī. ⁹ Tarra Jesus-ḡum uḡautiniḡai maliguaḡtini umiaḡ ikkiviksrani tigulḡhiñaagḡuḡuplugu qanimiñun atakkii iñugaagruich ukua iñugiaksivagitlutinḡ tatruligaat. ¹⁰ Mamititchianikman iñugiaktuanik, atlat atniḡñautilḡich tatviksraiḡñiḡaat aksigukḡugu Jesus. ¹¹ Tamarrasuli irrusiḡḡugich tautukamitruḡ putqataḡvigiplugu niplianiqsutli itna, “Ilvich iḡñiḡa Agaayyutim.” ¹² Aglaan iñiqtiḡtaḡniḡai tamatkua ilinḡitñun ilitchuḡipkautigitḡunḡitluni.

Jesus Piksraḡniqsuq Qulit Malḡuiñik

¹³ Jesus kilvaḡtaagḡniqsuq tuḡaanun kiniktaam nunam. Tarani qinñuaḡniḡai tamatkua pigisukkani. Tarra utlanḡniḡaat. ¹⁴ Nalunaiqsagai qulit malḡuk maliguaḡtiksrat, uḡqiraḡtaunik taiyuḡḡugich piḡatigisukḡugich, tuyuḡisukḡugich quliaḡtuagḡiaḡuplughich. ¹⁵ Saḡḡiksriññiḡai mamititchitlasiplughich atniḡñiḡaḡtuanik suli anitchitlasiplughich irrusiḡḡunḡ. ¹⁶ Uvva ukua qulit malḡuich Jesus-ḡum nalunaiqsagikkani: Simon-lu atchikkana Peter-mik, ¹⁷ James-lu John-lu iḡñak Zebedee-m Jesus-ḡum atchikkak Boanerges-mik, mumiutiqaqhuni “iḡñiḡikkak katlulam” [uumitchiyafallakhutigguuq]. ¹⁸ Suli Andrew-lu, Philip-lu, Bartholomew-lu, Matthew-lu, Thomas-lu, James-lu iḡñiḡa Alphaeus-ḡum, Thaddaeus-lu, atla suli Simon Zealot-ḡuruḡaḡ, ¹⁹ suli Judas Iscariot, taamna aatchuutigitniktuaḡ ilaanik.

Jesus-lu Beelzebul-lu

²⁰ Akuniisunḡaqani Jesus isigḡniqsuq tupiḡmun. Iñugaagruich malilḡiññiḡaat. Ki-isaimmatai taatnaḡhutinḡ Jesus-lu maliguaḡtiniḡlu niḡilḡuilḡniḡputunniñ. ²¹ Tavra ilaiñ tusaakamitruḡ taatnaḡtuḡaḡ aullaḡniqsut agḡsityaḡukḡugu Jesus, atakkii iñuich uḡautigigaat iḡuaḡiḡñiplugu. ²² Ilaḡich aglaliḡirit tikiññiḡaat Jerusalem-miñ itnaḡhutinḡ, “Jesus Beelzebul-mik aḡalatiḡaḡtuḡ, aasiilī anitchiraḡaḡtuḡ irrusiḡḡunḡ atluḡugu saḡḡia aḡalataata irrusiḡḡuich.” ²³ Jesus-ḡumtarra qallilaḡunigai iñuich iḡmiñun uḡautiuraagaḡsiḡplughichaasiilī atrikusautitigun itna, “Qanuḡuni tuḡḡaḡ anit-taḡisiva tuḡḡaḡmik? ²⁴ Uvva nunaḡqim aḡalatai akilḡiḡisuutikpata avatmun, taamna nunaḡqiq suksraunḡiḡñiḡaḡtuḡ. ²⁵ Uvvasuli iñuich tupiḡmi atingiḡpata akitḡaḡtuuti-lutinḡ suksraunḡiḡñiḡaḡmiut. ²⁶ Uvva taatna qauḡkiat tuḡḡaḡich irrusiḡḡunḡ piyuutigu-miḡ avatmun, ilaan saḡḡia isukḡiññiḡaḡtuḡ. ²⁷ Uvvasuli atla atrikusaun: Kiñaunniñ iñuk isigumiñaitchuḡ saḡḡiruam iñuum tupḡanun ivayaḡtuḡaḡsiluniasiiñ sulliñauranḡiñik aglaan sivulliulugu pitukkayaḡaa saḡḡiruḡaḡ iñuk, tavrakḡaasiilī ivayaḡtuḡaḡsiluni sul-liñauranḡiñik.

²⁸ “Uvvauna uqautigipsi, Agaayyun natqigutriumaaqtuq pisugaaqhuni iñuich kil-luqsautipayaanitñik suli uqağniqluktalipayaanitñik Agaayyutmik. ²⁹ Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa taimuñña iñuk uqağniqluutriruaq Ipqitchuamik Irrutchimik; taamna iñuk patchisaugisiruq isuitchuağuni.”

³⁰ Jesus taatnağniqsuq atakkii taapkua upyaktuqlugu itna, “Taamna aḡalatiqaqtuq irrusiqłunmik.”

Jesus-ñum Aakañalu Aniaqatiunılu

³¹ Uvvali Jesus-ñum aakañña suli aniaqatiunı tikiññiqsut. Qichaqhutiñ qakma kili-qaqtinnıgaat. ³² İlañata aquppiruat avataani nipliutigaa Jesus, “Atañii, aakanlu aniaqatiutinlu kigga utaqqiññaatin.” ³³ Jesus-ñum kiuniğai, “Kiña uvaña aakapiagiviyu unniñ aniaqatiupiağiviyu?” ³⁴ Saatlugich aquppiruat avatmiñi nipliutipsaağniğai, “Atañii, uvaña aakapiaga suli aniaqatiupiatka! ³⁵ Kisupayaaq savaaqaqtuaq pisulhanik Agaayyutim, taamna iñuk aniaqatiugigiga suli aakagiplugu.”

4

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹ Tarrasuli Jesus-ñum ilisautiaqsilgiññiğai narvam siñaani imma. İñuich katil-giññiqsut iñugiaksiplutiñ. Taatnaqmataasiñ ikiniqsuq umiamun, mikiruoramik ayak-taallakługu, aquvinniqsuq. İñugaağruich qichaqtuiñaqtut narvam siñaani. ² İlaan ilisautiniğai iñugiaktuatigun atrikusautitigun. Aasii ilisauttutmiñi uqaqtuutiuraaqługich. ³ “Naalağniłlagitchi! İñugguuq nautchiityağniqsuq. ⁴ Nautchirapkaqlugu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun, aasiitai tiñmiurat tikitłutiñ niğiññaich. ⁵ İlañich katanıqsut uyağauruamun nunamun nunaqapiañitchuamun. Nauniqsut qilamik atakkii nunakitłuni. ⁶ Aasiñ siqiñğum mayuaqami pasikługich atakkii kañiqapiañitłutiñ pannaqłunıñai. ⁷ Suli ilañich katanıqsut akunğatnun kakitłagnat, aasiñ kakitłagnat naukamiñ nagguviksraiğniğaiç asirriñitłutiñaasiñ. ⁸ İlañitsuli katakhutiñ nunagiksaamun asirriaqağniqsut. İñugiaksiplutiñ nauriñiqsut mukkaak-sranik atautchimiñ iñuiññaq quliñuttaaqhutiñ suli ilañich piñasukipañuttaaqhutiñ suli ilañich tallimakipañuttaaqhutiñ.” ⁹ İlaan nipliutigai, “Taamna iñuk siutiqaqtuaq naalağniłi.”

Sivuniyat Atrikusautit

¹⁰ Kisiññuqamiñ, malıguaqtañ iñuiłlu tusaaruat ilaanik apiqsruğniğaat taavrumuuna atrikusautikun. ¹¹ Jesus-ñum nipliutigai, “Agaayyutim sagviğaa nalunaqtuañanik añaayuqataan ilipsitñulhiñaq, aglaali tamatkunurña ukpiqsriñitchuanun uqağaqtuña atrikusautitigulhiñaq. Taamna aglausimaruaq uqağni immiumaruq Agaayyutim it-nauttutigikkana,

¹² ‘Qiñığaluaqhutiñ irimiknik ilisaqsritłaitchut,
unniñ tusaagaluaqhutiñ siutimiknik kañiqsilłaitchut.

Kañiqsiñığumiñ mumikpiaqtut Agaayyutmun,
ilaanli natqigutigai killuqsautitñik.’”

Isaiah 6:9-10

Jesus Kañiqsipkaiñiqsuq Atrikusautmik Nautchiirikun

¹³ Jesus-ñum apiqsruğniğai, “Naluniqpsiuñ taamna atrikusaun? Qanuğmi kañiqsiñi-aqpsigich atlat atrikusautit? ¹⁴ Nautchiiri nautchiiruq tusaayugaallautamik. ¹⁵ İlaatni uqağiq nautchiaksratun katagaqhuni apqutmun; tamatkua iñuich tusaaplugu uqağiq, aglaan tuunğaum tikitługu qilamik aattağniğai uqağhich nautchirriutauruat uum-matiñitñi. ¹⁶ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat uyağauraaliñmun; tusaaplugulu uqağiq qilamik quviasukhutiñ akuqtuqlugulu, ¹⁷ aglaan uqağiq kañiñitman akuniutłaitchuq. Kiñuagun ihuillıuğıglu piyuaqsıuğıglu ilipmaknik pigiplugu uqağiq qapiqtığniqsut. ¹⁸ Suli atlat iñuich atriplugich nautchiaksrat kataktuat akunğatnun

kakitlaġnat. Taapkua tusaaruat uqaliġmik ¹⁹ aglaan isumaaluutit iñuunialikun, kin-nitñiñiaġutitlu umialgutmik sulì kimmuutit supayaanik suqutigingigagaaat Agaayyutim uqatha. Taimmaasiñ nauritlaitchut asianik. ²⁰ Sulì atlat iñuich atriplugich kataktuat nunagiksaumun: tusaakamitruñ uqaliq akuqtuqługu sulì asirriaqahutiñ, ilañich iñuiññaq qulitun, ilañich piñasukipiatun, ilañisulì tallimakipiatun.”

Naniq Ataani Utkusium

²¹ Jesus nipliutigikkani ilañigai, “Atañii, iñuich iliraġingitchaa naniq ataanun utkusium unniñ ataatnun siñigviich. Aglaan iñuich naniq iliraġigaa naniqagvirñmun. ²² Agaayyutim iriqsimakkañi pakma sagviġisigai ilaatnigu. Iñuich kañiqsimañitchaluaġumisigik pakma kañiqsigisigaich taimanigu. ²³ Kiña iñuk siutiqaġumi tusaatlaruañnik, ki ilaa tusaali.” ²⁴ Ilaan nipliutimmiñigai, “Ki, naalaġnimmaagiksi ata! Qanutun naalaġnisilaaqsi taimma itpan, taatnatun kañiqsiaqtilaaqsi itkisiruq, sulì kañiqsisaiññaqniaqtusi. ²⁵ Ilaa piqaqtuaq akuqtullaagisiruq aglaan taavruma piqañitchuam anniagisigaa pigikkani.”

Atrikusaun Nautchiaksrakun Nauraqtuakun

²⁶ Jesus nipliqsuq, “Atriquaqtuq añaayuqautaa Agaayyutim iñuñmik nautchiiruamik nautchiaksrarik nunamun. ²⁷ Unnuagaġipman siñikhuni sulì uvlugaġipman makitluni savaaqaqtuq. Qaunaksrailaat nautchiaksrat nauraqtut, sulì qanupiaq nalugaa nauhat. ²⁸ Aglaan nunam naukaqługu asirririaqtuq, sivulliuplugu nautchiaksrak nuillagaqtuq qiñiġnaqsiuraqhuni aasiitai nauqqaqłuhuni puñña piññuqmata mukkaakram, tavrakña iluqani niqiksraq nauvaalukhuni. ²⁹ Aglaan asiat nautchiirim kipputmik kipiaqsiraġigai, katitchivik tikiumaplunikii.”

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

³⁰ Jesus nipliqsuq, “Sumun atritlavisigu Agaayyutim añaayuqautaa iñuñnik? Uqautinaġipsi atrisilaañnik. ³¹ Atriquaqtuq nautchiaksruramik atiquaqtuamik mustardmik. Mikiniqtaġaluaqtuq nautchiaksrupayaaniñ nunami. Aglaan nautchirriutaukami nunami ³² nauqaqsiraqtuq aglitlukhuni nauriapayaaniñ. Akigugłuksipluni tiñmiñuich uvlutiqaġvigiraġniġaat taġġañatni akutuqpalgich.”

³³ Sulì iñugiaktuatigun atrikusautitigun Jesus-ñum uqaaqtuutiraġniġai iñuich kañiqsilgutilaañtatun. ³⁴ Ilaan uqautitlaitkai atrikusautailaaqhuni. Aglaan kisiññuqamiñ maliguaqtini kañiqsipkaġniuraapiaqługich piraġniġai.

Jesus-ñum Quunnigutitkaa

³⁵ Tamarrumani uvlumi anaqaksraaqman ilaan nipliutiniġai maliguaqtini, “Akmuñaqta” ³⁶ Tavrani ilañisa uniñniġaich iñugaaġruich. Maliguaqtai ikiniqsut umiamiknun Jesus-ñum ikimmivianun. Atlat umiat itmiñiqsut. ³⁷ Anuqłiguqman qailiguhuni umiañat immautiaqsiñiġaa. ³⁸ Jesus aquani umiam siñiñniqsuq akitchillakhuni. Ilañisa itiqsaġniġaat niplialaplutiñ, “Ataniiq, sugiñitpiuñ piyaqquġupta?” ³⁹ Ilaa makitluni iñiqtigñigik anuġilu qailigłu, “Ki, anuġaiġli!” itnaqhuni. Anuġaiqhuni quunnigugñiqsuq taatnaqman. ⁴⁰ Nipliutiniġai, “Suvaata iqsivisi ukpiqutaitmatun?” ⁴¹ Taapkua iqsiliqpauraġniqsut. Apiqsruutiaqsiñiqsut avatmun, “Qanusuniqpa una iñuk anuġimunniñ qailiqpauratlu kamagivatruñ?”

5

Jesus-ñum Mamititkaa Iñuk Iñugiaktuanik Irrusiqlulik

¹ Iliñich ikaaġniqsut iġłuanun narvam nunañatnun Gerasene-naġmiut. ² Niupqauraqman umiamiñ paaġniġaa irrusiqlulgum iluvġich akunġatniñ. ³ Uvvaguuq taamna iñuuniagñiqsuaq tamaani. Kia-unniñ iñuum qiliqsimalguitługu kalimñiġnik; ⁴ Akulaiqługu qiliġaluagaġniġaat niukkunlu argaigunlu. Kiktuġaalaraġniġai qilgutini piyaqługich. Kia-unniñ iñuum nuyuiqsalguiñniġaa. ⁵ Ataramik unnuamiłu uvlumiłu nayuutiraġniqsuq nipaapluni qipiqsralakami iluvġich akunġatniłu qimiġaat

qaanatnilu, suli inuigiaktuami killialapluni uyaganun. ⁶ Taiññaqiuraq qiniqamiuq Jesus aqpaliqsruigniysuq ilaanun, sitqugvigipluguasiiñ sivugaanun. ⁷ Inuum iluaniñ irrusiqłuum piyaa nipitugalukut, “Jesus, Iğniña Qutchinñiqsrauruaam Agaayyutim, suniaqpiña? Agaayyutim atqagun injigikiñ anasiññuqsauñitłuna.” ⁸ Jesus-ñum tiligaa irrusiqłuk anitquplugu taavrumakña inuñmiñ. ⁹ Atakkii Jesus-ñum apiqsruğaa, “Sumik atiqaqpich?” Ilaan kiuniğaa, “Uvaña atiga Inuigiaktuag atakkii uvagut inuigiaktugut.” ¹⁰ Tarra taavruma injiqsruağniğaa, “Tuyuginiaqsigut tamarrumakña nunamiñ.” ¹¹ Qanimi munaqsraqpauraqagniqsuq malğunñik kavluutiñnik kunianik, niğiniñahutiñ qimiğaa. ¹² Irrusiqłuch injiqsruaqsiñiğaat, “Isiqittigut kunianun taapkunurña.” ¹³ Jesus-ñum anigñiğai. Irrusiqłuk aullağniqsut anutmiñ, isiqhutinaasiiñ kunianun. Iluqatiñ kuniat pañalikhutiñ anayasuktuaşuñaqatiñ ipnakun. Naparağniqsut narvamun aasiiñ ipiplitiñ.

¹⁴ Munaqsriruat taapkuniña kunianik qimakhutiñ uqautiyağniğaiç nunaaqqiğmiut. Tamatkua inuich aullaqhutiñ tautugiağniğaat tamanna atuumaruag. ¹⁵ Inuich utlautikamiñ Jesus-mun tautuñniğaat irrusiqługağugaluagtuag aquppiruag atnuğaaqhuni qauğrimapluni. Taatnaqhutiñ inuich iqsitçarñiqsut. ¹⁶ Tamatkua qiniqatauruat uqautigiaqsiñiğaat inupayaanun qanuq atuumalħa atlağugman irrusiqługağugaluagtuag suli qanuq piyaqquħat kuniat. ¹⁷ Tavra inuich injiqsruagaqsiñiğaat Jesus aullaquplugu nunamikniñ. ¹⁸ Jesus ikiaqsiyman umiamun taavruma irrusiqługağugaluagtuam injiqsruaqsiñiğaa maligukługu Jesus. Maligulillapiagñiğaa Jesus. ¹⁹ Naagauvva Jesus-ñum maliquñiñniğaa aglaan itna nipliutiłhiñniğaa, “Ailutin ilauraaqnun uqautityakkich tamarrumiña kamanaqtuamik Atangum savauttutaanik ilipnun suli ilunñuksriłħanik ilipnun.” ²⁰ Tavra inuk aullağniqsuq, aasiiñ quliaqtuagaqsipluni nanipayaaq Qulini Nunaaqqiñi qanuq kamanaqtuamik savaaqalħa Jesus-ñum inñmiñun. Tarra iluqatiñ inuich quvigusunñiqsut.

Jirus-ñum Pania suli Ağnaq Aksikniqtuag Jesus-ñum Atnuğaanjanik

²¹ Jesus utiqami iğłuanun narvam, inuigiaktuat inuich katilgiñniqsut siñaani narvam. ²² Tavra aggiqmiñniqsuq analataa Jew-ñuruat katrağviata, Jirus-mik atilik. Tautukamiuq Jesus punniqsuq sivugaanun. ²³ Iniqsrullapiagñiqsuq itnaqhuni, “Paniurağa amma tuqulhiñaagtuq. Ilillañniaqugitka argaktin ilaanun mamitquplugu. Inuuyumağli.” ²⁴ Taatnaqmantarra Jesus taamunjaqatiqagiñniqsuq. Inuich inuigiakpagitłutiñ maligiñniğaat taturqługuunniñ. ²⁵ Ağnaqtuuq tamaaniitmiñniqsuq atniğñautiqagtuag auñmik qulit malğunñi ukiuni, ²⁶ iħuaqsiçkağniğaluaqtitluni inuigiaktuanun taaktinun. Akiliqsuutigiplugitunniñ sulliñaurani iħuaqsiñiñniqsuq, aglaan atniğñaliqsaiñniğniqsuq. ²⁷ Ilaan tusaakamiuq Jesus utlautiniqsuq inuigiaktuat akunğatigun. Tarra tunuaniñ aksinñiğaa atnuğaağikkaña, ²⁸ isumapluni, “Aksikkupku Jesus-ñum atnuğaanña iħuaqsiyumiñaqturña.” ²⁹ Tavrakñatchiaq aunaqsruñaiğñniqsuq. Içpiginigaa timigikkagmiñi iħuaqsiłłi taavrumakña atniğñautmiñ. ³⁰ Jesus ilisimaliqhuni sanñi aullaqtılaañjanik inñmiñiñ kijağniqsuq taturqtuani nipliçhuni, “Kia aksiqsiçpaun atnuğaağa?” ³¹ Maliguaqtaiñ nipliutigaat, “İlisimagaluagługu inuigiaktuanun taturqtilaan, naagasuli apiqsruqtutin kimun aksiksilaanik.” ³² Jesus qiniğniğniqsuq kimun aksiksilaagmiñik. ³³ Taavruma ağnam Jesus utlañniğaa iqsiłiqsiçhuni ataqsralsiqsiçhuni ilisimaplunikii iħuaqsisilaagmiñik. Putluni sivugaanun uqautiniğaa aksinñiçplugu. ³⁴ Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpiçsriłçiqpich iħuaqsiçkağaatin. Tutqiksautlasirutin, iħuaqsirutin atniğñautigikkaniñ.”

³⁵ Jesus uqaqtitlugu ilañich inuich tikiñniqsut tupiçikkaniñ taivrura analataan katrağvium nipliçhutiñ, “Paniuran tuquaniktuq. İlaksiatqinñiaqnagu İlisautri.” ³⁶ Jesus-ñum suliqutigisunjaqnagich nipliçsuat nipliutigaa analataa katrağvium, “İqsiñak, ukpiçsriłhiñağniñ.” ³⁷ Ilaan kiñauñniñ inuk maliquñiñniğaa avataatigun Petermlu, James-lu, suli John aniqatigikkaña James-ñum. ³⁸ Tikitñamiñ tupqanun

añalataan katragvium Jesus-ñum qinñigñigai kiñuvgurit tamatkualu qarit atqunallapiaq. ³⁹ Isiqhuni nipliutigai, “Suvaata itnañiqpisi qiaplusilu? Una ililgaaq tuquñitchuq, siñiktuaqsiñaqtuq.” ⁴⁰ Tamatkua mitautigiaqsiñigaa. Uvvaasiin anitquniñigai. Kisinñuqhutin añayuqaaglu ililgaam suli taapkualu pinasut maliguaqtai isigñiqsut ililgaam nalavigikkanun. ⁴¹ Tiguniñigaa ililgaaq argaigun nipliutipluguasii, “Talitha Coum” (mumiutiaqtuq “Niviaqsiagruuk, nipliutigikpiñ, makittin”). ⁴² Tavrakñatchiaq ililgaaq makinniqsuq pisuaqsipluniasiiñ. Taamna ukiuqtutillaqaqñiqsuq qulit malgũñnik. Taapkua nayuutiruat quvigutçhallapiagñiqsut. ⁴³ Ilaan inñiqtiñigai kisumununniiñ ilitchuqipaquñitlugu tamanna atuumaruq aglaan nigipkaquniñigaa.

6

Nazareth-miut Ukpigijnitkaat Jesus

¹ Taavrumakña Jesus aullañiqsuq inñuqniagvijnimñun. Maliguaqtaiñ malijnigaaat. ² Minguiqsiagvium uvluani ilaa ilisautriaqsiruq Jew-ñuruat katragviatni. Inñugiaktuat tusaakamitruq quvigusunñiqsut nipliqhutin,

“Nakikñakiaq ilisimmatiqagñnikpa, una inñuk? Kia marrumiña puqiuatmik aatchuqñiqpaun suli saññimik savaaqatlasipluni quvinqaqtuanik? ³ Taamna qiruñnik savaaqaguseruguuq, amii? Iññigñigaa Mary-m. Suli aniaqatigigaa James-ñumlu, Joseph-ñumlu, Judas-ñumlu Simon-ñumlu, suli aqñat aniaqatai marra inñuuniaqhutin akunnaptikni.” Tarraasiiñ ukpiginijnñigaaat kamanattha. ⁴ Aglaan Jesus-ñum itnañigai, “Inñuich nani-payaaq kamagiraqñigaaat sivuniksriqiri aglaan kamagitlaiññigaaat inñuqgviani unñiiñ akunqatni ilagikkaiñ naagaunniiñ kiñunqani.” ⁵ Jesus savaaqalguiññiqsuq quvinqaqtuanik savaanik. Iligaluagñigai argañni ikituuranun atniqñaqtuunun ihuaqsiplugichaasiiñ. ⁶ Ilaan quvigusuutiginigaa Nazareth-miut ukpiqsrisuñiñhat. Jesus nunaaqñiñuktaqñiqsuq ilisautriaqsipluniasiiñ.

Jesus-ñum Aullaqtikai Qulit Malguich Maliguaqtini

⁷ Jesus-ñum sivunniuatiginigai qulit malguich maliguaqtini, aasii aullaqtikaqsiplugich malguuttaaqhugich. Saññiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqhũñnik, ⁸ tiliplugich, “Iglauñapsitñi saagaqñiaqasi sumik aglaan ayauppiuramik kisan; qaqqumik unñiiñ injularim puukatananik unñiiñ manijnmik aullautriñiaqasi. ⁹ Aluguaqtugusi suli atnuqaatqiuatiksrailaagusi.” ¹⁰ Suli ilaan nipliutiniñigai, “Tukkuniqpsi tupigmun atlamik tukkuksraqsiugumiñaitchusi aullaqñiañapsitñunaglaan, ¹¹ suli inñuich paglanjtpasi naalaqñisunjtpatigiglu uqalusi, unillugu nunaaqqiq ipsuktugumagiksi apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisiruq ilijnitñun akuqtuinisilaañatnik tusaayugaagiksuamik. [Ilumun uqaqtigipsi, qaqañatluqñiaqtuq inñiñi Sodom-ñum Gomorrha-ñumlu atanniivium uvluani taapkunakña inñiñiñ nunaaqqim.]” ¹² Quliaqtuaqutiginigaaat inñunun isummitqiquplugich mumiklugich killuqsautijnitñiñ. ¹³ Suli anittaiñiqsut inñugiaktuanik irrusiqhũñnik inñunñiñ, uqsruqtigilugillu uqsruqutnik inñugiaktuat atniqñaqtuat ihuaqsiplugichaasiiñ.

John Paptaaqtitchiri Tuquniqsuq

¹⁴ Herod-tuuq, Galilee-m umialga, tusaaniqsuq Jesus-mik atakkii inñuich uqaqagñiqsut ilaanik nanipayaaq. Ilañich inñuich nipligñiqsut, “John Paptaaqtitchiri añitqijnñiqsuq tuquhigmiñ. Taatnamik savaaqatlasiiñiqsuq quvinqaqtuanik.” ¹⁵ Atlas nipligñiqsut, “Elijah-ñuvaluktuq.” Suli atlattuuq uqaqñiqsut, “Sivuniksriqirauvaluktuq ilañatitun taipkua kamanaqtuat sivuniksriqiritun inñilgaan.” ¹⁶ Aglaan Herod tusaakami nipligñiqsuq, “Una John-ñuniqsuq niaquikkaga, makitqikhuni tuquhigmiñ.” ¹⁷⁻¹⁸ Sivuni Herod-ñum ilaqatigiliutinikkaña aniaqatmi Philip-ñum nuliña atilik Herodias-mik, John-ñum suakataqaluagñigaa Herod, “Maligutaksrakuagñangitçhuq aniaqatvich nuli-agikkana tuvaqasiutigupku.” Taatnaqhugu Herod-ñum tigupkaqñigaa John isiqsiuvijnmuktitluguasiiñ aqñaqtiñ quyalisukhugu. ¹⁹ Aasiiñ Herodias-ñum qinnautigaluagñigaa

tuqqutchukkaluqługu, aglaan taatnalguiññigaa piqutigiplugu Herod. ²⁰ Herod-ñum attaginigaa John ilisimaplugu nalaunñapluni ipqitchuaq iñuk. Taatnamik tugluaqsi-maagnigaa. Naalañnisuullapiagaa John tutqiilisuugaluññañmi naalaqtuapayaaqamiuñ.

²¹ Kiisaimma Herodias-ñum piviksrani nalautitpaa. Herod-ñum annivilirvia tikitman aiyugaaqliqhuni qaukñitñik kavamauruat, añuyaktillu qaukñitñik suli sivulliuqtinñiglu Galilee-m. ²² Tavra pania Herodias-ñum isiqhuni sayuñiqsuq quyaliplugu Herod suli tuyuñmiañi. Umialgum nipliutinigaa añañuraq, “Injiqsruñiñ, sumik piqağukkapnik aatchuğisigikiñ.” ²³ Akiqsruutinigaa taamna añañuraq, “Qanutchipayaamik inñigupña qaitchigisigikiñ, avvañanikunniñ atañguviñma.” ²⁴ Niviaqsiaq aakamiñukhuni itnañigaa, “Sumik apiqsruğisivik?” “Apiqsruğumautin niaquanik John Paptaağirim,” aakañan itnañigaa. ²⁵ Taamna utiñiqsuq qilamiksruaqhuni umialñmun nipliutiplugu, “Uvaña aatchuquruña ilipnun akkupak niaquanik John Paptaaqtitchirim puggutamun ililugu.” ²⁶ Umialgum tusaakamiuñ aliasullapiagniqsuq. Aglaan akiqsruqtuutni pigiplugu suli pigiplugich tuyuñmiani itigautipchanğitchaa. ²⁷ Tarva Herod umialik tilisiñiqsuq niaquiqsirimik niaquanik John Paptaaqtitchirim aggiutritquplugu. Taavruma isiqsiviñmukhuni niaquigñigaa John. ²⁸ Aasiñ aggiutiplugu niaqua puggutamun iliplugu qaiññigaa añañuramun, aasiñ añañuram qaitlugu aakamiñun. ²⁹ Tavrakña John-ñum maliguaqtaiñ tusaapqauraqamitruñ taamna, aiñigaat timaa tugvağiaqluguasiiñ.

Jesus Niğipkairuq 5,000 Añutinik

³⁰ Uqqiraqtit utiñiqsut Jesus-mun, uqautipluguasiiñ savaağikkağmiknik suli ilisautriğmikniğlu. ³¹ Iñuich utiqtaqpaitlutiñ maliguaqtai niğgiviksraignigaichunniñ. Taatnaqhuni Jesus-ñum nipliutinigai, “Kiata, kisiññuğutiluta iñuilaamun, minguiqsiallagiağitchi.” ³² Tavra aullağniqsut iñuilaamun umiakun kisiñiñ. ³³ Iñuich tautukamisigiñ aullaqmata, ilisaqñiğniğai. Aqpatkaqsiliğniqsut iluqaitñiñ nunaaqiñiñ tikumasukhutiñ sivuniğvigikkañatnun taapkua sivuatni. ³⁴ Jesus niukami umiamiñ tautuñiqsuq iñugiaktuanik iñuñnik. Iñunñutchañniqsuq atrilutiplugich ipnaiyaatun munaqsrailaatun. Tavra Jesus-ñum ilisautiuraağatasrugruñniğai. ³⁵ Uvluqpaguqman maliguaqtaiñ utlañniğaat Jesus nipliutiplugu, “Manna nayukkaqput iñuitchuq, suli unnuaqsiyaa. ³⁶ Aullaqtitkich iñuich nunaaqiuranun. Tauqsigiğlich niqiksrağmiknik.” ³⁷ Tarra Jesus-ñum kiuniğai, “Aatchuqsigik niqiksrañitñik.” Taapkua apiqsruğniğaat, “Qaqqusitquvisigut malğuk tallimakiplik akiksrañaknik niğipkautiksrañatnik?” ³⁸ Jesus-ñum nipliutinigai, “Qanutunmi samma qaqqanuraqaqpsi? Iłitchuğiniurallaktiğitchi.” Iłitchuğikamitruñ Jesus uqautigaat, “Paqittugut tallimanik qaqqanuranik suli malğunñik iqaluñnik.” ³⁹ Tiligai iñuich aquvittiplugich ivigaamun. ⁴⁰ Tavra tallimakiplanutqataaqlugich suli malğukipiaq qulitqataaqlugich aquvittitkaich. ⁴¹ Tiguniğai tallimat qaqqanurat suli malğuk iqalugauraak, aagluqhuni qilañmun quyyatiplugich. Aasiñ avguqlugich qaqqiat suli iqalugauraak qaiññiğai maliguaqtimiñun autaaquplugich tamatkununa niğisuktuanun. ⁴² Iñuich niğiñiağniqsut, iluqatiñaasiiñ niğisuillaqiaqhutiñ. ⁴³ Niğisuinaniqmata katinniğaiç qulit malğuk aguupmaich ilakunik imalgich. ⁴⁴ Taapkunani niğiruani 5,000-ñuniqsut añutit.

Jesus Pisrukman Imiğmi

⁴⁵ Niğianipqauraqmata maliguaqtai aullaqtitkai umiakun sivumiñi narvam iğluanun, amuna nunaaqiuramun Bethsaida-mun. Aasii taatnaamikami aitquniğai taapkua iñugayaat. ⁴⁶ Suli aullaqtitkanamikagich mayuñiqsuq iğgimun agaayutyahuni. ⁴⁷ Qaumaaraññaan unnuksraaqman umiaq iliniqsuq qitqanun narvam, Jesus kisivlipkaqlugu nunami. ⁴⁸ Qiñiğniğai sakuullapiaqhutiñ iputtuat atakkii paaqlugu anuği. Tamaaniguuq uvlaatchaurağquqman pisuktuagniqsuq qaañagun imğum. Qaaniqsagumaruatun piñiğai. ⁴⁹ Tautuñniğaat ilisağipmiñagulu pisuktuagtuag qaañani imğum. Aliuqtuaqsiñasugiplituñ nipliagaqsiñiqsut. ⁵⁰ Qiñiqamitruñ iluqatiñ tataminiqsut.

Qilamik Jesus-ḡum nipliutigai, “Quviatchauḡigitchi, uvaḡauruḡa, iqsiḡasi.” ⁵¹ Tarra utlaḡniḡai ikipluni umiamun, aasii anuḡaiḡhuni. Taapkua quviḡut Challapiḡniḡ-sut. ⁵² Tautukkaluḡḡuḡu Jesus niḡipkaipman qaḡḡunik iḡuḡiaktuanun kaḡiḡsimalḡuiḡḡiḡaatsuli kisuutilaḡa, ukpiḡilḡuitḡuḡu tavrakii.

Jesus Mamititchiruaḡ Atniḡḡaḡtuanik Gennesaret-mi

⁵³ Taapkua ikaḡḡuḡu narvaḡ tulaḡniḡsut Gennesaret-mun. ⁵⁴ Niukamiḡ umiamiḡ iḡuich iḡisaḡḡiḡutiniḡaḡt Jesus. ⁵⁵ Iḡlauniḡsut iluḡaani nunami Jesus-muutriaḡsiḡḡutiḡ atniḡḡaḡtuanik akiyaḡhutiḡ siḡiḡviksuummaisai iḡitḡuḡiḡkamitruḡ Jesus sumiitilaḡa. ⁵⁶ Napmupayaaḡ Jesus nunaḡḡiuramukman suli nunaḡḡaḡmun iḡuich aḡḡiutruḡniḡaich atniḡḡaḡtuḡt iḡliuḡḡuḡiḡ tumitḡaanun apḡusaḡḡsraḡiḡun Jesus. Tamatkua iḡuich iḡiḡsruḡniḡaḡt Jesus atniḡḡaḡtuḡt aksillaḡniḡaḡḡuḡuḡunniḡi atnuḡaḡa. Aasiḡḡ taatnaḡamitruḡ nakuḡsiraḡautiḡiniḡaḡt.

7

Sivulliaḡisa Iḡisauttutiḡikkaḡat

¹ Tavra iḡaḡisa Pharisee-ḡuruḡat suli aḡlaliḡirit aḡḡiḡsuḡat Jerusalem-miḡ utlaḡniḡaḡt Jesus. ² Tautuḡniḡaich Jesus-ḡum maliguaḡtit iḡaḡisa niḡiruḡat iḡḡuḡaluḡnaḡiḡ argatiḡ Pharisee-ḡuruḡat piraksriutaatitun iḡuḡnun. ³ Pharisee-ḡuruḡat suli atlat Jew-ḡuruḡat niḡillaḡiḡniḡsut iḡḡuḡaluḡnaḡiḡ argatiḡ, kamagiḡpluḡu iḡisauttutaḡt sivulliaḡikkaḡmiḡ iḡiḡḡaanimakḡa. ⁴ Aikamiḡ tauḡsiḡḡiḡḡiḡniḡmiḡ sunik niḡillaḡiḡniḡsut iḡḡuḡaluḡḡatiḡ. Suli iḡuḡiaktuat piraksriutiḡiḡ aapamiḡ maligutmiḡaich itnatun ittuḡat, iḡḡuḡḡuḡiḡ ḡallutit suli utkusiḡiḡ suli puḡḡutat. ⁵ Tavra Pharisee-ḡuruḡat suli aḡlaliḡirit apiḡsruḡniḡaḡt Jesus, “Suvaata maliguaḡtitiḡ maligutiḡitpat iḡisauttutiḡikkaḡitḡiḡk sivulliaḡta, niḡiḡḡutiḡiḡ qaḡḡianiḡ iḡḡuḡniḡiḡlaaniḡ argaḡmiḡkniḡ?”

⁶ Jesus nipliutigai, “Ukpiḡḡuaḡtaurusii, Isaiah sivuniksriḡiri nalauttuḡ uḡaḡami ilipsiḡun, itnaḡhuni, Iḡuich kamaksrulgaluḡaḡatḡa uḡaḡhiḡaḡmiḡḡiḡun aglaan uummatiḡiḡ uḡasiḡsut uvamiḡḡ [piḡḡagillapiḡḡiḡḡuḡa].”

⁷ Kamaksruutaḡt uvamnun taḡiḡiḡlaḡuruḡ atakkii iḡisautriḡut iḡuich iḡisauttutaitḡiḡk iḡiḡḡuḡiḡ maligutaksraḡiruḡatun Agaayyutim. *Isaiah*

⁸ Kamagiḡitkaluaḡisi tillisai Agaayyutim, aglaan kamaksriḡḡusi ilitḡutḡiḡiḡk iḡukniḡḡaḡtauruaniḡ.”

⁹ Jesus-ḡum nipliutipsaaḡniḡai, “Yaiy, nalunḡitkaluaḡniḡiḡksi qanuḡ ayaksimaalik-sraḡat tillisai Agaayyutim. Iḡisimagaḡuḡuḡu atuumaniḡtaḡsrauruḡaḡ Agaayyutim piḡuḡḡaḡun kamagiḡḡiḡitkisi aglaan iḡisauttutisi malikkisi. ¹⁰ Moses tilisiḡiḡsuḡ, ‘Kamagiḡyumaḡiḡ aapan suli aakan’ suli ‘Kiḡaimḡa uḡapiḡuutruḡuḡ aapamiḡiḡk suli aakamiḡiḡk tuḡḡutaksraupiaḡtuḡ’. ¹¹ Aglaan itna iḡisautriḡusi iḡuum nipliutiḡhiḡauḡḡuḡiḡk aḡayuḡaḡni ‘Corban’ (mumiutiḡaḡtuḡaḡ ‘Ikayuḡukkaluaḡiḡḡiḡk aglaan qaiḡḡanik-tuḡa Agaayyutmun’). ¹² Taatnaḡamigḡuuḡ ḡaḡḡisaiḡḡiḡniḡaḡtuḡ ikayuḡiḡksraḡaluḡaḡmiḡiḡk aḡayuḡaḡmiḡiḡk. ¹³ Taatnaḡaḡsi ayakkisi uḡaḡhi Agaayyutim taavrumuuna iḡisauttutipsiḡun. Suli iḡuḡiaktuat atlat iḡisauttutipsi atuumangiḡaḡiḡisi.”

Sut Qaayugnaḡsiruḡat Iḡuḡnun

¹⁴ Uumaguḡuḡ tuḡḡuḡniḡai iluḡaisai iḡuich iḡmiḡun nipliutiḡḡuḡiḡ, “Naalaḡniḡlaksitḡa, kaḡiḡsiyumausi! ¹⁵ Isaagaḡtuḡaḡ iḡuḡmun siḡataaniḡ qaayugnaḡsiraḡutaḡḡiḡḡuḡ aglaan samna anniḡaḡtuḡaḡ uummatmiḡiḡ. ¹⁶ [Kiḡa iḡuk siutiḡaḡtuḡaḡ tusaali.]”

¹⁷ Jesus-ḡum unitḡamiḡiḡ iḡuḡayaḡt isiḡniḡsuḡ tuḡiḡḡmun. Maliguaḡḡaiḡ kaḡiḡsimasrukḡutiḡ apiḡsruḡḡiḡniḡaḡt taavrumuuna atrikusautikun. ¹⁸ Suakataḡniḡai, “Kaḡiḡsillaḡiḡniḡaḡḡat! Tusaḡḡiḡḡuḡatun! Uvvaami qanutchim siḡataaniḡ isaagaḡtuḡam qaayugnaḡsiraḡaḡiḡḡaḡ iḡuk. ¹⁹ Atakkii isaagaḡḡaḡiḡḡuḡ uummataanun

aglaan aqiaġuanun anipluniasiiñ timimiñ.” (Jesus-ġum nipliutigikmauġ taamna niġiñaqsigai niqipayaurat.)²⁰ Niplipsaaqtuq, “Sagviqsiquataqtuam iñuġmiñ taavruma qaayugnaqsiragigaa iñuk.²¹ Samakġa anniuġaġaqtut uummataaniñ iñuum, pigiiġchuut isummatit: sayuġaliq iġaqataunnani, tigliyuliq, iñuaqtuliq,²² atlatuliq, kaviuġutiqaġaliq, pigiiġqiliq, kinnitñiliq, iġmiñun aġalalġuiġaliq, sanġaktuliq, uqaġniġluktaliq, kamaġaġasrugiliq, kinnanaaliq.²³ Iluqatiġ taapkua pigiiġchuut sagviġaqtut iñuġmiñ, qaayugnaqsipġuguasiiñ taamna iñuk.”

Ukpiqsriġha Aġnam Jew-ġunġitchuam

²⁴ Tavrakġa Jesus aullagñiqsuq tuġaanun Tyre-m suli Sidon-ġumlu. Isigñiqsuq tupiġmun nalutqugaluahuni iñuġnun. Aglaan nalunġiġiñġaġat.²⁵ Uvvauna aġnaq paniuraġaġniqsuaq irrusiġlunġmik. Tusaaniġaa imma Jesus tikiuanipluġu. Utlakamiuġ purviginiġaa isigaiñun.²⁶ Aġnaq Jew-ġunġitchuq, animapluni Phoenicia-mi Syria-mi ittuami. Taavruma iġiqsruġniġaa irrusiġluk anillaġniaqupluġu paniuraġikkagmiñiñ.²⁷ Aglaan Jesus-ġum nipliutigaa atrikusautmik, “Iġiġaġat sivulliuġu niġisuiqsuksraurut. Nalaunġaġitchuq iġiġaġat qaġquksraġat aatġhuutigiġiksraġat makunuġa qipmiñun.”²⁸ Aġnam kiuniġaa, “Aa tarraami, Ataniiq, naagaunniñ qipmich niġġiviich ataatni niġisuupmiut kaniġaġiġiñiġ iġiġaġat.”²⁹ Ilaan nipliutiniġaa, “Aariġaa, kiusrillautatutintarra, ikayuġisigikpiñ. Agġiñ, taamma irrusiġluk aniruq paniuraġikkaqniñ.”³⁰ Taavruma aikami paqinniġaa paniuraġikkani nalauraaqtuag siñiġviñi, irrusiġluqaġniaġitchalukut.

Jesus Mamititchiruq Iñuġmik Uqatlaitchuamiglu Tusaatlaitchuamiglu

³¹ Tarra Jesus aullagñiqsuq avataaniñ Tyre-m Sidon-kuaqhuni utlautipluni narvaġanun Galilee-m, apqusraaqġuġu nunakun atilikun Decapolis-mik.³² Iñuich Jesus-muutliġiñġaġat iñuk tusaallaitchuag suli uqallaitmisigalugu. Tarra iġiqsruġniġaa patiġlugu argaiñik iħuaqsitqupluġu.³³ Tavra uġavaqtaagutillaġniġaa iñugaagruġniñ. Iġiġluġu tikiġikkani siutaġnun suli tivvuaqtuġluġich aksiiñġaa uqaġikkana iħuaqsisukġuġu.³⁴ Aagluqhuni qilaġmun aniqsaaqpaġniqsuq nipliġhuni, “Ephphatha” (mumiutiqaqtuag “Aħmaġiñ”).³⁵ Tavrakġatchiaq siuttak aħmaġniqsuk suli uqana iħuaqsipġuni, uqaqsipġuniasiiñ kaniqsiiñaqsipluni.³⁶ Jesus-ġum tiliñġai uqaquġiġluġich, aglaan iñiqtigaluatitlutuġi uqaġsaagñiqsut tamarrumuuna uuma savaagikkaġaġuġu.³⁷ Quviġutchallapiagñiqsut nipliġhutiġ, “Ilaa savaaqaqtuq supayaamik pillautaqġuġu: tusaallaiġat tusaatlasipġluġich suli uqallaitchuut uqatlasipġluġich.”

8

Jesus Niġipkaiñiqsuq 4,000 Aġutinik

¹ Taipkunanu uvluni iñuġiaktuat iñuich katiniqsut. Niġiksraitmata, Jesus-ġum tuġluġniġai maliguaqtini iġmiñun, aasii nipliutiġluġich,² “Uvaġa iġunġugigitka iñuġiaktuat iñuich, atakkii nayuutirut uvaptikni piġasuni uvluni niġiksraigutiġlutiġaasiiñ;³ uvaġa aullaqtitkupkich niġipkaġaluaġnaġich iġiġich taaqtukkaġisirut apqutmi. Iġaġich agġiġniqsut uġasiksuamiñ.”⁴ Jesus-ġum maliguaqtaiñ kiuniġaġat, “Nakikġami maani iñuilaami qaġquġtuġisivat taatnatun iñuġiaktigiruut iñuich niġisuiġutiġ?”⁵ Tarra apiqsruġniġai, “Qapsiiñik qaġqiaġuranik piqaqpsi?” Kiuniġaġat, “Tallimat malġuġnik.”⁶ Tarra tiliñġai iñuich aquvitqupluġich nunamun; aasiiñ tigukamiġich tallimat malġuk qaġqiaġurat quyyaviġiqqaqġuġu Agaayyun, avguġluġich qaġqiat qaiñġai maliguaqtimiñun autaaġutiġitqupluġich iñuġnun. Aasiiñ piñiġaġat taamna.⁷ Taapkua piqaqmiñiqsut-tuuq mikiruuranik iqalugauranik. Jesus-ġum quyyatiġluġich tiliñġai maliguaqtini tamatkuaptuuq autaaġutiġitqupluġich.⁸ Iluqatiġ iñuich niġiñiqsut niġisuiġataqhutiġ. Maliguaqtit iġakut pukukmatigich immiġniġaich tallimat malġuk aguupmaich.⁹ Taapkua niġiruut iñuġiaktiġaqaġniqsut 4,000 iñuich. Jesus-ġum aipkaqqaqġuġich¹⁰ ikiniqsuq umiamun maliguaqtiniġu tiksiquhutiġ nunaġanun Dalmanutha-m.

Iñuich Qasiñiqsut Quviqnaqtuamik Savaamik

¹¹ Pharisee-nuruat aggiqhutin uqavaagutiaqsilgiññaat Jesus uuktuaqsaguklugu, “Savaaqagiñ quviqnaqtuamik. Taavrumuuna ilitchuqipaagumigaatigut Agaayyutim tuyugipiañhanik ilipnik.” ¹² Aniqsaaqpagataqhuni Jesus-ñum qatmigiliutiniñgai nipliqhuni, “Uvvali ukua tautugukamiñaglaan quviqnaqtuamik! Nipliutigipsi, Makua iñuich tautukkumiñaitchut quviqnaqtuamik savaanik nalupqinaigutaulugu kisuutilaamnik.” ¹³ Taatnaqqaqhuni unijnñigai. Ikipluniasiiñ umiayamun aullañiqsuq taavruma narvam siñaan igluanun.

Kanqisitlaitchuat Maliguaqtit

¹⁴ Maliguaqtai aullaqamin piiguqtigniqsut qaqqumikunniñ aglaan atausiñhiñaq qaqqianuraq taquağilignigaa. ¹⁵ Jesus-ñum tiliñigai, “Qaunagiyumausi puvlaksautaniñ Pharisee-nuruat suli puvlaksautaniñ taavruma Herod atangum.” ¹⁶ Taapkua uqaqtuyaagaqsiniñiqsut avatmun, “Una uqaqtuq taavrumiña taquanitñapta qaqqiamik.” ¹⁷ Jesus-ñum ilisimalgiññigai kanqisitlaiñhatigun. Uqaqtuq ilisautriñhatnik Pharisee-nuruat suli surağañhanik Herod-ñum, taapkuali uqaqhutin taquanitñigmiknik qaqqumik. Taatnaqhuni apiqsruğniñigai, “Suvaata uqaqtuyaagaqsilgitpisi akunnapsitni qaqqumik taquanitñiplusi? Kanqisitpisisuli? Puqisigivisi taatnatun?” ¹⁸⁻¹⁹ Iriqağaluaqhusi qiniñguitchusi suli siutiqağaluaqhusi tusaalguitchusi. Itqağiniñniqpisiuñ tallimat qaqqiat niğipkautikapkich 5,000 iñugiaktiilaalijnun? Qapsiñik aguupmanñnik immiuvisi ilakunik katitchikapsi?” Tamatkua kiuniñigaa, “Qulit malğunñik.” ²⁰ “Suli niğipkautikapkich tallimat malğunñik qaqqiat 4,000 iñugiaktiilaalijnun aasiiñ ilakugikkaniñ pukukapsigich qapsiñik immiuvisi aquupmanñnik?” Tamatkua kiugaat, “Tallimat malğunñik.” ²¹ Ilaan nipliutigai, “Suvaatami kanqisilguitkaqsilgitpisi?”

Jesus Ihuqaqsiñiqsuq Qiniñtlañlamik Bethsaida-mi

²² Tikitmata Bethsaida-mun, tavrñautiniñigaa qiniñtlañchuaq iñuk iniqsruqługuasiiñ ihuaqsitquplugu. ²³ Jesus-ñum tiguplugu qiniñtlañchuaq iñuk argaigun, tasiuqługu anisiniñigaa nunaaqqimiñ. Aasiiñ tivvuaqtuqqaqługik irrak patinñigik arganmiñnik nipliu-tipluguasii, “Sumik qiniñtlañniqpich?” ²⁴ Iñuk tautuñniagaqsiniñiqsuq nipliqhuni, “Uvaña tautukkitka iñuich atriqaqługich napaaqtunik pisuktuatun.” ²⁵ Jesus-ñum ilitqiniñigai argagikkani irraknun, taututqiksaqamiasiiñ taamna ihuaqsiniñiqsuq. Takpiksiliñiqsuq. ²⁶ Qiniñtlañkaanikamiuñ Jesus-ñum uqautiniñigaa, “Aillaagiñ, aglaan nunaaqqimun utiqtiñiağnak.”

Peter-m Uqautiginiñigaa Kisuutilaaña Jesus-ñum

²⁷ Jesus aullañiqsuq piqatigiplugich maliguaqtini nunaaqqiniñun qaniñanun Caesarea Philippi-m. Iglituañigmikni apiqsruğniñigai, “Kisuunivatña makua iñuich?” ²⁸ Tamatkua kiuniñigaa, “Ilañisa iñuich John Paptaaqtitchirauniplutin, ilañisa Elijah-ñuniplutin, atlatlu sivuniksriqirauniplutin injilğaanamma, itna uqağaqut.” ²⁹ Ilaan nipliutigai, “Ilipsimi kisuunivisitña?” Peter-m kiuniñigaa, “Christ-ñurutin Agaayyutim akisruutigikkana.” ³⁰ Jesus-ñum tiliñigai uqautitqunitługu kimun-unniñ.

Jesus-ñum Uqautiginiñigaa Tuquliksranilñu Anipkakkauliksranilñu

³¹ Tavra Jesus-ñum ilisautiuraagaqsiniñigai maliguaqtini, “Iğniña Iñuum nagliksaaqtuk-srauruq, suli sivulliuqtigruat suli qaukñisa agaayuliqsit suli aglaliqirit ayakkisigaat. Tuqutkisigaat, aglaan piñayuakun uvlut anipkakkauğisiruq.” ³² Nalupqinaiyautigai tamatkuniña. Peter-m saniqpaktağutillaklugu uqautiniñigaa Jesus taatnatchiñnik uqaqunitługu. ³³ Jesus-ñum takullakkaluaqamigich maliguaqtini iñiqtiñigaa Peter, “Tuunğaaq, aullağiniñ uvamniñ atakkii isumanitçutin Agaayyutim isummasianik aglaan iñuich isumanatnik.”

³⁴ Jesus-ñum tuqłuqmiñigai iñugayaat inmiñun maliguaqtimiñunlu nipliutiplugich, “Kisupayaam maligukkumiña suksraaqtaksrağigaa pisulñi, iqsiutilugu sannigutani aasiiñ maligluña. ³⁵ Atakkii kisupayaam anniginiğumiñun iñuulñi tammağisigaa aglaan

kisupayaam tammayumiuj iñuullhi pigiluja suli pigilugu tusaayugaallautaq anniqsuġi-akun, taamna iñuugisipiaqtuq. ³⁶ Iñuum piññaktaagihñiñaugaluagaa suurapayaaja mar- ruma nunam, aglaan tammautigisigaa iñuutchii. Sakuunuraġniałha atuġumiñaitchuq sumun. ³⁷ Tarra simmiutiksraitthaa iñuum iñuutchii. ³⁸ İłapsi kanġugivalukkaatja ilisauttutitkalu sivuġaatni iñuich killuuruat sayunaruatlu. Taatnatun İġñinjan Anjutim kanġugigisipmigaaptuuj utiġumi kamanautiqaguni aapamisun piqasiġuni ipqitchuanik isaġuliġnik.”

9

¹ Suli ilanıġai uumiņa, “İlumutuuruamik nipliutigipsi, İlanġich marra iñuich tuquyu- miñaitchut qiñinjanıñnaan Agaayyutim anjaayuaqntaa sarġinun.”

Jesus-ġum Atlanġuqtılha

² Kiñuagun itchaksrat uvlut Jesus-ġum kayunġiġñiġai Peter-lu, James-lu John-lu aasii sivulliaqsipługich iġġimun kisiisa. Qiñiqtitlugich Jesus atlanġuġniqsuq sivuġaatni. ³ Atnuġaani qivliqisiraaraqhutinj qatiqsiplutinj aniutun, kia-unniñ nunami salummagu- miñaitkai qatiqsitługlugich. ⁴ Tavrakġatchiaq tamatkua qiñiġmiñiġaich Elijah-lu Moses- lu uqaqtigiasipmatku Jesus. ⁵ Tarra Peter-m nipliutiniġaa Jesus, “İlisautrii, nakuu- nayaqtuq uvani ittuiñagupta. Nappaitquġuptigut nappaiñayaqtugut piņasunik palap- kaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” ⁶ Peter qanuġviillapiagñiqsuq tuparapluni, taatnaqhuni ilisimangñiñiġsuq sumikunniñ uqaġikkagñiġnik. ⁷ Taatnaqsagtıtugich nuviyam qulanjutiniġai. Nipi nuviyamiñ tusaġ- naqsiniġsuq itnaqhuni, “Taamna ilaanuruq piqpagikkagaa İġñiġa, naalaġniyumagiksi!” ⁸ Taapkua alaqtasikmata ilagikkak qiñiġnainanıktıġniqsuk. Qiñiñiñagñiqsut kisanik Jesus-mik.

⁹ İluqatinj atqaaqsikaminj taavrumakġa iġġimiñ Jesus-ġum tiliñiġai uqautig- itqunjtługich qiñikġanjit İġñinjan Anjutim anjtqiłhanunaglaan. ¹⁰ Tamatkua tusaakamitruj tillisaa qanuqsagvitkaluaqhutinj apiqsruqtuutiasiniġaat avatmun, “Qanuutauruaq una anjtqiłiġ tuqumiñ pivaun?” ¹¹ Tavra apiqsruġniġaat Jesus, “Suvaata aglaliqirit uqaġuuvat Elijah agġiqsuksraunıplugu sivulliuluni?” ¹² Kiuniġai, “Tavra Elijah agġiqqaaġniaqtuq Christ-miñ itqanaiyaġlugich supayaat. Uvvasuli aglausimaruaq İġñinja Iñuum naglıksaallapiaqtuksraugisiniplugu suli suksraġingıġisiniplugu iñunun. ¹³ Aglaan nipliutigipsi, Elijah agġianıktuq. İñuichaasiiñ anjallaġłukkaat qanupayaaq, tuvraqługu aglausimaruaq ilaagun.”

Jesus Nakuqsipkaiñiqsuq Nukatpiaġrunġimik İrrusiġulıġmik

¹⁴ Tamatkua utiqaminj atlanun malıġuaqtaiñun tautunġiġaich iñugayaat suli aglaliqirit uqavaaqtuat malıġuaqtinun. ¹⁵ İñuich tautukamitruj Jesus quviġusullapiaqhutinj aqpalıqsruqhutinj ilaanun paagñiġaat. ¹⁶ İlaan aglaliqirit apiqsruġniġai, “Sumik uqaqtuyaagutıaqppisi?” ¹⁷ İlanjata iñugaagruich nipliutiniġaa, “İlisautrii, tikiutriruņa iġñiġikkamnik irrusiġıuqaqhuni uqatlaiqsitlugu pitchananik. ¹⁸ İrrusiġıuum anjalatagıpmagu ulġutkaa nunamun. İlaa qiluraġallapiaġaqtuq, innuliqiıpluni qanıġmigun, tiriquulaplugich kigutini suli tikkaksiıllapiaqhuni iluqaġmi tuquruatununniñ. Uqautıġaluagıtka malıġuaqtin anıtqıplugu aglaan taatnalġuiñiġaat.” ¹⁹ Tavrallı Jesus-ġum nipliutiniġai, “Aatai, ukpiqqtaiñiñıaqpat ilıpsitñi! Qanutunaglaansuli nayunıaqspisi? Qanutunaglaan igłutuqtaksraġıvısi? Taamna nukatpiaq uvunautısaqsıunjata.” ²⁰ İñuich Jesus-muutiniġaat. İrrusiġıuum tautupqauraqamıuġ Jesus, nukatpiaġruk qiıqsruqtıtkasıñiġaa. Ulġupluni nunamun aksralıkhuni innuliqiasıñiqsuq qanıġmiñ. ²¹ Jesus-ġum apiqsruġaa aapanja, “Qanagaalaan taatnaiııva?” Taavruma nipliutigaa, “Imma ilıġauraulıġmiñıñaglaan. ²² Akulaiġługu irrusiġıuum tuqunnaıqsımagaagaa igıtqataġługu ikniġmun suli imiġmun. Pitłagupku suraġallanıñaġuqtuq! İlanġugıllanıñaġuta ikayuqtıgıt!” ²³ Jesus- ġum uqautiniġaa, “Arguasuktuksraunjtchutin pitłanıłuja. Ukpiqsrıñiñaguvıch

supayaaq piñhiñauruq!” ²⁴ Tavrauuaa aapaña ililgaam kappianaruq nipliqhuni, “[Ataniiq.] Ukpigtuna. Ikayunña ukpiqsrisiqatluquluna!” ²⁵ Jesus-ñum qiniñgai iñuich utlaktigikkani. Iñiqtiñгаа irrusiqłuk itnaqhuni, “Uqallaitchuaq sulitusaallaitchuaq irrusiq, anitqugikpiñ uumakña nukatpiağrunmiñ, aasiñ isitqisunaqnak.” ²⁶ Irrusiqłuk igiallaksaqtuq qilurağaqtitlugu taamna nukatpiağruk, aasiñ uulillaktitlugu aniruq ilaaniñ. Taamna nukatpiağruk tuqujaruatun ililigtuq. Iñuich uqaaqsiñiqsut, “Ilaa tuquliqtuq.” ²⁷ Aglaan Jesus-ñum tiguplugu argaigun ikayułlugu makitinniğaa. ²⁸ Jesus isianikman tupiğmun maliguaqtañ apiqsruğniğaat kisiñjuğutuiplugu, “Suvaata anilguitpisigu taamna irrusiqłuk?” ²⁹ Ilaan kiuniñgai, “Agaayulhiñfikun piliqillapiaqhuni [uisauraafikunlu] anitlagaa taatnasiq irrusiq.”

Jesus Uqautigilgitkaa Tuqqutauliksranilu Anipkakkauñksranilu

³⁰ Taavrumakñaqhutin Galilee-kuagniğsut. Iñisimatquñiñniğaa kimun-unniñ nani-tilaani, ³¹ atakkii ilisautrisukhuni maliguaqtimiñnik, itna, “Iñuich tigugisigaat Iğniña Iñuum tuqulluguasiiñ. Tuqqutaunikkumi piñayuakun uvlut taamna anitqikkisiruq.” ³² Aglaan maliguaqtañ kaniqsiniñniğaat uqaaqtuutigikkana, taluqsraqhutiñaasiiñ apiqsruağalguiñniğaat Jesus.

Kiña Kamağniqsrauva?

³³ Tavra tikiñniğsut Capernaum-mun. Tupiğmiillagmin Jesus-ñum maliguaq-tini apiqsruğniğai, “Sumik uqaqtuyaagutiqaqpsi iglauñaptikni?” ³⁴ Kiuniñniğaat atakkii iglauñagmin uqaqahutin avatmun nalligmiknik kamağniqsrauniaqmagaan. ³⁵ Ilaan tarra aquvitluni tuqługniğai qulit malguich maliguaqtigikkani nipliuti-plugich, “Kiña iñuk sivulliusukkumi aqulliuksrauruq savaktiguqmiluni iluqanjitñun.” ³⁶ Aasii qiniñuağniğaa ililgaag inillakługu akungatnun, sağliriutiiplugu itnaqhuni, ³⁷ “Kisupayaam akuqtugumiñ ililgaag pisigiluna akuqtugaña, sulit kisupayaam akuqtugumiña akuqtugumiñaitchaña uvanahinağ aglaan akuqtuga taamna tuyugi-rigikkağa.”

Akitñaqtuqtinitchuaq Uvaptiknun Ilagillapiağikput

³⁸ John-ñum Jesus nipliutiniğaa, “Iñisautrii, qiniğikput una anitchirağiiruaq irrusiqłunnik atułlugu atqin. Taavruma iñuum maliguanitmigaatigut. Uvvaasiiñ iñiqtiğikput atakkii maliguaqtiginitlugu uvaptikni.” ³⁹ Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nutqaqtitnasiñ atakkii iñuum savaaqaqtuam quvinaqtuanik atułlugu atiga uqautigiyumiñaitkaña pigililuna.” ⁴⁰ Akitñaqtuqtinitchuaq uvaptiknun ilagillapiağikput. ⁴¹ Nipliutigipsi, kisupayaam aatchugumisi qallugauramun imiksrapitnik Christ pigipmasi akilñiusiğitlasipiagisigaa.

Killuqsasaağutit

⁴² “Kia iñuum killuqsasaağpagu ilañat makua ukpiqsrisiqatluat uvamniki ililgaatun, nakuutlukkayaqtuq taamna quñisiğmiutchiğlugu uyağakpañmik ipipkaqpan tağiumi. ⁴³ Sulit argakpich killuqsatitpatin piigumagitin. Iñuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich iñuuligmun argailłutin uumakña argağagutin igłuktun aullañksrañniñ anasiñjuqsagvinmun ikniğmun qamitlailaamun. ⁴⁴ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulit ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁵ Naagasulit isigakpich killuqsatitpatin piigumagitin. Iñuatlukkayaqtuq isiguvich iñuuligmun isigailłutin uumakña isigağagutin igłuktun iktauliksrañniñ anasiñjuqsagvinmun. ⁴⁶ [Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulit ikniq qamiyumiñaitmiuq.] ⁴⁷ Sulit ilvich irigikkaqich killuqsatitpatin piisigumagiñ qaqułlugu. Iñuatlukkayaqtuq ilipni isiguvich añaayuañaanik Agaayutim atautchimik iriqañnaqich uumakña malğunnik iriqagutin iktauliksrañniñ anasiñjuqsagvinmun. ⁴⁸ Tavrani qupilğut tuquyumiñaitchut sulit ikniq qamiyumiñaitmiuq.

⁴⁹ “Maaniĭ iñuk iñmiguuraq makitalgutillaakkaugisuruq iknikun. ⁵⁰ Taġiuq nakuuruq, aglaan taġium taġiuġniippan qanuq taġiuġniġñaqpsiun? Taatnamik qanusri-ufiqagitchi taġiutun, tutqiutiqaġusi akunnapsitni.”

10

Jesus Iġisautriruq Avilikun

¹ Jesus aullaqami tavrakña Judea-muñniqsuq iġġuanun Jordan-ġum kuunjan. Tavrani iñuich katirvigilgitmatni sivuanisun Jesus-ġum iġisautiuraagaqsilġiññigai.

² Iġanjich Pharisee-ġuruat tikitġugu uuktuaqsagñaġalualġiññigai, “Uvva, maligutaksrakuaġnaqpa iñuum avitkumiun ġnaqtiġ?” ³ Taavrumali kiuniġai apiqsruutmik, “Qanuġmi Moses-ġum tillisiqaqpasi?” ⁴ Tamatkua kiugaat, “Moses aglausimaruq, Iñuum ġnaqtiġ avitchukkumiun qaitchiqiliun aglañnik avirrutiksranik aullaqtilluguasiñ.”

⁵ Jesus-ġum kiuniġai, “Moses qaitchiruq taavrumiña tillitmik pitchiġiġipsigun. ⁶ Aglaan aullaġniġhani Agaayyun iñiqsipman supayaanik iñiqsipmiñiqsuq aġutmik suli aġnamik. ⁷⁻⁸ Taatnamik aġutim unitkisigaa aapaniġu aakanġu, aġnamiknun iġiġuni atausiñġuġutikaasiñ. Tavra malġuunġaġutik aglaan atausiñġuġisirik. ⁹ Taatnamik kia-unniñ iñuum avitinniaqnaġik Agaayyutim atautchimuktitaġikkak.”

¹⁰ Isiqamiġ tupiġmun maliguaqtaiñ apiqsrutqilġiññigai taavrumuuna. ¹¹ Jesus nipliutigai, “Kisupayaaq avitchumi aġnaġmiñiñ aasiñ kasuutiluni atlamun atlatuqtuq akitñaġġugu aġnaqqaqtiġ. ¹² Naagaqaa aġnam avitchumiun aġutni aasiñ kasuutiluni atlamun taamna aġnaq atlatuqtuq.”

Jesus-ġum Agaayyutigai Iġilgaurat

¹³ Iġanjisa iñuich iġilgaurat Jesus-muutiniġaich aksiquplugich. Maliguaqtaiñaasiñ iñiqtiqaqsiñiġaich iñuich tikiutriruat iġilgaanik. ¹⁴ Jesus-ġum iġitchuġikamigich iġuaginiññigai. Nipliutiniġai, “Iġilgaurat uvamnuktichigik. Avriaqutaunagich ilinġitñun atakkii Agaayyutim añaayuqautaa aġmaruq iñuñnun atriqaqtuanun iġilgaanik. ¹⁵ Itqaġisiun una! Taapkua akuqtuqtuat añaayuqautaanik Agaayyutim iġilgaurat akuqtuipmatun, kisimiġ taapkua tavruraġisirut.” ¹⁶ Tarra ilaan saġliriutikamigich iġilgaurat, iġilgaurat argaġni ilinġitñun agaayyutiniġai.

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuq

¹⁷ Jesus aullapqauraqman iñuum aqpaliqsruqhuni purviginiġaa itnaqġugu, “Nakuuruq iġisautrii, qanuġġuñ piññaktaaqatlasinaqpiq isuitchuamik iñuuliġmik?” ¹⁸ Jesus-ġum apiqsruġniġaa, “Suvaata atchiqpiña nakuuruamik? Atautchiġhiñaq nakuuruq, taamna Agaayyun. ¹⁹ Iġisimagitin tillisauruat, ‘Iñuqaqtuqnak, atlatuqnak, tigliktuqnak, saglunak, saglutaqnak, kamagilugu aapan suli aakan.’” ²⁰ Taavruma iñuum kiugaa, “Iġisautrii, iluqaisa tamatkua tupigigitka nutauġlamniñaglaan.” ²¹ Tavra Jesus-ġum tautuñniġaa piqpaqsriġkun itnaqġugu, “Atautchimik inuġniqsutin. Aullaġutin tunityakkich sulliñipayaagikkatin aasiñ qailġugich maniññaktatin inuqsraqtuanun. Ilvilli umialgutiqaġumautin pakmani. Aasiili taatnaanikkuvich maligluña.” ²² Iñuk tusaakami taavrumiña aliasuliġniqsuq, aasiñ aullaġniqsuq iġuilliuliqhuni atakkii suuraupkaqpaitġuni.

²³ Jesus qiñiqtuagataġaluaqamigich nipliutiniġai maliguaqtini, “Qanutun sakiqnaqtigigisiva tamatkunani umialguruani isiliksranaġ Agaayyutim añaayuqautaanun.”

²⁴ Maliguaqtai quviġusuñniqsut taavrumiña nipliqtman. Aglaan Jesus-ġum nipliutitqiññigai, “Iġilgaurat, qanutun sakiqnaqtigiva [umialguruani] isiliksranaġ Agaayyutim añaayuqautaanun. ²⁵ Qaġanatluqkayaqtuq pikukturuaam isiliksranaġ ‘Iraagun Mitqutim’ uumakña umialguruamiñ isigñiafiksrananiñ Agaayyutim añaayuqautaanun.”

²⁶ Maliguaqtai quviġutchallapiagñiqsut, suli apiqsruaqsiplutiġ iñmiknun, “Kiñami anniqsuġisiñiġpa?” ²⁷ Jesus-ġum qiñiqamigich iriġruinaqġugich nipliġniqsuq, “Iñuk anniqsuġumiñaitchuq iñmiñnik, aglaan Agaayyutim kisimi anniqsutlagaa atakkii Agaayyutim supayaaq savaaġitlaplugu.” ²⁸ Tavra Peter-m nipliutiniġaa, “Atañii, unitchikput sua iluqaan malikhutin.”

²⁹⁻³⁰ Jesus-ñum kiunigaa, “Nipliutigipsi, Iñuk unitchiyumi kinunigmiñik, aniaqat-miñik, aapamiñiglu aakamiñiglu, qitungamiñik, unniñ umialgutmiñik pigilunja suligilugu tusaayugaağiksuaq, tamatkua utigisirut iluqaitñik ilaanun tallimakipiatunaglaan marrumani iñuuligmi piyuaqsiugaluññağmiunniñ, suligigisiplugu isuitchuaq iñuulig sivunigmi tikiumaraksrani. ³¹ Tamatkua sivullionasugiruat pakma aqulligugisiñiqsut aasiñ aqulliuruat sivulligugutij.”

Jesus-ñum Pijatchigñigai Uqaqalli Tuqqutauniahigmiñiglu Anjitiqkkauligmiñiglu

³² Ukua igligniqsut tunaanun Jerusalem. Jesus-ñum sivulliuqtuağniğai maliguaqtit kapyalillaktuat. Atlat iñuich maliqsruqtuat iqsilillaktut. Aasiñ katitaallakamigich qulit malguich iñugiaktigiruat uqautiaqsilgñigai tamatkua atuumaruaksrat inmiñun, ³³ nipliqhuni, “Atañii, Jerusalem-muñniaqtugut. Iñuum aatchuutiniagaa Iğñija Iñuum qaukñijitñun agaayuliqsunun aglaliqirinunlu. Tamatkua tuqqutaksrağugñi-agaat. Tavrali qaitkisigaat Jew-ñunjtchuanun. ³⁴ Taipkua mitautigigisigaat sulitivvuaqtuglugu sulianaumigmilugu, aasiñ tuqqutkisigaat. Aglaan piñayuakun uvlut anjitiqkksilgitchuq.”

Aakauruam Iniqsruaja

³⁵ James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, utlautiniqsuk ilaanun nipliqhutik, “Ilsautrii, apiqsruutiksraqağiptigiñ pisullapiakkaptiknik.” ³⁶ Tavra nipliutinigik, “Suqağukkaluaqpisik?” ³⁷ Taapkuak kiunigaak, “Aquppiqasriğukhutin uvvaami ilaqatikpuk taliqpiñi sulilalqatikpuk saumipni pigaluaqtuguk taivrumanu uvlumi aquvitkuvich kamañaqtuani atanguvipni.” ³⁸ Aglaan Jesus-ñum nipliutigik, “Ilsimaniguptiku apqusaagaksrautigikkağa apiqsruğayaitpaluktutik taatna. Imiñiñauvitku qallun imigviksrautigikkağa naagaqaa apqusaalhiñauvitku nañinnaqtuaq apqusaagaksrautigikkağa?” ³⁹ Taapkuak malguk nipliutigaak, “Piñiñauruguk.” Jesus-ñum nipliutigik, “Iliptik ilumutun imigisirutik alianaqtuamik imigaksrautimnik sulianaqsaagisiplutik nañinnaqtuakun apqusaagaksrautipkun. ⁴⁰ Aglaan piksraqtuksraunjtchuna kimik aquppiruksramik taliqpiñi unniñ saumimñi, aglaan Agaayyun qaiññağik taapkuak inik tamatkununa iñunñun itqanaiautikkağmiñun inigitquplugik.” ⁴¹ Atlat qulit tusaakamitruñ iluagñiññağich James-lu John-lu. ⁴² Jesus-ñumli inmiñuutiniğai aasiñ nipliutiplugich, “Ilsimarusi anjalatñich Jew-ñunjtchuat anjalanniğlugaqtılaanjanñik iñunjtñik, sulikamañañiqsrañisa naqititchuuplugich. ⁴³ Aglaan taatnatun ittuksraunjtchuu akunnapsitñi. Kisupayaaq kamañağukkumi akunnapsitñi savaktigiyumagiksi. ⁴⁴ Sulikisupayaaq qaukñiusukkumi akunnapsitñi savautrisuuyumauq iluqapsitñik. ⁴⁵ Iğñija Iñuum agginjtchuu iñunñun savautiyağuni aglaan savautrityaqhuni suliqaitchaqługu iñuulñi tasuqsautiksrauplugu iñugiaktuanun.”

Jesus Qñitlasitqipkaiñiqsuq Bartimaeus-mik

⁴⁶ Jesus maliguaqtiniñu tikiumaniqsut Jericho-mun. Aasiñ aullalgitñaminj Jericho-miñ qñitlailaq inñulauraagnaqtiaq aquppiñiqsuq tumitchaam sanigaani, atilik Bartimaeus-mik iğñija Timaeus-ñum. ⁴⁷ Qñitlailam iljtchuuqñiqamij Jesus Nazareth-miu apqusaagaqsiñiplugu tuqługaaqsiñiqsuq, “Jesus, kinjuviana David-ñum, anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña inilgaanimma. Nagligillañña.” ⁴⁸ Iñugiaktuat inñiqtiğaluağniğaat nipaisaaquplugu, aglaan nipitusipsaagñiqsuq, “Kinjuviana David-ñum, nagligillañña.” ⁴⁹ Jesus nutqaqtigami tiliñigai tikiutitquplugu. Tamatkua utlañniğaat qñitlailaq nipliutiplugu, “Quviatchauğigiñ, makillutin. Tuqługaatin.” ⁵⁰ Quyalipagitłuni maksrikami quppigağniutigalugu aqpaqsruğniqsuq Jesus-mun. ⁵¹ Jesus-ñum apiqsruğniğaa, “Suvaata akku tuqłullaviña?” Qñitlailam uqautiniğaa, “Ilsautrii, qñitlasitqigukkaluaqtuna.” ⁵² Uuma kiugaa, “Itqanaianiktigñiqsuq ukpiqsriñipkun.” Tavrakñatchiaq qñitlasiñiqsuq. Nakuqsilqami maliutigaluguuğniğaa Jesus.

11

Jesus-ɲum Tikisaatha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹ Qaniyani Jerusalem Jesus iglauqatailu qalliñiqsut nunaaqqiuraanun Bethphage-mun suli Bethany-mun ittuannun iñginani atiqatuum Olives-mik. Jesus tuyuqağniqsuq malğunnik maliguaqtimiñik nipliutiplugik, ² “Nunaaqqiuramukkitik. Taamuñaasii isipqaurağuptik paqtikisigiktik pituksimaruaq nuğğana natmaksigvium natmaksigvigi-mailaq sivuani. Pituiğlugu uvunautityatku! ³ Kia iñuum apiqsruqpatik suvaata pituiğni-aqmagaan nipliutiyumagiktik, ‘Atanguruam inuğigaa aglaan utiqitkisiyaa qilamik.’” ⁴ Taapkuak tarra aullağniqsuk. Paqinnigaak natmaksigvium nuğğana tumitchiani pituqaqtuaq paanani tupqum. Tarra pituiğniğaak. ⁵ Taatnalulu iñuilli qichaqtuat tamaani nipliutigaik, “Ukuqtiik, suniaqlugu una pituiqpitku?” ⁶ Aikqisuak taapkuak kiggutiniqsuk Jesus-ɲum tillisaatun. Iñuilli taapku aullaqtinnigaich. ⁷ Taapkuak taamna nuğğaq Jesus-muutiplugu, aasiiñ quppigaatik mattaqlugik ilinigaik taavrumuna nuğğagmun. Jesus natmaksiaqsiñiqsuq. ⁸ Iñugiaktuat iñuich quppigaatinj siamitkaqsiñigaich apqutmun, suli ilanich akiguiñik napaaqtum navguqlugich illiuqaiñiqsut apqutmun. ⁹ Iñuich sivuagun Jesus-ɲum suli tamatkua aquagun nipruagaqsiñiqsut, “Hosanna. Nanğaglakput Agaayyun!

Uvvatuq Agaayyutim piliutiqağliun tikitchuaq piqusiqhuni Ataniğmik. *Psalms 118:25, 26*

¹⁰ Agaayyutim piliutiqağliun taamna analatchiaqsiruaq pakma sivulliaptiktun David-tun.

Nanğakkauli Agaayyun qutchinñiqsrami qilanmi.”

Psalms 148:1

¹¹ Taatnatun Jesus Jerusalem-munniqsuq. Tavrunaqami isiqhuni agaayyuvikpaanmun, qiniqtuagatağaluaqami aniñiqsuq. Tanuğaksipluni aullağniqsuq Bethany-mun piqatigiplugich qulit malğuk maliguaqtini.

Jesus-ɲum Pannaqtitkaa Fig Napaaqtua

¹² Uvlaakuqman iluqatin pisuktuaqamin Bethany-miñ Jesus nigisuliğniqsuq. ¹³ Tautunigaas asirrisuuruaq napaaqtuq unavaniñ akutuqpaliqağniqman. Tarra takunigaas asirritmanaağiaqlugu. Tikitnamiun suqağniangitchuq. Akutuqpalihiñanik paqittuq atakkii pukuñnaqsingitlunisuli. ¹⁴ Jesus-ɲum nipliutigaa napaaqtuq, “Kia-unniñ iñuum asiaqtuğvigitqikkumiñaitchaatin pakmaknaniñaglaan.” Maliguaqtaiñ tusaaniğaat taatnaqman.

Jesus-ɲum Suaqtuiyaiha Agaayyuvikpauramik

¹⁵ Tikitnamin Jerusalem-mun Jesus isilgitchuq agaayyuvikpaanmun. Anitkaqsiliğniğai tunisiullaqtuat suli tauqsiquktuat taavrumakna agaayyuvikpaanmiñ, ulgutqataqlugillu niggiyiich akiñik simmiqsuğviich suli aquppiutanich tunisiullaqtuat tinmiagruuranik tunillautiksrauranik, ¹⁶ suli kiñanniiñ akiyaqtitchumiñaiñniğaa tuniaksrarik agaayyuvikpakuaglugu. ¹⁷ Iñisautiniğai iñuich, “Aglausimaruq, ‘Uvana tupiğa taiyuutiqağisiruq

iñupayaat agaayutyatquğviatnik.’

Isaiah 56:7

Aglaan ilipsi iriqtuğviliutiniğiksi tiglinniaqtinun.” ¹⁸ Qaukñich agaayuliqsit suli aglaliqirit tusaakamitruñ taamna, pakaagiasniğaat qanuq taimma piyaquğuklugu. Nuyuağiliutiniğaat atakkii iluqatin iñuich quvigusuutigiplugich Jesus-ɲum ilisauttutai.

¹⁹ Unnuksraaqman Jesus aullalgiñniqsuq nunaaqqimiñ piqatiqaqhuni maliguaqtimiñik.

Iñisaaksraq Pannaqluktuamiñ Napaaqtumiñ

²⁰ Suli uvlaaguqman apqusaqamin taututqinniğaat asirrisuuruaq taimna napaaqtuq. Pannaqlunniqsuq kanjituummagmi. ²¹ Peter-m itqaqtigliñniğaa imna atuumaruq aasiiñ nipliutiplugu Jesus, “Iñisautrii, asirrisuuruaq napaaqtuq piunillaqsruqtikkan paniqtigniqsuq.” ²² Jesus-ɲum kiugai, “Ukpiqsrishchi Agaayyutmik. ²³ Iłumutun uqautigipsi, Nipliutigupsinun iggiq, ‘Ki, nuuttittin igitaulutin tagiumun’ atuumagisipiaqtuq. Taamna nalupqinaitchuq. Ukpiğillapiagupsinun iluqnağusi taatna atuumagisinilugu, tavra savaanupkañiñaugiksi. ²⁴ Taatnamik

nipliqsuna, qanutchipayaat kipigñiugutigikkasi agaayyutigigupsigik ukpigitchi akuqtuginilugich, suli piginiagisi. ²⁵ Agaayugupsi, natqigutimaagumagisi ilagikkasi qanutchimik akiknjaqtuutiqağniğupsi. Taatnağupsi aapagikkapsi pakmani ittuam natqigutimaagisigaasi killuutipsitñik. ²⁶ [Natqigutrisimaitkupsi iñuñnik atlanik aapapsi pakmani ittuam natqigutiyumiñaitmigaasi killuutipsitñik.]”

Kimik Jesus Tuyuğiriqağniqpa?

²⁷ Utitqikkamiñ Jerusalem-mun, Jesus isiğniqsuq agaayyuvikpañmun. Qaukliñich agaayuliqsit suli aglaliqirit suli sivulliuqtigruat tikiññaat ²⁸ apiqsruqlugu, “Kia aatchuqpatin ajalatchiğmik savautiplutin tamatkuniña? Kia sanñiksriññiqpatin taatnatun?” ²⁹ Jesus-ñum kiuniğai, “Apiqsruğniagipsi atautchiñhiñamik apiqsruutmik. Kiulgugupsitña uqautigisigipsi ajalatchiğkun tamatkuniña savalgutlaamnik. ³⁰ Nakitña John ajalatchiğnikpa ilaan paptaaqtitchisilaañjanik? Agaayyutmiñ naaga iñuñniñ? Uqautisitña.” ³¹ Taapkua uqqaagiasniqsut iñmiknun, “Kiuguptigu pakmakñaktaunilugu nipliutigisigaatigut, ‘Suvaatami ukpiginiññiqpisiuñ John?’ ³² Naagaqaa uqağumiñaitchugut ajalatchiğha iñukmiqnisaunilugu.” Iliñisa sivuugaginigaich iñuich, atakkii iñupayaaq ukpigipiagñiğaaq John sivuniksriqirauniplugu. ³³ Taatnagaluaqamiñ kiulhiñagñiğaat Jesus, “Uqautilguiññiğiptiğniñ.” Jesus-ñumli kiugai, “Uvanaptuuq uqautiyumiñaitmiñiğipsi nakikña ajalatchiğnikluña tamatkuniña savaaqaqtulaamnik.”

12

Atrikusaun Nautchirriqiritigun

¹ Tavrali Jesus uqautriñiqsuq Pharisee-ñuruanik atrikusautmik. “Unaguuq iñuk nautchiiviqagñiqsuq. Nautchirriğviliuğniqsuq, sapukutchiqlugu avataagun, nivakhuni misuğuliuğviksramik, nappaipluni nasiqsruğviñmik, tarraasiñ atukkirrutigiplugu nautchirriqirinun, Taatnaamikami aullağniqsuq uñasiksaumun nunamun. ² Katitchiñaqsiyman nautchiiviqaqtuuaq tuyuqağniqsuq savaktaagrunkiamik atugaksraqtuanun piññaaktaaksrautni aitquplugu ilinjitñiñ. ³ Tamatkua taamna tigukamitruñ anauliğniğaat, aullaqtitluguasiñ saagaiłaaqlugu. ⁴ Una tuyuqatqinñiqsuq atlamik savaktimik. Aasiasii tamatkua atniaqlugu niaquagun, aullaqtinniğaat uqapiluutiplugu. ⁵ Tuyuqatqilgiññiqsuq atlamik. Maatna tamatkua tuqunnigaat. Tarra iñugiaktuat atlat tuyuğikkañi iñuum nañititqatapiaqtağniğaiç, ilañich anaurağaqługich, atlat tuqquttaqlugich. ⁶ Uvvaguuq taamna nautchiiviqaqtuuaq atautchimik iğñiqağniqsuq piqpagikkağmiñik. Aqulliuplugu tuyuğiniğaa itnaqhuni, ‘Tamatkua taluğigisivalukkaat iğñiğikkağa.’ ⁷ Aglaan taapkua nautchirriqirit iñmiknun uqağniqsut, ‘Taamnauvva paitchaktaaksralguruq. Ki, tuqullakput, aasii paitchaktaaksrautaa piyumagikput.’ ⁸ Atugaksraqtuat tiggutluñniğaat iğñiña, aasiñ tuqqutlugu iginnigaat taavrumakña silataanun nautchiivium. ⁹ Qanuğniaqpa iñua nautchiivium? Utigisiruq tuqqutchağlugich taapkua nautchirriqirit. Qaitkisigaa nautchiivik atlanun atugaksraqtuanun. ¹⁰ Agliqisimasruknağiksi Agaayyutim uqalħa: ‘Uyağak tuppirt ayakkañat,

taamna uyağak piitçuiłłapiagaqtuq tuppirauni.

¹¹ Taamna atangum savaagigaa

suli quvinqaqtuanunasugigikput.’”

Psalm 118:22, 23

¹² Jew-ñuplutin sivulliuqtit ilisimaniğaat uqaqtuutigiplugu atrikusautmik akikñaliqtin. Taatnaqlugu tigusuliqpiavsaağaluagñiğaat Jesus maatna aglaan taluqsrağniqsut iñuñnik. Aasiñ qanuusiksraiqamiñ uniñniğaat.

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹³ Jew-ñuplutin sivulliuqtit tuyuğiniğaiç ilañich Pharisee-ñuruat suli Herodkuaqtuat pitchaqtuuplugu Jesus apiqsruqtuutininik. ¹⁴ Tikiumakamiñ nipliutiniğaat,

“Ilsautrii, ilisimarugut nalaunjaruanjutilaaqnik sugisunjaqnagu qanuq iñuich isumatiqaqtilaanat. Sugijitmiñiñ iñuum suurautilaanja, aglaan ilisautrirutin Agaayyutim iñuuniağvigitqukkarjanik. Maligutaksrakuagnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun Rome-mi? ¹⁵ Akiliiruksrauvisa tax-sinik naaga akiliinjanitpisa?” Aglaan Jesus-ñum ilisimanigaa ukpiñjuagutaat nipliutiplugich, “Suvaata uuktuaqpsitña? Kiata aatchuqsitña qinillaaksramnik maninmik!” ¹⁶ Tamatkua aatchuqmatni manuramik apiqsruñigai, “Kisumik atriqañniqpa?” Kiuniñaat, “Caesar-mik.” ¹⁷ Jesus-ñum nipliutiniñigai, “Utiqtitchumagiksi pigikkaña Caesar-m sua-samna ilaanun, suli Agaayyutmun sua-samna pigikkaña Agaayyutim.” Tamatkuatarra quvigusuutiginiñaat nipliutipmatin taavrumiña.

Apiqsruun Anipkakkautikun Tuquligmiñ

¹⁸ Tavra ilañich Sadducee-ñuruat Jesus-munniqsut, taapkua nipliğuuruat tuquruat anitqitlaiñniplugich. Ilinisa apiqsruñigaa, ¹⁹ “Ilsautrii, Moses-ñum uqautigaa-tigut maligutaksrakun itnaqhuni, Anjun ilaqatiqaqtuaq tuqukpan qitungigaluaqani, taavruma anjutim aniqataan ilaqatniktaagiraksrağiniñigaa uilgağnaaq qitungisilugu anjutmik ilisimanaguniasiiñ tuquruam qitungagitilaanjanik. ²⁰ Uvva uqaqtaunurur itna, Ilaaniguuq tallimat malğuiç aniaqatigiich. Anayukhium nuliagiliutiniñigaa una ağnaq, tuqupluniasiiñ qitungigaluaqani, ²¹ suli tuglian nuliagiliutiniñigaa taamna ağnaq aasiiñ tuqulgitluni qitungigaluaqani, taatnatunsuli piñayuak. ²² Tarra taatnatunsuli tallimat malğuiç nuliaginiñaat qitungigaluaqatin. Aqulliupluni ağnaq tuqupmiñiqsuqtuuq. ²³ Tavrumani anitqiligiñmi makitqikkumiñ nalliata nuliagigisivaun? Atakkii iluqatin tallimat malğuiç nuliaginiñaat.”

²⁴ Jesus-ñum kiugai, “Naluniqpsiuñ nalaunğıiqsi? Naluniğiksi Agaayyutim uqałha aglausimaruaq ilaanlu sanña. ²⁵ Tuqunjaruat anitqikkumiñ atrigigisigaich isagulğich atakkii ilaqatniktułiq itchumiñaitchuq pakmani. ²⁶ Agliqisimasuknağiksi makpiğaanjiñi Moses-ñum anitqiligiñkun tuquligmiñ—Agaayyutim nipaa tusagnaqtuq ikualaruamiñ uqpiğauramiñ itnaqhuni, ‘Uvaja Agaayyutaa Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu.’ ²⁷ Kanjicsimaiñniqsusri. Agaayyutiginitkaat tuqunjaruat aglaan agaayyutigiplugu iñuuruat. Taatnamik kinnirusi ilipsitñun.”

Kamanagñiqsrañat Tillisit

²⁸ Ilañata aglaliqirit tusaaniğaa Jesus-ñum uqautigikkana Sadducee-ñuruatnun. Iłitchuğiplugu Jesus-ñum kiggutillautaqalha apiqsruñigaa, “Nalliat tillisit tupigitluktaksrauva iluqañitñiñ?” ²⁹ Jesus-ñum kiugaa, “Una tilliñ piitchuillapiaqtuq, ‘Naalağnisitña, Israel-aagmiunuruasii, Sanjiruaq Agaayyutvut kisimisauluk Atanğuruq. ³⁰ Piqpagiraksrağigiñ Ataniq Agaayyutin iluqaaniñ uummatipniñ suli iluqaaniñ iñuutchipniñ suli iluqaaniñ isummatipniñ suli iluqaaniñ sayagikkapniñ.’ Sivulliuruksraq tilliñ tavrataamna. ³¹ Tuglia taatnatun, ‘Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.’ Atlamik piitchuq tillitmik kamanatluktuamik taapkuñnakña.” ³² Taavruma aglaliqirim kiuniğaa, “Ilsautrii, uqaqtutin ilumutuuruamik. Agaayyutaipiaqtuqtavra atlamik. ³³ Iñuum piqpagiraksrağigaa Agaayyun iluqaaniñ uummatmiñiñ suli iluqaaniñ kanjicsimaligiñmiñiñ, suli iluqaaniñ sayagikkağminiñ, suli piqpagilugu iñuuniaqatni inmisun ililugu. Iłuatlukuq tupiksriuruni taapkuñniña tillisiñniç tikiutriñigmiñ niğrutinik suli atlanik tunillautiksranik Agaayyutmun.” ³⁴ Taavruma kiupmani isumaturuatun, Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpiğilhiñaaguniñiñ Agaayyutmun ayalatchiñiksran.” Tavrakña Jesus apiqsruqausiksraignigaa.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

³⁵ Jesus ilisautrii lağmi agaayyuvikpañmi apiqsruñiqsuq, “Suvaata aglaliqirit nipliğagivat Christ, anniqsuqti akiqsruutauruaq, kinjuviaginiplugu David-mun? ³⁶ David, ayalatlugu Ipqitchuam Irrutchim, itnağniqsuq, ‘Atanğum uqaqtuq Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

uvaḡnun akiilñiñhatnunaḡlaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

³⁷ David-ḡum iḡmiñik taiguutiqaḡpagu Atanḡuruamik, qanuḡmi Anniqsuḡti David-ḡum kinjuviaḡitlaniḡpaunḡ?” Iñugaaḡruich naalaḡnisuurut Jesus-mik.

Jesus-ḡum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

³⁸ Iñisautriñiḡmiñi nipliutigai, “Qaunagiyumagisi aglaliqirit pisuktuatlaturuat akuḡturuamik atnuḡaaḡhutinj suli iñuḡnun paḡlatqusuuplutinj tauqsigñiaḡviñi. ³⁹ Katraḡviñitñi suli iñuich niḡiḡpakmata aquppitlaturut nakuutluktuanani aquppit-tañitñi. ⁴⁰ Ivayaḡtuqmigaich uilḡaḡnaat tupiḡikkanich, aasiiñ agaayuuraalgupmiut sivisuplugu agaayuḡḡuaḡfikun. Tamatkua tamarra anasiñḡusiaḡaḡisirut pitlḡluglu atlaniñ iñuḡniñ.”

Uilḡaḡnaam Iñiraḡa

⁴¹ Jesus aquvinniqsuḡ iḡluanun iñirrivium aasiiñ tautuktuagaḡsiḡlugich iñuich iliriruat iñirrivinḡmun. Iñugiaktuat umialguruat iñiriḡpaḡniqsut. ⁴² Piqaḡmiñiqsuḡ naalgiiktu-amik uilḡaḡnaamik iñirruamik malḡuḡnik susauraḡnik maniayauraḡnik. ⁴³ Jesus-ḡum tuḡluḡniḡai maliguaḡtini nipliutiḡlugich, “Nipliutigipsi, taamna naalgiiktuḡ uilḡaḡnaaq iñiritluktuaḡ tamatkunakḡa atlaniñ iñirruaniñ. ⁴⁴ Iluḡatinj atlat pik-sraḡaḡhutinj iñirirut sippakuuḡtuḡaḡhutinj, aḡlaan aḡnaḡ piksraiñḡaḡmi iñiriruḡ tamatk-iḡlugu iluḡaan pigikkani iñuuniutiksraiḡluḡhuniunniñ.”

13

Jesus Sivuniksriḡiruḡ Piyaḡḡuñiañhanik Agaayyuvikpaum

¹ Jesus aullaḡsiḡman agaayyuvikpaḡmiñ, maliguaḡtaan iñanata nipliutiniḡaa, “Iñisautrii qiniḡuḡ. Qanutun piññaḡnaḡtigivat makua uyaḡaich marrumani agaayyuvikpaḡmi!” ² Jesus-ḡum kiugaa, “Quviḡusuutigivigich makua kamaḡnaḡtuat tupḡich qiniḡkatin? Kisiḡḡuḡtaḡaḡumiñaitchuḡ uyaḡaḡmik qalliani atlam ulḡutauniañitchuamik.”

Jesus Sivuniksriḡiruḡ Iñuilliuḡutniglu Piyuaḡsiuñiksramiglu

³ Aquppiuḡtuḡaḡhutinj Jesus-lu iḡḡiñi atiqḡtuḡaḡ Olives-mik akiani agaayyuvikpaum, Peter-mlu, James-ḡumlu, John-ḡumlu, suli Andrew-m apiḡsruḡniḡaat kisiḡḡuuti-plugu, ⁴ “Uḡautitigut, qakugun tamanna atuumaniaḡpa? Suli sukun iñitchuḡḡutigun iñitchuḡigisivisa iluḡaḡminj tamatkua atuumaaḡsikpata?” ⁵ Jesus-ḡum uḡaaḡsiñiḡai, “Qaunagiyumausi; kisumun iñuḡmun kinnipkaḡniaḡasi! ⁶ Iñugiaktuat tikiumaḡisirut atuḡlugu atiga nipliḡutinj, ‘Uvaḡa Christ-ḡuruḡa’. Kinnitñikkisirut iñugiaktuanik. ⁷ Iñuilliuḡniaḡasi tusaḡsraḡaḡupsi aḡyuḡmik maani naagaḡaa uḡasiktuanani. Aḡlaan isukitichumiñairḡaḡtuḡsuli. ⁸ Nunaḡḡqich akikḡaḡtuliḡisigaich atlat nunaḡḡqich, suli atanḡuviich akikḡaḡtuliḡisigaich atanḡuviich atlat, nuna iñiqsraḡisiruḡ atlakaḡiñi nunani. Itkisipmiuḡ niḡisunḡaḡ suli iñuilliuḡiq. Tamarra tamatkua aullaḡniisaḡigisigai nagliksaalhum.

⁹ “Aḡlaan qaunakkiḡikkumausi ilipsitñik. Qaitḡaḡisigaasi uḡaḡsittaḡtitchirinun, suli ipiḡaḡtuḡisigaasi katraḡviñi. Tikiutigisigaasi kavanauruanun umialguruunlu pisigilunḡ. Tavra piviksraḡaḡisiniḡsusi iñisimaraulusi. ¹⁰ Tamatkua atuumagaḡlu-aḡtitnagich quliaḡtuḡaḡisigaat tusaayugaḡḡisuaḡ iñuḡnun nanipayaaḡ. ¹¹ Qakugun tigukpasi aullautilusi uḡaḡsittaḡviñmun isumaalusunḡaḡasi sivuani piviksram sumik uḡaksrapitñik. Taivrumani Ipḡitchuam Irrutchim iñisautigisigaasi nipliutiksrapitñik. Tavra nipliutigiyumagiksi. Taamna Irrusia Agaayyutim uḡaḡisiruḡ ilipsigun; nipliayu-miñaitchusi. ¹² Aniaḡatiunḡruat qaitḡataliḡisigaich aniaḡatiutinj tuḡḡtak-sraulugich, suli aapagikkatinj iḡniḡuruat. Iñilḡaat akikḡaḡtuliḡisigaich aḡyuḡaatinj unniñ tuḡḡtak-sraulugich tamatkua. ¹³ Iñuich nanipayaaḡ uumigigisigaasi pigilunḡ. Aḡlaan Agaayyutim anniḡsuḡisigaa sivutmuulḡuruḡaḡ isuanunaḡlaan.

Tatamnapiaḡataḡtuḡksraḡ

¹⁴ “Iñuk aqliqiruaq ukuniña kanjisi! Tautukisigiksi naggunallapiagataqtuaq qikağuni tavrani qikağviksrağviginişağmiñi. Taipkunani uvlut tamatkua Judea-mi ittuat qimakkumaut iğgiñun. ¹⁵ Iñuk innigumi tupqum qaanani isigniaqani saagaksraqsu- uğiğuni tupqum iluaniñ. ¹⁶ Suli taamna qakma nautchiivini utigniaqani saagağni- ağuni atnuğaamiñik. ¹⁷ Qanutun tatamnaqtigisivat tamatkunani sinaiyauruani suli miluktitchiruani taipkunani uvluni. ¹⁸ Agaayuyumuusi qimagviksraqsi ingitqulugu ukiumi. ¹⁹ Taipkunani uvluni iñuich nagliksaatlullapiagñaqtut qarjaparıñaglaan Agaayyutim nuna iñigataqmagu. Aasiñ taatnatun nagliksaaqtigiqikkumiñaitchut aquagun taavruma. ²⁰ Aasiñ Atangum ilañraqtaañisuaqpagich taipkua uvlut kiña iñuk anniqsukkauyumiñaitchuq, aglaan pisigilugich piksraqtaagikkani ilañraqtaagisigai taipkua uvlut. ²¹ Taimanigun kia iñuum uqautikpasi, ‘Atañii, uvva Christ-ñuruuq Agaayyutim akiqsruutigikkana’ naagaqaa uqautikpasi ‘Atañii, ilaa taimña’, ukpigini- aqnagich. ²² Anniqsuqtinñuat suli sivuniksriqirinñuat iligisirut savaaniglu quvinqaq- tuaniglu. Taavrumuuna kinniñağniğaiç Agaayyutim piksraqtaañi pisagiyumiñağ- misigik. ²³ Taatnamik qaunatqiağikkumausi! Kilikkipsi sivuani tamatkuniña iluqanjitñik piñaiñjaisa.

Aggiñha Igñinan Iñuum

²⁴ “Taipkunani uvluni, pianikpan taamna iluilliuğutiqpak, siqiñiq taaqsigisuruq, suli tatqiq qaumağingiguni.

²⁵ Uvlugiat katakkisirut qilañmiñ,

suli qaummatipayaani siłam nuktitulutinj inimikniñ.

Isaiah 13:10; 34:4

²⁶ Taivrumani uvlumi iñuich tautukisigaat Igñina Iñuum agqisuaq nuviyakun piqaguni kamañtuamik sañjimik kamañtutuummağmi. ²⁷ Taamna tuyuqagisuruq isağulinjik katitchiyaqtuanik atautchimun Agaayyutim piksraqtaagikkaniñik nakikñapayaaq.

Iłisaaksraña Asirritłaitchuam Napaaqtum

²⁸ “Iłisaagağitchi asiaviqutiniñ, itnaqhuni, nauriuraq nauñuraaqsivaalukman qinğnaqsuraaqsipmata akutuqpaliksrai ilisimarağigiksi upingaam qallilħa. ²⁹ Taatnatuntuuq, tautukkupsigik tamatkua atuumaruat ilisimagağigiksi isuksram tikiuamaaqsilħa. ³⁰ Iłumun nipliutigipsi, ukua iñuich tuquyumiñaitchut atuumagaluaqtitnagu iluqaan tamanna. ³¹ Qilağlu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumiñaitchut.

Pivia Agqiliksrañan Iłisimaraitchuq

³² “Kia-unniñ iñuum nalugaa taimanigun Igñinan Anutim qakugun agqiliksraña, uvaña unniñ isağulgich ittuat pakmani nalugaat, aglaan kisimi Aapaa ilisimagaa. ³³ Qaunatqiağiksilusi, itqummaagikkumausi, atakkii nalugiksi sumi atuumaliksrana. ³⁴ Atriqaqtuq umialinmik aullaqtuamik uñasisuamun nunamun unitchipłuni tupigmiñik. Sañniksriñniğaa pirigikkani savaaksrañanik, tilipluğuaasiñ talum munaqsraa qaunatqiağiquplugu. ³⁵ Taatnamik itqummaagikkumausi atakkii nalugiksi qakugu añaayuraña tupqum agqiliksrañan, unnuami naaga unnuagruami naaga uvlaatchaurami unniñ uvlaami. ³⁶ Agqigumi tavrakñatchiaq paqingitchumagaasi siñigusi. ³⁷ Nipliutigikkağa iluqapsitñun sivuani uqautigigiga iñupayaanun, Itqummaagikkumausi!”

14

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Atuumagaluaqtitnagik malğuk uvluk Jew-ñuruat nigiqpagvikaanatalu atilik Apqusaakkauğimik suli nigilħata puvlaksignigilaamik qaqqumik, qaukñijisa agaayuliqsit suli aglaliqirit pakaaginagaat qanuğimña tigusuklugu Jesus irigaqtuğutinj tuqulluğuaasiñ. ² Aglaan ilinich nipliğniqsut, “Nigiqpagvikaam uvluni taatnağniangitchikput. Iñuich aupatchakpiaqtut.”

Jesus Tipragiksakkauruq Bethany-mi

³ Jesus-uvva inniqsuq Bethany-mi, tupqani Simon-ɲum atniɲnautiqaqtuam auyu-gaqtuamik. Aasii niɲipkaqlugu aɲnam tikiɲnigaa saagaqhuni akisullapiaqtuamik uqs-ruɲutmik atiqauqtuamik Nard-mik. Taavruma aɲmaɲnigaa nakasruɲɲuaɲa kuviklugu uqsruɲun Jesus-ɲum niaquanun. ⁴ Ilaɲisa iɲuich iɲuaginilgiɲnigaaat aasiiɲ avatmun ni-pliqhutiɲ, “Suvaata una piilaamun uqsruɲun atuqpa?” ⁵ Tuniɲayaqtuq qaaniɲlugu piɲa-sut kavluutit taalanik aasii qaiɲlugu manik nagliɲnaqtuanun.” Taatnaqhutiɲ uqapiɲluktut akikɲaqlugu aɲnaq. ⁶ Jesus-ɲum nipliutigai, “Suginaiqsiuɲ! Suvaata iɲuilliuqtitpisiuɲ taamna aɲnaq? Una savaaqaqtuq nakuuruamik uvaɲnun. ⁷ Nagliɲnaqtuat itchaɲataq-tut. Taimma qanutun savautiɲhiɲaugisi nakuuruamik piyumiɲaɲupsi, aglaan nayuu-tiɲhaiɲaɲumiɲaitchuɲa. ⁸ Aɲnaq savaaqaqtuq piyumiɲakkaɲmiɲik. Tipragiksaa timigikkaɲa itqanaiyautiplugu iɲuvikkauɲiksraɲanun. ⁹ Uqautigipsi, nanipayaaq nunami quliaqtuagikpatruɲ tusaayugaagiksuaq iɲuich uqautigigisigaat nalupqinaigɲlugu aɲnam taavruma taatnaɲha itqakkutauluniasii ilaanun.”

Judas Aniqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

¹⁰ Judas Iscariot, ilaɲat qulit malɲuich malɲuaqtit, utlautiniqsuq qaukɲiɲitɲun agaayuliqsit aatchuutigisuklugu Jesus ilinɲitɲun. ¹¹ Tusaakamitruɲ quviasuligɲiq-sut, suli akiqsruɲnigaaat aatchuɲuklugu maninɲik. Tavrakɲa Judas utaqqiaqsiɲiqsuq aatchuiviksramik Jesus-mik pisuɲnaqsilugu.

Jesus Niɲiqatauniqsuq Malɲuaqtimiɲi Niɲiqpagviani Atilinmi Apqusaakkauɲimik

¹² Sivulliqliami uvluani niɲiqpagvikaam puvlaksiɲniɲilaamik qaqqumik ipnaiyaaq tuqqutauruqtuq itqakkutaupluni Apqusaakkauɲimun. Jesus-ɲum malɲuaqtaiɲ apiqsruɲnigaaat, “Nanili itqanaiyaquvisigut niɲiqpaɲiksraɲtiknik atilinmik Apqusaakkauɲimik?” ¹³ Jesus-ɲum tuyuɲigik malɲuk malɲuaqtinɲi nipliutiɲlugik, “Nunaaqimukkitchik. Tavrani paagisigiktik iɲuk saagaqtuq qikumik imiqaɲvɲimik. Malikkumagiktik. ¹⁴ Napmun isiɲpan nipliutiyumagiktik tupilik, ‘Iɲisautri nipliɲsuq, nanili iniquaɲpich niɲɲiviksramnik ipnaimik atilinmik Apqusaakkauɲimik piqasiɲluna malɲuaqtimnik?’ ¹⁵ Taavruma urriqsuutigisigaatik nalauraallagvɲimik inituruamik qulligmi inimi itqanaiɲlaamik inuqsraɲaiɲlugu. Tavrani itqanaiyautiyumagiptigut.” ¹⁶ Jesus-ɲum malɲuaqtai aullaqtut nunaaqimukhutiɲ. Paqinniɲaaat nipliɲha taatnatupiaq, itqanaiyaqhutiɲ niɲiqpagviksramun atilinmun Apqusaakkauɲimik. ¹⁷ Anaqaksraaqman Jesus tikiɲnigsuq piqatigiplugich qulit malɲuich. ¹⁸ Niɲipkaqlugich Jesus-ɲum nipliutigai, “Iɲapsisamma niɲiqatigikkaɲma aatchuutigigisigaɲa.” ¹⁹ Taapkua aliasuligɲiɲisut nipliutiɲlugich atausiuttaqhutiɲ, “Uvaɲa pivaɲa?” atlatsuli, “Naaga uvaɲa?” ²⁰ Jesus-ɲum kiunigai, “Iɲapsisamma qulit malɲuuplusi ittuasi misuqsiaqtigikkaɲma puggutamiɲ. ²¹ Iɲuk agaayyutitɲaqtauruq nalunaiqsuq tuquruksrauruq tuvraɲlugu aglausimaruq ilaagun. Nakɲiɲ iɲuk tamna aatchuiriuaq Iɲuɲmik agaayyutitɲaqtauruamik! Iɲuatlukkayaqtuq taimani aninɲitchumi.”

Atanɲum Nullautchigvia

²² Tamatkua niɲilgataqtitlugich Jesus-ɲum tigummiɲlugu qaqquq quyyatiɲluguasiɲi avguɲlugu qaiɲnigaa malɲuaqtimiɲun nipliɲhuni, “Tigulugu niɲɲisiuɲ, taamna timiga.” ²³ Jesus-ɲum tigukamiuɲ qallun quyalgitɲlugu Agaayyun, qaiɲnigaa tamatkununa im-iqsillaavigipluguasiɲi. ²⁴ Nipliutigai, “Una auga maqiruaq iɲugiaktuanun. Taavrumuuna Agaayyutim taluɲniqsuɲigaa akiqsruutni. ²⁵ Nipliutigipsi, imitqikkumiɲaitchuɲa asiam misuɲuanik taivrumuɲaaglaan imiɲviksramnun nutaakun aɲaayuaqutaani Agaayyu-tim.” ²⁶ Tavra atuanikamiɲ atuutmik aullaɲniqsut igɲimun atilinmun Olives-mik.

Jesus Sivuniksriqiruq Peter-m Piilaagɲiathanik

²⁷ Jesus-ɲum nipliutigai, “Marrumani unnuami iluqasi nikatchakkisirusi piqutigiluna. Atakkii aglausimaruq, ‘Tuqqutchiruna munaqsrimik,

taatnamik ipnaich siamitkisirut.’

Zechariah 13:7

²⁸ Aglaan kiñuagun arñitqianikkuma aullağisiruñja sivupsitñi Galilee-mun.” ²⁹ Peterm nipliutigaa, “Iluqatij unitkaluaqpatinunniñ, nikatchakkumiñaitchuñja.” ³⁰ Jesus-ñum itnağniğaa, “Uqautilakpiñ, marrumani unnuami aqargiqpak qalğuqtağaluaqnagu malğunniaglaan piilağutigigisigikma piñasuniaglaan.” ³¹ Aglaan Peter nipliqsuq qapıñaiqhuni, “Tuquluñjaunniñ nayuğniagikpiñ. Piilağiyumiñaiپیایگikpiñ sumiunniñ.” Taatnatuntuuq nipliqliqmiñiqsut iluqatij.

Jesus Agaayuruq Gethsemane-mi

³² Jesus-lu maliguaqtinilu tikitñamij nunagiksaananun atilijmun Gethsemane-mik nipliutigai, “Aquppiuraallagitichi uvani agaayutyatilluñja.” ³³ Piqatiginiğai Peter-lu, James-lu, sulı John. Uqumailiullapiagñiqsuq naglijnaqsipłuniunniñ irrutchiğmigun ³⁴ nipliqhuniasiiñ, “Arrii, uqumailiullapiagñiqsuñja. Alianam pisagıñhiñaagıuqtağaañja. Tavraniittuallagitichi qaunaksruqasiğlagluñja.” ³⁵ Taavunjaqtaallakhuni sitquğniqsuq nunamun agaayupluniasiiñ nagliksağunıtluni piñağumiñaqpan. ³⁶ Itnağniqsuq, “Abba, Aapañ, suapayaaq anjalatkiñ piıqugaluagıga nagliksağutiqpak uvamniñ. Aglaan pisulhiñ atuumayumuıuq, pisulıgıñılaapkun.” ³⁷ Jesus-ñum utiqami paqitlugich siñıktuat nipliutiniğaa Simon Peter, “Simaan, siñıkpich? Munagıuraallakkumiñaiñıiqpichunniñ akkuvauraq?” ³⁸ Tavra nipliutilgiñıñıgai, “Siñıñniasuñjaqasi agaayulusılu, ukpiqsrısaiñıtchumausılı uuktuakkağupsi. İñuk ilumutun piyummatıqagıluahuni irrutchiğmigun, aglaan timimigun sayaitchaqtuq.” ³⁹ Jesus aullatqıñıñıqsuq agaayutyahuni sivuanısun. ⁴⁰ Utiqami paqilgiñıñıgai siñıktuat, irratiñ uısılguıllıllaklugichunniñ. Taatnamik kiuqausiksraiñıñıgaat. ⁴¹ Utiqami piñayuakni nipliutiniğai, “Kiikaa, siñıgıtchi qanutun mınguiqsıgısuılu. Aglaan siñıkpaanıktusi. Uvva aatchuutaulıksrañja iñuum İğñıñan tikıchuq anjalatagıyumiñaqsıplugu killulıqırınun. ⁴² Makıllusi, utlaglavut, atanıi tunirıgıkkaga imma tikıchuq.”

Jesus Tiguniğaat

⁴³ Jesus uqaqtıtlugu Judas, ilañat qulıt malıgıuch malıgıuqtaıñ tikiñıñıqsuq. Agıqıasiqhuni iñugıaktuanıç iñuñnik, saviqaqhutiñ sulı anautchıraqhutiñ. Qaukñıñıch agaayulıqsıt, aglaliqırıtlu sulı sıvullıuqtıgıruat tuyuğiniğaiç. ⁴⁴ Taavruma tunirıtñıktuam ilaanıç qaiñıñığaa itnaqhuni ilıtchuğıpchautıgısiñıñıplugu, “Taamna kunıkkaga, tavra ilaanıgısiıruq. Tiguyumagıksi aullautiluguasıiñ qaunagıluıgu.” ⁴⁵ Judas-ñum tikırgauraqamıuñ Jesus nipliutiniğaa, “İlisautrıi,” kunıklugu. ⁴⁶ Aasıiñ tamatkua tıgguqluñıgaat. ⁴⁷ İlanjata malıgıuqtaıñ qıchaqtuam amulıqamıuñ savıkpanı anau-nığaa savaktaat qaukhiata agaayulıqsıt, sıutaiqsıqlugu. ⁴⁸ Jesus-ñum nipliutigai, “Suvaata tıgıtyaqpsıtıñja savıkpalıraaqhusı anautanıglu? Savvaqluktaunasugıvisıtıñja? ⁴⁹ Uvlutağagıpmıan agaayıvıkpıñmı ilısautıplusi naagıuvva tıgıllaitchıpsıtıñja, aglaan aglaksımaaqtuıq taatna Agaayıutım uqałhani ittuksraupluni.” ⁵⁰ Tarralı malıgıuqtaı iluqatıñ suksraaqługu qımanıñıqsıt.

⁵¹ Nukatpıaq, malıgıuqtaıñ ilañat, atnuğaaqagñıqsuq qalıpqıaıñınamıç. Tigulıqsıaq-manıtuıq ⁵² qalıpqıanı unıtıluıgu qımanıñıqsuq atnuğaanıanı.

Jesus Uqaqsıttağvıñmı

⁵³ Taapkua tıgısiıruat pıtuıgıun tasiuğniğaa Jesus qaukhiatnıun agaayulıqsıt, katımaru-anun iluqatıñ qaukñıñıch agaayulıqsıt sıvullıuqtıgıruat aglaliqırıtlu. ⁵⁴ Peter malıkmıñıqsıuq unasıuraaqhusı sıłataanunaglaa igluqpanan agaayulıqsıt qaukhiata. Aquppiqataunıksıuq qaunaksrıni nanıaqtuaqhuni ikniğmı. ⁵⁵ Qaukñıñıch agaayulıqsıt sulı iluqatıñ uqaqsıttaaqıtchırıt pakaaqagñıqsıt agvısiksrañanıç akıkñıağıluıgu Jesus tuqqutçukıfıgu, aglaan paqıtchıtıñıñıqsıt. ⁵⁶ İñugıaktuat ilısımarağaluaqtıt akıkñıağıluıgu, aglaan ilısımaraıruat atıñıtqataqtıt. ⁵⁷ Tavra ilısımarıç ilañıç makınnıqsıt akıkñıağıluıgu nipliqhutiñ, ⁵⁸ “Tusaagıkpıt nipliğman, ‘Pıyaqqıgısiğıga agaayıvıkpak iñıqtaurıaq arğanıç, aglaan pıñıyuaıkkun uvlut nappanıñıaqtıñja atlamıç iñıqtaunıtchıuamıç arğanıç.’” ⁵⁹ İlisımarıtunniñ taapkua pıqasıutilguıñıñıqsıt taavrumıuna. ⁶⁰ Qaukhiat

agaayuliqsit makinnisusq sivuğaatan. Tarra apiqsruğnigaa Jesus, “Kiggutiksraitpiuḡ una ilisimarit uqağikkaḡat akikḡaḡhutin?” ⁶¹ Aglaan Jesus nipaisaaqtuḡ uqaḡitluni sumik.

Apiqsrutqilgiñnigaa qaukhiata agaayuliqsit nipliḡhuni, “Christ-ḡuvich, Iğñiḡa Nanğakkauruam Agaayyutim?” ⁶² Jesus-ḡum kiunigaa, “Tarra, Ilaḡuruḡa. Tautukkisigiksi Iñuum Iğñiḡa aquppikpan taliqpiani Saḡḡipayaalgum qinigiḡisipluḡu atqaqpan nuviyakun qilaḡmiñ.” ⁶³ Qaukhiata agaayuliqsit aliktuğnigai atnuğaani nipliḡhuni, “Inuqsraḡaiqsugut ilisimarauruksramik! ⁶⁴ Tusaagiksi uqağniḡluḡtaa! Qanuḡ sivunniḡñiqpisi?” Iluḡatiḡ katimaruat tuqutaksraḡuğnigaa. ⁶⁵ Ilaḡisa tivvuaqtuḡluḡu, irrak matuqqaaqḡugik anaumikkaat apiqsruḡluḡu, “Ki, nalautchaḡiñ kimun anaumiktillaqnik.” Taatnaanimkata qanaksrit tigupluḡu pattaḡniḡaat.

Peter-m Jesus Piilaagigaa

⁶⁶ Peter ititluḡu siḡataani uqaqsittaagvium tikiñnigaa aḡnam savaktaan qaukhiata agaayuliqsit. ⁶⁷ Uuma tautukamiuḡ naniaqtuaqtuaḡ iḡmiñik ilisaḡiḡnigaa nipliuti-pluḡu, “Ilvittuuḡ piqatigipmikkaḡatin Jesus Nazareth-mium!” ⁶⁸ Peter piilaaqtiḡtuḡ, “Naluruḡa. Kaḡiqsimaḡitḡhiga qanutchimik uqaḡtilaan.” Nuktaaqtitluḡu aqargiqpak qalḡuḡniqsuḡ.

⁶⁹ Suli aḡnam taututqilḡitñamiuḡ nipliutiniḡai tamatkua qichaqtuat, “Uvvauna ilaḡipmikkaḡat.” ⁷⁰ Peter piilaatqilgiñniqsuḡ. Kiḡuagunsuli qichaqtuat tavrani nipliutiniḡaat Peter, “Iḡumun ilaḡigaatin Galilee-ḡmiuḡuplutin.” ⁷¹ Aglaan suviagaqsiñniqsuḡ itnaḡhuni, “Agaayyutim anasiñḡuqsagliḡa uqaḡitkuma iḡumutuuruamik. Nalugiga kisuutilaḡa taavruma aḡutim.” ⁷² Tugliḡiḡluḡu aqargiqpak qalḡuḡniqsuḡ. Peter-m itqaḡniḡai uqaḡiḡikkaḡi Jesus-ḡum, “Aqargiqpak qalḡuḡtaḡaluaqnaḡu malḡuḡniaglaan piilaagutigiḡisigikma piḡasuniaglaan.” Itqaqamiuḡ taamna qiagaqsiñniqsuḡ.

15

Pilate-muutiniḡaat Jesus

¹ Tavra uvlaatchaurami qaukḡiḡich agaayuliqsit piqatigipluḡich sivulliuḡtiḡruat suli aglaliqirit suli iluqaḡmiḡ uqaqsittaaqtiḡchirit katimaniqsut sivunniḡuḡhutiḡ. Tamatkua Jesus qiliḡtinniḡaat. Qilḡutilik tasikuaḡluḡu Pilate-muutiniḡaat kavanauruamun.

² Pilate-ḡum apiqsruḡaa, “Uvva Jew-ḡuruat umialigivatin?” Jesus-ḡum kiugaa, “Tavra ilvich taatnaqtutin.” ³ Qaukḡiḡich agaayuliqsit pasiuḡniḡaat iñugiaktuatiḡun sutigun. Aglaan Jesus kiumaksriñḡiñniqsuḡ. ⁴ Pilate-ḡum apiqsruḡlitkaa, “Kiggutiksraiñniḡpich? Qanutunaglaan iñugiaktautiḡiruanik pasiuḡpatin!” ⁵ Jesus nipliñḡitḡuḡ. Taatnamik Pilate quviḡusuḡniqsuḡ.

Jesus Tuquruksraḡuḡaat

⁶ Ukiupayaaqman Jew-ḡuruat niḡiqḡpagvikaatni atiliḡmi Apqusaakkauḡiḡmik Pilate annaktiḡchiraḡniqsuḡ atautchimik isiqtamik kisupayaamik pisukamiḡ. ⁷ Akunḡatni isiq-tat iñuk inniqsuḡ atilik Barabbas-mik iñuaqatauruḡaḡ taapḡua aḡuyakmata akikḡaḡluḡu Roman kavamaḡatnik. ⁸ Iñugayaat Pilate-mukamitruḡ qasriḡiaqsiñniḡaat pituiḡu-pluḡu isiqtaḡ piraḡiḡiḡmisun sivuani. ⁹ Pilate-ḡum kiugai, “Pituiḡitquvisitḡa Umialgatnik Jew-ḡuruat?” ¹⁰ Iḡitḡuḡiniḡaa qaukḡiḡisa agaayuliqsit qaitḡiḡhat Jesus-mik siḡñataqaliḡmiktigun. ¹¹ Aglaali qaukḡiḡich agaayuliqsit akatḡiñniqsut iñuḡnik Pilate-ḡum pituiḡitḡupluḡu Barabbas-mik. ¹² Pilate kiugai, “Qanuḡisiñniḡpigu una taiguutiḡaqtuaḡ Umialgatnik Jew-ḡuruat?” ¹³ Iluḡatiḡ iñuich nipliḡaḡpaḡniqsut, “Kikiaktuutili!” ¹⁴ Pilate-ḡum apiqsruḡniḡai, “Suvaata? Savamaḡluḡaḡpa?” Aglaan iñuich nipliḡaḡpaurallapiḡniqsut, “Kikiaktuutisiḡuḡ!” ¹⁵ Pilate-ḡum quyalisukḡuḡich iñuich pituiḡiḡniḡaa Barabbas iliḡitñun. Qaitkamiḡ Jesus aḡuyyiuḡtiniḡun tiliñniḡai, “Ki, ipiḡaḡtuḡsiḡuḡ! Kikiaktuutinaqsiruḡ.”

Aḡuyyiuḡtit Mitautigigaat Jesus

¹⁶ Aḡuyyiuḡtit itḡutiniḡaat Pilate-ḡum tupiḡpaḡanun, aasiñ katitḡuniḡaich atlat aḡuyyiuḡtit, ¹⁷ atnuḡaaḡluḡu akisuruanik kaviḡsaamik suli niaquusiḡluḡu kakitḡaḡnanik

aasiin iliplugich niaquanun. ¹⁸ Kamaginjuagnigaat sivugaani nipliqhutij, “Uvvaguuq Umialgat Jew-nuruat!” ¹⁹ Anullaagnigaat niaquagun anautamik sulitivvuaqtuqlugu sitqugvigiplugu sivugaani Jesus. ²⁰ Mitautigianikamitruj mattaqtinnigaat kaviqsaq silatiguag atipkaqluguasiiñ ilaan atnugaanijnik. Tavra aullautinigaat kikiaktuu-tiviksrajanun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

²¹ Uvvaguuq iglaullaaminj anuyyiuqtit paagnigaat iñuk atiqaqtuag Simon-mik utiqtuag nunaaqqimun. Nunuriñigaat iqsruquplugu Jesus-num kikiaktuutriviksraja. Taamna Simon Cyrene-naqmiu apanak Alexander-mlu Rufus-numlu. ²² Tikiutinigaat nunajanun taiyuutilinmik Golgotha-mik mumiutiqaqhuni “Niaqum Saunga.” ²³ Imiksritkaluaagnigaat asiam misuguanik avuplugu sunagnitchuamik. Aglaan Jesus iminijñigaa. ²⁴ Tamatkua anuyyiuqtit kikiaktuutigaat. Tavra aviktuagnigaich atnugaanij aasiin saaptautigiplugich qanutchimik iñuk piksraquplugu. ²⁵ Nine-aklaaqman uvlaami kikiaktuutiniigaat. ²⁶ Aglaich pasikkusianj ilinigaich niaquan qulaanun itna aglaklugich, “Umialgat Jew-nuruat.” ²⁷ Ilaani kikiaktuutriqatauniqsuk malguk tigliniaqtik, ilaqataa taliqpian tunjaani sulit ilaqataa saumiani. ²⁸ [Sivuniksriqirim tarra Agaayyutim uqalha immiumaruq, “Irrutiniigaat savamaqluktuatun.”]

²⁹ Iñuich apqusaqtuat niaqulaniqsut nipliaplutinj pisaanjaninik Jesus-mun, “Aa! Uqaguuruatin piyaquqhiñauñiplugu agaayyuvikpak aasiin nappatqiglugu pinasuni uvluni, ³⁰ ki, anniqsugijn ilipnik, aasiin atqagijn sannigutamiñ.” ³¹ Taatnatuntuuq qaukñijisa agaayuliqsit piqasiqhutin aglaliqirinik mitautigigaat, “Una anniqsuiruqtuq atlanik, aglaan injmiñik anniqsulguñmiñiqsuq. ³² Ki, Christ, Umialga Israel-num, atqagutin kikiaktuutrivipniñ! Uvagut tautukkuptigu ukpigiyumaikput.” Taapkuak kikiaktuutriqatauruak suviagutiniigaak.

Jesus Tuquruq

³³ Uvluq qitiqquqman taaqsiñiqsuq nunapayaami. ³⁴ Three-aklaaqman Jesus nip-itusiñiqsuq, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” mumiutiqaqhuni, “Agaayyutmaan, Agaayyutmaan, suvaata suqutigingiqpiña?” ³⁵ Iñanich tamatkua qichaqtuat tusaakamiuq nipliqsut, “Atanij, tuqlugaqaa Elijah.” ³⁶ Iñanij iñuich tiguliqamiuq allaqtigun qilamik-sruaqhuni misuqtiqlugu misuqqumun, isautchiqsiqlugu ayauppimik qaqhuukkun ak-tuqlugu nipliqhuniasiiñ, “Ki, qinigumagikput Elijah aggigisipmagaan atqautityaglugu.” ³⁷ Jesus nipaalaliqhuni tuquniqsuq. ³⁸ Talukuyaaq agaayyuvikpanmi siiksigniqsuq tatpichakña takanuja taatna. ³⁹ Tavra anuyyiuqtit qaukñiat qichaqtuag Jesus-num qanijani tuqupman nipligñiqsuq, “Illumutun taamna anun igniginigaa Agaayyutim.”

⁴⁰ Itmiñiqsut agnat tautuktuat unjavaniñ, ilagiplugich Salome sulit Mary Magdalene sulit Mary, aakagikkañak taivruma kamanaiñniqsram James-num sulit Joses-num. ⁴¹ Tamatkua piqasiqsugñigaat Jesus Galilee-mi itman savautiplugulu. Atlat iñugiaktuat agnat maliñigaat Jerusalem-mun.

Jesus Iluviñigaat

⁴² Unnuksraaguraaqman Joseph Arimathea-gmiu tikiñniqsuq. Uvva uvluani sivuani Jew-nuruat minguiqsiagviat piuq. ⁴³ Taatnamik ilaa taluqsraiqhuni utlautiniqsuq Pilate-mun. Injaginigaa Jesus-num timaa. Joseph kamagikkaupluni sivulliuqtigruanunij-suaq nigiuqaqagniqsuq aullañniñiksrajanik anayyuqautaanik Agaayyutim. ⁴⁴ Pilate quvigusunijqsuq Jesus tuquaniktigñiqman. Tuqlugñigaa anuyyiuqtit qaukñiat apiqs-ruqlugu tuquaniktigñiqmagaan. ⁴⁵ Tarra ilitchugianikamiuq taavrumakña anuyyiuqtit qaukñiatniñ Jesus-num tuqqutillaña, qaitkaa timaa Joseph-mun. ⁴⁶ Joseph tauqsigñiqsuq ukiñhaagiksaamik. Atqautiplugu Jesus-num timaa puuqlugu ukiñhaagiksuumik ilinigaa iluviliuqtamun uyağanmi. Aksraklugu uyağanmik talunigaa taamna iluviq. ⁴⁷ Mary Magdalene sulit Mary aakagikkaña Joses-num qiniginigaak napmun ilinijaqmañaan.

16

Jesus Anitqisusq Tuquliġmiñ

¹ Jew-ġruwat minguiqsiagviat qaanjaniġman, Mary Magdalene suli Mary aakaġa James-ġum suli Salome tauqsiġniqsut tipraġiksaanik uqsruqtiguklugu Jesus. ² Uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam tikitchut iluviġmun nuiyasriuraqmiuglu siqiñiq. ³ Uqaksraqtuniqsut iġmiknun, “Kiam i aksrakkisivaunġ uyaġak paanjaniñ iluvġum?” (Atakkii uyaġak anigaluaqtuaq). ⁴ Tavrakġa tautuġniġaat uyaġak aksraksimaaniklugu.

⁵ Tavra aġnat isigniqsut iluviġmun. Tautukkaat nukatpiaq aquppiuraaqtuq taliqpian tuġaani atnuġaaqahuni takiruamik qatiqtaamik. Quviġutchaġniqsut. ⁶ Aasiiñ nukatpian nipliutigai, “Quviġusunġaqasi! Pakakkiksi Jesus Nazareth-miu kikiaktuutrauruaq. Agaayyutim anitqiksitkaa. Uvani ingitchuq. Qiñiqsiunġ nallavia. ⁷ Aglaan uqautityaqsigik maliguaqtit Peter-lu, ‘Immaimña Galilee-muġniaqtuq sivupsitni, taamani tautukkisigiksi tuvraġlugu uqauttutaa ilipsitnun.’” ⁸ Tarra uniñniġaat iluviq qilamik. Tatamitpaitlutinġ uuliksiñiqsut. Nipliñiñniqsut iñuġmun apqutmikni iqsitchakpaitlutinġ.

Jesus Sagviqsusq Mary Magdalene-mun

⁹ Jesus anitqikhuni uvlaatchaurami sivulligmi uvluani akunniqsaam, sagviġniqsusq sivulliuplugu taivrumuġa Mary Magdalene-mun irrusiqiuyakkamiñ tallimat malġuġnik. ¹⁰ Taavruma utlaġniġai piqatigisuukkaġi Jesus-ġum kiñuvġuruat qaiplutinjlu. ¹¹ Uqautiniġai Jesus iñuuniplugu suli tautuġniplugu. Tamatkua naagatai kiñuvġuruat tusaakamiġ ukpiġinginiñniġaat.

Jesus Sagviġniqsusq Malġuġnun Maliguaqtinjnun

¹² Kiġuagun Jesus sagviqmiñiqsusq iglaatun ilipluni malġuġnun ilanjiknun aullaqtuanun nunaaqqimiñ. ¹³ Tavrakġatchiaq utigniqsuk. Uqauraaqsiñiagaluagniqsuk atlanun maliguaqtinun, aglaan tamatkua ukpiġinjitmiñniġaich.

Jesus Sagviġniqsusq Qulit Atautchiñun Maliguaqtinun

¹⁴ Kiġuagun Jesus sagviqmiñiqsusq taapkunuġa qulit atautchiñun niġiñiaqtitlugich. Suakataġniġai ukpiqsrilguiġhatigun pitchiġiġhatigunlu atakkii ukpiġinjitlugich qiñiqtuat ilaanik kiġuagun anitqiġhan. ¹⁵ Nipliutigai, “Aullaġusi iluqaanun nunamun, quliaqtuagiyumagiksi tusaayugaagiksuaq anniqsuġiakun iluqaitnun iñuġnun. ¹⁶ Kisupayaaq ukpiqsriruaq suli paptaakkauruaq anniqsuġisiruq. Aglaan kisupayaaq ukpiqsrinitchuaq suksraunġisauġisiruq. ¹⁷ Tamatkua ukpiqtuat piqagñiaqtut ilitchuqqutaiñik saġġim taavrumuuna: Atuġlugu atigā anittaigisirut irrusiqiġuġnik suli uqatlagisirut atlakaagiiñik uqqañik. ¹⁸ Tigugaluagumiġ nimigianik unniñ imigaluagumiġ tuqunamik nuyuaġnamiuyumiñaitchut. Iġgisigaich argagikkatiġ atniġñaqtuanun aasiiñ tamatkua iluaqsiġlutinġ.”

Jesus Aullautrauruq Qilaġmun

¹⁹ Kiġuagun Jesus-ġum Atanġum uqaqatigianikamigich, Agaayyutim aullautiuraagaqsiñiġaa pakmuġa aquvititluguasiiñ taliqpiġmi tuġaanun. ²⁰ Maliguaqtai aullaqhutiġ quliaqtuagniqsut tusaayugaagiksuaamik nanipayaaq. Atanġuruam savaqatiginiġai nalupqinaigutiġlugu uqauttutaat ilumun itilaanjanik quvinqaqtuatigun savaanġisigun.

Uqallich Aglaani Luke-num

¹ Piqpagiplutin ilauramaan Theophilus! Inugiaktuat inuich pisuqtilaagmiktigun aglaniqsut atuumaruanik akunnaptikni. ² Iisimaraurat uqautinigaatigut tau-tukkagmiknik taimakjaniñ aullañniñhaniñ. Inuich tamatkua pakmapak quliaqtuagniq-sut tusaayugaagiksuumik. ³ Qutchiksuanjuruatiin, aglaniaqtuna ilitchugiraksraqnik ilisaagillapiaqqaaglugich uqagipayaakkanich aullañniñhaniñaglaan. ⁴ Aglaktuña taavru-miña ilisimatquplutin ilumutuupiañhanik ilisauttusiaçikkaqpich.

Anniviksraña John Paptaaqtitchirim Uqautauruq

⁵ Herod-nun umialguniniani Judea-mi agaayuliqsiqaqmiñiqsuq atiliñmik Zechariah-mik. Agaayyuvikpañmi savaqatauniqsuq agaayuliqsini taggisiquaqtuani Abijah-ktutnik. Añaata atqa Elizabeth, paniginigaali atlam agaayuliqsim. ⁶ Iluqatik nalaunjaru-aruñiqsuk Agaayyutim qinñihani, tupiksriplutik iluqaitnik Atangum tillisaiñiglu atuq-taksraiñiglu. ⁷ Qitunçaiñiqsuk atakkii Elizabeth qitunçitlaitluni, sulii iluqatik utuqqanaaguhutik.

⁸ Abijah-ktut savagviksriutaata Agaayyuvikpañmi tikiummipman, Zechariah-m savautinigaaga Agaayyun agaayuliqsaupluni. ⁹ Tuvraqługu atuiragilhat agaayuliqsim piksraqtaaginigaat ikipkairuksraupluni tipragiksautmik. Isiqniqsuq agaayyuvikpañ-annun Atangum. ¹⁰ Zechariah ikipkaipkaqtitlugu tipragiksautmik inugaaçruich agaayuniqsut silataani. ¹¹ Isagulgan Atangum sagviutinigaaga qichaqhuni taliqpiani ikip-kaivuram tipragiksautmik. ¹² Zechariah-m tautukamiuñ tupañniqsuq iqsilisiqhuni. ¹³ Aglaan isagulgum nipliutinigaaga, “Zechariah, iqsiñak! Agaayyutim tusaanigaaga iniqsruñhiñ. Nuliagikkan Elizabeth inçiqsiruq anugauramik. Atchigisigiñ John-mik. ¹⁴ Quviasuutiqaçniaqtutin! Atlatlu inugiaktuat quviatchakkisirut anikpan. ¹⁵ Inullautaugisiruq kamanaguni Agaayyutim qinñihani. Imigumiñaitchuq asiam misuqquanik sançisimaruamik. Anilçataligmiñiñaglaan analatiquagisiruq Iqqitchuamik Irrutchimik. ¹⁶ Utiqtinnigaaga inugiaktuat Israel-nuruat Ataniçmun agaayyutaat-nun. ¹⁷ Ataniq aggitlaiññaan taamna John quliaqtuagniaqtuq sançiqaguni sivu-niksriqiritun Elijah-tun. Ilauraagiisitkisigai aapauruat qitunçanitñun. Utiqtitk-isigai tupiksritlaitchuq isummatiqatlasilugich nalaunjaruamik. Itqanaiyutigisi-gai inuich akuqtugumiñaqsilugu Ataniq.” ¹⁸ Zechariah-m nipliutinigaaga isagulik, “Qanuçłuna ilisimaniaqpik ilumutuutilaaniq? Atanii, anayuqaqtuna sulii nuli-agikkaaga utuqqagumiuq.” ¹⁹ Isagulgum kiunigaaga, “Gabriel-nuruña. Qichaqtuña sivuçaani Agaayyutim. Tuyugigaña uqautityaquplutin taavrumiña tusaayugaallau-tamik. ²⁰ Ukpigilguitchiñ uqauttigikkaga aglaan atuumagisiruq. Atakkii ukpigilgui-tñapña uqagumiñaitchutin tikilçataçługu uvluq tamatkua atuumaviksrañat.”

²¹ Taatnaqtitlugu inuich utaqqiniçaat Zechariah ilisimasukhutiñ suvaata mulu-vaalçakmagaan iluani agaayyuvikpaum. ²² Anisulligataqami uqalçuiñniqsuq. Inuich ilitchuginigaat qinçiqquuraaqłha agaayyuvikpaum iluani. Uqalçuitluni urriqaniqsuq arganmiñik. ²³ Abijah-ktut savagviksriutaat Agaayyuvikpañmi naatnamiuñ Zechariah aiñiqsuq. ²⁴ Aquvatigun taavruma nuliña Elizabeth sinçiyauniqsuq. Aasiñ tallimani tatqini aimmiñiqsuq ²⁵ itnaqhuni, “Kiisaimma sançiruam Atangum Agaayyutim ikayuq-paaña. Kançusutqikkumiñaiqsuña qitunçitlaiñiñiñiñ.”

Anniviksraña Jesus-nun Uqautauruq

²⁶ Itchaksrani tatqini Elizabeth sinçiyaunjanikman, Agaayyutim tuyuçilçinçigaa isagulik Gabriel nunaaqqimun Galilee-miittuamun atiliçmun Nazareth-mik. ²⁷ Tuyuginigaaga niviasiamun ançutituqsimaitchuamun atiliçmun Mary-mik nuliaksrausiutianiktuamun ançutmun atiliçmun Joseph-mik. Joseph kinçuviaginigaaga Atangum David. ²⁸ Isagulgum tikiñniçgaaga nipliutiçługu, “Paçlagikpiñ! Atangum

Agaayyutim piksraqtaagigaatin iqatigiplotin. [Quvianagniqsraurutin agnapayaaniñ.]”
²⁹ Mary tupallapiagniqsuq isağulgum nipliuttutaagun kanjqsinqitlugu suvaata uqaqtilaana taatna. ³⁰ Isağulgum nipliutiniğaa, “Iqsiñak Marii! Agaayyutim iluaqautigigaatin. ³¹ Sinjiaugisirutin igñilutinaasiiñ anugauramik atchiksaksraqikkaqnik Jesus-mik. ³² Taamna kamañagisuruq, suli iñuich taiguutiqağisigaat igñinjanik Qutchinñiqsrauruam Agaayyutim. Agaayyutim ataniguqtinniğaa David-tun sivullianatun. ³³ Atanıguğisuruq kinjuvianñiñi Jacob-ñum qanjapak taimuñ, suli anjauyqautaa isuksraqagumiñaitchuq.” ³⁴ Mary-m tarra nipliutiniğaa isağulik, “Qanuq una itkisiñiqpa? İlaqatniksimaitchuñasuli.” ³⁵ Isağulgum kiuniğaa, “İpqitchuaq İrrusiq tikiumagisuruq ilipnun. Agaayyutim Qutchinñiqsrauruam sanjigikkanan nayugisigaatin. Taatnağuni ililgaq ipqitkisuruq taiguutiqağuni İgñinjanik Agaayyutim. ³⁶ Aasiiñ, itqallañ ilan Elizabeth. Uqautigimasugauq qitunğaqatlaiññiplugu. Aglaan pakma sinjaiyauruq itchaksrani tatqini utuqqanaagugaluññağmi. ³⁷ Atakkii Agaayyutim supayaaq savaagitlagaa.” ³⁸ Mary nipliğñiqsuq, “Atangum savaktigigaana. Atuumali uvanñun uqauttutigikkaptun.” Tavrakña isağulgum uniñniğaa.

Mary-m Utlakkaa Elizabeth

³⁹ Taavruma aquagun, Mary paqnaliqtuqhuni aullaqtigniğsuq nunaaqiuramun qimiğaanñiñittuamun Judea-m. ⁴⁰ Tarra isiqhuni Zechariah-m tupqanun iqinniğaa Elizabeth. ⁴¹ Elizabeth-ñum tusaapqauraqmagu Mary-m pağlataa ilummiutaq iliqsraqtigniğsuq. Elizabeth anjalatiqağniğsuq İpqitchuamik İrrutchimik ⁴² nipliqhuni nipitusipluni, “Quvianagniqsraurutin agnapayaaniñ. Quvianamiuruq ililgaq sinjaiyaukkan. ⁴³ Qanutun quyyasiusiaqaqtigivik, atanigma aakagikkanan utlagluğniğaa qiniğiaqluñ! ⁴⁴ Tusaapqauraqapku pağlatigikkann ilummiutağa quviatchakhuni iliqsraqtiqtuq. ⁴⁵ Qanutun quviasuktigivich ukpigikapku Atangum uqağha tuyuutigikkana ilipnun atuumagisiñiplugu.”

Mary-m Kamaksruutaa

⁴⁶ Mary nipliğñiqsuq,
 “İnuutchimniñ iluqaaniñ kamaksruğiga Ataniq.
⁴⁷ Quviatchautigigiga Agaayyun Anniqsuqtigikkağa.
⁴⁸ Suuñiluqtuana itqağiniğaa.
 Uvakñaniğlaan iluqatij iñuich taiguutiqağisigaatña quvianamiuruamik
⁴⁹ atakkii kamañatuaq Sanjiruaq Agaayyun savaaqahuni kamañatuanik uvamun.
 Atqa ipqitchuq.
⁵⁰ Kinjuviağiñi aippaavak
 nagliktuutiqağai taluğirigikkani.
⁵¹ Agaayyun isanñiqsuq sanjiruamik taligmiñik
 aasiiñ siammayaaqlugich kamañasuktuat sivunniugutituummaitñik.
⁵² Atchiksinnigai kamañatuaq atanğich
 suli atchiksuaq kamañasipkaqlugich.
⁵³ Inuqsraqtuat pisuiqsinnigai nakuuruanik
 suli aullaqtitlugich umialguruat saagaiłaaqlugich.
⁵⁴⁻⁵⁵ İkayugniğaa savaktigikkani İsrail nagliktuqlugich,
 aqisruutmisun sivulliptiknun Abraham-mun kinjuviapayaaniñunlu qanjapak taimuñ.”
⁵⁶ Mary nayuutiuraagniqsuq piñasuni tatqini Elizabeth-mi, aasiiñ utigmun aipluni.

Aniğha John Paaptaqtichirim

⁵⁷ İgñiviksrani tikitman, Elizabeth igñiñiqsuq anugauramik. ⁵⁸ İlaiñ ilauraaniñlu tusaaniğaat Atangum kamañatuumik nagliktuğha Elizabeth-mun. Aasiiñ tamatkua

quviasuqasiǵniǵaat. ⁵⁹ Aniqammiuraq tallimat malǵuǵnik uvlianikman nalunaitjutchi-aqsiǵniǵaat atchiguklugu Zechariah-mik, aapaǵan atqanik. ⁶⁰ Aglaan aakaǵa nipliǵniqsuq, “Naagga, atiqaqtuksrauruq John-mik.” ⁶¹ Nipliutilǵiǵniǵaat, “Aglaan nal-liatunniǵiǵ ilavich atiqanjitchut taavrumiǵa atigmik.” ⁶² Urriqaplutiǵ apiqsruǵniǵaat aapaǵa kisumik atchigukkisipmagaan aniqammiuraq. ⁶³ Zechariah aatchuquniqsuq aglagviksramik, aglakhuniasiiǵ, “Atiqagisuruq John-mik.” Quvigusuǵniqsut iluqatiǵ. ⁶⁴ Taatnaanikami Zechariah uqatlasitqinǵniqsuq quyaaqsipluǵuasiǵiǵ Agaayyun. ⁶⁵ Silalliuǵich atlayuatcharǵniqsut, aasiiǵ iǵuich nunapayaani Judea-mi uqaginiǵaat. ⁶⁶ Tusaapayaatuat taavrumiǵa isummatiginiǵaat apiqsruqhutiǵ, “Qanusiuǵisiǵniqpa una ililǵaaq?” Nalupqinaitchuq Ataniǵmun iqatigitilaǵa.

Zechariah-m sivuniksriqutaa

⁶⁷ John-ǵum aapaǵa Zechariah aǵalatiqagniqsuq Ipqitchuamik Irrutchimik. Uqagniqsuq sivuniksriqipluni,

⁶⁸ “Quyalakput Ataniq Agaayyutaat Israel-aagmiut!
Atakkii ikayuǵiǵniǵai tasuqsaǵiaqǵugich iǵuni.

⁶⁹ Akunǵatniǵ kinuviaǵikkaniǵ David-ǵum
Agaayyun piksraqtaaqagniqsuq iǵuǵmik saǵniqatuamik anniqsuǵiaqhuta.

⁷⁰ Taimakǵaaglaan akiqsruǵaatigut tumigiplugich ipqitchuat sivuniksriqirini

⁷¹ anniqsuǵisiǵnipluta akilililisuqtigikkaptikniǵ
suli saǵiatniǵ uumigirigikkapta.

⁷² Uqagniqsuq nagligigisiǵniplugich sivulliaǵikkavut
itqagilugu ipqitchuaq sivunniugutni.

⁷³ Agaayyutim akiqsruǵniǵaa sivulliaqput Abraham

⁷⁴ annautigisiǵnipluta akilililisuqtigikkaptikniǵ
uvaptiknun savautitqupluni iqsisuǵaqa

⁷⁵ ipqilikon nalaunǵaruǵikonlu iǵuuniqtutillaaptikni.

⁷⁶ Ilvich ililǵauramaǵ, taiguutiqagisirutin sivuniksriqiraanik Qutchinǵiǵsrauruam
Agaayyutim.

Iǵligisirutin sivuani Atanǵum itqanaiyaǵiaǵlugu agǵiliksraǵa

⁷⁷ uqautilugich iǵuǵikkaniǵ
anniqsuǵisiǵniǵugich natqigutigisiǵniǵilugillu killuqsautiǵitnik.

⁷⁸ Agaayyutigikkaqput ilunǵuktauruq nagliktauplunilu.

Tuyuǵikpagu anniqsuqti inniaqtuq uvaptiknun uvlum qausagatauraǵniǵatun.

⁷⁹ Ikeyuǵisigai iǵuuniaqtuataaqtuami iqsiiǵarǵani tuquǵhum,
aasiiǵ ilaan iǵuupkaǵuta tutqiksilluta.”

⁸⁰ John aglipuni timimigun saǵniǵiǵniqsuq irrutchikun. Iǵuuniaǵniqsuq iǵuilaami aullagniǵiǵalhanunaglaan ilaan quliaqtuaqalhan Israel-aagmiunun.

2

Aniǵha Jesus-ǵum

¹ Augustus atanǵuǵaǵmi Rome-mi tilisiǵniqsuq iǵuich nanipayaaq atqiqsitquplugich.

² Taamna atqiqsitshivik sivulliuniqsuq. Taamna atuumapman aǵun atiqaqtuq Quirinius kavanauniqsuq Syria-mi. ³ Iǵupayaat utlautiniqsut sivulliaǵmiǵ anniǵiǵitǵun atqiqsitchaqtuqhutiǵ. ⁴ Joseph-tuuq iglaupmiǵniqsuq. Aullagniipuni Nazareth-miǵ Galilee-miittuamiǵ Bethlehem-muǵniqsuq, nunaaqqimun Judea-miittuamun, annivianun atanǵum David. Joseph tavruǵaǵniqsuq atakkii ilaaptuuq kinuviaǵiplugu David-ǵum. ⁵ Atqiqsitchaqtuqami aullautiniǵaa Mary nuliaksrausiutianikkani siǵiyauruq. ⁶ Bethlehem-miittilugik Mary iǵniǵsuligniqsuq. ⁷ Iǵniǵaǵniqsuq aǵugauramik. Nimiqsruqtuallaǵniǵaa ilipluǵuasiǵiǵ tuttuqpaich niǵǵiviatnun atakkii iniksraitlutiǵ nulǵviǵmi.

Munaqsriǵllu Isaǵulǵillu

⁸ Ilañich munaqsrit unnuiñiqsut taavani nunami munaqsriplutinj ipnaimiknik. ⁹ Isagulgan Atangum sagviutiniğai aasiñ qaumanjan Atangum qaggutiplugich. Taapkua tatamitchallapiagñiqsut. ¹⁰ Aglaan isagulgum nipliutiniğai, “Iqsiñasi, uvuñaqłuna uqautityağipsi tusaayugaallautamik quviatchaktirrutiksrauruamik iñupayaamun. ¹¹ Marrumani unnuami anniqsuqti ilipsitñun aniruaq David-ñum nunaqqiani, Christ-ñuruuaq Ataniq. ¹² Una ilitchuqqutauruq ilipsitñun ilaanutilaananik, paqitkisigiksi aniqammiuraq nimiqrullaktaq nalaruaq tuttuqpaich niğgiviatiñi.” ¹³ Tavrakñatchiaq iñugiallapiaqtuat isagulgich qilañmiñ sagviğñiqsut. Piqasiqługu isagulik nangagñiğaat Agaayyun itnaqhutin,

¹⁴ “Kamanaun illi Agaayyutmun qutchiññiqsrami qilañmi, sulit tutqutiqağli nunami akunğatni iñuich quyalitñiqtuat ilaanik.”

¹⁵ Isagulgich utiqmata qilañmun munaqsrit nipliğñiqsut iñmiknun, “Ki, aullaqta Bethlehem-mun tautugiagługu Atangum uqauttutigikkaña uvaptiknun!” ¹⁶ Qilamiksruaqhutin paqinniğaiç Mary-lu Joseph-lu sulit aniqammiuraq nalauraqtuaq tuttuqpaich niğgiviatiñi. ¹⁷ Munaqsrit tautukamitruñ uqağiniğaiç isagulgum nipliuttutigikkañi taavrumuuna aniqammiurakun. ¹⁸ Tusaapayaaqtuat quvigusuñiqsut tamatkuniña munaqsrit nipliuttutigikkañitñik. ¹⁹ Mary-m uummatigmiitchiutiniğai uqautigikkañich aasiñ isummatigiuraaqługich. ²⁰ Munaqsrit utiğniqsut kamaksruqługu nangaqługu Agaayyun iluqaisigun tusaakkağmiktigunlu tautukkağmiktigunlu. Atuumaruq atrilipługu isagulgum atuumagiñiikkaña.

Jesus Atchiğaat Agaayyuvikpañmi Qaitługu Agaayyutmun

²¹ Tallimat malğuk uvlut naatmata sulit aniqammiuraq nalunaitñutchiqsaunjanikman, atchiğñiğaat Jesus-mik, atigmik isagulgum qaisaranik Mary siñaiyaugaluaqtitnagu.

²² Ipqiqsağviksrañat tikitman, Joseph-lu Mary-m lu aniqammiuraq Jerusalem-muutiniğaaq qaitchaqtuaqługu Agaayyutmun tuvraqługu maligutaksraña Moses-ñum, ²³ maligutlugu aglausimaruaq maligutaksrañiñi Atanguruam, “Aniqqaaqtuapayaaq añugauraq qaisaksrauruq Agaayyutmun.” ²⁴ Tunillaqtuğiağniqsuk malğunñik tinmiagruurajnik, injañuruamik maligutaksrañagun Agaayyutim.

²⁵ Jerusalem-mi añutiqağmiñiqsuq atilijmik Simeon-mik. Una añun nalaunñaniqsuq taluqsriuraq Agaayyutmik, sulit utaqqiñiqsuaq Israel-aagmiut annautikkauñiksrañatnik. Ipqitchuam Irrutchim nayuğniğaa. ²⁶ Ilaan uqautiniğaa tuquyumiñaiñiñiplugu qiniğalu-aqnagu Christ Anniqsuqti Agaayyutim aqisruutigikkaña. ²⁷ Simeon sivullikkaupluni Ipqitchuakun Irrutchikun utlautiniqsuq agaayyuvikpañmun. Jesus-ñum añayuqañiñ tikiutipmatku aniqammiuraq Jesus agaayyuvikpañmun atuumatyaqługu atuiragilħagun maligutaksram, ²⁸ Simeon-ñum akiggiutiniğaa ililğaaq aasiñ quyaplugu Agaayyun,

²⁹ “Ataniq, aqisruutigikkañ atuumapkağiñ,

sulit tuqutlasiruaq tutqiluaq.

³⁰ Irramnik tautukkiga anniqsuqti

³¹ tuyuğikkan annautitquplugich iñuich sumipayaaq.

³² Ilaa qaumauruq sagviiruaq anniqsuğiamik Jew-ñunitchuanun

sulit kamanautaugisiruq iñuiñun Israel-ñum.”

³³ Ililğaaq aapaña aakanalu quvigusuñiqsuk tamatkunuuna Simeon-ñum uqaut-tutaigun Jesus-kun. ³⁴ Simeon-ñum qiniñuağutiniğik piliusiamik sulit nipliutiplugu Mary aakagikkaña, “Agaayyutim una ililğaaq piksraçtaaginiğaa agvisautyaquplugu tammaliksrañatnun naagaqaa anniqsuliksrañatnun iñugiaktuanun Israel-aagmiunun. Ilitchuqqutaugisiruq, aasii pisigiplugu ilaan kisuutilaña iñugiaktuat iñuich uqağisirut akitñagługu. ³⁵ Taatnağumij sagviğisiñiğaiç iriğaqtuqhutin isummatigikkañich ilaagun. Sulit alianaq savikpaktun ipiktuatun kapirigisiruq uummatipnik.”

³⁶ Sivuniksriqiriqağmiñiqsuq uilğaagñaamik atilijmik Anna-mik panianik Phanuel-ñum kinuviañiñ Asher-ñum. Anna utuqqauruq. Uiqagñiqsuq tallimat malğunni ukiuni, aasii uña tuqupluni. ³⁷ Taimakñaaglaan iñuuniagñiqsuq uilğaagñaanupluni,

aasiñ pakma ukiuniñiqsuq sisamakipiaq sisamanik. Unillaiññigaa agaayyuvikpak. Uvlumi unnuaqtuummaan savautinigaa Agaayyun uisauraaqhuniḷu agaayupluniḷu. ³⁸ Taavrumani sassaḡniḡmi tikiññiqsuq qaitchiḷugu quyyatmik Agaayyun. Uqautiginigaa taamna ililḡaaq iluqaitñun niḡiugaqaqtuanun tasuqsaityaḷiksrajanik Jerusalem-nun.

Utilhat Nazareth-mun

³⁹ Joseph-nun suli Mary-m tanjanikamitkik iluqaisa atuqukat maligutaksrajanigun Agaayyutim utiḡniqsuk kiḡuniḡmiknun Nazareth-mun Galilee-miittuami. ⁴⁰ Ililḡaaq Jesus agliḷuni saḡjisiñiqsuq, puqiutiqaḷapiaqhuniḷu. Suli Agaayyutim ihuaqutinigaa.

Nukatpiaḡruk Jesus Agaayyuvikpaḡmiittuq

⁴¹ Ukiuḡaḡipman aḡayuqaak Jesus-nun utlautiraḡniqsuk Jerusalem-mun niḡiqpagvikaamun atiliḡmun Apqusaakkauḡmik. ⁴² Jesus qulit malḡuḡnik ukiunikman utlautiniqsut niḡiqpagvikaamun piraḡiliḡmiktitun. ⁴³ Niḡiqpagvikaam aquagun aigaqsiñiqsut. Utiqsagmaknik nukatpiaḡruk Jesus uniḡniqsuq Jerusalem-mun, aasiñ aakaḡan Joseph-numlu naluniḡaak. ⁴⁴ Iḡliḡasuginiḷugu iḡlauqatauruani iḡlauniqsuk naalḡataḡugu uvluq. Uvvaasiñ tikiuamakamik nullaḡviksraḡmiknun pakaaqsiñiḡaak akunḡatni ilamiḡ suli ilauraajiñi. ⁴⁵ Paḡiḡitñamitku utiaqsiñiqsuk Jerusalem-mun pakkiḡaḡugu. ⁴⁶ Piḡayuatigun uvlut paḡinniḡaak agaayyuvikpaḡmi aquppiḡataupluni Jew-nuplutiḡ ilisautriñi, naalaḡniḷugich apiqsruḡtaḡuḡiḷlu. ⁴⁷ Iluqatiḡ tusaaruat ilaanik quviḡusuutiḡiniḡaat puqikhuni kiggutaigun. ⁴⁸ Aḡayuqaakkiñ quviḡusuutiḡiniḡaak tautukamitku. Aakaḡan niḷiutiḡiniḡa, “Iḡñiḡ, qanulḡitpisiguk? Aapanlu piḡiksralilḷapiaqhunuk taatnaqhunuk pakkiḡiḡitiḡiñ.” ⁴⁹ Jesus-nun kiuniḡik, “Suvaata pakakpisiḡna? Naluniḡpitku nayuutiruksrauḡiḡa aapaa tupqani?” ⁵⁰ Aglaan kaḡiqsiḡiñiḡaak kiggutaa. ⁵¹ Tavrakḡa Jesus utiqasiḡniḡik Nazareth-mun tupiḡiḷugich. Aakagikkaḡan itqaḡiḷugich iluqaisa tamatkua uummatigmiitchiutiḡiḡai. ⁵² Jesus agliñiqsuq puqiksiḷuni. Agaayyutimlu iñuiḷlu nakuḡiḡiniḡaat.

3

Quliaḡtuaḡalha John Paptaaḡtichirim

¹ Akimiḡuutaatni ukiut atanniqsuiḷhani Caesar-m atilḡum Tiberius, Pontius Pilate kavanaupmiñiqsuq nunami tagḡisiquaḡtuami Judea-mik, Herod atangupluni Galileemi, aniqataa Philip atangupluni nunami tagḡisiquaḡtuami Iturea-mik Trachonitismiglu, Lysanias atangupluni Abilene-mi, aasiñ ² Annas-lu Caiaphas-lu qaukiuplutik agaayuliqsini. Taapku atangupkaḡuḡich uḡaḷha Agaayyutim tikiuamaniqsuq John-mun iḡñiḡanun Zechariah-m iñuiḷaami. ³ John kukiḷuḡniqsuq kuḡḡan Jordan-nun avataani quliaḡtuaḡhuni, “Isummitqigitchi mumigusi killuqsautipsitñiñ paptaaḡtillusi. Taatnaḡpsi Agaayyutimli natqigutiḡisigai killuqsautisi.” ⁴ John agḡiḡniqsuq tuvraḡuḡu aglausimaruaq makpiḡaḡani sivuniksriḡirim Isaiah-m itna, “Iñuk tuḡuiraqtuq iñuiḷaamiñ:

Itqanaiyautisiḡ apqutiksraḡa Atangum,
nalḡuḡluḡu tumiksraḡa!

⁵ Natignapayaat immiḡluḡich,
iḡiḡich qimigaallu naḡiḡliḷugich,
saḡḡaruat apqutit nalḡuqsamiliḡich,
qaiḡiitchuat tumitchaat qaiqsagluḡich.

⁶ Tarrali iñupayaḡ ilitchuḡiniaḡtuq anniqsuḡtimik Agaayyutim akiqsruutiḡikkaḡanik.”

Isaiah 40:3-5

⁷ Iñugiaktuat iñuich utlautiniqsut John-mun paptaaḡuplutiḡ. Uqautiniḡai, “Nimiḡiatun ittuasii, kia uqautivasi annatlasiniḷusi anasiñḡuqsautiksraḡaniñ Agaayyutim? ⁸ Iḷitqutchipsigun qiñiḡnaqsisiḡuḡ isummitqiliḡsi killuqsautipsitñiñ. Isumanasi, ‘Abraham sivulliḡiḡikput.’ Uqautiḡipsi, Agaayyutim makua uyaḡaich kiḡuvialiutlagai

Abraham-mun! ⁹ Agaayyutim atanniiłha qallipiagataqtuq, iñuktun itqanaiqsuatun kip-iłhiñaagukługu napaaqtuq kanjagun. Napaaqtupayaaq asirriñitçhuaq kipikkaugisiruq iktauluniasiiñ ikniğmun.”

¹⁰ Iñuich apiqsruğniğaat, “Qanuğmi pigisiñiqpisa?” ¹¹ Kiuniğai, “Kisupayaam malğunnik qaliğuaqağumi qaitçili iñunmun atnuğaaksraitçhuamun, sulı kisupayaaq niqiksrautiqağumi niğipkaili niqiksraitçhuamik.” ¹² Iłanjich tax-siliqirit utlautipmiñiqsut paptaaquplutiñ aasiiñ apiqsruqlugu, “Iłisautrii, Sugisiñiqpisali?” ¹³ Uqautiniğai, “Katitçhiñasi qaaniğlugu piraksriusiaqsi.” ¹⁴ Iłanjisa aņuyyiuqtit apiqsruqmiñiğaat, “Uvagutaasiiñ, qanuğisiñiqpisa?” Nipliutiniğai, “Aqsaknasigik iñuich nunuritñigusi naagaqaa saglutiginasigik iñuich. Apaigilugu aklıusiağikkaqsi.”

¹⁵ Iñupayaat niğiugaqağniqsut Anniqsuqtimik agqiqağumaruamik, aasiiñ isumaniqsut taamna John Christ-ņupmagaan, anniqsuqti akiqsruutauruaq. ¹⁶ Aasiiñ John-ņum uqautiniğai, “Paptaaqtitçhiruņa imikun, aglaan taimma iñuk agqiqağumaruaq kamanatluktuq uvamniñ. Siņiilguyumiñaitçhuņaunniñ aluğutiņnik. Paptaağisigaasi Ipqitçhuakun Irrutçhikun sulı iknikun. ¹⁷ Tigummiagigaa tiktitaun salummağuklugich mukkaaksrat sanikłunniñ, katillugichaasiiñ mukkaaksrat sigłuağmiñun. Aglaan ikipkağisigai sanikłuich ikniğmun qamiyumiñaitçhuamun.”

¹⁸ Atlakaagiikun John quliaqtuağniqsuq tusaayugaallautamik iñunun pitchuk-saaqlugich atlağquplugich iñuuniałhat. ¹⁹ John-ņum iñiqtiqmiñiğaa ataniq Herod atakkii iłaqatnikhuni Herodias-mik aniqataan nuliarjanik sulı savaaqahuni iñugiaktuanik atlanik pigitçhuanik. ²⁰ Aasiiñ Herod savaqağniqsuq pigitçluktuanik isiqtaupkaqamiņ John.

Paptaakkaułha Jesus-ņum

²¹ Iluqaisa iñuich John-mun paptaaqtinņanikmata, Jesus-tuuq paptaaqtinniqsuq. Agaayupkaqlugu qilak aņmaqtuq ²² sulı Ipqitçhuaq Irrusiq atqağniqsuq ilaanun tiņmi-ağruuratun. Nipi tusaaniğaat pakmakņa, “Piqpagiplutin Iğniğigikpiñ. Quyalimaagikma.”

Jesus-ņum Kanņiğviņi

²³ Jesus-ņum aullağniikamiņ savaani, iñuiññaq qulinik ukiuqtutilaaqağniqsuq. Iñuich isummatiginiğaat iğniğiniplugu Joseph-mun,
 iğniņa Heli-m, ²⁴ iğniņa Matthat-ņum,
 iğniņa Levi-m, iğniņa Melchi-m,
 iğniņa Jannai-m, iğniņa Joseph-ņum,
²⁵ iğniņa Mattathias-ņum, iğniņa Amos-ņum,
 iğniņa Nahum-ņum, iğniņa Esli-m,
 iğniņa Naggai-m, ²⁶ iğniņa Maath-ņum,
 iğniņa Mattathias-ņum, iğniņa Semein-ņum,
 iğniņa Josech-ņum, iğniņa Joda-m,
²⁷ iğniņa Joanan-ņum, iğniņa Rhesa-m,
 iğniņa Zerubbabel-ņum, iğniņa Shealtiel-ņum,
 iğniņa Neri-m, ²⁸ iğniņa Melchi-m,
 iğniņa Addi-m, iğniņa Cosam-ņum,
 iğniņa Elmadam-ņum, iğniņa Er-ņum,
²⁹ iğniņa Joshua-m, iğniņa Eliezer-ņum,
 iğniņa Jorim-ņum, iğniņa Matthat-ņum,
 iğniņa Levi-m, ³⁰ iğniņa Simeon-ņum,
 iğniņa Judah-m, iğniņa Joseph-ņum,
 iğniņa Jonam-ņum, iğniņa Eliakim-ņum,
³¹ iğniņa Melea-m, iğniņa Menna-m,
 iğniņa Mattatha-m, iğniņa Nathan-ņum,
 iğniņa David-ņum, ³² iğniņa Jesse-m,

igñiña Obed-ñum, igñiña Boaz-ñum,
 igñiña Salmon-ñum, igñiña Nahshon-ñum,
³³ igñiña Amminadab-ñum, igñiña Admin-ñum,
 igñiña Arni-m, igñiña Hezron-ñum,
 igñiña Perez-ñum, igñiña Judah-m,
³⁴ igñiña Jacob-ñum, igñiña Isaac-ñum,
 igñiña Abraham-ñum, igñiña Terah-m,
 igñiña Nahor-ñum, ³⁵ igñiña Serug-ñum,
 igñiña Reu-m, igñiña Peleg-ñum,
 igñiña Eber-ñum, igñiña Shelah-ñum,
³⁶ igñiña Cainan-ñum, igñiña Arphaxad-ñum,
 igñiña Shem-ñum, igñiña Noah-m,
 igñiña Lamech-ñum, ³⁷ igñiña Methuselah-m,
 igñiña Enoch-ñum, igñiña Jared-ñum,
 igñiña Mahalaleel-ñum, igñiña Cainan-ñum,
³⁸ igñiña Enos-ñum, igñiña Seth-ñum,
 igñiña Adam-ñum, igñiña Agaayyutim.

4

Jesus-ñum Aniqusaagsiulha

¹ Jesus utignihsuq Jordan-miñ aňalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik. Sivullikkau-
 nihsuq Irrutchikun iñuilaamun ² uuktuaqsiutyaqhuni tuungagmiñ malgukipiame uvluni.
 Iluqaani taapkunani uvluni niginiññihsuq, aasiiñ nigisuliqhuni piviksrani isukhtmata.
³ Tuungaum nipliutiniġaa, “Agaayyutim igñiġipiaqpatin tilliuj una uyaġak qaqquġu-
 lugu.” ⁴ Aglaan Jesus-ñum kiuniġaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Iñuk iñuuyu-
 miñaitchuq qaqqułhiñakun.’” ⁵ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiġaa qiniqtitluguasiiñ
 atanguviniñnik nunam ⁶ nipliutiplugu, “Aatchuġisigikpiñ iluqaanik aňalatchiġmik sul
 iluqaanik umialgutmik. Tamanna iluqani qaisauruq uvañnun. Aasiiñ qaitlagiga
 kisumupayaaq qaitchukupku. ⁷ Iluqaan tamanna piginayaġiñ agaayyuvigigupña.”
⁸ Aglaan Jesus-ñum kiuniġaa, “Agaayyutim uqałha nipliqsimaatquq, ‘Agaayyuvigisagiñ
 Atanguruaq Agaayyutin savautilugu kisan.’” ⁹ Tavrakña tuungaum aullautilgiññiġaa
 Jerusalem-mun inillakluguasiiñ qutchiniññisrajanun nuvukkananun agaayyuvikpaum
 nipliutiplugu, “Iġniġipiaqpatin Agaayyutim igittin ilipnik taunuja. ¹⁰ Atakkii Agaayy-
 utim uqałha nipliqsimaatquq,
 ‘Agaayyutim isaġuliñmiñun munaġipkaġisigaatin.’

¹¹ Nipliqhunisuli, ‘Akiyaġisigaatin argañmiknik,
 aasii atniġumiñaitchitin isigaktin uyaġañnun.’”

Psalm 91:11, 12

¹² Aglaan Jesus-ñum kiuniġaa, “Agaayyutim uqałha uqaqmiquqtuuq, ‘Uuktuaġu-
 miñaitchiñ Atanguruaq Agaayyutin.’” ¹³ Tuungaum uuktuaqsaaguiqamiuj Jesus
 qanutchipayaakun unisimaallañniġaa.

Jesus-ñum Aullaġniġaa Savaani Galilee-mi

¹⁴ Tavrakña Jesus utignihsuq Galilee-mun saññiqaqhuni Ipqitchuakun Irrutchikun.
 Iñuich uqaġiniġaat nanipayaaq. ¹⁵ Ilaa ilisautripluni katraġviniñni sul kamaksruġniġaat
 iluqatinj.

Nazareth-miut Ukpiginiññiġaat Jesus

¹⁶ Jesus Nazareth-muñnihsuq iñuguġvigikkaġmiñun. Jew-ñuruat minguiqsiagvium
 uvluani piraġiġmigun isiġnihsuq katraġviniñun. Makinnihsuq agliqipluniasiiñ
 Agaayyutim uqałhaniñ. ¹⁷ Aatchuġniġaat makpiġaaniñnik sivuniksriqirim Isaiah-m.
 Añmaqamigich makpiġaat paqinniġaa aglausimaruaq,

¹⁸ “Irrusian Agaayyutim nayuġaanja.

Piksraqtaagijaanjakii

quliaqtuağıtquplugu tusaayugaallautaq inuqsraqtuanun.
Tuyuğigaaña uqağıtquplugu patchisaıgun tigutaanjuruanun
suli mamirrutiksraq qiñitlaitchuanun
suli patchisaiquplugich nanıtaaqsiruat

¹⁹ suli quliaqtuağıtquplugu Atangum anniqsuiłiksrajan inugikkağmiñik tikiññiq-
suq.” *Isaiah*

61:1-2

²⁰ Jesus-ñum umikługich makpıgaat utiqtinnıgai katrağvium savaktigikkañanun
aquvitluniasii. Iluqatiñ inuich katrağviñmi qiñiaqsiñıgaat. ²¹ İlisautiaqsiñıgai
itnaqhuni, “Taamna Agaayyutim uqałha atuumanıqsuq uvlupak agliqianupman
tusaahapsitñi.” ²² İñupayaat aarigaagutcharñiqsut quviğusuutigiplugich sanñiaqtuat
uqałhich uqauttutigikkañi. Nipliğñiqsut, “Una taimña iğñiğingitpauñ Joseph-ñum?”
²³ Jesus-ñum nipliutinıgai, “Uqautiniağıpsitña uqauttutauruamik inilğaanimma itna,
‘Taaktii, iħaqsiiñ ilipnik!’ Tusaagivut savaagıkkatin Capernaum-mi. Ki, Savaaqağıñ
uvani inuğuğvipni. ²⁴ İlumutuuruq, Sivuniksriqiri pağlatlaitchaat inuğuğviñmiñi.
²⁵ Naalağniłłaksitña, İlumun inuğiaktuanik uilğağnaaqaqtuq Israel-mi taimani Elijah
inupman. İmani sialuñitchuğguuq piñasuni ukiuni ukium avvañaik ilaplugich
niğisuksiullapiaqhutiñ iluqaani nunami. ²⁶ Naagauvva Elijah tuyuñiññiqsuq
nalliatnun uilğağnaat Israel-mi aglaan kisanun uilğağnaamun inuuniaqtuamun
Zarephath-mi Sidon-miut nunañatni. ²⁷ Suli inuğiaktuanik inuqaqmiñiqsuq
ayugaqtualıñnik inuuniaqtuanik Israel-mi imani sivuniksriqiri Elisha inupman.
Aglaan nalliatunniñ mamikkañiññiqsuq avataagun Naaman Syria-ğmiu.” ²⁸ İñuiñ
katrağviñmi tusaakamitruñ taamna qinnallapiağniqsut. ²⁹ Makitiqhutiñ tinuraqlugu
Jesus annisiniğaat nunaaqıgmikniñ. Qaananuutinıgaat inğiuram nunaaqqimiy
irvianun igitchuklugu ipnamiñ. ³⁰ Aglaan akunnıraqlugich inugayaat aullağniqsuq.

İñuk İrrusiqłulik

³¹ Tavrakña Jesus Capernaum-muñniqsuq, nunaaqqimun Galilee-miittuamun aasiñ
ilısautripluni inuñnik Jew-ñuruat minguiqsiagvium uvluanı. ³² İñuich quviğusuñniq-
sut tamarrumiña ilısauttutaanik, atakkii uqağniqsuq liilaa aňalatçılıqıaqtuaton.
³³ Katrağviñmi inuqaqmiñiqsuq irrusiqłulıñmik iğıalaruamik, ³⁴ “[İlaksianatiguk.] Jesus
Nazareth-miu, suniaqpisiguk? Uvunaqpich piyaquğukhunuk? Naluñitchiga kisuuti-
laan, ipqitchuanuplutin Agaayyutim tuyuğikkaña!” ³⁵ Jesus-ñum tiliñıgaat irrusiqłuk,
“Qiñuisaagiñ! Anniñ inuñmiñ!” İrrusiqłuum ulğusaaqtinnıgaat anun sivuğaatnun inuich
unitluguasiiñ atnisunaqnagu. ³⁶ İñuich quviğutcharñiqsut nipliqhutiñ avatmun, “Qanu-
siuniqpa una nipliun? Aňalatçılığmik sanñimıglu uuma inuum tilitlanıgai aasiñ
irrusiqłuich aniplutiñ.” ³⁷ Tusaayugaaq taamna Jesus-kun siaminniqsuq napmupayaaq
tamarrumani nunami.

Jesus Mamitichiñiqsuq İñuğiaktuanik İñuñnik

³⁸ Aasiñ Jesus anikami katrağviñmiñ utlautiniqsuq Simon Peter-m kiñunğanun.
Simon-ñum aakaruna atniğñağniqsuq uunaqlukpakhuni. Uqautiniğaat Jesus taavru-
miña. ³⁹ Utlaklugu qıchaqhuni siñıgviiñ sanığaatnun tiliñıgaat uunaqluk aullaquplugu
ilaaniñ. Tarra uunaqlungıqsiğniqsuq. Makitiqhuniasiiñ niqlıuğutiaqsiñıgai.

⁴⁰ Jew-ñuruat minguiqsiagviat nuñitman, siqıñiq nipianikmanımma iluqatiñ
ilauraaqaqtu atniğñaqtuanik atniğñautilgich atlakaagiñniñ tikiutinıgaich Jesus-mun.
İliñıgai argañni iluqarıñnun aasii iħaqsıplugich iluqaisa. ⁴¹ İrrusiqłuich anıñıgai
inuğiaktuanıñ inuñniñ nipliaplutiñ, “İğñiğigaatin Agaayyutim.” Jesus-ñum tiliñıgai
irrusiqłuich nipliquñitlugich, atakkii ilısimanıgaat Christ-ñutilaaña.

Jesus-ñum Quliaqtuaqałha Katrağviñni

⁴² Uvlaağıqman Jesus-ñum uniñıgaat nunaaqıq inuilaamukhuniasiiñ. İñuich
pakaaqsiñıgaat. Paqitnamitruñ iğliqsiñıgaat aullaquñitlugu. ⁴³ Aglaan nipliutinıgai,
“Quliaqtuaqtuksrauruna tusaayugaallautañanik añaayuaqataan Agaayyutim inuñnun

atlani nunaaqqiñi. Taatnaqhuni Agaayyutim tuyugigaana.” ⁴⁴ Taatnamik quliaqtuağniqsuq Jew-ñuruat katragviñitñi nanipayaaq.

5

Jesus-ñum Tuqługai Sivulliich Maliguaqtit

¹ İlanatni uvlut Jesus qichagñiqsuq siñaani narvam taggisiqaqtuami Gennesaretmik. İnuich tinuraτραğniqsut tusaasukhutij uqalhanik Agaayyutim. ² Tautuñniğik malğuk umiak siñaani. İqaluñniaqtit niuplutij salummaiñiqsut kuvramiknik. ³ Jesus ikiniqsuq İlaqataaknun umiak (umiağikkañanun Simon-ñum) uqautipluguasiiñ ayaktaallaquplugu siñaaniñ. Jesus aquppipluni umiami İlisautriaqsiñiqsuq İnuñnik. ⁴ İlisautriñaiqami nipliutiniğaa Simon, “Ayallagun umiaq itiruamun aasiiñ kuvriğiağusri, ilvich piqatigikkatinlu.” ⁵ Simon-ñum kiuniğaa, “Ataniiq, sakuukkaluaqtugut unnuapak. İqaluñİllaktugut. Aglaan nipliutigikkan maliglugu kuvriğisirugut.” ⁶ Kuvriqamij iqalukpurağniqsut kuvratijunniñ aliñiuraliğugich. ⁷ İsaaqtağniğaiç piqatitij atlami umiami ittuat ikayugiaquplutij. Utlautikamij immiğniğaiç taapkuak umiak iqaluñnik kiviñialigatağugik. ⁸ Simon Peter-m tautukamij tamanna sitquğniqsuq sivugaanun Jesus-ñum nipliuhuni, “Ataniiq, aullağiñ uvamniñ! Killiqirauruñ.” ⁹ Atakkii İlaalu piqatiniļu nargiasruñniqsut iqalukpuraqtağmiktigun. ¹⁰ Simon-ñum piqatik James-lu John-lu, iğñak Zebedee-m, quviğusukmiñiqsutuuq. Jesus-ñum Simon nipliutiniğaa, “İqsiñak, uvakñaniğlaan piññañniğisirutin İnuñnik aqaluñniaqmatun.” ¹¹ İqaluñniaqtit qakitniğaiç umiatij siñaanun, unisiqługichaasiiñ supayaat maliaqsiplugu Jesus.

Jesus Mamititchirug Auyugaqtualijmik

¹² Jesus nunaaqqimiitnami nalautchiñiqsuq añutmik auyugaqtualijmik. Añutim tautukamij Jesus sivugaanunijqsuq İñiqsruqługuasiiñ, “Ataniiq, pisuksiñağuvich mamitİhiñaugikma.” ¹³ Jesus-ñum isakługich argañni aksinñiğaa, “Piyummatiqaqtuñ. İhuaqsiiñ!” Tavrauua añutim auyugaqtuaña mamitikkauruq. ¹⁴ Jesus-ñum tiliñiğaa, “Uqautiginiagnagu kisumununniiñ, aglaan agaayuliqsimugutin isivgiuqtitchumuutin. Aatchuiyumuutin tuniİlautinik Agaayyutmun tuvrağlugich Moses-ñum tillisaa mamititkaatinkii. Taatnağuvich İñupayaam İlitçuginiğaa mamitilaan.” ¹⁵ Aglaan tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq İñugiaksipluni. İñugiaktuat İnuich utlautiniqsut İlaanun tusaasukługu suli mamititausukhutij atniğñautmikniñ. ¹⁶ Aglaan İñuiİlaamuaqsiñiqsuq agaayutyaqhuni.

Jesus Mamitichiñiqsuq Aulatlaitchuamik

¹⁷ İlaatni Pharisee-ñuruat suli İlisautrit maligutaksranik aggiğniqsut nunaaqqipayaaniñ Galilee-miittuamiñ Judea-miittuamiñlu suli Jerusalem-miñ. Jesus İlisautripkaqługu taapkua aquppiñiqsut naalağniplugu. Agaayyutim Jesus sanñiksritmiñiğaa İhuaqsitquplugich atniğñaqtuat. ¹⁸ İlanich İnuich aggiğniqsut akiyaqługu aulatlaitchuaq añun İlaan qaatchianagun. Itqutiniğaluğniğaat İlanun tupqum İlisukługu sivugaanun Jesus. ¹⁹ Aglaan apqutiksranilguiñnamitruñ, İñuitkii tatiplutij, akiyautiniğaat qaananun tupqum, aasriiñ alikługu qilana tupqum atqaqtinniğaat qaatchianagun akunğatnun İñugayaat İlipługu sivugaanun Jesus. ²⁰ Jesus-ñum tautukamij ukpiqsriİhat nipliutiniğaa atniğñaqtuat, “Añun! Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ²¹ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat isumaaqsiñiqsut, “Taamna İñuk kisunasugiva uqağniqłutriruq Agaayyutmik? Kiña natqigutriyumiñaitçuq killuqsautinik aglaan Agaayyun kisimi.” ²² Jesus-ñum İlisimanigai sumik isummatiqaqtilaanat apiqsruqługich, “Suvaata isumavisi taatnatchimik? ²³ Qağanatlukpa nipliqsuni, ‘Killuqsautitin natqigutikkaurut’ naagaqaa ‘Makillutin pisugiñ’? ²⁴ İlitçugipkağisigipsi İğniñan İñuum aňalatchirrutiqalhanik natqigutritlapluni killuqsautinik nunami.” Tavra nipliutiniğaa aulatlaitchuaq añun, “Makillutin tigulugu qaatchian aňİlağiñ.” ²⁵ Tavrakñatchiaq añun makinniqsuq sivugaatnun nayuutipayaqtuat. Tiguplugich qaatchiani nallavigikkani ainiqsuq

kamaksruqlugu Agaayyun. ²⁶ Iñuich katimapayaaqtuat quvigusulillapiagñiqsut, aasriñ taluqsraliqhutiñ nipliqhutiñ, “Maatnatavra quviqnallapiaqtuamik qiniqtugut uvlupak.” Tarra kamaksruñigaat Agaayyun.

Jesus Tuqlugñiqsuq Levi-mik

²⁷ Kiñuagun taavruma Jesus anikami tautuñigaa añun atilik Levi-mik aquppiruaq tax-siliqiviñmiñi. Taamna tax-siliqiri katitchiñiqsuq maniñnik Rome-magmiunun. Jesus-ñum nipliutiniñigaa, “Maliñña!” ²⁸ Levi makitiqhuni unitlugu suapayaaq mali-aqsiñigaa. ²⁹ Aquvatigun Levi niñiqpautriñiqsuq Jesus-mik tupigmiñi. Aiyugaaqturuani ilaupmiñiqsut iñugiaktuat tax-siliqirit atlatlu iñuich. ³⁰ Uvvaasiñ Pharisee-ñuruat suli aglaliqirit uqaalaaqsiñiqsut maliguaqtañun Jesus-ñum, “Suvaata niñiqatauvisi imiqatauvisilu tax-siliqirini suli killuliqirini?” ³¹ Aglaan Jesus kiuniñigai, “Iñuich atniññañitchuat taaktiqagñiañitcut aglaan tamatkua atniññaqtuat. ³² Aggñitchuña tuqlugiağlugich nalaunñagiruut iñmikni iñuich aglaan killuliqirit mumiquplugich.”

Uisauraałikun

³³ Ilañisa iñuich nipliutiniñigaa Jesus, “Maliguaqtañ John-ñum uisauraağniqsut aku-laiqlugu agaayuplutiñ suli maliguaqtiñich Pharisee-ñuruat taatnatunsuli; aglaan maliguaqtitiñ niñiraqtut imiqhutiñlu.” ³⁴ Jesus-ñum kiuniñigai, “Isummatigivisiğik aiyugaaqturuat katchuutiviñmi uisauraaqplugich uiksraun iññaan? Naagga! ³⁵ Uiksrautaan aullağviksraña tikiññaqtuq. Aglaan aullaanikpan ilaurañi uisauraağniqtut.”

³⁶ Jesus-ñum uqautitqiniñigai atrikusautmik, “Kiñapayaaq ilaaksrağumiñaitchuq nutaamiñ quppigaamiñ ilaagluguasiñ utuqqaq quppigaq. Taatnağumi aliksiñagñiağaa nutaaq quppigaq, atakkii nutaamiñ quppigaamiñ ilaaksrağumiñ atriginiñitchea utuqqam. ³⁷ Uvvasuli nutaaq asiam misuğua ittuksrañitchuq utuqqağmi puumi atakkii nutaam misuqqum alikkisigaa utuqqaq puuq maqiluni, aasiñ misuğuuq puuğlu suunğigisirik. ³⁸ Aglaan nutaaq asiam misuğua ittuksrauruq nutaami puumi. [Iluqatigli puuğlu misuğuuq piniñitchemuuk.] ³⁹ Kiñanniiñ imiğukkumiñaitchuq nutaamik imiqqağuni asiam misuğuanik saññisimaruamik. Atakkii nipliğisuruq, ‘Utuqqağusiq nakuutluñiqsuq.’”

6

Qanuutautilaña Minguiqsiagvium Uvluan

¹ Jesus pisuñiqsuq tamauna mukkaaksrat nautchiiviatigun minguiqsiagvium uvluani. Maliguaqtiñi pukuñiqsut mukkaaksraniñ saññiyaqlugich argañmiknik niñiqsi- aqsiplugitaasiñ. ² Pharisee-ñuruat apiqsruñigaich, “Suvaata savakpisi minguiqsi- ağvium uvluani? Maligutaksrağikkaptigun savakkumiñaitchusi ugluvak.” ³ Jesus- ñum kiuniñigai tamatkua, “Aglisimasuknağiksi sumik David-ñumlu piqatañlu pisi- laañat niğisuliqamiñ. ⁴ David isiğniğuguuq tupqanun Agaayyutim. Aasiñ qaqqu- sraqhuni tunillauroamamik Agaayyutmun niñiñigaa aatchuqlugich maliktigikkani. Maligutaksraptigun kimununniiñ niqisrautitquniñiñigaa taatnasiq qaqquq avataati- gun agaayuliqsit.” ⁵ Jesus nipliğniqsusuli, “Iğniña Iñuum atanguruq minguiqsiagvium uvluaniunniñ.”

Añun Argalik Pannaqluktanik

⁶ Atlami minguiqsiagvium uvluani Jesus ktrağviñmukhuni ilisautriñiqsuq. Tavrani itmiñiqsuq añun argalik pannaqluktanik. ⁷ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat patchisik- srailiqiniñigaa Jesus savaaqagagasugalugu nalaunñaitchuamik; naipiqtuñigaa tautu- giahutiñ ihuaqsiriğisipmagaan ilisratlaitchuamik minguiqsiagvium uvluani. ⁸ Aglaan Jesus-ñum ilisimaniñigai isummatiniñich. Uvvaasiñ nipliutiniñigaa añun argalik pannaqluk- tanik, “Makittin uvuñagutin.” Añun makitluni tavrurağniqsuq. ⁹ Jesus nipliutiniñigai tamatkua, “Apiqsruñiağipsi una, Nalliak maligutaksrakuagñaqpa: savaaqaliq nakuu- ruamik naagaqaa pigiitchuamik minguiqsiagvium uvluani? Ikayuqtuksrauvisa iñuñnik naagaqaa piyaquqtillugich?” ¹⁰ Qiniqlugich iñuich avatmiñi nipliğniqsuq añutmun,

“Isakkich argaktin!” Taatnaqman argai iħuaqsiñiqsut. ¹¹ Aglaliqirit Pharisee-ħuruatlu qinnallapiağniqsut. Aasiñ uqautigiaqsiñiğaat avatmun qanugukħugu Jesus.

Jesus Piksrağniqsuq Qulit Malğunıñik Uqqiraqtinik

¹² Taipkunani uvluni Jesus qimigaamuñniqsuq agaayutyahuni, unnuaq naatluguasiiñ agaayupluni Agaayyutmun. ¹³ Uvluqman inmiñuqunigai maliguaqtini. Piksrağniqsuq qulit malğuiñik taiguutiqaqkağmiñik uqqiraqtinik: ¹⁴ Simon-mik atchikkağmiñik Peter-mik suli aniqataaniglu Andrew-mik, James-mik suli John-mik, Philip-mik suli Bartholomew-mik, ¹⁵ Matthew-mik suli Thomas-mik, James-mik iğñinjanik Alphaeus-ħum suli Simon-mik taiguutiqaqtuaq Zealot-ħuruamik, ¹⁶ Judas-mik iğñinjanik James-ħum suli Judas Iscariot-mik aatchuutigitniktuaq ilaanik aquagun.

Jesus İlisautriruq suli Mamititchiruq

¹⁷ Tavrakħa Jesus atqaqatiginigai maliguaqtini qimigaamiñ. Qichağatağniqsuq qaiğiksaamun nunamun piqatigiplugich iñugiaktuat maliguaqtigikkani. İñugiaktuat iñuich aggiğñiqsut nakikħaliqaa Judea-miñ Jerusalem-miñlu suli nunaaqqinñiñ tagium siñaani atiqaqtuamiñ Tyre-miglu Sidon-miglu. ¹⁸ Utlautiniqsut tusaasukħugu Jesus suli iħuaqsisukħutiñ atniğñautmikniñ. Uvvasuli tamatkua iħuilliuqtitauruat irrusiqħuñmiñ iħuaqsikkauniqsut. ¹⁹ İñupayaat aksiguñniğaat atakkii sañħiqaqħuni inmiñi iħuaqsitlaplugich. Aasiñ tamatkua utlautiruat ilaanun iħuaqsikkauniqsut.

Quviasuutitlu Isumağutitlu

²⁰ Jesus-ħum tautuñniğai maliguaqtini nipliħuni,
“Quvianamiurusi inuqsraqtuasii;

Aħaayuqautaa Agaayyutim pigigiksi!

²¹ Quvianamiurusi niğisuktuasii pakma;

Agaayyutim niğisuiqsitkisigaasi!

Quvianamiurusi alianniuqtuasii pakma;

Iğlağisirusi!

²² Quvianamiurusi iñuich uumigikpasi,

ayaksimakpasi pigilugu İğñiħa İñuum aivakpasiunniñ

suli nipliutigikpasi pigiitħuanuñiħusi.

²³ Quviatchapiagitchi tamanna atuumakpan, nuttaglusi quvianakun, atakkii akiliusiaksraqsi pakmani kamağniğiaqtuq. Itqumasigik, sivullianħisa taatnautipmiragigaich sivuniksriqirit.

²⁴ Ağlaan iqsiniamiurusi umialguruasii pakma;

qağanaqtuaq iñuuhıqsı isukħiñniğiaqtuq!

²⁵ Iqsiniamiurusi niğisuiqsimaqtuasii pakma;

niğisuligisirusi!

Iqsiniamiurusi iğlaqtuasii pakma;

kiñuvğugisirusi qialusiħu!

²⁶ Iqsiniamiurusi iñupayaat uqautigillautaqpasi.

Itqumasigik, sivullianħisa uqautigillautaqmirağigaich sivuniksriqinħuaqtuq.

Piqpaksriħiq Uumiksriřinik

²⁷ “Ağlaali naalağniruasii uqautigipsi, Piqpagiyumagisi akilliħiqsuqtigikkasi, iħuaqquutilugich uumigirigikkasi. ²⁸ Apiqsruqsıuñ Agaayyun iħuaqquutilugich tamatkua taiyuaniħuutriruat ilipsitñik, agaayutilugich tamatkua iħuaqqutriginısisasi.

²⁹ Kia qakiqpatin iqsrapkun, ki, maniyumagiñ iğluanik iqsraqpich; kia iñuum piñiqpagu quppığaan, ki, pipkağumagiñ atnuğaanlu. ³⁰ Kisupayaam apiqsruqpatin suqağuguni qaiħıħu, suli kia tiguniqpagu pigikkan apiqsruğniagnagu utiqtitqulugu. ³¹ Qanuq irrutitqusuugupsi atlanun iñuñnun taatnatuntuuq irrutriyumuusi atlanik.

³² “Piqpaksriğupsi kisiitñik iñuñnik piqpaksriğikkapsitñik suvaata akuqtuiniğasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ piqpagipmirağigaich tamatkua piqpagirigikkatiñ.

³³ Ihaqqutigupsigik kisiisa ihaqqutrigikkasi suvaata akuqtuiñağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ taatnağaquttuuq! ³⁴ Atugaksritñikkupsi tamatkunurja kisiitñun utiqitichitlaruanun atugaksraqtaagmiknik suvaata akuqtuiñağasugivisi quyyatmik? Killuliqiritunniñ atugaksritñikaminj killuliqiriqatmiknun utiqitichivigitqupmiraqtut aktilaanjatun! ³⁵ Aglaan ilipsi, piqpagiyumagisi uumigirigikkasi, ihaqqutilugich iñuich sulituaksriilugich niğugisunjatnagu utiqitkisiñilugich. Taatnağupsi akuqtuigisirusi kamañtuamik akiñiusiamik, sulitu iğñiğisigaasi Qutchiññiqsrauruam Agaayyutim ihaqqutriraq quyyataitchuanik pigiitchuaniglu. ³⁶ Nagliktausitchi Aapapsisun nagliktuutitqaqtuatun.

Atanniñiq Atlanik

³⁷ “Suksraunğiqnasi atlanik, suksraunğiqsaunjtchumaasilu; pigiiññiğaiñiaqasi atlanik, pigiiññiğakkaunjtchumaasilu; natqigutisimaaglugich atlat, natqigutisimaakkauyumuasilu. ³⁸ Aatchuğlugich atlat, aatchuusiaqagumuasilu; aa, akuqtuigisirusi immiğlugu uaktuun, naqiqsraqlugu, analallugu, ulipkaulalugu: akiyağniqtutitlaapsitñun. [Agaayyutim aatchuğagigaasi iğlikkutailaakun.] Uuktuutigikkaqsi atlanun taamna Agaayyutim uuktuutigisipmigaa ilipsitñun.”

³⁹ Jesus uqautiniğai atrikusautmik, “Qiniñitlaitchuan iñuum sivulligumiuñ atla qiniñitlaitchuaq iluqatik katakkisirik nivviamun. ⁴⁰ Maliguaqti kamanatluñjtchuaq ilisautrimiñiñ, aglaan ilisaqtaupayaaq naatchigumi ilisaagmiñik atrigaigutigisiga ilisautrimiñi.

⁴¹ “Suvaata tautukpiuñ irriutañuluuraq aniqatvich iraani, aasiiñ suliqutigisunjaqnagu qirugraitchiaq iripni? ⁴² Qanuq uqautriñağniqpich aniqatiupnun, ‘Aniqatmaañ, piğlagu irriutañuluuraq iripniñ!’ qiniñisunjaqnagu qirugraitchiaq iripni? Ukpiniñuaqti! Sivulliulugu piiqirruñ qirugraitchiaq iripniñ. Qiniñilguniağiñli nalupqinağlugu irriutaiqsiñksran aniqatvich iraaniñ.

Napaaqtuq İlisagigaat Asianigun

⁴³ “Napaaqtuğiksaaq nauritlaitchuaq asiagiiñtchuanik, naagaqaa napaaqtuğiitchuaq asirritlaitchuaq nakuuruamik. ⁴⁴ Napaaqtupayaaq ilisimanağaqtuq asirrianigun; pukutlaitchusi aqpiñnik kakitlağnaniñ, naagaqaa asiaviñnik kakitlağnaqatuanik uqpiñniñ. ⁴⁵ İnullautaq nakuuruualiquruq atakkii nakuuruamik isumaqaghuni; iñnullautauñitñami pigiitchualiquruq atakkii pigiitchuanik isumaqaghuni. Taatnamik, iñuk uqaqami irrusipiani salapqigaa uqağimigun.

Malğuk Tuppirik

⁴⁶ “Taiguqtaksraqiñjtchipsitja Atanipsitnik kamagiyumanjtchipsigik uqaututigikkatka ilipsitñun! ⁴⁷ Kiña iñuk uvañnukkumi naalağniñilugich uqağikkatka aasiiñ tupigilugich—ilisautigisigipsi qanuq atriaqatilaanjanik. ⁴⁸ Taamna atriaqatluq iñuñmik nappairuamik tupiğmiñnik nivakhuni itisiplugu aasii iliplugu turvia uyağarñmun. Kuuk uliqlukman qasaqatlugu taamna tupiq auliyañjtchuaq atakkii payañaitluni. ⁴⁹ Aglaan kiña iñuk tusaaruq uqağikkamnik tupiginiñjtchuaq atriaqatluq iñuñmik nappairuamik tupiğmiñnik nunamun turviilaaqlugu; uliqtuum qasaqatmagu taamna tupiq ulğuruq siqumitipiaqhuni.”

7

Jesus Mamititchiruq Anuyyiuqtaiñ Qaukhiata Savaktaanik

¹ Jesus-ñum ilisautrisuiqami tamatkunuuna iñuñnik, ilaa Capernaum-muñniqsuq. ² Taavaniguuq Roman anuyyiuqtaiñ qaukhiat savaktiqağniqsuq piqpagikkağmiñnik; taamnaasii iñuk atniğñaqhuni tuqułhiñaaguhuni. ³ Uvvauna anuyyiuqtit qaukhiat tusaakami Jesus-mik tuyuqağniqsuq Jew-ñuruat sivulliuqtigruañitnik apiqsruğiaqtitlugu mamititquplugu savaktigikkani. ⁴ Tikitñamitruñ Jesus iñiğniğaat pipiaqhutiñ, “Taamna iñuk ikayuqtaksraqipiagiñ, ⁵ atakkii ilaan piqpagigai iñugikkavut. Nappairuqunniñ katrağviksriptiknik.” ⁶ Tavra Jesus maliñniğai. Uñasiñaiqmiglu tupqaniñ anuyyiuqtit

qaukhiata tuyuginigai ilauraani nipliutitquplugu Jesus, “Ataniiq, uvunajiniñaqkich. Uvva utlaktaksraunilūqtunjaunniñ tupimnun. ⁷ Naagalu suunilūqpaitlūja utlaktaksraginilūgikpiñunniñ. Uqallaksiñağin uqahigmik aasiñ savaktigikkağa atniğñaqtuaq ihuaqsiñaqtuq. ⁸ Atakkii aňalatiqaqmiuňa qaukligñik suli aňuyyiuqtiqaqluňa aňalatanik. Tilikapku una, ‘Aullağin!’ aullağaqtuq; tilikapkusuli taamna, ‘Qagğaiñ!’ agğigaqtuq; suli tilikapku savaktigikkağa, ‘Taamna piun!’ pirağigaa.” ⁹ Jesus-ñum quvigusuutiginiğaa taamna tusaakamiuň. Kirjaqami iñugaağruñnun maliktigikkağmiñun uqağniqsuq, “Paqisimaitchuñasuli ukpiqsriğmik taatnatun Israel-aagmiuni!” ¹⁰ Añutit tuyuuuat utiqamij aňuyyiuqtit qaukhiata tupqanun paqinnigaat savakti ihuaqsiplūgu.

Jesus Añitqiksitchiruq Uilğagnaam Iğñinjanik

¹¹ Tamanna atuumaanikman Jesus utlautiniqsuq nunaaqqimun atilijmun Nain-mik. Maliguaqtaiñ suli iñugiaktuat iñuich maliñniğaa. ¹² Tikiñniqsuq pañanun nunaaqqim anilğataqmiñiqsullu akigaqtuat tuquñaruamik iñuñmik. Taamna tuquñaruuaq iğñitauginikkaña uilğagnaam. Iñugiaktuat iñuich nunaaqqimiñ maliñniğaa taamna ağnaq. ¹³ Atanguruam Jesus tautukamiuň ilunñutchallapiagñiqsuq. Nipliutiniğaa ağnaq, “Qianak!” ¹⁴ Utlaklugu aksiñniğaa tuquñaruam akigautaat. Iñuich akigaqtuat taavrumiña nutqaqmata Jesus nipliğniqsuq, “Nukatpiaq, tiligikpiñ, makittin!” ¹⁵ Tuquñaruuaq aňun aquvitigniqsuq uqaaqsipluniasiiñ. Jesus-ñum utiqtinnigaa aakananun. ¹⁶ Iñuich iluqatiñ taluqsratcheriñiqsut kamaksruaqsiplūguasiñ Agaayyun itnaqhutiñ, “Kamanaqtuaq sivuniksriqiri salapqigñiqsuq akunnaptiknun. Agaayyun agğiqsimaniqsuq anniqsugiaqlugich iñugikkani!” ¹⁷ Taamna tusaayugaaq Jesus-kun siaminniqsuq nunaaqqipayaanun Judea-mun suli avataanun nunamun.

Uqqiraqtit John Paptaaqtitchirimiñ

¹⁸ John-ñum maliguaqtaiñ uqautiniğaa iluqaitñik tamatkuniña. ¹⁹ Tuqluqlugik malğuk maliguaqtinijni tuyuginigik atanguruamun apiqsruquplugu, “Anniqsuqtauvich agğiqsağumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauviasuli atlamik?” ²⁰ Utlautiruk Jesusmun nipliutiqlugu, “John Paptaaqtitchirim tuyuginigaa apiqsruquplutin, ‘Anniqsuqtauvich agğiqsağumaruaq, naagaqaa niğiuktuksrauviasuli atlamik?’ ” ²¹ Taavrumani taatnañhatni Jesus ihuaqsirağaiñiqsuq iñugiaktuanik iñuñmik atniğñautiñitñik nañirru-tinjitñiglu, suli anittaqlugich irrusiqluich, qinñitlasiplugillu qinñitlaitchuat iñuich. ²² Jesus-ñum kiunigai John-ñum maliguaqtik, “Uqautityatku John qinñikkaptiknik suli tusaakkaptiknik:

‘Qinñitlaitchuat qinñitlasirut, pisutlaitchuat pisutlasirut,

tamatkua auyugaqtualgich mamittut, tusaatlaitchuat tusaatlasirut,

tuquñaruuaq añitqiksikkaurut iñuuligmun, suli tusaayugaallautaq quliatquañuruq inuqsraqtuanun.’

²³ Qanutun quvianaqtigiva iñuk ukpigutaiñgitchuaq piquitigipluňa.”

²⁴ John-ñum uqqiraqtik aullaqmaknik Jesus-ñum uqautigiaqsiñigaa iñugaağruñnun John-kun, “Uvva John-mukapsi iñuilaamun sumik qinñigasugivisi? Ivinmik anuğim aňalatanjanik liilaa? ²⁵ Uvvasuli qinñigasugivisi iñuñmik atnuğallautalijmik? Iñuich atnuğaallautaqagatuaq inuqsrasuñaqatiñ iñuuniaguurut inillautani. ²⁶ Uqautisitña, sumik qinñigaaqpsi? Sivuniksriqirimik? Taamna ilumutuuruq, aglaan tautukkaqsi kamanatluktuanuñuruq sivuniksriqiriñhiñamiñ. ²⁷ John taamna ilaañuruq Agaayyutim uqañhan uqautigikkaña itna, Agaayyun nipliqsuq,

‘Atañii, tuyuginigigaa uqqiraqtiga sivupni

itqanaiautitqulugu tumiksransivunnapni.’ ”

Malachi 3:1

²⁸ Jesus niplipsaaqtuq, “John [Paptaaqtitchiri] kamanatluktuq anipayaaqtuaniñ. Aglaan kiñaunniñ kamanaiñniqsrauruuaq añaayyuqautaani Agaayyutim kamanatluktuq Johnmiñ. ²⁹ (Tusaapayaaqtuat ilaanik tax-siliqirituummağmij tupiksriñiqsut Agaayyutim nalaunñaruani atqukkaniñik paptaakkauplutin John-kun. ³⁰ Aglaan Pharisee-ñuruat

suli ilisautrit maligutaksranik ayaksimanigaat Agaayyutim sivunniutaa injmiknun, suli paptaaqunjtlutinj John-mun.)

³¹ “Sumik atriqaqpat iñuich iñuuruat pakmapak? Sutun itpat? ³² Atriqaqtut ililgaanik aquppiruanik tuniriñiaqtuat katimmaviñitñi tuqlirautiplutinj avatmun, ‘Atuqtuurautigaluağipsi katchuutituutinik aglaan agğinjtlusi.’

‘Uvagutli, atuqapta kinjvnguutinik qianitchusi.’

³³ John Paptaaqtitchiri agğiqami nigitlaiññiqsuq suli imingitluni asiam misuguanik, naagasuli uqaqtusi irrusiqłuqağniplugu. ³⁴ Iğñina Iñuum nigiraqtuq imiqhuniłu. Pakma nipliqaqtusi, ‘Tautullaksiuñ iñuk nigğiqsuruaq imiqtuqtilu, ilaurañat tax-siliqiritlu killuliqiritlu.’ ³⁵ Agaayyutim puqiutaa ilitchuğipkautauruq ilumutuuplugu savaañagun.”

Jesus Kijungani Simon Pharisee-nuruam

³⁶ Ilañata Pharisee-nuruat aiyugaagñigaa Jesus nigiyuqtuqauplugu. Jesus ut-lautikami tupqanun, nayummagataqhuni tamaña nigiaqsñiqsuq. ³⁷ Taavrumani nunaqqimi ağnaq iñuuniaqmiñiqsuq killuliqiraupluni. Tusaakamiuñ Jesus nigiiñi-ağniplugu Pharisee-nuruam tupqani agğiutriñiqsuq nakasuñjuamik imalijnmik piññaq-naqtuamik tiprağiksautmik. ³⁸ Qichagñiqsuq tunuani Jesus-ñum isigaiñi qiapluni, imaguługich qulvimiñik, ivikługich nutchamiñik, kunikługich, suli kuvipługich tiprağiksautmik. ³⁹ Pharisee-nuruat aiyugaaqtuq Jesus-mik tautukami taavrumiña nipliğñiqsuq injmiñun, “Uma iñuum sivuniksriqiraupiagumi nalunijnñayağaa una ağ-naq aksisigikkani; nalunijnñayağaa qanutchimik iñuuniusiqaqtilaaña! Atakkii ilaa killuliqirauruq.” ⁴⁰ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Simon, uqautraksrağigikpiñ.” “Aa, ilisautrii, uqautiñña!” ⁴¹ Jesus unipkaagaqsiruq, “Malğuk iññugguuq simmiłaksraqtuğvik aqiqsruumanigaak maniñnik. Ilaqataan aqiqsruumanigaak naliksralijnmik tallimat kavluutit uvlut savaañatnik, ilaqataanaasiñ malğukipiaq qulinik. ⁴² Iluqatik taapkuak akiliilguiññiqmaknik aqiqsruutaiğñigik. Nalliak taapkuak piqpaksritlukpa ilaanik?” ⁴³ Simon-ñum kiuniğaa, “Umaqanuğii natqigutrikkauruam anjtluktuamik aqiqsruutmik.” Jesus nipliğñiqsuq, “Nalauttutin.” ⁴⁴ Kinjaqtuğasiñ ağnaq nipliutiniğaa Simon, “Tautuğun una ağnaq! Uvaña isiqama tupipnun qaitchinitchikma imiğmik igğuutiksranatnik isiganma. Aglaan uuma ağnam igğugai isigatka qulvimiñik aasiñ ivikługich nutchamiñik. ⁴⁵ Ilvich iqinjitchikma kunigłuna. Aglaan uuma ağnam nutqautinjitchai kunniuqtugich isigatka isigataqamaaglaan. ⁴⁶ Uqsruqtinjitchiñ niaquğa. Aglaan uuma ağnam uqsruqtigai isigatka tiprağiksautmik. ⁴⁷ Uqautigikpiñ, uuma ağnam kamañtuamik piqpaksriłhan qiniqtitkaa iñugiaktuat killuqsautini natqigutikkaułhat. Aglaan iñuk killuqsautiqapiññasugiruaq natqigutiraksramik piqpaksripiagñiañitchuq.” ⁴⁸ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğaa ağnaq, “Killuqsautitin natqigutikkaurut.” ⁴⁹ Atlat aiyugaaqtuuruat nigiqatigiplugu Jesus nipliğñiqsut avatmun, “Kisuunasugiva una? Natqigutritlaniqsuqunniñ killuqsautinik.” ⁵⁰ Aglaan Jesus nipliutiniğaa taamna ağnaq, “Ukpiqsriłqipich anniqsugaatin. Iñuuniagiñ tutqisilutin.”

8

Ağnat Maliktuat Jesus-mik

¹ Taavruma kiñuagun Jesus iglauniqsuq apqusaqtugich nunaqqich nunaqqiuratlu quliaqtuaghuni tusaayugaallautamik añaayuqautaanik Agaayyutim. Qulit malğuch maliguaqtaiñ malijnigaat. ² Ilañisa ağnattuuq malikmiñigaat iluaqsikkauruat irrusiqłunijn suli atniğñautiniñ. Taapkua Mary-lu (taiguutiqaqtuq Magdalene-mik), taamna Jesus-ñum tallimat malğunmik irrusiqłunmik anitchirvigikkaña, ³ Joanna-lu, uiaqtuq Chuza-mik ayalatauruamik atangum Herod-ñum iniqpañani, suli Susanna suli iñugiaktuat atlat ağnat. Tamatkua ikayuuttutiginigaich pigikkatin Jesus-mun suli maliguaqtaiñun.

Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

⁴ Ilaatni iñugiaktuat iñuich utlauruñiqsut Jesus-mun nunaqqipayaaniñ. Iñu-gayaat katikmata uqautiniğai uumiña atrikusautmik. ⁵ “Ilaatni iñuk nautchiityağniqsuq. Nautchirripkaqlugu nautchiaksrat ilañich katagağniqsut apqutmun tutmiğaqatauplutiñaasii, suli tinmiurat silami niğiplugich. ⁶ İlañich katañniqsut uyağauruamun nunamun. Nautchiaksrat qilamik naurut, aglaan pannaqñuñiqsut atakkii nuna ailañitluni. ⁷ İlañich nautchiaksrat katañniqsut kakitlağnalğich akunğatnun. Aasiñ kakitlağnat nauqasiqlugich nautchiaksrat nagguviksraiğñiğaiç. ⁸ Suli ilañich nautchiaksrat katañniqsut nunagiksaamun. Naukamiñ nauriñiqsut mukkaaksranik tallimakipi-añutaaqhutiñ atautchimiñ.” Taamna uqausiğillaan nipitusipluni uqallañniqsuq, “Kiña siutiqaqtuaq naalağniñi!”

Sivuniyat Atrikusautit

⁹ Maliguaqtaiñ apiqsruğniğaat Jesus qanuutautilaañanik taavruma atrikusautim. ¹⁰ Kiuniğai, “Agaayyutim sagvigaa nalunaqtuaña añaayuqautmi ilipsitñuñhiñaq, aglaali tamatkunua ukpiqsriñitçhuanun uqaqtuaña atrikusautitigulhiñaq. Taatnamik qiñiğaluaqhutiñ ilisaqsritlaitçhut, suli naalağnigaluaqhutiñ kanjicsitlaitçhut. *Isaiah 6:9*

Jesus-ñum Kanjicsipkağaa Atrikusaun Nautchiaksriqirikun

¹¹ “Uvvauna qanuutaulha atrikusautim: nautchiaksraq uqaliğigaa Agaayyutim. ¹² Nautchiaksrat kataktuat apqutmun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan Tuunğaum tikitluni aattağigai uqalhiçh uummatiniñiñ ukpiqsritqurñitlugich anniqsukkautqurñitlugillu. ¹³ Nautchiaksratli kataktuat uyağauruamun nunamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtuqlugu quviasukhutiñ aglaan kanjilñitlutiñ. Ukpiqsriuraallakkaluaqhutiñ akkuniisunajaqani aasiñ uuktuaqsiuliq tikitman qapiqtigagñiqsut. ¹⁴ Nautchiaksratli kataktuat akunğatnun kakitlağnat atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik, aglaan isumatuyaalhum umialgulhumlu suli quvianañan marruma iñuuniaalhum suqutiginisitağigaa ukpiqsriñiq, aasiñ asiañat piğutlaitçhuq. ¹⁵ Nautchiaksratli kataktuat nunagiksaamun atriqaqtut tamatkuniña tusaaruanik tusaayugaallautamik akuqtupağataqlugu. Tamatkua tupiginiğaat Agaayyutim uqalha aasiñ asirriaqaqhutiñ anuqsruñikun, suli iñuusiniçh atlaññuqtauplutiñ.

Naniq Ataani Utkusium

¹⁶ “Kia iñuum ikitnamiuñ naniq matutlaitçhaa utkusiniçmik naagaqaa ilitlaitçhaa ataatnun siñiğviich. Aglaan ilirağigaa naniqağviniçmun, iñuilli isiqtuat taututlarut naniqaqman. ¹⁷ Qanutchipayaaq irikkaauruaq sagvikkaugisiruq, suli qanutchipayaaq matukkaauruaq paqitaugisiruq. ¹⁸ Qaunagititçhi taatnamik qanuq naalağnisilaapsitñik atakkii kisupayaaq piqaqtuaq akuqtullaagisiruq, aglaan taavruma piqañitçhuam anni-agisigaa taamnaunniñ mikillapiaqtuaq piğikkani.”

Jesus-ñum Aakañalu Aniqatiunilü

¹⁹ Jesus-ñum aakañan suli aniqatiunini utlañniğaat. Aglaan tikilguiñniğaat iñugiakpaitlutiñ. ²⁰ İlañata iñuich nipliutiniğaa Jesus, “Aakanlu aniqatiutinlu qichaqtut kigga qiñiğukhutin.” ²¹ Jesus-ñum nipliutiniğai iluqaisa, “Aakagigiga aniqatigigitkalu makua tusaaruat uqalhanik Agaayyutim tupigiqlugulu.”

Jesus-ñum Quunniğutitkaa Narvaq

²² İlañatni uvlut Jesus maliguaqtiniñu ikiniqsut umiamun, ilaa nipliqluni, “Ki, ikaaqtal iğluanun narvam.” Tarra ayaksaagñiqsut. ²³ Tinilğaqsiağviniçmikni Jesus siñiksagñiqsuq. Tavrakñatchiaq anuqliguutiqpauragñiğai narvami, umiañat immiaqsipługuasiñiñ suli iluqatiñ navianniuliqhutiñ. ²⁴ Maliguaqtaiñ utlaklugu Jesus itiqsagñiğaat nipliqlutiñ, “Irigii, Ataniq! Kiviaqsirugut.”

Jesus makitluni iñiqtiniğaa anuği qaiqpauratlu. Añniğuiqman quunnitçhiağullapi-agñiqsuq. ²⁵ Tavra Jesus-ñum nipliutiniğai maliguaqtini, “Naami ukpiqsriñiqsi?”

Aglaan quvigusurñiqsut iqsilīqhutiñ, aasiñ uqaqhutiñ iñmiknun, “Qanusuniqpa una iñuk anuñimunniñ qailīqpauratlu kamagivatrur?”

Jesus Mamititchirurq Iñugiaktuanik Irrusiqluhimik

²⁶ Jesus maliguaqtailu tinilgaqsiagniqsut nunajanun Gerasene-nagmiut, igluanun narvañan Galilee-m. ²⁷ Jesus niupman umiamiñ paañigaa iñuum nunaqqimiñ irrusiqluqaqtuam. Taamna iñuk atnuñailaagañiqsuq aimmitlaiqhuni, aglaan nayuu-tiraqniqsuq iluvigni. ²⁸ Tautukamiur Jesus igitluni isigaiñun nipliñiqsuq nipi-tusiqluni, “Jesus, igñiña Qutchiññiqsrauram Agaayyutim, suniaqpiña? Inigikpiñ anasiññuqsauñitluna!” ²⁹ Nipliutiniñaa taavrumiña atakkii Jesus-ñum tiliplugu irrusiqluk anitquplugu ilaaniñ. Aippaavak añallaqluñigaa akulaiqlugu. Tigurau-galuagaqtuq argailu isigailu. Qilīqsruqlugich kalimñiñnik kiktugaagañigai, aasii iñuilaamuktitaqlugu irrusiqluum. ³⁰ Jesus apiqsruñigaa, “Kisumik atiqaqpich?”

Taavruma kiuniñaa, “Uvaña atiga Iñugiaktuaq,” atakkii iñugiakhutiñ irrusiqluich isiqsimaniqsut ilaanun. ³¹ Irrusiqluich iniqsruañigaaat Jesus tuyuñitquñitlutitñ samuña natiqsiñaitchuamun. ³² Uvvaasiñ iñugiallapiaqtuat kuniat qanimi niñiñiagniqsut qim-igaami. Irrusiqluich iniqsruañigaaat Jesus aullaqtitquplutiñ kunianun. Jesus-ñum aullaqtinniñgai tamatkununa. ³³ Irrusiqluich anikamiñ iñuñmiñ isiqniqsut kunianun. Iluqatiñaasiñ kuniat pañaliñniqsut ipnakun. Naparañniqsut narvamun aasiñ ipiplitiñ.

³⁴ Iñuich munaqsriuat kunianik tautukamitruñ taamna atuumaruaq, qimakhutiñ tusaayugaagutiginiñaaat nunaqqimi avataaniñ. ³⁵ Iñuich utlautiniqsut tautugiaqhutiñ supmagaisa. Tikitñamitruñ Jesus paqinniñaaat iñuk anitchivigikkaña irrusiqluñnik aqup-piruaq isigaiñi Jesus-ñum, atnuñaaqaqhuni suli qauñrimmaağikhuni. Iñuich tamatkua iqsitchañniqsut. ³⁶ Tamatkua munaqsriuat tautuktuat taavrumiña uqautiginiñaaat iñuñnun qanuq iñuum mamitikkauñha. ³⁷ Iluqatiñ Gerasene-nagmiut apiqsruñigaaat Jesus aullaquplugu iqsilīllapiaqhutiñ. Jesus ikipluni umiamun utiaqsiñiqsuq Galileemun. ³⁸ Iñuum anitchivigikkañan irrusiqluñnik inigñigaa Jesus, “Maligukkaluağikpiñ.” Aglaan Jesus-ñum aullaqtitkaa nipliutiplugu, ³⁹ “Ailutin uqağiağiñ Agaayyutim savaut-tutaanik ilipnun.” Taamna iñuk nunaqqimukhuni uqaqsiñiqsuq qanuq Jesus-ñum savauttutaanik iñmiñun.

Jairus-ñum Pania suli Ağnaq Aksinñiktuaq Jesus-ñum Atnuğaañanik

⁴⁰ Jesus utiqami igluanun narvam iñugayaat pağlagaat atakkii utaqqiñiñaaat. ⁴¹ Iñuk atilik Jairus-mik, sivulliuqtaa Jew-ñuruat katrağviata, tikiuaniqsuq. Punniqsuq isigaiñun Jesus-ñum iniqsruqlugu kiñuniñmiñuquplugu, ⁴² atakkii panitaulua, qulit malğunñnik ukiuqaqtuaq, tuqaqsiñiqsuq. Jesus taamuñaqami iñugiaktuat iñuich tatviksraiñiñaaat avataaniñ. ⁴³ Iñuich akunğatni itmiñiqsuq ağnaq aunaqs-ruguitlaiqsuq qulit malğunni ukiuni. Akilīqsuutigigaluagañigai suuraapaani taak-tinun, aglaan kia-unniñ mamitilguiñiñigaa. ⁴⁴ Akunğatigun iñugayaat ağnam ut-laklugu tunuaniñ aksinñigaa Jesus-ñum akuagun atnuğaañan. Tavrakñatchiaq aunaqs-ruguiqsñiqsuq. ⁴⁵ Jesus apiqsruñiqsuq, “Kia aksikpaña?” Iluqatiñ naluniñiqsut. Peter nipliñiqsuq, “Ataniiq! Iñuich tatviksraiqhutiñ tinurağaatin. [Naagauvva apiqsruqtutin kimun aksiksilaaqnik?”] ⁴⁶ Aglaan Jesus nipliqsuq, “Kia-imña aksikkaaña. Iñisimaligiga anipman sanñigikkağa uvamniñ.” ⁴⁷ Ağnam tautukamiur ilitchuğikkauñhi utlautiniqsuq uulillağmi putluni Jesus-ñum isigaiñun. Sivugaatni iluqaisa iñuich uqautiniñaa suvaata aksilhanik Jesus suli qanuq iluaqsikkauñhi tavrakñatchiaq. ⁴⁸ Jesus uqautiniñaa, “Ağnaaq, [quviatchauğigiñ,] ukpiqsriñiqpich iluaqsipkağaatin. Aullañhiñaaguqtutin tutqiksilitin.”

⁴⁹ Jesus uqaqtitlugu kiliktuiruaq tikiñniqsuq Jairus-mun nipliqhuni, “Paniuran tuqu-ruq. Ilaksiatqinñiaqnagu ilisautri.” ⁵⁰ Aglaan Jesus-ñum tusaaplugu nipliutiniñaa Jairus, “Iqsinaq; ukpiqsriñhiñiñi. Paniuran iluaqsigisuruq.” ⁵¹ Tikitñamiñ tupiğmun Jesus-ñum isiqunitchai iñuich avataagun Peter, John, James suli ililgaam aapañalu aakañalu. ⁵² Iluqatiñ iñuich qiaplutiñ kiñuvğugaat ililgaq. Jesus nipliutiniñgai, “Qianasi.

Ililgaaq tuqujitchuq, siñiksiñaqtuq.”⁵³ Iluqatij mitautigiaqsigaat ilisimaplugu agnauram tuqułha. ⁵⁴ Aglaan Jesus tigukamigich argai tuqułgnigaa, “Niviaqsiaq! Makittin.”⁵⁵ Ililgaaq iñuutqinjñiqsuq makitluniasiiñ tavrakjatchiaq. Jesus-tavra tilisiñiqsuq aatchuqplugu niqiksrajanik. ⁵⁶ Anayuqaak quvigutchanjqsuk. Aglaan Jesus-ñum uqaqujññigik kisumun taavrumiña atuumaruamik.

9

Jesus Aullaqtitkai Qulit Malguich Maliguaqtini

¹ Jesus-ñum katipkaqamigich qulit malguich maliguaqtini sanjiksriññigai anitchitlasiplugich irrusiqlunjik suli mamititchitlasiplugich atniğñautinik. ² Taatnaanikami tuyuginigai quliaqtuağiaquplugich anayyuqautaanik Agaayyutim suli iħuaqsiitquplugich atniğñaqtuanik, ³ nipliħuni, “Aullautriñiaqasi iglaugupsi: ayaupiamik unniñ injularim puukatjanik unniñ niqiksrapisitñiglu unniñ manijmigli naagaqaa atnugaatqiutiksrapisitñik. ⁴ Kisupayaam akuqtuqpsi nayuutiyumausi taavrumani inaan aullağniaħapsitñunaglaan taavrumakja. ⁵ Iñuich nani akuqtunjtipasi unitchumagiksi taamna nunaaqqiq aasii ipsuktuglugu apyuq isigapsitñiñ. Taamna kilgutaugisuruq ilinjitñun akuqtuñisilaanjanik tusaayugaagiksuamik.” ⁶ Maliguaqtit aullaqamij iglaunqsut nunaaqqiurapayaatigun quliaqtuaqhutij tusaayugaallautamik suli mamititchiplutij iñunjik nanipayaq.

Herod-ñum Qanuğviiħha

⁷ Herod-ñum, anjalatauruam Galilee-mi, tusaanigai iluqaisa Jesus-ñum savaani. Tupanajqsuq atakkii iñuich uqaqhutij John Paptaaqtitchiri iñugutqinjñiplugu, ⁸ ilanjich uqaqhutij Elijah sagvigñiplugu, ilanjitsuli uqaqhutij sivuniksriqiri injilgaaqnisaq iñugutqinjñiplugu. ⁹ Herod niqliqsuq, “Uvanja John niaquiqsitağa, aglaan una iñuk kisuuniqua tusaqsragikkağa tamatkunuuna?” Taatnamik ilitchuğisunjigaa Jesus kisuu-tilaana.

Jesus Nigipkairuq 5,000 Anjutinik

¹⁰ Uqqiraqtit utiqamij uqautigaat Jesus iluqaanik savaagikkağmiknik. Uvvaasiñ aullaqatiginigai kisiitñik nunaaqqianun Bethsaida-m. ¹¹ Iñugaagruich tusaakamitruj malinjigaat. Jesus-ñum paglaplugich uqautinigai anayyuqautaanik Agaayyutim, suli iħuaqsiplugich tamatkua ikayuğnaqtuat. ¹² Unnuksraaqhuni siqiniq nipipman, qulit malguk maliguaqtit utlanjigaat Jesus nipliutiplugu, “Tuyugikkich iñuich nunaaqqiuranun suli nautchiivilijnun nullagñiurağiaqulugich suli niqiksrağiaqulugich, atakkii iñuilaamiittugut.” ¹³ Jesus nipliutigai, “Naagga! Aglaan ilipsi, aatchuqsigich niqiksrajanitñik.” Tamatkua kiunigaat, “Uvva piqağaluaqtugut tallimanik qaqqianuranik suli malgunjik iqalugauranjik. Tauqsigiaquvisigut niqiksrajanitñik iñugaagruich?” ¹⁴ Anjutit 5,000-siyunnaq iñugiaktigirut tarani. Jesus nipliutigai maliguaqtini, “Iñuich aquvitichigik malgukipiaq qulinullaalugich.” ¹⁵ Maliguaqtit iñupayaat aquvitinigaich. ¹⁶ Jesus tigunigai tallimat qaqqurat suli malguk iqalugauraak aasii aagluqhuni qilanjmun quyyatigiplugich. Avguağai qaqqut iqalugauraaglu qaitlugich maliguaqtim-iñun autaağutigitquplugich iñun. ¹⁷ Iñuich niginiqsut nigisuiğataqhutij. Tavra maliguaqtit immiğniğaiç qulit malguk aguupmaich ilakunik.

Peter-m Uqautiginigaa Kisuutilaana Jesus-ñum

¹⁸ Ilaatniguuq Jesus agaayupman kisijnjuqhuni maliguaqtaiñ utlanjigaat. Jesus-ñum apiqsruğigai, “Kisuunasugivatja iñuich?” ¹⁹ Maliguaqtaiñ kiugaat, “Ilanjisa uqağigaat John paptaaqtitchirauniplutin, ilanjisasuli Elijah-ñuniplutin, atlatlu uqaqhutij sivuniksriqiri injilgaaqnisaq iñugutqinjñiplugu.” ²⁰ Jesus apiqsruğigai, “Ilipsiasiiñ? Kisuunasugivisitja?” Peter-m kiunigaa, “Ilvich Christ-ñurutin, anniqsuqti akiqsruutauruaq.”

Jesus-ñum Uqautiginigaa Tuqutiksranilu Anjpkakkauiksranilu

²¹ Jesus-ḡum iñiqtilapiaḡniḡai uqautigitqun̄itluni kisuutilaaḡmiñik kimununniiñ. ²² Uqautipsaaḡniḡai, “Sivulliuqtiḡruatlu, qauk̄liñisa agaayuliqsitlu suli aglaliqirit naglik-saaqtitkisigaat ayaglugulu Iḡñiña Iñuum tuqulluguasiñ. Aglaan piñayuakkun uvlut an̄ipkakkauḡisuruq.”

²³ Iluqaisa nipliutiniḡai, “Kia iñuum maligukkumiña suksraaqtaksraḡigaa pisul̄i, iqsriutilugu sanniḡutani uvluḡaḡikpan aasii maligluḡa. ²⁴ Atakkii kia iñuum an̄iḡiniaḡumiḡ iñuul̄i tammaiḡisigaa, aglaan kiapayaaq tammaiḡumiḡ iñuul̄i piqutiḡiluḡa piññakkisuruq il̄umun iñuul̄iḡmik. ²⁵ Iñuum piññaktaaḡiñiñaugaluaḡaa suura-payaaña marruma nunam aglaan tammautiḡisigaa iñuul̄i. Sakuuguraḡniañha sumun atuḡumiñaitchuq! ²⁶ Il̄apsi kan̄jugivalukkaat̄ña il̄isauttutitkalu sivuḡaatni iñuich suksraaḡan̄it̄chuat Agaayyutmik. Taatnatun Iḡñiñan An̄utim kan̄jugiḡisipmigaaptuuq utiḡumi kamanautiqaḡuni aapamisun piqasiḡuni ipqitchuanik isaḡuliḡnik. ²⁷ Il̄umun nipliutiḡipsi, Iñuqaqtuq il̄an̄it̄nik uvani makitaruat tuqun̄aiñḡaḡmiḡ q̄iñiḡniatuanik Agaayyutim an̄aayuuqautaanik.”

Jesus-ḡum Atlan̄juqtilha

²⁸ Akun̄niqsaan̄anikman Jesus-ḡum kayun̄iutiplugich Peter-lu, John-lu suli James mayuḡniqsuq qimiḡaamun agaayutyahuni. ²⁹ Agaayupkaḡlugu q̄iññaña atlan̄juḡniqsuq atnuḡaan̄il̄u qivliqisiraauraḡhut̄iñ. ³⁰ Tavrak̄n̄atchiaq malḡuk an̄utik uqaqatiḡiniḡaak Jesus. Taapkuak Moses-lu Elijah-lu ³¹ aasiiñ q̄iññan̄ak qaummaḡiñallan̄niqsuq. Uqaqatiḡiniḡaak Jesus tuqqutauliksraḡaḡun Jerusalem-mi Agaayyutim sivun̄niutaagun. ³² Peter-lu piqatail̄u siñiñnial̄il̄lapiaḡniqsut, aglaan itiqamiḡ tautuḡniḡaak Jesus kamanath̄agun qichaqatiḡiplugu malḡuk an̄utik. ³³ An̄utik unitkaqsipmatku Jesus Peter-m nipliutiniḡaa, “Ataniiq, nakuullapiaqtuq uvaniil̄iḡput. Nappaitquḡuptigut nappaiñayaqtuḡut piñasunik palapkaaksranik, atautchimik ilipnun, atautchimik Moses-mun suli atautchimik Elijah-mun.” Il̄isiman̄itkaluaḡniḡaa uqaḡikkani. ³⁴ Peter uqaqtitlugu nuviyam qulan̄iutiḡniḡai; maliḡuaqtai iqsitchaḡniqsut nuviya qulan̄iutipman. ³⁵ Nipi nipliqsuq nuviyamiñ, “Tavrataamna Iḡñiḡa piksraqtaaḡikkaga; naalaḡniyumaḡiksi.” ³⁶ Uqaḡuiḡman Jesus kisiñḡuḡniqsuq. Taipkunani uvluni maliḡuaqtaiñ uqaqatiḡiñiñḡaak kisumununniiñ tautukkaḡtiḡ.

Jesus Ihuasipkaiñiqsuq Nukatpiaḡrun̄mik Irrusiḡl̄ul̄iḡmik

³⁷ Uvlutqikman Jesus-lu piñasutlu maliḡuaqtai atqaqamiḡ qimiḡaamiñ iñugiaktuat iñuich paaḡniḡaak Jesus. ³⁸ Iñuk nipliḡniqsuq akun̄gatniñ iñugayaat, “Il̄isautrii, tautullagun̄ iḡñiḡa, tarra iḡñit̄ualuga. ³⁹ Irrusiḡl̄uum an̄alatmani kapyaaqsiñiqsuq. Ilaa qiluraḡallapiagaqtuq suli innul̄iqiaqsuruq qaniḡmigun. Irrusiḡl̄uum atniaqtu-iñaga suli unitl̄aiḡl̄ugu. ⁴⁰ Uqapsaaḡaluaḡitka maliḡuaqtitin anitquplugu taamna irrusiḡl̄uk aglaan anipkalguiñniḡaak.” ⁴¹ Jesus kiusriñiqsuq, “Ukpiqutaiññiaqpat ilip-sit̄ni. Naagasuli killukuaqm̄isi. Qanutunaglaan nayuqtiḡiraksraḡivisi? Qanutunaglaan iḡl̄utuqtiḡiraksraḡivisi?” Tavr̄ali nipliutiniḡaa iñuk, “Uvun̄autisaqs̄un̄ata iḡñiḡiñ!” ⁴² Nukatpiaḡruum utl̄autiñh̄ani irrusiḡl̄uum ulḡuqsraaqtinniḡaa nunamun q̄iḡsruqtitkaqsip̄lugu. Jesus-ḡum iñiqtiḡniḡaa irrusiḡl̄uk aasiiñ mamititlugu nukat-piaḡruk utiqtitlugu aapan̄anun. ⁴³ Iluqatiḡ iñuich quviḡusuutiḡiniḡaak kamanaqtuaq san̄ḡiḡikkana Agaayyutim.

Jesus-ḡum Uqaqatiḡitkaa Tuqqutauliksran̄i

Iñuich quviḡusukt̄itluḡitsuli Jesus-ḡum savaaḡikkan̄anik nipliutiniḡai maliḡuaqtini, ⁴⁴ “Piiḡuḡniaqnagu una uqauttutiḡiniakkaḡa ilipsit̄n̄un! Iḡñiña Iñuum aatchuut̄iḡikkauḡisuruq iñun̄nun tuqqutqulugu.” ⁴⁵ Aglaan qanuutautilaḡa uqaqatiḡikkana iriqsimaniqsuq maliḡuaqtaiñiñ. Taatnaḡlugu kan̄iqsilguiñniḡaak. Taluqsraḡhut̄iḡ apiqsrulguiñniḡaak taavrumuuna.

Kiña Kamanaḡniqsrauva?

⁴⁶ Maliguaqtit qapiqtai litraaqsiñiqsut nalliqtiñ kamanagñiqsraupmagaan. ⁴⁷ Jesus-ñum ilisimanigai isummatilaanjat. Qiññuağniğaa ililgaaq inillaklugu saniqqamiñun ⁴⁸ nipliutiplugich tamatkua, “Kisupayaam akuqtugumiun ililgaaq pisigiluña tavra akuqtugaana; sulı kisupayaam akuqtugumiña akuqtugisipmigaa taamna tuyugirigikkağa. Iñuk kamanaiññiqsrauruq akunnapsitñi ilaa kamanagñiqsrauruq.”

Akitñaqtugitichuaq Uvaptiknun İlagillapiağikput

⁴⁹ John niplıqsuq, “Ataniiq, tautukkikput iñuk anitchirağaqtuq irrusiqñunıku atuglu atqıñ. İñıqtıgıkput atakkii uvagut ilağıñıtılu.” ⁵⁰ “Nutqaqtinnıağaiqsıun,” Jesus-ñum nipliutiniğaa atlatlu maliguaqtai, “Atakkii kiñapayaq akıllıqısuñıtıchuaq ilipsitñik ilipsitñıktuqtuq.”

İlağısa Samaria-ğmiut Akuqtugungıtıchaat Jesus

⁵¹ Jesus-ñum ilıtıchugıkamiun utıqtuksraulı Agaayyutmun isummıgñıqsuq Jerusalem-mugukhuni. ⁵² İglauğımiñi tuyuqagñıqsuq uqqıraqtıñnik sıvumiñi nunaaqqianun Samaria-m itqanaiyautıtıqıpluni tukkuksrağmiñik. ⁵³ Aglaan iñuıch tarani akuqtuñıñniğaat atakkii Jerusalem-muñıaqhuni. ⁵⁴ James-ñum sulı John-ñum, malıgıuaqtıkkıñ, tautukamıtıku taamna nipliutiniğaa, “Ataniiq, qıññuaquvisıguk ikniğmik qılağmiñ piyaqquıyaqulıtu tamatkuniña?” ⁵⁵ Jesus-ñum kiñıaqıugıch iñıqtıgıñıgai. ⁵⁶ Aasıñ Jesus malıgıuaqtai lu iglaunıqsut atlamun nunaaqqiuramun.

İluqnaungıtıchuat Malıgıuaqtı

⁵⁷ İgliqtauğımiñi iñuum nipliutiniğaa Jesus, “Malıkkısiğıki piñ napmupayaagıvıch.” ⁵⁸ Jesus-ñum kiuniğaa, “Kayuqtut sısiqatut, sulı tıñmiurat sılamı ugluqağıñ, aglaan İğñıña İñuum inıksraitıchuq mıngıuıqsıağvıksrağmiñik.” ⁵⁹ Jesus-ñum atla iñuk nipliutiniğaa, “Malıñña.” Aglaan taavrıma iñuum nipliutiniğaa, “Ataniiq, sıvıllıulıtu aılaña ilıvıgiağılu aapaga.” ⁶⁰ Jesus-ñum kiuniğaa, “Ki, tuqunaruat ilıvıglıtrıñ tuquruagıkkıqtıñ. Aglaalı ilvıch qulaıqtıuağıağıñ añaayıqıtaanı Agaaıyıtım naniıpayaaq.” ⁶¹ Atla iñuk niplıqsuq, “Ataniiq, malıkkısiğıki piñ. Aglaan sıvıllıulıtu qıñıgıuıqsaağıağılagıch ilağıkkatka.” ⁶² Jesus-ñum nipliutiniğaa, “Kiña iñuk nunıuıqtıuaq kiñıağıtıgalıtu atıgımiñıtıchuq sumun añaayıqıtaanı Agaaıyıtım.”

10

Jesus Tuyugıgai Malıgıuaqtı

¹ Kiñuagun taavrıma atangıruuq piksraqtıuq piñasukıpiaq qulıt malğunıku iñunıku tuyugıplıgıch malğıullaaplıgıch. Aullaqtıtkai sıvumiñi nunaaqqıpayaanun tıktıchagı-makkağmiñun. ² Jesus-ñum nipliutiniğai, “Katıtaksraqtıgıalıtıuq aglaan savaktı katıtıchırksrat ikıtıt. İñıqsruğımaısi atanganun katıtıchıvıum tuyupsaaqılu katıtıchırksranıku savaqıluğıch nautııvıñmiñi. ³ Aullañıñıaurısi. Tuyugıniagıpsı ipnaiyaatun lılaa akunğatnıun amaqtıt. ⁴ Aullañıñııaqası manıkuıvıramıku naagaqaa puukatauramıku naagaqaa sakpakkımi; iglıqtıuğıpsıtñi nutqaqtıgıniagısi kısımununıñ. ⁵ Supayaamı isıgñıgıpsı tupıgımun nipliutıyımagısi, ‘Tıtqıun iñıñun uumanı tupıgımi illı.’ ⁶ İñuk tavrani iñuunıagıniqpan piqıpsrılıni tıtqıutmik, taamna tıtqıun ittıñıağısirıuq ilaani. Aasıñ taatniingıñıñıku taamna tıtqıun utıgısirıuq ilipsıtñun. ⁷ Nıyıtıyımısi taavrımanı tupıgımi niğılısılu imıgısuılu qanıtıchıpayamıku aatıchuqısi, atakkii savaktı akılısıaksraqtıksrauruq. Nuktıgıniagısi tupıgımiñ atlamun. ⁸ Supayaamı nunaaqqımuqıpsı pağılapısi niğıyımısi payıgıtıatnıku, ⁹ mamıtıtıçılısı atniğñıaqtıuanıku taavrımanı nunaaqqımi, uqautıluğıch iñuıch, ‘Añaayıqıtaanı Agaaıyıtım qallıruq ilipsıtñun.’ ¹⁰ Aglaan nunaaqqımuqıpsı nani iñuıch pağılanıtıpası niplıgımaısi tumıtıchaanı, ¹¹ ‘Apyua nunaaqqıpsı isıgıtıknıñ ipsıktıgısiğıkput; aglaan itqıgıyımagıksı una, Añaayıqıtaanı Agaaıyıtım qallısgaası!’ ¹² Uqautıgıpsı, atanııvıum uvıluanı Agaaıyıtım ilunğıtıluqıksıgai Sodom-mıut

qaunagiaqsipluguasii. ³⁵ Uvlutqikman manniññigaa malguyunik nullagvium iñua uqautiplugu, 'Qaunagiyumagiñ. Tikiumatqikkuma tamaunnaagluna akiligiisigiga qaunaksriipkun ilaanik akiqsruutiqağniğupkiñsuli.'" ³⁶ Jesus-ñum apiqsruğniğaa ilisautri, "Qanuq isumaniqich taapkunuuna piņasutigun? Nalliat iñuuqatauva taavrumuñña iñuñmun añallaqlukkauruamun tigliniaqtitigun?" ³⁷ Aglaliqirim kiuniğaa, "Taamna nagliktuiruaq ilaanik." Jesus-ñum nipliutiniğaa, "Taatnatun iñuuniagiñ."

Jesus-ñum Isiqattaagvigigik Martha-lu Mary-lu

³⁸ Jesus maliguaqtiniñu iglautuiñaqhutiñ tikiññiqsut nunaaqiuramun. Agnam tavrani atilgum Martha-mik aiyugaağniğaa kinuniğmiñun. ³⁹ Aasiñ aniqatiqağniqsuq atiqaqtuamik Mary-mik. Aquptaaqhuni isigaiñ saniğaatnun atanguruam naalaqtuağniğaa ilisautripman. ⁴⁰ Aglaan Martha alapisrautiqağniqsuq suraksrağayaagmiñik. Ut-laklugu Jesus uqautiniğaa, "Ataniiq, sugiñtipuñ aniqatma kisivripkaqmaña? Uqauttuñ uvuñjaqulugu ikayuğiağluna!" ⁴¹ Atanguruam kiugaa, "Annaa, Martha! Isumaaluktutin supayaanik. ⁴² Aglaan atausiq piitchuillaqiaqtuq. Mary-m piksraqtaagigaa nakuuniqtaq atlat piigumiñaisañat ilaaniñ."

11

Jesus Ilisautriruq Agaayuhikun

¹ Iñañatni uvlut Jesus agaayulgiññiqsuq kisiñjuqhuni. Agaayunñaiqman iñañata maliguaqtaiñ nipliutigaa, "Ataniiq, ilisauttutigit qanuq agaayuhiksraptiknik John ilisautripmatun maliguaqtimiñik." ² Jesus nipliutiniğai, "Agaayugupsi itnağusi, 'Aapapta:

Iñupayaaq nunami kamaksriñi ilipnik ipqiqsitlugu taavrumuuna atqiñ.

Aullağniñi añalatchiñiñ iñupayaanik.

³ Aatchuqtigit uvlugağikpan niqimik inuğikkaptiknik.

⁴ Natqigutiluta killuqsautiptiknik

natqigutrisimaaqmatun savamaqñuutriruanik uvaptiknun.

Sivulliutiniaqasigit uuktuaqsiuğimun.'"

⁵ Jesus nipliutigai maliguaqtini, "Iłapsisamma utlakkayağaa ilauraani tupqanun unnuami nipliutilugu, 'Iłauraan, simmiliaksrağutuna piņasunik qaqqianik. ⁶ Iłauraaga iglauruaq tikiumaruq tupimnun. Niqaitchuna nigipkautiksrajanik.' ⁷ Iłauraanjan kiunayağaa tupqum iluaniñ, 'Iłaksianaña! Talu kiluusaaniktuq. Qitunğatkalu uvañalu nallaaniktugut. Makitchuñitchuna aatchuğiağutin.' ⁸ Uqautigipsi, una makitchuñitkalu-ağuni aatchuğiağlugu qaqqumik ilauraagihagun, makitchumiñaqtuq aatchuğiağlugu inuğikkajanik atakkii taamna iniqsruqtuiñaqhuni. ⁹ Taatnamik nipliutigipsi, Iniqgupsi qaisaugisiruq ilipsitñun; pakaaqagupsi paqitkisigiksi; katchaktuğupsi talu añmakkauniaqtuq ilipsitñun. ¹⁰ Atakkii kisupayaaq apiqsruqtuaq akuqtuigisiruq, sulii pakaaqatuaq paqitchigisiruq, sulii talu añmakkaugisiruq kisupayaamun katchaktuqtuamun. ¹¹ Uvva kisupayaam aapauruam aatchuğayaqpaun iğni nimigiamik iniqsruqpani iqalaktuğukhuni? ¹² Naagaqaa aatchuğayaqpaun putyuutiliñmik iniqsruqpani manniksuğukhuni? ¹³ Pigiitchaluaqhusi ilisimarağigiksi qanuq aatchuñiksraqsi nakuuruanik qitunğapsitñun. Maatnaasu Aapa pakmaniittuaq aatchuñiapiqtuq Ipiqtchuamik Ir-rutchimik tamatkununa iniqsruqtuanun inimiñun."

Jesus-lu Beelzebul-lu

¹⁴ Jesus anitchiñiqsuq irrusiqlunmik uqalguitchuamik. Aasiñ irrusiqluk anipman taamna iñuk uqaaqsiñiqsuq. Iñuich quvigutchanñiqsut ¹⁵ aglaan iñañich nipliqhutiñ, "Beelzebul-ñum, añalataata irrusiqluich, qaitchiñigaa sanñimik anitqataitlasiplugu." ¹⁶ Atlat uuktuağuklugu Jesus apiqsruğniğaat savaaqauqlugu quvinqaqtuamik ilitchuqutaulugu Agaayutmun tuyuğitilaanjanik qilañmiñ. ¹⁷ Aglaan Jesus-ñum ilisimaniğai qanuq isummatiqat. Nipliutiniğai, "Iñuich nunaaqkpañmi akikñautikpata avatmun makitayumiñaitchuq akuni. Atanguviich

aviksimagumij suksraungigñiaqtut. ¹⁸ Taatnatuntuuq tuungauim irrusiqłunij avgumagumij akikrjaqtuutilutij avatmun anjaayuqautaa isukhññiaqtuq. Nipliqsusi anitchirağagnipluņa irrusiqłunijnik atakkii Beelzebul qaitchipłunjaguuq sanjnimik savaaqatlasipluņa taatnatchimik. ¹⁹ Anitchirağaguma irrusiqłunijnik Beelzebul-kun kisukun maliguaqtigikkasi anitchiraqmirağivat? Tarra ilinjich atanniqsuqtiginiagisi ilisimanaqsilugu killukuapiağataqtilaaqsi. ²⁰ Aglaan anitchirağaqtuņa irrusiqłunijnik Agaayyutim irrusilłautanagun, taavrumuuna nalupqinaitchuq Agaayyutmun aullağniinjaniktılaaņa anjaayuqautaa akunnapsitñi.” ²¹ “Sanjñiruam iñuum paqnasimaaqmagich satkupayaani qaunaksripluni tupigmiñik, suurai tiglikkautłaitchut. ²² Aglaan sanjtluktuum anjuyaklugu akiilikamiuj aullautirağigai satkui tunjnavigikkani, avguqługich tiglikkani piqatmiñun. ²³ Iñuk piqataunjitchuaq uvamni akikñautiruj uvamnun, sulii iñuk katitchiqataunjitchuaq siamitchiłhiñiaqtuq.

Irrusiqłuk Utiqtuq

²⁴ “Irrusiqłuk anikami iñunmiñ iglauraqtuq paliumaruakun nunakun pakakhuni minguiqsiallagviksrağmiñik. Paqinjñamiuj nipliqsuq, ‘Utigñiaqtuņa tupigmun unisağikkamnun.’ ²⁵ Utiqami paqinnigaa ini salumaplugu sulii iħuaqsasimapluni. ²⁶ Aasiñ anipluni aggiutigai tallimat malguich irrusiqłuch pigiitłuktuat injmiñiñ. Isiqhutij iñuuniagñiqsut tavrani. Taamnaasiñ iñuk pigiililłunijniqsuq sivuanigñiñ.”

Quvianapiağataqtuaq

²⁷ Jesus uqaqtitlugu ağnam iñugayaaniñ nipliutinigaa, “Qanutun quvianaqtigiva ağnaq igñiruaq ilipnik sulii miluktitulit!” ²⁸ Jesus-ñum kiunigaa, “Aa, aglaan qanutun quvianatluktigivat tamatkua tusaaruat uqałhanik Agaayyutim aasiñ tupigiplugu!”

Qasilirut Quvinaqtuamik Savaaqaqplugu

²⁹ Iñuich iñugiaksisiñaaqsipmata Jesus uqaqsiñiqsuq, “Iñuich uvlupak pigiitchuanjruat qinğuktut quvinaqtuamik savaamik ilitchuqputaulugu kisuułilaamnik, aglaan qinğumiñaitchut taatnatchimik. Qinñiħhiñagisigaat quvinaqtuaq savaaq atuuqmatun sivuniksriqirimun Jonah-mun. ³⁰ Igñiņa Iñuum ilitchuqputauniaqtuq iñunjun mar-rumani uvlumi, atriplugu sivuniksriqiri Jonah ilitchuqputauruaq iñuiñun Nineveh-m. ³¹ Atanniivium uvluañi atanğuruam ağnam agğiqsuam unjallamiñ maatnaasu patchisigigisigai iñuich iñuuruat uvlupak atakkii taimmani iglaunijquq unjasiksuamiñ naalağnityaqhuni Solomon ilisautripman puqutmigun. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Solomon-miñ. ³² Atanniivium uvluañi iñunjisa Nineveh-m patchisigigisip-migai iñuuruat pakmapak, atakkii taimmani isummitqinjñiqsut mumikhutij killuqsaut-mikniñ tusaakamitruj Jonah-m quliaqtuaqalħa. Atanjii, iñuk maaniittuq kamanatluktuaq Jonah-miñ!

Qaumman Timimun

³³ “Kia-unniñ ikitnamij naniq iritłaitħaa naagaqaa ilitłaitħaa ataanun utkusium aglaan ilirağigaa naniqağvinmun. Iñuilli qinğumagaat qauma isigumij. ³⁴ Iriñi nan-nisun ittut timipsitñun. Irrakkiñ qinñitłakpaknik qaunagilguniaqtutin aullapayaaguvich. Aglaan irrakkiñ pigiitpaknik saptaaqsiñiaqtutin. ³⁵ Qaunagititħi qaumaruaq ilupsitñi taaqtuanjitchumuq. ³⁶ Iluqani timin qaummaagikpan, ilaņa taaqtuamiisunjaqani, qaum-maagikkisiruj iluqaani, atrilugu naniq qaummatripmatun ilipnik qaumamiñik.”

Jesus-ñum Upyaktugai Ukpinjuaqtit

³⁷ Jesus uqanaiqman, Pharisee-ñuruam aiyugaagñigaa nigijaqtuaqplugu. Maliklugu nayummagatağniqsuq tamaunja nigiaqsipłuniasiiñ. ³⁸ Pharisee-ñuruuq atlasuktuq ilitħugikamiuj Jesus-ñum igğunjsilaanjat arganiñ nigigaluaqani. ³⁹ Atanğuruam nipliutinigaa, “Aatai Pharisee-ñuruasii, salumapkairusi qaalħiñanjitñik qallutipsi sulii puggutapsi, aglaan ilupsitñi immaukkaqtusi ivayaqtuğimik sulii pigiililqihimik. ⁴⁰ Ukunani ilisağungitchalukkut. Agaayyutim iñiqtağigik iluqaanik qaanalul ilualu. Taatnatuntuuq iñiqtağigik iñuum timaalu isumaalu. ⁴¹ Aatħuutigisiuj immanjat

qallutipsiļu puggutapsiļu nagliņnaqtuanun. Taatnağupsi suapayaaq salumagisiruq sivuğaani Agaayyutim. ⁴² Nakliuņ Pharisee-ņuruasii! Qulikuraqtusi Agaayyutmun avuuğutinik naurianik. Naagatai iñuņnik aņalatchitlaitchusi nalaullugu suli piqpaksriņģitlusi Agaayyutmik. Atuumaraksraqtarra suli qulikuruksraupmisi. ⁴³ Nakliuņ, Pharisee-ņuruasii! Qiñiqusaagaqtusi aquppiutağiksaanun aquvitlusi katrağviņņi suli paglatqusuurusu kamagilusi tauqsigñiağviņņi. ⁴⁴ Nakliuņ, [ukpiņņuaqtisii]! Atriqaqtusi nalunaitņutchiğniğilaanik iļuviğnik iñuich pisugvigikkanitņik qaņatigun naluplugich.”

⁴⁵ Iļaņata iļisautrit maligutaksranik nipliutinigaa, “Iļisautrii, taavrumiņa nipliqaovich upyaktuğiptiguttuuq.”

⁴⁶ Jesus-ņum kiuniğai, “Nakliuņ, iļisautrisii maligutaksranik. Iñuich natmiğagigisi kiviņaqtagnaqtuanik aglaan ilipsi isatlaitchisi argagikkasi ikayuutigisuglugich natmaņnun. ⁴⁷ Nakliuņ! Iñiqsiraqtusi iļuviğiksaanik sivuniksriqirinun, taipkunuņaami sivuniksriqiripayaanun sivulliağikkapsi tuqputağikkaniņun. ⁴⁸ Taatnaqapsi aņiqataupmisi, aasiisuli iħuagigiksi tamanna savaağikkaņat sivulliağikkapsi. Taipkua tuqputchiņiqsut sivuniksriqirinik, naagasuli nappairusi iļuviņitņik. ⁴⁹ Piqutigiplugu Agaayyun nipliğniqsuq puqihigimigun, ‘Tuyuqağisiruņa sivuniksriqirinik uqpiraqtiniglu iñugikkamnun. Tamatkua tuqputkisilgitchaich iļaņich suli piyuaglugich atlat.’ ⁵⁰ Taatnaqhutiņ Agaayyutim anasiñņuqsagağisigai iñugikkaņi pakmapak iñuaqtuħatigun iluqaņitņik sivuniksriqirinik aullağniilħaniğlaan nunam, ⁵¹ aullağniipłutiņ tuqputauħaniñ Abel-ņum tuqputauħanun Zechariah-m, tuqputauruam akunğakni tuniļlağvium suli ipqitchuam inim. Aa, nipliutigipsi, iñuich iñuuruat pakmapak anasiñņuqsakkaugisirut iluqaagun tamarrumuuna. ⁵² Nakliuņ, iļisautrisii maligutaksranik! Kaņiqsitlaitkiksi Agaayyutim uqaħa uqpiraqtaalu suli iļisauttutiginitlugich. Atriqaqtusi iñuņmik aņmautiqaqtuaq Agaayyutim aņaayuqautaanun aglaan aņmaņitlugu. Isiņitchusi sulipsuuq piñaiłutchisuğmipługich tamatkua isiğniuraqtuat.”

⁵³ Jesus aullaqaqsiņman tavrakņa aglaliqirit suli Pharisee-ņuruat naipiqtuaqsiñiğaat apiqsruqtaqlugu supayaatigun, ⁵⁴ pisagağisuktugu uqaqpan nalaunğılłuni.

12

Jesus-ņum Kiliktuutigigai Ukpriņņuaqtuiħiq

¹ Iñuğaağruich kativiiñaqhutiņ tatruiitvaitłutiņ tutiliqatautiniqsut. Jesus-ņum nipliutiqaagñiğai maliguaqtini, “Qaunagititchi qaqqiam puvlaksrautaatniñ Pharisee-ņuruat, ami ukpiņņuağutaatniñ. ² Qanutchipayaaq matukkauruaq matuiğisiruq, suli iluqani iriqsamaruaq iļitchuğipkakkauğisiruq. ³ Taatnamik qanutchipayaamik nipliagu-vich taaqtuami tusağnağisiruq qaumaruami, suli qanutchipayaamik isivrukkuvich inaurami nipitusiļuni uqautaugisiruq nunaaqqiñi.

Sivuuğaginasigik Iñuich

⁴ “Uqautigipsi, iļauramaaņ, iqsiginagich tamatkua tuqputchirağaqtuat timimik aasiñ taavruma aquagun savaaqalguilutiņ pigiitłuktuamik. ⁵ Urriqsuutiniagipsi taluğiraksramik, Sivuuğagisiuņ Agaayyun tuqupkaiņanikami aņalatchiħiqaqtuaq anasiñņuqsagağviņmuktitchitłapluni. Ukpigisitņa, ilaa taluğiraksrağigiksi. ⁶ Tallimat tiņmiurat tunitłaiñņiqpat malğuņnun maniuraaņnun? Naagasuli Agaayyutim atausiqunniñ tiņmiuraq piiguumaņitħaa. ⁷ Taatnatuntuuq ilipsitñi, nuyağikkasiunniñ niaqupsitñi kisisimaqtut. Taatnamik iqsiniasi, akisutluktusi iñugiaktuaniñ tiņmiuraniñ.

Uqağilħalu Piiłaağıħalu Christ-mik

⁸ “Nipliutigipsi, Kiņa nalupqinaiguni uqaqpan sivuğaatni iñuich piginiļuni uvamnun, Iğniņan Iñuum nalupqinaigługu uqağigisipmigaa sivuğaatni isağuligikkaniñ Agaayyutim. ⁹ Aglaan kia ayakpaņa sivuğaatni iñuich Iğniņan Iñuum ayakkisipmigaa sivuğaatni

isaġuligikkañiñ Agaayyutim. ¹⁰ Agaayyutim natqigutiyumaagaa iñuk uqaġniqluktaqtuaq Iġñiñanik Iñuum. Aglaan Agaayyutim natqigutiyumiñaitchaa iñuk uqaġniqluutiqaqtuaq Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹¹ Iñuich uqaqsittaagviñmuutikpasi sivuġaatnun atangich suli aġalatit, isumaaluñniaqasi qanuq naagaqaa sumik uqaġniaqtilaapsitñik. ¹² Atakkii tavraġuqpan Ipqitchuam Irrutchim iļisautrigisigaasi uqaksrapsitñik.”

Atrikusaun Umialguruakun Kinnauruakun

¹³ Iñuk iñuġaagruñiñ nipliġñiqsuq Jesus-mun, “Iļisautrii, uqauttuñ aniqatiga aviqulugich paisannaktaaksravuk aapamnuk unisaġikkañi.” ¹⁴ Jesus-ñum kiuniġaa, “Añuun, atanniqsuqtauyumiñaitchuñ avġuitlañsuñ suuraksrapsitñik ilipnunlu aniqatipnunlu!” ¹⁵ Nipliġñiqsuq iluqanjitñun, “Munaġititchi siqñaktualigmiñ! Atakkii suuraġaiksialuagumi iñuk piññautigiyumiñaitchaa iñuuhġmik.” ¹⁶ Tavrali Jesus-ñum uqautiniġai atrikusautmik, “Iļaatniguuq iñuqaġniqsuq umialguruamik. Nunañ nauqpaaraqhuni kpraksranik. ¹⁷ Isumaasñiqsuq, ‘Iniksraigutigitka iluqaisa nauriatka. Qanuġisivik? ¹⁸ Itnaġisiruñaliqaa,’ uqaġniqsuq iñmiñun, ‘siqumitkisigitka tugvaġvitka aasiñ nappailuñ añitluktuanik. Tavruñ tugvaġisigitka nauriaġikkatka suli atlat suuratka. ¹⁹ Taatnaanikkuma nipliġisiruñ uvamnun, Iñuuk, anaktaitchutin. Piññaktutin suurapayaanik inuġikkaqnik iñuġiaktuani ukiuni atugaksranik. Ki aasiñ iñuuniagiñ qaġalutin niġilutin imiġutinlu. Quviasuġiñ!’ ²⁰ Aglaan Agaayyutim nipliutiniġaa, ‘Kinnauniqsutin! Marrumani unnuami tuqugisirutin. Kia pigigisivagich suurannaktapayaatin tugvakkatin ilipnun?’” ²¹ Jesus niplipsaagñiqsuq, “Taatna ittuq tugvairuani umialgutiksranik iñmiknuñhiñaq aasriñ suksraitlutin Agaayyutitnaqtauruamik.”

Isumaaluutitigun

²² Jesus-ñum nipliutitqinñiġai maliguaqtini, “Uqautigipsi isumaaluqunjtłusi iñuuhġmik, sumik niġiñiaqtilaaksrapsitñik naagaunniñ sumik atnuġaagñiaqtilaapsitñik. ²³ Iñuuhġ pitluktuanuñiqsuq niqimiñ, suli timi pitluktuanuruq atnuġaaniñ. ²⁴ Tautullaksigichata tulukkat, Nautchiitlaitchut naagaqaa katitchitlaitchut, suli siglūaqanjitchut tugvaġviksramiknik. Naagatai Agaayyutim niġipkaġaġigai! Akisutluktusi tamatkunakñ tñmiñuñiñ! ²⁵ Iļapsi iñuuhġ taklilaalguitchaa isumaaluutigilugu. ²⁶ Aġalataġilguiññiġupsiuñ sua-samna mikiruaq, suvaata isumaaluutiqaqpsi atlanik sunik? ²⁷ Tautullaksigich nauriat atnuġarritlaitchuat iñmiknik. Aglaan uqautigipsi, Atangum Solomon atnuġaallautat pigigaluaqługich atrinitchai tamatkua piññaqnaqtuat nauriat. ²⁸ Agaayyutim atnuġaqaatlakpagich nauriat—ivgich illakhutin uvilupak aasiñ ikipkaqługich uvlaakun—atnuġaatlukkumiñaiññiqpasi? Aatai, ukpiqsriñikiñiaqpat! ²⁹ Isumaalukasi niġiñiksapsitñik imiñiksapsitñiglu. ³⁰ Atakkii ukpiñaitchuat marrumani nunami isumaaluutiqaqatut tamatkuniñ. Aapagikkapsi iļisimagaa inuġikkaqsi. ³¹ Taatnaqhusi pakaqqaġilugu Agaayyun aġalatchiruaq nalaunjaruñupluni umialiktun. Taatnaġpsi qaitchigisigipsi inuġikkapayaapsitñik.

Umialgutit Qilañmi

³² “Iqsiñasi iñuġiakitchuasii, atakkii aapagikkapsi qilañmiittuam aatchuġukkaasi ilaan pigikkañanik qaunagilusriñ. ³³ Tunisigik sulliñaurasi qaiļluguasiiñ akuqtuaq nagliñnaqtuanun. Taatnaġpsi inniaqtuq maniqaġviqaqmatun piungigumiñaitchuamik. Tugvaqsuñ umialgutiksraqsı pakmuñ piyaquġumiñaitchuamun, atakkii tigliñniaqtim tiglikkumiñaitchaisuli qupilġut piyaquġumiñaitługich. ³⁴ Nani umialgutitin itpata tavrani uummatin itkisipmiuq.

Itqanaismaaqtuat Savaktit

³⁵ “Itqanaiaġumausi savautriļipsitñun suli nannisi ikumalugich, ³⁶ atrilugich savaktit utaqqiruat añaayuqaġmiknik utiqsaġumaruamik katchuutiruat niġiqpagviatniñ. Tikilluni katchaktuqpan añmautinayaġaat utaqqipkasuñatnagu. ³⁷ Qanutun quviasuktigivat savaktit añaayuqaġmin paqitpatin itqumalutin suli itqanaillutin utiqpan.

Naalaġnisitchi, Añaayuqaq saalisagisuruq aquvitillugich aasiiñ payuglugich. ³⁸ Qanutun quvianaqtigivat Ataniġmiñ paqitpatin piñhiñaaguġutin agġiqsiġniqpan unnuam qitqani unniin aquagun. ³⁹ Nalupqiginitchiksi taamna, tupqum iñuan iñisimagumiñ tigliñniaqtim tikiumaliksraña isiqtinnyaitchaa tupigikkaġmiñun. ⁴⁰ Ilipsipsuuq, taatnatun piñhiñaanuyumausi, atakkii Iġniña Iñuum agġigisuruq sassagñiġmi niġiuginisapsigun.”

Tuniqsimaruaq naagaqaa Tuniqsimaitchuaq Savakti

⁴¹ Peter nipliġniqsuq, “Ataniiq, uqautrivich taavrumiña atrikusautmik uvaptiknun naagaqaa iñupayaanun?”

⁴² Atanġuruaam kiuniġaa, “Uqallaglaña tuniqsimapluni suli puqikhuni savaktimik. Taamnauruq añaayuqañata iglauhiġmiñi qaukhiñutikkana atlat, savaktit niqiksritquplugich piñaqsikpan. ⁴³ Quvianamiuruq taamna savakti añaayuqañan paqitpani savaguni utiqpan. ⁴⁴ Ilumun uqautigipsi, Atanġum taamna savakti munaqsriliutiniaġaa iluqaitñun suuraġmiñun. ⁴⁵ Aglaan taamna savakti qaukhiñutikkana isummigñiġumi, ‘Añaayuqaġa muluruq,’ tavrakñaaglaan ipiġaqtuaqsilugich atlat savaktit añutit aġnatlu, suli niġiaqsiluni imiligunilu, ⁴⁶ tavrauvaali añaayuqaña utiġisuruq niġiuginisilugu kilikkaluaqnaġulu. Uuma atanġum piiġisigaa savagvianiñ piqasiutipkaġlugu tuniqsimaitchuanun. ⁴⁷ Taamna savakti qaukhiñutikkana iñisimagaluaqtuq añaayuqaġmi pisulhanik. Aglaan tupiksriñitluni anasiññuqsausiaqallapiagñaqtuq. ⁴⁸ Aglaan savakti naluruq ataniġmi pisulhanik nalaunñaiñiqiruaġlu anasiññuqsakkaugisuruq atqunaunġilaamik. Iñuk aatchuusiaqatuaq atqunaq iñuich niġiugvigigisigaat atqunaq. Aasiiñ iñuk aatchuusiaqatluktuaq iñuich niġiugvigitlukkisigaat.

Jesus Agġiutriruq Aviktuiġimik

⁴⁹ “Agġiqsuña nunamun isummitqigiaqługich iñuich. Agġiġa ittuq ikniqsuġmatun nunamun, aa, uvvatuq iknaktinñaniksimali. ⁵⁰ Akuqtuigisuruña paptaaġutiksramik; qanutun ihuñliuqtigivik atuumaniathanunaglaan! ⁵¹ Isumavisi agġiutriñipluña tutqiutmik nunamun? Qaḡaa, agġiutriruña aviktuiġimik. ⁵² Pakmaniñaglaan añaayuqaġiich tallimauyumiñ avikkisirut, piñasut akilliliġlugich malġuk suli malġuk akilliliġlugich piñasut. ⁵³ Aapa akilliliutiniaqtuq iġniġmiñun suli iġniq aapamiñun; aaka akilliliutiniaqtuq paniñmiñun suli panik aakamiñun; aakaruaam akilliliġisigaa ukuani suli ukuañuruq aakaruaani.”

Kaḡiqsimalugu Atuumaruksraq

⁵⁴ Jesus-ñum nipliutiliġniġai iñuich, “Tautukapsiuñ nuviya kanaknamiñ nipliġaqtusi sialuguġniagñiplugu, aasii sialuguġaqtuq. ⁵⁵ Ikpigikapsiuñ anuġi unjallamiñ nipliġaqtusi uunaqsiñiaġniplugu, aasii uunaġuġaqtuq. ⁵⁶ Ukpññuaqtausii! Iñisimagaluaqtusi siłaksramik qiññanagun nunam qilaumlu. Suvaatami naluvisiuñ qanuutaulha atuumaruam pakmapak?”

Atisiqatigiuy Akilliliqsuqtin

⁵⁷ “Suvaata isivġiutlaitpisi ilipsitñik sum nalaunñatilaanjanik piraksrapsi? ⁵⁸ Kia iñuum pasikpatin maliġutaksratigun aasii uqaqsittaagvñmuutilutin, pisuqtılaapni inillaksagumagiñ agvisigikkan tikitkaluaqnaġu uqaqsittaagvik. Taatnañitchuvich tik-iutigisigaatin atanniqsuqtimun, aasiiñ atanniqsuqtim qaitkisigaatin aikłiqsuqtinun, aasii aikłiqsuqtit iġisigaatin isiqtauvinmun. ⁵⁹ Uqautigikpiñ, aniyumiñaitchutin isiqtauvinmiñ akililaluaġnagich akiliksrapayaatin.”

13

Mumigusi Killuqsautipsitñiñ Naagaqaa Piyaqquġusi

¹ Jesus uqaqtitlugu ilanġich iñuich Jesus-muñniqsut uqautiplugu Galilee-ġmiunik Pilate-ñum tuqqutañiñik tunillaqtuqtitlugich Agaayyutmun; aunillu aunich niġrutitlu avuġiiksitlugich. ² Jesus-ñum kiuniġai, “Isummatigivisigich taapkua Galilee-ġmiut killiqirautluñniplugich atlaniñ Galilee-ġmiuniñ tuqqutaupmata taatna? ³ Qaḡaa,

uqautigipsi, isummitqinjitchupsi mumigusi killuutipsitniin iluqasi tuqugisirusi taap-kunatitun. ⁴ Itqallaksigik taapkua akimiaq piņasut iñuich Siloam-mi tuqqutau-ruat nasirvium kattaqipmagich? Isummatigivisigin killiqirautluņnipļugich iluqaitniin iñuņniin Jerusalem-miñ? ⁵ Naagga, uqautigipsi, isummitqinjitchupsi mumigusi killuutip-sitniin iluqasi tuqugisirusi taapkunatitun.”

Atrikusaun Asirritļailaakun Napaaqtukun

⁶ Jesus-ņum uqautiniġai uumiņa atrikusautmik, “Ļaatniguuq iñuk asirrisuuruamik napaaqtuqagņiqsuq nautchiivņmiņi. Asiaqaqmagaqaamiuņ paqitchiņiñņiqsuq. ⁷ Aasiin nipliutiniġaa nautchirriqirini, ‘Uvva, piņasuni ukiuni asiaqaqmagaqaapku taamna napaaqtuq paqitchiņitchuņa. Kippuņ! Atuqsiņaġaa manna nuna.’ ⁸ Aglaan nautchirriqirim kiuniġaa, ‘Aņuun, taatniillagļi atautchimi ukiumi. Nivaņniaqtuņa avataagun suli illiqilugu nagguksautmik. ⁹ Aasiin asirriņiqpan ukiutqikpan nakuuniaqtuq aglaan piņitpan kipiniġa.’”

Jesus Mamititchiruq Aġnamik Jew-ņuruat Minguiqsiġviata uvluni

¹⁰ Ļaņatni Jew-ņuruat minguiqsiġviata Jesus ilisautriņiqsuq katraġviņmi. ¹¹ Tavrani itmiņiqsuq aġnaq irrusiġtuqaqtuq naņititchiruamik ilaanik akimiaq piņasut ukiuni. Taatnaqhuni imupluni isivilguilġiņiqsuq. ¹² Jesus-ņum tautukamiuņ tuļuġniġaa iņmiņuuqplugu, “Aġnaaq, atniġautaiqsutin.” ¹³ Ļiġai argaņni ilaanun. Aġnam isivi-tiqami kamaksruaqsiġaa Agaayyun. ¹⁴ Aņalataan katraġvium iħuagiņiñņiġaa Jesus-ņum iħuaqsiħha minguiqsiġvium uvluni. Tarra uqautiniġai iñuich, “Itchaksrat uvlut ittut savagviksravut. Agġiġaġutitchi taapkunani uvluni iħuaqsirautyaqtuġlusi minguiqsi-ġvium uvluņiļaanaņi.” ¹⁵ Atanguruam Jesus kiuniġaa, “Ukpiņņuaqtisii! Iluqapsi pituiġayaġaa qunņiņi unniiñ natmaktini inaaniñ imiġiaqtuqtilluguasii minguiqsiġvium uvluni. ¹⁶ Una aġnaq kiņuviaġiġaa Abraham-ņum naagaunniin tuunġaum pituk-simaplugu akimiaq piņasuni ukiuni. Pituitļaiñņiqpigu marrumani minguiqsiġvium uvluni?” ¹⁷ Taavruma kiggutaan kanņutchaktinniġai akilliqsuqtinji, atlat iñuich quvi-atcakmipkaġlugich iluqaagun quviqnaqtautigon savaaņigun.

Atrikusaun Mikiniqsrakun Nautchiaksrakun

¹⁸ Jesus apiqsruġniqsuq, “Sumik atriqaqpa aņaayuqautaa Agaayyutim? Sumik atrilġiņiaqpigu? ¹⁹ Ittuq mustard-ņum nautchiaksraaņatun aņutim nautchiikkaņatun nunautmiņi. Nautchiaq naukami napaaqtuqpaġuqtuq aasiin tiņmiurat siļami ugluli-uhutuņ akiguiņun.”

Atrikusaun Puvlaksautikun

²⁰ Jesus apiqsrutqinjņiqsuq, “Sumik atrilġiņiaqpigu aņaayuqautaa Agaayyutim? ²¹ Itnatun ittuq puvlaksautitun aġnam akarrutiksraņatun mukkaaksramun, iluqani puvlaņniaħhanunaglaan qaqqiaksram.”

Amisuuraq Talu

²² Jesus igliġniqsuq nunaaqsisigun suli nunaaqsiuratigun, ilisautripluni iñuņnik iglauħiġmiņi Jerusalem-mun. ²³ Ļaņata apiqsruġniġaa, “Ataniiq, ikituuraħiħat anniq-suġniāqpat?” Jesus kiuniġai, ²⁴ “Pisuqtılaapsitni isiġniāgitchi amitchuakun talukun, atakkii iñugiaktuat iñuich isiġniāgisigaluaqtut aglaan pilġuyumiñaitchut. ²⁵ Iñuan tupqum umikkisigaa talu. Qichaġupsi siļaataani katchaktuġisirusi talumi suli ni-pliġusi, ‘Aņuun, aņmautillaktigut!’ Kiugisigaasi, ‘Nalugiga nakitņa agġiqsilaaqsi!’ ²⁶ Tavrāli kiugisigiksi, ‘Niġirugut imiqatigiplutinlu ilisautrikavich nunaaqsiptikni.’ ²⁷ Aglaan niplitqikkisirūq, ‘Nalugiga nakitņa agġiqsilaaqsi. Piġitchi uvaņniñ, iluqasi pigiilqiraurasii.’ ²⁸ Qanutun qiatigisirusi tiriquulatchiļugich kigutisi tautukkupsigik Abraham, Isaac, suli Jacob, suli iluqaisa sivuniksriqirit aņaayuqautaani Agaayyutim igi-taupkaġusi! ²⁹ Iñuich agġiġisirut kivaknamiñ kanaknamiñlu suli nigigmiñlu uņallamiñlu aasiin aquvillutin niġiqpagviņmun aņaayuqautaani Agaayyutim. ³⁰ Isummatigillaksiuņ

una, ilasi suvasağınjasasi pakma kamaqaqsikkaugisirut suli kamaqaqhutin isumaruat pakma suvasaungigisirut.”

Jesus-ñum Piqpaqsriřha Jerusalem-miunik

³¹ İlañisa Pharisee-ñuruat utlakkaat Jesus nipliutiplugu, “Aullaqtuksraurutin maakña, atakkii Herod-ñum tuqqtchukkaatin.” ³² Jesus kiuniğai, “Uqautityaqsiuñ taamamna Herod kayuqtumik atriqaqtuaq, ‘Anitqatağitka irrusiqıuich suli iřuaqsir-ağaipluña atniğñaqtuanik uvlupak uvlaakunlu, suli piñayuakun uvluk naatchigisiruña savaamnik.’” ³³ İgliqtuksraupiaqtuña tumipkun uvlupak, uvlaakunlu, suli uvlutqikipan, atakkii sivuniksriqiri tuqputautlaitchuq Jerusalem-ñum avataani. ³⁴ Annaatuk, Jerusalem-miut! Tuqputağigitin sivuniksriqirit, uyağarñik milluuqıugıllu uqıraqıtı Agaayyutim tuyuğıkkarñi ilipsitñun! Qapsiñiağlaan katitçukkaluagağıgıpsi atrilugu aqarğıqpak piyaquqtalıtnıktuaq paıyaagmiñik ataani isaquñmi, ağlaan pitçhiğitçusi! ³⁵ Taatnamik tupiqsi suksraakkaułlapiagñaqtuq suuñıllağugılu. Qiñitqıkkumiñaitçipsitñu nipliğviksrapstıñunaglaan, Uvvatuq Agaayyutim piłiutiqağlıuñ taamna tikitçhuaq atqagun atangum.”

14

Jesus-ñum Mamitçhiřha Atniğñaqtuamik

¹ Minguiqsiagvium uvluani Jesus niğiyaqtuagñiqsuq kiñunganun sivulliuqtaata Pharisee-ñuruat. İñuich naipiqtulğiññağat. ² İñuk Jesus-muñniqsuq puvinniqsuaq iluqaani timimiñi. ³ Jesus-ñum apiqsruğniğai ilisautrit malıgutaksranik Pharisee-ñuruatlu, “Malıgutaksrakuagñaqpa mamitçhiruni minguiqsiagvium uvluani?” ⁴ Ağlaan nipliñiñniqsut. Jesus-ñum aksikıuğı iñuk iřuaqsipkağniğaa aasiñ aullaqtıluğı. ⁵ Tavra nipliutiniğai, “İğniqağupsi kataguniasiiñ nivviamun minguisialhum uvluani nuqinnayaqpsiuñ tavrakña qilamik? Taatnatun piñayaitpsi pamiqsaaqağupsi? [Taatnamik nalaunjaruq mamitçhikama minguiqsiagvium uvluani.]” ⁶ Ağlaan kiggutiksraiññağat.

Atchiksuaııglu Tukkuğıññatıglu

⁷ Jesus-ñum ilitçhuğiniğai ilañich aiyugaakkauruat piksraıřhat aquppiutağıñniqsranik. Uqautiniğaiıli atrikusautmik. ⁸ “Kia aiyugaaqpatin kasuutiruam niğiqpagvianun aquvinniaqnak aquppiutağıñniqsramun. Kiña tavrani kamanatlıktuaq ilipniñ aiyugaakkauviaqtuq. ⁹ Aiyugaaqtivich aiyugaaqıqsuam iliptıknik utlakıayağatın nipliğuni, ‘Ki, una iñuk aquvilli uvuña.’ Kanñusulığayaqtutin aquvititpatin atçhitlıktuamun. ¹⁰ Uvvaasiiñ, aiyugaakkauyuvich aquvıllutinaasiiñ atçhitlıktuamun, ilvılli aiyugaaqtivich utlakıayağatın nipliutilutin, ‘İlauramaañ, uvuñagiñ aquppiutağitlıktuamun.’ Taavrumuuna kamagıgisigaatin sivuğaatni iluqatıñ aiyugaakkauruat. ¹¹ Atakkii kisupayaaq iñmiñik kamaqaqsıruaq atçhiksıkkauğısiaruq, suli kisupayaaq atçhiksıruaq iñmiñik kamaqaqsıkkauluni.”

¹² Tavrakña Jesus-ñum nipliutiniğaa aiyugaaqıqsuaq, “Qitiquutaqtıçhiñiağuvich unniñ nullautçiqsıçhiñiağuvich, aiyugaagñaqnağıç ilauraatin aniaqatiutinlu naagaunniñ ilatin umialguruat sıłallıutinlu, atakkii aiyugaagısipmıgaatin. Taavrumuuna akılıusiaqağısiartin. ¹³ Niğiqpaktıçhiñiağuvich aiyugaagumagısi nağlıñnaqtuat aulat-laitçhuaıtu suli pisutlaitçhuaı qıñıtlaitçhuaıtu. ¹⁴ Aasiiñ quviatçaktıtauniaqtutin atakkii ilaisa akılıutiksraıçhaatin. Agaayyutim akılığısisigaatin taıvrumanı uvlumi añitqıkpata tuquhiğmiñ tamatkua savaaqaqtuat Agaayyutim pisulhanik.”

Atrikusaun Niğıpağıvikun

¹⁵ İlañat iñuich aquppiqatauruuq niğğıvıñmi tusaakami taavrumıña nipliutiniğaa Jesus, “Quvianamiurut tamatkua niğıqatauniaqtuat añaayuqataani Agaayyutim.” ¹⁶ Jesus-ñum nipliutiniğaa, “İlaatniğuuq iñuk aiyugaaqniñniqsuq iñuğıaktuanik iñuñnik

nīgiqatiksrağmiñik. ¹⁷ Nīgiñaqsiyman tuyuğiniğaa savaktini uqautitquplugich aiyugaakkani, ‘Uvuñağitchi, supayaaq piñhiñaaguqtuq!’ ¹⁸ Aglaan iluqatıñ patchisiqsuaqsiñiqsut. Sivullium uqautiniğaa, ‘Tauqsıqsuñanunamik. Tautugiagnağiga. Uvvatuuq akuqtuğun pisañitчуuğutiga.’ ¹⁹ Atla nipliğniqsuq, ‘Tauqsıqammiçluña tallimanik unirrautiğatigiñik uuktuağiağniğitka. Uvvatuuq akuqtuğun pisañitчуuğutiga.’ ²⁰ Suli atla nipliğniqsuq, ‘İlaqatnikpaalukluña, taatnaçluña utlautilguitçhuña.’ ²¹ Savakti utiğniqsuq uqautipluguasiñ anaaayuaqani. Taavruma qinnakhuni nipliutiniğaa pirini, ‘Qilamiksruğutin tumitçhaanugiñ suli akunğatnun tupqich nunaaqqimi qağğisillugich nagliñnaçtuatlu aulalguitchuatlu suli qiñitlaitçhuatlu pisutlaitçhuatlu.’ ²² Aquvatigun savakti nipliğniqsuq, ‘Ataniiq, savaağigiga savaağitçukkan aglaan iniksraqaqtuqsuli.’ ²³ Anaaayuaq nipliutiniğaa savakti, ‘Aullağiñ tumitçhaanun. Uqautiyakkich iñuich nanipayaaq niğiqasiçluña. Tupiğaa immiğli iñuñnik. ²⁴ Uqautiğipsi, taipkua iñuich utlautiñitçhuat aiyugaaqtugaluaçhutıñ uuksiyumiñaitçhut nullautçhiukkammik!’ ”

Jesus-ñum Malıguaqtini İymiknun Suksraaquai

²⁵ İñugiaktuat iñuich malıñniğaat Jesus. Kınaiçamıgich nipliutiniğai, ²⁶ “Kiña malıgukkumi malıguaqtaulğuyumiñaitçhuq kisanik piçpagitlugluña aapamiñiñ aakamiñiñlu, nuliğmiñiñ qitunğamiñiñlu, suli anıqatiumiñiñ naagaunniñ iñmiñiñ. ²⁷ Kisupayaaq iğlutuñitçhumi sannıgutağmiñik malıgluñalu malıguaqtaulğuyumiñaitçhuq. ²⁸ Nallıqsi nappaisukami nasirviñmik aquvitluni naarutiksraqaqmagaagaqtuq savaaksrağmiñik. ²⁹ Turviñianikkaluqaçluğulu maniksraıñniğumi tupqum naarutiksraçanik tamatkua qiñiçtuat iğlutiğinayağaat ³⁰ nipliğutiñ, ‘Taamna iñuk nappaisağaluqaçhuni naatçhiñitçhuq.’ ³¹ Aasiisuli ataniq çulit kavluutiniç anuyyuqtıqaçtuqaq akıllıiutisukkumi atlamun umialıñmun piçqaçtuamun iñuiñniçanik kavluutiniç anuyyuqtiniç, ilaa aquvitqağuni sivunniğayaçtuq saññıgalaçmagağmi iğluluğumiñun atla umialik. ³² Iğluluutiyumiñaiñniğumi tuyuqağayaçtuq kiliktimik paagluğulu atla ataniq apiçsruğluğulu qiñuirrutitçuluni unasıññaan.” ³³ Jesus nipliğniqsuq, “Taatanuntuuq, kiñapayaaq malıguaqtıgıyumiñaitçhıgı suksraanğisuaçpan iñmiñik suli suksraağluğulu iluqaan piçikkani.”

Atuğumiñaiçlaç Tagıuq

³⁴ “Tagıuq nakuuruq, aglaan tagıuğniçraanaiğumi, nakitña tagıuğniçraalitçikkisiva? ³⁵ Nakuñitçhuq nautçhiiviksrautmun unniñ naggutiksriuganun. İktaksrałhiñauruq. Naalağniçlaçitçhi, siutiqaçtuasi!”

15

İpnaıç Tammaçtuqaç

¹ İlaçatni uvlut iñugiaktuat tax-siliçirit suli killuliçirit utlautiniçsut tusaasukluğulu Jesus. ² Pharisee-ñuruat suli ağlaliçirit uqaçiluaçsiñiqsut, “Uuma iñuum paçlaçai killuliçirit niğiqatıgıçluğıllı!”

³ Tavrakña Jesus-ñum uqautiniğai atrikusautmik, itna, ⁴ “İlarısamma tallimakıpiamıç ipnaıçağumi tammailuğulu ilaçat, suniaçpa? Uniñniçaiç tallimakıpiagaçtuat ilat ipnaıç iñuiçlaami aasii pakkiagaçluğulu atasıç tammaçtuqaç paçinnialhanunagaçlan. ⁵ Paçitnamıçun quviatçhallapiğniçsuq natmiutiçluğulu ⁶ ağısiniğaa. Tuçluçluğıç ilauraani siçalliunıçlu nipliutiniğai, ‘Quviatçaktuñ paçitnaçku tammaçtuqaç ipnaıçaa. Quviasuqaçsiçkıçla!’ ⁷ Uqautiğipsi, taatanuntuuq quvianatlukksıruq pakmani atasıç killuliçiri isummitçkipan taapçkunakña tallimakıpiagaçtuat ilaniñ nalaunçaruaniñ iñuñniç isummitçinñi-anıñnasuğıruaniñ.

Manıuraç Tammaçtuqaç

⁸ “Ağnaç çuliniç qatiçtaanik manıuraçağumi tammailuğulu ilaçat, suniaçpa? İkilluğulu naniç salıkuğniçaa natiç, pakıçluğulu manıuraç nanipayaaq paçinnialhanunagaçlan.

⁹ Paqitnamiuḡ tuḡluḡai ilauraani siḡalliuniḡu nipliutiḡlugich, ‘Quviatchaktuḡa paqitnapku maniuraḡa tammaitchaḡa. Quviasuqasiqsikḡa!’ ¹⁰ Uqautigipsi, taatnatuntuuḡ isaḡulḡi Agaayyutim quviasugaqtut atausiq killuliqiri isummitqikman.”

Iḡñiq Tammaqtuaḡ

¹¹ Jesus uqaaqtupsaaḡniqsuḡ, “Iñuḡḡuḡuvva malḡuḡnik iḡñiqaqtuaḡ. ¹² Nukaḡḡium nipliutiniḡaa, ‘Aapaḡ, aatchuḡḡa pakma paisannaktaaksrautimnik.’ Uvvaasiñ aḡutim aviḡniḡai suurani taapkuḡḡuḡa iḡñanmiñun. ¹³ Uvlut aquuraḡatigun nukaḡḡium tuniñiḡai supayaat pigikkani, aullaḡḡuni nunamun uḡasiksuamun. Tavraniasiiñ maniḡḡutiniqsuḡ iñuuniamaḡḡukḡuni. ¹⁴ Maniḡḡutipman kakkaaqsuḡḡiḡ iliniqsuḡ iñupayaanun taapkunani nunaḡḡiñi. Suiḡḡapiaḡmiuḡḡu. ¹⁵ Kiisaimmalu savaaqsiiñiqpuḡ ilaḡatnun nunalḡich tamarrumani nunami. Taavruma munaqsriḡiutiniḡaa qaunagitquḡḡugich kuniani. ¹⁶ Niḡisukpaitḡuni niḡisukkaluaḡniqsuḡ kuniat niḡiksraḡitnik aglaan iñuich niḡipkaḡuḡiñiḡaat. ¹⁷ Tavrakḡa qauḡriaḡpalaḡniqsuḡ niḡliḡḡuniasiiñ, ‘Iluḡatiḡ aapaa savaktai sippakuuqtuaḡḡuḡiḡ niḡiksraḡaḡaḡtut. Aglaan kakkaaḡataḡḡuḡa. ¹⁸ Makilluḡa aullaḡisiruḡa aapaanun nipliutiluḡasiiñ, Aapaḡ, killuqsuḡḡuḡa akitñaqḡuḡu Agaayyun ilvillu. ¹⁹ Taiguutiqaḡḡuksraunḡiqsuḡa iḡñipnik. Iḡaliutiḡḡa akiññanḡiaḡtaunun savaktipnun.’ ²⁰ Tavra makitluni aapamiñuḡniqsuḡ.

“Uḡasiksitlugusuli aapaḡan tautuḡniḡaa aasiiñ ilunḡutḡḡḡuni. Aḡpaqsruḡniqsuḡ iḡñiḡmiñun iḡitluguasiiñ kunikḡugulu. ²¹ Iḡñiḡan nipliutiniḡaa, ‘Aapaḡ, killuqsuḡḡuḡa akitñaqḡuḡu Agaayyun ilvillu. Taiguutiqaḡḡuksraunḡiqsuḡa iḡñipnik.’ ²² Aglaan aapaḡan tuḡḡuḡniḡai savaktini, ‘Qilamik, aḡḡiutrisitchi nakuḡniqsramik atnuḡaatḡiutikraḡiñik qitiḡḡiḡutilugulu suli sakpakkiḡḡuḡu. ²³ Taatnaanikkupsi aikḡiḡitchi uqsraḡsaamik nuḡḡamik tuḡulluḡasiiñ, uvagulli quviasuguta niḡiḡḡakkumaḡut. ²⁴ Iḡñiḡa tuḡuḡaluḡḡuḡaḡ pakma iñuuruḡ, tammaḡaluḡḡuḡaḡ pakma paḡitauruḡ.’ Tavraasiiñ niḡiḡḡaaqsiiñiqsut.

²⁵ “Taatnaḡtitlugich aḡayukḡiḡ nautchiiviḡmiñ aiñiqsuḡ. Qallikami tupiḡmun tusaagaqsiiñiqsuḡ atuḡtuuramik aḡḡiruaniḡḡu. ²⁶ Tuḡḡuḡḡuḡu ilaḡat savaktit apiqsruḡniḡaa, ‘Suvat ipkua?’ ²⁷ Savaktim kiuniḡaa, ‘Nukatchian aiñiqsuḡ suli aapavich tuḡḡḡchisiḡḡuḡu uqsraḡsaamik nuḡḡamik. Niḡḡisigaa utitḡiḡḡuḡman nakuupluni.’ ²⁸ Aapiyaḡa qinnakpaitḡuni isiḡuḡiñiñiqsuḡ tupiḡmun niḡiḡḡaktuanun. Aapaḡan anipluni iḡiqsruaḡniḡaa isiḡḡḡuḡu. ²⁹ Aglaan uqautiniḡaa aapani, ‘Ataḡi, iluḡaitñi ukiuni savautiḡiḡḡiñ kamagipluḡḡuḡu tilliñ. Aglaan naruḡliḡauramikunniñ aatchunḡanitchikma niḡiḡḡautiksramnik ilauraatkalu. ³⁰ Aglaan taamna iḡñiḡiñ maniḡḡutiniqsuḡ akiisutigunlu. Aasiiñ aipman tuḡḡḡchirutin uqsraḡsaamik nuḡḡamik pisigipluḡu.’ ³¹ Aapaḡan kiuniḡaa, ‘Iḡñiḡ, ittutin ataramik uvaḡni. Suuratka iluḡaisa pigigitin. ³² Aglaan niḡiḡḡaktuksraurugut quviasullapiḡḡuḡa, atakkii nukatchian tuḡuruḡaḡ pakma iñuuruḡ, tammaḡḡuḡaḡ pakma paḡitauruḡ.’”

16

Atrikusaun Pisaasuḡḡuḡkun Aḡalatchiruḡkun Suuranik

¹ Jesus-ḡum uqaaqtuutiniḡai maliguaḡtini, “Taimmaguuḡ umialik savaktiḡaḡniqsuaḡ aḡalatchiruamik suuraḡmiñik. Iñuich umialik uqautiniḡaat aḡalatchiruamun maniḡḡutḡaḡniḡḡuḡu. ² Umialḡum tuḡḡuḡamiuḡ uqautiniḡaa, ‘Sua uvvauna tusaakkaḡa ilipkun? Uqautiḡḡa qanuḡ aḡalatchisilaaḡnik suuramnik. Aḡalatchitḡikkumiñaitḡutin suuramnik atakkii maniḡḡutḡaḡniḡiḡkma.’ ³ Savakti isummiḡñiqsuḡ, ‘Aḡaayuḡaḡma piiḡataḡaḡa savaamniñ. Qanuḡisivik? Paulḡiralḡuitmiuḡa nunamik suli kanḡuḡipmiḡiḡa iḡiulaḡisraḡa. ⁴ Uvvaliḡaa itnaḡisiruḡa! Savaḡaiḡuma ilauraḡaḡuḡumuḡa tukkiqsiksramnik.’ ⁵ Aḡalatauruam tuḡḡuḡniḡai iluḡaisa iñuich akiqsruutiḡaḡḡuḡat aḡaayuḡaḡmiñun. Apiqsruḡniḡaa sivulliḡ, ‘Qanutun akiqsruumaviuḡ aḡaayuḡaḡa?’ ⁶ Taavruma kiuniḡaa, ‘Tallimakipiatun iñuḡiaktiḡaaliḡnik qattaḡruḡnik uqsrunik.’ Suuranik aḡalatauruam uqautiniḡaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aquvillutin aḡḡaḡuḡ tavrūḡa malḡukipiaḡ qulit.’ ⁷ Apiqsruḡḡiñiḡaa atla, ‘Ilvichaasiiñ, qanutun

akisruutiqaqpih?’ Taavruma kiunigaa, ‘Tallimakipiatun iñugiaktiilaaliñnik miissuñnik mukkaaksranik.’ Suuranik aňalatauruam uqautinigaa, ‘Uvva akiqsruutitin. Aglaguñ sisamakipiaq.’” ⁸ Atangum Jesus-ñum uqaginigaa nalaunñaitchuaq aňalatchiruaq suuranik pillautagñiplugu pisaasuñhagun. Atakkii iñui nunam pisaasutluktut piqatiqaqamiñ iñuuqatiumiknik tamatkunakña ukpiqsruuaniñ. ⁹ “Uqautigipsi, İlauraalliugusi atuğusi manigikkapsitñik ikayuutiksrañatnik tamatkua inuqsralliuqtuat. İlaatnigun tuquniğuvich aasiiñ manik nuñutpan iniqagisirusi pakmani. ¹⁰ Kisupayaaq tuniqsimaruq mikiruatiğun tuniqsimagisipmiuq añruatiğun. Kisupayaaq tuniqsimaitchumi mikiruatiğun tuniqsimaitkisipmiuq añruatiğun. ¹¹ Uvvaasiiñ tuniqsimaitchuvich aňalatchiñiqni nunam suuraiñnik, qanuğuni Agaayyutim tunñavigitlagisiñiqpatin aňalatchiñiqni ilumutun umialgutauruanik? ¹² Tuniqsimaitchuvich atlam suurañigun, qanuğuni Agaayyutim aatchutlagisivatin piksrañnik. ¹³ Kiñaunniñ savautrilguitchuq malğunñik añaayuqañnik. Atakkii uumigiğisigaa atausiq aasiiñ piqpagilugu ilaqataa; kamagiğisigaa atausiq aasiiñ nağğugilugu ilaqataa. Savautrilguyumiñaitchusi iluqaaknik Agaayyutmiglu manijmiglu.”

İlañat Jesus-ñum İlisauttutiñisa

¹⁴ Pharisee-ñuruat tusaakamitruñ iluqaan tamanna, mitautiginiğaat Jesus atakkii piqpaksriplutiñ manijmik. ¹⁵ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Nalaunñanisuurusi takkuatni iñuich, aglaan Agaayyutim ilisimapiagai uummatisi. Atakkii sut kamañaqsiqkkaauruat akunğatni iñuich Agaayyutim nağğugipiagai.

¹⁶ “Aggiñhanunaglaan John Paptaaqtitchirim maligutaksrañalu Moses-ñum aglañisalu sivuniksriqirit aňalatakaich iñuuniañivut. Aasiiñ tavrakñaniñaglaan tusaayugaallautaña añaayuqautaan Agaayyutim quliaqtuañuniqsuq, sulı piyumalaaqtuat sakuuktut Agaayyutmun atanniqsimatquplutiñ. ¹⁷ Mikiniqsrallapiaqunniñ titiğnauraña aglaum maligutaksrani simmiğumiñaitchuq kisanik qilaglu nunalu piqpaknik.

¹⁸ “Kia añutim avitchumiñ nuliani aasiiñ kasuutiluni atlamun ağnamun atlatuğaqtuq; taatnatuntuuq añun kasuutiñumi avisimaruamun ağnamun atlatuqmiuq.”

Umialiglu Lazarus-lu

¹⁹ Jesus uqaagtulgitchuq, “İlaatniguuq umialiqagñiqsuq atnuğaaqaguuruamik akisruuanik sulı iñuuniaqhuni ayuqsrañitluni uvlugagipman. ²⁰ Uvvaguuguna injiularikniaq atilik Lazarus-mik killiğruaqaqtuaq. İñuich inillañniğaat pañanun umialgum tupqan, ²¹ niğillakkasugaluni kanganauranik kataktuanik umialgum niğğivianiñ. Qipmich utlaktugu aluktugaqniğaiç killii. ²² Injularikniaq tuqupman isağulğich akiyautiniğaat sanigaanun Abraham-ñum. Umialik tuqupmiñiqsuq iluvikkaupluniasiiñ. ²³ Aasiiñ anasiññuqsagviñmi nagliksaallapiagataqtuq. Aağluqhuni tautuñniğaa Abraham uñavanun Lazarus-lu saniganiittuaq. ²⁴ Umialik tuqtuğniqsuğli, ‘Abraham Aapaañ. Nagligillañniñña! Tuyuğiuñ Lazarus kiñillaglugu tikini imiğmun niglaqtigiğliuñ uqağa, atakkii nagliksaallapiaqtuña ikniğmi!’ ²⁵ Aglaan Abraham nipliğñiqsuq, ‘İğñiñ, itqallañ una! İñuuiqni piqaqtutin iluqaanik nakuuruamik, aasiiñ Lazarus piqaqhuni iluqaanik piğiitчуamik. Aglaan pakma arauttutiqaqtuq uvani nagliksaaqtitlutin. ²⁶ Naagaunniñ itiruamik ikaagnağumiñaitчуamik piqaqtuq akunnaptikni. Kiñaasiiñ ikaatlaitчуuq uvakña ilipnun, naagaqaa kiña ikaatlaitчуuq uvaptiknun ilipniñ.’ ²⁷ Umialik nipliğñiqsuq, ‘Abraham, aapaañ! İnjiğkpiñ, tuyuğilugu Lazarus aapaa tupqanun. ²⁸ Tavrani tallimanik aniqatiqaqtuña. Kiligtuğiağligich tatamnaqtuamik, tarrali uvuñañitçumagaat inaanun nagliksaağvium.’ ²⁹ Abraham nipliğñiqsuq, ‘Aniqatiutin piqaqtut

aglaanjitñik Moses-ŋum suli sivuniksriqirit uqautriqaqhutinj tatamnaqtuamik. Aniqatiuvich naalaŋniraksraŋigaich taipkua uqaqpata.’³⁰ Umialgum kiuniŋaa, ‘Abraham, aapaan! Taamna apaiŋuŋitichuq. Aglaan kiŋa utiqhuni tuquruamiñ utlautikpan, isummitqikkayaqtut killuqsautmikniñ.’³¹ Aglaan Abraham nipliŋniqsuq, ‘Naalaŋniŋitichumisigich aglaanji Moses-ŋumlu sivuniksriqiritlu tusaayumiñaitmiut kia-unniñ utiguni tuquruamiñ uqautikpatinj.’”

17

Killuqsaunlu Natqigutriŋiŋlu

¹ Jesus-ŋum nipliutiniŋai maliguaqtini, “Nalupqinaitchuq. Killuqsaqusaagutit atuumaniaqtut ataramik. Aglaan qanutun tatamnaqtigiva taamna iñuk ukpiŋutaiqsitchiruaq iñuŋnik killuqsaqusaagiŋimigun. ² Nakuutlukkayaqtuq taatnasiq iñuk igitaukpan taŋiumun uyaŋamik qunjisigmiutchiŋlugu, taamna ililgaamik killuqsaqusaagiŋiktuaq. ³ Taatnamik munaŋititchi! Aniqatiksi killuqsapan suakataŋumagiñ, aasiñ isummitqikpan natqiuŋiyumagiñ. ⁴ Killuqsagŋiqpan akitñagutin tallimat malŋuŋniaglaan atautchimi uvlumi nipliŋuni, ‘Nunuuraqluŋa isummitqiksura,’ natqiuŋtiraksraŋiŋiñ.”

Ukpiqsriŋiq

⁵ Uqqiraqtit nipliutiniŋaat Ataniq Jesus, “Ukpiqsriŋiqput ilalaŋuŋ.” ⁶ Atanguruam kiuniŋai, “Ukpiqsriŋiqagŋiŋupsi aktiŋaŋmimik mikiniqsraŋatitun nautchiaksrat, nipliutiŋiñuŋiŋi una napaaqtuq, Amulutin ilipnik kaŋituummaqpich aasiñ nautchirriutilutin ilipnik taŋiumun. Ukpiqsriŋiqagŋiŋupsi tupiginayaŋaatin.

Ilisauttun Tuniqsimahikun

⁷ “Nalliqsi savaktiqaqtuq nunnuiquhuni naagaqaa munaqsriŋluni ipnaiŋnik aipman, uqautinayaqpiuŋ, ‘Aquvillaglutin niŋŋiŋiŋ?’ ⁸ Naagga! Uqautisuuŋiŋ, ‘Itqanaiyaŋiŋ niŋiksramnik. Saalisagutin niŋipkaŋna imiqtilluŋalu. Niŋianikkuma niŋiyumautintuuq.’ ⁹ Savaktin quyaraksaŋiŋitchiñ tupigipmatin! ¹⁰ Taatnatuntuuq ilipsi, savaaqaŋupsi uqautusiapsitñik nipliŋniyaqtusi, ‘Uvagut nalliummatinjitchuat savaktit savathiŋaqtugut savaaksriusiaptiknik.’”

Jesus Mamititchiruq Qulinik Auyugaqtualiniŋik

¹¹ Jesus utlautiniqsuq Jerusalem-mun akunŋakkun Samaria-m Galilee-mlu. ¹² Nunaaqiuramukami paaqsiruq qulinik iñuŋnik auyugaqtualiniŋik. Qichaqtut uŋasiksiplutiŋ ¹³ aasiñ kappaiŋaplutiŋ, “Jesus! Ataniiq! Nagligillaŋniyaqtigut!” ¹⁴ Jesus-ŋum tautukamigich nipliutiniŋai, “Agaayuliqsiniŋitchi isivŋiuqulusi.” Utlautillaŋmiŋ iŋuaqsiniŋisut. ¹⁵ Ilaŋat ilitchuŋikami mamitilaagmiŋnik utiŋniqsuq, kamaksruqlugu Agaayyun nipitusipluni, ¹⁶ putluni Jesus-ŋum isigaiŋun aasiñ quyaniŋaa. Taamna iñuk Samaria-ŋmiuŋuniqsuq. ¹⁷ Jesus nipliŋniqsuq, “Qulit iñuich mamitichugaut. Naamiimma quliŋuŋutaiŋat? ¹⁸ Suvaata una sumiuŋuruq kisimi utiqpa quyasuklugu Agaayyun?” ¹⁹ Jesus-ŋum nipliutiniŋaa, “Makillutin. Ukpiqsriŋiqpich iŋuaqsigaatin.”

Agaayyutim Aŋaayuqautaagun

²⁰ Ilaŋich Pharisee-ŋuruat apiqsruŋniqsut Jesus qakugun aŋaayuqautaa Agaayyutim agŋiŋisipmagaan. Jesus-ŋum kiuniŋai, “Aŋaayuqautaa Agaayyutim agŋiŋumiŋaitchuq tautuŋnaŋuni. ²¹ Kiŋaunniñ nipliŋumiŋaitchuq, ‘Atani, uvva uvaniittuq!’ naagaqaa ‘Iñña iñaniittuq!’ Atakii Agaayyutim aŋaayuqautaa uvaniittuq akunnapsitñi.”

²² Tavra nipliŋniqsuq maliguaqtimiŋun, “Ilaatinigu qiŋiŋuliŋisirusi ilaŋatnik uvluŋikkaiŋi Iŋniŋan Iñuum. Aglaan tautukkumiŋaitchiksi. ²³ Ilaŋich iñuich uqaŋisirut ilipsitñun, ‘Qiniŋisiuŋ, iñña’ naagaqaa ‘Atani, uvaniittuq!’ Aglaan tautugiŋaŋiaŋnagich! ²⁴ Atriqaŋuni ikniqpalaŋmik qaummaŋiksipmatun qilak kivaknamiŋ kanaknamun, taatnatuntuuq sagviŋisiruq Iŋniŋa Iñuum uvluŋikkaŋmiŋi. ²⁵ Aglaan sivulliulugu nagliksaaqtuksauruq ayakkauluni iñuŋniñ marrumani uvlumi. ²⁶ Uvluŋikkaŋisun Noah-m itkisiruq Iŋniŋan Iñuum utiŋa. ²⁷ Iñuich niŋiplutiŋ imiqhutiŋlu suli

añutit aġnat katchuutiplutin uvlumunaglaan Noah-m isilhanun umiamun, aglaan uliqhuum tuqqtukai iluqaisa. ²⁸ Itkisipmiuq uvlunġisun Lot-ñum, iñuich nigiplutin suli imiqhutin, tauqsiqsuqhutin suli tunisiullaqhutin, nautchiiplutin suli nappaiplutin. ²⁹ Taivrumani uvlumi Lot-ñum unikmagu Sodom, ikniq suli aġralitlailaat katanġisut qilañmiñ aasiiñ tuqqtugich iluqaisa. ³⁰ Taatnatun itkisiruq Iġñiña Iñuum sagviqpan. ³¹ Taivrumani uvlumi iñuk itchumi qaañani tupqum atqagñiaqani isiguguni tupiġmiñun aikġiġuni sulliñauraġmiñik. Taatnatunsuli iñuk nautchiivini itchumi aiñiaqani tupiġmiñun. ³² Itqallaksiuq qanuq piñha Lot-ñum nuliaña! ³³ Kia anniginiagumiñun iñuulli tammaigisigaa, aglaan kisupayaam tammaiyumiñun iñuulli piqutigipluñun piññakkisiruq ilumun iñuulligmik. ³⁴ Uqautigipsi, tamarrumani unnuami malġuk iññuk siñiktuaq siñigviñi; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁵ Malġuk aġnak siqupsiruak mukkaaksramik, atausiq aullautlikkaugisiruq, aasii ilaqataa unisikkaugisiruq. ³⁶ Malġuk añutik nautchiiviniittuak; atausiq aullautlikkaugisiruq, aasiiñ ilaqataa unisikkaugisiruq.” ³⁷ Maliguaqtaiñ apiqsruġniġaat, “Naniitkisiva, Ataniiq?” Jesus-ñum kiuniġai, “Sumipayaaq tuqunaruq itpan tiñmiaqpaich tuqunaruqtuġuuruat katisuurut.”

18

Atrikusaun Uilgaġnaakun suli Atanniqsuqtikun

¹ Jesus-ñum maliguaqtini uqautiniġai atrikusautmik. Iñisautiniġai ataramik agaayutquplugich nikaliġasunaqnaġich. ² “Nunaaqqiq atanniqsuqtiaġniqsuq taluqsriñitchuamik Agaayutmik naagaqaa suvasaġiñitlugich iñuich isummataat. ³ Taavrumaniġuq nunaaqqimi uilgaġnaaqmiñiqsuq utlautreqtuamik taavrumuñun isivġiqsimun ikayuqupluni akitñaglugu iġluliuqtini. ⁴ Akuniguuq isivġiksaum suqutiginiñiġaa. Kiisaimmatai nipliġniqpuq iñmiñun, ‘Taluqsriñitчуалуññaġma Agaayutmik suli suvasaġiñitlugich iñuich isummataat, ⁵ naagasuli taamna uilgaġnaaq mingitñiñhagun uvamnik ikayuġisigiga akuqtutlasilugu pigikkañanik nalaullugu. Taatnañitçhuma utlakpaitluñun mingisaġataġisigaaña.’” ⁶ Jesus-ñum ilapsaġniġaa, “Isummatigisiñun qanuq pigiitçuam atanniqsuqtim nipliutaa. ⁷ Agaayutim ikayuġumiñaiñiñiqpagich piksraqtaagikkani iñiqsruqtuat iñmiñun unnuaqtuummaan? Pisaġumagisiva ikayuliksranaġigun? ⁸ Naalaġnisitçi. Agaayutim ikayuġisigai nalaullugu iñunni, suli pisaġumautisunaqnaġich. Aglaan Iġñiña Iñuum utiġumi paqitkisiva taatnatchimik ukpiqsriġigmik nunami?”

Atrikusaun Pharisee-ñuruakun suli Tax-siliqirikun

⁹ Jesus-ñum uqautiniġai iñuich atrikusautmik tunñaruatigun nalaunñahġmiknun aasii naġġugiplugich atlat. ¹⁰ “Ilaatni malġuk iññuk agaayuvikpañmun agaayutyaġniqsuk, ilaqataa Pharisee-ñuruq atlaasiñ tax-siliqiri. ¹¹ Pharisee-ñuruq qichaqhuni ilaagun agaayuniqsuq, ‘Agaayyuun, quyagikpiñ siqñatuañilugtuñun, qanutitañitluñun naagaqaa atlatuqñun atlatitun. Quyagikpiñ atriginilugiga iñña tax-siliqiri. ¹² Uisauraaqñun malġunni uvlunni akunniqsaami suli qaitçhaġigiga qulikuat akiññaaktaġma.’” ¹³ Aglaan tax-siliqiri qichaġniqsuq unavanun aasii aagluqsunaqaniunniñ pattaġlugu satqani nipliqhuni, ‘Agaayyuun, naġligillaññaña, killuliqiraunakii!’” ¹⁴ Jesus nipliġniqsuq, “Uqautigipsi, tax-siliqiri aiñiqsuq nalaunñasiluni Agaayutmi, aglaan Pharisee-ñuruq nalaunñatçuq. Atakkii kisupayaq kamanaqsipkaqtuaq iñmiñik atçhiksġisiruq, suli kisupayaq atçhiksiruq iñmiñik kamanaqsipkakauniaqtuq.”

Jesus-ñum Agaayutiniġai Iliġaurat

¹⁵ Ilañich iñuich tikiutriñiqsut aniqammiuranik Jesus-mun aksiquplugich. Maliguaqtit tautukamisigich suakataġaich. ¹⁶ Aglaan Jesus-ñum iliġaat iñmiñuquniġai nipliqhuni, “Ki, iliġaat uvamnuktitçhigik. Avriaqutaunasi ilinñitñun atakkii añaayuqautaa Agaayutim añmaruq iñunñun atriaqqtuanun iliġaanik. ¹⁷ Itqaqsiñun una! Kisupayaq akuqtu-iñitçuq añaayuqautaanik Agaayutim atrililugich iliġaat isigumiñaitçuq.”

Nukatpiaq Sulliñaurauqaqtuaq

¹⁸ Jew-ñuruat sivulliuqtaata apiqsruǵniǵaa Jesus, “Nakuuruuq ilisautrii, sumik savaktuksrauvik akuqtuitlasilūña isuitchuamik iñuuliǵmik?” ¹⁹ Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, “Suvaata taiviña nakuuruamik? Nakuuruamik piitchuq avataagun Agaayyutim. ²⁰ Iļisimagitin tillisit, ‘Atlatuǵniaqnak, iñuaǵniaqnak, tigliñniaqnak, naagaqaa sagluuqtuaǵniaqnak atlatigun, suli kamagilugik aapan aakanlu.’” ²¹ Iñuum kiuniǵaa, “Nutauļlamniñaglaan tupigigitka iluqaisa tillisit.” ²² Jesus-ñum tusaakamiuñ taamna nipliutiniǵaa, “Atautchimiksuli savaktuksraurutin. Tunilugich iluqaisa pigikkatin qaiļlugiļlu maniich inuqsraqtuanun, ilvilli umialgutiqaǵumautin pakmani. Taatnaanikkuvich uvuñagutin maliñña.” ²³ Aglaan taavruma iñuum tusaakamiuñ taamna, aliatcharñiqsuq atakkii umialgupluni. ²⁴ Jesus tautukamiuñ aliatchaklugu nipliǵniqsuq, “Qanutun sakiqnaqtigiva umialguruat iñuich isiliksrañat añaayuqautaanun Agaayyutim! ²⁵ Sakiqnatluktug umialguruam iñuum isiliksraña añaayuqautaanun Agaayyutim uumakña pikukturuam isiliksrañaniñ ‘Mitqutim Iraagun’.” ²⁶ Iñuich tusaakamitruñ apiqsruǵniǵaat, “Kiñami anniqsukkaǵisiva?” ²⁷ Jesus-ñum kiuniǵai, “Sua iñuich savaaǵiyumiñaisañat Agaayyutim savaaǵitlapiǵataǵaa.” ²⁸ Peter nipliǵniqsuq, “Atañii! Unitchivut kiñunnavut malikhutin.” ²⁹⁻³⁰ Jesus nipliutiniǵai, “Aa, kiñaunniñ unitchigumi kiñuniǵmiñik, nuliaǵmiñik, aniqatiumiñik añaayuqaǵmiñiglu naagaqaa qitungaǵmiñik piquitigilugu añaayuqautaa Agaayyutim akuqtuitlukkisiruq pitluktuumik marrumani iñuuliǵmi suli iñuuluni Agaayyutmi qarñapak taimuñ.”

Jesus-ñum Piñatchiǵniǵai Uqaqalļi Tuqqutaunialǵmiñik

³¹ Jesus-ñum qulit malǵuich malǵuaqtini kisiññuutiplugich uqautiniǵai, “Naalaǵniļlagitchi! Jerusalem-muñniaqtugut. Tavraniasiñ sivuniksriqirit aglaañich Iñuum Iǵniñagun atuumaniaqtut. ³² Iñuich qaitchigisirut ilaanik Jew-ñunitchuanun. Mitautigigisigaat kanñunakun suli tivvuaqtuǵlugu. ³³ Ipiǵaqtuǵlugu tuqquktkisigaat. Aglaan piñayuatni uvlut añitqikkisilgitchuq.” ³⁴ Aglaan malǵuaqtit kanñiqsiñniñigaa uqaǵikkaña. Qanuutautilaña uqalhan iriqsimaniqsuq ilinjitñiñ. Nalugaat sumik Jesus uqaqtılaña.

Jesus Mamititchiruq Qiñitlaiļamik Injiularimik

³⁵ Jesus qallipman Jericho-mun qiñitlaiļaq injiulari aquppiñiqsuq sanigaañni tumitchaat. ³⁶ Tusaakamigich iñugiaktuat iñuich apqusaqtuat apiqsruǵniqsuq, “Suvat ukua?” ³⁷ Uqautiniǵaat, “Jesus Nazareth-miu apqusaqtuq.” ³⁸ Taamna kap-paiñaaqsiñiqsuq, “Jesus! Kiñuviaña David-ñum! Anniqsuqtaurutin Agaayyutim akiqsruutigikkaña inilǵaanima. Nagligillañña!” ³⁹ Iñuich sivulliuruat suakataǵniǵaat uqautiplugu, “Nipaisaaǵiñ.” Aglaan nipitusiļaaǵniqsuq, “Kiñuviaña David-ñum, nagligillañña.” ⁴⁰ Jesus-ñum nutqaqami iñmiñuutitquniǵaa qiñitlaiļaq iñuk. Qallipman Jesus-ñum apiqsruǵniǵaa, ⁴¹ “Sumik uvañnun savautitquvich?” Kiuniǵaa, “Ataniiq, qiñitlasitqiguktuñ.” ⁴² Jesus nipliutiniǵaa, “Qiñitlasiñ! Ukpisriñiqpich iñuaqsigaatin.” ⁴³ Tavrakñatchiaq qiñitlasiruq maliaqsipluǵuasiñ Jesus kamaksruǵlugu Agaayyun. Iñugaaǵruich tautukamitruñ, iluqatiñ nangañniǵaat Agaayyun.

19

Jesus-lu Zacchaeus-lu

¹ Jesus isiqtuq Jericho-mun apqusaalñiñaguklugu. ² Itmiñiqsuq qaukñiat tax-siliqirit atilik Zacchaeus-mik, aasiñ umialgupluni. ³ Qiñiǵuñniǵaa kisuutilaña Jesus. Aglaan iñuñuluuraupluni qiñilguiñniǵaa atakkii iñugiakpaitlutiñ iñuich. ⁴ Taatnaqhuni aq-paqsrugniqsuq sivuatnun iñugaaǵruich mayuqhuniasiiñ napaaqtumun qiñiǵuklugu Jesus apqusaǵniaqtuaq taavrumuuna. ⁵ Jesus taruñaqami aagluǵniqsuq nipliutiplugu Zacchaeus, “Qilamik atqagñiñ, atakkii tukkuniaqtuñ tupiqnun uvlupak.” ⁶ Zacchaeus qilamik atqagñiqsuq. Paǵlanigaa Jesus quviasullapiaqhuni. ⁷ Iluqatiñ iñuich qiñiqtuat uqapiļuaqsiñiqsut, “Una añun Jesus tukkurug tupqanun iñuum killuliqirauruam!”

⁸ Kijuniġmiñi Zacchaeus makitluni nipliutinigaa Atanguruuq, “Naalagnillagiñ! Qaitkisigiga avvaña suuraġikagma inuqsraqtuanun. Aqsakniksimaniguma kisupayaamik utiqitichigisigitka sisamaullugu.” ⁹ Jesus-ġum Zacchaeus nipliutinigaa, “Uvluvak una iñuk tupiqatniġu anniqsukkauniqsut, atakkii ilaaptuuq kinuviaġipmigaa Abraham-ġum. ¹⁰ Iġñiña Iñuum agġiqsuq ivaqġiġiaqhuni suli anniqsuityaqhuni tammaummiruanik iñuñnik.”

Atrikusaun Kaviqsaatigun Maniuratigun

¹¹ Iñuich naalagnipkaqġugich taavrumiña Jesus uqautipsaaġniġai atrikusautmik. Tikiyasipluni Jerusalem-mun iñuich isummatiginiġaat añaayuqautaa Agaayyutim sagviaqsiñipluġu. ¹² Uvvaasiiñ nipliġñiqsuq, “Ilaatiniguuq umialiqagñiqsuq aullaġniaqtuamik nunamun uñasiksuamun umialiguqtitqupluni, aasii utiġuni. ¹³ Aullaġaluqaani qulit savaktini aatchuġniġai ilaagullaa kaviqsaamik maniġmik uqautiplugich, ‘Aġlipkaġniuraġumagiksi utiġniatlamnunaglaan.’ ¹⁴ Aglaan nunaqataiñ uumiginiġaat. Tuyuqaġniqsut uqqiraqtinik maliquplugu nipliġhutiñ, ‘Taamna iñuk umialigisuñitichikput.’ ¹⁵ Taamna iñuk umialiguqami utiġniqsuq. Iñmiñuquniġai savaktit tavrauuaa ilitchuġisukġugu qanutun piññaktilaan. ¹⁶ Sivulliq tikitñami nipliġñiqsuq, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu quliniksuli piññaktuña.’ ¹⁷ ‘Aarigaa! Savallautagñiqsutin. Tuniqsimarutin mikruatigun. Aġalatigugisigikpiñ qulinun nunaaqqiñun.’ ¹⁸ Tuglianli pirim tikitñami nipliutinigaa, ‘Ataniiq, manik qaisan atuqġugu tallimaniksuli piññaktuña.’ ¹⁹ Taavrumiña taamna nipliġñiqsuq, ‘Aġalatigugisirutin tallimani nunaaqqiñi.’ ²⁰ Piñayuatsuli piri tikiññiqsuq nipliġhuni, ‘Ataniiq, uvva kaviqsaq maniiñ tugvakkaga iriġugu kakkiiġisamun. ²¹ Iqsigiplutin atakkii nagliktaitchutin. Piksraġaqtutin piġiñisaqnik suli katitchiraqtutin nautchiñisaqnik.’ ²² Atangum nipliutinigaa, ‘Suksraunilallaktutin! Nipliutipkun atanniġisigikpiñ! Naluñitchiñ nagliktaiġiġa, piksrataliġa piġiñisamnik suli katitchitlaġiġa nautchiñisamnik. ²³ Suvaatami ilinjitpiuñ maniga manikuviñmun? Akuqtuġayaġiġa illataa manium utiġuma.’ ²⁴ Nipliutinigai qichaqtuat tamaani, ‘Piġugu kaviqsaq manik ilaaniñ qaitchiuñ pirimun piqaqtuamun qulinik maniñnik.’ ²⁵ Aglaan nipliutinigaa, ‘Ataniiq, piqaaniktuq qulinik maniñnik!’ ²⁶ Ilaan nipliutipsaaġniġai, ‘Iñupayaaq piqaqtuq aatchuusiagmiñnik piññapsaaġisiruq sippakuuqtauliġuni, aglaan iñuk piqañitchuaq, mikiruaqunniñ piġinasugikkaña piikkaugisiruq. ²⁷ Pakma taipkua iġluluqtitka ataniqaġuñitchuq uvañnik, uvuñautisigich tuqullugich aasii sivuqamni!’ ”

Jesus-ġum Tikisaalħa Jerusalem-mun Ataniqtun

²⁸ Jesus uqautiqaaqġugich taavrumiña iġliqtuiñagñiqsuq Jerusalem-ġum tuñaanun. ²⁹ Qallikami Bethphage-mun suli Bethany-mun iġġiani atiqaqtuam Olives-mik, tuyuġiniġik malġuk malġuaqtik sivumiñi, ³⁰ itnaqġugik, “Aullaġitchik nunaaqqiuramun taichuña. Tikitchaġluqaaqtutik paqitkisigiktik nuġġaña natmaksigvium pituksimaruaq natmaksigviunġanjilaaq. Pituiġlugu uvuñautiyumagiktik. ³¹ Kia apiqsruqpatik, ‘Suvaata pituiqpitku,’ uqautiyumagiktik, ‘Atanguruam inuġigaa.’ ” ³² Tikitñamik tamaña paqinnigaaq iluqaan Jesus-ġum uqalħatun. ³³ Uvvaasiiñ pituiġniġaqtitlugu nuġġaña natmaksigvium iñuan nipliutigik, “Suvaata pituiqpitku?” ³⁴ Kiuniġaak, “Atanguruam inuġigaa.” ³⁵ Aasiiñ Jesus-muutiniġaat. Taatnaqaaqġugu quppiġaatiñ ilinġiġaik qaana-nun natmaksiaġvium, Jesus aquvitluniasii. ³⁶ Natmaksiaqtitlugu iñuich quppiġaatiñ tutmaġvigiliutiniġaich tumitħaanun. ³⁷ Tikiññiqsut inimun tavrakña Jerusalem qiñiġ-naqsipluġu. Tavra iñugiaktuat malġuaqtit Agaayyun quviatchautiġiaqsiñiġaat suli nanġaġlugu nipitusiplutin iluqaisigun quviqnaqtuatigun qiñikkaġmiktigun,

³⁸ “Uvvatuq Agaayyutim piġiutiqagliuñ umialik tikitchuaq piqusiġhuni Ataniġmik! *Psalms 118:26*

Illi tutqian qilañmi suli kamanaun qutchiññiqsrami qilañmi.”

³⁹ Aasiiñ ilañisa Pharisee-ḡuruat akungatniñ iñugaaḡruich uqautiniḡaat Jesus, “Ilsautrii, tilikkich maliguaqtitin iñuksruisaaqulugich!” ⁴⁰ Jesus kiuniḡai, “Uqautigipsi, maliguaqtitka nipaisaagñiqpata uyaḡait!i niplianayaqtut nipitusilutinj.”

Jesus-ḡum Qirratigigaa Jerusalem

⁴¹ Natmaksillaḡmi nunaqqiq tautukamiuḡ qiaḡaqsiñiqsuq. ⁴² Aasiiñ nipliḡñiqsuq, “Uvvatuq ilisimatitchi uvlupak suruksrautilaapsitñik tutqutiḡaḡukkupsi. Aglaan kañiqsitlaitchusi! ⁴³ Uvlut tikitkisirut akillaḡiqsuḡtipsi puuḡisigaasi, saulugu avatiksi aniyumiñaiyaḡusi quḡḡutilusilu sumillaḡaa. ⁴⁴ Suksraunḡillaḡiaḡisigaasi iñugikkasilu. Atausiqunniñ uyaḡak minitchumiñaitkaat. Atuumaniaqtuḡ atakkii ilipsi ilisaḡinjitlugu Agaayyun agḡiqman anniḡsuḡiaḡhusi.”

Jesus-ḡum Suaḡluyaiḡha Agaayyuvikpauramik

⁴⁵ Jesus isiḡniqsuq agaayyuvikpaḡmun aasiiñ anitlugich tunisullaqtuatuḡ tauqsiquḡtuatuḡ, ⁴⁶ nipliutiḡlugich, “Aglausimaruḡ uqaḡhani Agaayyutim itnaḡhuni, ‘Tupiḡa agaayyuviksrauruḡ.’ Aglaan iriḡtuḡvigiliutiḡkaḡiksi tiglinḡiaqtinun.”

⁴⁷ Uvlugaḡipman Jesus ilsautriñiqsuq agaayyuvikpaḡmi. Qaukñiḡich agaayuliḡsit suli aglaliḡirit suli sivulliuḡtiḡruat tuḡqutchuḡniḡaat, ⁴⁸ aglaan qanuḡsausiiñniḡaat, atakkii iluḡatij iñuich naalaḡnituiñagaat.

20

Kimik Jesus Tuyuḡiriḡaḡniḡpa?

¹ Uvlut ilañatni Jesus agaayyuvikpaḡmi inniqsuq ilisautriḡluni iñuḡnik quliaḡtuḡaḡiplugu tusaayugaallautaq. Qaukñiḡich agaayuliḡsitlu aglaliḡiritlu piḡasiḡhutinj sivulliuḡtiḡruanik utlañniḡaat ² nipliutiḡlugu, “Uqautitigut, kisuḡ analaḡchiḡhaḡun savaaḡivigich tamatkua? Kia saḡḡiksritpatin taatnatun?” ³ Jesus-ḡum kiuniḡai, “Apiḡsrullaglapi uumiḡa. Uqautisitḡa, ⁴ nakitña John-ḡum paptaaḡiḡha taluḡniḡisiquḡpa, Agaayyutmiñ naaga iñuḡniñ?” ⁵ Iḡmiknun kiumḡatraaḡsiñiqsut, “Qanuḡmi uqautigisiñiqḡisigu? Nipliḡupta, ‘Agaayyutmiñ’, nipliḡisiruḡ, ‘Suvaatami ukpiḡinjitḡisun John?’ ⁶ Aglaan nipliḡupta, ‘Iñuḡniñ’, iñugaaḡruich miḡuḡtuḡisigaatigut uyaḡaḡnik atakkii nalupḡiḡnitḡhaat John sivuniksriḡiraḡha.” ⁷ Uvvaasiiñ kiuniḡaat, “Nalugikput nakitñaḡtaḡha.” ⁸ Jesus-ḡum nipliutinḡai, “Uvaḡaptuuḡ uqautiyumiñaitmigipsi nakitña saḡḡiḡaḡluḡa savaaḡaḡtilaamnik tamatkuniḡa.”

Atrikusaun Nautchiivikunlu Nautchirriḡiritigunlu

⁹ Uqaanikami taavrumiḡa Jesus-ḡum uqaḡtuutinḡai iñuich atrikusautmik, “Ilaatniguḡ iñuḡaḡmiñiqsuq nautchirriḡviliḡniḡsuamik, atukkirrutigiplugu nautchirriḡirinun aasiiñ aullaḡami mulupluni. ¹⁰ Katitchivik asianik tikitman tuyuḡaḡniḡsuḡ savaktimik nautchirriḡirinun akuḡtuḡuplugich piksraḡmiñik katittanjitñiñ. Aglaan nautchirriḡirit savakti anaullaḡniḡaat utiḡtitlugu saagaunnagu. ¹¹ Tuyuḡalḡiñniḡsuḡ atlamik savaktimik. Aglaan nautchirriḡirit anaullaḡmiñniḡaat uqaniḡluutiḡlugu kanḡunakun, suli utiḡtitmiñniḡaat saagaunnagu. ¹² Tuyuḡalḡiñniḡsuḡ piḡayuaknik savaktimik. Nautchirriḡirit aḡallaḡluklugu aninniḡaat. ¹³ Aquagun taamna iñua nautchiivik nipliḡniḡsuḡ, ‘Qanuḡisiñiqḡik? Tuyuḡigisigiga iḡniḡa piḡpagikkaga. Iḡmutun kamagigisigaat iluatun.’ ¹⁴ Aglaan nautchirriḡirit tautukamitruḡ nipliḡniḡsut avatmun, ‘Taamna tavra paitchaktaaksrautilik. Ki, tuḡullakput suuraḡiasiiñ piñnakaḡaḡilugich!’ ¹⁵ Uvvaasiiñ anitlugu nautchiiviniñniḡ tuḡunniḡaat.”

Jesus apiḡsruḡniḡsuḡ, “Nautchiivilḡum sugisiñiqḡagitmi tamatkua nautchirriḡirit? ¹⁶ Agḡiḡisiruḡ aasiiñ tuḡullugich taapḡua iñuich, qaillaḡuasiñ nautchiivik atlanun nautchirriḡirinun.” Iñuich tusaakamitruḡ taamna nipliḡniḡsut, “Naagga, taatnaḡtuk-sraunḡitḡhuḡ!” ¹⁷ Jesus-ḡum tautuklugich apiḡsruḡniḡai, “Taamna uḡaliḡ qanuutauva? ‘Uyaḡak tuppirt ayakkaḡat,

taamna uyaḡak piitchuillaḡiaḡaḡtuḡ tuppirauni.’

Psalms 118:22

¹⁸ Kisupayaaq puukaqtuaq taavrumuḡa uyaḡanmun siqumitauniaqtuḡ; aglaansuli taavruma uyaḡaum kattaqitñikkumi iḡuḡmik kanuḡiḡiaḡaa.”

Akiliaksrapiatigun Tax-sinik

¹⁹ Aglaliqirit suli qaukḡiḡich agaayuliqsit tigusuḡniḡaat Jesus tavrani. Atakkii ḡitḡuḡiḡniḡaat uqaḡniplugu taavrumiḡa atrikusautmik iḡmiktigun. Aglaan iqsiiḡisut iḡuḡmik. ²⁰ Naipiqtuaqsiḡiḡniḡaat Jesus. Tuyuqaḡniqsut naipiqtuqtiksranik nalaunḡanḡuaqtuanik. Pisagisuḡniḡaat Jesus uqayusautinik, qaitchukḡugu aḡalatchiḡiḡaqtuamun kavanauruamun. ²¹ Tamatkua naipiqtuqtit pisaasuḡmigaḡlugu nipliutiniḡaat Jesus, “ḡisautrii, ḡisimagikput uqatiḡtin suli ḡisauttutitin nalaunḡaḡhat. ḡisimagikput suqutiksriḡiḡiḡiḡ iḡuich ḡihatnik, aglaan ḡisautrirutin Agaayyutim iḡuuniagvigitqukkarḡatnik ḡumutuuruakun. ²² Uqautitigut, maligutaksrakuagḡnaqpa akiliiruni tax-sinik Caesar-mun naaga nalaunḡaitpa?” ²³ Aglaan Jesus-ḡum karḡiqsiḡiḡaa pisaasuḡmigaḡhat aasiiḡ nipliutiplugich, ²⁴ “Maniḡlaksaqsiuḡ uvamnun maniuraḡ. Kia agliutranḡa maninḡmi itpa? Kiasuli aglanḡa?” Kiuniḡaat, “Caesar-m.” ²⁵ Uvvaasiiḡ Jesus nipliḡniḡisuuḡ, “Nakuuruḡ, akiliutigigiksi Caesar-mun Caesar-m pigikkarḡa aasiiḡ Agaayyutmun pigikkarḡa Agaayyutim.” ²⁶ Tavrani sivuḡaatni iḡuich pisagilguitchaat sukununniiḡ. Nipaisaaqhutiḡ quvigusuutiqaḡniqsut kiggutaiḡnik.

Apiqsruun Anipkakkautikun Tuquḡiḡmiḡ

²⁷ ḡlanḡich Sadducee-ḡuruat, uqaḡuuruat iḡuich aḡitqitḡaiḡniḡiplugich tuquḡaruaniḡ, utlautiniqsut Jesus-mun nipliḡhutiḡ, ²⁸ “ḡisautrii, Moses aglanḡisuuḡ maligutaksramik uvaptiknun itnaqhuni, ‘Anun ḡlaqatiqaqtuaḡ tuqukpan qitunḡigaluaqani, taavruma aḡutim aniaqataan ḡlaqatniktaagiraksraḡiniḡaa uilḡagḡnaaq qitunḡisilugu aḡutmik ḡlisimanaguniasiiḡ tuquruam qitunḡagitilaanḡanik.’ ²⁹ ḡlaanḡiguuḡ tallimat malḡuk aniqatigiich inniqsut. Anayukḡiḡ ḡlaqatniḡniqsuuḡ tuqupluniasiiḡ qitunḡigaluaqani. ³⁰ Tuglian nuliagḡniḡaa uilḡagḡnaaq, ³¹ aasiiḡ piḡayuaknik. Taatnatuntuuḡ iluqatiḡ tallimat malḡuich tuquniqsut qitunḡigaluaqatiḡ. ³² Aqulliupluni uilḡagḡnaaq tuquniqsuuḡ. ³³ Uvvaasiiḡ, uvluni tuquḡaruat aḡitqikpata iḡuḡḡimun, nuliagḡiplugu iluqatiḡ tallimat malḡuk kia nuliagḡisivaunḡ?”

³⁴ Jesus kiuniḡai, “Katchuutruḡiḡ pigigaa marruma iḡuuniathum, ³⁵ aglaan aḡutit aḡnatlu aḡitqikkuniḡ tuquḡiḡmiḡ katchuutiraḡagumiḡaitchut pakmani. ³⁶ Atriqaḡisirut isaḡulihnik tuqutlaitchuanik. ḡḡniḡigai Agaayyutim atakkii aḡitqikkauplutiḡ tuquḡiḡmiḡ nutaamun iḡuḡḡimun. ³⁷ Suli Moses nalunaiḡlugu ukpiḡnaqsiḡiḡaa aḡitqihḡ iḡuḡḡimun ikualaruakun uqpigaurakun. Moses-ḡum uqautiginiḡaa Ataniḡ itna, ‘Agaayyutaa Abraham-ḡum Isaac-ḡumlu, suli Jacob-ḡum.’ ³⁸ Ilaa Agaayyutiginiḡaat iḡuuruat, piginḡitchaat tuquḡaruat, atakkii ilaanun iluqatiḡ iḡuich iḡuuruat.” ³⁹ ḡlanḡich aglaliqirit uqaḡniqsut, “Aarigaa kiggutin, ḡisautrii!” ⁴⁰ Tavrakḡa apiqsrutqinḡaiḡniḡaat taavrumuuna.

Apiqsruun Anniqsuqtikun Akiqsruutauruakun

⁴¹ Jesus-ḡum Pharisee-ḡuruat apiqsruḡniḡai, “Suvaata iḡuich uqaḡniqpat Christ, Anniqsuḡti akiqsruutauruaḡ, kinuviaḡiniḡiplugu David-mun? ⁴² Atakkii David ilaa nipliḡniḡisuuḡ Psalms-ni, ‘Ataniḡ uqaqtuḡ Atanimnun:

Aquvittin kamagitchiiviksrapnun

⁴³ uvanḡnun akiḡiḡiḡaḡhatnunaḡlaan uumigiritin.’

Psalm 110:1

⁴⁴ David-ḡum iḡmiḡnik taiguutiqaḡpagu Ataniḡmiḡnik, qanuḡmi Anniqsuḡti David-ḡum kinuviaḡiniḡipaunḡ?”

Jesus-ḡum Kiliktuutigigai Aglaliqirit

⁴⁵ Iluqatiḡ iḡuich naalaḡnipkaḡlughich Jesus-ḡum nipliutiniḡai maliguaḡtini, ⁴⁶ “Qaunagititchi tamatkunakḡa aglaliqiriniḡ. Pisuktuatlaturut akuḡturuaniḡ atnuḡaaqhutiḡ. Suli purvigitqutlaturut iḡuḡnun paḡlatqusuuplutiḡ tauqsigḡiaqviniḡi.

Aquppiutaksraqtuuraaqmiut aquppiutaġiksaanik katraġviñni iñuich nigiqpakmata. ⁴⁷ Ivayaqtuqmigaich uilgañaat, tigliktuipjugich kinunauranjitnik, suli qiniqqusaatlaturut agaayuuraaqaminj! Anasiñjuqsausiaqagisirut pitluglugu atlaniñ iñuñniñ.”

21

Uilgañaam Iliraña

¹ Jesus tautuñiqsuq umialguruanik iñuñnik iliripmata aatchuutmiknik agaayyuvikpaum ilirivianun, ² tautukmiñigaa inuqsraqtuaq uilgañaat ilisiruaq malguñnik patukpaanik maniuraanik. ³ Nipligñiqsuq, “Uqautigipsi, taamna inuqsraqtuaq uilgañaat ilisitluktuaq iluqaitniñ atlaniñ, ⁴ atakkii atlat ilisirut aatchuutmiknik ilanjatniñ umialgutmiñ, aglaan agnam inuqsraqtuaq qaitkaa iluqaan iñuuniutiksraġaluani.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquġniałhanik Agaayyuvikpaum

⁵ Ilanjisa maliguaqtit uqautiginiġaat qanutun qiniyunaqtilaana agaayyuvikpaum, piññaqusiqsaqtaq uyaġanik suli aatchuutauruaniglu qaisauruanik Agaayyutmun. Jesus nipligñiqsuq, ⁶ “iluqaan tamanna tautukkaqsi –tamanigu kisiñjuqtaqagumiñaitchuqunniñ uyaġanmik qalliani atlam ulġusimaitchuam.”

Jesus Sivuniksriqiruaq Ihuilgiugutniglu Piyuaqsiuñksramiglu

⁷ Iñuich apiqsruġniġaat, “Iłisautrii, qakugun tamanna atuummiñiaqpa? Sukun ilitchuqutikun ilitchuġigisivisa piyaquġviksraq aullaġniigaqsikpan?” ⁸ Jesusnum kiuniġai, “Qaunagititchi ukpiqsakkauniaqasi. Iñugiaktuat iñuich agġigisirut uqaġutiñ, ‘Christ-ñuruña! Pivik tikiumaruq!’ aglaan malinñiaqnasigik. ⁹ Iqsiñiaqasi tusaagupsi anuyaktuanik aġayaktuaniglu. Tamatkua atuumagisirut sivulliulutiñ aglaan isuklitichumiñaitchuq taapkunuuna.” ¹⁰ Niplipsaagñiqsuq, “Nunaaqquch anuyyiuġisirut atlanik nunaaqquñik, atanguviich anuyyiuġisirut atlanik atanguviñnik. ¹¹ Nuna iliksraġisiruaq tatamnaqsiluni. Iñuich kakkaagisirut. Iñuich atniġñautiqagisirut tigupqutnaqtuanik naniliqaa. Atlayuaġnaqtuat sagviġisirut qilanjmi iqsipkaġlugich iñuich. ¹² Sivuatni tamatkua tikiumagaluaqnagich, tiguraulusi piyuaqsiugisirusi. Iñuich uqaqsittaagviñmuktitkisigaasi katraġviñmiknun isiqtaupkaġusi, tikiutruġusi sivuġaatnun umialgich kavanaauruatlu pisigiluja. ¹³ Taivrumani piviksraqaġisiñiqsusi ilisimaraulusi. ¹⁴ Isumaalunjaġitichi kiggutiksrapstitnik tigurauqaluaqasi. ¹⁵ Atakkii uqaqsritkisigipsi isumatulġmiglu uumigiripsiunniñ igluliuġumiñaisanjanik. ¹⁶ Anayuaqapsi aniqatiupsiļu ilapsiļu suli ilannapsiļu qaitkisigaasi uumigiripsitñun, aasii ilasi tuqqutaugisirut. ¹⁷ Iluqatiñ iñuich uumigigisigaasi pigiluja. ¹⁸ Aglaan atausiqunniñ nuyana niaquqpich tammakkauyumiñaitchuq. ¹⁹ Qichaġitichi anuqsrulikun. Nikaitkupsi piññaaktaġiniagiksi iñuuliqsi.

Jesus Sivuniksriqiruaq Piyaquġniałhanik Jerusalem-ñum

²⁰ “Tautukkupsiuñ Jerusalem puuqpatruñ anuyaiç ilitchuġigisigiksi qalliłha piyaqukkaułksrajan. ²¹ Taipkunani uvluni kiñapayaaq iñuuniaqtuaq Judeami qimakkumauq igġiñun. Kiñapayaaq nunaaqqimiittuaq aullaqtuksrauruq, suli avataani nunaviñmiittuaq nunaaqqimuktuksraunitchuq. ²² Atakkii taapkua uvlugigai anasiñjuqsautiksram immiumatquplugich iluqaisa sivuniksriqirit uqauttutiñich. ²³ Qanutun tatamnaqtigigisiva taipkunani uvluni agnanun sirjayauruanun suli aakanun miluktitchiruanun. Tatamnaqtuaq ihuññaq tikiumagisiruaq tamarrumuña nunamun, atakkii Agaayyutim qinnautaa akikñautaugisiruaq makunuña iñuñnun. ²⁴ Ilanjich tuqqutaugisirut savikpakun atlat suli tigutaaqsiulutiñ Jew-ñuñitchuanun. Ilinja tutniġagigisigaat Jerusalem piviksraqtin isukliññałhatnunaġlaan.

Agġiłha Iġñinjan Iñuum

²⁵ “Atlayuaġnaġisirut siqiniġlu tatqiglu suli uvlugiatlu. Iñuich nanipayaaq qanusiksriaġisirut, iqsilutiñ nipruaġniñjanik taġium aksraligruañiñiglu. ²⁶ Iñuich igivruġagisirut iqsilutiñ isumaalulġmikni sumsuli tikitchuksrajanik iluqnaanun nunamun,

atakkii qaummatipayaani silam nuktitaulutinj inimikniñ. ²⁷ Qiñigisigaat Igñinja Iñuum agqisuaq nuviyakun qilarñiñ sanñimigun kamanallapiaqtuakun kamanautmigunlu. ²⁸ Tamatkua atuumaasikpata qichagitchi nigiuqaqusi. Atakkii tasuqsakkauiksraqsi qalliruq.”

Iñisaaksraña Asirritlaitchuam Napaaqtum

²⁹ Jesus-ñum uqautinigai atrikusautmik, “Qiñillaksaqsuñ asirrisuuruaq napaaqtuq sulil iluqaisa atlat napaaqtut. ³⁰ Milukatata sagviaqsipmata ilisimarağigiksi upingaa qalliñha. ³¹ Taatnatuntuuq atuumaasikpata tamatkua uqautigikkatka ilitchuğigisigiksi añaayuuqataan Agaayyutim tikiññialiñha. ³² Itqallaksiuñ una! Iñuich iñuuniaqtuat pakma tuquyumiñaitchut tamatkua iluqatinj atuumagaluaqtitnagich. ³³ Qilaglu nunalu piigisiruk aglaan uqalitka piigumiñaitchut.

Munağimmaaqiñksraq

³⁴ “Munağititchi! Isumaiqsitnasi taanñağmunlu isumaaluutaanunlu marruma iñuuniañhum. Taatnañitichupsi uvlum quviqpiagaasi tavrakñatchiaq nigiuñgissillusi. ³⁵ Naniğiatun pisagigisigai iluqaisa iñuich nanipayaaq nunami. ³⁶ Munağiyumausili agaayulusi ataramik makitalgulusiasiiñ payañağusi iluqaani atuumarauksrani agğigñi-añhanunaglaan Igñinjan Iñuum.”

³⁷ Uvluğagipman Jesus ilisautriraqtuq agaayyuvikpañmi. Anaqaksraaqman siñik-tağiağniqsuq igğiani atiqaquam Olives-mik. ³⁸ Uvlaağquqman iñuich utlautiraqtut agaayyuvikpañmun naalağnisuklugu uqaqpan.

22

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

¹ Nigiqpagvikaq atilik Apqusaakkauigimik qalliñiqsuq iñuich nigipmata puvlak-siğniğilaamik qaqqumik. ² Qaukñinich agaayuliqsit sulil aglaliqirit tuqutchuñniğaat Jesus nalunautchilutinj aglaan iqsiginigaich iñuich.

Judas Anjiqtuq Aatchuutigisuklugu Jesus

³ Tavrakña tuunğaq isiğniqsuq Judas-mun atiqaquamun Iscariot-mik, ilañat qulit malğuk maliguaqtit. ⁴ Judas-ñum uqaqatigityağniğai qaukñinich agaayuliqsit añalatinjituñ agaayyuvikpaum ihuaqtitchiñiaqtinñi qanuq aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun. ⁵ Quviasukhutinj akiqsruğaat akiliğuklugu maninmik. ⁶ Judas anjiğniqsuq. Piviksraqsiuqaqsiñigaa aatchuutigisuklugu Jesus ilinjitñun iñuich nalupkağlugich.

Itqanaiyatiq Jew-ñuruat Nigiqpagvikaanun Atiliñmun Apqusaakkauigimik

⁷ Akunniqsaami uvlua Puvlaksiğniğilaam qaqqum tikiññiqsuq, taamna Apqusaakkauñhum ipnaiyaam tuqurviksraña. ⁸ Jesus-ñum tuyugigik Peterlu John-lu itnaqługik, “Itqanaiyağiatku nigiqpaliksraqput.” ⁹ Apiqsruğniğaaq, “Nani itqanaiyaquvisiguk?” ¹⁰ Jesus-ñum kiunigik, “Isiğuptik nunaaqqimun paagisigiktik iñuk akiyaqtuaq qattamik imilinmik. Malikkumaiktik isiqpan tupiğmun, ¹¹ suliasiiñ nipliutilugu iñua tupqum, ‘Iñisautri nipliğniqsuq, Nani iniaqapich tuyugmiaqagvinmik nigğiviksramnik ipnaimik piqasiğluña maliguaqtimnik nigiqpagvikaami atiqaquami Apqusaakkauigimik?’ ¹² Uuma urriqsuutigisigaatik inimik nallaauraallagviuluumaqtuamik qulligmi itqanailaamik inuqsrañaiqlugu. Tavrani itqanaiyalñaurutik.” ¹³ Aullaqamik paqinnigaak taatnatun Jesus-ñum uqalhatun, aasiiñ itqanaiyaqhutinj nigiqpagviksramun atiliñmun Apqusaakkauigimik.

Atanğum Nullautchigvia

¹⁴ Nigğiviksraqtinj tikitman Jesus aquvinniqsuq piqasiqhuni uqqiraqtinik. ¹⁵ Nipliutinigai, “Nigiqatigisullapiagipsi uumiña ipnaimik nigiqpagvikaami atiqaquami Apqusaakkauigimik nagliksaanñaiññağma! ¹⁶ Uqautigipsi, nigitqinñianjtkiga immiumaniathanunaglaan añaayuuqataani Agaayyutim.” ¹⁷ Taatnaanikami Jesus-ñum tiguplugu qallun, quyanigaa Agaayyun nipliqhuni, “Tigulugu taamna

imillagvigisiun! ¹⁸ Uqautigipsi, uvakḡaniñaglaan imitqikkumiñaitchuḡa asiam misuḡuanik aggiḡñiañhanunaglaan Agaayyutim aḡayuqautaan.” ¹⁹ Jesus-ḡum tiguplugu qaqquq quyanigaa Agaayyun. Avguqlugu qaqquq qaiññigaa nipliqhuni, “Taamna qaqquq timigigiga qaisauruaq ilipsitñun. Niḡḡisiunḡ itqakkutigilugu uvaḡnun.” ²⁰ Taatnatuntuuq, niḡianikamiḡ qallun qaiññigaa nipliqhuni, “Asiam misuḡua uumani qallutmi Agaayyutim nutaaq sivunniugutigigaa taluḡniqusiqḡugu aupkun maqikkauruamik ilipsitñun.” ²¹ “Ataḡii! Iḡapsisamma aquppiqatima qaiññiaḡaḡa. ²² Iḡñiḡa Iñuum tuquruksrauniaqtuq Agaayyutim sivunniutaagun, aḡlaan nakḡiunḡ iñunḡmi qaitchiruami ilaanik!” ²³ Maliguaqtai apiqsruqtautiaqsiñiqsut avatmun nalliḡsiḡ qaitchiummatiaqmagaan ilaanik.

Uqavaaḡun Kamaḡaḡunḡnikun

²⁴ Maliguaqtai qapiqtaiḡitraḡniqsut nalliḡsiḡ kamaḡaḡniqsraugisipmagaan. ²⁵ Jesus-ḡum nipliutiniḡai, “Jew-ḡunḡitchuat umialḡich saḡḡiqaqtut iñunḡmikni suli aḡalatit taigukautlatuplutinḡ Iḡauraḡitñik Iñuich. ²⁶ Aḡlaan taatnatun itchuksraunḡitchusi. Kamaḡaḡniqsrauruaq akunnapsitñi ilili nukaḡḡiqsun suli sivulliuḡti savaktitun. ²⁷ Kiña kamaḡaḡniqsrauva—taamna aquvitluni niḡiruaq naagaqaa taamna payuktaqtuaḡ? Tavrataamna aquppiruaq kamanatluktuq. Aḡlaan iqasiḡipsi payuktaqtitun.

²⁸ “Ilipsi, nayuḡipsitḡa uuktuaqsiupayaqama. ²⁹ Atrililugu aapaa aḡalatchitḡlasipkaiḡha uvamnik, taatnatuntuuq aḡalatchitḡlasipkaḡisipmigipsi. ³⁰ Niḡiqasiḡisigipsitḡa imiqasiḡḡunḡalu aḡalatchiaḡsiguma iñunḡnik, suli aquppiqasiḡisigipsitḡa taivrumanḡ atanniityaḡuma kiḡuviaḡiñnik qulit malḡunḡnik iḡñiḡitñik Israel-ḡum.

Jesus Sivuniksriḡiruḡ Peter-m Piḡlaaḡiksraḡanik

³¹ “Annaa, Simon! Naalaḡniḡlaḡiñ! Tuunḡaum uuktuaḡumiñaqsiñiḡaasi iluqasi, nautchirriḡiri aviktuipmatun mukkaaksranik sanikḡunḡiñ. ³² Aḡlaan agaayyutigikpiñ ukpiqsriḡiñ qapiqunḡillugu. Utiguvich uvaḡnun sayyigisigitin aniqatiutin.” ³³ Simon Peter-m kiuniḡaa, “Ataniiq, isiqtauqasiḡiñḡaugikpiñ suli tuquqasiḡutin!” ³⁴ Jesus nipliqsuq, “Peter, uqautigikpiñ, aqargiqpak qalḡuqtaḡaluaqnagu uvlaami piḡlaaḡigisigikma piñasuniaglaan.”

Maniqaḡviglu Puukataḡlu suli Savikpak

³⁵ Jesus-ḡum uqaanikami taavrumiḡa apiqsruḡniḡai maliguaqtini, “Taimani tuyuḡikapsi manikuviiḡaaḡhusi puukataḡlaaḡhusiḡu sakpakkiḡlaaḡhusiḡu, inuqsraqpisi?” Kiuniḡaat, “Inuqsraḡitchugut.” ³⁶ Jesus nipliḡniḡsuq, “Aḡlaan pakma, kiña maniqaḡviqaḡumi naagaqaa puukataqaḡumi saagaḡligik. Suli kiñapayaaq savikpaitchumi tuniraksraḡigaa quppigaani aasiiñ tauqsiguni savikpaḡmik. ³⁷ Uqautigipsi, Taamna uqatiq aḡlausimaruaq Agaayyutim makpiḡaḡiñi atuumaruksrauruq, itna ‘Irrutinigaa savamaḡḡuktuatun.’ Iluqaan aḡlausimaruaq uvapkun immiumakkauniaqtuq.” ³⁸ Maliguaqtit nipliḡniḡsut, “Ataniiq, uvva malḡuk savikpaak!” Kiuniḡai, “Tavra apai!”

Jesus Agaayuruḡ Iḡḡimi Atiliḡmi Olives-mik

³⁹ Jesus aullaiḡiñniḡsuq iḡḡimun atiliḡmun Olives-mik piraḡilḡmisun, aasiiñ maliguaqtaiñ malikkaat, [aḡlaan Judas maliḡitchuq.] ⁴⁰ Tikitñamiḡ taruḡa nipliutiniḡai, “Agaayulusi ukpiqsrisaiḡitchumausili uuktuaqsiugupsi.” ⁴¹ Tavrakḡa aullaqtaallakhuni sitquqhuni agaayuniḡsuq. ⁴² Nipliḡniḡsuq, “Aapaḡ, pisuḡiḡiyupku piḡunḡ qallutaa nagliqsaalḡum uvaḡniñ. Uvaḡa pisuḡiḡiḡiḡaaptun aḡlaan pisuḡiḡiñ savaḡnuli.” ⁴³ [Isaḡulḡum qilaḡmiñ sagviutiniḡaa sayyiqḡugu. ⁴⁴ Ihuḡliuqpaḡikun agaayuniḡsuq piḡiqitlukhuni, aasii ilaan siiqsipkaḡha kataktuq auktun nunamun.] ⁴⁵ Makitnami agaayuliḡmiñiñ utiqhuni aasiiñ maliguaqtimiñun tavra paḡinniḡai siñiktuat, miḡuqhutinḡ iḡuḡliuqpaḡitlutinḡ. ⁴⁶ Nipliutiniḡai, “Suvaata siñikpisi? Makillusi, agaayyutitchi ukpiqsrisaiḡitchumausili uuktuaqsiugupsi.”

Tiguniġaat Jesus

⁴⁷ Jesus uqaqtitlugu iñugiaktuat iñuich tikiññiqsut, sivulliqługich Judas-ñum, iłanata qulit malġuk maliguaqtit. Utlakługu Jesus kuniññigaa. ⁴⁸ Aglaan Jesus nipliutiniġaa, “Judas, kunikługu aatchuutigiviun Ġñiña Iñuum?” ⁴⁹ Maliguaqtit nayuutiruut Jesus-mi tautukamitruñ taamna atuumaruaq uqautiniġaat, “Ataniiq, atuġlavut savikpavut!” ⁵⁰ Iłanata anauniġaa qaukliata agaayuliqsit savaktaa siutaiqsitlugu taliqqianik. ⁵¹ Aglaan Jesus nipliġñiqsuq, “Añnaa! Apaiqsuq!” Aksikługu iñuum siutaa mamitinniġaa. ⁵² Taavruma aquagun Jesus-ñum nipliutiniġai qaukłiñich agaayuliqsit suli aňalatiniñich agaayyuvikpaum iħuaqtitchiñiaqtiniñ suli sivulliuqtigruat tikitchuat aiplugu ilaa, “Aatai, tikitchuksrauvisi savikpaligaaġusi anautaniglu uvaña liilaa savamaqlukti?” ⁵³ Nayuġaġikapsi agaayyuvikpañmi uvluġaġipman tiguniatlaitchipsitña. Aglaan pakma savagviksraġigiksi saññiagun taaqtuam.”

Peter-m Piilaġiniġaa Jesus

⁵⁴ Tamatkua tiguplugu Jesus aullautiniġaat tupqanun qaukliata agaayuliqsit, suli Peter-m maliññigai taavakñatluk. ⁵⁵ Ikniaġniqsut siłataani tupqum, aasii Peter-m ilaliġniġai aquppiruat tavrani. ⁵⁶ Iłanata pirit aġnam tautuñniġaa Peter aquppiruaq saniġaani ikniġum. Qiñiqługu naliñiñaaqlugu nipliutiniġaa, “Una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi!” ⁵⁷ Aglaan Peter piilaġniqsuq, “Aġnaaq, nalugiga!” ⁵⁸ Kiñuurañagun iñuk iłitchuqsripmiñiqsuq Peter-mik nipliqhuni, “Ilvich, iłagigaatintuuq taapkua!” Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Naagga, iłagiñitchaatña.” ⁵⁹ Sasaġniġum kiñuagun atlam iñuum qapiñaiqhuni upyañniġaa, “Iłumun una iñuk piqataupmiruaq Jesus-mi, atakkii Galilee-ġmiunuruq!” ⁶⁰ Aglaan Peter-m kiuniġaa, “Nalullapiagiga sumik uqaqtillaan.” Uqaqtitlugu tavrakñatchiaq aqargiqpak qalġuqtaġniqsuq. ⁶¹ Atanġuruam qiviaqhuni tautuñniġaa naliñiñaaqlugu Peter, aasii Peter-m itqaġniġaa atanġum nipliħha iñmiñun, “Aqargiqpak qalġuqtaġaluaqnagu uvlaapak piilaġutigigisigikma piñasuniaglaan.” ⁶² Peter tavra anipluni qianiqsuq iħuilluallapiaqhuni.

Jesus Mitautigigaat Anaullaqlugulu

⁶³ Iñuich munaqsruat Jesus-mik mitautiginiġaat anaullaqlugulu. ⁶⁴ Matuplugik irrak apiqsruġniġaat, “Kia anauvatin? Nalautchaġiñ?” ⁶⁵ Nipliutipmiñiġaat iñugiaktuanik pisaññatinik.

Jesus Uqaqsittaġviñmi

⁶⁶ Uvlaġuqman Jew-ñuruat sivulliuqtigruat qaukłiñich agaayuliqsitlu aglaliqiritlu katiniqsut, aasiññ Jesus tikiutiniġaat uqaqsittaqaqtitchirinun, ⁶⁷ nipliqhutiñ, “Uqautitigut! Ilvich Christ-ñuvich, taimña akiqsruutauruaq Anniqsuqti?” Jesus-ñum kiuniġai, “Uqautigupsi ukpiġiniañitchipitña; ⁶⁸ suli apiqsruġupsi apiqsruutmik kiuyumiñaitchipsitña. ⁶⁹ Aglaan uvakña Ġñiña Iñuum aquppiġisuruq tunjaani taliqqian Agaayyutim piqaqtuam saññipayaamik.” ⁷⁰ Iluqatiñ nipliġñiqsut, “Ilvich, Ġñiġivatin Agaayyutim?” Kiuniġai, “Iłipsi, uqaqtusi Ġñiġinipluñ.” ⁷¹ Kiisaimmalu nipliġñiqput, “Inuqsrañaiqsugut ilisimarimik! Tusaagikput qanuq nipliħha.”

23

Jesus Pilate-muutiniġaat

¹ Iluqatiñ iñuich makitlutiñ Jesus Pilate-muutiniġaat kavanaauruamun. ² Tavrani pasiaqsiniġaat Jesus itnaqhutiñ, “Iłitchuġigikput una añun killukuaqtitchiħha iñuptiknik atakkii uqautiniġai aklilquñitlugich tax-sinik Caesar-mun Rome-mi. Uqautiniġaisuli ilaa Christ-ñunipluni umialik.” ³ Pilate-ñum apiqsruġniġaa, “Umialigivatin Jew-ñuruat?” Jesus ariġniqsuq, “Aa, nalauttutin.” ⁴ Taamna atuumaanikman Pilate-ñum nipliutiniġai qaukłiñich agaayuliqsit iñugaaġruillu, “Iłitchuġiñitchuña patchisiksramik uumani añutmi.” ⁵ Aglaan qapiñaipsauraqtut, “Iłisauttutimigun aġayagaġigai iñuich iluqaani Judea-mi. Aullaqniuruq Galilee-mi pakma maññaqhuniasiiñ.”

Jesus Herod-muutiniġaat

⁶ Pilate-ġum tusaakamiuġ taamna apiqsruġniġaa, “Una aġun Galilee-ġmiuġuva?” ⁷ Iliġchuġikamiuġ Jesus-ġum agġiqsilaana nunamiñ aġalataġaniñ Herod-ġum, tuyuġiniġaa Herod-mun tavraniitmiñiqsuamun Jerusalem-mi. ⁸ Herod quviasupiaġataġniqsuq tautukamiuġ Jesus, atakkii tusaaplugu suli qiñiġummiuqġugu iñilġatluk. Tautukkummiuġniqsuq Jesus savakpan quvinqaqtuanik. ⁹ Herod-ġum apiqsruqtaaqsiniġaa Jesus iñugiaktuanik apiqsruutinik, aglaan Jesus-ġum kiuniniġaa. ¹⁰ Qaukliñich agaayuliqsit suli aglaliqirit qapiñaiψsauraqhuġiġ pasiuġniġaat Jesus. ¹¹ Herod-ġum aġuyyiuqtañiġu mitautiġiniġaat Jesus suvasaġiñiġu. Atipkaqġugu atangum atnuġaallautanik utiqtinniġaat Pilate-mun. ¹² Taavrumani uvlumi Herod-lu Pilate-lu iġauraġiiksinniqsuk sivuani uumigiġkalluaqtuak.

Jesus Tuquruksraġuġaat

¹³ Pilate-ġum katipkaġniġai qaukliñich agaayuliqsitlu sivulliuqtit iñuillu, ¹⁴ suli nipliutiġlugich tamatkua, “Tikiutiġiksi una aġun uvaġnun nipliġhusi sivulliulla-taġiñiñiġlugich iñuich. Isivġiuġaluaqġugu sivuqqapsitñi paqitlaitchiga savamaqġu-tiqaġlugu pasiuġutipsitñik. ¹⁵ Unniñ Herod-tuuq paqitchiñitchuq agvisiksramik, atakkii utiqtitqiñiġaa uvaptiknun. Una aġun piitchuq sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. ¹⁶ Taatnaġluġa ipiġaqtuqtitqaagġugu aullaqtikisigiga.” ¹⁷ [Pilate patchi-saiqsitchisuuruq atautchimik isiqtamik niġiqpagvikaam uvluañi]. ¹⁸ Iñugaaġruich niplianiqsut, “Tuqqutchiuġ taamna iñuk aasiñ tigutaaqtañaiqsillugu Barabbas!” ¹⁹ (Barabbas isiqtauniqsuq atakkii iġaupluni tamatkunani aġayakhutiġ nunaaqqimi tuqqutchiruaniġu). ²⁰ Pilate-ġum Jesus patchisaiġukkalluaġaa. Taatnamik uqaġvig-itqikkalluaġai iñugaaġruich. ²¹ Aglaan iġialaniqsut nipitusiġlutiġ, “Kikiaktuutisiuġ! Kikiaktuutili sannigutamun!” ²² Pilate-ġum piñatchiġlugu nipliġniqsuq, “Sumik savamaqġuutiqaqpa? Paqitchiñitchuġa sumik tuqurrutauyumiñaqtuamik ilaanun. Ipiġaqtuqtilugu patchisaiġisigiga.” ²³ Aglaan iġialapsauraġniqsut kikiaktuutiraksraupi-aġniġlugu sannigutamun. Kiisaimmalu iġialaġimiktigun akimavut.

²⁴ Uvvaasiñ Pilate-ġum atanniġniġaa Jesus kipiġniġutaatitun. ²⁵ Pilate-ġum pi-tuiġniġaa Barabbas pisukkaġat, taamna isiqtauruq atakkii iġaupluni tamatkunani aġayakhutiġ iñuaqtuani, aasiñ qaitġlugu Jesus ilinjiñun pisulhatitun.

Jesus Kikiaktuutiġaat Sannigutamun

²⁶ Aġuyyiuqtit sivulligñiġaat Jesus. Pisullaġmiñ paaqsiniqsut iñuġmik Cyrene-naġmikum atiqaqtuamik Simon aitmuktuamik nautchiiviñmiñ. Tamatkua nunuriñiġaat akiyaġiaqplugu sannigutamik aquagun Jesus-ġum. ²⁷ Iñuġiallapiaqtuat iñuich mal-iñniġaat. Akunġatni itmiñiqsut aġnat qairuat uigualaplutiġ. ²⁸ Jesus-ġum kiñiaqami nipliutiniġai, “Aġnaanjsii Jerusalem-ġum! Qirratiginasitġa aglaan qirratigisitchi ilip-sitñun qitunġapsitñunlu. ²⁹ Atakkii uvlut qallirut iñuich nipliġisiġhat, ‘Quvianami-urut taapku aġnat qitunġaitchuat siñaiyautlaitchuatlu miluktitchisimaitchuatlu.’ ³⁰ Taivrumani uvlumi iñuich nipliġisirut iġgiñun, ‘Katagitchi uvaptiknun!’

suli qimiġaanun, ‘Iriqtigut.’

Hosea 10:8

³¹ Atakkii taatnatun irrutikpatruġ patchisaitchuq pakmapak, qanutun irrutriñiaqmivat iñuġnik taimanigu?”

³² Malġuk atlak iñuk, iluqatik savamaqġuksimaruak, tuqqutauruksraupmiñiq-suk piqataulugik Jesus-mi. ³³ Aġuyyiuqtit tikiñiñiqsut atiqaqtuamun “Saunġa ni-aqum.” Tavrani kikiaktuutiniġaat Jesus suli taapkuak savamaqġuksimaruak piqasiġlugu, iġaqataa taliqpian tuġaanun suli iġaqataa saumian tuġaanun. ³⁴ Jesus nipliġniq-suq, “Aapaan, natqigutikkich tamatkua iñuich! Nalugaat sumik savaaqqtillaqtiġ.” Avguġniġaich atnuġaanġi nalautchaġautiġiplugich. ³⁵ Iñuich qichaqtuut tautuktu-aġniġaat. Jew-ġuruat sivulliuqtiñisa mitautiġiniġaat, “Annautiraġigai atlat. Ki

anniqsugli injmiñik Christ-nyuyumi, Anniqsuqti akiqsruutauruaq Agaayyutim pik-sraqtaagikkaña!”³⁶ Anuyyiuqtit mitautigipmiñigaat. Utlaklugu aatchuñigaat sunağnit chuamik misuqqumik³⁷ nipliqhutiñ, “Anniqsugiñ ilipnik umialigikpatin Jew-nuruat!”³⁸ Niaquan qulaagun aglaklugich uqalhich, “Taamnauvva umialgat Jew-nuruat.”

³⁹ İlaqataan savamaqluksimaruum nivinaruam uqağniqluktaqmiñigaa, “Christ-nyuguvich anniqsugiñ ilipnik uvaguglu!”⁴⁰ Aglaan İlaqataan İñiqtigñigaa nipliqhuni, “Taluginitpiñy Agaayyun? Tuqqutaksraurutintuuq İlaatun.⁴¹ Tuquniaqtuguk nalautlugu atakkii taatnağnaqhunuk; aglaan taamna savaaqanitchuq pigiit chuamik.”⁴² Aasiñ nipliutiniğaa, “Jesus, itqağillanñañña tikitchuvich añaayuqautipnun!”⁴³ Jesus-num nipliutiniğaa, “Akiqsruğikpiñ, marrumani uvlumi piqasiğisigikma utaqqivñi.”

Jesus Tuquruq

⁴⁴ Uvluq qitiqquqman siqinñaagñiağniñiqsuq taaqsipluni nunapayaami piñasunun ilipman sassağ;⁴⁵ talukuyaaq [sapukutchiutauruaq] nivinaruaq agaayyuvikpañmi siik-siğniqsuq tatpichakña takunñaaglaan.⁴⁶ Jesus nipaalaliğniqsuq, “Aapañ! Argaknun iligiga irrusiğaa!” Taatnaamikami tuquniqsuq.⁴⁷ Rome-mağmiut qaukliata anuyyiuqtit tautuklugu tamanna atuumaruuaq kamaksruğniğaa Agaayyun nipliqhuni, “İlumutun taamna anun nalaunjaruq!”⁴⁸ İñuich katiruat qinñiaqlugu kikiaktuutriñiq tautukamitruñ tamanna atuumaruuaq, utiğniqsut kinuniğmiknun ipiqtutchallapiaqhutiñ.⁴⁹ İluqatiñ tamatkua İlisimaruat Jesus-mik İlagipluğillu ağnat maliktuat Galilee-miñ qichağniqsut taiñakñatluk qinñiaqhutiñ.

Jesus İluviğniğaa

⁵⁰⁻⁵¹ İñuqaqmiñiqsuq atilñmik Joseph-mik Arimathea-ğmikum, nunaaqqimiñ Judea-mi, nalaunjaruaq qanutitanitchuaglu İñuk, sulı utaqqiniqsuuaq tikiñiqsrañanik añaayuqataan Agaayyutim. İlağaluaqhuni uqaqsittaaqtitchirini aniqataunñiñiqsuq sivunniqmata tuqqutchuklugu Jesus.⁵² Joseph-num utlautipluni Pilate-mun apiqsruutiginiğaa timaa Jesus-num pisuklugu.⁵³ Tavrakña atqaqlugu timaa Jesus-num, nimiqsruğniğaa ukiñhaağiksaamik, ilipluğuasiiñ İluviluqtamun uyağañmi atunğanitchuamun.⁵⁴ İluqani tamanna atuumaniqsuq minguiqsiağvium uvlua aullağniyasipman.⁵⁵ Ağnat maliktuat Jesus-mik Galilee-miñ maliñniğaa Joseph tautukluğuasiiñ qanuq Jesus-num timaa ilipmagu İluviğmun.⁵⁶ Utiqhutiñ kinuniğmiknun itqanaiyağniğaiç tiprağiksautilğich uqsruğutiksrai timaan Jesus. Jew-nuruat minguiqsiağviatni minguiqsigñiqsut kamagiplugu tillisaa Moses-num.

24

Jesus Anipkakkauruq Tuqutigmiñ

¹ Uvlaatchaurañani sivullium uvlum akunniqsaaami ağnat İluviğmunñiqsut saagaqhutiñ tiprağiksautilñnik uqsruğutiksraiñik itqanaiyaagmiknik.² Paqinniğaa uyağak aqsraqtinaniqsuaq paañaniñ İluvgum.³ Tavraasiiñ isiqamiñ paqingiñniğaa timaa atanguruam Jesus.⁴ Qanuqsausiuqtitlugich tavrakñatchiaq malğuk anutik qitñağnaqtuanik atnuğaallak qichağniqsuk saniğaatni.⁵ Iqsitchakhutiñ ağnat sikinniqsut nunamun. Anutik nipliutiniğaiç, “Suvaata tautugiaqpisi İñuuruamik akunğatni tuqunaruat?”⁶ Uvaniingitchuq atakkii İñugutqiksuaq. Itqallaksiñy qanuq uqaqtilaaja ilipsitñun Galilee-miinñağmiñi, itna,⁷ ‘İğniña İñuum qaisauruksrauruq killu-ruanun İñunñun kikiaktuutikkauluni, aasiiñ piñayuatigun uvlut anitqikkumapluni İñuuliğmun.’”⁸ Ağnat itqağniğaa uqağikkaña.⁹ Utiqhutiñ İluviğmiñ uqautiniğaiç qulit atausiq maliguaqtit atlatlu İluqaitñik tamatkuniña.¹⁰ Taapkua ağnat Mary Magdalene, Joanna-lu, Mary-lu aakaña James-num, sulı atlat ağnat. Uqautiniğaiç uqqiraqtit tamatkuniña atuumaruaniç İluviğmi.¹¹ Aglaan maliguaqtit isumaniqsut ağnat piñilinipluğich. Taatnamik ukpiğniñniğaiç.¹² Aglaan Peter makitiqhuni

Christ, Anniqsuqti akiqsruutauruaq, nagliksaaqtuksrauruq tuqulunilu anitqiksuksraupluni tuqunjaruaniñ piñayuatigun uvlut, ⁴⁷ suli atqagun tusaayugaagiksuaq quliaqtu-akkaugisuruq isummitqilukun suli natqiutikkaukukun killuqsautiniñ inunun nanipayaaq, aullañniilugu Jerusalem-miñ. ⁴⁸ Iñisimaraugisirusi tamatkunuuna. ⁴⁹ Tuyugisigipsi Irrusillautamik Agaayyutim akiqsruutigikkañanik. Utaqqiruksraurusi nunaqqimi sañjim pakmakña tikiññialhanunaglaan ilipsitñun.”

Jesus Qilañmuutikkauruq

⁵⁰ Jesus-ñum annisiniñai nunaqqimiñ Bethany-m tuñaanun. Tavrani isaklugich argañni piliutiksriññiñai maliguaqtini. ⁵¹ Jesus agaayutillaisa aullautikkauniqsuq pakmuña. ⁵² Maliguaqtit agaayyuviginiñaat utiqhutiñaasiñ Jerusalem-mun quviasullapi-ağataqhutiñ. ⁵³ Ataramik agaayyuvikpañmiinnisut [nangaqługu] quyaplugu Agaayyun.

Uqal̄hich Aglaani John-ɲum

Uqal̄hum Timinil̄ha

¹ Aullaǵniisaqqaagataliǵmi ittuq Uqaliq, Uqaliq iqataupluni Agaayyutmi, suli Uqaliq Agaayyutaupluni. ² Ilaa piqatauniqsuq Agaayyutmi aullaǵniisaqqaagataliǵmi. ³ Taavrumuuna Uqal̄kun Agaayyutim iñiqtagigai supayaat. Atausriuraqunniñ iluqaaniñ iñiqtagikkaniñ iñiqtaungitchuq ilaa piillugu. ⁴ Uqaliq kanigigaa iñuul̄hum. Taavruma iñuul̄hum iñuich qaggutigai, kaniqsiliksrajanun Agaayyutmik. ⁵ Taamna qauma qaggutiruaq taaqtuamik, taaqtuam qamilguitcha.

⁶ Agaayyun kilgiruaksramik tuyuqaḡniqsuq, iñuɲmik atiliɲmik John-mik, ⁷ taivrumuuna qaumakun iñuɲmik uqautriyaqtitlugu. Aggiḡniqsuq iluqaisa kilgutmik tusraatquplugich ukpiqsritquplugillu. ⁸ John ilaa taivrumiñaungitchaluaqhuni, aggiḡniqsuq taivrumiña qaumamik uqautriyaqhuni.

⁹ Taimmataimña qauma ilumun aggiḡiǵmiñi nunam iñuiñun kaniqsipchaityaqtuaq iñupayaanik nunami. ¹⁰ Ilaa itman nunami, nuna iñiqtaupluni Ilaagun, naagasuli nunam iñuiñ ilitchuǵinḡiññaat. ¹¹ Ilaa ilamiñun tikitman, ilaiñ akuqtungitchaat. ¹² Aglaan ilañich ukpiqsriplutij akuqtuiruat ilaanik, ilaan qitungaḡiliutipkaǵai Agaayyutmun. ¹³ Tamatkua aniñgitchut timim qitungiul̄hagun naagaqaa iñuum pisul̄hagun, aglaan anitqin̄iqsut tuvraḡlugu Agaayyutim pisul̄ha.

¹⁴ Taamna taggisiqaqtuaq Uqal̄iǵmik iñuguhuni akunnaptikni iñuuniaqtuq. Uvagut qin̄igikput kamanautaa inuqtuummataitchuaq iluaqqutriñikun suli ilumutuul̄ikun. Taamna kamanaun piñun Ilaan akuqtuaǵigaa aapamiñiñ Iǵñituanuñiǵmigun. ¹⁵ John-ɲum taamna uqautiginiǵaa. Itnautigiplugu, “Taamna uqautigikkaǵa itnaqama, ‘Taimña aggiquaksraq aqupkun kamanatluktuḡ uvañniñ, takku anigaluaqnaña inñaniksi-maaqhuni.’ ” ¹⁶ Inuqtuusrimaiñiǵmiñiñ nagliktaḡmigun Ilaan piñiutiqaǵaatigut; iluqata ikayugaatigut ikayutqigaaqhuta iluaqqutmigun. ¹⁷ Agaayyutim qaitcha maliǵutaksraq uumuuna Moses-kun, aglaan iluaqqun suli ilumutuul̄iq Jesus Christ-kun aggiquk. ¹⁸ Kia-unniiñ Agaayyun qin̄inḡaqsimaitcha, kisimi Atautchim, taavruma atrin̄juruam Agaayyutmi suli Aapam saniǵaaniittuam, ilitchuǵipkautigigaa.

John Paptaaqtit̄chirim Nipliñha Christ-ɲunǵiññipl̄uni

¹⁹ Jew-ɲuruat Jerusalem-miñ tuyuqaḡniqmata agaayuliqsiniq Levi-tkuayaaniglu apiqsruǵiaqlugu John kisuupmañaan, ²⁰ itna kiggutiksraisañaqani uqautiniǵai nalupqinaiqlugu, “Uvaña Christ-ɲunǵitchuña; Anniqsuqtiksrautaungitchuña.” ²¹ “Kisuuvitmi? Elijah-ɲuvich?” John-ɲum kiuniǵai, “Taavrumiñaungitchuña.” “Naaga taimña Moses-ɲum uqautigikkana sivuniksriqirauvich?” John-ɲum piñiǵai, “Taimñaungitchuña.” ²² Nipliutilǵiññaat, “Uqautitigutmi kisuutilaaniq. Uvagut kiggutiqaqtuksraurugut tuyuḡiriptiknun. Qanuqsamma niplutigivich ilipkun?” ²³ John kiuniǵai, “Uvaña taimñaauruña uqaḡimakkana Isaiah-m sivuniksriqirim, itna, Iñuk tuq̄uqtuaq iñuilaamiñ,

Itqanaiyautisiuñ apqutiksraña Atangum,
nalǵuǵlugu tumiksraña.”

Isaiah 40:3

²⁴⁻²⁵ Taapkua uqiraqtit tuyuuruat Pharisee-ɲuruaniñ, John apigilǵiññaat, “Uvva, Christ-ɲunǵiññiǵuvich naagaqaa Elijah-ɲunǵitchuvich, naagaqaa taimña sivuniksriqiraungitchuvich, suvaata paptaaḡivich?” ²⁶ John kiuniǵai, “Uvaña paptaaḡutiqaqtuña imikun. Aglaan akunnapsitñi qichaqtuḡ ilitchuǵimaisaqsi. ²⁷ Ilaa aqupkun sagviǵisuruq. Uvaña sin̄iilguyumiñaitchuñanniñ aluḡutiñnik.” ²⁸ Tamatkua atuummiñiqsut Bethany-mi Perea-mi Jordan taavanitchianani John-ɲum paptaaqtit̄chiviani.

Agaayyutim Ipnaiyaana

²⁹ Uvlutqikman John-ñum Jesus qin̄ignigaa utlautiruaq in̄miñun, aasrii upyaklugu, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana piigityaqtuaq nunam in̄uiñ killuutaatnik!
³⁰ Ilaa taimñauruq uqautigikkağa itnautigiplugu, ‘In̄uk imma aggiğñiaqtuq akiaqtiksrağa. Kamanatluktuaq uvañniñ, takku ilaa anigaluaqnaña in̄janiksimaahuni.’
³¹ Uvaña nalugaluaqlugu kisuugisiñha, tikiumaruña paptaağusriqluña imiğmik ilitchuğipkautigisrukluğugu Israel-aagmiunun.” ³² Uvva itnailiplugu John-ñum ilisimarrigaa, “Uvaña qin̄igiga Ipqitchuaq Irrusriq atqaqtuaq pakmakña atriqaqhuni tin̄miağruuratun aasrii ilaaniitluni. ³³ Kañiqsianingitchaluagiga kisuutilaana, aglaan Agaayyutim tuyuğirima imikun paptaağityaqluña, uqautigaana itna, ‘Ilvich qin̄igisigiñ Ipqitchuaq Irrusriq atqaqpan aasrii inillaguni in̄uñmun, ilaa taimñaugisiruq paptaağirusraq Ipqitchuakun Irrutchikun.’ ³⁴ Aasrii uvaña qin̄ianikkiga taamna atuumaruq aasrii uqautigitlaplugu Iğñiğihagun Agaayyutmun.”

Jesus-ñum Sivulliich Maliguaqtai

³⁵ Uvlutqikman John taraniilgiññiqsuq malğun̄nik maliguaqtin̄miñik piqasriqhuni.
³⁶ Qin̄iqamiuñ Jesus apqusraaqtuaq John-ñum upyañnigaa, “Uvvauna Agaayyutim ipnaiyaana.” ³⁷ Taapkuak maliguaqtik tusraaplugu taatnaqman, maliutiniğaaq Jesus.
³⁸ Jesus-ñum kin̄iaqami, maliutiniqmakni qin̄iqlugik apiginiğik, “Sua pakikpitchu?” Taapkuak kiuniğaaq, “Rabbi, nani tukkuqaqpich?” (Taamnaguuq Rabbi mumiutiqaqtuaq ilisautrimik.) ³⁹ Ilaan kiuniğik, “Uvuñağutik qin̄iğiatku!” Taapkuak utlauti'amik qin̄ignigaaq nani irviqaqtilaana, aasrii uvlivigiplugu. Sisamanun tuqtuqtaq iliyuñnaqsiruami sassağ unnuksraaqman. ⁴⁰ Taapkuak tusraaplutik John-ñum uqautaanik maliutriruak Jesus-mik ilaqataa atiqagñiqsuq Andrew-mik, Simon Peter-m aniqatigiplugu. ⁴¹ Andrew-m sivulliuplugu paqilğaağnigaa aniqatni Simon uqautiplugu, “Uvaguk paqitkikpuk Messiah” (mumiutiqaqtuaq Christ-mik naagaqaa Anniqsuqtimik), ⁴² aasrii Simon Jesus-muutiplugu. Jesus-ñum qin̄iqługu nipliutiniğaa, “Ilvichuvva Simon, iğñiña John. Taiyuutinikkisirutin Cephas-mik” (mumiutiqaqtuamik Peter-mik Iyağañmiglu).

Jesus Tuqluñha Philip-mik Suli Nathanael-mik

⁴³ Uvlutqikman Jesus sivunniğñiqsuq Galilee-mugukhuni. Ilaan Philip paqitlugu nipliutiniğaa, “Maliguanña!” ⁴⁴ Philip-guuq Bethsaida-ğmiuñuniqsuaqtuuq Andrew-m lu Peter-m lu irviakni. ⁴⁵ Philip-ñumli nalautlugu Nathanael, uqautiniğaa “Uvagut paqitkikput taimña Moses-ñum uqautigimakkaña maligutaksrani suli sivuniksriqirit uqautigikkañat. Ilaa Jesus-ñuniqsuq, Nazareth-miu, Joseph-ñum iğñiña.” ⁴⁶ Nathanael-ñum piñigaa, “Qanusriq nakuuruq aggitlava Nazareth-miñ?” Philip kiugaa, “Kiataamiñ qin̄iğiaqsagun!” ⁴⁷ Jesus-ñum qin̄iqamiuñ Nathanael utlautiruaq in̄miñun nipliğñiqsuq, “Uvvauna Israel-aagmiupiağataq! Ilaani piitchuq pigiiñaq.” ⁴⁸ Nathanael-ñum apiqsruğnigaa, “Qanuqlugu ilisimaviña?” Jesus-ñum kiugaa, “Philip-mun tuqluğaluaqtitnak qin̄ianiñniğikpiñ atan̄iusrima'avich asrirrirağaqtuami napaaqtumi.” ⁴⁹ Nathanael-ñum kiugaa, “Ilisautrii! Ilvich Agaayyutim Iğñiginiğaaatin! Israel-aagmiut umialiginiğaaatin!” ⁵⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ukpiliqsiqpich qin̄iğni'apkiñ sivuani ataani napaaqtum asrirrirağaqtuam? Qin̄iğisirutin kamanatluktuanik taavrumakña.” ⁵¹ Jesus-ñum nipliutipsaağnigai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Ilipsi qin̄iğisigiksi qilak añmaqpan suli Agaayyutim israğulgi mayutmuktuat naagaqaa atqaqtuat In̄uum Iğñiñanun.”

2

Jesus-ñum Atlan̄juqtitchiñha Imiğmik Misruqumun

¹ Uvluk piñayuakun katchuutniaqtuak inniqsuk Cana-mi nunaaqqimi Galilee-mi ituami. Jesus-ñum aakana itmiñiqsuq. ² Suli Jesus-lu maliguaqtiniñu aiyugaaqtupmiñiqsut katchuutniaqtuannun. ³ Misruğuuat nuñupman, Jesus-ñum aakana nipliutiniğaa, “Ukua misruğuuatit.” ⁴ Jesus-ñum kiuniğaa, “Tiliuqtaksrağingitchikma sutquluña. Piviksrağasuli tikiumaitchuq.” ⁵ Jesus-ñum aakana uqautiniğai savaktit, “Piyumigiksi

qanupayaaq tilikpasri.” ⁶ Taraniguuq itchaksrat qattaliat iyağaich imignun inniqsut, atausriq immaqtutilaaqallaapluni inuiññaqtun naagaqaa inuiññaq qulit gallontun, Jew-ñuruat maligutaksrirusriagikkagmikkun igguutiksraqtugvikaanich. ⁷ Jesus-ñum uqautiniğai, “Immiqsigik qattat imigmik.” Tarra immiğniğaiç qaqłukpiuraqlugich. ⁸ Tarakñaasrii Jesus-ñum nipliutigai, “Tarakña qalusriłusri, niğiqpaktuat aňalataat payuksiuñ!” Taapkua payuñniğaat. ⁹ Aňalataata niğiqpaktuat uukamiuñ imiq misruğuguqtitaq naluniğaa nakitñaqtautilaaña tamarruma misruqqum, aglaan taapkua savaktit qalusriruat imigmik ilisimaniğaat. Taavruma aňalataata niğiqpaktuat tuqluğniğaa uiksraun, ¹⁰ nipliutiplugu, “Atlas autaaqtitchiraqtut misruğugiñiñsramik sivulliuplugu, aasrii aiyugaaktat imianikmata, akiitluñniqsramik piqaqtitkaqsiplugich. Aglaan ilvich itinniğni misruğugiñiñsraq isruanunaglaan.” ¹¹ Sivulliqpianuplugu taamna quviqnaqtuaq savaaq Jesus-ñum iniqtağiniğaa Cana-mi Galilee-miittuami. Ilaan kamanautni qiniqtinniğaa. Aasrii maliguaqtaiñ ukpigiliutipsaagniğaat. ¹² Tamarruma aquagun Jesus aakanilu nukatchianilu suli maliguaqtinji Capernaum-muñniqsut, tarani-asriiñ itlutin ikituurani uvluni.

Jesus-ñum Suaqluiyaiłha Agaayyuvikpauramik

¹³ Jew-ñuruat niğiqpagvikaanat atilik Apqusaakkautiğmik tikiyasriruq, aasriiñ Jesus Jerusalem-mun aullağniqsuq. ¹⁴ Agaayyuvikpañmi pakinniğaa inuich tunniuqqairuat aňusalluñnik ipnaiñglu tiñmiağruuraniglu suli simmiqsuqtit maninñik aquppiruat manniqivinmikni. ¹⁵ Aasriiñ akłunaamik, ipiğaqtuusriqhuni uumarupayaat aniniğai Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ, manniqivinich simmiqsuirit maninñik ulgutlugich, simmiqsuutinich siamitlugich. ¹⁶ Suli tiliplugich tunisiullaqtuat tiñmiağruuranik itnaqhuni, “Tamatkua uvakña anitchigik! Aapaa tupqa tunisiuqqaiviguq-nagu!” ¹⁷ Maliguaqtaiñ itqağniğaat uqaliq aglausimaruq itna, “Agaayyuuñ! Siqñigillapiatigma tupiğikkapnik iluqnauqsimaaqtitkaaña.” ¹⁸ Jew-ñuruat nipliutitqinñiğaat apiqsruutmik, “Sumik quviqnaqtuamik iniqtaqagutin qiniqtinnayaqpiuñ uvaptiknun nalaułhiñ taatnasriğaqavich?” ¹⁹ Jesus-ñum kiugai, “Unauvva agaayyuvikpak piiyağupsiuñ, piñasruni uvluni nappatqikkisigiga.” ²⁰ Jew-ñuruat apiqsruğniğaat, “Piñasruni uvluni nappatqikkisiviñ? Malğukipiaq itchaksrani ukiuni nappağniakkauruq agaayyuvikpak una!” ²¹ Aglaan Jesus uqautigikkaña agaayyuvikpak atriñniqsuq ilaan timaanun. ²² Taamani tuqułiğmiñ aňitqikman, maliguaqtaiñ itqağniğaat taatna uqalħa, arguaqqutaitlugich aglausimaruq uqalħich, suli Jesus uqautigikkañi.

Jesus İlisimagai İluqaisa İñuich

²³ Jesus Jerusalem-mi ititlugu niğiqpagvikaami taggisiquaqtuami Apqusraaqtitautiğmik inuigiaktuat ukpiğiniğaat qiniqamisigik quviqnaqtuat savaañi. ²⁴ Aglaan Jesus-ñum ilumutuuginiğniğai, atakkii ilaan inuich ilisimmaağikługich. ²⁵ İñuktigun kañiqsipkağniğnaqhuni ingiñniqsuq, ilaan kañiqsimmaağikługich inuich isrummatinich.

3

Jesus-ñum İlisautriłha Nicodemus-mik

¹ Uvvaasriiñ inniqsuq inuk atiqaqtuq Nicodemus-mik, Jew-ñuruat sivulliuqtaiñ ilañat, piqataupluni taapkunani Pharisee-ñuruani. ² Unnuat ilañatni utlautiniqsuq Jesus-mun nipliqhuni, “İlisautrii! İlıtçuğigikput ilvich ilisautriksrauplutin tuyułhiñ Agaayyutmiñ. Kia-unniñ piyumiñaitçai quviqnaqtuat savaat kisanik Agaayyutim piqasriumalugu.” ³ Jesus-ñum kiugaa, “İlumutuuruamik uqautigikpiñ, inuum anitqinğisuağuni, Agaayyutim añaayuqautaa qiniñlasriyumiñaitçaa.” ⁴ Nicodemus-ñum apiqsrułiñniğaa, “Qanuğuni inuguaniktuaq anitqikkisiva? Nalupqinaitçuq, aakami iluanun isitqiaqsiyumiñaitçuq, aniłhi tuglıgitlasriługu.” ⁵ Jesus-ñum kiugaa, “İlumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, İñuk anitqinğisuağuni imikun suli İpqitçuakun İrrutchikun isitlasriyumiñaitçuq Agaayyutim añaayuqautaanun. ⁶ Tamatkua aniruat inuñniñ inugruiñaurut. Tamatkualiasrii kisiisa İpqitçuam İrrutchim anitqiksitañi

iñuugisirut Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷ Quvigusruutigiginagu nipliutiga, ‘Anitqiksuk-sraupiaqtusri’. ⁸ Anugi iglīgaqtuq napmupayaagukami, ilipsiasriiñ tusraaplugu anugim siigrunniña, aglaan ilisimatlaitchiksi nakiñ aggiñha unniñ napmulha. Taatnatun kiñapayaag ittuq animaaqtuq Ipqitchuakun Irrutchikun.” ⁹ Nicodemus-ñum apiqsruñigaa, “Qanuñuni taatniitlagisiva?” ¹⁰ Jesus-ñum kiugaa, “Ilvich ilisautraugaluaqhutin Israelmi taamna naluniqpiuñ? ¹¹ Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigikpiñ, Uvagut uqağaq-tugut ilisimakkaptiknik suli ilisautriraqtugut qiñikkaptiknik. Aglaan nallipsi uqatiqput akuqtugummataitchaa. ¹² Ilipsi ukpigingitchipsitña uqautikapsi nunakñaqtatigun; qanuñusri ukpigitlasrigisivisitña uqautigupsi pakmakñaqtatigun? ¹³ Kiñauñniñ pakmuña mayuqsimaitchuq, aglaan Iñuum Igñiña atqaqtuq tatpakmakña. ¹⁴ Moses kivikmatun nimigiññuq nappaqtamun suviksrailaami, taatnatun Iñuum Igñiña kiviktaksraugisuruq. ¹⁵ Kisupayaag ukpiqsripluni turviñiktuaq ilaanik isruitchuamik iñuugisiruq.

¹⁶ “Agaayyutim nunam iñui piqpagivagitlugich, Igñitualuni aatchuutigiginigaa. Kisupayaag ukpiqsriñkun turviñiktuaq ilaanik tuquyumiñaitchuq, aglaan isruitchuamik iñuugisiruq. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim Igñiñi tuyugingitchaa atanniqsuqtautquplugu nunam iñuiñun aglaan anniqsuqtautquplugu iluqaitñun. ¹⁸ Kisupayaag ukpiqsripluni tunñaviñiktuaq Igñiñanik, atanniusriaksraitchuq. Aglaan ukpiqsriñgitchuaq atanniqsi-maanjaniktuq, takku ukpiqsriñkun tunñaviñiksimitluni Agaayyutim Igñituağikkanjanik. ¹⁹ Taatnailiplugu taamna atanniusriaksraq ittuq, qauma nunam iñuiñun tikitman. Aglaan iñuich piqpagitlukkaat taaqtuq taavrumakña qaumamiñ, takku ilinich irrusriñiksimaahutin pigiitchuamik. ²⁰ Kisupayaam irrusriñiksimaahutin pigiitchuakun qauma uumigigaa, suli utlautisrutlaitchuq qaumamun, takku ilaan irrusrigiliutikkani pigiitchuq sagviqungitlugu. ²¹ Aglaan kisupayaag irrusriñikkami ilumutuuruamik qaumamun utlautiraqtuq, taavrumuña qaumamun sagviumatquplugu irrusrigiliutikkani tupiksriñkun Agaayyutmik.”

John Paptaaqitichiri Ilisimaraulha Jesus-kun

²² Taavruma aquagun Jesus-lu maliguaqtiniñ aullağniqsut nunañanun Judea-m. Tarani ittuallañniqsuq ilinittñi suli paptaagipluni. ²³ John-tuuq paptaaginiqsuq Aenonmi uñasriñgitchuamiñ Salem-miñ, takku imğukkaqhuni tamanna. Iñuich utlaağaqługu ilaan paptaaqtağniğai. ²⁴ John taamna isiqsimaitchuqsuli isiqsivimun.

²⁵ John-ñum maliguaqtaiñ ilinich uqaksraqtuqsiñiqsut Jew-ñuruatlu taavrumuuna ipqisakkauñkun. ²⁶ Aasriñ John-mun utlautiplutin uqautiplugu, “Ilisautrii! Anun itqagiviun Jordan-ñum igłuani piqatigikkan, ilvich uqautigikkan? Ilaa paptaagiasruq, aasrii iñuum iluqani utlakkaa!”

²⁷ John-ñum kiuniğai, “Kiñauñniñ sumik piqağumiñaitchuq, Agaayyutmun qaitchiñgunnani. ²⁸ Ilipsi ilisimarigigipsi nipliqsimahapkun ‘Uvaña Christ-ñungitchuña, aglaan ilaan sivuani tuyuumaruña,’ itqanaiyautityaqtitlugu. ²⁹ Nukatpiaq katchuutniaqtuq niviaqsiam uiksrautigigaa. Nukatpam ilauraaña qichaqatauraqtuq naalağniplugu, quviagiplugu tusraaħha nukatpam katchuutniaqtuam nipaa. Taatnatun quviasruħiğa naammaitiguruq. ³⁰ Ilaa piguqtuksrauruq kamanaqsitlugu, uvañaasrii nuimaigłuña.

Ilaa Aggiqsuaq Qilañmiñ

³¹ “Ilaa aggiqsuaq pakmakña iluqaitñiñ kamanatluktuq. Nunakñaqtağli iñuħiñau-pluni nunamiittuanuruq, nunakñaqtanik nipiqaqhuni. Ilaa aggiqsuaq qilañmiñ kamanatluktuq iluqaitñiñ. ³² Aasrii uqautigigaa qiñikkani tusraakkaniñ, aglaan kisupayaat uqaħha akuqtunğitchaat. ³³ Kia akuqtuiruam uqaħhanik nalupqigingigaa Agaayyutim ilumutuulha. ³⁴ Taavruma Agaayyutim tuyugikkanjan Agaayyutim uqaħhi uqağigai, takku Agaayyutim qaitchipługu inuñaiqlugu Ipqitchuamik Irrutchiğmiñik. ³⁵ Aapam Igñiñi piqpagiplugu aasrii supayaat aatchuutigigai ilaanun. ³⁶ Ilaa ukpiqsriuruq Igñiğmik

isruitchuamik iñuuliqaqtuq, aasrii tupiksriñgitchuaq Iğñigmik iñuuliqağumiñaitchuq. Aglaan Agaayyutim qinnautaa nayuutigisiruq ilaani qarjavak taimuḡa.”

4

Jesus-lu Aḡnaḡlu Samaria-ḡmiu

¹ Pharisee-ḡuruat tusraaniqsut Jesus iñunnatluaqsiñipluḡu paptaaḡitlukhuniḡu John-miñ ² (Jesus ilaa paptaaḡingitchaluaqtitluḡu, aglaan maliguaqtai). ³ Jesus-ḡum tusraa'amiuḡ uqaḡikkaḡat, Judea-miñ aullaḡniqsuḡ Galilee-mun utiqhuni.

⁴ Utiḡmiñi taavrumani Samaria-kuaqtuksrauniqsuḡ. ⁵ Tikiññiqsuḡ Samaria-m nunaqqiḡanun atiqaquamun Sychar uḡasriñḡiññiqsuamun nunaḡaniñ Jacob-ḡum qaisaḡaniñ iḡñiḡmiñun Joseph-mun. ⁶ Jacob-ḡum nivviaḡa taraniinniqsuaḡ. Aasrii Jesus igluaḡimikniñ iñiqtuḡhuni, nivviam sanigaanun aquvinniqsuḡ, uvluḡ qitiqquḡman. ⁷ Samaria-ḡmiu aḡnaḡ agḡiḡñiqsuḡ imiḡtaḡiaḡhuni. Aasrii Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Imiksriḡḡa!” ⁸ Immali maliguaqtai nunaqqimuḡniqsut niqiksramiknik tauqsigiaḡhutiḡ. ⁹ Aḡnam Samaria-ḡmium nipliutiniḡaa, “Ilvich Jew-ḡurutin aasrii Samaria-ḡmiuḡpluḡa. Qanuḡhutin iniqpiña imiḡukhutin?” (Uvvatakku Jew-ḡuruat piqatiqatlaitchut Samaria-ḡmiunik.) ¹⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Iḡsimagupku Agaayyutim aatthuutiksraḡa sulisuuḡha iniqtigikkaḡpich imiksritqupluni inḡiḡayaḡiñ, aasrii Ilaan qaitchilutin iñuunaqtuamik imiḡmik.” ¹¹ Aḡnam nipliutigaa, “Ilvich qattaitmiutin, aasrii nivviaḡ itipmiuḡ. Nakiñmi imiḡ iñuunaqtuḡ piñayaḡpiuḡ?” ¹² Jacob-ḡum sivullipta uumiḡa nivviamik piqaqtitaḡatigut, qitunḡaiñḡu sulis pamiqsaaḡisa imiḡvigimakkatnik. Ilvich Jacob-miñ kamanatluktuḡunarasrugivich?” ¹³ Jesus-ḡum kiugaa, “Kiñapayaḡ imiḡtuḡ imiḡmiñ uumakḡa imiḡulitqikkisiruḡ. ¹⁴ Aglaan kiñapayaḡ imiḡmiñ aatthuutiksramniñ imiḡumi imiḡulitqinḡianḡitchuḡ, takku imiḡ aatthuutiksraḡa itkisiruḡ ilaani suvliktuatun nivviatun imiḡmik iñuunaqtuamik, piqaqtilluḡu ittuksramik isruilaamun iñuuliḡmun.” ¹⁵ Aḡnam nipliutigaa, “Taavrumiḡa imiḡmik qaitchiḡa, imiḡulitqinḡitchumuḡali unniiñ uvuḡa imiḡtatqinḡitchumuḡa.” ¹⁶ Tarra Jesus-ḡum nipliutiniḡaa, “Aullaḡutin uqautiyaḡuḡ iḡaḡatin pakma nayuqtigikkan, aasriiñ uvuḡatqigutik.” ¹⁷ Aḡnam kiuniḡaa, “Iḡaḡataitchuḡa.” Jesus-ḡum kiugaa, “Ilvich nalauttutin nipliḡavich iḡaḡataiñniplutin. ¹⁸ Ilvich iḡaḡatniktuqsimaruaḡmi tallimani, aasrii nayuqtigikkan pakma nalauluḡu iḡaḡatiginiḡchiñ katchuusrimaitchiñ. Taatnaḡavich nalauttutin.” ¹⁹ Aḡnam nipliutigaa, “Taatnailipluḡu iḡsimmatiqḡniḡavich kaḡiqsigiga sivuniksriḡiraḡhiñ. ²⁰ Samaria-ḡmiut sivullivut agaayumaḡuḡurut uumani iḡḡimi aasriiḡi ilipsi Jew-ḡuruani uqaḡaqtusri iñuich agaayumaḡaqtuksrauniḡluḡich Jerusalem-mi.” ²¹ Jesus-ḡum nipliutiniḡaa “Aḡnaḡ, ukpiḡiḡḡa, Piviksraḡ tikitkisiruḡ iñuich agaayyuvigitlaigñiaḡmatruḡ Apa uumaniunniñ iḡḡimi naagaunniñ Jerusalem-mi. ²² Samaria-ḡmisi iḡsimangipiḡiksi kisumun agaayumaḡiḡsi; uvagut aglaan Jew-ḡuruani iḡsimagikput kisumun agaayumaḡiḡput, takku iñuich anniqsuḡtiksrat Jew-ḡuruaniñ kaḡiqaqtuḡ. ²³ Aglaan piviksraḡ tikisaaqtuḡ, pakmaunniñ tikiuḡaanikutuḡ, iḡmun putqataḡviqaqtuat agaayumaḡḡiviniḡiaḡmatruḡ Apa Ipqitchuakun Irrutchikunlu iḡumutuḡhikunlu. Takku Apauruaḡ piqaḡuktuḡ iñuich agaayumaḡḡiviniḡiaḡtuanik inmiñun taatnailiḡu. ²⁴ Agaayyun Irrusriuruḡ. Tamatkua putqataḡviqaqtuat ilaanik agaayumaḡaqtuksraupiaqtut Ipqitchuakun Irrutchikunlu iḡumutuḡhikunlu.” ²⁵ Aḡnam nipliutiniḡaa, “Uvaḡa kaḡiqsimagiga Messiah taiyuutilik Christ-mik agḡiqsaḡumaruaḡ. Ilaan agḡiḡumi uqautisraḡumakkatigut supayaamik.” ²⁶ Jesus-ḡum nipliutigaa, “Uvaḡa uqaḡatin Ilaaḡuruḡa.”

²⁷ Taatnaanigmiuḡlu tarani Jesus-ḡum maliguaqtai utiḡniqsut. Atqunaḡ quvigutchaḡniqsut Jesus aḡnamik uqaḡatiḡaḡniḡman. Aglaanguuḡ nalliata nipliutingiññiḡaa aḡnaḡ, “Sumik pisukpich?” naagaḡaa apiḡsrunginḡiḡaat Jesus, “Suvaata aḡnamik uqaḡatiḡaḡpich?” ²⁸ Tarakḡa aḡnam imiḡtautni unitluḡu, nunaqqimuḡ utiḡniqsuḡ, uqaḡsiḡpluniasriiñ iñuḡnun, ²⁹ “Maligluḡa qiniḡiaḡsiuḡ iñuk

uqautriga suraǵalıpayaamnik. Ilaa Christ-ıungıtchaluaqpa?” ³⁰ Tamatkua uniññıǵaat nunaaqııq utlautiplutııı Jesus-mun.

³¹ Taatnalhatnıguuq, malıǵuaqtaiñ Jesus uqapsaaǵnıǵaat, “İlisautrii, niǵǵıiñ!” ³² İlaan kiunıǵai, “Niqaıtıqaqtuıa ilısimanǵısapsıtñık.” ³³ Taatnaqman malıǵuaqtai avatmun apıqsruqtautıaqsıñıqsut, “İñuum una payunǵıtchaluaǵnıqpaunı niqıksramık?” ³⁴ Jesus-ıum nipliutınıǵai, “Niqaıtıqaqtuıa tupıksrıǵımık tuyuǵırıma pıtqutaanık sulı itqanaıñıksraıanık savaam qaisaıan iñıqtaǵıtquplugu.” ³⁵ “Uqaǵaqtusrı, itnailıplugu nautchiıvıksıgun, ‘Sisamani tatqıñı ittaqtuq katıtchıvıksraq.’ Uvaıalı nipliutıǵıpsı, qıñıqtuallautaqısigık nauruat pakma pıñıuqtuat katıtıauñıñaǵuqtuıı. ³⁶ İñuk kıpırlıunı katıtchıruaq akıññıǵaqtuq katıtchıñıǵmıñı nauruanık isruıtchua-mun iñuuǵımun, atunım aasrıi nautchiıruaǵlu kıpıruaǵlu quvıasruqtıǵıkkıspıtı. ³⁷ Uqautauruq ilumutuuruq itna, ‘İñuk nautchiıraqtuq atlam aasrıi kıpıplugu, katıtlugu mukkaaksraq.’ ³⁸ Uvaıa tuyuǵıpsı kıpırlusrı katıtchıtquplusrı nautchiıvıñmı savaaǵıvıgımıaspsıtñı atlat savaaıatnı aasrıi pıññıǵusrı taıpchua savaaıatnıñ.”

³⁹ Samarıa-ǵmıut iñuǵıaktuat nunaaqımıknı ukpıqsrıñıqsut Jesus-mık aǵnam itnaıth-ıgun, “İlaan uqautıǵaıa supayaamık atuqsımakkamnik.” ⁴⁰ Taatnaqtıgu Samarıa-ǵmıut tıktıñamıtrıuı, ittuallaquaqsıñıǵaat ıñmıknı. Jesus-ıumaasrıñ malǵuıñı uvlıuıñı nayuǵnıǵai. ⁴¹ İñuǵıksılaǵnıqsut ukpıqsrıruat ilaan uqauttutaıgun. ⁴² Aasrıi aǵnaq uqautınıǵaat, “Ukpıqsrılıqsugut ilvıch nıpıñıñıǵıngısapkun aǵlaan uvaptıknık tusraaplugı, ilıtchıuǵıgıkput ilumutun annıqsuqtıksraııha nunam iñuiñık.”

Jesus Mamıtıchıñıqsuq Aıalatchırıı İǵñııanık

⁴³ Kıñuıgun malǵuk uvluk Jesus aullaǵnıqsuq Galılee-mun. ⁴⁴ İlaan ilısimagaluaqtıgu, “Sıvunıksrıqırı kamakkusrıaqatlaıtchuq ıñmı nunamıñı,” aullaǵvıgınıǵaa. ⁴⁵ Galılee-mun tıktıman iñuıch paǵlanıǵaat, qıñıanıkılugu supayaq savaaǵıkkana nıǵıqpagvıkaamı taggısqıaqtuamı Apqusaakkauıǵmık, takku ilıñıttuuq utlautınıqsut nıǵıqpagvıkaamun Jerusaleımi.

⁴⁶ Taatnaqhunı Jesus utıtqıñıñıqsuq Cana-mun Galılee-mı ittuamun, sıvuani imıǵmık mısuǵuǵuqtıtchıvıñmıñun. Aasrıi Capernaum-mı innıqsuq aıalatchırı ıǵñıqǵnıqsuaq atnıǵñıaqtuamık. ⁴⁷ Tusraa'amıuı Jesus tıktılugu Galılee-mun Judea-mıñ, utlakılugu apıqsruǵnıǵaa Capernaum-muglugu ilıuaqsıpkıǵayıtmaıaan ıǵñı tuquıñıñaǵuqtuıaq. ⁴⁸ Jesus-ıum nipliutınıǵaa, “Nalıqsıunñıñ tarra ukpıqsrıyımıñıaıpaıaqtuq, qıñıǵaluaqanı kamaıaqtuanıglu savaanık quvıqnaqtuanıglu.” ⁴⁹ Aıalatchırıı kılulǵıñıñıǵaa, “Malıñıa, qıtunǵaurıǵa tuqugaluaqtıtınaǵu!” ⁵⁰ Jesus nipliutıǵaa, “Aullaǵıñ, ıǵñıǵıñ iñuuǵısıruq!” Taavruma iñuum Jesus-ıum nipliutaa ukpıǵıplugu aullaǵnıqsuq. ⁵¹ Anılaatmuktıtlugu savaktıñ paǵnıǵaat tusraapkaǵıaqtıgu “İǵñıǵıñ iñuuǵaqsıruq.” ⁵² Apıqsruǵnıǵai qarıaǵlaan ıǵñı ilıuaqsıtımaqsıpmaıaan. Taapkuı kiunıǵaat, “İkpaksraq uvlıuq-paǵuǵnıǵmıñıñ atautchımun ilıyunıaqsıpman uunaqtıutıaıqsuq.” ⁵³ Aapauruam ilıtchıuǵınıǵaa atuummıñı taıvrumanı sassıǵnıǵmı Jesus-ıum nipliutıkmanı, “İǵñıǵıñ iñuuǵısıruq,” Taatnaqhunı ukpılıǵnıqsuq, sulı ilıuqǵmıñ tupıqatıpayaıñı. ⁵⁴ Taavruma tuglılıǵnıǵaa quvıqnaqtuıaq savaıaıa Jesus-ıum Galılee-mukman Judea-mıñ.

5

Jesus-ıum Mamıtıchıñıha Atnıǵñıaqtuamık Narvauram Sıñıanı

¹ Aquagun tamarruma Jew-ıruat nıǵıqpagvıkaıaat ilǵıñıñıqsuq. Aasrıi Jesus-tuuq utlautıplunı Jerusaleı-mun. ² Taamani Jerusaleı-mı İpnaıch Paıatnı narvauraqǵnıqsuq tallımanık qulıǵutılık. Hebrew-tguuq uqarıatıgun taıyuutıqǵnıqsuq Bethzathamık. ³ İñuǵıallapaıaqtııñ iñuıch atnıǵñıaqtuıat nalanıqsut tamatkunanı qulıǵutıt atıñıtñı qıñıtlaıtchuıat, pısrutlaıtchuıat, sulı aulıyatlaılıt taqqıplıtıñ ımgum ilıqsraqtıñıksraıanık. ⁴ Uvvaguuqtakku qakugulıtchıaqtıgu Aǵaıyıtım israǵulǵan imıq ilıqsraqtıtaǵnıqmagu aasrıi sıvullıq atnıǵñıaqtuanıñ kılılǵaaqtuıaq aıalataupkaqqaaqtıgu imıq mamıtıaurıǵnıqsuq qanusrıpayaamık atnıǵñıaqtıqaluaıñıǵmı. ⁵ İñuǵguuq atnıǵñıaqtuıaq

iñuiññaq akimiaq piñasruni ukiuni tarani itmiñiqsuq. ⁶ Jesus-ñum qiniñnigaa nalaruaq sulii kanjisiplugu ilaan atniññaalha takiruami, aasrii nipliutiniñnigaa, “Ihuaqsisukkalu-aqpich?” ⁷ Atniññaqtuam kiuniñnigaa, “Uvaña kiñisaitchaqtuñña imiq iliqsraqtitaupman. Takanuññaqtitluna atlam sivulliugañnigaa.” ⁸ Jesus-ñum nipliutiniñnigaa, “Makillutin, ikivgatin tigulugich pisrugiñ.” ⁹ Taimmaiññaq taamna mamitauniñnigaa; ikivgani tigu-plugich, pisruñniñnigaa.

Uvluq tamanna taavruma atuummivia Jew-ñuruat minguiqsiagviginigaat. ¹⁰ Taatnaqlugu Jew-ñuruat nipliatiqsiñnigaa itñuk ihuaqsikkauruaq, “Ugluvak minguiqsiagviuruq. Atuqtaksraptiknun akitñautiniñnigaa ikivgapanik akiyaqavich.” ¹¹ Ilaan kiuniñnigaa, “Taivruma ihuaqsipkaqtima uqautigañña, ‘Iktivgatin tigulugich pisrugiñ.’” ¹² Taapkua apiqsruñnigaa, “Kia taatnaquvatin?” ¹³ Aglaan taavruma ihuaqsikkauruam ilitchuñnigaa kisuutilañña, atakkii Jesus tamaakña piigñiqsuq iñnigaa. ¹⁴ Aquagun taavruma Jesus-ñum paqinnigaa Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni aasriiñ nipliutiplugu, “Ataññi. Pakma ihuaqsirutin. Killuqsatqiniñnigaa. Takku killuqsaguvich pigitluktuaq tikitpiaqtuq ilipnun.” ¹⁵ Taavruma iñuum aullaqami Jew-ñuruat uqautiaqsiñnigaa Jesus-ñuniñnigaa ihuaqsipkaqtini. ¹⁶ Taavrumiñña piqsuñnigaa Jew-ñuruat piyugaqsiñnigaa Jesus, ilaa ihuaqsiiñnigaa minguiqsiagvium uvluani. ¹⁷ Jesus kiuniñnigaa, “Aapaga savaktuq ataramik iñnigaa, sulii uvañaptuuq savaktuksraupmiñña.” ¹⁸ Taavruma nipliutim Jew-ñuruat sivunniqsiñnigaa tuqutqutlugi, taavrumuunñnigaa iñnigaa minguiqsiagvium atuqtaqsraigun aglaan nipliñnigaa Agaayyutmik aapaqsiñnigaa sulii atriñnigaa iñnigaa.

Iñnigaa Anjalatçhiñña

¹⁹ Jesus kiugai, “Uqautigipsi ilumutuuruamik itna, Iñnigaa iñnigaa itñnigaa iñnigaa. Ilaa savaaqagaaqtuq taavrumiñña qiniñnigaa Aapani savaaqagman. Supayaamik Aapauruaq iñnigaa, Iñnigaa savaagirañnigaa. ²⁰ Aapam Iñnigaa urriqsuñnigaa iluqaanik savaagitlakkañnigaa, atakkii piqpagiplugu. Ilaan ilisautigisiplugu kamanatluktuanikunniññ tamatkunakña iñnigaa iñnigaa, ilipsi quvigusullapiatlasriñnigaa. ²¹ Atriñnigaa Aapaa anjipchairañnigaa tuqruanik iñnigaa, taatnatullapiaq Iñnigaa qaitçhitlaruq iñnigaa tamatkununa pisukkañnigaa. ²² Aapana iñnigaa atanniñnigaa, aglaan Iñnigaa qaitçhianinñnigaa atanniñnigaa. ²³ Taatnaqhuni iluqani kamakkun itkisiruq Iñnigaa atriñnigaa iñnigaa kamaqsriñnigaa Aapananik. Kiñnigaa kamakutaitçhumi Iñnigaa kamakutaitçhumi Aapananun tuyugirañnigaa. ²⁴ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Kiñnigaa tusraaruq uqautimnik sulii ukpiqsruñnigaa tuyugirimmik piñnigaa isruitçhuamik iñnigaa. Taamna atanniñnigaa, aglaan pituñnigaa tuqunajinñnigaa iñnigaa.

²⁵ “Uqautigipsi ilumutuullapiaqtuamik, Piviksraq tikiñnigaaqtuq, ami tikiumaaniktuq tuqunaruq tusrañnigaa nipaaniq Iñnigaa Agaayyutim, aasrii tamakua tusraaruq iñnigaa. ²⁶ Atriñnigaa Aapauruaq Ilaa kanjuruq iñnigaa, taatnatun Aapauruam inillakka Iñnigaa kanjutlasriplugu iñnigaa. ²⁷ Sulii qaitçhaa Iñnigaa nalaullugu anjalatçhiñnigaa atanniñnigaa, atakkii Ilaa Iñnigaa iñnigaa. ²⁸ Taamna quvigusruutiginagu, piviksraq tikiñnigaaqtuq tuquruq iluqatin iluvigni tusraagisriñnigaa nipaaniq. ²⁹ Aasrii ilinich anjitiqçhitin iluvigniñ, tamakua savaagiksuaq anjitiqçhitin iñnigaa sulii tamakua savaagisriñnigaa anjitiqçhitin sivuñnigaa atanniñnigaa.

Ilisimarit Jesus-kun

³⁰ “Sumik savaaqagumiñnigaa uvapkuñnigaa. Uqausriñnigaa tuvraqçhumi Agaayyutim atanniñnigaa. Taatnaqhutiñnigaa atanniñnigaa nalaunjarut, takku pisullapkun itingitçhumi, aglaan tuyugirima pisullhagun. ³¹ Uvapkuñnigaa uqaqsagñnigaa, iñnigaa ukpigiñnigaa ilumutuunilugu. ³² Aglaan ittuq uqautigiriga, uqaqtuq ilumutuun uvapkun. ³³ Ilipsi tuyuqaqpsi iñnigaa kanjisiqtuksranik

John-mun Paptaaqtitchirimun, ilaan uqautigaasri taavrumuuna ilumutuuruamik.³⁴ Inuñmik ilisimariqağnanğitchaluaqluņa, aglaan taamna nipliutigigiga ilipsi anniqsuqplusri.³⁵ John atriaqtuuaq nannimik ikimaruamik qaummağiksiplugu, ilipsipsuuq sivikitchuami taimani quviagigiksi qaumagikkaņa. ³⁶ Aglaansuli uvapkun piqaqtuņa ilisimarimik kamanatluktuamik John-ñum ilisimaraulhaniñunniñ, makua savaat inñiqtağikkağma, Aapaa qaisañiñ savaağitquplugich itqanağlugich tamatkua nalupqinaiqsruğaat Aapamun tuyuğilğa. ³⁷ Aapauruaqtuuq tuyuqaqtuuaq uvañnik uqaqtuq tamarrumuuna, ilipsi tusraağqsimaitchaluağiksi nipaa unniñ kigiñaña qiniğlugu. ³⁸ Ilipsi uqauttutai pigingitlugich unniñ ukpigingitlugu taamna tuyuğikkaņa. ³⁹ Ilisaagigisi uqathich aglausimaruat inuulğmik isruitchuamik paqitchiņasugiplusri. Tamarra tamatkua uqautiqaqtuat uvapkun, ⁴⁰ aglaan piyummataitchusri uvañnun utlautisrugusri aasrii piññagusri inuulğmik uvapkun.

⁴¹ “Nanğaqsiuħksraq inuñniñ qiniğniagağingitçhiga. ⁴² Aglaan ilisimagiksi, sutnağingitçhiksi piqpaksriħiq suvaluk Agaayyutim piqpaktaña. ⁴³ Aggiqsuņa Aapaa aņalatchisaagun aasii akuqtunğitçhispitña. Naagasuli inuk kiña aggiqpan inñi saññimigun, ilipsi akuqtuğniagağiksi. ⁴⁴ Ilipsi nanğautisruuruani avatmun aasriñ suliqutigingitçhiksi nanğausriaksraqsi Agaayyutmiñ kisianiñ. Qanuğusrimi ukpiqsriñiaqpisi? ⁴⁵ Isrummatiginagu uvañnun patchisiqutigisiñilusri Aapaanun. Moses-ñum patchitri sagviummigaa, taimñaami Moses ilipsi tunñavigikkaqsi. ⁴⁶ Ilumun ukpiginiğupsuñ Moses, tunñaviginayaqmigipsitña ukpigilunğa takku ilaan aglaktigun uqautigigaaña. ⁴⁷ Aglaan aglaağikkañi ukpigingitñapsigik, qanuğusri ukpiqsrigisivisi uvaña uqafimnik?”

6

Jesus-ñum Niğipçhaiħha 5,000 Añutinik

¹ Taavruma aquagun Jesus ikaañaruq taagatchiaņanun narvaņan Galilee-m. Taamna narvaq taggisiqaqmıuq Tiberias-mik. ² Inuğiallapiiaqtuat malilğiñniğaat, atakkii ilinğisa qiniğlugich quviqnaqtuat savaaņi iluaqsirağaiħkun atniğñaqtuanik. ³ Jesus qimigaamun mayuqhuni, aquvinnıqsuq malığuaqtinılu. ⁴ Jew-ñuruat niğiqpagvikaañat taggisiqaqtuuaq Apqusraaqtitauħimik tarani qalliñıqsuq.

⁵ Jesus qiniğlugich inuğiallapiiaqtuat inuich utlautiruat inñiñun nipliutiniğaa Philip, “Nakiñ tauqsıgayaqpisa niğisuiğutiksrañatnik ukua inuich?” ⁶ Taavrumıñaguuq nipliutiniğaa Philip uuktuaqlugu, Jesus-ñum ilisimaanıkkaluaqlugu suħksrani. ⁷ Philip-ñum kiuniğaa, “Malğuk kavluutik akiaknik naamayumiñaitçhut qaqqiaqsısisagağuptigik inullaa mikiruuramikunniñ niğiyumiñaqsilugu.” ⁸ Malığuaqtit ilañata, Andrew, Simon Peter-m anıqataa, nipliqsuq, ⁹ “Uvvauvani nukatpiağruk piqağniqsuq tallimanik qaqquranıq barley-nik sulı qaluuraañnik. Aglaan suğisivat taapkua itna inuğiaktigıruami inuñmi?” ¹⁰ Jesus nipliutigai, “Inuich aquvititçhigik.” Ivigaañuplunıguuq tamanna. Inuk iluqani aquvinnıqsuq. Añutılħiñat 5,000-sıyuñnaq. ¹¹ Jesus-ñum qaqqıaq tıgu'amiuñ, Agaayyun quyanığaa agaayupluni, autaagutaupluniasrii inuñnun aquppıruanun. Taatnatunsuli inñiqtaqağniqsuq qalukkun. Aasrii iluqatıñ niğiniqsut pisuiğataqhutıñ. ¹² Niğisuiħlakmata, Jesus nipliutigai malığuaqtini, “İlakupayaat katitçhigik aasrii iksırunağasri.” ¹³ Katitçhi'amin, immiğniğaiç qulit malğunıq aguupmaıç ilakuatnik tallimaniñ barley-niñ qaqquranıñ inuich niğıvıgıkkañatñiñ. ¹⁴ Inuich qiniğamıtrun quviqnaqtuuaq savaaq Jesus-ñum inñiqtaņa nipliğniqsut, “İlumutun una ilaañunıqsuq. Tarra sıvunıksrıqıraunıqsuq aggiqsuksrautauruaq nunam inuiñun.” ¹⁵ Jesus-ñum kañıqsıniğaa inuñnun umialıguqtınnıalıksrani nunurıluni. Taatnaqhuni unitlugich aullaumiugallañıqsuq qimigaanun kisimi.

Jesus-ñum Pisruħha Imğum Qaanagun

¹⁶ Unnuksraaqman malığuaqtai narvamun utlautiniqsut. ¹⁷ Umiamun iki'amin utiaqsıniqsut Capernaum-mun ikaaqługu narvaq. Unnuagaqman Jesus-ñum utlangıñniğaisuli. ¹⁸ Anuğıguutiqağrağniğai qailğuuıtıplugich. ¹⁹ Malığuaqtit iputlutıñ

piñasrunik naagaqaa sisamanik mile-lanik iglianigmiullu, qiñiaqsiñigaat Jesus pisruk-tuaq imigmi qalliruaq umiamun. Aasrii ilinich iqsitchallapiagniqsut. ²⁰ Jesus-ñum nipliutiniñgai, “Iqsiñasri! Uvañauruñ.” ²¹ Taapkua ikiyumaliqsiñigaat, aasrii ikipman taimaiñaq umiam tikiññaniktignigaa sivunigikkani.

Jesus-ñum Qaqqianulha Iñuuligmi

²² Uvlutqikman iñuich iñugiaktuat aullangitchuat tamaanianañ narvam, ilitchuginigaa atausrisualuk umiaq taraniitilañanik. Jesus aullaqataungilha maliguaqtimigun sulit itqaginigaaat kisimij maliguaqtaiñ aullañhat. ²³ Atlas umiat Tiberias-miñ tulaagaqsiñiqsut qaniñanun niñiqpagviata Atanguruaq agaayutrianikman. ²⁴ Iñugiaktuat kaniqsima'amitruñ Jesus taraniingilha unniñ maliguaqtai, umianun ikiplutiñ Capernaum-mun aullañiqsut pakaklugu. ²⁵ Narvam igluani iñuich Jesus paqitnamitruñ, nipliutiniñgai, “Ilsautrii! Qañaglaan maññaqpiñ?” ²⁶ Jesus-ñum kiugai, “Ilumutuullapiaktuamik nipliutigipsi, paqitkipsitña takku niñilapsigun qaqqiamik pisuigataqhusri piqutigitlusruñaqnagich qiñikkasri quvinqaqtuat savaatka sanñigikkapkun. ²⁷ Sakuugutiqaqasri niqimik piungiqsaqtuamik aglaan sakuugutiqaqitchi niqimun ittuaksramun isruitchuamun iñuuligmun. Taamna niqi Iñuum Iñiñan qaitkisigaa ilipsitñun, takku Agaayyutim Aapam nalunaiqsagigaa iluañikkaulhagun Ilaa.” ²⁸ Tamatkua apiqsruñgaat, “Suruksrauvisa savaaqagniañgupta Agaayyutim savaañiñik?” ²⁹ Jesus kiugai, “Uvva savaaq savaaqitqukkañaga Agaayyutim ilipsitñun, ukpiqsritqugaasri ilaanik tuyugikkagmiñik.” ³⁰ Tamatkua kiugaaat, “Sumik qiñikkigayaqpisigut quvinqaqtuamik sanñipkun, uvagut qiñiglugu ukpiqsritlasriluta ilipnik. Sumik iñiñtaqagañqapich? ³¹ Sivulliañvut niñimarut taiyuutiliñmik Manna-mik qaqqumik pakmakñaqtamik suviksrañlaami atriplugu uqautigimaruaq inilgaan uqañigmi, itna, ‘Ilaan qaitchigai qaqqumik niqiksrañatnik pakmakña.’” ³² Jesus nipliqsuq, “Ilumun nipliutigipsi, taimña Moses niqiaqatitçhiruq ilipsitñik pakmakña timilhiñamun ittuamik, taiyuutiliñmik Manna-mik. Uvvaaglaan Aapaa qaitchigaasri iñuunaqtuamik ilumutuuruamik niqiksramik pakmakña qilañmiñ. ³³ Uvvataku niqiksraq Agaayyutim qaisaña ilañuruq atqaqtuaq pakmakña iñuuligmik qaitchipluni nunam iñuiñun.” ³⁴ Tamatkua nipliutiniñgai, “Ataramik qaitchisigut taavrumiñ niqiksramik.”

³⁵ Jesus-ñum nipliutigai, “Uvañ atrigigañaga qaqqiam niqiksrauruam timikun, uvañ kanñigigañaga iñuutlasriñiksram iñuutçhikun. Iñuk utlautiruaq uvañnun niñisulitqikkumiñaitçhuq, sulit ukpiqsriñruaq uvapkun imigulitqikkumiñaitçhuq. ³⁶ Aglaan uvañ uqautianikkipsi arguaqtuñlapsigun, takku ilipsi qiñigaluaqtuñ savaagikkapkun ukpiqsrisunñitçhusri. ³⁷ Kiñapayaaq Aapaa qaisaña uvañnun utlautigisiruq. Aasrii kiñapayaaq uvañnun utlautiruaq saqitçhumiñaitçhiga. ³⁸ Takku atqaqtuñaga pakmakña tuyugirima pitqutigikkañaga iñiñtaqagiyatçhugu, pisuñlapkuunñitçhuaq. ³⁹ Uvvauna pisuñligigaa tuyugirim uvamnik tamaitqunñiliksraña nalliatnikunniñ qaisañanikkañiñiñ uvañnun aglaan iluqaisa añitqiksillugich iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁰ Uvvauna Aapaa pisuñligigaa iluqatiñ qiñiqtuat iñiñguruamik sulit ukpiqsriñruat ilaanik piqatiksrañat isruitçhuamik iñuuligmik aasrii uvañ makititkisipñugich iñuuligmun aqulligmi uvlumi.”

⁴¹ Jew-ñuruat uqapilutitçhigasiñigaaat ilaan nipliñhagun, itna, “Uvañ niqiksrauruñaga atqaqtuaq pakmakña.” ⁴² Ilinich nipliññiqsut, “Jesus-ñunñitpauna, Joseph-ñum iñiñaga? Uvagut ilisimagivut aapañalu aakañalu. Qanuqhunimi nipliava atqañnipluni pakmakña?” ⁴³ Jesus kiugai, “Uqapiluguiqitçhi! ⁴⁴ Kiñaanñiñ uvañnun utlautilguitçhuq kisianik Aapauruam tuyugirima uvañnun utlautipkaqmani. Aasrii uvañ añitqiksitisigiga iñuuligmun uvlumi aqulligmi. ⁴⁵ Sivuniksriqirit aglausimaruat, ‘Agaayyutim iñupayaat ilisautigisisgai.’ Kisupayaaq naalañniruaq Aapamik sulit ilitçhiyumaruq Ilaaniñ utlautiraqtuq uvañnun. ⁴⁶ Kia-unñiñ qiñiqsimaitçhaa Aapa, aglaan kisimi Agaayyutmiqnisauruam qiñiqsimagaa Aapa. ⁴⁷ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq ukpiqsriñruaq isruitçhuamik iñuulitçhuqtuq. ⁴⁸ Uvañ qaqqianuruñaga iñuunaqtuaq.”

⁴⁹ Ilipsi sivulliasri nigimanjagmin pakmakjaktamik qaqqumik suviksrailaami tuqurut timimikkun. ⁵⁰ Aglaan qaqqiaq atqaqtuaq pakmakja itniittuq, kiapayaaq nigikpagu tuquyumiñaitchuq. ⁵¹ Uvaña iñuunaqtuaq qaqqiaq atqaqtuaq pakmakja. Kiñapayaaq iñuk nigigumi taavrumakja qaqqiamiñ iñuugisiruq taimuña, aasrii timiga qaqqianuruq qaisaksragikkağa nunam iñui iñuutlasritquplugich.”

⁵² Taatnaqman Jew-ñuruat uqaatchagutiniqsut inmiknunun aasrii apiqsruqlugu, “Qanuğuni uuma iñuum timimiñik niqiksriññaqpatigut?” ⁵³ Jesus-ñum kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, ilipsi nigingitchupsiuñ timaa Iğñinan piqagumiñaitchusri iñuuhigmik ilipsitñi. ⁵⁴ Kiñapayaaq niqiniktuaq timimnik suli iminiktuaq augikkamnik isruitchuamik iñuuhññaqtaqtuq, aasrii anjtiqisitikisigiga iñuuhigmun aqulligmi uvlumi. ⁵⁵ Uvvatakku timiga ilumun niqiksrauruq, suli auga ilumun imiksrauruq. ⁵⁶ Kisupayaaq niqiaqtuaq timimnik suli imiqaqtuaq augikkamnik iñuuruq uvapkun suli iñuugisipluni piqasriutiluni uvañni. ⁵⁷ Iñuuruam Aapam tuyugipluña, suli uvañaptuuq iñuuruña ilaagun, taatnatuntuuq kiña niqiaqtuaq uvamnik iñuugisipmiuq uvapkun. ⁵⁸ Iñuum taamna qaqqiaq niqigigumiñ iñuugisiruq qañavak taimuña. Taamnauruña qaqqiaq atqaqtuaq pakmakja atringisana qaqqiam sivulliasri nigitchañat, naagaunniñ tuquplutiñ.” ⁵⁹ Taatnağniğai Jesus-ñum ilisautriñigmiñi katragviñmi Capernaum-mi.

Uqallich Isuitchuakun Iñuhikun

⁶⁰ Iñugiaktuat maliguaqtañ tusraaplugu nipliğniqsut, “Taamna ilisauttun akuqtuliksraña sakiqnaqtuq. Kia naalağnisivaun?” ⁶¹ Uqautigaluaqtitaniguuq, Jesus-ñum kanjqsimapmitçañi maliguaqtini uqapiluktuat tamarrumuuna uqagikkagmigun. Taatnaqlugich nipliutiniğai, “Taavruma nipim piyummataiqsitkaq-sivasri? ⁶² Isrummatigisriuñ qiniliksraña Iğñinan Iñuum utiaqsikpan sivuani irvigimakkagmiñun. Taatnaaqsikpan nikaliğukkayağniqpsi? ⁶³ Ipqitchuaq Irrusriq iñuuhiaqqtitchiruanuruq. Timi iñuuhiaqqtitchiñgitchuq. Uqallich ilipsitñun uqautigianikkatka Irrusriurut, suli iñuupkağisipiagaasri. ⁶⁴ Naagauvva ilapsi ukpiğingitchaich,” Jesus-ñum taatnağniğai. Ilisimaplugu aullağniisağatałhaniñ kisuulhat ukpiqsriñgitchuaq suli kisuugisiłha tuniriksragmi. ⁶⁵ Aasrii nipliğniqsuq. “Taavrumiña piqusriqlugu uqautigipsi, kia-unniñ utlautiyumiñaiłha uvañnun kisanik Aapam utlautipkaqpani taatnatlasriługu.”

⁶⁶ Taavruma aquagun iñugiaktuat maliguaqtañ kiñumuaktut malitqikkummataiqługu ilaa. ⁶⁷ Taatnaqhuni Jesus nipliutiniğai qulit malğuk maliguaqtini, “Ilipsipsuuq kiñumuakkumangitchaluaqmivisi?” ⁶⁸ Simon Peter-m kiuniğaa, “Ii, Ataniiq, kimunmi aullağisivisa? Ilvich pigigitin uqallich isruitchuamik iñuunaqtuat. ⁶⁹ Pakma ukpiğigikput ilitchuğiplugu ipqitchuanutilaan Agaayyutmiqnisauplutin.” ⁷⁰ Jesus kiugai, “Ilipsi qulit malğuuplusri piksraqtaagingitpisimi? Aglaan ilari Tuunğaqmiqnisauruq.” ⁷¹ Ilaanguuq uqautiginiğaa Judas, iğñiña Simon Iscariot-ñum. Uvvatakku Judas qulit malğuuqataugaluaqhuni, tunisiyumaniqsuq Jesus-mik.

7

Jesus-lu Aniqataiłu

¹ Tamarruma kiñuagun Jesus igliğniqsuq Galilee-mi, igliğummataiłahuni Judea-mi, atakkii Jew-ñuruat tuqqutçukługu. ² Jew-ñuruat nigiqpagvikaanata Palapkaat tikiyasriuruq. ³ Uvvaasriñ Jesus-ñum nukatchianñ anjtit nipliutiniğaat, “Unillugu mannaaq, aullağiñ Judea-mun, ilvilli maliguaqtivich taamani qinğumigaat savaaq iniqtağikkan. ⁴ Kiñaunniñ iriqsimatlaitchuq savaagmigun ilisimatqullapiaqami. Ilvich iniqtaqaqtuami tamatkuniña, iluqaitñun iñuñnun ilitchuğipkağiñ.” ⁵ Taatnağniğaat nukatchianjunniiñ ukpiqsriñgitiłutiñ Ilaanik. ⁶ Jesus nipliutigai, “Piviksrağa nalaullugu tikiumanğitchuqsuli. Ilipsi aullałhiñaanurusri sumipayaaq. ⁷ Nunam iñuiñ uumigikkağingitchaasri uvaptun, atakkii uvaña uqausrimaplugich iñuuniałhat

pigiilħagun. ⁸ Ilipsi niġiqpagvikaanukkitchi. Aullangitchuġa pakma atakkii aullaġviksraġa tikiومانġitchuqsuli.” ⁹ Taatna uqautilġaaqługich Galilee-mi ittuallaŋniqsuqsuli.

Jesus Niġiqpagvikaanani Palapkaatit

¹⁰ Aquagun nukatchiani niġiqpagvikaanuanikmata, Jesus-tuuq aullaġniqsuq sagviaqtusruġaqani iñuġnun, aglaan nalunautchipluni. ¹¹ Jew-ġuruat qiñiġniagaluagñiġaat niġiqpagvikaanani itnaqhutiġ, “Naamiimma taimña?” ¹² Iñuich atqunaq uqaksraqtuniqsut Ilaagun, ilaŋich uqaqhutiġ iñullautauñipluġu aasriilu ilaŋich uqaqhutiġ pigi-iñnipluġu kinnitñiñnipluġu iñuġnik. ¹³ Aglaan kia-unniñ uqaksraqtutigiñiñiġaa sagviġluġu, atakkii iqsiplutiġ Jew-ġuruat sivulliuqtinik.

Jesus Iļisautriħa Niġiqpagvikaanani

¹⁴ Niġiqpagvikaanata avvaġa atuumaanikman, Jesus utlautiniqsuq Jew-ġuruat agaayyuvikpaŋatnun aasriiñ iļisautriaqsipluni. ¹⁵ Jew-ġuruat atqunaq quviġutchaŋniqsut nipliġhutiġ, “Qanuqhuni una iñuk iļisimaniqpa apai, iļisagsimaitchaluahuni?” ¹⁶ Jesus kiugai, “Iļisauttutiga uvamniqnisaunġitchuq aglaan Agaayyutmiñ tuyuġirimniñ. ¹⁷ Kisupayaam piyummatiqagumi maligugluġu Agaayyutim pisulħa iļisimatlagisigaa iļisauttutma Agaayyutiqnisauskmagaan naagaqaa uvamniqnisauskmagaan. ¹⁸ Iñuk nipiqaqtuaq iñmigulħiñaq piññaġniagaqtuq kamagitchiuliksraġmiñik. Aglaan taamna kamanaqtitchiruaq tuyuġirimniñ iļumutuuruq, ilaani piitchuq tajiġiļaaq. ¹⁹ Moses-ġumliumaa qaitchitchaŋasri maligutaksranik? Aglaan nallipsiunniñ maligutaksrapayaq tupigiñitchaa. Suvaata tuqqutchumavisitña?” ²⁰ Iñugiaktuat kiugaat, “Ivich tuunġaqtuqtutin! Kia tuqqutchukpatin?” ²¹ Jesus kiugai, “Atautchimik quviqnaqtuamik savaaqama, iluqasri quviġusruutigigiksi. ²² Moses-ġum tiliñiġasri iġñaurasri nalunaitġutchiquplugich. Nalunaitġutchiqsauviksraŋat nukatpiaġruich uvluq nalaurrutipman minguiqsiagviñmun nalunaitġutchiqsuursri minguiqsiagviñmi. Uvvasuli, taamna tillisiñ aullaġniñiġitchaluaqmuiq Moses-miñ aglaan sivulliapsitñiñ ilaan sivuani. ²³ Nukatpiaġruk nalunaitġutchikkautlaniqpan Jew-ġuruat minguiqsiagviatni, Moses-ġum maligutaksraġa navigunġiļluġu, suvaatami uumisutivisitña iñuġmik iħuaqsiġkañiñipluġa Jew-ġuruat minguiqsiagviatni? ²⁴ Atanniqsuiñasri sagvirautiġulħiñaq qiññaħiñakun aglaan atanniqsuisitchi nalaunġaruakun.”

Jesus Christ-ġuva?

²⁵ Jerusalem-miut ilaŋich nipliġniqsut, “Imñaunġitchaluaqpa iñuk ipchua tuqqutchukkaŋat? ²⁶ Aasrii maaniittuq! Ilaa uqautriruq sagviqhuni. Naagauvva nalliatunniñ akitñaŋitchaat. Ipchua sivulliuqtit kaŋiqsiñiġitchaluaqpatruġ Christ-ġuniļuġu? ²⁷ Aglaan Christ agġiġpan, kia-unniñ iļisimayumiñaitchaa nakitñaqtaulħa. Naagauvva iļisimagikput uuma iñuum kisunġik aŋayuqaaqalħa.” ²⁸ Jesus iļisautriñiġmiñi Jew-ġuruat agaayyuvikpaŋatni nipliġniqsuq nipitusripluni, “Ilipsi iļitchiġipiaġaluqpsitña? Kaŋiqsivisiuġ nakitñaqtautilaaga? Uvaġa agġiġitchuġa uvapkuiñaq, aglaan tuyuġiriga iļumutuuruq. Ilipsi nalugiksi. ²⁹ Aglaan iļisimagiġa atakkii Ilaaniñ agġiġluġa, aasriiñ Ilaan tuyuġipluġa.” ³⁰ Tamatkuaguuq iñuich tiguyumagaluagñiġaat, aglaan kia-unniñ tigiunġiñiġaa takku Ilaan tigukkauviksraġa tikitmanġitluni. ³¹ Iñugiakpauraqtuat ukpiqsriñiqsut Ilaanik, aasrii nipliġhutiġ, “Taimña Christ agġiġumi, quviqnatluktuanik savaanik iñiqtaqagisiva uuma iñuum iñiqtañiñ?”

Tigurit Tiliraaurut Tigutqupluġu Jesus

³² Pharisee-ġuruat tusraa'amisigik, iñugiaktuat isivruagutiqaqtuat ilaanik, ilinġich piqasriqhutiġ qaukħinġich agaayuliqsiniq tuyuqagñiqsut qaunaksrinik tigutaaqupluġu Jesus. ³³ Jesus nipliġniqsuq, “Uvaġa nayuqtaullapsaagaluagupsi aullaġisiruġa Ilaanun tuyuġirimnun. ³⁴ Ilipsi pakiaqsigisigipsitña, aglaan paqitħumiñaitchipsitña, aasriiñ

irviksramnun tikitchumiñaitchusri.”³⁵ Taatnaqman Jew-ñuruat uqaaqsilgiññiqsut iñmiknun, “Napmuñiaqpa una iñuk uvaptiknun paqitchumiñaiññiva? İlaa aullağni-aqpa Jew-ñungitchuat nunaaqiatnun, Jew-ñuruat iñuuniagviatnun ilisautityaglugich Jew-ñungitchuat?”³⁶ Uvvatakkun nipliqsuq, ‘İlipsi pakikkisigaluagipsitña, aglaan paqitchumiñaitchipsitña.’ Nipliqsuqsuli, ‘İrviksramnun tikitchumiñaitchusri.’ Qanuq-pami taatnaqami?”

Kuuñi İñuunaqtuam İmğum

³⁷ Niğiqpagvikaam uvlua aqulliq nuimatluktaununiqsuq. Taavrumanı uvlumi İesus qichaqhuni nipliğñiqsuq nipitusripluni, “Kisupayaaq imiğukkumi utlautiluni uvañnun imiğli.”³⁸ Atriługu aglausimaruat uqalñich, itna, ‘Kiñapayaaq ukpiqsriqpan uvap-kun imğa suvliktuağugñiaqtuq silatmun uummataaniñ.’”³⁹ Taatnaiłiplugu İesus-ñum uqautiginiğaa İpqitchuaq İrrusriq akuqtuğniakkañat ukpiqsriuat ilaanik. Tarani taat-nañhani İpqitchuaq İrrusriq aatchuutaumaitlunisuli, takku İesus utiqsimaitlunisuli pak-muñ qilañmun.

Atingirrun İñuñni

⁴⁰ İñugiaktuam iñuum tusraa'amitruñ İesus-ñum uqalñi nipliğñiqsut, “Una tarra iñuk ilumun taimña sivuniksriqiraupiaqtuq!”⁴¹ İlañılli niplianiqsut, “Christ-ñuruq (itnautau-ruamik Anniqsuqtimik).” Aglaali atlat itnağniqsut, “Christ aggiğumiñaitchuq Galilee-miñ.”⁴² Agaayyutim uqalñich aglausimaruat itnaqtut Christ kiñuviağigisiñiplugu David-mun, suli anigisiñiplugu Bethlehem-mi nunaaqiani David-ñum.”⁴³ Taatnaqhutiñ iğluğiiksinniqsut iñugiaktuat piqusriqhutiñ ilaanik.⁴⁴ İlañisa tiguymagaluağniğaat aglaan kia-unniñ tigungiññiğaa.

Ukpiqsriñğıhat Jew-ñuruat Qaukñich

⁴⁵ Qaunaksrit utiğniqsut qaukñich agaayuliqsınun suli Pharisee-ñuruanun. Taapkua apiqsruğniğaiç, “Suvaata uvuñautingitpisiuñ?”⁴⁶ Qaunaksrit kiuniğaiç, “Uvagut tus-raavaaluktugut iñuñmik taatna uqalgutigiruamik.”⁴⁷ Pharisee-ñuruat niplilgiññiqsut, “İlipsi kinnipçanğitchaluaqpisi?”⁴⁸ İliçhuğimaitpisiuñ nalliata sivulliuqtipsa suli Pharisee-ñuruat ukpiqsriñğıhat İlaanik?⁴⁹ Aglaan iñugaağruich kisimiñ ukpiği-gaat. Tamatkua iñuich kañiqsimmataitçut maligutaksranik Moses-kun. Taatnaqhutiñ suksraunğıqsauyumaqtut.”⁵⁰ Nicodemus-guuq ilauniqsuq taapkunani qaukñiñi suli Pharisee-ñuruani. Taamna qiniğiaqtuq İesus-mik sivuani, aasrii nipliğñiqsuq,⁵¹ “Maligutaksrağikkaptiğun atanniipkatlaitçaatigut iñuñmik tusraagaluaqnagu naa-gaqaa ilitçhuğigaluaqnagu sumik pisilaña.”⁵² Taapkua ilaiñ kiuniğaat, “Uvva, Galilee-ğmiuñupmivich? İliçhuğimaiñniqpiuñ uqalñich aglausimaruat? İlisaglugich aasriiñ kañiqsisiğisiñ sivuniksriqirit aggiñgaqsimaiñhat Galilee-miñ.”

Ağnam Anukkauha Sayuñatikun

⁵³ [Tarani iluqatiñ anılaağniqsut,

8

¹ aglaali İesus utlautiniqsuq iñğiuramun atiliñmun Olives-mik. ² Uvlaakuagun uvlataçaurami İesus utlautilgiññiqsuq Jew-ñuruat agaayyuvikpañatnun. İñuich iñu-ğiakpauraqtuat kattivigilgiññiğaat. Aasrii aquvitluni ilisautiaqsilgiññiğai. ³ Aglaliqirit suli Pharisee-ñuruat tikiutriñiqsut ağnamik anukkauruamik sayuñatikun aasrii iluqaisa sivuğaatnun qichaqtitlugu. ⁴ İesus-mun nipliğñiqsut, “İlisautrii! Una ağnaq anukkauruq sayuñatikun. ⁵ Uvagut maligutaksriusriaptikni Moses-ñum tillisiqakkañatigut taatnas-riq ağnaq iyağañnik miłtuğlugu tuqutaksrauplugu. Qanuğli una ağnaq nipliutig-inayaqpiuñ?” ⁶ Taatnağniğaat İesus pitçaqıluğı ilinich piqağukkaluaqhutiñ agvisik-sramik. Aglaan İesus sikitluni nunamun aglañniqsuq argañmiñik. ⁷ Taapkua apiqs-ruqtaqtuiñaaqsimata, İesus qichaqhuni nipliutiniğai, “Nallipsi killuqsasimaitçuam sivulliluni iyağañmik miłuqsaağliuñ.” ⁸ Taatnaqqaqhuni sikitluni nunamun

aglaaqsilgiññiqsuq. ⁹ Taamna tusraa'amitruñ, taapkua iluqatiñ aullağniqsut atausriut-taaqhutiñ aullağniplutiñ utuqqautluñniğmikniñ, Jesus kisiñjuqluğu ağnağlu qichaqtuaq tarani. ¹⁰ Qichatqikhuni nipliutiniğaa ağnaq, “Naamiimma taipchua? Nalliataunniñ tuqqutaksrağunivatin?” ¹¹ Ağnam kiuniğaa, “Ii, Anjuun! Nalliatnik israaqtaitchuña.” Jesus nipliutigaa, “Uvañaptuuq tuqqutaksrağugumiñaitchikpiñ. Aullañhiñaaguqtutin aglaan killuqsatqisruñaqnak!”]

Jesus Qaumman Nunam İñuiñun

¹² Jesus-ñum iñuich nipliutitqinñigai, “Qaumaksrauruña nunam iñuiñun. Kisupayaam malikkumiña, qaumamik iñuunaqtuamik piññakkisuruq. Taatnağuni iñuuniatqikkumiñaitchuq taaqtuakun.” ¹³ Pharisee-ñuruat kiuniğaat, “İlvich ilisimarriqsimarutin ilipniñhiñaq, taatnaqluğu ilumutuugilguitchikput. Sumun atuğumiñaitchuq taamna.” ¹⁴ Jesus kiugai, “Taatniingitchuq. Uqautigigaluññağma uvamnik, nipliutipayaaga ilumutuuruq, takku ilisimagiga nakitñaqtautilaaga suli napmun aullağniaqtilaaga. İlipsi ilisimanğitchiksi nakiñ aggiqsilaaga unniiñ napmuñniaqtilaaga. ¹⁵ İlipsi atanniqsuiratusri iñuñhiñaulikun, atannigviagautaitchuña kimun-unniñ. ¹⁶ Aglaan atanniiruksrauniguma atanniutiksrağa ilumutuuniaqtuq, takku tamarrumuuna kisima ingitchuña, aglaan Aapauruam tuyugirima piqasriqsugaña. ¹⁷ Aglausimaruq maligutaksriusriapsitñi malguulutik ilisimarik atikpaknik uqautaak ilumutuuginipluğu. ¹⁸ Uvaña uvamnik ilisimarriqsimaaqtuña suli Aapam tuyugirima ilisimarriqsimaaqmigaña.” ¹⁹ Tamatkua apiqsruğniğaat, “Naami aapagikkan?” Jesus kiugai, “Nalugiptiguk Aapagalı. İlisimaniğupsitña, Aapagaptuuq ilisimanayağiksi.” ²⁰ Jesus-ñum taatnağniğai tarani Jew-ñuruat agaayyuvikpañatni iliraqagvigipluğu pivigikkanatni. Aglaan nalliataunniñ tigungiñniğaa, takku tuqqutauviksraña tikiumangitluni.

Jesus-ñum İlumutuuruñuñha

²¹ Jesus nipliutitqinñigai, “Uvaña aullaqsagumaruña. Pakiaqsigisigaluagipsitña, aglaan tuqugisirusri killuñuñpasi natqiguttusriaqangitchupsi. Atlanuñgillıusri, aullaguyumiñaitchusri aullağviginiakkamnun.” ²² Jew-ñuruat nipliğniqsut, “Qanuqpa una, naaga inmiñik tuqunniqpa? Takku nipliqsuq, ‘Aullağumiñaitchusri aullağviginiakkamnun.’” ²³ Jesus kiugai, “İlipsi maakñaqtaurusri, aglaan pakmakñaqturuña. İlipsi aggiqsauñurusri marrumakña nunamiñ, aglaan nunamiqnisaungitchuña. ²⁴ Taatnaqhusri uqautigipsi killuliqirañuñpasi tuqugisiñiplusri. Tuqugisipiaqtusri killuliqirañuñpasi ukpiğingisuagupsiñ ilañutulaaga.” ²⁵ Taapkua apiqsruğniğaat, “Kisuvichuvva?” Jesus kiugai, “Aullağniisaqqaapiañhaniñ uqautigaluagipsi kisuutilaamnik. ²⁶ İñugiaktuatigun nipliğluña isilğigumiñağaluagipsi. Uvaña nipiqaqtuña nunam iñuiñun tusraakkañhiñamnik İlaaniñ tuyugirimniñ ilumutuuruamiñ.” ²⁷ Tamatkua kañiqsiñgiñniğaat uqautrisilaatqin Agaayyutikun Aapauruakun. ²⁸ Taatnaqlugich Jesus nipliutilgiñniğai, “İñuum İğñiña kivanikkupsiñ, ilitchugipmilugulu pigisigiksi ilañutulaaga, suli iñiqtaqaqtangilğa uvapkuiñaq aglaan nipiqağiga Aapam kisimi ilisauttutaagun. ²⁹ Aasrii tuyugiriga uvamni piqatauruq, İlaan kisivripchangitchaña, takku ataramik quyalimaagiga.” ³⁰ İñugiaktuat tusraaruat Jesus taatnaqman ukpiqsriñiqsut İlaanik.

Qitunğai Abraham

³¹ Taatnaqlugich Jesus nipliutiniğai Jew-ñuruat ukpiqsriuat ilaanik, “İlipsi ilisauttutitka tupigituiñağupsigik sivutmun, ilumutun maliguaqtiginiagipsi. ³² İlumutuuruq ilitchuğiniagiksi, ilumutuulhum patchisaisitkisigaasri.” ³³ Taapkua kiuniğaat, “Uvagut Abraham-ñum kiñuviağigaatigut. Kimununniñ savaktaagrूमaitchugut. Uvvami qanuqpich nipliqavich ‘patchisaisitkisigaasri’ itna?” ³⁴ Jesus nipliutiniğai, “İlumutuuruamik nipliutigipsi, kiñapayaaq killuqsaqtaqtuq savaktaagrulitraqtuq killuğmun. ³⁵ Savaktaagrugli nayuutitlaitchuq anayyuqağiñi ataramik, aglaan igñiguruq nayuutiraqtuq. ³⁶ İlipsi Agaayyutim İğñiñan

patchisaisitpasri, tarra nalupqinaitchuanik patchisaitkisirusri. ³⁷ Ilisimagiga Abraham-mun kiñuviagihiqsi, naagasuli tuqurviksraqsiugipsitña, takku akuqtuumangitlugu ilisauttutiga. ³⁸ Uqautiqaqtuñ Aapama qiniqtitanjanik uvamnun, aasriili iniqtaqaqagtusri Aapapsitñiñ uqauttusriapsitñik.”

³⁹ Tamatkua kiuniñaat, “Uvagut aapagigikput Abraham.” Jesus-ñum kiuniñgai, “Ilipsi ilumun Abraham-ñum qitungagikpasri, savaaqagayaqtusri ilaatun. ⁴⁰ Naagauvva tuqurviksraqsiugipsitña, uqautigaluaqtitlusri ilumutuuruamik tusraakkamnik Agaayyutmiñ. Abraham taatnaqsimaitchuq. ⁴¹ Ilipsi savaaqagtusri Aapagikkapsi savaañiñik.” Tamatkua kiuniñaat, “Uvagut aapañlaunungitchugut. Aapa atausriq pigigikput, Agaayyun ilaa.”

Qitungai Tuunqaum

⁴² Jesus kiugai, “Agaayyutmik ilumun aapaqagupsi piqpaginayaqipsitña, takku ag-giqsaunuruña Agaayyutmiñ, aasrii pakma uvaniitluña aggiñgitchuña uvapkuiñaq aglaan ilaan tuyugipluña. ⁴³ Suvaata kanisqitlaitpisiuñ uqañiga? Ilipsi naalañnyummatiqangitchiksi uqauttutiga. ⁴⁴ Tuunqaum aapagikkapsi qitungagiplusri aasrii mal-igutchiyumaruñplusri aapagikkapsi kimmutaiñik. Aullañniisaqqaapiñhaniañaglaan ilaa tuqutqutchiruaruq. Ilaa tapiqsuusrimaitchuq tuñaanun ilumutuulhum ilaa piitluni ilumutuuruamik inmiñi. Uqaqami saglumik iniqtaqaqagtug takku sagluturuñplusri, sagluuqtuñpayaam aapagiplugu. ⁴⁵ Uvaña ilumutuuruamik uqautigipsi, taatnaqhusri ukpigingitchipsitña. ⁴⁶ Kiñaunniñ niplilguitchuq uvapkun ilumutuuglugu killuuruñuniluna? Uvvami uqauti'apsi ilumutuuruamik, suvaata ukpigisrungitpitsitña? ⁴⁷ Inuum agqisuum Agaayyutmiñ naalañnigai Agaayyutim uqautai. Ilipsi agaayyutiqniqsaungitlusri naalañnyummataitchusri.”

Jesus-lu Abraham-lu

⁴⁸ Jew-ñuruat kiuniñaat Jesus, “Uvagut nalauttugut nipliqapta ilvich Samaria-gmiuniplutin suli tuunqaqtaqahutin.” ⁴⁹ Jesus kiuniñgai, “Uvaña tuunqaqtaqangitchuña. Aapaga kamagikkagigiga aglaan kamakkutaitchipsitña. ⁵⁰ Pakkiaqingitchiga kamagikkauñksraq uvapkuiñaq, aglaan atlam pakkiaqigaa kamañqitauñksraqa, aasrii ilaa atanguruq. ⁵¹ Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaam uqauttutitka tupigigumigich tuquyumiñaiapiaqtuq.” ⁵² Jew-ñuruat kiuniñaat, “Pakma nalupqiqingigikput tuunqaqtaqañhiñ. Abraham sivuniksriqirillu tuqumarut, naagasuli uqaqtutin, kisupayaam tupigikpagu uqauttutin tuquyumiñaiapiagniplugu. ⁵³ Uvagut sivulliaqput Abraham tuquaniksimaqtaq sulipsuuq sivuniksriqiripayaatlu. Kamanatlukkumavich Abraham-miñ? Kisuunasrukniapiñmiuvva ilvich?” ⁵⁴ Jesus kiugai, “Uvapkuiñaq kamakkutiqagñaguma suutnauyumiñaitchuq. Aapamnik kamagiriqaqtuña, taavrumiña ilipsi Agaayyutiginitchapsitñik. ⁵⁵ Aasriisuli ilitchugianiksimaitchiksi, aglaan uvaña ilisimagiga Agaayyun. Uqaquma ilaa nalunilugu sagluturuñuniaqtuña ilipsisun. Aglaan ilisimallapiagiga aasriiñ uqañha tupigiplugu. ⁵⁶ Abraham-ñum sivulliapsi ukpiqsriñgmigun kanisqiplugu agqisigisigña nunamun quviatchautigikkana suli qiniñgummiuqñugu taimña uvluga. Arguaqqutailapiaqñugu agqisigisigña ilaa quviasruktuq.” ⁵⁷ Jew-ñuruat kiuniñaat, “Malgukipiaq qulinik ukiuniksimaitchutinsuli aasriiñ qiniqsimaniviuñ Abraham?” ⁵⁸ Jesus kiugai, “Ilumutuuruamik nipliutigipsi, Sivuaniiñ Abraham-ñum aniñksrañan, inñaniktuna.” ⁵⁹ Tamatkua tigusriñiqsut iyaqñnik miñuqtugukñugu, aglaan Jesus iriñiqsuq aasriiñ anipluni Jew-ñuruat agaayyuvikpañatniñ.

9

Jesus-ñum Ihaqsigaa Anun Ayaunjaruaq Aniñgimiñiñaglaan

¹ Jesus pisruksaahgimiñi qiniñiqsuq anutmik ayaunaniqsuamik aniñgataligimiñiñaglaan. ² Maliguaqtaiñ apiqsruñgñaat, “Ilisautrii! Kia killuqsautaan aniñhaniañ ayaunapkañniqpaun? Ilaan naagaqaa anayuaakkiñ killuqsautaañnik?”

³ Jesus-ñum kiugai, “Taavruma ayaunajha kanqiangitchuq ilaan killuqsathanun unniñ anayyuqaakkiñ killuqsathaknun. Ayaunaruj Agaayyutim sanña qiniñnaqtitquplugu ilaagun. ⁴ Savaagiraksraigikput sivutmun piyumiñagnaptikni. Unnuaq tikiññaqtuq, kia-unniñ savagvigiyumiñaisaņa. ⁵ Uvaņa maani nunami innamni qaumaksrauruņa nunam iñuiñun.” ⁶ Taatnaanikami Jesus-ñum tivvuaqhuni nunamun akurrutinigaa mağgamun, aasriñ nanuklugik mağgamik taavruma anutim irrak, ⁷ nipliutiplugu, “Aullağutin igğugiağun kigiñan narvauranun Siloam.” (Taamnaguuq mumiutiqaqtuq Tuyuuligmik.) Taamna anun aullaqhuni, kigiñi igğugiaqamiun utigniqsuq qiniñlasripluni. ⁸ Iñuuniaqataiñ suli tamatkua qiniñtikananin injularaupman apiqsruqtautiaqsiñiqsut, “Unauvva taimñaungitpa anun aquppipluni injulayuk?” ⁹ Iñajisa taivruminanunigaat. Iñajilli nipliğniqsut, “Qañaa! Taivruminanunigitchuq, taatnatun qiniñnaqasiñnaqtuq.” Taamna anun inmiñik nipliğniqsuq, “Taimñauruņa.” ¹⁰ Tamatkua apiqsruğniğaat, “Qanuqhutinmi qiniñlasripkakkauvich?” ¹¹ Ilaan kiugai, “Iñuum atiqaquam Jesus-mik irrakka maqatlamik nanuqqaqługik aasriñ tiligaan Siloam-mun igğugiaquplugu kigiñağa. Tarra aullaqtunja, aasriñ igğuqsagłuqqaqtunja qiniñlasrirunja.” ¹² Taapkua apiqsruğniğaat, “Naamiimmami ilaa?” Kiuniğai, “Naluruņa.”

Pharisee-ñuruat Apiqsruqtuğaa Ihuqsikkauruq

¹³ Tamatkua taamna anun qiniñlaisimaruq aullautiniğaat Pharisee-ñuruanun. ¹⁴ Tamannaguuq uvluq Jesus-ñum maqatlamik nanuklugik anutim irrak piñha qiniñlasritquplugu Jew-ñuruat minguiqsiagviginiğaat. ¹⁵ Tarra Pharisee-ñuruat apiqsrułginiğaat qanuqhuni qiniñlasripmanan. Aasri uqautiniğai, “Taivruma maqatlatiqlugik irrakka, igğuqapku kigiñağa pakma qiniñlasrirunja.” ¹⁶ Pharisee-ñuruatguuq iñajich nipliğniqsut, “Taimña iñuk taatnaiiplugu iñiqtaqaqtuq Agaayyutmiqnisaunğiniñiqsuq, takku atuqtaksraq minguiqsiagvikun tupikkutainigaa.” Atlatli nipliğniqsut, “Qanuğunimi iñuk killuliqirauruq iñiqtaqatlagisiva taatnatchiñik quvinqaqtuamik savaanik?” Taapkua igługiiksinniqsut taavrumuuna. ¹⁷ Pharisee-ñuruat apiqsrutqilğiniğaat taamna anun, “Qanuğli nipliutigitlanayaqpiun ilaa qiniñlasripkagniplutin?” Taavruma kiuniğai, “Sivuniksriqirauruq.”

¹⁸ Jew-ñuruat ukpiqquitiqagumanğiniğaat qiniñlaiğmiñiñ qiniñlasriñha. Kiisaimma tuqluqpaich taavruma anutim anayyuqaak. ¹⁹ Iñajisa apiqsruğniğaiç, “Una igniğivitchu? Nipliutigitlavitchu animañha ayaunapluni? Qanuqhunimi qiniñlasriya pakma?” ²⁰ Anayyuqaakkiñ kiuniğaiç, “Uvaguk ilisimagikpuk ilaa igniğikkaqpuq suli ilisimagikpuk aniğmiñiñaglaan ayaunajha. ²¹ Aglaan nalugikpuk qanuqhuni pakma qiniñlasriñha, naagaqaa nalugikpuk kimun qiniñlasripçalha. Ilaa iñuguaniksimaqtuq suli kiggutitlasrimaqtuq inmiñun. Apiqsruqtaqsuñ.” ²² Anayyuqaanuruak taatna nipliğniqsuk iqsikkutiqaqhutik Jew-ñuruanun, takku sivunnianiksimaqtut kia iñuum nalupqinaigługu uqagikpagu Jesus Christ-ñuniługu anitkisiplugu katragviñmikniñ. ²³ Taatnaqhutik taapkuak anayyuqaanuruak nipliğniqsuk, “Ilaa iñuguaniksimaruj, apiqsruqtaqsuñ!”

²⁴ Tugliqługu tuqluğiniğaat inmiknun taimña anun animaruq ayaunapluni aasriñ nipliutiplugu, “Agaayyutim sivuğaanu aqisruğni ilumutun uqagisiñhapkun. Uvagut ilitchuğigikput taimña uisitini killuliqiraulha.” ²⁵ Taavruma kiuniğai, “Ilaan qanusriulha nalugiga. Atausriq ilisimagiga, uvaņa ayaunagaluaqtuami pakma qiniñlasrirunja.” ²⁶ Taapkua apiqsrutqilğiniğaat, “Qanusriqahutin qiniñlasripkaqpatin?” ²⁷ Kiuniğai, “Uqautianikkaluagipsi aglaan naalağnisunğitchusri. Suvaatami tusraatqiguaqsilgitpisiun? Naaga maliguaqsiutisrukpsi ilaanun?” ²⁸ Tamatkua kiuniğaat uqaniğluutiplugu, “Ivich taivruma maliguaqtiğiliutigaatin. Uvagut Moses-ñum pigigaatigut. ²⁹ Ilisimagikput Agaayyutmun uqautruñha taimña Moses, aglaan nalugikput tamanna iñuk nakiñ agqiqsilaan.” ³⁰ Taavruma anutim kiuniğai, “Atlayuagnarruqtugalukkut nalunikapsiun nakitñaqtaulhagun, aglaan qiniñlasripkağaanja.

³¹ Ilisimagikput, Agaayyutim naalaġnitlailha killuuruanun, aglaan naalaġniraġigai kamagirini suli tupiksriuat pisuġmiñnik. ³² Nunam aullaġniisaġatałhaniñ tusraaġaqsimaitchut iñuñmik qiñitlasripkakkauruamik ayaunapluni animaruamik. ³³ Kisianik taimña iñuk agġiqsuñuluni Agaayyutmiñ pigumi avataagun sumik iñiqtaqalguyumiñaitmiuq.” ³⁴ Tamatkua kigguqłuñniġaat, “Animagaluaqtutin killukun iñukkuk-saunuplutinlu aglaan ilisautniagaqsivisigut?” Taatnaqqaqługu ilinisa aninniġaat ka-traġviñmiñ.

Irrutchikun Qiñitlailauiq

³⁵ Jesus tusraaniġaa ilaa aninniplugu. Paqitnamiuñ nipliutiniġaa, “Ukpigiviuñ Iġñiña Iñuum?” ³⁶ Taavruma Jesus kiuniġaa, “Uqautiñña kisutilaanjanik. Uvañali ukpigiyumigiga ilaa.” ³⁷ Jesus nipliutigaa, “Ilvich qiñianiksimaagiñ, suli ilaunuruq pakma uqaqatin.” ³⁸ “Ataniiq! Uvaña ukpigigikpiñ,” taamna nipliġñiqsuq, aasrii sitquqhuni sivuġaanun Jesus-ñum. ³⁹ Jesus nipliġñiqsuq, “Agġiġñiqsuñña nunamun pisigiplugu atanniqsuiłiksraq, ayaunaruat qiñitlasripkaġlugich, suli qiñitlanasrugiruat ayaupkaġiaqługich.” ⁴⁰ Iłanjsaguuq Pharisee-ñuruat tarani ittuaat tusraa'amitruñ taatna niplioman apiqsruñniġaat, “Uvaguttuuq qiñitlaitchuagiñisigut?” ⁴¹ Jesus-ñum kiugai, “Iłipsi qiñitlaitchupsi killuutaiññaġaluaqtusri, aglaan qiñitlaruaġiplusri ilipsitñik kil-luutiqaġugaaqtusri.”

10

Atrikusraun Ipnaiqaġvikun

¹ Iłumutuuruamik nipliutigipsi, “Iñuk isingitchuaq ipnaiqaġvium taluagun, aglaan mayuaqtaqtuaq atlakun tiglinniaqtauruq ivayaqtuqtaupluniłu. ² Aglaan isiġaqtuaq talukun ipnaich munaqsrigiraġigaa. ³ Taluliqirim taluiġutiraġigaa. Ipnaiç tusraaraġigaaat nipaa tuqłuġaqtuatiñ atigmitigun, aasrii ilaan annisiraġigai. ⁴ Annisianikamigich sivulliugaġigai aasrii ipnaich malikługu nipaa ilisimaplugu. ⁵ Tamatkua atlamik mal-iutritlaitchut, aglaan qimagaġigaaat nipaa ilisimanġitługu.” ⁶ Jesus atrikusrautmik uqautipmatin, ilinisa kanjisiñiñniġaat sumik uqautitilaqtin.

Jesus Nakuuruuq Munaqsri

⁷ Jesus nipliutitqiñniġai, “Iłumutuuruamik nipliutigipsi, Uvaña taluuruña ipnaiñi. ⁸ Atlakauplutiñ sivumni tikiaruat iluqatiñ tiglinniaqtaurut ivayaqtuqtauplutiñlu aglaan ipnaich naalaġnisaitchaich tamatkua. ⁹ Uvaña taluuruña. Kisupayaaq isiġumi uvapkun anniqsuġisiruq; ilaa isiqtuñi naagaqaa aniruni paqittaġnaqtuq niqiksraq. ¹⁰ Tiglinniaqti tikitchaqtuq kisianik tigligiaqhuni tuqutçhityaqhuni unniñ piyaquqtaityaqhuni. Uvañali agġiqsuñña tamatkua iñuich iñuuligimik piññaquplugich inuñailłapiaglugu.

¹¹ “Uvaña munaqsriłłautagaġaatña ipnaich. Munaqsriq nakuuruuq tuquyummatiqaqtuq ipnaiñik piqsriġuni. ¹² Akiññañniaqtim munaqsriñungitchua ipnaich pigingitchai. Unitługich qimagaqtuq qiñiqami amaqqumik agġiaqsiruamik. Amaqqumaasrii kiñ-maqlugich siamitkaqsipługich tamatkua ipnaich. ¹³ Akiññañniaqti iñuk qimagaqtuq akiññañniaqtaulhiñaliġmigun. Suksraġingitchai ipnaich.

¹⁴ “Uvaña ipnaich munaqsraat nakuuruuq. Iłisimmaagitka ipnaitka suli ilinisa uvaña. ¹⁵ Taatnatun Aapam ilisimalha uvamnik, uvañaptuuq Aapa ilisimagiga. Uvaña piyummatiqagiga tuqułiksraġa piqtigilugich. ¹⁶ Aasrii atlattuuq ipnaich pigigitka munaqsriñiñmi uvaniingitchuat. Tikiutraksraġitmitigitka, aasriiñ naalaġniñniġaat nipiġa. Tarra atautçhiññaġuñniġaqtut ipnaich suli munaqsrii atautçhiñnamik. ¹⁷ Aapam piqpagigaña tuqutriyumałłapkun piqsriġłuña iñuñnik, aasriiñ tuqputaunankkuma iñugutqikkiłhitchuñña. ¹⁸ Kia-unniññ tuqutçhumiñaitchaña nunurilunja. Uvapkuiñaq qaisaġigiga pisułłapkun, qaiłhiññaagiplugu suli satulhiññaagiplugu. Taamna tillisi-aġikkaġa Aapaaniñ atuqugiga.”

¹⁹ Tarani Jew-ñuruat atingilgiñniqsut piqsriqhutiñ tamatkuniña uqauttutinik. ²⁰ Iñugiaktuat nipliianiqsut, “Ilaa tuunġaġmik piqaġniqsuq, kinniġiruq. Suvaata

naalakpisiuq?” ²¹ Atlatli niplianiqsut, “Iñuk tuungaqtalik uqağumiñaitchuq taatna. Qanuğuni tuungaqtalik qinittlasripkaigisiva ayaunjaruamik?”

Jew-ɲuruat Ayaiłhat Jesus-mik

²² Ilgiñniqsuq niğiqpagvikaag Jerusalem-mi. Itqauttutiginigaa Jew-ɲuruat agaayyuvikpañat aɲmalgitqikman taimani qaayugñainanikmagich. ²³ Jesus pisruksaağniqsuq Jew-ɲuruat agaayyuvikpañatni Solomon-ɲum Quliğutaanik taggisiliñmi. ²⁴ Aasriiñ Jew-ɲuruat avataanun kati'amiñ nipliutiniğaat, “Qanutun taktigiruami naligutitchaaq-sivisigut? Ilumutun uqauttutigit, Ilvich Christ-ɲuvich?” ²⁵ Jesus kiugai, “Uqautianikkaluagipsi, aglaan ukpiğingitchipsitña. Savaat iñiqtağikkağma Aapaa saññiqutaagun uqautigigaatña. ²⁶ Aglaan ukpiğingitchipsitña atakkii ipnaiginğitlusri. ²⁷ Uvaña ipnaima nipiga naalagağigaa, uvaña ilisimaplugich, ilinisa malikłuna. ²⁸ Iñuuligmik isruitchuamik qaitchigitka, ilinich tuquyumiñaiqlugitunniiñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchai uvañniñ. ²⁹ Sua Aapaa qaiññanikkaña uvañnun kamanatluktuq iluqaaniñ. Kia-unniñ ivayaagiyumiñaitchaa Aapam qaunakkutaaniñ. ³⁰ Aapagalu atausriuruguk.”

³¹ Jew-ɲuruat iyağañnik tigusritqilgiñniqsut milluugukługu. ³² Jesus nipliutiniğai, “Sivuqqapsitñi uvaña savaaqaqtuami iñugiaktuanik savaallautanik Aapam uvañnun iñiqtağitqukkaniñik, nalliatigun tamatkua miłuqtuğukpisitña?”

³³ Jew-ɲuruat kiuniğaat, “Savaallautatigun miłuqtuğungitchiptigiñ, aglaan sagluuqtuagutiqałapkun, takku iñułhiñaugaluaqhutin uqaqtutin ilipnik Agaayyutauniplutin.” ³⁴ Jesus kiugai, “Maligutaksrağikkapsitñi aglausimaruq, ‘Agaayyun nipliğniqsuq, Ilipsi agaayyutaursri.’ ³⁵ Kañiqsimagivut uqałhich aglausimaruq ilumutuugisilhat taimuñ. Agaayyutim taiñigai agaayyutinik taipchua iñuich akuqtuiruat uqałigmiñik. ³⁶ Uvañali tigusriagipluñ Aapam tuyuğikkağigaaña nunam iñuiñun, qanuqhusrimi nipliavis saglupluña uqağniğluutigiñipluğ Aagaayyun nipliğama igñiginipluñ Aagaayyutmun. ³⁷ Ukpiğinaña savaaqangitchuma Aapaa savaañniñik, ³⁸ aglaan savaaginiğupkich, ukpiğingitchaluağupsitñaunniñ, savaagikkatka ukpiğiraksrağigisri. Taatnağupsiuq kañiqsiñiaqtusri nalupqisrunğigłusri Aapam uvamniitilaañanik suli uvaña Aapamniitilaamnik.” ³⁹ Taapkuaguug tiguymatqiaqsilgiñniğaat aglaan annalgiñniqsuq ilinisa argañitñiñ.

⁴⁰ Jesus utilgiñniqsuq Jordan kuuk ikaaqługu taivruma John paptaagivianun, aasrii tarani itkaqsipluni. ⁴¹ Iñugiaktuat iñuich tikiagaqsiñiğaat avatmun itnaqhutin, “John taimña iñiqtaqangitchaluaqtuq quvinaqtuanik aglaan uqauttutipayaaña uumuuna iñukun ilumutuuruq.” ⁴² Taatnaqhutin iñugiaktuam iñuum ukpiğiniğaa Jesus.

11

Lazarus-ɲum Tuqułha

¹ Iñuk Bethany-mi iñuuniaqtuaq atiqaqtuag Lazarus-mik atniğñaliğniqsuq. Taamna Bethany nunaaqqiuraq nukağiik Mary-mlu Martha-mlu irviak. ² Taamnaguug Mary taimña kuviriruaq tiprağiksaumik Atangum isigaiñun aasrii allaqługich nutchamiñik. Taavruma añutnunga Lazarus atniğñaliğniqsuq. ³ Nukağiik ağnak tuyuqağniqsuk Jesusmun kilgutmik itnaqługu, “Ataniiq, ilauraannan piqpagikkan atniğñaliqsuq.” ⁴ Jesus tusraa'ami niqliqsuq, “Taamna atniğñaq isruqangitchuq tuqułigmun. Atuummigiisiruq kamagikkaułksrañanun Agaayyutim, aasriiñ Agaayyutim Iğñiña kamañiqsikkautqupluğ taavrumuuna atniğñakun.” ⁵ Jesus-ɲum piqpagigai Martha-lu aniqataalu Mary Lazarus-lu. ⁶ Ilaan tusraa'amiuñ Lazarus atniğñağnipluğ, irviñmiñi ittuallapsaağniqsuq malğunni uvlunni. ⁷ Tarakña maliguaqtini nipliutiniğai, “Ki, utitqilakta Judeamun!” ⁸ Maliguaqtaiñ kiuniğaat, “Ilisautrii! Uvvaquyuuraqnaami Jew-ɲuruat iyağañnik miłuqtuğniağugaatin, utignialgitpiñmi taamuña?” ⁹ Jesus niqliqsuq, “Uvlum qaumanija sassaqağitpa qulit malğunnik? Iñuk uvlum qaumanijani igligumi putukkitchumiñaitchuq, atakkii qiniqluğ siqinğum qaummataa marruma nunam. ¹⁰ Aglaan

unnuam taaqtuami igligumi, putukkitkisiruaq piilluni qaumamik.” ¹¹ Jesus taatnaqqaqługich nipligñiqsuq, “Ilauraaqput Lazarus siñiksaqtuq, aglaan iqiiqsitchaqtugniagiga.” ¹² Maliguaqtaiñ kiuniġaat, “Ataniiq, siñikkumi ihuaqsiñiaqtuq.” ¹³ Aglaan Jesus piñiqsuaq Lazarus tuquniplugu. Taapkua isrumaniqsut uqaġasrukniatługu siñiksapiaqtuamik. ¹⁴ Jesus nipliutiniġai nalupqinaiqtługu, “Lazarus tuquruq.” ¹⁵ Aglaan piqutigiplusri, quyarunġa taamani ingiñapkun, ukpiqsrisiñiquplusri pitługlugu. Utlaglakput!” ¹⁶ Thomas, taiyuutilik Malġimik, nipligñiqsuq maliguaqtuqatmiñun, “Ki! Ilišautrii, piqasriġlakput! Uvagullu tuquqatigiymigikput!”

Jesus Anjitiqviuruq Suli Iñuulhupluni

¹⁷ Jesus tikitñami, ilitchuġiniġaa Lazarus iluviqtaunaniksimaplugu sisamani uvluni. ¹⁸ Bethany-guuq unjasriguni ingiñiqsuq Jerusalem-miñ. Sivisutilaaqñiqsuq malġuktun mile-laksrayunnatun. ¹⁹ Aasriiñ Jew-ġuruat iñugiaktuat agġigñiqsut, Martha-lu Mary-lu qiniġiaqtługik araaqtuġiaqtługik aniġauranġaknik tuqułhagun. ²⁰ Martha-m tusraa'amiuġ Jesus agġiaqsiplugu anipluni paagñiġaa. Aglaan Mary aimmiñiqsuq. ²¹ Martha-m Jesus nipliutigaa, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aniġauraġa tuqunayaitchuq.” ²² Aglaan ilisimagiga, pakmaunniiñ Agaayyutim qaitchitłagaatin, qanusripayaamik inġiguvich inmiñiñ.” ²³ Jesus-ġum nipliutigaa, “Aniġauran anjipchakkaugisiruaq.” ²⁴ Martha-m nipliutigaa, “Kañiqsimagiga ilaan anjipchakkaugisiłha aqulligmi uvlumi.” ²⁵ Jesus-ġum nipliutigaa, “Uvaġa anjitiqviuruġa suli iñuulhupluġa. Kisupayaaq tunġapluni ukpiqsriuruq uvamnik iñuugisiruaq tuquġagaluaqtuqunniñ. ²⁶ Suli kisupayaaq iñuuruuq ukpiqsripluni uvamnik tuquyumiñaiapiaqtuq. Taamna ukpiġiviuġ?” ²⁷ Martha-m kiugaa, “Aa! Ataniiq! Ukpiġigigiga Christ-ġułhiñ, Agaayyutim Iġniġiplutin, agġiqsuksrautauruaq nunamun.”

Jesus Qulviruaq

²⁸ Martha taatnaqqaqhuni utiġniqsuq, aasrii Mary aniqatni tuqtługlugu nalunaitchipluni, “Ilišautri agġigñiqsuq, amma utlaqugaatin.” ²⁹ Mary-m tusraa'amiuġ iġniqsruqhuni paagiagñiġaa. ³⁰ Jesus-suli tikiñġaniksimitłuni nunaaqqimun aglaan itluni taivrumanii Martha-m paagiviani. ³¹ Jew-ġuruatguuq tarani Mary-m tupqani ittuat araaqtuġniaqtługu qiniqamitruġ makitluni aniaqsiłiqman, isrumaniqsut iluviġmun qiatyaaqsiñiplugu aasrii aniqasriqtługu. ³² Mary-m tikitługu Jesus qiniqamiuġ isigaiñun punniqsuq nipliqhuni, “Ataniiq! Uvani itchuvich, aniġauraġa tuqunayaitchuq.” ³³ Jesus-guuq qiniqamiuġ Mary kiñuvġuruuq qiapluni tamatkualu Jew-ġuruat tuvaaqataiñ qiaqasriqtługu, ilaaptuuq ihuilliiullapiaġniqsuq Irrutchiġmiñi ilunġutchakhuni. ³⁴ Apiqsruġniqsuq, “Napmunimma iluviqpsiuġ?” Taapkua kiuniġaat, “Ataniiq! Maliguta qiniġiaġun!” ³⁵ Jesus-tuuq qulviruaq. ³⁶ Jew-ġuruat qiniqamitruġ nipligñiqsut, “Qanutun atqunaq piqpagitigigaluagñiqpaun!” ³⁷ Aglaali ilanġich nipligñiqsut, “Uvva uuma qiniñtasripchaitłaruam ayaunġaruam irraknik tuqutchaileyumiñaiññayaġniqpaun Lazarus, amaġaa?”

Jesus-ġum Anjipchaġaa Lazarus Tuquġathaniñ

³⁸ Ihuilliiullapiaqhuni Jesus utlautiniqsuq iluviġmun inillaksimaruamun sisitun ittuamun taluplugu iyaġakpañmik. ³⁹ Jesus tiliñiġai, “Iyaġak piiqsuġ!” Martha nipligñiqsuq tuquruam aġnaunġa, “Ataniiq! Tipliġunġaqsiruaq. Sisamani uvluni iluviqtuananiksimaruq.” ⁴⁰ Jesus nipliutigaa, “Uqautianikkugaakpiñ, ukpiqquitiqaguvich qiniġayaġniqsutin Agaayyutim kamanautaanik.” ⁴¹ Tarakġa tamatkua iñuich iyaġak piiqmatruġ, Jesus aagluqhuni nipligñiqsuq, “Aapaan! Quyaġikpiñ tusraaġi'apġa. ⁴² Ilišimarunġa ataramik naalaġniġikma. Taamna nipliutigigiga piqutigiplugich makua iñuich qichaqtuat uvani ukpiqsritquplugich tuyuqalłapkun uvamnik.” ⁴³ Taatnaanikami nipitusripluni tuqtługniqsuq, “Lazarus, anniiñ!” ⁴⁴ Tuquġaruuq aniñiqsuq iluviqsisinik nimiqsruqtat argai isigaiłlu kigiñanġalu. Jesus nipliutiniġai, “Qilġutaigługu aullaqtitchiuġ.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Jesus

⁴⁵ Jew-ɲuruat iñugiaktuat Mary-muqattaqaqsamaruat qiniqlugu Jesus iñiqtaɲa, turvigiplugu ukpiɲiagutriñiqsut ilaanik. ⁴⁶ Aglaan ilaɲich Jew-ɲuruat Pharisee-ɲuruanun utigniqtut, aasrii uqautiplugich Jesus iñiqtaɲanik. ⁴⁷ Taatnaqhutiɲ Pharisee-ɲuruatlu qaukɲiɲillu agaayuliqtut kattutriñiqsut uqaqsittaaqtitchirinik uqaqatigiigukhutiɲ itnaqhutiɲ, “Qanuɲisivisa quviqnaqsiplugu savaanɲigun taivruma iñuum iñiqtaigun?” ⁴⁸ “Ilaatuqtitchuptigu taatna iñupayaam ukpiɲiagutisigaa. Aasriili Rome-maɲmiut qaukɲiɲich piyaqquɲisigaat agaayyuvikpakput suli nunaqqiqput.” ⁴⁹ Taapkua ilaɲarguuq atiqaqtuqaq Caiaphas-mik, qaukɲiupluni agaayuliqtut tamarrumani ukiumi, nipliɲniqsuq, “Kaɲiqsimailgataqtusri! ⁵⁰ Iliisimaɲitpisiuɲ ihuatluha uvaptiknun atautchim iñuum tuqqutaulha piqusriɲuni iñuɲnik uumakɲa iluqaɲmi nunaqqim piyaqqukkaulhani?” ⁵¹ Taatnaguus nipliɲniqsuq iɲmiñiñiñaq, aglaan qaukɲiupluni agaayuliqsaupluni tamarrumani ukiumi, ilaan sivuniksriqiginiɲaa Jesus-ɲum tuqqutriñiksraɲa Jew-ɲuruanik, ⁵² taapkuniɲaɲhiñaungitchuaq aglaan atausriɲuqtitchitqiguni aɲayuqaagiisun iluqaitniik siammayaqaqsamaruanik ukpiqsriuanik Agaayyutmun. ⁵³ Taatnaqhutiɲ tamarrumakɲa uvlumiñaaglaan Jew-ɲuruat qaukɲiɲich sivunniugniqtut, qanuɲlugu tuqqutchuklugu Jesus. ⁵⁴ Taatnaqhuni Jesus igliɲatqiniñiñiqsuq sagviɲuni Judea-mi. Aglaan aullaɲniqsuq nunamun qanittuamun suviksrailaamun nunaqqimun atiqaqtuamun Ephraim-mik, aasrii tarani itkaqsiplutiɲ maliguaqtiniɲu.

⁵⁵ Jew-ɲuruat niɲiqpagvikaanɲat taggisiqaqtuqaq Apqusraaqtitauliɲmik qalliñiqsuq, aasrii iñugiaktuat iñuich nunamiñ utlautipluni Jerusalem-mun niɲiqpagvikaam sivuani itqanaiaɲiaqhutiɲ, qaayugnaiaqhutiɲ iɲmiknik [maliglugu maligutaksraq]. ⁵⁶ Iñuich niɲiugniqtut Jesus-mik, Jew-ɲuruat agaayyuvikpaɲatnun kati'amir apiqsruqtautiplitiɲ, “Qanuɲli isrumavich? Nalupqinaitchuq utlautigisuknaitchuq niɲiqpagvikaamun taavrumani.” ⁵⁷ Qaukɲiɲich agaayuliqtut Pharisee-ɲuruatlu tiliriñiqsuat kia iñuum ilitchuɲikpagu naniitilaanɲa Jesus kilgutigitquplugu ilinisa tigusrukluɲu.

12

Jesus Tipraɲiksakkauruq Bethany-mi

¹ Itchaksrat uvlut sivuatni niɲiqpagvikaam taggisiqaqtuam Apqusraaqtitauliɲmik Jesus utlautiniqsuq Bethany-mun, Lazarus iñuuniaɲvianun, taimña Jesus-ɲum aɲipchakkana tuquɲiɲmiñ. ² Nullautchiugutiniɲaa Jesus tarani. Martha-m savautigai Lazarus aquppiqataupkaqlugu Jesus-mi niɲgiviñi. ³ Aasriiñ Mary-m tigusripluni akisullapiaqtuamik tipraɲiksautmik kuvviqiniɲai Jesus-ɲum isigai, aasrii nutchamiñik allaqlugich. Naimasruɲnaqtuam tipraɲiksautim immiɲniɲaa iluqaan tupiq. ⁴ Jesus maliguaqtañ ilaɲat, Judas Iscariot, taimña tunisirauksraq Jesus-mik, nipliɲniqsuq, ⁵ “Suvaata tipraɲiksaun tunikkaungitpa piñasrunun kavluutinun maniñun, qaisauluniasriiñ inuqsraqtuamun?” ⁶ Taatnaɲniqsuq piqaaqatlulikuunɲilaaq inuqsraqtuam, aglaan ilaa tigliktuqtaupluni; maniqaɲviat akiyaɲikkani piksraqtuɲviraqniɲaa. ⁷ Jesus nipliqsuq, “Iɲaksianagu aɲnaq! Ilaan pigiliuɲ ilakuni taivrumuɲa uvluanun iluviqtuaviksraɲma. ⁸ Ilipsi ataramik piqagnaiaqtusri inuqsraqtuam iñuɲnik, aglaan nayuutiyumiñaitchuɲa ataramik.”

Sivunniugun Tuqutchuklugu Lazarus

⁹ Iñugiaktuarguuq Jew-ɲuruat tusraaniɲaa Jesus ilha Bethany-mi aasriiñ taamunaqhutiɲ, piɲisruɲaɲnagu Jesus kisan aglaan Lazarus qiniɲiaɲukluɲu, Jesus-ɲum aɲipchakkana tuquɲiɲmiñ. ¹⁰ Taatnaqlugu qaukɲiɲich agaayuliqtut sivunniugniñiqsut tuqqutchukluguptuuq Lazarus; ¹¹ atakkii ilaa piqutigiplugu Jew-ɲuruat iñugiaktuat unitkaqsiñiɲaich qaukɲiɲiɲ ukpiɲiagutriplutiɲ Jesus-mik.

Jesus-ɲum Tikisaalha Jerusalem-mun Ataniqtun

¹² Uvlutqikman, iñugiakpauraqtuat utlautiruat nigiqpagvikaamun taggisqaqtuaq Apqusraaqtitauligmik tusraaniqsut Jesus Jerusalem-mun aggiaqsiplugu. ¹³ Ilinich Palm napaaqtunjitñiñ akiguksraqhutin paagaqsiñigaat nipliaplutin, “Hosanna. [Nangaglakput Agaayyun!]

Uvvatuuq Agaayyutim piliutiqaqliu tikitchuaq piqusriqhuni Atanigmik, *Psalm 118:25, 26* Agaayyutim piliutiqaqliu Israel-aagmiut Umialgat!”

¹⁴ Jesus paqitluni natmaksigvinmik natmaksiañiqsuq uqalhich aglausimaruatun, itna,

¹⁵ “Israel iñugikkañasri, Iqsiñasri!

Umialigikkapsi aggiqigaasri,

natmaksigvium nuğğañani usriaqsiqhuni.”

Zechariah 9:9

¹⁶ Tarani maliguaqtaiñ kaniqsiñiñiñigaat taamna; aglaan Jesus aņitqianikman pakmuñaanikhuni, ilinisa itqañigaat aglausimaruam uqalhūm taatnaqsimałha, suli itqaqmigaat iñuich immiutiłhat taivrumuņa uqauttutmun. ¹⁷ Iñugiaktuarguuq nayuutiruat Jesus-mi Lazarus-mik iluvigmiñ tuquliğmiñ aņitqiksitman, tusraayugaaqtirrutiginigaat tamanna atuumaaniktuaq. ¹⁸ Taatnaqhutin iñugiaktuat Jesus paağniğaat, atakkii tusraañanikhutin ilaa savaktilaañanik taavrumiņa quvinaqtuamik. ¹⁹ Phariseeruruatguuq avatmun uqaaqsiñiqsut, “Uvagut pigunğıllapiagaqsirugut! Takkua, iñuypaat iluqatin maliutigaat!”

Jew-ñungitchuat Ilañisa Uqaqatiqağulhat Jesus-mik

²⁰ Ilañitguuq Jew-ñungitchuat akunguruat tamatkunani Jerusalem-muktuani kamak-srityaqhutin Agaayyutmik nigiqpagvikaami. ²¹ Tikiññiqsut Philip-mun Bethsaidagmiumun Galilee-mi, uqaqhutin, “Añuun! Uqaqatigillagukkaluagikput Jesus.” ²² Philipnum uqautityağniğaa Andrew, malguuplutikaasrii uqautityağniğaaq Jesus. ²³ Jesus kiunigik, “Tuqutauviksrağa tikiumaruq, sivuniqaqtuaq Iñuum Iğñiñan atqunaq kamagikkauñksrañanun. ²⁴ Uvaņa ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, mukkaaksram nautchiaksraņa suungitchuq kisianik kataktitau'ami nunamun tuqupluni. Taatnailiplugu tuquanikami tikiutrirraqtuq iñugiatluktuanik nautchiaksranik. ²⁵ Kisupayaam iñuulłi piqpagigumiun tammaigisigaa. Aglaan kisupayaam iñuulłi piqpagingitchumiun nunami marrumani pigigisigaa isuitchuamun taimuņa. ²⁶ Kisupayaam savautisrukku-miña maliktaksrağigaaña, aasrii sumiitchuma tarani savaktiga inniaqmīuq. Kipayaaq savautikpaņa Aapam kamanaqtitkisigaa.

Jesus-ñum Uqautiqalħa Tuqqutauliksrağmigun

²⁷ “Pakma uummatiga ihuilliuğniqsuq. Qanuq nipliğisivik? Nipliğayaqpik itna, ‘Aapañ! Tikiumapkaqnagu taamna nagliksaaqsiulıq uvañnun?’ Taatnağniangitchuņa, takku taamna piqutigiplugu aggiqsañuruna apqusraağiaqlugu taamna nagliksaaqsiulıq. ²⁸ Aapañ! Kamanaqtirruñ atqñ!” Taatnaqman nipi nipliqsuq qilañmiñ, “Uvaņa kamanaqtinñanikkiga, suli kamanaqtitqikkisiplugu.” ²⁹ Iñugiaktuam iñuum qichaqtuam tarani nipi tusraaniğaa aasrii nipliqhutin, “Katlularuq!” Atlaliguuq nipliqsut, “Israğulgum uqaqatigigaa ilaa.” ³⁰ Aglaan Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvaņa piqutigiluna taamna nipi tusağnanğitchuq, aglaan ilipsi. ³¹ Pakma tikiumaruq nunam iñuiñ atanniusriaqaliksrañat. Tuunğaq, nunam marruma aņalataa akiilirauniaqtuq. ³² Aasrii kivikkauguma marrumakña nunamiñ nuqitkisigitka iluqaisa iñuich uvañnun.” ³³ Taatnaqamiguuq uqautiginigaa qanuq tuqqutauluni nagliksaañksrani. ³⁴ Iñugiaktuat iñuich kiuniğaat, “Maligutaksrağikkapta uqausrimagaatigut, Christ iñuugisiñiplugu taimuņa. Qanuqhutinmi uqaqpich, Iñuum Iğñiña kivikkaugisiñiplugu? Kisuuva una Iñuum Iğñiña?” ³⁵ Jesus kiugai, “Qauma ittualullakkisiruq akunnapsitñi. Qauma piginñaan iñuuniagitchi taaqsisikkaungitchumuusriłi. Uvvataku iñuum taaqtuakun iñuuniaqami, ilisimatłaitħaa napmun sivuniqaqtılaani. ³⁶ Qaummatiqañğapsi ukpik-srisitħi qaumamik, aasriłi iñugiliutiymagaasri qaumam.”

Ukpisriñiğulħat Jew-ñuruat

Jesus taatnaqqaahuni aullag̃niqsuq tamatkunak̃ja iriqhuni iliñit̃niñ. ³⁷ Jesus iñiqtaqaḡaluaqtitlugu quvinqaqtuanik savaanik sivuḡaatni ukpiḡing̃iññiḡaat. ³⁸ Taavrumuuna sivuniksriqirim Isaiah-m uqauttutaa taniqsitauniqsuq itnaqsimalha, “Ataniiq! Kisut ukpiqsriyat uqauttutigikkaptiknik?”

Kisumun Atanguruam sañniñi urriqsuqpauñ?” *Isaiah 53:1*

³⁹ Taatnaqhutiñ tamatkua ukpiq̃q̃utaiññiqsut, takku Isaiah-suli itnaqhuni,

⁴⁰ “Agaayyutim ayaupkaḡai, isrummatiñich muliktuḡai, il̃it̃chuqsrit̃laiḡugich q̃iñikkamiknik suli isrummatiñich kañiqsiyumiñaiḡugich, aasriñ saatkumiñaiḡugich uvamnun mamititqulutiñ.” *Isaiah 6:10*

⁴¹ Isaiah-m taatna nipliutiginig̃aa takku ilaan q̃iñiq̃lugu Jesus-ñum kamanalha.

⁴² Iñugiaktuat Jew-ñuruat sivulliuq̃tit ukpiqsrigaluaqmiñiqsut Jesus-mik, aglaan sivuḡagiḡugich Pharisee-ñuruat anitqungit̃lutiñ Jew-ñuruat katraḡviatniñ. Taatnaqhutiñ uqautigiñiññiḡaat sagviḡlugu ukpiqsriḡit̃iñ Jesus-mik. ⁴³ Iliñisa piq̃pagitl̃uk̃lugu il̃uaḡit̃chiuḡiq iñuñniñ uumak̃ja il̃uaḡit̃chiuliksraḡmikniñ Agaayyutmiñ.

Atanniusriaq̃lik̃srat Jesus-ñum Uqathagun

⁴⁴ Jesus nipliutiniḡai nipitusriḡluni, “Kisupayaḡ uvamñik ukpiqsriyumi ukpiqsriḡhiñang̃it̃chuq uvamnun, aglaan ukpiḡig̃isipm̃ig̃aa tuyuḡiriga. ⁴⁵ Kisupayaam q̃iñiq̃simaruaḡ uvamñik q̃iñiq̃simaam̃ig̃aa ilaa tuyuḡiriga. ⁴⁶ Uvaḡa nunamun qaumatun il̃iḡluna agḡiq̃sauñuruḡa, kisupayaḡ uvamñik ukpiqsriḡkpan, irviḡaḡumiñaiḡlugu taaqtuam̃ik. ⁴⁷ Kia ivruma tusraagaluaḡl̃ugich uqauttutitka tupig̃ing̃it̃pagich atannig̃umiñait̃chig̃a. Atakkii agḡiñḡit̃chuḡa atanniq̃suiyaḡluna nunam iñuiñik aglaan anniq̃suḡiaḡl̃ugich. ⁴⁸ Kisupayaam ayag̃luna, uqauttutiga akuqtung̃it̃chumiuñ, atanniq̃simaam̃it̃qaqtuq. Uqathum uqautigianikkag̃ma atannig̃isig̃aa aqullig̃mi uvlumi. ⁴⁹ Takku uqanḡit̃chuḡa uvapkuñiḡa, aglaan Aapam tuyuḡirima tillisiḡaḡaḡa sumik uqag̃irak̃sram̃ik. ⁵⁰ Uvaḡa il̃isimag̃a ilaan tillisig̃ikk̃a isruit̃chuam̃ik iñuul̃huruq. Tamanna uqauttutig̃ikk̃a Aapam uqautig̃aḡa uqag̃it̃quplugu.”

13

Jesus-ñum Iḡḡuiḡha Malig̃uaqtimi Isig̃añit̃nik

¹ Aasriñ sivuur̃añani niḡiq̃pag̃vikaam tagḡisig̃aqtuam Apqusraaq̃titaulig̃mik, Jesus il̃isimaniqsuq aullag̃vik̃srani tikisilaañañik nunamiñ marrumak̃ja Aapamun. Ilaan pig̃ikkani piq̃pagiraḡiḡugich marrumani nunami ittuat piq̃paginiḡai isruanunaglaan.

² Jesus-lu malig̃uaqtiniḡl̃u nullaut̃chig̃niqsut. Tuunḡaum isrummiañiñig̃aa Judas Iscariot, Simon iḡñiḡikk̃a, tunit̃quplugu Jesus. ³ Jesus-ñum il̃isimaniḡaa Aapam aatchuut̃ig̃it̃ilaḡa iluqaan sañri iñmiñun. Il̃isimap̃m̃ig̃aa agḡiq̃silaani Agaayyutmiñ suli aullag̃niq̃tilaani Agaayyutmun. ⁴ Tarraasriñ Jesus mak̃inniq̃suq niḡḡiṽiñiñ, aasriñ qalliich atnuḡaani piiḡl̃ugich, ivgut̃mik tapsiḡluni. ⁵ Aasriñ kuviriḡluni imiḡmik iḡḡuḡṽiuramun, iḡḡuaq̃siḡl̃ugich malig̃uaqtig̃ikk̃ag̃mi isig̃añich, aasriñ allaq̃tiḡl̃ugich ivgut̃mik tapsig̃ikk̃ag̃miñik. ⁶ Simon Peter-m tikitmani nipliutiniḡaa Jesus, “Ataniiq! Ilvich iḡḡuḡniaq̃pig̃ich isigatka?” ⁷ Jesus-ñum kiugaa, “Pakma nalugiñ savaag̃ikk̃aḡa, aglaan aquvatigun il̃it̃chuḡig̃isigiñ.” ⁸ Peter-m nipliutil̃giññiḡaa, “Qakugununniñ isigatka iḡḡuḡumiñaiḡiḡitin.” Jesus-ñum kiuniḡaa, “Iḡḡung̃it̃chup̃k̃ich isigaktin piq̃atauyumiñait̃chutin uvaḡni.” ⁹ Simon Peter-m kiul̃giññiḡaa, “Ataniiq! Isigath̃iñag̃ing̃isatka aglaan argatkalu niaquḡalu.” ¹⁰ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Kisupayaḡ iḡḡuaniksimaruaḡ salumallapiaqhuni iḡḡut̃q̃iksusraunḡit̃chuq avataagun isigaiñ. Iluq̃asri salummaqsimar̃usri aglaan taamna atausriq̃.” ¹¹ Jesus il̃isimaniḡaa kisumun tuniñiaq̃tilaani; taatnaqhuni nipliutiginig̃aa, “Iluq̃asri salummaqsimar̃usri, aglaan atausriq̃.”

¹² Ilaan isig̃añich iḡḡuanikamig̃ich atit̃qianik̃l̃ugich atnuḡaaniḡl̃u ut̃igniq̃suq inimiñun niḡḡiṽiñun. Aasriñ apiqsruḡniḡai, “Kañiq̃sivisi sutilaam̃nik il̃ipsit̃ñun?

¹³ Taiyug̃ipsit̃ña il̃isaut̃rimik suli Ataniḡmik, aasriñ nalauñḡapluni taatnaḡiq̃si, atakkii taavrum̃iñauruḡa. ¹⁴ Uvaḡaasri, il̃ipsi Atannapsi suli il̃isaut̃ripsi, isig̃asri iḡḡuḡit̃ka.

Ilipsipsuuq igguutiruksraurusri isigapsitnik avatmun. ¹⁵ Qaitchigipsi urrautiksrap-sitnik, ilipsipsuuq iniqtaqaquplusri iniqsihaptun ilipsitnun. ¹⁶ Ilumutuullapiaqtuamik uqautigipsi, Savaktaağruk kamanatluktuanjunchuq ataniğmiñiñ, unniñ uqqiraqti kamanatlunchuq taavrumakña tuyugirimiñiñ. ¹⁷ Ilisimagupsigik tamatkua qanutun quvianamiuniaqtusri atugupsigik. ¹⁸ Taamna nipliutigingitchiga iluqapsigun. Ilisimanigitka taapkua piksraqtaagikkatka, aglaantuuq uqaliq aglausimaruaq immiqsuk-srauruq itna, 'Iñuk niğiqatiga niqimik akilligüqtuq uvamni.' ¹⁹ Kilikkipsi taavrumiña pakma atuumahiksrañan sivuani aasriñ taamna qakugu atuummikpan ukpigüqtuplugu ilaajutlaamnik. ²⁰ Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, iñupayaam akuqtugümüñ kiñapayaaq tuyugikkağa akuqtuqmirağigaañaptuuq. Suli akuqtuipayaqtuat uvamnik akuqtuqmirağigaat tuyugiriga."

Jesus Sivuniksriquruq Tunikkautiksraqmiñik

²¹ Taatnaqqaagüqich Jesus ihuilliuligñiqsuq irrutchiğmiñi aasrii nipliutiplugich, "Ilumutuullapiaqtuamik nipliutigipsi, ilapsi tuniñiağaña." ²² Maliguaqtit qinğuti-aqsiñiqsut avatmun, kañiqsiñğillapiaqługu. ²³ Maliguaqtit ilañat, taimña Jesus piq-pagikkaña, aquppiñiqsuq tugliupluni Jesus-mun. ²⁴ Simon Peter-m urriqaniğaa it-naqhuni, "Apiqsruğun kisumik uqautiqaqtilaaña." ²⁵ Taamna maliguaqti qallilaahuni Jesus-mun apiqsruğniqsuq, "Kisuuva, Ataniiq?" ²⁶ Jesus kiugaa, "Ilaañuruq qaitchikkağa uumiña qaqqiaviñauramik misruqqaagługu imiqqamun." Tarakña tigusripluni qaqqiaviñiğmik misruqqaagługu qaiñiğaa Judas-mun, iğñiñanun Simon Iscariot. ²⁷ Judas tigu-luqqaagaa qaqqiaq Tuunğaum isigñiğaa. Tarani Jesus-ñum nipliutigaa, "Savaagisrukkan piñ qilamik!" ²⁸ Nalliataunniñ niğiñiaqatauruat kañiqsiñğiñiğaat qanuutautilaañanik Jesus-mun nipliutilha. ²⁹ Ilañich maliguaqtit isrumaniqsut, Judas añaletigipmagu maniqagvinat, Jesus-mun tauqsigiaquniplugu inuğikkağmiknik niğiqpagvikaami, unniñ qaitchityaquplugu sumik inuqsraqtuanun. ³⁰ Judas akuqtuanikamiñ qaqqiaviñauraq, tarvauvaa aniñiqsuq. Tarra unnuañuruq.

Nutauruaq Tilliñ

³¹ Judas anianikman Jesus nipliqsuq, "Pakma Iñuum Iğñiña kamanaqsiqkakkauruq. Suli Agaayyun kamanaqsiqkakkauruq Ilaagun. ³² Aasrii Agaayyun kamanaqsiqkakkau-niqpan Ilaagun, Agaayyutimtuuq inmiñik sagvigisigaa kamanautaa Iğñiñan Iñuum, Ilaan kamanausriğlugu tarvauvaa. ³³ Ililgauramaañ! Uvaña nayuutiqpakkumiñaiq-suña. Pakaaqsigisigaluagipsitña, aglaan Jew-ñuruat uqautipmatun nipliutigipsi pakma, 'Aullalğuitchusri aullağviginiakkamun.' ³⁴ Nutaamik tillimik qaitchigipsi, Avatmun piqpakkutiymuusri! Atriługu piqpaksriğiğaa ilipsitnik, taatnatuntuuq piqpagiikkumuusri. ³⁵ Avatmun piqpakkutigupsi, iñupayaat ilitchuğigisigaat uvamni maliguaq-tauliqsi."

Jesus Sivuniksriquruq Peter-m Piilaahiksrañanik

³⁶ Simon Peter-m apiqsruğniğaa, "Ataniiq! Napmuñiaqpich?" Jesus-ñum kiuniğaa, "Pakma malilğuitchiñ aullağviginiakkağa, aglaan aquvatigun malikkisigikma." ³⁷ Peter-m apiğiniğaa, "Ataniiq! Suvaata malilğuitpigiñ pakma? Uvaña tuqułhiñaagüqtuñ pisigilutin." ³⁸ Jesus-ñum kiugaa, "Itqanaipiaqpich tuqqutisukłuñ? Ilumutuuruamik nipliutigipñ, aqargiqpak qalğunaiññaan piilaagutigisigikma piñasruniaglaan."

14

Jesus-ñum Apqutaulha Aapamun

¹ Jesus-ñum nipliutigai, "Ihuilliüqtitnagich uummatisri. Ukpisrimaagitchi Agaayyut-mun, uvamnun ukpiqsriłusripsuuq! ² Aapaa kiñungani iniksrat iñugiaktuat it-tut. Itqanaiyautityağniğipsi iniksrap-sitnik. Taatna uqautinayaitchipsi, taatniingit-pan. ³ Aasrii aullağuma itqanaiyağiağlugu iniksraqsi aggitqikkisuruña, aasrii uvañ-nun inmagusri nayuutitlasriłusri nani itchuma. ⁴ Aasrii ilitchuğianikkiksi qanuq tikiññialiksraqsi taivrumuña aullağniagvigikkamun." ⁵ Thomas-ñum nipliutigaa,

“Ataniiq! Ilisimangitchikput napmuḡniaqtılaan. Qanuḡlugu taivrumuḡniaḡlum apqutaa ilisimagisivisigu?”⁶ Jesus-ḡum kiugaa, “Uvaḡa apqutauruḡa, ilumutuupluḡa, sulii iḡuḡluḡu. Kiḡaunniḡ Aapaanukkumiḡaitchuḡ kisiḡnik uvapkun. ⁷ Pakma ilitchuḡi'apsitḡa ilitchuḡipmigiksipsuuq Aapaga. Aasriḡ uvakḡaniḡaḡlaan ilisimagiksi sulii qiḡiqsimaplugu.”

⁸ Philip-ḡum nipliutiniḡaa, “Ataniiq! Aapamik urriqsuutitigut. Taamna inuḡikkatuaḡigikput.”⁹ Jesus-ḡum kiugaa, “Takiruami nayuuti'ama ilipsitḡi naagasulii ilitchuḡingitpiḡa, Philip? Kisupayaam qiḡiqsimaruam uvaḡnik qiḡianiksimagaa Aapa. Suvaatami nipliḡpich Aapamik urriqsuutitqplusri?”¹⁰ Philip! Ukpigingitpiḡuḡ uvaḡa Aapami nayuutitilaḡa sulii Aapa uvaḡni itilaḡaḡ? Tamatkua uqalḡhich uqautigianikkatka ilipsitḡun uvamniqnisaungitchut. Aapauruam nayuutiruam uvaḡni iḡiqtaḡigai savaani.¹¹ Ukpigisritḡa uqaqama Aapami itilaamnik sulii Aapa uvaḡni itilaḡanik! Naagaunniḡ ukpigisritḡa savaapkun. ¹² Ilumutuuruamik nipliutigipsi, kisupayaaq ukpiqsriuaq uvapkun savaḡniaqmiuq savaḡikkamnik, piḡiaqtuqunniḡ kamanatluktuanik savaanik tamatkunakḡa, atakkii aullaaqsiruḡa Aapaanun. ¹³ Aasrii iḡiqsisigisigipsi qanusripayaamik inḡigupsi attapkun piqtigilugu Aapauruam kamaḡtitauliksraḡaḡun uvapkun Iḡḡiguruakun. ¹⁴ Sukupayaaq inḡigupsitḡa atigikkapkun, iḡiqtaḡigisigiga.

Akiqsruun Ipqitchuam Irrutchim Qaisauliksraḡanun

¹⁵ “Piqpagigupsitḡa tupigigisigisri tillisitka. ¹⁶ Aasrii inḡigisigiga Aapa qaitchitqulusri atlamik ikayuqtiksramik nayuqtiksrapitḡik qaraḡvak taimuḡa. ¹⁷ Taamna Irrusriḡigaa ilumutuulḡum. Nunam iḡuiḡ akuqtulguitchaat qiḡingitlugu unniḡ kaniqsimaitlugu. Aḡlaan ilisimagiksi, takku iḡuuqatauruḡ piqatigiplusri sulii ilipsitḡiinniaqtuḡ.

¹⁸ “Unitchumiḡaitchipsi kisiḡḡuḡusri. Utigilḡhichuḡa ilipsitḡun. ¹⁹ Sivikisuurami nunam iḡuiḡ qiḡitqikkumiḡaḡisaatḡa aḡlaan ilipsi qiḡigisigipsitḡa, takku iḡuḡluḡapkun ilipsipsuuq iḡuḡgisirusri. ²⁰ Taimḡa uvluḡ tikitpan ilitchuḡigisigiksi Aapamni itilaḡa sulii ilipsi uvamni, aasriipsuuq uvaḡa ilipsitḡi. ²¹ Kisupayaaq piqatuaḡ tillisimnik tupigipluḡillu ilaḡuruḡ piqpaksrirauruḡ uvamnik. Aapaa piqpagisigigaa piqpaksrirauruḡ uvamnik. Uvaḡaptuuq piqpagisigigaa ilisimapkaḡluḡa ilaanun.”²² Judas-ḡum (Iscariot-ḡungitchuam) nipliutiniḡaa, “Ataniiq! Qanuḡutin ilisimapkaḡisivich uvaptiknun ilisimapkasruḡaḡnak nunam iḡuiḡun?”²³ Jesus-ḡum kiugaa, “Kisupayaam piqpaksrirauruḡ uvamnik tupigigisigai uqalḡatka. Aapaa piqpagisigigaa sulii Aapagalu tikitkisigikpuk iḡuuniaqasriḡlugu. ²⁴ Kisupayaam piqpaksrinḡitchuam uvamnik tupigitlaitchai uqalḡatka. Uqalḡhich tusraakkasri uqaligingitchitka, aḡlaan aḡḡiaḡaqtuḡ Aapamiḡ tuyuḡirimniḡ.

²⁵ “Tamatkuniḡa uqautigipsi nayuutinḡaḡmasulii ilipsitḡi. ²⁶ Ikayuqtim Ipqitchuam Irrutchim Aapauruam tuyuḡiraksraḡan attapkun ilisautigisigaasri supayaamik itqaqtaḡlugillu iluqaisa uqauttutitka ilipsitḡun. ²⁷ Qiḡuiḡḡam unirvigigipsi. Tutqiuḡimnik tutqiutiqaqḡitchi. Nunam iḡuiḡ qiḡuiḡḡaḡuḡmiḡaitchut qiḡuiḡḡaḡqitruḡtiptun. Iḡuḡḡuḡtitnagich uummatisri! Iqsisuḡaḡasri! ²⁸ Tusraagipsitḡa nipliḡama aullagḡiaḡnipluḡa, aḡlaan aḡḡitqiḡḡiaḡnipluḡa ilipsitḡun. Piqpagipiḡniḡupsitḡa quvi-asrugayaḡaluaqtusri aullagḡiaḡlapkun Aapamun, atakkii ilaa kamanatluktuḡ uvamniḡ. ²⁹ Tamarrumiḡa pakma kilianikkipsi atuummialuaḡnagu ukpiqsritqplusri atuummiḡuni pikpan. ³⁰ Tarakḡaḡlaan uqaqtuqatigilguḡḡiaḡipsi, takku nunam marruma aḡalataa, Tuunḡaq, aḡḡiaqsiruḡ. Ilaa piitchaluaqtuḡ saḡḡimik akiḡilḡuḡa, ³¹ aḡlaan nunam iḡuiḡ ilitchuḡiraksraḡaḡat piqpaksrilḡa Aapamik. Taatnaḡlugu tupigiraḡigiga Aapam tillisipayaḡa. Makillusri, uvakḡa aullakta!”

¹ “Uvaḡa atriqaqtuḡa napaaqtupiamik aasrii Aapaga nautchirriqiraupluni. ² Ilaan piiḡaḡigaa akigupayaaq uvamniittuaq asrirriraḡangitman, suli naggiuksaqḡugu akigupayaaq asrirriraḡaktuaq asrirripsaaquplugu. ³ Ilipsi salummakkaunjaniktusri uqaḡikun uqautigianikkapkun ilipsitḡun. ⁴ Piqatautuiḡaḡitchi uvamni suli uvaḡaḡapuuq ilipsitḡi. Uvamni nayuutingiqsuanaḡupsi asrirriaqaḡumiḡaitchusri, atriḡugu akiguuq inḡigun asrirritlaitchuaq kisianik napaaqtumi itnami. ⁵ Uvaḡa atriqaqtuḡa napaaqtumik, ilipsiasriiḡ akiqqutun. Kisupayaaq nayuutiruaq uvaḡni suli uvaḡa ilaani, atqunaq asrirriaqaḡisuruq, takku sumik iḡiqsiyumiḡaḡiaḡitman piilluḡa uvaḡa. ⁶ Kiḡapayaaq nayuutingitichuaq uvamni ittuq akiqqutun igitaupluni tuquulliruatu. Taatnatchich akiqqut katitlugich ikniḡmun igittaḡaḡaich ikipkaḡviksraḡatnun. ⁷ Ilipsi uvamni nayuutigupsi suli uqaḡigikkatka ilipsitḡi, aasriiḡi qanutchimik pigiyumakkapsitḡik inḡiqsruḡupsi qaisauniaqtuq ilipsitḡun. ⁸ Aapaa kamanautaa qiiḡnaḡtitauḡisuruq tumigilugu atqunaq savaaqqallautaiḡisi. Taatnatun ukpiqnaḡsigiksi maliguaḡtigitilaaḡisi uvamnun. ⁹ Piqpaḡikkagaḡipsi atriḡugu Aapaa piqpaḡsriḡha uvamnik. Nayuutititchi piqpaḡkutimni. ¹⁰ Tillisitka tupigigupsigik piqpaḡkutimni itkisirusri, atriḡuguptuuq uvaḡa Aapaa tillisaiḡik tupiksriḡuḡa itmatun piqpaḡkutaani. ¹¹ Tamatkuniḡa uqautigipsi quvianaḡikkaḡa ilipsitḡiitquplugu, suli quvianaḡaquplusri naamaruamik.

¹² “Unauvva tillisiga, piqpaḡkutiyumuusri avatmun atriḡugu piqpaḡsriḡa ilipsitḡik. ¹³ Kiḡaunniḡi kamanatluktuamik piqpaḡkutaitchuq uumakḡa iḡuum qaitchiḡhaniḡ iḡuuhḡimiḡik piqutigiplugich ilauraani. ¹⁴ Ilipsi uvaḡni ilauraḡurusri tillisitka atugupsigik. ¹⁵ Savaktaaḡrunik taiyutqikkumiḡaitchipsi, takku savaktaaḡruum ilisimatlaitchaa ataniḡmi suraḡaḡha. Aglaan ilauraanik taiyuutiqaḡisigipsi, takku supayaamik Aapamniḡ tusraakkamnik ilitchuḡipkaḡipsi. ¹⁶ Ilipsi piksraḡtaaḡingitichipsitḡa, aglaan piksraḡtaaḡigipsi suli nalunaḡusri asrirriaqaḡuplusri iḡugiaglugu suli asrirrituiḡaḡusri itquplusri. Aasrii Aapam qaitchigisigaasri qanusripayaamik inḡigupsiuḡ attapkun. ¹⁷ Taatnaḡusri taatnaiḡiḡuḡa tiligipsi piqpaḡkutitquplusri avatmun.

Nunam Iḡuiḡ Uumiksriḡhat Maliguaḡtinik

¹⁸ “Nunam iḡuiḡ uumigikpasri itqaḡiraksraḡigiksi uumigikkauḡigaptuuq sivupsitḡi. ¹⁹ Ilipsi pigipkaḡupsi nunam iḡuiḡun, piqpaḡinayaḡaasri pimiktitun ililusri. Aglaan piksraḡtaaḡigipsi marrumakḡa nunakuḡaḡimiḡ piginḡiqsitlusri tamarrumuḡa; taatnaḡhuni nunam iḡuiḡ uumigigaasri. ²⁰ Itqaḡiyumagiksi uqaḡhich uqautigikkatka ilipsitḡun, ‘Savaktaaḡruk kamanatluktuanaḡungitichuq ataniḡmiḡiḡ.’ Iliḡisa piyuakkaḡigaatḡa, tarrali piyuḡisigaasripsuuq. Tupigigaich uqaḡuttitka, tarrali tupigigisigaasripsuuq. ²¹ Aglaan iliḡisa taatna irrutigisigaasri piqutigilugu pigipkaḡisi uvaḡnun, ilisimaḡitḡugu tuyuḡiriga. ²² Agḡiḡitichuma suli uqaḡutingitichupkich patchisaikkau-nayaqtut. Aglaan pakma pisangitichuuḡutiksraitcut killuqsautmiktigun. ²³ Kisupayaam uumigi'amiḡa Aapagaptuuq uumigipmiraḡigaa. ²⁴ Savaaqaḡsimaitchuma akunḡatni iḡuum iḡiḡtaḡinḡaḡsimaisaḡanik patchisaikkaunayaqtut, aglaan qiiḡanikkaluaḡlugu iḡiḡtaḡa uumigituiḡaḡaatḡa suli Aapaga. ²⁵ Taamna taatniittuksrauruq taḡiquplugu taimḡa uqaḡaturuaq aglaksimakkana maligutaksriusraiḡitḡi, ‘Uumigigaatḡa patchisailaakun.’

²⁶ “Aglaan ikayuḡti agḡiḡpan, tuyuḡiniakkaḡma Aapamiḡ, Irrusria ilumutuulḡum Aapamiḡnisauruaq, ilaa uqaḡutiniaqtuq uvapkun. ²⁷ Uqaḡigisigipsitḡapsuuq takku iqataurusri uvamni aullaḡniḡhaniḡ.

16

¹ “Uqautigipsi tamatkuniḡa ukpiqqutaiḡungitlusri. ² Iḡuich anitqaḡisigaasriunniḡi iliḡisa katraḡviḡmikniḡ. Aa, piviksraḡ tikitchumaaqtuq kia iḡuum tuqqutchumisi savautriḡasrukniḡisuruq Agaayutmik. ³ Taatnaiḡilugu irrutigisigaasri ilitchuqsrimaiḡimikkun Aapamik unniḡi uvaḡnik. ⁴ Aglaan uqautigipsi tamatkuniḡa itqaḡitquplugich uqaḡuttitka ilipsitḡun taimanigu irrutiaḡsikpasri taatnaiḡilugu. Uqaḡutingitchaluaḡipsi tamatkuniḡa maliguaḡsiutiḡaaḡapsi takku nayuḡtuiḡaḡusri.

Ipqitchuam Irrutchim Savaaja

⁵ “Aglaan pakma utiǵniaqama ilaanun tuyuǵirimnun nallipsi apiqsruqtangitmigaatna napmuaqsisilaapkun, ‘Napmuǵniaqpich?’ ⁶ Aasriiñ pakma kilikapsi aliatchaktusri. ⁷ Aglaan ilumutuuruamik nipliutigipsi, iuatlukkisiruq aullahiksraǵa. Uvvatakkun aullangitchuma ikayuqtiksrapsi utlanǵniangitchaasri. Aglaan aullaǵuma tuyuǵigisigiga ilipsitñun. ⁸ Aasrii agǵigumi ilitchuǵipkaaqsigisigai iñui nunam nalaunǵitlutij killuqsautikun suli nalaunǵaruahikunlu atanniiviksarakunlu. ⁹ Uqautigisigai nalaunǵiññilutij killuqsautikun takku ukpiqsriñǵitlutij uvamnik, ¹⁰ suli nalaunǵaruahikun takku Aapamuǵniaqtuǵa aasrii qiiñitqikkumiñaitchipsitña, ¹¹ suli atanniivikun takku aǵalatchiruaq marrumani nunami Tuunǵaq atannikkaunaniqtuq.

¹² “Uqaksraǵaǵaluaqtuǵa iñuǵiaktuanik ilipsitñun aglaan pakma kañiqsiyumiñaitchusri. ¹³ Aglaan Ipqitchuaq Irrusriq ilumutuulǵimik ilitchuǵipkairuksraǵa agǵigumi, ilaan kañiqsipchaaqsigisigaasri iluqaanik ilumutuuruamik. Ilaa uqǵumiñaitchuq aǵalatchiǵiqaqmatun injmigun aglaan uqautigisigaasri tusraakǵamiñik, suli quliaqtuǵutiniǵaasri sunik tikitchuksranik. ¹⁴ Ilaan kamañitkisigaaja, takku uqaksraǵikkaǵa quliaqtuǵiniǵaa ilipsitñun. ¹⁵ Iluqaan Aapam pigikkaña pigipmigigaptuuq. Taatnaǵlugu nipliutigigiga Ipqitchuamun Irrutchimun quliaqtuǵiniǵniplugu ilipsitñun uqaksraǵikkaǵa.

Alianaq suli Quvianaq

¹⁶ “Sivikisuurami qiiñingisaallakkisigipsitña, aasriiñ kiñuvaanǵun qiiñiaqsilǵilluǵa.” ¹⁷ Ilañitguuq maliǵuaqtaiñ uqaaqsiiñiqsut avatmun, “Sumik uqautivatigut itnaqami, ‘Akuniisruñaqasri qiiñingisigipsitña aasriiñ taamuunavak qiiñiaqsilǵilluǵa,’ suli itnaqami, ‘Aullaǵniaqtuǵa Aapamun?’ ¹⁸ Qanuutauva ‘sivikisuuraq?’ Uvagut kañiqsitlaitchikput sumik uqautiqalha.” ¹⁹ Jesus-ǵum kañiqsimaplugu apiqsruǵulhat taavrumuuna nipliutiniǵai, “Apiqsruqtuutivisi ilipsitñun sumik qanuutautiqaqtilaananiq uqaqama, ‘Akuniisruñaqasri qiiñingisigipsitña aasriiñ taamuunavak qiiñiaqsilǵilluǵa.’ Taamna apiqsruutigisuklugu uqaksraqtutigivisiuǵ akunnapsitñi? ²⁰ Uvaña nipliutigipsi ilumutuuruamik, qiapkaǵusriǵu alianniutillusrilun nunam iñui quviatchakkisirut, aglaan alianniuliqsi mumikkisiruq quviasruǵimun. ²¹ Aǵnaq qitunǵiuqtuǵa auliyautipmani nagliksaaǵaqtuq tikiuamañhagun atniǵñam, aglaan annaaniktiqami puuyuǵaǵigaa nagliksaaǵi auliyausrima'ami, quviatchagaqtuq ilaalugruaq anipman nunamun. ²² Taatnatun alianniugutiqaǵaluaqtusri pakma aglaan qiiñitqikkisilgitchipsi suli uummatisri quviatchakkisirut, aasrii kia-unniñ iñuum ivayaǵiyumiñaitchaa quvianaq ilipsitñiñ. ²³ Taivrumani uvlumi apiqsruqtaaqsiyumiñaitchipsitña sutigun. Uqautigipsi ilumutun, Aapam qaitchigisigaasri ilipsi injiǵupsiuǵ qanusripayaamik attapkun. ²⁴ Uvunananaglaan injiqsruqtangitchusri sumik attapkun. Iniqsruǵitchi ilipsiǵi akuqtuyumuusri suli quvianaksraǵsi inuñaitchumuunq.

Akiilitñiñha Jesus-ǵum Nunam Iñuiñik

²⁵ “Uqautigipsi tamatkuniña atrikusrautitigun. Pivik tikitchaǵumaruq uqǵuǵiviksraǵa ilipsitñun atrikusrautitigun aglaan uqautitlasrigisigipsi kañiqsiñaqsiluǵu Aapauruakun. ²⁶ Taimña uvlun tikitpan, injiqsruqtaǵisigiksi attapkun. Uvañanniiñ injiqsruutingitkipsi Aapamun. ²⁷ Uvvatakkun Aapam piqpagigaasri takku piqpaksriplusriluvamnik suli ukpiqsriplugu agǵiqsimaliǵa Agaayyutmiñ. ²⁸ Uvaña ilumun agǵiqsuami Aapamiñ marrumuña nunamun. Uvva pakma aullaqsilgitchuña maakña nunamij utiqsaǵuñu Aapamun.”

²⁹ Maliǵuaqtaiñ nipliutiniǵaat, “Uvvaliqaa uqalhiñ kañiqsiñaqtuq. Pakma uqangitchutinunniñ atritigun. ³⁰ Uvagut kañiqsigikput pakma ilisimañhiñ supayaamik. Inuqnanǵitchuq kisumun apiqsruqtaqulutin. Taavrumuuna ukpiǵigikput agǵiqsuanuñhiñ Agaayyutmiñ.” ³¹ Jesus kiugai, “Uvvaapakma ukpiqsriǵiqaalukpisi? ³² Pivik tikiññiaqtuq, tikiuamaaniktuqami, iluqasri

siammayaagtitaufiksraqsi, atausriukattaagusri kiñunnapsitñun kisiññuḡluḡa. Aglaan kisimallapiaq ingitchuḡa, takku Aapaa nayuḡaaḡa. ³³ Tamarrumiḡa uqautigipsi qinuiññaqapulusri piqataufapsigun uvamni. Nunam inuiñ nagliksaaqtitkisigaasri, aglaan quviatchauḡikkitchi. Uvaḡa akiilianiksimagiga nunam aḡalataa.

17

Jesus-ḡum Iniqsrulha Inmigun

¹ Jesus taatnaamikami, ilaa aagluḡhuni nipliḡñiqsuḡ, “Aapaanḡ, pakma piviksraq tikumaruḡ. Kamanaqsiḡkaḡuḡ Iḡñiḡiñ, Iḡñiqpiḡli kamanaqsiyumagaatin. ² Uvvataḡku ilvich aḡalatchitḡapkaḡiñ iluqaitñik inuḡnik suli qaitchitḡapluni isruitḡhuamik inu-ufiḡmik iluqaitñun qaisaḡikkaḡnun ilaanun. ³ Una isruitḡhuaḡ inuufiḡ itnautauruḡ, inuich ilitchuḡsriḡksraḡat ilipnik kisivich ilumun Agaayyutautilaaḡnik suli ilitchuḡilugu Jesus Christ ilvich tuyuḡikkan. ⁴ Ilitchuḡiḡpkautianikkiga kamaḡaḡhiñ nunam inuiñun. Itqanaḡjanikkiga savaaksrirutigikkan uvaḡnun. ⁵ Pakma, Aapaanḡ, kamanaqsiḡkaḡuḡa sivuḡḡapni, kamaḡautim atriḡjanik piḡikkaḡma itnama ilipni nuna inuḡtaḡaluaḡnaḡunniñ.”

Jesus Iniqsrutuḡiḡha Maliguaḡtimiñik

⁶ Uvaḡa ilitchuḡiḡpkautigianikkikpiñ inuḡnun ilvich qaisaḡnun uvaḡnun marrumakḡa nunamiñ. Ilvich piḡilitigitin, aasriñ qaitḡitin uvaḡnun, aasriñ tupigiḡaat uḡaḡhiñ. ⁷ Pakma ilitchuḡiḡgaat suapayaaḡ qaisan uvaḡnun agḡiḡsaḡha ilipniñ. ⁸ Qaitchigitka uḡaḡiḡmik qaisaḡnik uvaḡnun. Iliḡisa akuḡtuḡluḡu, ilitchuḡiḡgaat ilumun agḡiḡsuḡaḡuḡiḡa ilipniñ ukpiḡiplugu ilipnun tuyuḡiḡiḡa. ⁹ Agaayyutigitka tamatḡua. Pakma agaayyutingitchitka nunam inui, aglaan agaayyutigitka tamatḡua qaisatin uvaḡnun, takku ilinich piḡigitin. ¹⁰ Iluḡaan uvaḡa piḡa piḡipmiḡiñ suli iluḡaan ilvich piñ uvaḡaptuḡuḡ piḡigiga, aasriñ kamaḡaḡiḡa qinḡḡnaḡtitauruḡ tamatḡunuuna. ¹¹ Pakma utlautiniaḡtuḡa ilipnun nunami inḡiḡluḡa, aglaan tamatḡua inniaḡtut nunami. Ipḡitchuaḡ Aapaanḡ! Qaunagiyummigitin annautruḡluḡich saḡḡiḡikkanaḡgun atigikkaḡpich qaisaḡikkapḡkun uvaḡnun, ilinḡilli atautchiiñauyumuut atriḡluḡu uvaguk atausriuliḡḡuk. ¹² Uvaḡa nayuutinnamni nunami ilinḡitñi qaunagigikkatka annautruḡluḡich saḡḡiḡaḡun atigikkaḡpich, ilvich atchiutigikkapḡkun. Qaunagigitka aasrii atausriḡunniñ tammanḡitchuḡ, aglaan taimña inuk tammaḡtuksrauruḡ, Agaayyutim uḡaḡha immiutaḡpluni. ¹³ Pakma utlautiyasriḡuḡa ilipnun. Taatnaiḡiplugu uḡaḡtuḡa innamni nunami, ilinich piḡaḡuḡluḡich quviaḡaḡikkamnik inuḡaḡiḡluḡu. ¹⁴ Qaitchiruḡa uḡaḡiḡnik ilinḡitñun, aasrii nunam inuiñ uumigigaich, takku piḡatig-inḡiḡluḡich nunam inui atriḡluḡu uvaḡa piḡataunḡiḡiḡa nunam inuiñun. ¹⁵ Uvaḡa iniqsrungitchikpiñ piiḡulugich marrumakḡa nunamiñ, aglaan inḡiḡikpiñ qaunagitḡuḡluḡich piḡiḡnaḡiḡluḡich tuunḡaḡmiñ. ¹⁶ Uvaḡa piḡataunḡitmatun nunam inuiñun ilinḡittuḡuḡ piḡataunḡitchut nunam inuiñi. ¹⁷ Ilumutuḡḡapḡkun ipḡiqsimaakkich ilipnun. Uḡaḡhiñ ilumutuuruḡ. ¹⁸ Tuyuḡigitka nunamun, ilvittuḡuḡ tuyuḡaḡmatun uvamnik nunamun. ¹⁹ Ilinich piḡutigiḡluḡich ipḡiqsimaḡtuḡa ilipnun, ilinḡittuḡuḡ ipḡiqsimaḡuḡluḡich ilipnun ilumutuḡlikun.

Jesus Iniqsrutuḡiḡha Ukpiḡtuḡuḡuḡapayaḡnik

²⁰ “Agaayyutingitchitka kisiisa tamatḡua, aglaantuuḡ taipḡhua ukpiḡsriḡuḡksrat uvamnik ilinḡisa uḡaḡhatigun. ²¹ Agaayyutigitka iluḡaḡmiḡ atautchisun itḡuḡluḡich. Aapaanḡ! Atautchisuttuḡ illich uvaptikni, atriḡluḡu ilvich uvamniitmatun suli uvaḡa ilipni. Taatnatuḡ atausriuyumuut, taavrumuunali nunam inuiñ ukpiḡiḡaḡutiyumigaat ilvich tuyuḡaḡhiñ uvaḡnik. ²² Uvaḡa qaitchigitka atriḡjanik kamaḡaḡiḡpich qaisaḡpich uvaḡnun, piḡutigiḡluḡu ilinḡich atautchiiñauḡksraḡat atriḡluḡu uvaguk atausriuliḡḡuk. ²³ Uvaḡa illuḡa ilinḡitñi suli ilvich uvaḡni, taavrumuuna ilinḡich atausriḡuḡumuut. Nunamli inuiñ kanḡiḡsiyumigaat ilipnun tuyuḡiḡiḡa suli ilvich piḡpaksriḡhiñ ilinḡitñik piḡpaksriḡmatun uvaḡnik. ²⁴ Aapaanḡ, tamatḡua qaisatin uvaḡnun iqatigisrukkitka

sumiitichuma ilijitñun qiñiqquplugu kamanaun pigipkakkan uvañnun takku ilvich piqpagipluḡa nuna iñiqtaunjaiññaan. ²⁵ Nalaunḡaruaq Aapañ! Nunam iñuiñ nalugaatin, aglaan uvaḡa ilisimagikpiñ suli ukua maliguaqtit ilitchuḡigaat tuyuḡitilaaga ilipnun. ²⁶ Ilitchuḡipkaḡikpiñ ilijitñun, suli ilitchuḡipkapsaaḡniḡikpiñ. Tarrali piqpaksrilḡiq piqpakkutigikkan uvañnun uvañalu nayuutiyumuḡq ilijitñi.”

18

Jesus-ḡum Tiguraulḡa

¹ Jesus agaayuanikami taavrumani, aullaḡniqsuḡ maliguaqtiniḡu ikaaḡlugu kuḡḡuuraḡ taiñaaḡtuaḡ Kidron-mik. Taakmanianani inniqsuḡ nautchiivik. Jesus maliguaqtiniḡu isiḡniqsut taavrumuḡa. ² Judas-ḡumaasrii, aatchuutigitniktuam ilaanik, ilisimanigaa suniitilaaḡa. Uvvataḡku Jesus-ḡum taruḡautisruunigai akulaiḡlugu maliguaqtini tarani. ³ Taatnaḡhuni Judas utlautiniqsuḡ nautchiivihmun piqasriḡhuni aḡuyyiuḡtinik suli agaayyuvikpaum qaunaksraiñik, tuyuḡplutiḡ qaukḡijitñiñ agaayuliqsiniñ suli Pharisee-ḡuruaniñ, saagaḡhutiḡ satkunik suli nanniñik. ⁴ Jesus-ḡum kaḡiqsimaplugu suapayaaḡ atuumaniaḡtuaḡ iḡmiñun paagñigai nipliutiḡplugich, “Kiña pakikpisiuḡ?” ⁵ Taapḡua kiuniḡaat, “Jesus Nazareth-miu.” Ilaan kiugai, “Uvaḡa taimñauruḡa.” Judas-ḡum, aatchuutigitniktuam ilaanik, qichaḡasriqsimanigai tamatḡua pakatuaḡ. ⁶ Jesus-ḡum nipliutiḡmatiḡ, “Uvaḡa taimñauruḡa,” tamatḡua kiñumuktuḡhutiḡ ulḡusraaḡniqsut nunamun. ⁷ Jesus-ḡum apiqsrutḡiḡñigai, “Kiña pakikpisiuḡ?” Kiuniḡaat, “Jesus Nazareth-miu.” ⁸ “Uqautianikkipsi ilaanuḡtilaamnik. Ilipsi pakakkupsitñi, maliguaqtitka aullaḡtitchigik!” ⁹ Taatna nipliutiniḡai Jesus-ḡum taniḡsaḡlugu nipliutiḡimaanikkani itnaiḡlugu, “Aapañ, atausriqunniñ tamangitchuḡ qaisaqniñ uvañnun.” ¹⁰ Simon Peter-guuḡ savikpaḡaḡhuni, aasriñ amuliḡamiuḡ anaupluni ilaan siutaiḡsiḡniḡaa taliḡpianik tamarrumuḡa qaukḡiata agaayuliqsit savakḡaa, atiqaaḡuaḡ Malchus-mik. ¹¹ Jesus-ḡum nipliutiḡaa Peter, “Tugvaḡuḡ satkugikkan puuḡanun. Isrumavich akuḡtuḡ-niangiññasrugalugu uvamnun nagliksaaḡutiḡpak Aapama sivunniḡigikkaḡa uvamnun? Uvaḡa nagliksaaḡluḡa tuquruksrauruḡa. Imiḡtaksraḡigiga taamna imañ qallutim Aapama qaisañ uvamnun?”

Annas-ḡum Apiqsruḡtuñḡa Jesus-mik

¹² Aḡuyyiuḡtit piqasriḡhutiḡ qaukḡiḡmiknik suli Jew-ḡuruat qaunaksriḡjisa tiguniḡaat Jesus qiliqsruḡlugu, ¹³ aasrii sivulliḡplugu Annas-muutiḡplugu ataniḡmun, taataruḡaḡnun Caiaphas-ḡum. Caiaphas-guuḡ qauḡhiḡpluni agaayuliḡsauniqsuaḡ tamarrumani ukiumi, niḡuagiplugu taavruma Annas-ḡum atangum. ¹⁴ Taamna Caiaphas uqautriñiqsuaḡ qaukḡijitñik Jew-ḡuruat iluatlukkisiñiḡplugu atausriḡ iñuk tuḡqutaukpan piqsriḡguni iluḡaitñik iñuḡnik.

Peter-m Piñlaaḡalḡa Jesus-mik

¹⁵ Simon Peter-m suli atlam maliguaqtim kiñuagun maliḡniḡaaḡ Jesus. Taamna atla maliguaḡti, ilisimaplugu qaukḡiata agaayuliqsit, isiḡniqsuḡ igluḡpaḡanun qaukḡiata agaayuliqsit piḡatigiḡplugu Jesus. ¹⁶ Peter-li qichaḡniqsuḡ tatkiani paami. Taamna atla maliguaḡti, ilisimaplugu qaukḡiata agaayuliqsit, aniñiqsuḡ kiñumun. Itḡutiniḡaa Peter tatḡamuḡa uḡatigianikamiuḡ niviaḡsiaḡruk taluliḡiri. ¹⁷ Taavruma taluliḡirim niviaḡsiaḡruum nipliutiniḡaa Peter, “Uvva, ilaḡivatin maliguaḡtaiñ tatḡavruma iñuum?” Peter-m kiugaa, “Ilaginiḡtchaatḡa.” ¹⁸ Alappaañuḡpluniguuḡ savaktit suli qaunaksrit ikniqsuḡhutiḡ aumaniñ qichaḡniqsut avataani auksiḡhutiḡ iḡmiknik. Peter-m qichaḡasriḡamigich, auksiaḡsipmiñiqsuḡ iḡmiñik.

Qaukḡiata Agaayuliqsit Apiqsruḡtuñḡa Jesus-mik

¹⁹ Qaukḡiata agaayuliqsit apiqsruḡtuḡniḡaa Jesus ilaan maliguaḡtaigun suli ilaan ilisauttutaigun. ²⁰ Jesus-ḡum kiugaa, “Uḡaḡaḡtuḡa sagviḡluḡa kisupayaamun. Ilisautrisruuruḡa Jew-ḡuruat katraḡviñitñi suli agaayyuvikpaḡatni. Nipiḡangitchuḡa qanutchiñik iriḡaḡtuḡluḡa. ²¹ Suvaatami apiqsruḡtaḡpisiḡña uvaḡa. Apiqsruḡsigik

tamatkua iñuich tusraaritka sumik uqautilhat uvañnun. Iliñisa ilisimagaat qanuq uqahíga.”²² Taatnaqman Jesus ilañataguuq qaunaksrit patiktiqlugu nipliutigaa, “Qanuqhutin itnailiplugu kiuliqpiuñ qaukhat agaayuliqsit?”²³ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña nipliguma qanutchimik nalaunñaiñiglu uqautigiñ iluqaitñun uvaniittuanun. Aglaan nalaunñaruamik pakma nipligñiguma, suvaata patikpiña?”²⁴ Annas-ñum tuyuginigaa Jesus qiliqsruutraq Caiaphas-mun qaukhat agaayuliqsitnun.

Peter-m Piilaaqapsaatha Jesus-mik

²⁵ Peter-guuq auksigugaagniqsuq ikniñmun aasriñ iñuich apiqsruñigaat, “Taavruma iñuum ilaḡingitpatin maliguaqtaiñ?” Peter-m piilaaḡutiniḡai, “Ilaḡingitchaatña ilaan maliguaqtaiñ.”²⁶ Ilañataguuq qaukñium agaayuliqsim savaktaiñ, ilaḡinikkañan taivruma siutaiqsikkañan Peter-m, nipliutiniḡaa, “Qiñingitpigiñ piqatauplutin ilaani nautchi-iviñmi?”²⁷ Peter piilaaḡiñniqsuq, “Ilaḡingitchaatña.” Taatnaqmiuglu taimña aqargiq-pak qalḡuqtaḡniqsuq.

Pilate-ñum Apiqsruqtaiñha Jesus-mik

²⁸ Taapkua aullautiniḡaat Jesus Caiaphas-ñum tupqaniñ kavanam Pilate-ñum in-aanun uvlaatchaurami. Aglaan Jew-ñuruat isiqataunḡiñniqsut tatqamuña aḡliqs-ralikun salumaigumanḡitlutin iñmiknik. Piqutigiplugu niḡiqatauliksraqtin itqu-plugu niḡiqpagvikaami taggisiqatuaq Apqusraaqtitauliḡmik.²⁹ Taatnaqhuni Pilate anipluni uqaqatigityaqtuaḡniḡai nipliutiplugich, “Sumik aḡvisiqaqpisiuñ qamna iñuk?”³⁰ Taapkua kiuniḡaat, “Uvagut tikiutinayaitchikput ilipnun ilaa savvaqlukkataḡuni piñgitpan.”³¹ Pilate-ñum nipliutiniḡai, “Tigusriuñ ilipsitñik atanniqsuḡlugu tu-vraḡlugich maligutaksrasri.” Jew-ñuruat kiuniḡaat, “Rome-maḡmiut tuqqutchipkaiyu-miñaitchaatigut iñuñmik maligutaksrirutiptigun.”³² Taamnaguuq atuummiñiqsuq immiutaupluni Jesus uqautigimakkañanun qanuq ililugu tuqqutauliksraḡmiguñ.

³³ Pilate isiḡniqsuq kiñumun inimiñun aasriñ tuḡluḡlugu Jesus-ñum apiqsruñigaa, “Uvva umialigivatin Jew-ñuruat?”³⁴ Jesus-ñum kiuniḡaa, “Taamna apiqsruutigiviñuñ ilipniñhiñaaq naaga atlat uqautivatin uvapkun?”³⁵ Pilate nipliqsuq, “Jew-ñunasugiviña? Jew-ñuqativich suli qaukñiñisa agaayuliqsit qaisaḡigaatin uvañnun. Suruami pivatin?”³⁶ Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña umialgunḡitchuñ marrumani nunami. Umialguguma atrilugu umialik marrumani nunami, maliguaqtitka aḡuyakkayaqtut tigutqunḡiñuñ Jew-ñuruanun. Aglaan aḡalatchiñiḡa maakñaqtaunḡipiaqtuq.”³⁷ Pilate-ñum apiqs-rulḡiñniḡaa, “Ilviñmi umialguvich?” Jesus-ñum kiugaa, “Tarra, nipliutigigiñ umial-gunipluñ. Uvaña aniruañuruñ suli nunamuktuañuruñ piqsriḡluñ uqaliksrapkun ilumutuuruamik. Kisupayaam iñuuruam ilumutuulikun naalagaḡigaaña.”³⁸ Pilate-ñum apiqsruḡaa, “Suami una ilumutuuliq?”

Jesus Tuquruksraḡuḡaat

Pilate-ñum kiñumun aniḡitluni Jew-ñuruanun nipliutiniḡai, “Uvaña paqitchiḡuiñniqsuñ sumik tuqurrutiksrañanik.³⁹ Aglaan tuvraḡlugu atuumiraḡikkaqsi piñhiñaaḡuutigiga patchisaiḡiliksaḡa isiqtamik ilipsitñun uumani niḡiqpagvikaami taggisiqatuaq Apqusraaqtitauliḡmik. Ilipsi uvañnun patchisaiqsitquvisiuñ umialgat Jew-ñuruat ilipsitñun?”⁴⁰ Taapkua kiugaa nipitusriñlapiaqhutin, “Taamnaunḡitchuaq, pisutlukkikput Barabbas.” Taamna tigliñniaqtauruq.

19

¹ Tarra Pilate-ñum Jesus tigupkaḡlugu ipiḡaqtuqsiupkaḡniḡaa.²⁻³ Aḡuyyiuqtit ni-aquusriḡniḡaat kakitlaḡnanik suli atnuḡaaḡlugu umialiktamik ukiñhaaḡiksaamik aasriñ nipliataqsipplugu, “Iñuuqpakkumuutin umialgat Jew-ñuruat.” Suli tikiñniḡaat patik-tiqataaqsippluguasrii.⁴ Pilate-ñum anitqikhuni nipliutiniḡai iñuich, “Pakma ilaa an-nisigisigiga ilipsitñun, ilitchuḡitqulugu uvaña sumik paqitchiñiḡihagun atanniusriak-srañanik pigiñilugu.”⁵ Jesus aniñiqsuq niaquutilik kakitlaḡnanik suli umialiktamik atnuḡaalik. Pilate nipliutiniḡai iñuich, “Uvva, qiñiqsiuñ iñuk!”⁶ Qaukñiñich agaayuliqsit

suli qaunaksrit qiñiqamitruñ iǵiallaksagniqsut, “Kikiaktuutisriunñ sannigutamun, kikiaktuutisriunñ sannigutamun!” Pilate-ñum nipliutigai, “Ilipsi tigulugu kikiaktuutisriunñ sannigutamun. Paqitchiñgitchuñña agvisiksrañjanik atanniusriaqañksrañjan taatna.”⁷ Jew-ñuruat kiuniǵaat, “Maligutaksraqaqtugut uqaliqaqtuamik ilaa tuquruksrauplugu takku nipiqaqtuq iǵniǵinipluni Agaayyutmun.”⁸ Pilate-ñum tusraa'amigich taatna nipliaruat, ilaa naviasrulillaapiaqhuni itqutipkaǵniǵaa Jesus.⁹ Aasrii ilaa isitqikhuni tatqamuñña uqaqsittaagviñmun nipliutiniǵaa Jesus, “Nakiñ agǵiqsuami?” Aglaan Jesus kiunǵiñniǵaa.¹⁰ Pilate-ñum nipliutilǵiñniǵaa, “Ilvich uqautisrunǵitpiña? Itqaǵiunñ uvañña añalatçhrrutiqañiǵa patchisaiñhiñauplutiñ suli kikiaktuutipkañhiñauplutiñ sannigutamun.”¹¹ Jesus-ñum kiugaa, “Pigigiñ añalatçhiñiq uvapkun kisanik qaisaulhagun ilipnun Agaayyutikun. Taatnaqhuni taimña iñuk qaitçhiruaq uvamnik ilipnun killuqsautiqaqtuq kamanatluktuamik ilipniñ.”¹² Pilate-ñum tusraa'amiuñ taamna ilaan annautisruliñlapiatlukkaluaǵniǵaa patchisaiglugu. Aglaan Jew-ñuruat iǵialaplutiñ kiumaniǵaat, “Annaktitçhupku una iñuk, Caesar-m Rome-miittuam ilauraagiyumiñaitçhaatin. Kiñapayaaq iñmiñnik ataniǵuqtaqtuuaq Caesar-m akilliǵiǵaa umialguruam Rome-mi.”¹³ Pilate tusraa'amigich tamatkua nipliatit, ilaan annisiniǵaa Jesus aasrii aquvitluni atangum inaanun, taggisiliñmun “Iyaǵañmik Natilik,” aasrii Hebrew-tigun taiyuutiqaqhuni “Gabbatha.”¹⁴ Uvluqpaguqtuami uvluani paqnañhum niǵiqpagvikaamun taggisiquaqtuam Apqusraaqtitauliǵmik, Pilate nipliutiniǵai Jew-ñuruat, “Kiikaami, uvva umialiksi!”¹⁵ Tamatkua iñuich iǵialaplutiñ kiuniǵaat, “Tuqulli! Tuqulli! Kikiaktuutili sannigutamun.” Pilate-ñum apiqsruǵniǵai, “Uvañnun kikiaktuutipkaqtitquvisiunñ umialigikkaqsi sannigutamun?” Qaukñiñich agaayuliqsit kiuniǵaat, “Uvagut qaukliǵmik umialiqagtugut Rome-mi. Avataagun atlamik umialiqanǵitçhugut.”¹⁶ Tarra Pilate-ñum qaiñniǵaa Jesus ilinjitñun añuyyiuqtinun kikiaktuutitquplugu sannigutamun.

Jesus Kikiaktuutigaat Sannigutamun

¹⁷ Tamatkua iñuich añalatkaqsiñniǵaat Jesus. Aniñiqsuq akiyaqhuni kikiaktuutriviñksraǵmiñnik, tikiutioplugu nunamun taiyuutiqaqtuamun “Niaqum Saunganik,” Hebrew-tigunaasrii taiyuutiqaqhuni “Golgotha-mik.”¹⁸ Taapkua añuyyiuqtit kikiaktuutiniǵaat Jesus sannigutamun, piqasriqñuñ malǵuñnik atlañnik iññuñnik kikiaktuutiplugik sannigutañnun avataanun, Jesus qitiqñiliiutioplugu.¹⁹ Pilate-ñum aglañniǵaa ilisimmatiksraq aglak aasrii taapkua añuyyiuqtit iliplugu sannigutam qulaanun, itna aglalik, “Jesus Nazareth-miu, umialgat Jew-ñuruat.”²⁰ Iñugiaktuat Jew-ñuruat agliqiniǵaat, taamna Jesus kikiaktuutikkauvia uñasriñǵitluni nunaaqqimiñ. Ilisimmatiksraq aglak aglaksimapluni piñasruñnutlugu uqautçhisigun Hebrew-tigullu Latin-tigullu suli Greek-tigun.²¹ Jew-ñuplutiñ qaukñiñisa agaayuliqsit itnañniǵaat Pilate, “Aglaknagu ‘Umialgatnik Jew-ñuruat,’ aglaan ‘Taamna iñuk uqaǵniñlugu, uvañña umialigigaatña Jew-ñuruat.’”²² Pilate-ñum kiuniǵai, “Qanuq iliplugu uvañña aglakkaǵa taatna aglaksimagisuruq.”

²³ Añuyyiuqtit kikiaktuutianikmatruñ Jesus sannigutamun, tiguniǵaich atnuǵaaññi aultaagaqsipluǵich sisamainutluǵich, atausriuttaagutiñ piqatlasriplutiñ, aasriiñ atnuǵaañña kiluiñaaq ukiñhaaq aulaiñaq qaliǵurriañumanisusq.²⁴ Añuyyiuqtit uqaqsiñiqsut avatmun, “Aliktusruñnaqñagu una, nalautçhaagautigilakput ilitçhuǵisaglugu kimun pigini-aqtilaañña.” Taatnaqamitruñ immiǵniǵaat uqaliq uqautigimaruaq itna, “Iliñisa autaaǵaich atnuǵaatka iñmiknun,

suli nalautçhaagautigiplugu atnuǵaagaa.”
Añuyyiuqtit piñniǵaat taamna.

Psalm 22:18

²⁵ Taatnaqtitluǵich qichaǵniqsut killiñani kikiaktuutrivium Jesus aakaññalu, suli aakaññan aniqataa, Mary-lu ilaqataa Clopas, suli Mary Magdalene.²⁶ Jesus-ñum qiñiqamiunñ aakani suli maliguaqti piqpagikkani qichaqatauruak, nipliutiniǵaa aakani, “Aakaññ, tarra iǵniñiñ!”²⁷ Suli nipliutioplugu taamna maliguaqti, “Tarra ilvich aakan!” Tarakñaniñaglaan taavruma maliguaqtim iñmañniǵaa kiñuniǵmiñun.

Jesus-ɲum Tuqułha

²⁸ Jesus-ɲum ilisimanigaa, sum iluqani immikkaułha, suli agliqsimaruaq uqaliq immianiktitchaqlugu nipligñiqsuq, “Imiguktunja.” ²⁹ Piñaluguuq tamaani inniqsuq imalik siigñaqluktuamik misruqqumik. Tarra ilinigaat misruktaqtaq misruqqumun, aasiiñ akiqqumik israuttusriqlugu takpichunja israagutiplugu qaqluuknun. ³⁰ Jesus akuqtuqamiuñ misruquq nipligñiqsuq, “Tarra naattuuq.” Aasriiñ sikitlugu niaquni anigñinjigñiqsuq.

Jesus Kapigaat Sannigaagun

³¹ Tarra Jew-ɲuruaq injignigaat Pilate, niugaaqtağuklugich tuqunağiaquplugich taap-kua aɲutit tuqqutauruat aasrii atqaqtillugich sannigutanjitñiñ. Taatnağunniqsut takku tikiuapłuni tallimmiuñiq akunniqsaami ilinisa niviñatqungitlugich timit sannigutanjitñi minguiqsiagvium uvluani, takku tikiumaniaqhuni nuimaniqsraq minguiqsi-aliq atlaniñ minguiqsiagvium. ³² Aɲuyyiuqtit taruñaqamiñ niugaaqtağniğaiç taapkuak avataani Jesus-ɲum tuqqutauqatauruak Jesus-kun. ³³ Aglaan tikitmatruñ Jesus ilitchuğinigaat tuquaniksimalha. Taatnaqlugu ilinisa niugaaqtanğiñnigaat. ³⁴ Aglaan ilañata aɲuyyiuqtit kapinigaat panamiñik Jesus-ɲum sannigaagun aasrii tarvauvaa auglu imiglu maqiplutik. ³⁵ Iñuk taamna qiniqtuaq taavrumiña ilisimarrigñigaa ilipsip-suuq ukpiqsritquplusri. Ilaan uqauttutaa ilumutuuruq, suli ilisimagaa uqauttutmi ilumutuulha. ³⁶ Taatnaiłiplugu iñiqtauniqsuq aglausimaruaq uqaliğmi immiqlugu, “Nal-liatunniñ saunigikkañiñ piiyaqtakkauyumiñaitchut.” ³⁷ Suli atla uqaliq itnaqsimaruaq, “Ilinisa sukuiğlugu qiniğisigaat ilaa kapukkaqtin.”

Jesus-ɲum Iłuvikkaułha

³⁸ Taavruma aquagun Joseph-guuq Arimathea-gmiu maliguaqtaupmiñiqsuq Jesus-mi nalunautchipluni takku iqsimmağmi Jew-ɲuruanik pipluni. Apiqsruqman Pilate-ɲum pitquniğaa timi, Joseph-ɲumaasrii aullautiplugu. ³⁹ Nicodemus, taimñaptuuq qiniğiaqtuaq Jesus-mik unnuami, tuvaaqatauniqsuq Joseph-mi saagaqhuni tallimakipiatun uqumaisilaalimik tiprağiksautinik atlagiñnik atiqatuanik myrrh-miglu aloemiglu. ⁴⁰ Taapkuak iñuk piñigaak Jesus-ɲum timaa nimiqsruqlugu ukiłhaamik pi-unğiyaikkusriqsusimmaan, taatnatun Jew-ɲuruaq timimik savaaqagağilhat atriplugu. ⁴¹ Taavrumaniguuq nautchiivimmi Jesus-ɲum tuqqutauviani inniqsuq nutaaq iluviksraq atuqsimailaaq. ⁴² Uvvaasriiñ pisigiplugu Jew-ɲuruaq paqnaviat, suli taavruma iluviksram qaniłhagun, inillañnigaat Jesus taruñja.

20

Iłuviq Iñuitchuaq

¹ Uvlaatchaurami aullağniisautaani akunniqsaam tanuğagugaaqtitlugu, Mary Magdalene iluvigmuñniqsuq aasrii qiniqlugu iyagaq. Piiqsimaniqsuq pañaniñ iluvğum. ² Aqpaqsruqhuni utlautiniqsuq Simon Peter-mun suli atlamun maliguaqtimun, Jesus-ɲum piqpagikkañanun, aasrii uqautiplugik, “Iñuich aullautinigaat Ataniq iluvigmiñ. Iłitchuğingitchikput napmun inillaktilañja.” ³ Peter-lu atlalu taamna maliguaqti utlautiniqsuk iluvigmun. ⁴ Iluqatik aqpaqsruqhutik, aglaan ilaqataan maliguaqtim uniñnigaat Peter tikiłgaaghuniasrii iluvigmun. ⁵ Auğrukami qiniğniğaa ukiłhaagiksaaq nimiqsru-utaa aglaan isinginiñiqsuq. ⁶ Kiñuagun tikitñami Simon Peter uiyuiñaqhuni isigñiqsuq tatqamuñja qiniqlugich aasriiñ ukiłhaat nallaviani, ⁷ suli ukiłhaaq nimğutauruaq Jesus niaquanun inillaksimangiñniqsuq taapkununja ukiłhaanun aglaan imullaksimaniqsuq ilaagun. ⁸ Taimñali atla maliguaqti tikiłgaagaluqtaq iluvigmun isiqmiñiqsuq, qiniqlugu aasrii ukpiqsripluni. ⁹ Ilinik kañiqsianilguiñnigaaksuli aglausimaruaq uqaliq itnaqsimaruaq ilaa aɲitqikkisiñiplugu tuqułigmiñ. ¹⁰ Tarakña taapkuak maliguaqtik utiğniqsuk aɲiłaaqhutik.

Jesus-ɲum Sağviłha Mary Magdalene-mun

¹¹ Mary-li silataani itluni iluvgum qianiqsuq. Qiallagmi augruagniqsuq qiñigukhuni iluvigmun. ¹² Aasrii qiñiqtuq malgunnik isragullarunik atnugaallarunik qatiqtaanik aqupperuak Jesus-ñum timaan irviani, ilaqataa niaquan tunjaani aasriiñ ilaqataa isigaiñ tunjaatni. ¹³ Taapkuak nipliutiniigaak, “Marii, suvaata qivach?” Kiuniqik, “Iñuich aullautiniigaat Ataniqa, aasriiñ nalugiga ilinjitñun napmun inillaktilaana.” ¹⁴ Taatnaqqaahuni kiniaqhuniasrii qiñigniqaa Jesus qichaqtuaqtuaq, aglaan ilitchuqiniñniqaa Jesus-ñutilaana. ¹⁵ Jesus-ñum apiqsruqniqaa Mary, “Suvaata qivach? Kiña pakikpiuq?” Agnam nautchialiqinasugiplugu nipliutiniqaa, “Iñuuk, aullautigupku uvakña, uqautillarña napmun inillaktilaana; uvanjali aiyumigiga.” ¹⁶ Tarra Jesus tuqlugaa atqanik, “Marii!” Agnaq kiniaqhuni uqaqniqsuq ilaanun, “Rabboni!” (itnautauruaq Hebrew-t uqausrinisigun, Iisautrii!) ¹⁷ Jesus-ñum nipliutitqiniñniqaa, “Aksinñiaqnaña takku aullangitchunasuli pakmuña Aapamun. Aglaan aullaqutin aniaqatiumnun kiligiakich pakmuñaqniqniñuñ ilaanun Aapamnun Aapagikkapsitñunlu, uvaña Agaayyutimnun suli ilipsi Agaayyutipsitñun.” ¹⁸ Mary Magdalene uqautityağniqai maliguaqtit qiñigniplugu Ataniq suli tamatkuniña uqautinipñuni.

Jesus-ñum Sagviñha Maliguaqtimiñun

¹⁹ Tamarrumani uvlumi unnukman aullaqniisautaani akunniqsaam, maliguaqtit katimmiñiqsut atautchimi kiluusautiplutiñ nuyuaqhutiñ Jew-ñuruaniñ. Taimmaiñaq Jesus-ñum tikitlugich akunañigñiñniqai nipliutiplugich, “Qiñuiññaq ilipsitñun!” ²⁰ Taatnaqqaahuni qiñiqtinniqai ikiñigmiñnik argañmiñi suli saniqqamiñi. Tarra maliguaqtit quviatchañiqsut qiñiqamitruñ Ataniq. ²¹ Jesus-ñum nipliutitqiniñniqai, “Qiñuiññaq illi ilipsitñun! Atriplugu Aapam tuyuqañha uvamnik, taatnatuntuuq tuyugigipsi.” ²² Taatnaqamigich aniqsaagviginiqai taapkua maliguaqtini nipliutiplugich, “Akuqtuqsiuñ Ipqitchuaq Irrusiq. ²³ Ilipsi natqiusrimaagupsigik iñuich killuqsautiñich natqikkaurut, aglaan natqiusrimaangitchupsigik killuqsautiñich natqikkaungitchut.”

Jesus Sagviñha Thomas-mun

²⁴ Ilañarguuq maliguaqtit, Thomas-mik taiyuutilik Malgimik, tarani ingiñniqsuq Jesus tikitman. ²⁵ Atlat maliguaqtit uqautiniigaat, “Qiñigikput Ataniq!” Thomas nipliutiniqai, “Qiñingisuagupkich ikiñiñi kikiagich argaiñi suli ililugich argatka ikiñiñanun saniqaani ukpiqsriyumiñaitchuña.”

²⁶ Akunniqsaahanikhutiñ kiñuvatigun maliguaqtit katimalgiñniqsut, Thomas piqataupluni taavrumani. Talut umiktuutiqaqniqsut, aglaan Jesus akunañanilgiñniqai nipliuhuni, “Qiñuiññaq ilipsitñun!” ²⁷ Ilaan nipliutiniqaa Thomas, “Israutilugich argaktin uvuña, qiñikkich argatka, israautilugich argaktin saniqqamnun. Arguaqtungigutin ukpiqsriiñ!” ²⁸ Thomas kiuniqaa, “Ilvich ataniqigikpiñ suli Agaayyutigigikpiñ!” ²⁹ Jesus-ñum nipliutigaa, “Ukpiliqpich qiñianikapña kisianik? Qanutun quvianaqtigivat tamatkua ukpiqsriuat qiñigaluaqnaña.”

Qanuq Pitquriñhat Ukua Makpiqaa

³⁰ Jesus-guuq iñiqtaqaqniqsuq iñugiaktuanik atlanik quviqnaqtuanik savaanik maliguaqtimi sivuqaatni, aglaksimalutiñ ingitchuanik ukunani makpiqaani. ³¹ Aglaan tamatkua aglausimarut ukpiqsritquplusri Jesus Christ-ñutilaananik Iğñiña Agaayyutim, suli iñuutlasritquplusri ukpiqsriñipsigun ilaanik.

21

Jesus-ñum Sagviñha Tallimat Malgunnun Maliguaqtimiñun

¹ Kiñuagun tamarruma Jesus sagviaqtupsaagniqsuq inmiñnik maliguaqtimiñun siñaani narvam taiyuutiqaqtuam Tiberias-mik, uvva itnailiplugu, ² Simon Peter-lu, Thomas-lu taiyuutilik Malgimik, Nathanael-lu Cana-ğmiu Galilee-mi, iğñaglu Zebedee-m suli

malguk atlak maliguaqtik, iluqatin atautchimiinniqsut. ³ Simon Peter nipligñiqsuq ilamiñun “Qalliagniaqtuñ.” Taatnaqman taapkua atlat nipliutipmiñigaat, “Malikkisigiptigiñ.” Iluqatin ikiniqsut umiamun, aglaan unnuaqtutilaanani sumikunniñ qalunginiñiqsut. ⁴ Sigiñgum mayuuraalhani Jesus qichağniqsuq imgum siñaani aglaan maliguaqtaiñ ilitchuğinginiñigaat Jesus-ñutilaana. ⁵ Ilaan nipliutiniğai, “Ililgaat, qaluutiqaqpisi?” Ilijisa kiuniğaat, “Naami.” ⁶ Ilaan nipliutilgiñniğai, “Sinitchiuj kuvraqsi taliqpian tuñaanun umiapsi, ilipsili qalukkumuusri.” Maliguaqtit sininiğaat kuvraqtin aasriñ payyaksagniğaat nuqitchaqamitruj umiam iluanun takku qaluuvagitluni. ⁷ Maliguaqtim Jesus-ñum piqpagikkañan nipliutiniğaa Peter, “Piñña Ataniginiğikput.” Simon Peter-m tusraa'amiuj takpiñña Atangułha, ilaan atitqik-siqamiuj atnuğaani mattaummitchani misiñniqsuq tagiumun. ⁸ Taapkua ilai maliguaqtit kilvağniqsut umiakun nuqirrutigalugu kuvraq imalik qaluñnik ilinjich uñasri-uraqhutij siñaaniñ, tallimakipiatun apluqpaktaaqhuni urraksrayuñnaliktun. ⁹ Ilijich tulakamiñ, qiniqtut iknipiamik qaluñnik uutaliñmik suli qiniqhutij qaqqunik. ¹⁰ Jesus-ñum nipliutiniğai, “Uvuñautrisitchi ilanitiñik qaluich qaluktapsi akkuvak.” ¹¹ Simon Peter-m ikitqikhuni umiamun kaliniğaa kuvraq siñaanun imalik qalukpañnik, tallimakipiaq malgukipiaq qulit piñasrunik iñugiaktalaaliñnik; naagatarra iñugiakkaluaqhutij kuvrañat alinginiñiqsuq. ¹² Jesus-ñum nipliutigai, “Uvuñagusri niğisitchi.” Nalliataunniñ maliguaqtit apiqsruğumangiñniğaa, “Kisuuvich?” Ilijisa ilitchuğiniğaat Atanguñtilaaniñ. ¹³ Jesus-ñum qallilaqaqhuni tigu'amiuj qaqqiaq autaağniğaa ilijitñun. Taatnatunsuli piñiğaa qaluk. ¹⁴ Taavrumani piñatchiğniğai Jesus-ñum qiniqtitali iñmiñik maliguaqtinun anitqiqqaqhuni tuquliğmiñ.

Jesus-lu Peter-lu

¹⁵ Ilijich niğianikmata Jesus-ñum nipliutigaa Simon Peter, “Simon! Iğniña John! Piqpagitlukpiña ukunakña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iļisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum nipliutigaa, “Niğipkakkich ipnaiyaatka.” ¹⁶ Tuglililqūgu Jesus nipliutilgiñniğaa, “Simon! Iğniña John! Piqpagiviña?” Peter-m kiugaa, “Aa, Ataniiq! Iļisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum nipliutilgitchaa, “Qaunagikkich ipnaitka.” ¹⁷ Piñatchiqlugik Jesus-ñum nipliutilgitchaa “Simon, Iğniña John, piqpagiviña?” Peter aliatcharniqsuq Jesus-ñum apiqsruqmani piñasruni atiruamik, “Piqpagiviña?” Aasrii Peter-m kiuniğaa, “Ataniiq! Iļisimagiñ suapayaaq. Iļisimagiñ uvañnun piqpagilhiñ.” Jesus-ñum kiugaa, “Niğipkakkich ipnaitka. ¹⁸ Iļumutuuruamik nipliutigikpiñ, nutau'avich tapsiağiksiplutin igliqaqtutin napmupayaagukavich. Aglaan utuqqağuguvich atlam iñuum qiliğniagaatin israaqtillutin aullautlutin aullağvigis-runğisaqnun.” ¹⁹ Taatnaqamiuj Jesus-ñum uqautiginiğaa qanutchikun tuquhikun Petermun kamanaqtinniaqtilaana Agaayyun. Taatnaqqaqūgu nipliutiniğaa, “Maliguañña!”

Jesus-lu Atlalu Maliguaqtulu

²⁰ Peter-m kiniaqhuni qiniğniğaa maliguaqti Jesus-ñum piqpagikkaña maliktuaq. Taimñauniqsuq ikusiksimaqtuaq qanitluni Jesus-mi nullautchiqamiñ suli apiqsruqtuaq, “Ataniiq, kia aatchuutigitniñniaqpatin?” ²¹ Peter-m qiniqamiuj taamna apiqsruğniğaa Jesus, “Ataniiq! Qanuğniaqpaliuna?” ²² Jesus-ñum kiugaa, “Uvaña iñuupkağukkupku aggitqiniñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun? Malinñña!” ²³ Taamna uqauttutaa siaminniqsuq akunğatnun aniqatigiiñun taamna maliguaqti tuquyumiñaiñniplugu. Jesus taatnangiñniqsuq tuquyumiñaiñniplugu, aglaan itnañiaqhuni, “Iñuupkağukkupku aggitqiniñiañamnunaglaan, suuva taamna ilipnun?”

²⁴ Taamna maliguaqti taamnauruq quliaqtuaqtuaq tamatkuniña, sulipsuuq aglaktuaq tamatkuniña, aasrii nalunğitchikput quliaqtuağikkañan ilumutuulha.

Uqaliqsaagun

²⁵ Iñugiakkaluaqtuq atla qanusriq Jesus iñiqağikkaña. Iluqatin aglaksimalutin atausriukattaaglugich pimakpata, iluqaniqanu nunam tigungmianilgunayaitpalukkai aglaich aglakkaukpata.

Suragáľhat Uqqiraqtit

¹ Aglaktuńa uumińa Theophilus-mun piqpagikkamnun. Sivulligńi makpińaani aglaktuńańa suragáľpayańińik Jesus aullańnińľhaniańaglaan savaaqaligńińik ² taivrumuńaaglaan uvlumun Agaayyutim aullautipmani tatpakuńa. Sivuani Jesus aullańaluaqani ilaan Ipqitchuakun Irrusikun alńaqsrugai piksraqtaagikkani uqqiraqtauruksrauplugich. ³ Jesus tuqquıtıqaaqhuni piqatigirańigai uqqiraqtit sagviaqtuutıgai arguaqtuńańuńińaińıluńu anıtıqıľha malńukıpiat uvlut akunńatni, suli Jesus-ńum uqautıplugich ańaayyuqautaanik Agaayyutim.

Agaayyutim aullautıgaa Jesus Qıľanmun

⁴ İlaatnıguuq Jesus-ńum piqatıgilńıńamıgıch tılıńıgı itna, “Unińńıaqnagu Jerusalem aglaan utaqıyımıgıksı aatchuutıksrańa Aapaa akıqsrıutıgıkkana qaitkısıńıplıgu, uqautıgıkkaga ilıpsıtńun. ⁵ Taimńaguuq John paptaańıtaqıtuuaq ińuńnun imıgımkı aglaan aquatıgun qapsıch uvlut paptaańkańısrıusı Ipqitchuakun Irrutıchıkun.” ⁶ Taapkuua uqqiraqtauruksrat katılńıńamıńı piqatıgıplıgu Jesus apıqsrıuńıgıaat, “Atanııq! Uvva taavrumanı nappatqıńıńıaqııuń ańaayyuqauń Israel-aagńımunun [umıalıqagıuńıńańıluńıch taimanısun]?” ⁷ Jesus-ńum kıunıgı, “Aapaa kısımi sıvunńıgısgıaa qakugun atuumalıksrańa. İlaan ilısımapkańıuńıńıńıtańkaa tamanna ilıpsıtńun. ⁸ Akuqtıuńısrıusı sańıńımkı taimńa Ipqıtuuaq Irrusıq agńıanıkan ilıpsıtńun, aası ilısımarauqańıluńı uvapkun Jerusalem-mı iluqaanılu Judea-mı suli Samaria-mı unńıńıń nunaaqııpayańıńı nunań.” ⁹ Taatnaanıkanıgıch Agaayyutim nuqıńıgıaa tatpakuńa ilıńıtıńun qıńıqıtıluńı aası ilıńısa qıńıtılaıqısgıńıgıaat nuvıyam puuqıtuamańı. ¹⁰ Aullaqıtuamańı qıńıgıuńaagıtıluńıch tatpakuńa, taimmaıńıaq malńuk ińńuk atnuńaallak qatıqtaanıq qıkaqasııńıgıńıqısuq ilıńıtıńun, ¹¹ nıplıqıhutık, “Galılee-ńımut, suvaata qıkaqıhuńı qıńıqıńıaqıpsı qıľanmun? Tamanna Jesus aullaqıtuuaq ilıpsıtńıńı tatpakuńa agńıqıkkıńıhıtıhuq taatnatun ilıpsı qıńıqımatun aullaqıman tatpakuńa.”

Matthias-ńum İnanıgıaa Judas

¹² Malıgıuqıtı tavrakńa utıgıńıqsut Jerusalem-mun ińıuramıńı taıguutıqıtuamańı Olives-mık uńasıkpıgıuńı ińııńıqısuamańı nunaaqıımıńı. ¹³ Tavrıuńa tıktıńamıńı Jerusalem-mun, ilıńıch mayuńıqısuat inımun taivrumuńa irvıgıkkagımkıkun, Peter, John, James, Andrew, Philip, Thomas, Bartholomew, Matthew, James ińııgıkkana Alıphaeus, Simon-lu Zealot-ńuruuaq, suli Judas ińııgıkkana James-ńum. ¹⁴ İluqagıńı katıńıqsut akulaıqıluńı ińıqısrıuńıvıksrańımkıkun pıqasıqıhutıńı ańnanık suli Mary-mık aakagıkkanańı Jesus nukatchıanıńıglı. ¹⁵ İktıurat uvlut aquatıgun ukpıqtıuat katımanıqsut, tallımakıpıaq ińııńıńamık ińıugıaktıgıyıuńınaqıhutıńı. Peter-m makıtıluńı nıplıutıńıgı, ¹⁶ “Anıqatıumańı, Ipqıtuuaq Irrusıu uqaqıńıgıaa David makpıgıańıńı Agaayyutim. Uqagıńıgıaa Judas-kun sıvuani atuumagıuqıtıtuuaq ilaan savaaqalıksrańa, taamna Judas sıvıllıurıuaq tıgurıruksrańı Jesus-mık. ¹⁷ Judas ilıuqıuqıtıuuaq uvaptıkńı atakkıı Jesus-ńum piksraqtaagıkkana savaqatıgıtıquplıgu uvaptıkńı. ¹⁸ Judas-ńum aatchuutıgıanıkanıuńı Jesus akıńıńaktaaqıgıńıqsıuq mańıńık. Taavrumıńıaasıńı taıuqıgıńıqsıuq nunańıńıgımkı ilaan ilıvıgıkkagımıńık. Tavrıanı katakama ilıqanı ilıua qaańıqsıuq. ¹⁹ İluqagıńı ińıuıch Jerusalem-mı ittuat tusaanıgıaat, aası ińııńı uqagımkıkun taıguusıgıńıgıaat Judas-ńum tuqquvıa Akeldama-mık (mumıutıqıtuamańı nuna augum maqıvıa). ²⁰ Agaayyutim makpıgıańıanı agıausımarıuaq Psalms-nı itna, ‘İlaan tupqa ińıuıgımauq ińııńıtıkkıuńıńıgıuńı.’ *Psalms 69:25*
Agıausımarıuaqsıu, *Psalms 109:8*
‘Atlamık ińıuńımkı inanıqısqıuqımauq savańıa.’

21-22 Taatnaqlugu iñuk inarjutiuruksrauruq Judas-ñum savaañanun. Taamna iñuk ituksrauruq aullañniimaruq uvaptikni aasiisuli ilisimarautlasiruaq anjitiqihagun Atanapta Jesus. Ilaa piqatigisimakkaqput John-ñum quliaqtuagipmaun paptaaktitchiisuli nayuqtigisimakkaqput uvlumunaglaan Agaayyutim aullautipmaun Jesus pakmuña qilañmun.”²³ Ilinich nalunaigiñiqsut malguñnik iññuñnik Joseph-miglu taiguutil-ijnmik Barsabbas-mik atiqaqmiruaq Justus-mik sulii Matthias-miglu.²⁴ Aasii agaayyuniqsut itnaqhutiñ, “Ataniiq! Ilvich ilisimaraunuruatin uummatiñitñik iñupayaat, taatnaqlugu tikkuagutilaariñaqtigut nalliaknik piksraqtaaqaguvich.”²⁵ Taamna uqqiraqti inarjutiutumuuq Judas-mun atakkii unisağigaatigut aullaqhuni piksraqtaagmiñun.”²⁶ Taatnaqqaqhutiñ tigusiñiqsut attak ilaqataaknik. Taatnaqmata Matthias piksraqtaañuniqsuq aasii ilaliutikkaupluni qulit atautchinun uqqiraqtinun.

2

Ipqitchuaq Irrusiq Tikitchuq

¹ Uvluğguuq taiguutilik Pentecost tikiuapman iluqatiñ ukpiqsriuat katimalgiñiqsut. ² Taimmaiñaq ilinjisa tusaagaqsilignigaat siigruktuaq pakmakña liilaa anuqtiqaktimatun. Taamna siigruktuaq tusağnaqsiñiqsuq iluqaani inimi. ³ Ilinich qiniñiqsiñiqsut ikniğmik liilaa qiniñalijnik uqqatun siamitlutin iñupayaanun. ⁴ Ipqitchuam Irrusim anjalatkaqsiñigai iluqnaaqługich. Taapkua iñuich uqaaqsiñiqsut atlakaagiiñik uqqiqhutiñ, taatna kanjisiñiqsiplugich Ipqitchuam Irrusim uqaqumatiñ. ⁵ Tavraniguuq Jerusalem-mi Jew-ñuruat iñuuniaqtut nunaaqqipayaañiñiñ nunam taluqsriuat Agaayyutmik. ⁶ Tusaakamitruñ siigruktuaq iñugiaktuat iñuich katiniqsut taapkunurja. Iluqatiñ qanuğviiğniqsut tusaakamisigik taapkua uqaqtuat kanjisiñiqsiplutiñ sumiugiisigun uqqatigun. ⁷ Quviğutchallapiaqhutiñ uqaaqsiñiqsut, “Tamatkua uqaqtuat Galilee-ğmiunurur, amii? Qanuqhutiñ ukua uqaqpat uqaptiknik? ⁸ Naagaunniñ kanjisiñiqsiplugivut uqaqmata uqausillaaptigun iñuguqniñlaaptigun. ⁹ Uvagut Parthia-ğmiut, Media-ğmiut, Elam-miut, Mesopotamia-ğmiut, Judea-ğmiut, Cappadocia-ğmiut, Pontus-miut, Asia-ğmiut, ¹⁰ Phrygia-ğmiut, Pamphylia-ğmiut, Egypt-miut. Uvagut iñuich nunaaqqimiñ Cyrene-miñ nunami Libyam, sulii iglaat nunaaqqimiñ Rome-miñ, ¹¹ sulii Crete-tağmiut Arabia-ğmiutlu. Anjaruaguut Jew-ñupluta aasiñiñ mumiksuaguut Jew-ğuqsimaqhuta —iluqapta tusaagivut kanjisiplugillu tamatkua uqaqmata kamañtuatigun Agaayyutim iñiqtaigun.” ¹² Quviğutchallapiaqamiñ kanjisiñiqsiplugivutlu apiqsruqtautiniqsut avatmun, “Qanuutauva una?” ¹³ Iñuillaasiñiñ ilanjich mitautigiplugich ukpiqtuat uqaaqsiñiqsut, “Ukua imilillaapiaqsimaplutiñ piñiqsut.”

Peter-m Uqautriñha Iñuñnik Tavrani

¹⁴ Taatnaaqsiqmata Peter makittuq piqasiqhuni uqqiraqtiqatmiñik kiutyaaługich. Nipitusipluni nipliutiniğai, “Jew-ñuqatiptaa sulii iñuuniaqtuasii Jerusalem-mi, naalañniñlaksitña! Nalupqinaigługu uqautiuraallaglapsi taavruma suutautilañjanik. ¹⁵ Ukua imiliqsauñuñitichut isumañlapisun atakkii uvlaañusugaaqtuqsuli. ¹⁶ Taamna atuumaruq Joel-ñum sivuniksriqirim uqautigikkaña itna, ¹⁷ ‘Agaayyun uqaqtuq, itnaiñilugu itkisiruq aqulligñi uvluni, Uvaña siamitkisigiga Irrusigikkaga iluqaitñun iñuñnun, Iğñasi sulii panigikkasi sivuniksriqiaqsigisirut, nutaagikkasi qiniñquuraaliğutiñ sulii utuqqanaasi siññaqtuqtağutiñ; ¹⁸ aa, kuvviqigisigitka savaktitka anjitiñlu ağnatlu Irrusigikkamnik taipkunani uvluni aasii sivuniksriqiaqsilutiñ. ¹⁹ Qiniñiqtitkisigitka quviqnaqtuat qilañmi sulii atlayuağnaqtuat nunami, auglu ikniğlu sulii itchialaruq,

²⁰ siqñiqunniñ tanuġaaqsilugu unnuatun
unniñ tatqiq kaviqsaaguglugu auktun
sivuan kamanallapiaqhuni uvluan Atanguruam tikiumafiksraña.

²¹ Taipkunanasii kisupayaaq tuqluqpan Agaayyutmun
ilaan anniqsuġisigaa.’

Joel 2:28-31

²² “Israel-aagmiut, naalaġnisitchi uqałłamnun! Jesus Nazareth-miñ aņutauruq Agaayyutim tilikkaña. Agaayyutim savaagipkaġaa saņņiqaqhutiņ atlayuaġnaqhutiņlu qiñikkiqsuutinik. Qiñiġisi nalupqinaiqługu ilisimaplugich tamanna atakkii atuum-mipluni maani akunnapsitñi. Taavrumuuna ilisimapmigiksipsuuq Agaayyutmun tuyuġilha. ²³ Ilipsi aņalataksrirutigigiksi Jesus sumiuņuruanun tuqqutitlugu kikiaktuutipkaqlugu sannigutamun. Aglaan Agaayyutim pisuġimigunlu ilisimaliġmigunlu sivunniujanikkaña taatna. ²⁴ Aglaan Agaayyutim makititnamiuņ tuquġimñ pituiqługu iñuuliġmun. Jesus tuqqutiqikkumiñaitchuq atakkii ilaa nayuutiyumiñaitchuq iluviġmi tuquņaruapayaatitun. ²⁵ Taivruma David-ņum uqautiginiġaa itna, ‘Uvaņa qiñiġiga Atanguruq sivuqqamni ataramik.

Ilaa taliqpimniitluni
aasiñ tunġalguruņa ilaani ihuilliuqama.

²⁶ Taatnaqlugu uummatiga quviasuktuq, suli nipiqaqtuņa quviasuġimik.
Tuquġisigaluņġaġmaunniñ niġiugaġigiga nalupqinaiqługu,

²⁷ Agaayyuun, unitchumiñaitchiñ iñuusiga iluviġmun,
naagaqaa timaa savaktivich piunġiġniaqulugu.

²⁸ Urriqsuutriruasii uvamnun apqutmik iñuuniagviksramnik,
aasii quviasukkisiruņa atakkii nayuutipluņa ilipni.’

Psalms 16:8-11

²⁹ “Aniqatiut, uvaņa uqautiraksraġigipsi nalupqinaiqługu sivulliaptigun David-kun. Ilaa tuqupman iluviġaat, aasiñ ilisimagaat iluvġa marrumuņaaglaan uvlumun.

³⁰ Ilaa sivuniksriqirauruq suli kaņiqsimaplugu Agaayyutim akiqsruutigikkani iņmiñun, Agaayyutim nalupqinaiqsruutinikkaña David-ņum kiņuvianiñ ilaņat atanigūqtik-isiñiplugu iņmisun. ³¹ David-ņum qiñiġuuraaginiġaa qanuq Agaayyutim aņipkatqiliksraña anniqsuqti akiqsruutigikkana taamna Christ uqautigiplugu itnaqhuni, ‘Agaayyutim uninitchaa ilaa iluviġmun suli timaa piunġiņitchuq.’ ³² Taamna Jesus Agaayyutim aņitqiksitkaa iluviġmiñ, aasii uvagut ilisimaraurugut taavrumuuna. ³³ Agaayyutim ilaa taliqpiņmiñuktitkaa kamaņaqsiplugu suli qaitchiplugu Ipqitchuamik Irrusiġmiñik Aapami akiqsruutigikkaņatun aasiñ Jesus-ņum qaitchiplugu uvaptiknun. Tamanna akuqtuġikput pakma, taatnamik qiñiaqsigiksi tusaaplugulu savaaqsiptan uvaptigun.

³⁴ David iņmi timituummaġmi pakmuņaqsimaitkaluaqtuq, aglaan nipliġniqsuq,
‘Agaayyutim nipliutinigaa Ataniġa,
Aquvittin kamagiviksrauliptun,

³⁵ aquppiłłapni uumiksritin aņalataksrirutigigisigitka ilipnun.’

Psalms 110:1

³⁶ “Aasiñ Israel-aagmiupayaasii ilitchuġiraksraġigiksi nalupqinaiqługu, taamna Jesus kikiaktuutikkaqsi Agaayyutim inillakkaa atanigūqługu suli anniqsuutauplugulu.”

³⁷ Taapkua iñuich tusaakamitruņ Peter-m uqautigikkana ihuilliuġniqsut. Apiqsruġniġaat Peter-lu atlatlu uqiraqtit, “Aniqatiut, Qanuġisiñiqpisami?”

³⁸ Peter-m uqapsaagniġai, “Nunuuraliġusi mumigitchi killuqsautipsitñiñ. Suli atausriukattaagusi paptaaqtittitchi ukpiqsriruġuġusi atqagun Jesus Christ. Agaayyutimli natqutiyumagaasi killuqsautipsitñiñ, aasiñ ilaan aatchuġisigaasi Ipqitchuamik Irrusimik. ³⁹ Taamna Agaayyutim akiqsruutigikkana tuņaqaqtuq ilipsitñun qitunġap-sitñunlu iluqaitñunlu ittuanun uņasiksuami, iñuich iluqaisa Atanguruam Agaayyutipta tuqłuġai iņmiñun.” ⁴⁰ Peter uqaqtuq iñugiaktuanik atlanik uqaliġnik. Aasiñ ilaa naatchiqami itnaqluġich, “Annautillaksaġniagitchi ilipsitñik anasiñuqsautmiñ tikiñi-aqtuamiñ pigiitchuanun iñuņnun tuqqutchiruanun Jesus-mik.” ⁴¹ Iñugiaktuat ukpiqsriñiqsut uqaliġmik suli paptaaqtitlutin, iñuk 3,000-yuņnaq ilaliutiniqsuq ukpiqsriruanun

tamarrumani uvlumi. ⁴² Ilinich ilisaaqaaqsiñiqsut uqqiraqtiniñ, aasii piqasiqsuutiniqsut niğiqtatigiikhutiñ suli iniqsruqatigiikhutiñ.

Qanuq Ukpiqtuanjuruat Piqatigiñhat

⁴³ Uqqiraqtit iñiqtaqağniqsut iñugiaktuanik quviquaqtuanik savaanik, naagaunniñ iñupayaat ikpigiagutiniñaat Agaayyutim savaaqalħa uqqiraqtitigun. ⁴⁴ Iluqağmiñ ukpiqtuat atautchimiiyusiñiqsut suli piqatirrutiplutiñ suurağmikkun avatmun. ⁴⁵ Inuqsriuliqamiñ tunisiñiqsut nunautmiknik suli suuramiknik, aasiiñ autaaqlugich piññaaktaatiñ iluqaitñun inuqsriuqtuanun. ⁴⁶ Uvlutaugağipman ilinich katrağniqsut agaayyuvikpañmun. Nigirağağniqsut atautchimi kinunimikni, aasiiñ nigikamiñ quviasukhutiñ pisuillaqiaqhutiñlu. ⁴⁷ Ilinisa quyarağigaat Agaayyun, aasiiñ atlat iñuich nakuagağiach ukpiqsriupayaat. Suli uvlugağipman Atangum ilaniktuuqtinnigai iñuñnik ukpiqtuanjuruun tamatkuniña anniqsukkağmiñik.

3

Peter-m Iħuaqsiḡkaiħa Pisutlaiħaamik

¹ Iħaatniguuq Peter-lu John-lu utlautiniqsuk agaayyuvikpañmun, iñuich iniqsruğviat tikitmaħani. ² Agaayyuvikpañmi paaqağniqsuq taggisiliñmik Piññaqnaqtuamik. Tavraniguuq anjun una aquppirağniqsuq pisunğarjitchuaq aniñiğmiñaglaan. Uvlugağipman iħamiñun tavranautikağağniqsuq taavrumuña paamun iniqsruğviksrağmiñun maniuranik iñuñniñ isiqtuaniñ agaayyuvikpañmun. ³ Peter-m lu John-ñumlu apqusaqmakni isiaqsiḡlutik agaayyuvikpañmun inigñiğik aatchullaliksrağmigun maniñmik. ⁴ Taapkuak kinjaqamitku iriğruiñaaqlugu Peter-m nipliutiniğaa, “Qiñiqtiguk!” ⁵ Taavruma iñuum qinñiaqsiñiğik niğiukhuni aatchuusiaksrağmiñik ilinikñiñ. ⁶ Peter-m nipliutiniğaa, “Maniitchuña suuramikunniñ aglaan aachuğniagağikpiñ pigikkamnik, atqagun Jesus Christ Nazareth-mium pisuqugikpiñ.” ⁷ Peter-m tigukamiñ taliqpiagun makitquplugu, taimmañnaq anutiqniam niñi sayaniktigñiqsuk. ⁸ Nutiñniqsuq qikaqtiqhuniasiiñ pisuaqsiḡluni. Iħaan isiqatiginiğik Peter-lu John-lu agaayyuvikpañmun pisukhuni misigaqsimmağmi quyyasimmaan Agaayyun. ⁹ Iñuich tavrani qinñiğniğaat pisuklugu quyammağmi Agaayyutmik. ¹⁰ Iñupayaat iħisağiniğaat injularauplugu aquppisuuruaq agaayyuvikpaum paanani taggisiliñmi Piññaqnaqtuamik. Iluqağmiñ quviğutçhallapiagağniqsut taavrumuuna atuumaruakun taavrumuña anjutmun.

Peter-m Quliaqtualħa Agaayyuvikpañmi

¹¹ Iñuitguuq qinñiqamitruñ pisutlasipkakkauruam saqunaurapayaanğak Peter-m lu John-ñumlu aupañħautiginiğaat, aasiiñ qinñiğiaqlugich katimmaviñmun taggisilikun Solomon. ¹² Peter-m qanuğviiqsuat qinñiqamigich nipliutiniğai, “Israel-aagağmiut, qanuğmi taamna quviğutçhautigivisiñ qinñiqpaaqsiḡlutaasiiñ? Uvaguk pisutlasipkañitkikpuk manna anjun sañniptikkun naagaqaa ukpiqsriḡħaptikkun. ¹³ Aglaan Agaayyutaata sivullipta Abraham-ñumlu Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu iħuaqsiḡkağaa manna anjun Jesus-kun, aasiiñ taavrumuuna iħaan kamañatitkaa iğñiñi Jesus. Ilipsi qaitkiksi Jesus anğalatinun pigiitchuanun suksraaqługu sivuğaani Pilate-ñum sivunniutianikmañunniñ patchisağukługu. ¹⁴ Iħaa iluqnauqsimaruaq Agaayyutmun nalaunñaruagłu naagasuli ayakkiksi, iniqsruqlugu Pilate pituiğitquplugu iñuaqtuqtimik. ¹⁵ Taatnaħapsigun tuqutkiksi taamna qaitchiruaq iñuuħiğmik aglaan Agaayyutim anitqiksitaña tuqunaruaniñ. Uvagut iħisimarriqsimmaagağikput taamna. ¹⁶ Turviqaqhuni atqanik Jesus-ñum manna pisutlaiħaaq qinñikkaqsi iħisimakkaqsiħu mamititkauruq. Taamna anjun ukpiqsriñiqsuq Jesus-ñum atqanik, taatnaqlugu iħuaqsikkauruq sivuqqapsitñi.

¹⁷ “Aniqatiumaan, iħisimagaluagağmigiga una, ilipsiħu sivulliuqtituummapsiħu qaitkiksi Jesus sumiñjuruunun aglaan nalugiksi suvaata taatnatun irrutriħiqsi Jesus-mik. ¹⁸ Agaayyutim inilğan uqağikkaña iluqaisigun sivuniksriqirimigun aqisruutauruaq anniqsuqti nagliksaaqtuksrauniplugu, aasiiñ iħaan taatnaqtitkaa. ¹⁹ Aasiiñ mumigitchi

suli saallusi Agaayyutmun, ilaanli piigumagai killuqsautigikkasi. ²⁰ Taatnagupsi Atangum sayyaagiksipkağisigaasi irrutchipsigun. Taivrumani ilaan tuyugitlayumagaa Jesus annautriksraqtağianikkani ilipsitñun. ²¹ Taamna Jesus qilañmi ittukrsauruq taivruma uvlumun supayaat nutaagulikrsaratnunaaglaan, Agaayyutim ipqitchuat sivuniksriqiraiñ uqautigipmatun inilğaan. ²² Moses-ñum nipliutiginiğaa, ‘Agaayyutim Atanipsi tuyuqağisigaasi sivuniksriqirimik, atriługu tuyuqałı uvamnik; taimña itkisuruq iñupsitñiñ. Ilipsi naalağniraksrağigiksi supayaamik uqautikpasi. ²³ Kiñapayaaq naalağniñitkumi sivuniksriqirim nipliutigikkañanik ilauyumiñaitchuq Agaayyutim iñuiñi suli piyaqqukkağisipluni.’ ²⁴ Iluqağmiñ atlat sivuniksriqirit Samuel-miñaglaan uqaqsritkaumaruat uqautigigaich makua nayukkavut uvlut. ²⁵ Atuumaruq uglupak atuumaruq pisigiplusi, ilipsi kinuviağikkañasi Abraham-ñum. Agaayyutim akiqsruğaa qitunganik, suli sivuniksriqirit uqautigaatigut taavrumiña akiqsruutmik, itna, Uvaña piliutiqağisigitka iluqaisa iñuich nunami kinuviağikkaptigun. ²⁶ Taatnaqlugu Agaayyutim añitqiksitmauñ savaktini Jesus tuyugigaa ilipsitñun sivulliuplugu ikayuğukhusi mumigusilu pigiiliqiliğikkapsitñiñ.”

4

Peter-mlu John-ñumlu Apiqsruqtukkaulhak Uqaqsittaagvinmi

¹ Peter-lu John-lu uqautrisugaaqtitlugik iñuñnik agaayuliqsit suli qaunaksria agaayyuvikpaum piqasiqhutiñ Sadducee-ñuruanik tikiññiqsut. ² Ilinisa iñuaginiñniğaiç uqçiraqtik ilisautripmaknik Jesus añitqinñiplugu tuquñaruaniñ, taamnaasiñ ilitchuqutaupluni tuquruat añitqikkisiñhatnun. ³ Tigupkağniğaiç isiqtaupkaqlugik isiqsivini unnuapak unnuaguqhunikii. ⁴ Aglaan iñugiaktuat tusaaruat uqautaaknik ukpiqsriñiqsut, iñugiaktiilaaliyuñnat 5,000-mik añutilhiñat. ⁵ Uvlutqikman Jew-ñuruat sivulliuqtinillu sivulliuqtigruatlu aglaliqiritlu katiniqsut Jerusalem-mi. ⁶ Annas-tuuq qaukhat agaayuliqsit itmiñiqsuq suli Caiaphas-lu John-lu Alexander-lu piqasiqhutiñ atlanik ittuanik qaukñum agaayuliqsim ilaiñiñ. ⁷ Taapkua Peter-lu John-lu itqutipkaqamisigik apiqsruqtaaqsiñiğaiç, “Qanuqlugu iñuqaqsiqapitku taamna añun? Qanutchimik saññiqaqpisik? Kia atqagun taamna pivitku?” ⁸ Peter-m añalatiqaqhuni Ipqitchuamik Irrutchimik kiuniğai, “Sivulliuqtaurusii sivulliuqtigruañuplusi, ⁹ Suvaataai tamarrumani uvlumi uqaqsittaagutikkauviñuk ikayuñiñaptigun taavrumiña pisutlaiñamik iñuqaqsiqkakkaptiknik? ¹⁰ Iluqasi suli Israel-aagmiupayaat ilisimaraksrağigiksi una, Saññiqaqtuq atigikkañagun Jesus Christ Nazareth-mium kikiaktuutikkaqsi aasiñ Agaayyutim añitqiksitlugu tuquñaruaniñ. Taatnaqlugu taamna añun qikaqtuq iñuqaqsiqkkaupluni sivuqqapsitñi. ¹¹ Taamna Jesus taimña Agaayyutim uqałhiñ uqautigikkañat itna, ‘Uyağak tuppirt ayakkañat,

taamna uyağak piitçuillapiagaqtuq tuppirauni.’

Psalms 118:22

¹² Aasiñ Agaayyun atchiiruq atautchiñiñamik iluqaani nunami taavrumuuna atikun anniqsugumiñaqsipluta. Taamna anniqsuqti Jesus Christ kisimi ittuq.”

¹³ Tarra uqaqsittaatitçirit quviğutçañniqsut qiniqamisigik Peter-mlu John-ñumlu taluqsrautaisilaañakniğlu ilisaqsimaaisilaañakniğlu. Iñisimagaich piqataulhak Jesus-mi. ¹⁴ Aasiñ qiniğniğaat añun iñuqaqsiqkauruq qikaqataulha Peter-milu John-milu. Taatnaqhutiñ niplilguiñniqsut akikrağlugik. ¹⁵ Taatnaqqaqhutiñ anillaquniğaiç uqaqsittaagvinmiñ, aasiñ anipmaknik sivunniqtaullakhutiñ itna: ¹⁶ “Qanuğlugik atanniğisivisigik ukuak añutik? Jerusalem-miupayaat ilitçuğianiñniğaat atlayuag-naqtuq iñuqaqsiqkaiñiq atuumakkaña taapkuñnuuna, aasiñ naagaagumiñaitkikput. ¹⁷ Aglaan siamitquñitlugu marrumani tusaayugaaq iñuñnun, taatnaguta aniqsraaq-tuğlavut uqatqiquñitlugik kimununniiñ taavrumuuna Jesus-kun.” ¹⁸ Taatnailiplugu sivunnianikamiñ iñiqtiğniğaiç quliaqtuqñitlugik Jesus-kun iñuñnun sumiunniiñ naagaqaa itqautitqiquñitlugich taavruma atqanik. ¹⁹ Aglaan Peter-mlu John-ñumlu kiuniğaiç, “Nalliqsi tupiginağayaqpisigu? Ilipsi naagaqaa Agaayyun? Nalliak

nakuagitlukpaun ilaan? Sivunniqsuun taamna! ²⁰ Uqautiginaigumiñaitkikpuk sua qinikkaqpuq tusaakkaqpuglu.” ²¹ Aniqsraaqutqianikamisigik aasiin pilitlugik agvisiksraitlutin anasiñjuqsalguiññaich. Iqsigiplugittuuq inuich atakkii inupayaat kamaksrillapiaqhutin Agaayyutmik tamarrumuuna atuumaaniktuakun pisutlai lamun. ²² Taamnaguuq anun quviqnaqtuakun ihuaqsiqkakkauruaq malgukipiaguaniksimaruuaq.

Ukpiqsriruat Iniqsruutrit hat Taluqsrautaiñgmik

²³ Taapkuagguuq Peter-lu John-lu anipkapqauraqmatik utigniqsuk ukpiqtuanuru-aqatiumiknun uqautiplugich qanuq qaukliata agaayuliqsit suli sivulliuqtigruat sivunniulhatnik. ²⁴ Ilinisa tusaakamitruun agaayuqatiqagniqsut itnaqhutin, “Kamanaqtuatiin atanguruaq, iniqsruatiin iluqaanik qilangmilu nunamilu tagiumilu. ²⁵ Aasiin ilvich uqaqtuatin Ipqitchuakun Irrutchikun sivulliaqput David savaktigikkan uqaqman itna, ‘Suvaata Jew-nunjitchuat qinnakpat?

Suvaata inuich sivunniuqpat imailaanik?

²⁶ Umialgi nunaaqqipayaani sivulliuqtillu paqnanigaich anuyautnatin akilliliguqlugu Agaayyutauruaq ilaan anniqsuqtiksriukkanalu.” *Psalm 2:1-2*

²⁷ Ilumun marrumani nunaaqqimi Herod-lu Pontius Pilate-lu piqasiqhutik Jew-nunjitchuanik suli inuiñik Israel katimaniqsut. Sivunniutiginiqaat akiknaqlugu Jesus savaktin ipqitchuaq anniqsuutiksriukkan. ²⁸ Katinniqsut savañniagukhutin sumpayaanik sivunniutigikkan kamanaqtuakun isumahipkun inilgaan atuumaruksrauruaq.

²⁹ Aasiin pakma, Ataniiq, itqaqlugich Jew-nuruat qullinich qanuqhutin aniqsraaqtumatigut. Savaktigikkaqpich, uqaqtitigut uqatignik taluqsrautaiğuta. ³⁰ Ikayuqtigut ihuaqsitlasilugich nanittuat suli savaktitigut atlayuagnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu atanniutaagun ipqitluni savaktigikkapkun Jesus.” ³¹ Agaayuanikmata taamna ini katimavigikkañat aulaniqsuq. Tavraami anjalatiliqhutin Ipqitchuamik Irrutchimik aullaqhutin uqaqsiñiqsut Agaayyutim uqatiniñik taluqsrautaiqhutin.

Atunim Pigigaich

³² Uvvaguuq ukpiqsripayaqtuat atausinjuutritlutin atipiagniqsut irrutchimikkun. Nalliatunniin iglignigiqlugu inmi suurani aglaan atunim atuñniqaat suurağikkaqtin.

³³ Uqqiraqtit kamanaqtuakun sanñkun ilisimarauniqsut anitqilhagun atanguruam Jesus suli Agaayyutim ikayuqpañnigai iluqaisa. ³⁴ Taapkunani ukpiqsriruani piiñniqsuq inuqsraqtuamik. Sua inuqnaqsipman ilaqa tunisiraqtuq nunaviñgmik naagaqaa tupiğmiñik, tunisianikamiasiiñ tavrurautirağniğaa akuqtuani tuniağmiñniñ ³⁵ aatchuutigiqlugu uqqiraqtinun. Taapkua-aasiin autaağniğaat taamna manik inuqsriupayaqtuanun. ³⁶ Ukpiqsriruamik inuqagniqsuq Joseph-mik, Levi-tkuayaanupluni inuguqtuq Cyprus-mi, taavrumiña uqqiraqtit taiguutiqaqkañat Barnabas-mik (mumiutiqaqtuamik pitchuksaaqtimik). ³⁷ Ilaaptuuq tuniripmiñniqsuq nunautmiñik qaitluguasiiñ akuqtuani uqqiraqtinun.

5

Ananias-lu Sapphira-lu

¹ Tavraniquuq inuqagmiñniqsuq nuliağinñik atiqaqtuani Ananias-miglu Sapphira-miglu. Taapkuak inñuk tuniriñniqsuk nunautmiknik iluqatik pigikkağmiknik.

² Akuqtuağmik ilananik tugvaiñniqsuq añaataaasiin ilisimaplugu anigaa. Aglaan sippaqa qaitkaa uqqiraqtinun. ³ Peter-m nipliutiniğaa, “Suvaata tuunğagmun anjalatitpich? Suvaata sagluqsruutiviun Ipqitchuaq Irrusriq iriqqakun tugvaqsiplutin ilananik nunautvich akian? ⁴ Tunigaluaqnagu nuna pigikkan aasiin kinuagun tuniñhan akuqtuağikkan pigigiñ. Sum taatna isummiqpatin? Sagluqsruutritchutin inuñnik aglaan Agaayyutmik.” ⁵ Ananias-nun tusaapqauraqamigich Peter-m uqagikkañi puuktigniqsuq tuqupluni. Tusaapayaqtuat taavrumiña taluqsratçañniqsut.

⁶ Nukatpiat nimiqsruqtuallakamitruun timaa annisiplugu iluviğiağniğaat. ⁷ Uvvaasiin pinasut sassağniğich kinuatigun añaat aggiğniqsuq sutilaanjanik nalupluni.

⁸ Peter-m apiqsruġniġaa, “Uqautinġa, iliptik tunivitku nunautrik taatnatunaglaan?” Aġnam kiuniġaa, “Ii, tavra taatnatunaglaan ittuq.” ⁹ Peter-mli piñiġaa, “Suvaata uuktuagñiqpitku Agaayyutim Irrusia? Atanġi, taapkua iluviqsiruat ilaqatipnik qakma aullautigisipmigaatin taatnatun.” ¹⁰ Tavrauvaa puuktigniġsuq Peter-m sivuġaanun tuquliqhuni. Nukatpiat isiqamin qiniġluġu tuquruuq aullautiniġaat iluvigiaqġuġu sanigaaunun anjutaata. ¹¹ Tavra ukpiqtuanjuruat suli iñupayaat tusaaruat taavrumiġa taluqsratchanjnisut atqunaq.

Quvinqaqtuat Atlayuagñaqtuatlu

¹² Uqqiraqtit savaaqagñiqsut iñugiaktuanik atlayuagñaqtuanik suli quvinqaqtuanik akunġatni iñuich. Iluqatin ukpiqsiruat atausiñġuġniġsut katimmavianun Solomon-ġum. ¹³ Ukpiqtuanjnitġhuat ilaliqsuaqsiniġaich taluġipluġich aglaan ilinġisa uqautigillautagaluqġuġich. ¹⁴ Aglaan iñugiaktuat anjutitlu aġnatlu ukpiqsriġisuat Ataniġmik Jesus-mik, taatnaqġuġu ukpiqtuat iñugiaksitnullapiagñiqsut. ¹⁵ Iñuich illiuqaiġaqsiniġsut atniġñaqtuanik tumitġhaanun siñigvinun naagaqaa ikivġaanun niġi-ugipluġu qakugun Peter tamaunnaaqpan taġġananun mamitinnasugalutinġ. ¹⁶ Suli nunaqqiñiñ avataaniñ Jerusalem iñugiaktuat iñuich tikiutriñiqsut atniġñaqtuanik suli ihuilliutittanġitnik irrusiġuich. Taatnaiġipluġu iluqatin iħaqsikkaunġisut.

Uqqiraqtit Nagliksaaqsuħhat

¹⁷ Taamna atuumaanġkman qaukħiat quliaqtuaqtit piqasiqhutinġ malġuaqtaiñik Sadducee-ġuruanġ qinnallapiagñiqsut uqqiraqtitigun. Sivunniugñiqsut qanuq anjaliksraġatigun. ¹⁸ Ilinġisa tiguniġaich uqqiraqtit aasii inillaktitluġich isiqsivġmun. ¹⁹ Aglaan tamarrumani unnuami isaġulġan Agaayyutim anmaġniġai isiqsivium paanġ aasii annisipluġich, itnaqhuni, ²⁰ “Agaayyuvikpaġmugusi uqagġaġitġhi iñuġnun nutaakun iñuuniaħikun tumigiġluġu Jesus.” ²¹ Taamna tusaapqauraqamitruġ agaayyuvikpaġmukħutinġ qauġjuraaqman tavraniasiñ ilisautriaqsiplutinġ. Qaukħiat agaayuliġsit piqatiniġu katinniġaich uqasittaaqtitġhirit suli iluqaisa Jew-ġuruat sivulliuqtigruanġich. Tuyuqagñiqsut isiqsivġmun uqqiraqtit tavrūautitqupluġich. ²² Uvvaasiiñ qaunaksrit tikitmata isiqsivġmun paqinġiñniġaich tavrani uqqiraqtit. Aasiiñ utiqħutinġ taamuġa katimaruanun uqautiniġaich, ²³ “Isiqsivġmun tikitħapta kiluusaqaghuni suli qaunaksrit paani qaunaksrigaluagñiqsut. Aglaan paat anmaqaptigik paqitġhinġitħuġut iñuġmik iluani.” ²⁴ Agaayyuvikpaum qaunaksraġata qaukħata suli qaukħinġisa agaayuliġsit tusaakamitruġ taamna isumatuyaagaqsiniġisut sutilaaksraġagun. ²⁵ Taatnaqtitluġich iñuk isiqhuni, “Atanġi, isiqħasi amma agaayyuvikpaġmi ilisautritut iñuġnik” itnaqtigniġai. ²⁶ Agaayyuvikpaum qaunaksrit piqasiqhuni qaukħiġmiknik taamuġaġniġsuq tavrūautityaqġuġich uqqiraqtit. Aglaan anjallaġluutaiqhutinġ nuyuaġipluġu iñuġnun miġuqtuaqsiiħksraqtinġ uyaġanġik.

²⁷ Ilinġisa uqqiraqtit tavrūautikamisigik sivuġaatnun uqasittaaqtitġhirit, qaukħata agaayuliġsit apiqsruqtaaqsiñiġai, ²⁸ “Qanusigalġitpisi?” itnaqhuni, “Uvagut aniqsraaqtuutigaluaqkaqput ilisautritquġitħusi taavrumuuna Jesus-kun, aglaan pakma Jerusalem-miupayaat ilisauttutri ilisimagaat suli ilinġisa patchisiġuqhuta tuqulħanun Jesus-ġum!” ²⁹ Peter-m atlatlu uqqiraqtitlu kiuniġaich, “Tupiksriġuni Agaayyutmik sivulliuruq tupiksriġimiñ iñuġnik. ³⁰ Ilipsi Jesus kikiaktuutikkaqsi sannġutamun aglaan Agaayyutaata sivullipta anġitqiksitaġa tuqunaruaniñ ³¹ kamaġviksraġananun atanġuqġuġu anniqsuutigūqġuġu. Taavrumuuna Jesus-kun Israel-aagmiut mumikkumiñaqsipluġich natqigutikkaunġisut killuqsautmikniñ. ³² Uvagut ilisimarriqsimmaagikput piqasiqhuta Ipqitħuamġk Irrutħimġk Agaayyutim qaisaġikkaġa tamatkunuġa tupiksriġuanġk ilaanġk.”

³³ Jew-ġuruat uqasittaaqtitġhirit tusaakamitruġ taamna uumitħallapiagñiqsut, suli tuqutħisuliġniġisut uqqiraqtinġk. ³⁴ Uqasittaaqtitġhirit ilaġata Pharisee-ġuruuq makinniġsuq uqallagukħuni, atiqaqtuuq ġamaliel-mik suli kamagikkaupluni ilisautrauruuq malġutaksramġknik. Makitnami tiliñiġai uqqiraqtit anillaqupluġich.

³⁵ “Israel-aagmiunuruasii!” itnaqtignihsuq atanignun, “Aniyagilugu qanuq aŋalatchiŋaksraqsi taapkuniŋa aŋutinik. ³⁶ Aipaaniguuq iñuqaŋnihsuq atiliŋmik Theudas-mik kamanagaŋsugaluni iliruamik. Iñunnaŋnihsuq sisamanik kavluutinik iñugiaktigiruanik. Aglaan tuqutaupman iluqaŋmiŋ maliguaqtai siaminnihsut taatnaqŋuasiin suŋaiqhuni. ³⁷ Aquagunsuli Judas itmiñihsuq Galilee-miñ tamarrumani kisitchikamiŋ iñupayaanik nunami. Ilaaptuuq iñunnakhuni iñugiaktuanik iñmiñun naagatarra tuqutaupman iluqaŋmiŋ maliguaqtai siaminnihsut. ³⁸ Pakmaasiin algaqsrullaglapi itniililugu, Aullaglich ukua iñuich. Iŋaksianagich. Tamanna sivunniugutaatlu savaaŋatlu iñukmiqnisaukpan atlatitun piungigisiruq, ³⁹ aglaan agaayyutmiqnisaukpan akiiliyumiñaiŋiaŋisi. Inniaqtusi nuyuaŋnami akilililugutisaŋupsi Agaayyutmi.” Taatnaiŋiplugu Gamaliel-ŋum algaqsrugniŋai. ⁴⁰ Atangich akuqtugniŋaat algaqsruta aulaiŋaŋuŋutiŋ kamakkutiqaŋukŋugukii. Uqqiraqtit isiqtitqinŋiŋaich kiŋumun aasiin ipiŋaqtuqtitlugich. Aniqsraaqtugniŋaich uqatqiquŋitlugich taavrumuuna Jesus-kun, aasiin anipkaŋugich. ⁴¹ Uqqiraqtit aullaŋnihsut uqaqsittaqtitchiriniñ. Iliŋich quviasuktut atakkii Agaayyutmun piksraaŋtaagiŋplutiŋ nagliksautigihiksraŋaŋun Jesus. ⁴² Uvluŋaŋipman agaayyuvikpaŋmi iñuich tupiŋitniŋiŋ ilisauttutigituiŋaŋniŋaat quliaqtuagiŋplugu Jesus akiqsrutaupluni annihsuqtauruuq, Jew-ŋuruat niŋiugikkaŋat.

6

Tallimat Malguk Ikayuqtiksraqtat

¹ Taipkunani uvluni ukpiqtuat iñugiaksipmata Greek-ŋuraaqtuat suli Hebrew-ŋuraaqtuat uqaallatinihsut. Tamatkua Greek-ŋuraaqtuat nipliŋnihsut uilgaŋnaatiŋ miñitchuuniŋplugich uvluŋaŋipman autaaqmata iñuuniutiksranik. ² Taatnaqhutiŋ qulit malguuŋplutiŋ uqqiraqtit ukpiqtuapayaat katitquniŋaich nipliŋhutiŋ, “Nalaunnaŋitchuq quliaqtuanaŋiŋupta piqusiŋguta aŋalatchiñiaŋiŋkun autaaŋiksraŋanik. ³ Taatnaŋusi, aniqatiut, piksraŋitchi tallimat malguŋnik aŋutinik akunnapsitniñ, iñuŋnik aŋalatiqaqtuanik Iŋqitchuamik Irrutchimik puqikhutiŋlu. Aŋalatchipkaŋniŋaŋivut autaaŋiksraŋanik. ⁴ Uvaguŋ iŋiqsruqtuiŋaŋisiruŋut suli quliaqtuagtuiŋaŋguta.” ⁵ Taapkua sivunniugutaat quyaqnaŋnihsuq iluqaitni katiruani, aasiin nalunaiqsiñihsut Stephen-mik ukpiqsrilŋapiaqtuamik aŋalatiqaqhuni Iŋqitchuamik Irrutchimik. Iŋaksraŋugu Philip, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, suli Nicolaus-mik Antioch-miñ mumikhuni Jew-ŋuqsimaruamik. ⁶ Taapkua katimaruat tikiutiniŋaich piksraaŋtaatiŋ uqqiraqtinun aasii iliŋisa iŋiqsruutiŋplugich iliplugillu argatiŋ iliŋitñun. ⁷ Tavra Agaayyutim uqalŋa siaminnihsuq. Ukpiqtuat Jerusalem-mi iñugiaksitmuktuŋnihsut suli iñugiaktuat agaayulihsit ukpiqsrilŋiqmiŋplutiŋ.

Stephen Tigukkaulha

⁸ Stephen, iñuaqutaagun suli saŋŋiaŋun Agaayyutim, savatlasinihsuq quviqnaqtuanik suli atlayuaŋnaqtuanik akunŋatni iñuich. ⁹ Iñuqaŋnihsuŋguuq ittuanik Jew-ŋuruanik Cyrenia-miñ Alexandria-miñlu sulipsuuq Cilicia-miñ Asia-miñlu. Tamatkua taggisiqaqhutiŋ Pituikkauruanik uqaallatiaqsiñiŋaat Stephen. ¹⁰ Aglaan Iŋqitchuam Irrutchim puqiutiqaqtinniŋaa. Tavraasiin nipliŋman qapiqtalguiñniŋaat. ¹¹ Taatnaqhutiŋ tamatkua piyuaqtit akilinihsut aŋutinik sagluuqtuauŋplugich, “Tusaagikput uqaqman akikŋaŋuŋu maligutaksraq Moses aglagikkaŋa suli akikŋaŋuŋu Agaayyun.” ¹² Tamatkua taatnaŋigmikkun aŋalanniŋaich sivulliuŋtiŋruat suli aglaliqirit. Kiisaimma Stephen tiguniŋpaat sivuŋaŋiutiŋkaŋuŋu Jew-ŋuruat uqaqsittaqtitchiriniŋitñun. ¹³ Aasii ilaŋitniŋ aŋutinik itqutriŋplutiŋ sagluuqtuauŋtuksranik ilaagun. Taapkua nipliŋaŋsiŋplutiŋ itna, “Una aŋun ataramik uqaqtuq akikŋaŋuŋu uvaguŋ ipqitchuagiŋkaŋput agaayyuvikpak suli akikŋaŋuŋu maligutaksraŋa Moses-ŋum. ¹⁴ Aasiisuli tusaagikput nipliŋman Jesus-mun Nazareth-miumun siqumitqaagluŋu agaayyuvikpak simmiŋisiŋiŋplugich atuqtaksrat tamatkua ivrumakŋa

Moses-miñ tunjavigikkavut.”¹⁵ Iñupayaarguuq aquppiruat uqaqsittaagvijnmi qiniqpaaqsiñigaat irigruiñaaqługu Stephen, tautukługuasiiñ kiiñaña iliruaq kiiñanatan isağulğum.

7

Stephen Uqaaqtullatha

¹ Qauklium agaayuliqsim apiqsruğniğaa Stephen, “Tamanna ilumutuuva ukua nipliahat?”² Stephen kiuniğaa, “Aniqatiut suli Aapaanuruasii, naalağniłlaksinğa! Agaayyun kamanaqtuaq sagvigñiqsuaq sivulliptiknun Abraham-mun iñuuniagugaaqtitlugu Mesopotamia-mi sivuani aullañiksrañan Haran-mi itchaqtuqhuni.³ Nipliutiplugich itna, ‘Uniglugu nunan suli ilatin aullağiñ nunamun tikirvigitqukkamnun ilipnun.’⁴ Taatnaqhuni nunanatanñ Chaldea-ğmiut aullağniqsuq Haran-mun iñuuniagiaqhuni. Aasii kinuagun Abraham-ğum aapaña tuquanikman tavrani Agaayyutim nuutinnigaa marrumuña nunamun nayukkaptiknun pakma.⁵ Taatnaqtihani tamaani Agaayyutim qaitchiñitkaluağniğaa Abraham inmaktillugu ilaanun tamanna nuna. Aglaan akiqsruğniğaa qaitchigisiñiplugu pigiliutilugulu ilaanun suli kinuvianiñun, naagaunniñ Abraham qitungiunğa. ⁶ Agaayyutim nipliutiniğaa itna, ‘Kinuviağikkatin iñuuniagisirut iglaañulutiñ atlami nunami. Sumiunuruat nunurilugich savaktitaulutiñ suli sisamani kavluutini ukiuni iluaqqtitchiunilłutiñ. ⁷ Aglaan anasiñnuqsagisigitka taapku savaktağruqaqtuat iñugikkamnik. Kinuagun tamarruma ilinich utiğutiñ taivrurmakña agaayumaagvigliaqsilunğa marrumani nunami.’ Taatna Agaayyutim uqautiniğaa.⁸ Agaayyutim akiqsruutikamiun Abraham tiliñigaa nalunaitñutchiquplugich anutiñ. Taatnaqami qiniqtitkaa tupiksriskhuni Agaayyutim akiqsruutaiñik ilaanun. Tavra Isaac anipman Abraham-ğum nalunaitñutchiqmiñigaa tallimat pinayuatigun uvlut. Isaac-ğum nalunaitñutchiqmiñigaa Jacob, ilaanli piñigai qulit malğuk sivulliaut.

⁹ “Aglaan taapku sivulliağtuqtuat killuğiniğaat nukatchiaqtiñ Joseph tunipluguasii savaktauviksrañanun Egypt-mi. Aglaan Agaayyutim nayuğniğaa¹⁰ ikayuqlugu ihuilliuğvijnmiunniñ itman. Agaayyutim nakuagiliutipkağaa puqiisiqlugulu. Taatnaqhuni Pharaoh-m umialğum Egypt-mi analatiguğniğaa Joseph iluqaanun Egypt-mun suli inmi tupiğmiñun. ¹¹ Kinuagun nigisunğaqsiniqsuq Egypt-mi Canaan-milų, taatna sivulliaut nigisuksiuliqhutiñ. ¹² Aasiñ Jacob tusaakami niqiksraqaqniplugu Egypt-mi ilaan sivulliaut tuyuğiqqağniğai tasamuña. ¹³ Iñanatan tasamuñalgitmata Joseph ilitchuğipkağniqsuq inmiñik aniqatiumiñun, aasiñ Pharaoh-m ilitchuğiniğai Joseph-ğum ilai. ¹⁴ Joseph-ğum aapani Jacob aiyugağniğaa Egypt-muquplugu qitungaqtuummaan. Taapkuaguuq iñugiaktiginiqsut pinasukipiaq akimiamik. ¹⁵ Tavra Jacob-ğum qitungani nuurrutiniğai Egypt-mun, tavraniasiñ ilaalu sivulliautlu tuquplutiñ. ¹⁶ Ilinisa timinich iluviğiaqtağniğai Shechem-mun taivruruña Abraham-ğum tauqsiağimakkanun iluviğviksrauplugu inmiknun Hamor-m kinuvianiñiñ.

¹⁷ “Tamauna Agaayyutim akiqsruutaa Abraham-mun atuumaasipman, kinuviani iñugikkapta tavrani Egypt-mi iñugiaksiłlapiagñiqsut. ¹⁸ Umiallitqinñiqsut atlamik tavrani naluruamik Joseph-mik. ¹⁹ Taavruma umialğum kinniaqsiniğai iñuvut suli nagliksaaqtitlugich sivulliaut, nunuriplugitunniñ ititqataqtitlugich aniqqamiurat tuquviksrañatnun. ²⁰ Taatnañhatniguuq Moses aniñiqsuq qiniyunaqhuni, aasiñ anayuaqakkiñ qaunagiplugu pinasuni tatqini. ²¹ Iriqsimalguiqlugu kinuğani anipkağniğaat. Taatna Pharaoh-m panian tiguaqlugu iğniğmisun pamiqsagñigaa. ²² Ilaa ilisaaqagñiqsuq iluqaagun Egypt-miut isumatuutaatigun, kamaqaqsiplugu uqaligmiñi savaamiñilų.

²³ “Aasiñ malğukipiamik ukiunikkami Moses sivunniğniqsuq takuqattaagukługich Israel-aagmiuqatiuni. ²⁴ Tikitqammiqhuniłų Egypt-miu anallağlipman inanatan tamatkua taatnaqhuni ikayuğiağniğaa payyaksaqtuq. Ikayuisağniqhuni tuqunniğaa taamna Egypt-miu. ²⁵ Isumapluni aniqatiumiñun kaniqsimanasukniaqlugu Agaayyutmun atuliksrañanun annautriñiksrañanun iñunmiñik. Aglaan taapku kaniqsimaninñigaat.

²⁶ Uvlutqikman qñilgiññiqsuq Israel-aagmiuñnik anuyaktaunñnik. Ilaan ihuaqsipkağni-agaqsiñigik itnaqlugik, ‘Ukuqtiik, aniqatigiiksutik! Qanuqhusik iliptiknun piyuutivisik?’

²⁷ Aglaan ilaqataaknik piyuutiruak piñunigaa Moses itnaqlugu, ‘Kisuunasugivichuvva? Anjalatchiñiaqpich atanniqsuiñiaqhutinlu uvaptiknik? ²⁸ Tuqutchuaqsilgitpiña taivrumatun Egypt-miutun tuqqtaptun ikpaksraq?’ ²⁹ Moses-ñum tusaakamiuñ taamna qimañniqsuq Egypt-miñ iñuuniagaqsipluniasii Midia-ğmiut nunañatni. Taapkunani malğunñnik igñiqagñiqsuq.

³⁰ “Malğukipiami ukiuñanikman isağulgum sagviutiniğaa Moses ikualaraukun uqpikun iñuilaami qaniñani igğian Sinai-m. ³¹ Moses-ñum qñiqamiuñ atlayuağıplugu utlañniğaa taamna uqpik qñimmağiksaaguklugu. Tavraasiñ tusaaniğaa Agaayyutim uqautigikkaña, ³² ‘Uvaña sivulliaqpich Abraham-ñum Isaac-ñumlu Jacob-ñumlu Agaayyutaat.’ Moses tataavraullañniqsuq qñiğniangiqługuunniñ. ³³ Agaayyutim nipliutiniğaa, ‘Aluğutikkiñ mattakkik, taamna qikağviiñ Agaayyutim nunagigaa. ³⁴ Iłumun qñiğniğiga pigiilipluni nagliksaaqtitaulhat iñuñma Egypt-miittuat tusaaplugich mingıqtulhat, atqaqtuñasiiñ ikayuğiağlugich. Pakma maunagağiñ, tuyuğigisigikiñ Egypt-mun.’

³⁵ “Taamna taimña Moses Israel-aagmiuqataiñ ayakkañat itnaqlugu, ‘Kia uvaptiknun sivulliuqtigıuqpatin atanniqsuitquplutin uvaptiknik?’ taimñauruq Agaayyutim tuyuğikkaña ilinıtñun sivulliuqtaulugu anniqsuityaquplugulu, ikayuqlugu isağulikon qñikkaña ikualaruami uqpiñmi. ³⁶ Moses-ñum annisiniğai Egypt-miñ. Iñiqtaqaqniqsuq quvıqnaqtuanik suli atlayuağnaqtuanik Egypt-milu, Kaviqsaami Tağiumılu suli iñuilaami malğukipiani ukiuni. ³⁷ Taamna Moses nipliqsimaruaq Israel-aagmiunun, ‘Agaayyutim sivuniksriqirimik tuyuğisigaasi atrıluğulu tuyuqałli uvamnik; taimña itkisıruq ilapsitñiñ.’ ³⁸ Israel-aagmiut katimatlatni iñuilaami igğiani Sinai-m isağulgum uqaqatiqağniqsuq Moses-mik, aquagunaasiiñ Moses-ñum uqautiplugich sivulliaqvut uqağnik akuqtuagıkkaniñniñ Agaayyutmiñ. Taimakñaaglaan ilıtchugırugut qanuq iñuuniaiksraptnik. ³⁹ Sivulliapta tupigiyumanıñniğaat, aglaan suqutiginıtkaat anjalatiqaqhutin kimmutmikkun utıgukhutin Egypt-mun. ⁴⁰ Taatnaqhutin Aaron uqautiniğaat, ‘Kiikaa, aangurrisıgıt sivulliqsıksraptnik, atakkii imña Moses annıtrıvıt Egypt-miñ naluplugu sutılaaña.’ ⁴¹ Ilinıch iñiqsiñiqsut aanğamik nuğğaqıtun aasiiñ tunillaqtuagsıplutin aanğuağmiknun, quviasuutigıplugu iñiqtağıkkaqtin arganmiknik. ⁴² Taatnaqmata Agaayyutim suqutiginısaallañniğai agaayuyumiñagsıplugich uvlugianun qılañmi, aglausimaruatun makpıgañatni sivuniksriqirit itnailıplugu, ‘Israel-aagmiunurusii,

malğukipiami ukiumi iñuilaami tunillaqtuqtusi agaayuvıgıgaluaqnaña.

⁴³ Iglıgıtiniğiksi panapkaaqtuummaan aanğuaq Moloch suli atrıña uvlugianan aanğuağıkkapsi Raıphan.

Tamatkuak aangurrigıgaasi iñiqtağıkkasi putqatağvıgisrukługich.

Taatnağusi tuyuğigisıgıpsı unjataanun Babylon.’

Amos 5:25-27

⁴⁴ “Sivulliapta iñuilaami iglıgıtiniğaat panapkaa. Taavrumuuna Agaayyun nayuutıruq akunğatni. Moses-ñum iñiqtağıkkana Agaayyutim pigısukkañatun, tuvraqługu ilıktıgun inımi ilısauttusanatun. ⁴⁵ Kınuvatıgun sivulliapta akuqtuqlugu taamna panapkaa sivulliamikniñ iglıgıtiniğaat akiqsruutauruamun nunamun. Joshua-mılu ilınısalu tıgusağisaaqsiñiğaat nuna taipkunakña iñuñniñ Agaayyutim unıtanıñniñ, tavruñaasii panapkaa nappaqlugu David-ñum anjalatıgıulhanunaglaan. ⁴⁶ Agaayyutim David nakuagıginiğaa. Aasiiñ David-ñum inığniğaa Agaayyun nappaitlasıpluni tupıgmik ilaanun. ⁴⁷ Kiisaimmaguuq Solomon nappaiñıqupuq taavrumıña tupıgmik, agaayyuvıkpanmik. ⁴⁸ Aglaan Agaayyun qutchinıñıqsraqtuaq irvıqanıtkaaluaqtuq tupıgmik iñuıch nappakkañatnik, nipliqtatun İsaiah-m sivuniksriqirim itnailıplugu,

⁴⁹ ‘Agaayyun nipliqsuq, Qılak atangıvıgıgıga aasii nuna tutmağvıgıplugu.

Qanutchimikmi tupıgmik nappaiñayaqpsı uvamnun?’

Sumimi minguiqsiagviqagisivik?

⁵⁰ Ilumun iñiqtağimakkaga supayaaq tamanna.’

Isaiah 66:1-2

⁵¹ “Taipkunatitun pitchigiilaurusi tiggakhusilu. Tusaasunjitmiasi Agaayyutim uqałhanik naagasuli ukpiksrisuñitmiplusiunniñ. Sivulliapsitun ilipsipsuuq ataramik akilliliqsuirusi Ipqitchuamik Irrutchimik. ⁵² Sivuniksriqiripayaat sivulliapsi nagliksaaqtinnigaat, tuqutlugich Agaayyutim uqqiraqtaiñik uqaqtuanik inilgaan aggiliksrañagun Agaayyutim nalaunjaruaq savaktiksraña. Pakma ilipsi aatchuutigigiksi tuqutluguasii. ⁵³ Ilipsi akuqtuigaluaqhusi maligutaksraq tumigiplugu isağuliñi Agaayyutim qaisañanik naagasuli tupigijtkiksi.”

Stephen Tuqutaulha Miluqtuqługu

⁵⁴ Ilauruat uqaqsittaqtitchirit naalağniğmikni Stephen-mun qinnallapiagñiqsut. Qinnakpaitlutinj injmiknununniñ anjalalguilñiqsut. ⁵⁵ Aglaan Stephen Ipqitchuam Irrutchim anjalatlugu ağluqłhuni Agaayyutim qaumanğa qiniğniğaa sulı Jesus qikaqługu Agaayyutim taliqpiani. ⁵⁶ Nipliğniqsuq, “Atañii, qiniğniğaa qılak añmaqługu sulı Iğñiña Iñuum qikaqługu Agaayyutim taliqpiani.” ⁵⁷ Tamatkua qullinjich nıprallañniqsut umiklugich siuttatinj argañmiknik. Iluqağmiñ pitchaqługich ⁵⁸ aasiiñ nunaaqqimiñ anitnamitruñ miluqtuğatağniğaa uyağañnik. Ilisimariksraqtaat mattağniğaiç qup-piğaatinj iliplugich nukatpiamun atiligaamun Saul-mik qaunagitquplugich. ⁵⁹ Ilinjitiñun miluqtuqtıluni Stephen agaayuniqsuq, “Atañiiq Jesus! Anığniğaa piun!” ⁶⁰ Sitquqami niplianiqsuq, “Atañiiq! Taavrumuuna killuqsafhatigun anasiñjuqsaqnagich.” Taatnaamikami tuquniqsuq.

8

¹ Saul-ñum iħuaginiğaa tamatkununa tuqutaulha.

Saul-ñum Ukpiqtuanjuranik Nagliksaaqtılha

Taivrumakña uvlumiñ ukpiqtuanjuruat Jerusalem-mi nagliksaaqtitaugaqsiñiqsut atqunallapiaq. Tavrakña ukpiqtuat siamitkaqsiñiqsut nunaaqqiurainun Judea-mılu Samaria-mılu, aglaan uqqiraqtıt kisiñjuqługich Jerusalem-mi. ² İlanjisa iñuich taluqs-rıruat Agaayyutmik iluviğniğaa Stephen aliasulıkun kiñuvğuplugu. ³ Taavrumali Saul-ñum piyaqqaqsisıñniğai ukpiqtuanjuruat. Siñiqsraqługich ilinjisa tupinjich pakagıaqługich anutitlu ağnatlu isıqtautquplugich.

Tusaayugaallautam Quliaqtuanjılha Samaria-mi

⁴ Qimaktuat nanıpayaaq tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaa. ⁵ Philip-li nunaaqqımıkhuni Samaria-mun quliaqtuaqmiñiqsuq Christ-mik taavrumıña akiqsruutauruamik anniqsuutmik iñuñnun tavrani. ⁶ İñugiaktuat iñuich naalağniłlapiagñiqsut Philip-ñum uqağıkkarıñun. Atakkıi qiniğvıginiğaa atlayuağnaqtuanik ilaa. ⁷ Nıpitusiplutinj irrusıqłıuich anıtauniqsut iñugiaktuanıñ iñuñniñ, sulı iñugiaktuat sayairritilgich aulatıaitchuatlu iħuaqsıkkapılutinj. ⁸ Taatnaqhutinj Samaria-ğmiut quviatchallapiagñiqsut.

Simon Anjatkuq

⁹ Taavrumanıguuq nunaaqqımi iñuqağniqsuq atilinjmik Simon-mik. İlaa quviğutçaktitçiniqsuq Samaria-ğmiunik anjatkuulıkun aasiiñ uqaviutigıplugu kamanagaşukniqałhuni. ¹⁰ İluqağmiñ nunaaqqımi kamanaiñniqsramiñılu kamanagñiqsramiñılu naalağnitqiağipiagñiğaa aasiiñ uqaqhutinj, “Taavrumanı iñuñmi ittuq Agaayyutim sañña ilisimakkaqput Sañjiqpauraq.” ¹¹ Sıvisuruamik ilaan quviğutçaktinnıkkarı anjatkuulıkun, taatnaqhutinj naalağnitqiağinjıñiğaa. ¹² Aglaan Philip-ñum quliaqtuağı-aqsıpmaun tusaayugaallautaq Agaayyutim anıayıqautaagun sulı Jesus-kun anniqsuq-tauruakun tamatkua iñuich ukpiğiniğaa, aasiiñ paptakkaupılutinj anutitlu ağnatlu. ¹³ Simon-tuuq ukpiqsripluni aasii aquagun paptaaqtıliğmi nayıutiaqsiñiqsuq Philip-mi. Quviğutçarımiñiqsuq qiniğqami Philip-ñum iñiqtağıkkarıgun quviqnaqtuanıglu atlayuağnaqtuanıglu.

¹⁴ Aasiñ uqqiraqtit Jerusalem-mi tusaakamisigik Samaria-ğmiunun Agaayyutim uqalhi akuqtuğnipluğich tuyuqağniqsut Peter-miğlu John-miğlu tavrurja. ¹⁵⁻¹⁶ Ukpiqsriłiqsuat paptaakkauplutij Atangum Jesus atqagun aglaan akuqtu-isimaiñniqsutsuli Ipqitchuamik Irrutchimik. Taatnaqhutij taapkuak tikitñamik injiqsruutiniğaich akuqtuitqupluğich. ¹⁷ Peter-mlu John-ñumlu illiqiniğaich taapkua arganmiknik. Tarvauvaa Ipqitchuam Irrutchim ajalatkaqsiñigai. ¹⁸ Simon-ñum qiniğniğaa Ipqitchuam Irrutchim qaisaurağalha tamatkunurja uqqiraqtik illiqipmatigik arganmiknik. Taatnaqhuni Simon-ñum Peter-lu John-lu qaitchisuaqsiñigik manijñik ¹⁹ itnaqhuni, “Tunisisitjaptuq taavrumija sanñimik. Uvvatuq illiqigupku argamnik iñuk akuqtuitlayumauq Ipqitchuamik Irrutchimik.” ²⁰ Tavra Peter-m kiuniğaa, “Piyacquğvıñmugiñ maniksummaqich! Uvvaa tauqsitlanasugivıñ manijñik Agaayyutim aatchuutigikkaña? ²¹ Sivugaani Agaayyutim nalautisimaitlutin naagasuli tupigiñitlugu, taatnaqhutin ilaliqsuutiviksraiñniqsutin uvaptikni sulı Agaayyutim savaanani. ²² Mumigiñ taavrumakña nalaunjaiñiqniñ! Injiqsruğutin Agaayyutmun natqıutitqulutin kaviuğuksaapnik! ²³ İlitçuğigikpiñ immaukkaqsiplutin killuqsriğmik sulı killuğmun ajalatitlutin.” ²⁴ Simon-ñum itnağniğik Peter-lu John-lu, “Injiqsruutillañniaqsitña Agaayyutmun anasiñnuqsauñılunja.” ²⁵ Taatna Peter-lu John-lu iñuuniaqtaullañniqsuk Samaria-mi quliaqtuaqhutik uqalhiñik atanguruam aasiñ utiqhutik Jerusalem-mun. Iglauğimikni tusaayugaallautaq quliaqtuağiniğaa nunaaqıurani Samaria-m.

Philip-lu Ethiopia-ğmiulu İirakuvik

²⁶ Aasiñ isağulğan atanguruam Philip uqautiniğaa, “Paqnalutin uñallam tuñanugiñ tikirviksraqnunaglaan iñuitchuamun apqutmun Jerusalem-miñ Gaza-mun.” ²⁷ İlaa aullaqtıniqsuq. İgliqtaullakhuni nalautchiñiqsuq Ethiopia-ğmiumik. Taamnali iñuk ilirakuviuraqniqsuq Ethiopia-ğmiut Kandaki-ñatni (Ethiopia-ğmiut taggisıqağnikkanat ataniqtij Kandaki-mik), aasiñ ilaa Jerusalem-muñniqsuaq agaayutyaqhuni Agaayyutmun. ²⁸ Aitmuğimiñi tuttuqpagaqtuağmiñi aqliqiniqsuq İsaiah-m sivuniksriqirim makpiğaaniñik. ²⁹ Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğaa Philip, “Utlagun tamanna tuttuqpagaqtuaq maliaqsıluguasiiñ.” ³⁰ Tavra Philip malikkaa. Aasi tusaakamiun taamna ilirakuvik aqliqipluni makpiğaaniñiñ sivuniksriqirim İsaiah-m apiqsruğniğaa, “Kañiqsivıñ aqliqikkan?” ³¹ Taavruma kiuniğaa, “Kañiqsipkağniaqtaunnaja qanuğlunja kañiqsiñiaqçik?” ³² Taamna uqalıq aqliqiağikkana itniinnisuaq,

“İñuk ipnaisun tasıkuaqtauruatun tuqutaksraqtimiñun,

ipnaiyaatun niplitlaitçuatun salikkaukama

ılaa nipliğñaiyuğattuq.

³³ Uqaqsittaaliğmiñi iñupayaam anallaqhuutiniğaa atchiksipkaqluğuasiiñ.

Kia-unniiñ kañjiulguvagiç?

İlaa kiñuvianitçhuq atakkii tuqutlugu.”

İsaiah 53:7-8

³⁴ Taavruma ilirakuvium qanuğviiqhuni apiqsruğniğaa Philip, “Uqautilhiñauvıñ kisumik sivuniksriqirim İsaiah-m uumani uqautiqaqtilaananiç? İñmiñik naaga atlamik uqautiqaqpa?” ³⁵ Philip-ñum ilitçuğipkaqluğ İsaiah-m uqalhaniñ sivulliuplugu uqautiniğaa tusaayugaallautamik Jesus-kun. ³⁶ Iglauğimikñi tikiñniqsuk imiğmun. Taavruma ilirakuvium nipliutiniğaa, “Uvva imiq! Sum pirailiğisıvaja paptaakkauliksramniñ?” ³⁷ [Philip-ñum piñigaa, “Ukpiqsriguvich iluqaaniñ uummatipniñ paptaalhiñaurutin.” İlaa nipliğniqsuq, “Ukpiğillapiağiga Jesus Christ Agaayyutmun iğniğilha.”] ³⁸ Taavruma ilirakuvium tuttuqpagaqtuaq nutqaqtinnigaa aasii Philip-lu ilaalu atqaqhutik imiğmun. Philip-ñum paptaagnigaa.

³⁹ İmiğmiñ qakikamikaasiiñ Agaayyutim İrrussian nuktitiğniğaa Philip atlamun. Taavruma ilirakuvium qiniqtıñitñamiun igliqtuiñniqsuq quviatchallapiaqhuni. ⁴⁰ Philip ilitçuğiniqsuq Ashdod-mi itilağmiñik. Tavrakña tusaayugaallautamik quliaqtuağniqsuq iluqañitni nunaaqıurani tikilgataliğmiñunaglaan Caesarea-mun.

9

Saul-ɲum Mumiŋha

¹ Saul-ɲumli sivutmuutiniɲaa aniqsraaqtuiŋi tuqqutichisulikun tamatkuniɲa Atangum ukpiqtuaɲuruaniɲik. Ilaa utlautiniqsuq qaukiatnun agaayuliqsit ² aglaqaɲukhuni taluɲnaqutiksraɲmiɲik Jew-ɲuplutɲ katraɲvɲitɲi Damascus-mi. Aasiɲ ilitchuqsrigumi ukpiqtuanik Ataniɲmun Jesus taamani ilaan tigutlalugich aɲutitlu aɲnatlu utqutiraksraulugich Jerusalem-mun. ³ Tavra iglauniaqtitlugu qallipluni Damascus-mun, taimmaiɲaq qaumangum qilaɲmiɲ qaggutiniɲaa. ⁴ Katakami nunamun tusaaniqsuq tuɲɲuɲaqtimiɲik, “Saul! Atanji! Suvaata nagliksaaqtitpiɲa?” ⁵ Saul-ɲum kiuniɲaa, “Ataniiq, kisuvich?” Uqautraan nipliutiniɲaa, “Uvaɲa Jesus ilvich nagliksaaqti-taɲikkan. ⁶ Makillutin utlautiɲi nunaaqqimun. Taamani taamma uqautigisigaatin qanuq piɲiksraɲnik.” ⁷ Tavrani Saul-ɲum igliqatai taatnakkauɲhani qikaɲniqsut niplitlaiqhutiɲ, tusaagaluqaɲugu nipi aglaan iɲua qɲiɲitɲlugu. ⁸ Saul makitnami nunamiɲ uiɲiɲami qɲiɲitlaiɲniqsuq. Taapkua tasiuɲlugu Damascus-muutiniɲaat. ⁹ Ilaa piɲasuni uvluni qɲiɲitlaiɲniqsuq, niɲiɲitmiuq naagaunniɲi imiɲitmiuq.

¹⁰ Ukpiqsriuaqaqtuɲɲuuq Damascus-mi atiqaqtuqaq Ananias-mik. Agaayyutim qɲiɲiɲuuraaqtitlugu tuɲɲuɲniɲaa, “Ananias!” Ilaan kiuniɲaa tuɲɲuɲsiani, “Aa, Ataniiq! Uvaniɲtuɲa, naalakkikpiɲi.” ¹¹ Atangum piɲiɲaa, “Makillutin aullaɲi apqutmun atiqaqtuamun Nalɲuqtuamik. Taamma Judas-ɲum tupqani apiqsruɲumuutin Tarsus-miumik atiqaqtuamik Saul-mik. Taamna taamma agaayuruq. ¹² Ilaan taamna qɲiɲiɲuuraakun qɲiɲiɲniɲaa aɲun atilik Ananias-mik utlakɲugu iɲmiɲun patikɲugu argaɲmiɲik qɲiɲitlasitqiksiniɲaa.” ¹³ Ananias-ɲum kiuniɲaa, “Ataniiq! Iɲugiaktuat iɲuich uqautigigaat taamamna aɲun Saul qanutun kapyapkaiɲiplugu Jerusalem-mi. ¹⁴ Pakmamma tik-iɲniqsuq Damaskus-mun qaukiat agaayuliqsitniɲi taluɲnaqusiɲlugu tigusiɲksraɲagun kisupayaanik agaayumaaqtuanik ilipnun.” ¹⁵ Agaayyutim nipliutiliɲniɲaa, “Ananias, Saul-mugiɲ. Piksraqtaiɲigiga savautritquplugu uvamnik ilitchuɲipkautigiluna iɲuɲnun Jew-ɲuɲitichuanunlu umialiɲitɲunlu sulɲ Israel-aagmiunun. ¹⁶ Sulɲ kanɲiqsipaɲisigiga qanutun nagliksaaɲksraɲa piqtutigiɲluna.” ¹⁷ Tavrakɲa Ananias aullaɲniqsuq. Isiqami-asiɲi taamavrumuna tupiɲmun patiɲniɲaa Saul argaɲmiɲik nipliɲhuni, “Aniaqaan Saul! Atangum Jesus tuyuɲigaɲa ilipnun taivruma qɲiɲikkaqpiɲ apqutmi utlautiniɲi mauna. Ilaan tuyuɲigaɲa qɲiɲitlasitqiquplutin aasiɲi Ipiqtchuamun Irrutchimun sivulliquplutinlu.” ¹⁸ Taimmaiɲaq sutimɲa iɲaluun kavisaiɲisun katagaalaqsiɲniqsut Saul-ɲum irrakniɲ aasiɲi ilaa qɲiɲitlasitqikhuni. Makitnami paptaaqtinniqsuq. ¹⁹ Niɲianikman sayan an uttaqiniɲaa.

Saul-ɲum Quliaqtuatha Damascus-mi

Aasriɲi Saul nayuutiuraallaɲniqsuq ukpiqsriuanɲi Damascus-mi. ²⁰ Ilaa utlautiniqsuq Jew-ɲuruat katraɲvɲitɲun quliaqtuagaɲutiplugich Jesus-kun itnaiɲiplugu, “Taamna Jesus Agaayyutim iɲniɲiniɲaa.” ²¹ Tamatkua iluqaɲmiɲ tusaaruat taavrumiɲa quviɲutchakhutiɲ itnaaqsiɲniqsut, “Unuuna Saul taimnaunɲitkaluaqpa Jerusalem-mi tuqqutichiraɲaqtuqaq ukpiqtuaɲuruaniɲ? Sulɲ mauna utlautipluni sivuniqaqhuni tigusiɲluni taatnatchiɲik utqutrisukhuni qaukiɲitɲun agaayuliqsit?” ²² Aglaan Saul quliaqtualigmiɲi kanɲiqsipaɲiɲniqsuq iɲugiaktuaniɲ iɲuɲnik Jesus taamna Christ-ɲuɲhanik nalupqinaɲlugu. Jew-ɲuruat iɲuuniaqtuata Damascus-mi kiggutiksraɲniqsut. ²³ Aquagun iɲugiaktuat uvlut Jew-ɲuruat katimaaqsiɲniqsut sivunniqhutiɲ tuqqutichukɲugu Saul. ²⁴ Aglaan kiliɲniɲaa taatna sivunniɲniɲlugu. Unnuaqtuammaan uvlumiɲu Jew-ɲuruat qaunaksruɲniɲaa nunaaqqim paɲniɲi tuqqutichumaplugu. ²⁵ Tamatkuali ukpiqsriuat unnuat ilaɲatni ikiniɲaa Saul aguupmaɲmun atqautipluguasiɲi silatmun aɲmanɲagun katchiqaum.

Saul Jerusalem-miɲha

²⁶ Tavrakɲa Saul utiɲniqsuq Jerusalem-mun. Tavraniasiɲi ilaliutniagaqsigaluɲniqsuq ukpiqtuanun. Tamatkua arguagaɲlugu ukpiqtuagaɲha iqsigaqsiɲniɲaa. ²⁷ Aglaan

Barnabas-ñum ikayuǵnigaa Saul taapkununautiplugu uqqiraqtinun. Ilaan kanqisip-kautiginigai Saul-ñum qiniilha Agaayyutmik apqutmiñi suli Agaayyutmun tuqluǵniplugu suli uqautipmiplugich Saul-ñum quliaqtualhanik taluqqutaiqhuni Jesus-kun Damascus-mi. ²⁸ Saul itkaqsiñiqsuq iluqaani Jerusalem-mi taluqqutaiqhuni quliaqtuaqaqhuni Jesus-mik. ²⁹ Uqaqatiqaqmiuq akilliliqlugich Greek-ñuraaqtuat aglaan ilinjitñun tuqqutchumagaluaqtitluni. ³⁰ Ukpiqtuaqatiunin (ilitchuǵikamiñ taavrumiña) samunautinigaat Caesarea-mun Saul aullaqtitlugu Tarsus-mun.

³¹ Tavrali ukpiqtuañuruapayaat Judea-mi, Galilee-mi lu suli Samaria-mi tutqiksiñiqsut sayyikkauplutin irrusiǵmikkun. Ukpiqtuañuruat iñuuniqsut taluqsriplutin Agaayyutmik, suli Ipqitchuam Irrutchim pitchuksaǵnigai aasiñ iñugiaksisaiñaqhutin.

Peter Lydda-mi Joppa-mi lu

³² Peter-li igliǵniqsuq napmupayaaq. Igligiñiñi utlakmiñigai Agaayyutim iñui Lydda-mi. ³³ Taavrumani nalautchiñiqsuq añutmik atiaqtuamik Aeneas-mik, taamna aulatlai laq, makingiñiñiqsuaq tallimat pinasuni ukiuni siñigvinmiñiñ. ³⁴ Peter-m nipliutinigaa Aeneas, “Jesus Christ-ñum iluaqsigaatin. Makittin, imulugich uqummatitin!” Taimmaiñaq taamna makinniqsuq. ³⁵ Inupayaat Lydda-mi Saron-mi lu qiniqamitruñ taamna ukpiliǵniqsut Agaayyutmik.

³⁶ Joppa-mi lu aǵnaqǵniqsuq ukpiqtuaq atilik Tabitha-mik (Greek-tigun atqa taiñaǵniqsuq Dorcas-mik mumiutiqaǵniqsuaq tuttumik). Ataramik savaaqaǵniqsuq nakuuruamik ikayuip luni inuqsraqtuanik. ³⁷ Taamna aǵnaq atniǵñaliqhuni tuquniqsuq. Iǵǵuanikamitruñ inillañniqaat qullianun tupqum. ³⁸ Joppa taamna qaninniqsuq Lydda-miñ. Ukpiqtuat taamani tusaakamitruñ Peter inniplugu Lydda-mi, malǵuñnik iñuñnik tuyuqaǵniqsut ilaanun, itna uqaqsriuqlugik, “Qilamiksruǵutin utlautiñiñ.” ³⁹ Peter-m itqanaiyaqtiqami malinǵigik taapkuak. Tikitmata taamuña mayuutiniqaat qulligmun inimun. Uilǵaǵnaat puuǵniqaat qiaplutin qiniqtitaqlugu atnuǵarrianiñik Dorcas-ñum iñuunñǵmi. ⁴⁰ Peter-m anipkaqlugich iluqaisa taapkua tavrakña inimiñ. Sitquqhuni agaayuniqsuq aasii kiniaqlugu taamna timi nipliutinigaa, “Tabitha makittin!” Taavruma aǵnam uitñami qiniǵnigaa Peter aquvitluniasii. ⁴¹ Peter-m isakhuni ikayuǵnigaa makititlugu. Tavrakña ukpiqtuat uilǵaǵnaatlu isiqtitlugich qiniqtinnigaa ilinjitñun iñuuplugu. ⁴² Iñugiaktuat iñuich Joppa-mi tusaaniqsut taavrumiña aasiñ ukpiqsriñiqhutin Agaayyutmik. ⁴³ Peter tuyuǵmianuniqsuq Joppa-mi iñugiaktuani uvluni, tukkuqaqhuni Simon-mik qitummairimik.

10

Peter suli Cornelius

¹ Tavra Caesarea-mi añutiqaǵniqsuq atilimik Cornelius-mik ayalatchipluni tallimakipianik añuyyiuqtinik. Taapkuali añuyyiuqtit agǵiǵniqsuat Italy-miñ. ² Taamna Cornelius agaayyutiqaǵniqsuq tupiqatituummaǵmi taluqsriplutin Agaayyutmik. Ikayuiniqsuq Jew-ñuruat naglinnaqtuarñitnik agaayumaaqtuarupluni. ³ Ilañatni unnuksraat pinasugũñnaqsipman qiniqquraaǵniqsuq nalupqinaiqlugu qiniǵnigaa Agaayyutim isaǵulga isiqhuni tuqluqtini, “Cornelius!”

⁴ Cornelius-ñum qiniqpaklugu isaǵulik iqsiñkun kiuniǵaa, “Suva? Añuun! Qanuqsamna?” Isaǵulgum itnaǵnigaa, “Agaayyutim tusaagaa iniqsrulhiñ tautuklugu ikayuñhiñ naglinnaqtuanik. Taatnaqhuni itqaǵigaatin. ⁵ Pakma Joppa-mun tuyuqaǵiñ iñuñnik uvunautityaqtillugu Simon taggisiaqtuaq Peter-mik. ⁶ Taamamna tukumaruaq Simon-miptuuq qitummairimi tagium siñaani irviquaqtuami.” ⁷ Taatna uqautianikamiñ taamna isaǵulik qiniǵnaiǵniqsuq. Cornelius tuqluñniqsuq malǵuñnik savaktinmiñ suli atautchimik añuyyiuqtimik agaayyutiqaqhuni savautriruamik. ⁸ Ilaan uqautiqaqaqlugich tamarrumiña atuumaruamik Joppa-munaasiñ tuyuǵinigai.

Peter-m Qiniqquraalha

⁹ Uvlutqikman qallipmiullu Joppa-mun, Peter-li mayuǵniqsuq tupqum qaana-nun iniqsruǵiaqhuni uvlupaguqtuami. ¹⁰ Ilaa nigisulillaqiaqmiuǵlu. Niqksranik itqanaiaqtitlugich Peter-li qiniqquuraaǵniqsuq tatpakmani. ¹¹ Qiniǵniǵaa qilak aqmaqluǵu sumimña atqaqiaqsiñiǵaa atriqaqtuam uki!haaqpaktun niñitauruatun nuna-mun sisamatigun iqirǵuigun. ¹² Taamna imaqaǵniqsuq qanusipayaanik nunam niǵrutaiñik paamǵuqtuanik sulitijmiruanik. ¹³ Agaayyutim nipliutiniǵaa, “Peter! Makillutin tuqqutchiłutin niǵǵiñ!” ¹⁴ Peter-m kiuniǵaa, “Ataniiq! Taatnaǵumiñaipiaqtuǵa! Niǵiñǵaqsimaitchuǵa qanutchimik aǵliǵikkamnik unniñ qaayugikkañatnik.” ¹⁵ Peter-m tusaatqilǵiñniǵaa nipi, “Qanutchich Agaayyutim salummakñani ilvich isummatigiyminiñaitchitin qaayugnaǵlugich.” ¹⁶ Taatnaiłiñiqsuq piñasuniaglaan aasii taavruma aquagun uki!haaq nuqitqiniñiǵaa tatpakmuǵa. ¹⁷ Peter isumaksraqtuaqsiñiqsuq qanutautilaananik qiniñkiutauruam inmiñun. Taatnaqtitlugu taipkuali Cornelius-ñum tuyugikkañi apiqsruqtaǵniqsut nani Simon tupqa itmañaan, aasiiñ ilitchuqsrianikamiñ nutqaǵniqsut talum sivuǵaanun. ¹⁸ Apiqsruǵniqsut, “Tukkumaruaqaqpa uvani atiliñmik Simon Peter-mik?” ¹⁹ Peter-mli taamna karqisiñiaqtitlugu qiniqquuraakkaǵmi qanutautilaananik Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniǵaa, “Qakma silatipni piñasut inuich pakakkaatin. ²⁰ Paqnalutin atqaǵiñ. Piqasiǵiakkich tuyugikkaǵigitkaki.” ²¹ Peter atqaqami nipliutipiaǵai, “Uvañ pakiñniǵipsitñ. Suplusi agǵiqpisi?” ²² Taapkua kiuniǵaat, “Cornelius-ñum aqyuyiuqtit atangata tuyugigaatigut. Ilaa nakuuruñuniqsuq aqun agaayusuuruq Agaayyutmun sulilūqatiniñ Jew-ñuruat kamagipluǵu. Agaayyutim isaǵulǵan uqautiniǵaa tupqanun aiyugaaquplutin tusaatqupluǵu uqauttitiksraqnik.” ²³ Peter-m tukkiǵniǵai taapkua unnuitquplugich tavrani.

Uvlaakuǵuqman aullaqmata maliñniǵai. Ilañisaptuuq ukpiqtuat tavrakñi Joppa-miñ tuvaqaqsiñniǵaat. ²⁴ Uvlutqilǵitman Caesarea-mun tikiñniqsut. Cornelius-ñum niǵiukhuni ilani sulilauraani katinñaniksimaniniǵai. ²⁵ Aasiiñ Peter isiaqsiptman Cornelius-ñum purviginiǵaa agaayuvigipluǵu. ²⁶ Aglaan Peter-m makitiniǵaa nipliutipluǵu, “Makittin! Uvañaptuuq inuñhiñauruñ.” ²⁷ Peter-m uqaqatiginiǵaa Cornelius itqutigalugu tupiǵmun. Tavraniasiñ ilitchuǵiniǵai inuñgiaktuat inuich katiñiñniqsuat. ²⁸ Tavraasiñ nipliutiniǵai, “Ilipsipsuuq ilisimallapiakkaqsi Jew-ñuruat piqasiqsuutilguyumiñaitchuat atuqtaksrañisigun Jew-ñuñitchuat. Aglaan Agaayyutim ilisautigañ uvañnun kiñapayaaq inuñ qaayugitqunilūgu. ²⁹ Taatnaqñu qanniǵniqapñ uqlautiruñ pisaǵumasuñaqnañ. Apiqsruallaglakpiñ, suvaata qanniǵniqpiñ?” ³⁰ Cornelius-ñum kiuniǵaa, “Sisamat uvlut uñataatni itnaiñiyuñnaqsiruami uvlumi kiñunnamni uvlupaguqman agaayulgisitlūna, taimmaiñaq aqun atnuǵaalik qaummaǵiksuanik qikaaniktiginiqsuq sivuqqamnun. ³¹ Itnaǵañ, ‘Cornelius! Iniqsruutigikkatin Agaayyutim tusaagai sulinaglikstriplutin savaatin itqaǵigai. ³² Tuyuqaiñ Joppa-mun aqutinik uvuñautityaqtillugu Simon taggisiquaqtuq Peter-mik. Taamanna taamma tukkuummiruq Simon-miptuuq qitummairimi taǵium siñani ittuami.’ ³³ Taatnaqñu uiguñiñaqñu qanniǵikpiñ, ihuaqquutiluǵniǵiptigut uvuñallapkun. Uvva iluqata katirugut Agaayyutim sivuǵaanun tusaayumaplugu qanuq Agaayyutmun uqautitiksraqtigun ilipkun.”

Peter-m Uqautriñha

³⁴ Peter aullaǵniñniqsuq itnaqhuni, “Pakma puttuqsriga ilumutun Agaayyutim irrutriñha inuñnik atisiplugich. ³⁵ Nanipayaaq nunaaqqimi inuñ taluqsripman ilaanik nalaunñarualiqipluni Agaayyutim akuqtuumaǵniǵaa, taamna sumiunjugisiññaan. ³⁶ Nalupqisuñitchuñ tusaatilaapsitñik tusaayugaallautakun Agaayyutim tuyugikkañi Israel-aagmiunun, itnaqhuni, Agaayyutim qiniñiutripkaǵaa inuñnik Jesus Christ-kun, taamna Jesus Atanguruq inuñpayaani. ³⁷ Tamanna tusaayugaallautaq aullaǵniñnipluni Galilee-miñ kinuagun John-ñum Paptaaqtitchim quliaqtualhan siamittuq iluqaanun Judea-mun. ³⁸ Tusaakkaqsi Jesus Nazareth-miu Agaayyutmun

sayyiqługu piqasiqługu Ipqitchuamik Irrutchimik pikkaña. Taamna Jesus napmupayaaqami nakuurualiqiniqsuq sulı iluaqsırağakkañi tamatkua tuungaum aňalatañi, atakkii Agaayyutim piqasiqsuqługu. ³⁹ Aasiñ uvagulli qiniqługu iluqaan iñiqtağikkana Jew-ñuruat nunañatni sulı Jerusalem-mi, uqautigilgugikput qanuq iliplugu kikiaktuu-tılha sannigutamun sulı iñunñun tuqutağılha. ⁴⁰ Taamna taatnakkanañat Agaayyutim aňitqiksitkaa tuqułıgmiñ piñayuakni uvlut. İlañisa iñuich nalupqinaiqlugu qiniğaat. ⁴¹ İluqallapiagmiñ iñuich qiniğitchaluğaat, ađlaan qiniğikput Agaayyutim piksraqtaagipluta quliaqtuagıtquplugu ilaagun. Uvagut niğiqatigigikput imiqatigiplugu Agaayyutim aňitqiksinnanikmagu tuqułıgmiñ. ⁴² Aasiñ ilaan tiligaatigut tusaayugaal-lutaq uqautigitquplugu iñunñun, ilisimarausimaaqupluta ilaa taivruminaułlı Agaayyutim piksraqtaaña atanıguqlugu iñuuruani sulı tuqunaruani. ⁴³ Taamna Jesus sivuniksriqiripayaat uqautigikkanañat, itna, Kiñapayaaq ukpiqsrigumi ilaanik Jesus-ñum natqigutigisigai killuqsautai atıgmigun.”

Jew-ñunjichuat Akuqtuiłhat Ipqitchuamik Irrutchimik

⁴⁴ Tavrani Peter uqautrisugaaqtitlugu iluqaitñun naalağniruanun uqauttutaanik Ipqitchuam Irrutchim atqaqiniğai. ⁴⁵ Tamatkua Jew-ñuplutıñ ukpiqsriuat taamakña Joppa-miñ maliktuat Peter-mik quviğusunıqsut Agaayyutmun qaiłha Ipqitchuamik Irrutchimik tamatkununañtuuq Jew-ñunjichuanun. ⁴⁶ Sumiuliraaqhutıñ uqqatigun tusaagaqsiñiğaiç uqaqtuat Agaayyutmik quyaplutıñ.

⁴⁷ Tavraasiñ Peter nipliğniqsuq, “Uvaptiktıtuunuuq ukua Ipqitchuam Irrutchim aňalatkai. Kiami paptaaqsailırağniaqpagich imiğmik?” ⁴⁸ Taatnaqlugich ilaan tiliñiğai paptaaqtıtquplugich Jesus atqagun. Taapkua inıqsruğniğaat uvliuqtuallaquplugu piqatigilutıñ.

11

Peter-m Tusaayugaaqtitchiłha Ukpıqtuanik Jerusalem-mi

¹ Uqqiraqtıt sulı ukpiqtuapayaat iluqaani Judea-mi tusaaniqsut qanuq Jew-ñunjichuanik Agaayyutim uqałhanik akuqtuiruanik. ² Aasiñ Peter Jerusalem-mun utiqman ilañich ukpiqsriuat Jew-ñuplutıñ isumaqatuuat Jew-ñunjıtlutıñ ukpiqsriuat nalunaitñutchiquplugich nakuagıñiñiğaat Peter-m quliaqtuałha Jew-ñunjichuanun. ³ Piñiğaat ilaa, “Uvva aiyugaaqtauplutın kiñunğatnñun nalunaitñutchiñaitchuat, niğiqatigikapkich killuqsagñiqsutın.”

⁴ Taatnaqlugich Peter-m uqautiaqsiñiğai qanuq atuumalğagun aullağniilğatałhaniñaglaan. ⁵ İtnağniqsuq, “İtluña nunaaqqiani Joppa-m inıqsrułlamni qiniğquuraaqtuña. Qiniğiga sua-imña atqaqtuaq qiniğalik ukiłhaaqpaktun. Niñitauruq sisamatıgun iqirguıgun tatpakmakña, nutqaqhuni saniqqamnun. ⁶ Qiniğivksuqapku qiniğıtuña niğrutinik uumaruanik paamğutlaruanıglu sulı tiñmitlaruanik, imaiñik taavruma. ⁷ Tavraasiñ Agaayyutim nipliutigaaña, ‘Peter! Makıllutin tuqutçılıutın niğgiñ!’ ⁸ Taamna kiugiga, ‘Taatnağumiñaıpiaqtuña, Ataniıq! Qanusıq ađliğikkaga qaayugnaqtuaq uvaña uqummiqsımaitçiga.’ ⁹ Agaayyutim tatpakmakña nipliutıtıqkaaña, ‘Qanusıq Agaayyutim salummaanikkana isummatıgiyumiñaitçiiñ qaayugnağlugu.’ ¹⁰ Taatnaiıplıgu atuummiruq piñasuniaglaan, aasiñ taamna qiniğkaga nuqıtauplutıni kiñumun tatpakmuña. ¹¹ Taatnaqtıtluña piñasut iñuich tikiñniqsut taavrumuña tupıgmun nayukkamnun. Taapkua tuyuğiraunıqsuat uvañnñun Caesarea-miñ. ¹² Ipqitchuaq Irrutchim uqautıpmaña malıquplugich qanuğviitçıuñaqnaña. Ukua itçaksrat anıqatiut tuvaaqasiğaatña Caesarea-mun. İluqata isıqtugut Cornelius-ñum tupqanun. ¹³ Aasi uqautıpluta Cornelius-ñumli qiniğquuraakkağmiñik isaguliğmik tupıgmiñi aasiñ nipliutıplugu, ‘Joppa-mun tuyuqagutın uvunautıyaqtırruñ Simon Peter. ¹⁴ Taamavruma amma uqautıginiakkanan annıqsugısiğaatın kiñunıqtuummaqpıtlı.’ ¹⁵ Aasiñ tasamunıtluta uqaqsıkama Ipqitchuam Irrutchim atqaqıgai ilıñich atrıllıapiaqlugu piłlı uvaptıknuntuuq taimani

Pentecost-mi. ¹⁶ Itqaġitka Agaayyutim uqałhi itnaqsimaruat, 'John-ġum imikun paptaaqtitchiħa aglaan ilpsi paptakkaugisiħiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun.' ¹⁷ Taamna nalupqinaillapiaqtuq Agaayyutim qaitchiħaptuuq Ipqitchuamik Irrutchimik Jew-ġunġitġhuanun atripluġu qaisaġikkani uvaptiknun ukpiqsriqapta Atanġuruakun Jesus Christ-kun. Qanuġluġu nutqaqtitkisivigu Agaayyun savaaksraġaniħ?" ¹⁸ Taatnaiħipluġu tusaakamitruġ Peter-m tusaayugaaqtirrutaa iliħisa nutqautiniġaat pisaanġatriħ. Iliħich quyaasniħisut Agaayyutmik itnaqhutiħ, "Agaayyutimtuuq piviqaqtiluġniġai mumihksraġatigun Jew-ġunġilaat piħħaktaaqaqupluġich isuitchuamik iħuħiġmik."

Ukpiqtuat Antioch-mi

¹⁹ Tamaakġa ukpiqtuat siaminniħisut atakkii piyuasquplutiħ aquagun Stephen tuqqutaupkaqqaqħuġu. Iħaħich tikiuaniħisut Phoenicia-mun iħaħich Cyprus-mun suli Antioch-mun, tusaayugaallautamik uqautiqaqħutiħ tuħaaqqaħuġu Jew-ġuruanun kisiitħun. ²⁰ Aglaan iħaħiħi ukpiqtuat Cyprus-miħ Cyrene-miħlu utlautiruat Antioch-mun tamatkununaptuuq Jew-ġunġitġhuanun uqautigilumaagħniġaat tusaayugaallautaq Atanġuruakun Jesus-kun. ²¹ Agaayyutim sayyiqsimaniġai, aasiiħ iħuġiaktuat tusaaruat mumiksitħasipluġich Ataniġmun ukpiqsriħikun. ²² Ukpiqtuanuruat Jerusalem-mi tusaaniħisut tamatkunuuna. Taatnaqhutiħ tuyuqaġniħisut Barnabas-mik Antioch-mun. ²³ Barnabas tikitħami, ilaan iħitħuġiniġaa Agaayyutim savaaġikkana taamani, aasiiħ quyalħiaġniħisut. Ilaan pitchuksaaġniġai iluqaisa tuniqsimmatritqupluġich Agaayyutmi iluqnaaqsimaaħikun. ²⁴ Barnabas iħnullautaupluni ukpiqsriħapiaħuni Ipqitchuam Irrutchim aħalataġiniġaa. Tavraasiiħ iħuġiaktuat iħuich maliguaqtigħuġniħisut Agaayyutmi. ²⁵ Tavrakġa Barnabas aullaġniħisut Tarsus-mun pakkiaħuġu Saul. ²⁶ Aasiiħ paqitnamiħun Antioch-muutiniġaa. Tavraniasiħ atautħimi ukiumi iqatauplutik iħuġiaktuanik ukpiqtuanuruaniħ iħisautriplutiħ. Taavrumani Antioch-mi ukpiqtuanuruat taiyuutiniħniħisut sivulliupluġu "Christ-ġum iħuiħik."

²⁷ Taatnaħatni tamaani iħaħiħi sivuniksriqirit utlautiniħsuat Jerusalem-miħ Antioch-mun. ²⁸ Iħaħat atiqaġniħisut Agabus-mik sivullikkauħiġmigun Ipqitchuakun Irrutchikun makitħuni uqaġniħisut niġisuħnamun tikitkisiħniħipluġu iluqaanun nunamun. Taamnaasiiħ niġisuħnaq taavruma uqautigikkana atuumaruq Claudius qaukiupkaħuġu Rome-mi. ²⁹ Taatnaqhutiħ ukpiqtuat sivunniġniħisut aatħuutiniħ tuyuqaġukħutiħ piyumiħaġniħitutiħaġmikni ukpiqtuaqatiumiknun Judea-mi. ³⁰ Iħiħich tuyuġniħisut aatħuutiniħ Barnabas-kunlu Saul-kunlu ukpiqtuanuruat qaukħiħitħun.

12

Ukpiqsriuat Piyuaqsiupsaaħat

¹ Umialġumli Herod-ġum aullaġniħniġaa nagliksaaqtitchiħiq iħaħitħik ukpiqtuanuruat. ² James, John-ġum aniqataa, savikpaħmik tuqqutinniġaa. ³ Aasiiħ Herod kaħiqsikamiħun quyalitħiħi Jew-ġuruanik tiguħiġaa Peter suli naħitħiaqsiħniħisut ukpiqtuanik. Taatna irrutriħa atuummiħniħisut niġiħatni pupsaħniġiħaamik qaqqiamik. ⁴ Peter taamna tigukamitruħ inillaħniġaat isiqsiviħmun, qaitħuġu sisamaiħun aħuyyiuqħinun qaunag-itqupluġu. Herod-ġum sivunniġaa Peter tikiutiluġu iħuħun atanniħsitchukħuġu niġiħpagvikaq atilik Apqusaakkauħiġmik pitħukpan. ⁵ Peter isiqtaulħani ukpiqtuanuruatli iħiqsruutiniġaat piħiqillapiaħutiħ Agaayyutmun.

Peter-m Anipkaħa Isiqsiviħmiħ

⁶ Herod-ġum tikiutisukka Peter iħuħun atanniġukħuġu sivuġaatni iħuich. Unnaħani anitħiħksraħan iħuħun Peter siħiħniħisut akunġatni malġuk munaqsrik, malġuiħik kalimħiġniħ pituqaħuni, suli isiqsivium paħni qaunaksriqaħutiħ munaqsriħik. ⁷ Taimmaiħaq atanġum isaġulga sagviġniħisut, isiqsivium iħua qaupluġu. Isaġulġum iqiiħsaġniġaa aksikħuġu Peter tuiqqaħaġun nipliutiħuġu, "Qilamik makitħin!" Tavrauħa kalimħiġich kataħniħisut tayaġniħniħ. ⁸ Isaġulġum qilamiksriħniġaa, "Tapsiaġiksaagħutin, aluġutikkiħ atilugik." Peter taatnatun piħniħisut. Isaġulġum

nipliutipsaagnigaa, “Uligaagutin malinjaa!” ⁹ Peter-m maliaqsiñigaa isiqsiviñmiñ kanjicsillapiagaluaqnagu isaguliñmun taatna piñi. Ilaa siññaqtuğasukniagniqsuq. ¹⁰ Apqusaagutiniğaa sivulligñi qaunaksrini tugliñitñi sulipsuuq, aqulliupluguasiñ tik-iññiqsuk savigruağmun paamun anigisiplutik nunaaqqimun. Taamna paa anmalgiññiqsuq injmigun, ilinjikaasiñ aniplutik. Ilinjik qilamiksruqhutik apqutikun, aasiñ taim-maiñaq isagulgum uninñigaa Peter tamaña. ¹¹ Tavrani Peter-m kanjicsivaaluaqsiñigaa tamanna atuumaruaq. Uvva itnağniqsuq, “Nalupqiginaigiga Agaayyutim tuyuqalħa isaguliñmiñik annautisaqluħa Herod-ñum anjalatchiħhaniñ. Ilaan anniqsuqmigaarja Herod-miñ suli Jew-ñuruaniñ piyaqquisuktuanin uvammik.”

¹² Taamna qauğriaqpalaktiqami utlautiniqsuq kinunğanun Mary-m, aakanan John Mark-ñum. Tavraniñi iñugiaktuat katimaniqsut injiqsruqhutiñ. ¹³ Taluata siłataani Peter katchaqtuğniqsuq. Niviaqsiq atiqagñiqsuq Rhoda-mik utlautiniqsuq paamun kisuupmagaan. ¹⁴ Peter-m nipaa ilisaqligñigaa. Quviatchaqtiquaitluni anmautigaluaqnaguunniñ utiqtiğniqsuq kiñumun uqagiaqhuni, “Peter qakma!” ¹⁵ Taapkua nipliu-tiniğaat, “Kinniqivaluktutin!” Aglaan taamna niviaqsiagruk nalupqisuñiññiqsuq. Aasiñ kiulgiñniğaat, “Irrusia pivalukkiñ.” ¹⁶ Peter-m nutqautinjñiñigaa katchaqtuħi. Kii-saimmatai anmautiniqpaat. Ilinjisa qiniqamitruñ quvigutchañniqsut niğiunğıllaqhutiñ. ¹⁷ Peter-m urriqaniğai nipaisaaquplugich aasiñ uqautiaqsiplugich qanuq Agaayyut-mun annisisilaağmiñik isiqsiviñmiñ. Uqautipsaagnigai, “Kilikkumagisi James-lu atlatlu ukpiqtuat.” Aasiñ ilaa aullağniqsuq atlamun inimun.

¹⁸ Uvlutqikman isiqsivium qaunaksrai aupiħħañniqsut. Kanjicsitlaiğniğaat qanuqti-laarja Peter-m. ¹⁹ Herod-aasiñ tiliñniqsuq iñuñnun pakaquplugu Peter aglaan paqinjñiñigaat. Herod-ñum apiqsruqtuqaağniğai munaqsrit aasiñ tilisigiplugich tuqqutquplugich. Tamanna atuumaanikman Herod Judea-miñ aullağniqsuq ittualla-giaqhuni Caesarea-mi.

Herod-ñum Tuquħħa

²⁰ Herod-ñumguuq qinnausimallapiagñigai iñuich iñuuniaqtuat Tyre-miħu Sidon-miħu. Taatnaqhutiñ ilinjisa katiplutiñ qiniğiağniğaat Herod. Taapkua utlautiruat sivulliuplugu ilauraannaktaaginiğaat umialgum tuglia, taamna atiqaqtuq Blastus-mik. Aasiñ taatnaqaaqhutiñ utlautiplutiñ Herod-mun injiqsruğiağniğaat qiniğusi-maiksrağmiktigun, atakkii taapkua Tyre-miut Sidon-miut niqiaqğvicaqtut umialgum nunagikkañaniñ. ²¹ Uvvaasiñ nalunaiqsami uvlumi Herod atnuğaaqtuqhuni umi-algutnağmiñik aquvinniqsuq atanguviniñmiñun uqautriviksrağmiñun iñuñnik. ²² Tyre-miut suli Sidon-miut naalağniruat Herod-mik nipliagaqsiñniqsut itnaqhutiñ, “Taamna Agaayyutim nipigigaa. Iñuħiñaq nipiqañitчуq taatnatchiñik.” ²³ Taimmaiñaq Agaayyutim isagulgan Herod atniğñatchiğniğaa inalañiñi atakkii kamakutaitluni Agaayyutmik. Qumaich niğiñiğaat aasiñ tuquniqsuq. ²⁴ Aglaan ukpiqtuarguuq siamitchiñniqsut Agaayyutim uqalħanik aasiñ iñugiallapiaqtuat akuqtuğniğaat. ²⁵ Suli Barnabas-lu Saul-lu naatchikamik savaağmiknik utiğniqsuk Jerusalem-miñ Antioch-mun tuvaaqatigiplugu John Mark injmikkun.

13

Ipqitchuam Irrutchim Piksraqtaaqalħa Barnabas-mik suli Saul-mik Nutaamun Savaamun

¹ Ukpiqtuanuruat Antioch-mi ilaqağniqsut iñuñnik sivuniksriqiriniglu ilisautriñiglu itna, Barnabas-miglu, Simeon-miglu (taiyuutilinjmik Taaqsipañmik), Lucius-miglu (Cyrene-miumik) Manaen-mik (iñuguqatiqagñiqsuq Herod-mik kavanaauruamik) suli Saul-mik. ² Uisuraağniqsut tamarrumani uvlumi. Agaayupkaqtitlugich Ipqitchuam Irrutchim nipliutiniğai, “Barnabas-lu Saul-lu piksraqtaagisigik uvañnun savaaksra-nun tuqluummatigikkamnun ilinjknun.” ³ Tavra uisuraaqhutiñ agaayuanikamiñ ar-gañmiknik patiklugiglu tuyuginiğaiç.

Uqqiraqtik Cyprus-mulħak

⁴ Ipqitchuam Irrutchim tuyuginigik Barnabas-lu Saul-lu. Iqlihutik Seleucia-mun aasii tavrakna tiksiginisuk qikiqtamun taiyuutilinmun Cyprus-mik. ⁵ Ilinik tikitnamik Salamis-mun nunaaqqiuramun Cyprus-mi quliaqtuagnisuk Agaayyutim uqathanik Jew-nuruat ktraqviatni. John Mark-mik ikayuqtiagnisuk. ⁶ Tavrakna nunakuaqhutik taavrumuuna qikiqtakun tikiñnisuk Paphos-mun. Taavrumani nalautchiñisuk aqatkumik Jew-nuruamik atiaqtuamik Bar-Jesus-mik Hebrew-miutun [suli Elymas-mik Greek-miutun]. Ilaa nipiqañisuk sivuniksriqiraunipluni. ⁷ Ilaan ilannaginigaa kavanauruaq taavrumani qikiqtami, atiaqtuagguuq Sergius Paulus-mik suli puqik-suanupluni. Taavruma kavanauruamguuq aiyugaaqtullapiagnigik Barnabas-lu Saul-lu tusaasukhuni Agaayyutim uqathanik. ⁸ Aglaan taavruma aqatkum Elymas-nun akililisuñigik taapkuak atakkii kavanauruaq ukpiqsritqunijlugu Christ-mik. ⁹ Aasiñ Ipqitchuam Irrutchim ayalatagigaa Saul, taggisigaqmiruaqtuuq Paul-mik. Taavruma Paul-nun qiniqamiun nalininaaqfugu taamna aqatkuq ¹⁰ nipliutinigaa, "Ilvich tuungaum atrigigaatin! Iluqaan nakuuruaq uumiginigini ataramik kin-niplugich inuich pisaasuñipkun. Uqautiginaijun Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuanunilugu. ¹¹ Pakma Agaayyutim anasiñnuqsagnigaatin. Qinihlaisaallakkisirutin qaumamik." Taatnagluqaqtuq Elymas-nun ilitchuqfignigaa taaqtuamun matulhak irrañmi. Ilaa saptaaqsiñisuk kisumun inunmun tasiullañniaqupluni arganmigun. ¹² Kavanauruam qiniqamiun taamna atuummiruaq ukpiligñisuk quvigutchakhuni ilisauttutaanik Agaayyutikun.

*Paul-lu Tuvaaqatiuni*lu Antioch-munniqsut Pisidia-mi

¹³ Paul-lu tuvaaqatiuni lu Paphos-miñ tiksiginisut Perga-mun Pamphylia-mi. John Mark-nun uninigik utiqhuni Jerusalem-mun. ¹⁴ Taapkuak Perga-miñ iglignisuk tikitlutik Antioch-mun Pisidia-mi. Jew-nuruat minguiqsiaqviata uvluaani utlautinisuk ktraqviatnun aquvitlutikaasiiñ. ¹⁵ Moses-nun maligutaksraña suli sivuniksriqirit aglaanjitniñ agliqianikman ktraqvium qaukñisa itnaginiginik, "Aniaqatiuk, uqaututiksraqaguptik pitchuksaagutmik inunmun uqaquqiptigini ilinittun."

¹⁶ Paul makitnami urriqaplugich uqautiaqsiñigai, "Jew-nuqatiumaan suli sumiunuruapayaasii taluqsruuasii Agaayyutmik! Naalañniñlaksitña! ¹⁷ Agaayyutaata Israel-aagmiut sivulliaavut piksraqtaaginikkañi. Ilaan kamañsiqpaqfugich taimani inuuni-alhatni Egypt-mi. Suli Agaayyutim annisiplugich Egypt-miñ sanñimigun kamañsiqtakun. ¹⁸ Suli malgukipiani ukiuni Agaayyutim iglutuqfugich Israel-aagmiut iglauhatni suviksrañlaami munañiplugich. ¹⁹ Tavra inuugaagruich Canaan-mi piyaqquanikamigich inuksraqtaqmiñun nunaksrirutiginigaa. ²⁰ Suli aquagun tamatkua sisamat tallimakipiat malgukipiaq qulit ukiut ilaan qaitchiñigai sivulliuqtiksrañitnik inuugniañhanunaglaan Samuel-nun taivruma sivuniksriqirim. ²¹ Aasiñ taapkua Jew-nuruat umialiqaguaqsimata Agaayyutim qaitchiñigai Saul-mik igninjanik Kish-nun kinuvianiniñ Benjamin-nun. Malgukipiani ukiuni atannisuuqtigiluummaan umialiginigaat. ²² Aglaan Agaayyutim Saul piiqfugu inarqisinnigaa David-mun umialiguqfuguasii taapkununa. Taamna inuk Agaayyutim itnautigimanikkaña sivuani, 'Taamna David igninja Jesse-m inuk quviasuutigigiga atuisisipluni pisuligikkamnik iluqaagun.' ²³ Taavrumakña David-nun kinuvianiniñ Agaayyutim tikiutriruq Jesus-mik annisuuqtiksramik Jew-nuruanun, taatna ilaan akiqsruñigmisun. ²⁴ Sivuañi Jesus-nun agginhan John-nunli quliaqtuagutiginigai iluqaisa Jew-nuruat mumiquplugich paptaaqtillugillu. ²⁵ Aasiñ John naatchiyasikami savaagmiñik ilaan nipliutinigai, 'Kisuunasugivisitña? Uvaña taivruminaunitchuna niñigugkaqsi. Ilaapiaq agginnaqtuq kinupkun. Uvaña taivruma isigaiñi alugutaiqsiksraununañniñ nalliummatinitchuna.'

²⁶ "Aniaqatiumaan, Abraham kinuviaqikkanasii suli iluqasi uvani taluqsruuasii Agaayyutmik, taamna tusaayugaallautaq annisugiakun tuyuruuq uvaptiknun. ²⁷ Jew-nuruat inuuniaqtuq Jerusalem-mi suli sivulliuqtituummaqmin ilitchuqiniñnigaat

Jesus Anniqsuutaufha. Minguiqsiagvipayaami agliqiragigaich uqauttutinjich sivuniksriqirit katragvijmikni aglaan kanjicsaitlugich. Patchisigikamitruj Jesus ilinjisa ilumun atuumapkaagnigaich sivuniksriqirit uqautigikkanich. ²⁸ Sumikunniin patchisiksraitchaluanjagminj agvisiksraitlugu injignigaat Pilate tuqqutitquplugu. ²⁹ Aasiin immianikmatigik supayaat Agaayyutim uqauttutai maliguaqtaiin atqagnigaat kikiaktuutriviinmiin inillakluguasiin iluvigmun. ³⁰ Aglaan Agaayyutim anjitiqksinnigaa tuquhigmiin. ³¹ Inugiaktuani uvluni Jesus sagviaqtugniqsuq tamatkununa igliqatmiinun Jerusalem-mun Galilee-miin. Pakma taapkua ilisimaraurut ilaagun inugikkaptiknun Jew-nuruanun. ³²⁻³³ Uvaguuttuq uqautigiptigiin tusaayugaallautamik, itna, Agaayyutim akiqsruutigikkana sivulliaptiknun pakma atuumapkaagnigaa uvaptiknun kinuviajuruanun anjitiqksitnamiun Jesus inuuhigmun. Atakkii tugliani Psalm aglausimaruq itna, 'Ilvich ignigigikpiin,

ugluvak aapaguqtuna ilipnun.'

Psalm 2:7

³⁴ Agaayyutim anjipkaqamiun Jesus tuqqutqikkumiinaiqlugu akiqsrupsaagniqsuq itna, 'Aatchuqniagipsi ipqitchuaniglu nalupqinaitchuaniglu akiqsruutigikkamnik David-mun.'

Isaiah

55:3

³⁵ Taatnaqhuni atlamisuli Psalm-mi David-li nipliigniqsuq, 'Savaktin ipqitchuaq aupkaqumiinaitkiin.'

Psalm 16:10

³⁶ David-guuq savautrigaluaqmiruaq Agaayyutmik inuuhigmiini. Tuqupman iluvignigaat piqasiutiplugu sivullianjinun, timaa aasiin tavrani aupluni. ³⁷ Aglaan taimna Jesus Agaayyutim anjipkakkana tuquhigmiin aujaitchuq. ³⁸ Ilauramaan, iluqasi kanjicsiruksraurusi ilumutuuhigmik quliaqtuaagikkamnik ilipsitnun, Taavrumuuna Jesus-kun Agaayyutim natqihinaugai killuqsautisi. Kiinaunniin tupiksriinaahigmigun maligutaksraiinik Moses-nun nalaunjasipkakkauyumiinaitchuq Agaayyutmi. ³⁹ Aglaan kisupayaaq ukpiqsriuruaq ilaanik nalaunjasipkakkauruq ilaani. ⁴⁰ Taatnamik qaunagititchi. Atuumminjitchumauq ilipsitnun taipkua sivuniksriqirit itnautaat,

⁴¹ 'Atanji, mitautiqaqtuasii Agaayyutmik!

Atlayuagilugu piyaquqgniaqtusi.

Inuupkaqlusi savaaqagisiruna ukpiqiyumiiniaisapsitnik unniin inuum uqautiniagaluaqpasi.' "

Habakkuk 1:5

⁴² Paul-lu Barnabas-lu aniaqsiptomnik katragviatniin inuich aiyugaaqtuaqsiinigaich utitqiquplugik minguiqsiagvik tikitqikpan uqautipsaagiaquplutinj tamarrumuuna.

⁴³ Kinuagun katimalhum inugiaktuat Jew-nuruat sulii mumiksimaatqat Jew-nuruat ukpigusiatnun maliaqsiinigaich Paul-lu Barnabas-lu. Aasii ilinjik pitchuksaagnigaich ataramik tunjavigitquplugu Agaayyutim ihuaqqutrisaa.

⁴⁴ Minguiqsiagvik tikitqilgitman inuich iluqatiqayaq katiniqsut naalagiaqhutin Agaayyutim uqathanik. ⁴⁵ Tavrali Jew-nuruat qiniqamisigin inugiakpauraqtuat siqnalillapiaqhutin akiknaqlugich Paul-nun uqautai uqagniqtuutiaqsiinigaat. ⁴⁶ Aglaan Paul-lu Barnabas-lu uqagniqsuk taluqsranillapiaqhutik itna, "Agaayyutim uqalha sivullilugu uqautauruksrauruq ilipsitnun Jew-nuruanun aglaan tusaasukkumiinaitkiksi. Taatnapsigun ayakkiksi inuuhig Agaayyutitjaqtauruq. Taatnamik unijniaqipsi aullaqunuk tamatkununa Jew-nunjitchuanun. ⁴⁷ Taatnakii Agaayyutim urriqsugaatiguk itnailiplugu,

'Nalunaiqsagigikpiin qaumaruatun itquplutin Jew-nunjitchuanun anniqsuquplugich inuich suniananipayaaq nunam.' "

Isaiah 49:6

⁴⁸ Tavra Jew-nunjitchuat tusaakamitruj taamna quyaqsiinigsut Agaayyutim uqathanik quviatchallapiaqhutin. Aasiin taapkua piksraqtaanuruaq inuuhigaquplugich Agaayyutitjaqtauruamuk ukpiqsriigniqsut. ⁴⁹ Uvvaguug Agaayyutim uqalha siaminniqsuq napmupayaaq tamaani nunami. ⁵⁰ Tavrali Jew-nuruat akatchiiniqsut agnanik kamagikkauruanik taluqsriuranik Agaayyutmik sulii qaukliinik taavrumani nunaqqimi. Piyuaqtinnigaich Paul-lu Barnabas-lu anittitlugikaasiin nunamikniin.

⁵¹ Uqqiraqtik ipsuñniigaak qavia isiganmikniñ. Tavrakñaasiiñ aullağniqsuk Iconium-mun. ⁵² Aglaan ukpiqtuat unisauruat Antioch-mi quviasuñniqsut Ipqitchuam Irrutchim aňalatlugich.

14

Iconium-miithak

¹ Taapkuak Paul-lu Barnabas-lu tikitñamik Iconium-mun, sivuanisun utlautilgiñniqsuk Jew-ñuruat katrağviatnun. Uqautrillautapiagatağniqsuk aasiitai iñugiaktuat Jew-ñuruatlu Jew-ñuñitchuatlu ukpiqsriłiqsitlugich. ² Aglaan Jew-ñuruat ukpiqsriyumiñaitchuat akatchiñniqsut Jew-ñuñitchuanik. Iliñisaunniñ akikñaqtuliqsitkaich ukpiqsriuanik. ³ Uqqiraqtik nayuutiniqsuk tavrani akuni uqautriplutik taluqsrautaiqhutik Agaayyutikun. Quliaqtualhakni iħuaqqutriħigmigun Agaayyutim savaktitlasiplugik quviqnaqtuanik savaanik, taavrumuuna qiñiqtinnigaa uqauttutaak ilumutuulħa. ⁴ Nunaaqqim iñui malğuiğugniqsut, ilañich iñuich ilaliutiplitiñ Jew-ñuruanun atlatsuli tappiutiplitiñ uqqiraqtinun. ⁵ Kiisaimma Jew-ñuñitchuat sulı Jew-ñuruat sivulliuqtituummağmiñ sivunniğniqput aňallaqluguklugik unniñ miłuqtuglugik uyağañnik. ⁶ Uqqiraqtik ilitchugikamitku taamna sivunniugun qimañniqsuk Lystra-munlu Derbe-munlu, nunaaqqiñun Lycaonia-mi. ⁷ Lycaonia-mi quliaqtuagaqsilgiñniqsuk tusaayugaallautamik.

Lystra-miithak

⁸ Tavraniğuuq Lystra-mi qiñiğniqsuk iñuñmik pilğuirrutiaqtuamik isiganmigun anilğataliğmiñiñaglaan. Pisunğaniñniqsuq aglaan aquppitłapluni. ⁹ Taamnaguuq naalağniñniqsuq Paul-ñum uqauttutaiñun. Aasiñ ilitchuğiplugu taavruma ukpiqsrisilaaña iħuaqsikkauliksrağmigun Paul-ñum qiñiaqsiñigaa nalaagun ¹⁰ nipliutinigaa nipitusipluni, “Qikağiñ.” Taamnaguuq añun maksriñniqsuq pisukkataaqsipluniasii. ¹¹ Uvvağuuq iñugiaktuam Paul-ñum savaağikkaña qiñiqamiñ Lycaonia-ğmiuraaqhutitij nıprallañniqsut itnaqhutitij, “Agaayyutivut iñuğugniqsut aasii atqaqhutitij uvaptiknun.” ¹² Atchiğniğaat Barnabas Zeus-mik Paul-aasiñ Hermes-mik atakkii taamna Paul nipliraqtaupman. ¹³ Tavraniğuuq piqağniqsuat agaayyuvıñmik aanguağmiknun Zeus-mun silataani nunaaqqim. Aasiñ agaayuliqsi taamavrumuña Zeus-mun tikiutriñniqsuq uumaruanik añusalunik naurianıglu paamun. Tavrataamna iñuillu tavrani tunillağuaqsiñniqsut kamaksrisukhutitij uqqiraqtinik.

¹⁴ Uvvaasiiñ ilitchuğiaqsikamitku taamna Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu alıktuğniğai atnuğaatik aasiñ upaktuutiplitik itnaqhutik tamatkunuña, ¹⁵ “Ukuqsii, suvaata itnasıgaqpsi? Iñuħhiñauruguk ilipsisuntuuq. Agqiqsuañuruguk uqautityaqhusi tusaayugaallautamik mumiğugaluahusi matkunakña agaayyutitijñuaniñ iñuuruamun Agaayyutmun, iñiqtaanun qilamlu nunamlu tağiumlu supayaamlu taapkunani ittuam. ¹⁶ Taavruma Agaayyutim qañjanıktuami iluqaisa iñuich ilatchiğniğai sivunıtılasıplugich iñuuniaħhatıgun. ¹⁷ Aglaan ataramik kañiqsimapkağniğaa nakuuruañuħı savaallautagmigun, sialuk tatpakmakña qaitługu sulı niqıksrat nautchiat pivıksrañisıgun qaisımaagai, ilipsiıiasiiñ quviasuktıłusi.” ¹⁸ Taatnaiłiplugu uqautiurağniıallaisa Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu nutqaqtıpqaurağniğai tunillaħıksrañatniñ iñmiknun.

¹⁹ Aasiñ ilañich Jew-ñuruat Antioch-miñ Pisidia-miıttuamiñ sulı Iconium-miñ tavrıñalgiñniqsut. Tavra piqatıksrağniatquqhutitij iñugiaktuanik iñmiknun uyağañnik miłuqtulgiñniğaat Paul. Kalıñniğaat anıtıluğun nunaaqqimiñ tuqunasukniaqlugu. ²⁰ Aglaan ukpiqtuaqatiñi katıpmata avataanun Paul makıtluni utığniqsuq nunaaqqimun, uvlaakuqmanaasiiñ ilaalu Barnabas-lu aullalgitłutik Derbe-mun.

Antioch-mun Syria-miıttuamun Taapkuak Utilħak

²¹ Paul-lu Barnabas-lu quliaqtuamknik tusaayugaallautamik Derbe-mi iñugiaktuat ukpiqsriłiğniqsut. Tavraasiiñ utığniqsuk Antioch-mun Pisidia-miıttuamun Lystra-kun Iconium-kunlu. ²² Pitchuksaaqlugich tunñaviqaqplugich

Agaayyutmik, uqautiniğaich itna, “Uvagut iglutuqtuksraurugut iñugiaktuanik ihuilligutunik isitlasiñiapiaguta arjaayugautaanun Agaayyutim.”²³ Tikitchagikamik ukpiqtuanjuranun nalunaiqsisiraqniğaich ukpiqtuanjuruat qauklisrañitnik, suli agaayuuqqaqhutinj uisauraaqhutinjlu tamarrumani uvlumi iniqsruutiniğaich Agaayyutmun qanagitquplugich tunjavigikkañatnun.

²⁴ Taapkuak iglianikamik Pisidia-m nunañani Pamphylia-mun tikiñniqsuk.
²⁵ Tamatkunani Perga-milu tusaayugaallataq uqautigiaqsilgiñniğaak, tavrakñaasiiñ Attalia-mukhutik.
²⁶ Taavrumakña tiksiquhutik utigniqsuk Antioch-mun aullaqqaagatağvirñmiknun. Tavrakña aullaqtuak ukpiqtuanjuruat iniqsruutianikamisigik Agaayyutmun qanagitquplugik savautihakni inmiñun. Taavruma utigniqsuk naatchikamik savaagmiknik.
²⁷ Tikitmaknik Antioch-mun ukpiqtuanjuruat katipmata taapkuak tusaayugaaqtinnigaich iluqaanik Agaayyutim savaañanik tumigiplugik suli Jew-ñuñitchuatunniñ ukpiliqsitlugich.
²⁸ Tavraniasiñ ukpiqtuaqatiumikni taapkuak nayuutiniqsuk akuni.

15

Katimalhat Jerusalem-mi

¹ Kiruagun iñuich ilañich tikiñniqsut Antioch-mun. Iñisautriaqsiñiqsut ukpiqtuanik itna, “Nalunaitñutchiqsimaitchupsi timipsigun tuvraqlugich Moses-ñum tillisai anniqsukkauyumiñaitchusi.”
² Paul-lu Barnabas-lu qapiqtailiaqsiñiqsuk ilinjitnik taavrumuuna. Taatnaqhutinj sivunniğniqsut Paul-lu Barnabas-lu ilalugik atlanik Antioch-miunik Jerusalem-muquplugich. Taakmani uqaqatigiruksrağigaich uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qauklinjitu tamatkunuuna Moses-ñum tillisaigun.
³ Taatnaqhutinj ukpiqtuanjuruatqatinisa tuyuginiğaich. Iğligniqsut Phoenicia-kunlu Samaria-kunlu uqautriplutinj Jew-ñuñitchuatunniñ muminñiplugich Agaayyutmun. Taatnatchim tusaayugaam iluqaisa aniaqatigiich quviatchaktinnigai.
⁴ Aasiñ Jerusalem-mun tikitmata ukpiqtuanjuruat piqasiqhutinj uqqiraqtinik suli qauklignik paglanigaich. Taapkununa tusaayugaaqtirrutiginiğaat Agaayyutim iluqaan savaagikkaña inmiktingun.
⁵ Aglaan ilañich ukpiqsiruat Pharisee-ñusuuruat makinniqsut itnaqhutinj, “Jew-ñuñitchuat ukpiqsiruat nalunaitñutchiqsuksraupiaqtut uqautikkaulutinj tupigiraksrağinilugu maligutaksraña Moses-ñum.”

⁶ Taatnaqhutinj uqqiraqtitlu ukpiqtuanjuruat qauklinjialu katimaniqsut isummatigisuklugu taamna.
⁷ Uqaksraqtugaluaqmata Peter makitluni nipliğniqsuq, “Aniaqatiumaan! Iñisimarusi inilgaan akunnapsitniñ Agaayyutim piksraqtaagipmana uqağiaqupluna tusaayugaallutamik Jew-ñuñitchuanaun ukpiqsritquplugich Jesusmik.
⁸ Aasiñ Agaayyutim ilisimaligmigun iñuich isumarjitnik uqağigaa akuqtuñi Jew-ñuñitchuanaik qaitchiplugich Ipqitchuamik Irrutchimik, atriplugu qaitchiñi uvaptiknun.
⁹ Uvagullu ilinillu atlaakağiisingitkaatigut. Killuqsautinjitnik natqitunigai ukpiğiaqutripmata.
¹⁰ Uvvami suvaata naipitchukpisiñ Agaayyun suli Jew-ñuñitchuat tupiksripkağniaglugich tillisunik sivulliptalu uvagullu tupigilguisaptiknik?
¹¹ Uvagut ukpiğigikput Agaayyutmun anniqsuñipput ihuaqutriñhagun Atanikun Jesus Christ tamatkunatuntuuq.”

¹² Katimaruaruuq iñuksruiqhutinj naalağniñiqsut Barnabas-ñumlu Paul-ñumlu tusaayugaaqtirrutaaknun atlayuağnaqtuaniglu quviqnaqtuaniglu Agaayyutim iñiqtağikkañagun inmikkun akunğatni Jew-ñuñitchuat.
¹³ Uqağuiqmaknik James-ñum uqautiaqsiñigai, “Aniaqatiumaan, naalaqsitña!
¹⁴ Simon Peter-m uqautigaatigut qanuq Agaayyutmun aullağniipluni ukpiqtitlugich inmiguaqtitchaqlugu Jew-ñuñitchuaniñ iñuksraqtaaqtuq ukpiqsriyumiñaqsiplugich.
¹⁵ Suli sivuniksriqirit uqautaatnun immiutilha itnauvva aglausimaruamun,

¹⁶ ‘Aquagun Atanguruaña utiğisiruña.

Aasiili ikayuitqikkisiruña David-ñum kinuvianiñik tupaağruktitun ittuanik.
 Nappatqikkisigiga piyaqqukkauruaq.

¹⁷ Iluqağmiñ atlatlu iñuich pakaaqağumuut Agaayyutmik, iluqağmiñ Jew-ñuñitchuut piksraqtaagikkatka uvañnun.

¹⁸ Taatna Atanguruuq uqaqsimaruq, ilitchuğipkairuq tamatkuniña injilgaan.’

Amos 9:11, 12

¹⁹ “Aasiñ uvañali sivunniutigiga uqumailliuqtitpañasunaqnağich pilavut Jew-ñuruat atuqtaksrañisigun Jew-ñuñitchuut mumiksuaat Agaayyutmun. ²⁰ Aglaan aglaglugich uqautilavut qanusiq niqi tunillaumakpan aanguanun niğitquñillugu, sulii qaayugnaqtuağmiñ atlatukun piisimaaqulugich, sulii augiqsimailaanik niğrutituquñillugich unniñ aukuquñillugich. ²¹ Taimakñaqaña Jew-ñuruapayaat ilisimagaat atuqtaksrat Moses-kun qaisauruat atakkii minguiqsiagvipayaami agliqiplugich iñunñun ka-trağviñitñi. Tavra.”

Tuyuqañhat Ukpiqtuañjuranun Jew-ñuñitчуuanun

²² Tusaakamisigij uqquiraqtit sulii qaukiuruatlu iluqağmiglu ukpiqtuañjuruat sivunniğniqsut ajuñtinik piksraqukhutiñ Antioch-muktuksranik Paul-kunlu Barnabas-kunlu, aasii nalunaiqsipluñtiñ Judas-mik taggisiqaqtuamik Barsabbas-mik sulii Silas-mik. Taapkuak iññuk sivulliuqtillautauñisuaq ukpiqtuaqatiumikni. ²³ Taapkuñnuuna tuyuutiñich tuyuuniqsut, “Aniaqatusii, uvagut uqquiraqtauruaguutlu qaukiuruaguutlu, tuyuqtugut nayaaññağmik iluqaitñun Jew-ñuñitчуuanun ukpiqtuanun Antioch-mi, Syria-mi lu sulii Cilicia-mi. ²⁴ Tusaaniğikput ilañitñun ilağikkaptiknun ihuillaagñipłusi akatłusi uqağimikkun, taatna pitqulugich piñitkaluaqtitlutij uvaptiknun. ²⁵ Tavra-taatna katimapluta sulii iluqata atisipluta, piksraqtaaqatugut uqağiaqtauksranik aasii aullaqtillugich ilipsitñun. Taapkuak piqataugisiruk ilauraannaptikni Barnabas-mi lu Paul-mi lu, ²⁶ taapkuak iññuk suksraagiruak ihuillağimiknik savautriğimikni Atannaptiknik Jesus Christ. ²⁷ Judas-lu Silas-lu tuyuğiniagivut ilipsitñun. Uqaupisaagisigaasi tamatkunuuna aglakaptigun. ²⁸ Atakkii Ipiqtchuuaq Irrusiq piqatigiplugu sivunniqsugut qaitchisuñitłusi malilgunaitчуuanik tuvraaksranik, aglaan taapkuñiña atuumanapiaqtuanik: ²⁹ niqinik tunillautigimaruanik aanguanun niğiñasi auktusuñaqasilu unniñ qimisimaruanik niğrutmik niğiñasi, sulii piisimaagusi qaayugnaqtuağmiñ atlatukun. Taapkuakña qauñagipsi pillautagñiaqtusi. Tavra.”

³⁰ Aullaqtitauruat tikitmata Antioch-mun katipkağniğaiç iluqaisa ukpiqtuat aasiiñ qaitchiplugich taapkuñiña aglañnik. ³¹ Iñuich agliqianikamisigik tuyuutiñich quviatchañniqsut pitchuksaağimikkun. ³² Judas-lu Silas-lu sivuniksriqirauñimikkun uqaupriñisuk ukpiqtuanik pitchuksaaqlugich ukpiqsriğimikkun sayyaksaqługillu. ³³ Aasiiñ tavraniisugruanikmaknik ukpiqtuaqatiuñitñik taikuuqhutiñ aullaqtinnigaich kiñumun tuyuğiriñitñun. ³⁴ [Aglaan Silas sivunniğniqsuq nayuutisukhuni.] ³⁵ Taapkuagli Paul-lu Barnabas-lu ittuñiğniqsuk Antioch-mi. Piqasiqhutik atlanik ilisautriñisuk Atanguruam uqañhiñik quliaqtuaqhutik.

Paul-lu Barnabas-lu Avilhak

³⁶ Kiñuvatigun Paul-ñum nipliutiniğaa Barnabas, “Kiata, utiğvigilavuk nunaaqqi-urapayaat Agaayyutim uqañhanik quliaqtuağvigikkavuk tikitqattaaglugich aniaqatiut kañiqsityağlugu qanuğli pisilaañat.” ³⁷ Barnabas-ñum tuvaaqatigisuñniğaa John Mark aullağumik. ³⁸ Aglaali Paul-ñum ihuağiñitkaa aullautilha ikayunitługikkii quliaqtuaqmaknik, unitługikunniñ Pamphylia-qsiulhakni. ³⁹ Taatnaqhutik qapiqtailillağniqsuk piqatigiñiğihutikunniñ. Barnabas-li tuvaaqasiqhuni Mark-mik Cyprus-mun umiakun aullağniqsuq. ⁴⁰ Taamnali Paul tuvaaqatiksraqhuni Silas-mik aullağniqsuq. Ukpiqtuaqatiutik iniqsruutiniğaiç Agaayyutmun qauñagitquplugik igliñhakni. ⁴¹ Iğliğniqsuk Syria-kuaqhutik sulii Cilicia-kun, aasiiñ Paul-ñum sayyaksaqługich ukpiqtuañjuruat ukpiğutiñich.

¹ Paul-kuk iglaugaluaqamik tikilgataǵniqsuk Derbe-mun suli Lystra-mun. Tavraniquuq ukpiqtuaqaqmiñiqsuq atiliǵmik Timothy-mik, aakanaptuuq ukpiqtuaǵupmiñiqsuaq Jew-ǵupluni aglaali aapaǵa Greek-ǵupluni. ² Iluqaǵmiñ ukpiqtuat Lystra-mi Iconium-milü uqautigillautagñiǵaat taamna Timothy. ³ Paul-ǵum Timothy maliquñiǵaa inǵmigun. Taatnaqǵugu nalunaitǵutchiqsinnigaa piquitigiplugich Jew-ǵuruat inuuniaqtuat tamaani nalunimatruǵ taamna Timothy aapaqalǵa Jew-ǵurǵitchuamik. ⁴ Apqusrautiǵmikni nunaaqǵiurani uqautiniǵaich ukpiqtuaǵuruat tuvraqtaksranik, uqqiraqtit suli qaukliich Jerusalem-mi sivunnikkaǵitñik ilinǵitñun tupigitquplugich. ⁵ Taatnaqhutin ukpiqtuaǵuruat sayyikkauniqsut ukpiqsriǵmiktigun suli ilaniktuǵniqsut ukpiqtuaǵuqtuanik uvlugaǵipman.

Paul-ǵum Qiñiquuraalǵa Troas-mi

⁶ Taapkua igliǵniqsut tumigiplugu Phrygia-miut Galatia-ǵmiut nunaǵat. Ipqitchuam Irrutchim piyummataisitmatin tusaayugaallautamik Asia-muutrinǵiñniqsut. Ilinǵich taunurǵinǵiñniqsut. ⁷ Aasiñ qallikamitruǵ Mysia-m killinǵa saqusukkaluaǵniqsut Bithynia-m turǵaanun, aglaan Jesus-ǵum Irrutchiǵmigun taatnamuqurǵinǵiǵai. ⁸ Taatnaqhutin nalǵuǵniqsut Mysia-kun tasamuǵa Troas-mun. ⁹ Tamarrumani unnuami Paul qiniquuraagñiqsuq Macedonia-ǵmikum qinñuaqtuqtuamik itnaqhuni, “Macedonia-mun ikaagutin ikayuǵiaqtigut!” ¹⁰ Paul qiniquuraaqtitqaaqǵugu itqanaiaqtigapta aullaqtiqtugut Macedonia-mun. Ikpigigikput tuǵluput tusaayugaallautamik quliaqtuaǵiaqupluta inuǵnun taakipkunurǵa.

Philippi-mi Lydia-m Ukpiaqtuaǵulǵa

¹¹ Troas-miñ umiakun aullaqtugut nalǵuqhuta qikiqtamun Samothrace-mun, aasiñ taavrumakǵa uvlutqikman Neapolis-mun tiksiquhuta. ¹² Tavrakǵa tagraqtugut Philippi-mun, qaukǵimun nunaaqǵiatnun Macedonia-ǵmiut, inuǵiaktuanik Rome-maǵmiunik inuqaqtuamun. Taavrumani nunaaqǵimi uvluiqtugut. ¹³ Minguiqsiaǵvium uvlua tikitman anipluta nunaaqǵimiñ utlautirugut kuugum siñaanun iniqsruǵiaǵasugiplugich. Aquvitnaptu uqaqtuutrirugut aǵnanik tavrurǵapuuq katiruanik. ¹⁴ Ilaǵat naalaqtikput atiqagñiqsuaq Lydia-mik. Taamna tunniuqqairuarǵuniqsuq surǵauraammaǵiksuanik ukiǵhaanik, agǵiqsuarǵumapluni nunaaqǵianiñ Thyatira-m. Kamaksriruarǵuniqsuq Agaayyutmik. Aasriñ Agaayyutim piyumiñaqsiqkaǵaa akuqtuǵiksraǵanun Paul-ǵum uqaǵikkañiñik. ¹⁵ Taamna aǵnaq paptakkaukami piqasiqhuni tupiqatiunǵiñik ilaan aiyu-gaaqǵugich itnaqhuni, “Ukpiaqtuaǵunasugigupsitǵa utlaututtitchi tuppamni itchaqtu-ǵusi.” Kayurǵaǵniǵai tukkiqǵugichaasiñ.

Paul-lu Silas-lu Isiqtaulǵak Philippi-mi

¹⁶ Uvlut ilaǵatni iniqsruǵviptiknun utlautiǵaptikni kipaluuniksuaq niviasǵiǵaksraǵ nalautkikput. Ilaa tuunǵaqtuaǵniqsuaq taatnatchikun sanǵiqaǵimigun sivuniksriqipluni, aasiñ atqunaq maninǵmik piññautinikkaǵa atanni. ¹⁷ Taavruma Paul-lu uvagullu maliaqsigaatigut nipliapluni itna, “Ukua inuich savaktai kamaǵniqsrauruaam Agaayyutim.” ¹⁸ Inuǵiaktuani uvluni taamna niviasǵiǵaksraǵ taatnaǵniqsuq. Uvvaasiñ Paul-ǵum aǵiuplugu kiniaqǵugu irrusiq itnaǵniǵaa, “Jesus Christ-ǵum atqagun tiligikpiñ anitquplutin taavrumakǵa.” Tavrauvaaguuq tuunǵaqtuaq aniñiqsuq niviasǵiǵaksramiñ.

¹⁹ Tavra pigirai ilitchuǵikamiñ maniññanǵiutrin piqsǵiñiqman Paul-lu Silas-lu tiguniǵaich. Kaliksraǵugik katimmavirǵmutiniǵaich sivulliuqtinǵitñun. ²⁰ Rome-maǵmiunun atanniqsuqtinun tikiutiniǵaich itnaqhutin, “Ukua inuich Jew-ǵuruat akatchirut inuǵnik nunaaqǵipsitñi. ²¹ Iisautriplutin atuqtaksrirutit akikǵaǵugich malinǵiakkavut. Rome-maǵmiunurugut! Ilinisa ilisauttutinich akuqtuǵumiñaitkivut unniñ tupigiyumiñaitkivut.” ²² Inuǵaǵruich tappiutiniqsut piyuaqniktuanun. Rome-maǵmiut aǵalarrutilgich tilisiñiqsut aliktuilugik atnuǵaanǵnik Paul-ǵumlu Silas-ǵumlu aasii ipiǵaqtuquplugik. ²³ Ipiǵaqtuqaaqǵugik isiqtaupkaǵniǵaich, tiliplugu isiqsivium qaunaksraa qaunagillautaquplugik. ²⁴ Taatna tilianikmatni qaunaksrim inillaǵniǵik qamaniakǵimun inimun, isigǵiǵlu payanaiqsuusiǵugik uqumailanik qirunǵik.

²⁵ Uvvaasiiñ unnuaqpaguḡuḡnaqsipman Paul-lu Silas-lu agaayuniqsuk quyaplugulu Agaayyun atuqhutik. Atlat isiqtauqatinjikñik naalagñiñiḡaich. ²⁶ Taimmaiñaq nuna iliḡsraaqsiñiqsuq. Isiqsivium tunḡavii auliyañniqsut, talupayaat añmaqḡugich suli kalimñiḡich isiqtapayaaniñ katakhutiḡ. ²⁷ Isiqsivium qaunaksraa itiqtiqami ilitchuḡiplugu talut añmaniqmata isumaniqsuq isiqtapayaat aniniḡlugich. Taatnaqhuni satkuni tiguplugu tuqqutchaḡumaaqsiliḡniqsuq iḡmiñun. ²⁸ Aglaan Paul-ḡum nipi-tusiḡluni nipliutiniḡaa, “Aniyasaaqnak ilipnun! Iluqata ittugut!” ²⁹ Isiqsiri qiññuagñiqsuq nannimik. Itchaḡlukami tatkivuḡa punniqsuq uullilaḡmi sivuḡaaknun Paul-lu Silas-lu. ³⁰ Tavrakḡa annisikamigik atlamun apiqsruḡniḡik, “Aḡutiik! Qanuḡluḡali anniqsuḡayaqḡik?” ³¹ Taapkuak nipliutiniḡaak, “Atañḡuruakun Jesus Christ-kun ukpiqsriḡutin anniqsuḡisirutin tupiqatituummaḡpich.” ³² Agaayyutim uḡalhiñik quliaḡ-tuaḡvigiagñiñiḡaak atlallu ittuat tupqani. ³³ Unnuaqpaguḡman isiqsirim iḡḡuaqsiniḡik atniagñiḡik aasiiñ ilaa tupiqatituummaḡmi paptaaḡtikkauniqsuq. ³⁴ Taatnaanikami ilaan Paul-lu Silas-lu tupiḡmiñuutiḡlugik niḡipkaḡniḡik. Tupiqatigiich quviatchañniqsut ukpiḡiagutriḡlutiḡ Agaayyutmik.

³⁵ Uvlaaḡutḡikman Rome-maḡmiut añalatiḡisa aikḡiqsuḡtitiḡ tiliñiḡaich anipkaḡ-plugik taapkuak aḡutik aullaḡtillugiglu. ³⁶ Taavruma isiqsirim Paul uḡautiniḡaa itna, “Qaukḡiich anitqugaatik Silas-lu. Aullaḡhiñaaḡuḡtutik aniuraḡniagitchik.” ³⁷ Aglaan Paul-ḡum aikḡiqsuḡtit nipliutiniḡai, “Pasiyumiñaitkaatiguk savvaḡluutiḡaḡtilaaptiknik aglaan ipiḡaḡtuḡhunuk iñuḡnun qiñiḡtitlugu inillakmiḡlunuk isiqsiviḡmun. Uvaguk-tuuq Rome-maḡmiuḡuruguk. Uvvami pakma aullaḡtitchuḡniḡpatiguk iriḡqakun? Taatniitchumiñaiḡiaḡtuḡ! Rome-maḡmiut qaukḡiich iḡmiknik uvuḡaḡutiḡ anipkaḡlisiguk!” ³⁸ Aikḡiqsuḡtit Rome-maḡmiut añalatiḡitiñun uḡautiniḡaich Paul-ḡum uḡautai. Tusaakamiḡ Paul-lu Silas-lu Rome-maḡmiuḡuḡhakkuntuuq iqsitchañniqsut. ³⁹ Taatnaqhutiḡ uḡapsaaḡiagñiḡsut iliḡikñun. Anipkaḡniḡaich isiqsiviḡmiñ aullaḡ-plugik nunaaqḡimiñ. ⁴⁰ Paul-lu Silas-lu anikamik isiqsiviḡmiñ utlautiniqsuk Lydia-m kiḡuḡḡanun. Tavrani ukpiḡtuaḡatiutik qiñilḡiñiḡaich suli pitchuksaaḡlugich aasiiñ unitḡugich.

17

Thessalonica-miitha

¹ Amphipolis-kuaqhutik suli Apollonia-kun igliḡniqsuk Thessalonica-mun piḡaḡniḡsuamun Jew-ḡuruat ktraḡviatnik. ² Piraḡiḡiḡmisun tavruiḡalḡiñniqsuq iñuḡni uḡaḡataupluniasiiñ. Piḡasuni miḡḡuiḡsiagñivium uvluani kaḡiqsipkaḡutiniḡai Agaayyutim uḡalhi, ³ suli nalupqinaiyagñiḡaa Anniqsuutim nagliksaaqhuni tuqqutauruksrauḡha suli aḡitḡiksuksrauḡha tuḡuḡiḡmiñ. Paul-ḡum itnaḡniḡai, “Taamna Jesus uḡaḡikkaḡa ilip-sitiñun Anniqsuutauruḡ.” ⁴ Iḡañich Jew-ḡuruat ukpiqsriḡililḡiaḡhutiḡ ilaliutiniqsut Paul-mullu Silas-mullu. Taatnaḡmiñiḡsutuuq iñuḡiaktuat Greek-ḡuruat agaayusriḡisruuruat suli qulliuruat aḡnat. ⁵ Aglaan Jew-ḡuruat siḡñaliḡniḡsut. Katitchiñiḡsut nalaunḡaniuraniḡtchuanik iññukhutiḡ piḡatiksraḡmiknik. Iliḡisa nunaaqḡim iñui akatkaqsiniḡaich. Isiḡiagñiḡaat Jason-ḡum tupqa pakakhutiḡ Paul-miḡlu Silas-miḡlu iñuḡnuutisukḡugik. ⁶ Aglaan paḡiḡitiñamisigik Jason-lu atlatlu ukpiḡtuatlu kaliksraḡniḡaich nunaaqḡim añalataiñun. Tavraniasiiñ Paul-lu Silas-lu pasipḡugik nipliāniqsut itna, “Taapkuak iññuk akatchiñiḡsuk iñuḡnik nanipayaaq. Pakmatuuq nunaaqḡiptiknuḡniqsuk ⁷ aasiiñ Jason-ḡum tukkiḡsimaplugik. Paaḡḡañniḡaich tillisai umialḡum Rome-mi, uḡaḡhutiḡ atlamik umialiḡaḡniḡplugu atiaḡtuamik Jesus-mik.” ⁸ Taatnaḡmata iñuḡiaktuat iñuich nunaaqḡimlu añalatai akanniḡaich uḡaatchaḡutiḡiḡmun. ⁹ Taatnamik añalatiḡ Jason-lu atlallu annitchiqsinnigaich maniḡñik aasiiñ aullaḡtitlugich.

Berea-miithak

¹⁰ Unnupqaraqman ukpiḡtuaḡatiuḡnik Paul-lu Silas-lu aullaḡtinniḡaich Berea-mun. Tavrani utlautilḡiñniqsuk Jew-ḡuruat ktraḡviatnun sivuanisun. ¹¹ Iñuich

Berea-mi uqautisurjnatlukpayaagniqsut apkunakŋa Thessalonica-gmiuniñ. Tusaayumallapiaqhutiŋ uqaŋiq naalaqŋugu, suli uvlugaŋipman Agaayyutim uqaŋhi ilisaaginiŋaich ilitchuŋiniapiaqŋugu tamanna Paul-ŋum uqaŋikkana ilumutuutilaanjagun. ¹² Iñugiaktuat tavrani ukpiqsriliŋniqsut, iñugiaktuat qulliuŋuplutiŋ Greek-ŋuruat aŋnatlu aŋutitlu. ¹³ Aglaan Jew-ŋuruat Thessalonica-mi tusaaniŋaat Paul-ŋum Agaayyutim uqaŋhiñik quliaqtuaqaŋnipluguptuuq Berea-mi. Taatnamik tavrurjaqtiŋniqsut akatchiaqsilgitlutiŋ iñuŋnik isaahiñaaguŋugich. ¹⁴ Ukpiqtuat qilamiksriŋniŋaat Paul aullaquplugu taunuŋa taŋium siñaanun, aglaan Silas-lu Timothy-lu tavraniittuiñaŋniqsuk Berea-mi. ¹⁵ Taapkua aullautriruat Paul-mik taunuŋautinniŋaat Athen-mun. Taapkuali Berea-gmiut utiŋniqsut. Paul-ŋum uqautitquniŋik Silas-lu Timothy-lu iŋmiñuquplugik piyumiñaqsiqqaurapaknik.

Athen-miilha

¹⁶ Paul taqqiŋiŋmiñi Silas-miglu Timothy-miglu Athen-mi aliatchallapiaŋniqsuq qiñiqami iñugiaktuanik aanguanik nunaaqqimi. ¹⁷ Paul uqaqatiqaŋniqsuq Jew-ŋuruaniglu katraŋviatni suli Jew-ŋuŋitichuaniglu agaayyiaqtaqtuanik. Uvvasuli uvlugaŋipman uqaqatiginiŋai nalautnamigich atautchimugviatni. ¹⁸ Taatnaqami nalautchikami Epicurea-ŋuruaniglu Stoic-ŋuruaniglu ilisautriŋitñik qapiqsiŋutraqatiqaŋniqsuq. Ilaŋich uqaŋniqsut, “Sumik una uqavaaŋakti uqaksraqtuva?” Ilaŋilliguuq niplianiqsut, “Atlanik agaayyutinik una uqaqaqpalliqsuq.” Taatnautiginiŋaarguuq Paul quliaqtuaqman Jesus-mik suli aŋitqiliŋmik. ¹⁹ Aasiñ tikiutiniŋaat Paul sivuŋaatnun katimaruat Areopagus-mi itnaqŋugu, “Ilisimasukkaluaqtugut tamarrumiŋa nutaamik ilisauttutigikkapnik. ²⁰ Ilaŋa tusaakkapta atlayuagiŋikput. Iŋitchuŋisukkikput qanuutautilaana tamarruma.” ²¹ Tamaanili iluqaŋmiŋ Athen-naŋmiut suli avakŋaqtat tavrani naalaguuniqsut tamarrumuuna nutauplugu tusaakkaŋmikkun unniñ uqaksraqtuutigiŋugich.

²² Tavrani Paul qikaŋniqsuq sivuŋaatnun taapkua katimaruat Areopagus-mi itnaqhuni, “Athen-naŋmiut! Iŋitchuŋigiga agaayyutinik ukpiqsrillapiaŋiqsi. ²³ Pisuktaulŋamni nunaaqqipsitñi qiñiŋitka agaayumaniagvigikkasi. Paqittuŋa aanguaqtuŋviŋmik aglaqaqtuamik, ‘Agaayyutmun nalukkaptiknun.’ Taavrumuuna agaayumaniagvigikkapsitñun nalugaluaqŋugu uqautiniagipsi. ²⁴ Agaayyun iñiqtaqaqtuq nunamik suli supayaanik imaŋikkaniñik. Atanŋuruaq qilaŋmiŋu nunamiŋu irviquaŋitchuq agaayyuvikpaŋni iñuich iñiqtaŋitñi. ²⁵ Unniñ tunŋaŋitchuq iñuŋnun qaitchiŋksraŋatnun inuŋikkaŋmiñik atakkii iñupayaat qaitchigai iñuuliŋmiglu aniŋniŋmiglu supayaaniglu. ²⁶ Iñuŋmiñ atautchimiñ iñiqtaŋigaa iñupayaaq, taamna aggiŋvigiŋplugu iñuuniaqtuapayaat iluqaani nunami. Sivuni iñiqtaŋigaluaqŋagich sivunniqsimagai qanutun suli nani iñuich iñuutilaaksraŋat. ²⁷ Agaayyutim inillaŋniŋaa taatnatun iñuich pakaagiŋpatni paqitauyumiñaqsipluni atakkii Agaayyun qanitkaluaqtuq iluqaptikni. ²⁸ Atakkii ilaagun kisan iñuuniaqhutalu aulaalukhutalu ittugut. Taatnaqhutiŋ aglaktipsi ilaŋisa uqaŋigaa itna, ‘Uvaguttuuq ilaan qitunŋaŋigaaŋitigut.’ ²⁹ Tavra qitunŋaŋiniqmatigut isumaruksraunitchugut Agaayyutim irrusia atriqaŋasukniagŋugu aanguanik maniŋniŋ kaviqsaanik naagaqaa qatiqtaanik unniñ uyaŋaŋnik piŋiukkanik savayulhatigun iñuich. ³⁰ Taipkunani ukiuni iñuich naluplutiŋ piŋhatni Agaayyutim tautuiñaŋaa ilhat aglaan pakma tillisiqaŋaa iñupayaaq mumiŋuplugu killukun ilhatniñ. ³¹ Ilaa nalunaiqsaaqtuq uvlumik atanniigaqsigumi nunam iñuanik nalaunŋaruatŋikun tumigiŋplugu iñuk piksraqtaagiŋmakkani. Ilaan nalupqinaiaŋniŋaa iñupayaanun aŋipkaqamiuŋ piksraqtaagiŋmakkani tuqqutaulhaniñ.”

³² Tusaakamitruŋ Paul-ŋum uqaqtuutaa aŋitqiliŋkun tuqqutauliŋmiñ ilaŋisa tip-sisautiginiŋaat aglaan ilaŋilli nipliŋniqsut, “Naalaqtaupsaagukkiptiŋiñ.” ³³ Tavra Paul-ŋum uniñniŋai katimaruat. ³⁴ Ilaŋisa iñuich piqasiŋniŋaat ukpiliqhutiŋ. Piqasiŋsai ilaqaŋniqsut Dionysius-mik, ilaŋnatniglu Areopaa-ŋuruat aŋnamiglu atiliŋmik Damaris-mik suli atlanik.

18

Paul-ŋum Corinth-miilha

¹ Taatnaamikami Paul aullaqhuni Athen-miñ Corinth-muñniqsuq. ² Taamani nalautchiñiqsuq Jew-ŋuruamik atiaqtuamik Aquila-mik animaruamik Pontus-mi suli aġnaatnik Priscilla-mik. Tavruraptuuq tikitqammigñiqsuk atakkii Rome-maġmiut atangata Claudius-ŋum aqpigiplugich Jew-ŋuruapayaat Rome-miñ aullaquplugich. Tavra Paul-ŋum qiñiġiaġniġik. ³ Piññañniutiqaġniqsuk iñuuniutigiplugu palaparrirualigmik atriplugu Paul. Taatnaqhuni tukkuniqsuq taapkuñnuja. ⁴ Aasii minguiqsigagipmata Jew-ŋuruat katraġviatni uqaqatiqaġniqsuq Jew-ŋuruaniglu Greek-niglu ukpiliqsinniaqługich.

⁵ Silas-lu Timothy-lu Macedonia-miñ tikitmaknik Paul-ŋum aullaġniñaniñniġaa quliaqtuatluñi tusaayugaallautamik Jew-ŋuruanun uqautigiplugu taimña Jesus Christ-ŋuniplugu anniqsuqtauniplugulu. ⁶ Jew-ŋuruat igłuliqmatni uqaqhutiñ pigiiliplugu, Paul-ŋum ipsuñniġaa qavia atnuġaamiñiñ aasiiñ ilaan kañiqsipkaqsaqługich qanuqhuni taatnaġmiñnik itnaqhuni, “Anniqsuqtitchumiñaitkupsi patchisigiruksraurusi ilipsitñun. Uvaña patchisaiqsuña. Uvakñaniñaglaan Jew-ŋuñitchuanun quliaqtuagisiruña.” Taatnaqqaqługich uniñniġai. ⁷ Paul nayuutiaqsirurq tupqani Jew-ŋuñitchuan atiaqtuam Titius Justus agaayusuuruam Agaayyutmun. Tupqa silalligiplugu Jew-ŋuruat katraġviata inniqsuaq. ⁸ Crispus, qaukhiq Jew-ŋuruat katraġviatni, ukpiġiaġutiñniġaa Agaayyun qitunġaqtuummaġmi. Suli iñugiaktuat Corinth-aġmiut tusaakamiñ uqaġigmik ukpiqsriġmiñiqsut suli paptaaqtitlutin. ⁹ Unnuat ilaņatni Paul qiñiġquuraaġniqsuq. Agaayyutim uqautiniġaa itna, “Iqsisuñaqnak! Sivutmun uqaġiñ! Qapiqtasuñaqnak! ¹⁰ Piqasiumagikpiñ. Kia-unniñ iñuum aniyasaagumiñaitkaatin atakkii uumani nunaaqqimi iñugikkatka iñugiaktut.” ¹¹ Ukiuq avvaġmik ilaqsaiqlugu Paul inniqsuq tavrani ilisautripluni iñuñnik Agaayyutim uqałhanik.

¹² Gallio kavanaunupkaqtitlugu Greece-mi Jew-ŋuruat katiplutiñ tiggugłukługu Paul uqaqsittaagvinmuutiniġaat ¹³ itnaqhutiñ, “Uuma iñuum ukpiliqsinniġai iñuich agaayutquplugich Agaayyutmun akikñaqługu maligutaksraq.” ¹⁴ Paul-aasiiñ nipliñiñaagutuġlu Gallio-m uqautiniġai Jew-ŋuruat, “Taamna iñuk iñiqtaqaqpan nalaunñaitchuamik tuvraqtaksrallu tupiginiłlugich, nalaunñanayaqtuq uvamni naalaġniñiksraġa anuqsrusiłuña ilipsitñun. ¹⁵ Aglaan pasikapsiun uqałigtigun iñuillu atiniġigun ilipsiłu maligutaksrapsigun, ilipsitñik iħaqsqaqtaksraġigiksi. Taatnatchisigun atanniqsuiyumiñaitchuña.” ¹⁶ Taatnaamikami anipkaġniġai uqaqsittaagvinmiñ. ¹⁷ Jew-ŋuruat tiggugłunniġaat Sosthenes, aņalataa Jew-ŋuruat katraġviata, ipiġaqtuqługu sivuġaani uqaqsittaagvium. Aglaan Gallio-m suqtiginiñniġai.

Paul-ŋum Utilha Antioch-mun

¹⁸ Iñugiaktuani uvluni Paul itkaluaqami Corinth-mi ukpiqtuaqatmiñi uniñniġai piqasiqhuni Priscilla-miglu Aquila-miglu tiksiquhutiñ Syria-mun. Sivuni ayalıksraġmi Cenchreae-miinnagmi niaqqi salipkaġniġaa pilġusiatitun Jew-ŋuruat pisigiplugu akiqsruutmigun Agaayyutmun. ¹⁹ Paul-kut tikiñniqsut Ephesus-mun. Utlautipluni Jew-ŋuruat katraġviatnun tavrani uqaqatiqaġniqsuq Jew-ŋuruanik. ²⁰ Ittuatluuraallaqugaluaġniġaat iñmikni aglaan Paul añiñiñniqsuq. ²¹ Unitkaqsikamigich uqautiniġai, “Agaayyutim pitqutigikpagu utiġilħitchuña ilipsitñun.” Aullalġiñniqsuq Ephesus-miñ umiakun aasii ilaan uniñniġik Priscilla-lu Aquila-lu tavruña. ²² Tikitñami Caesarea-mun utlautipluni Jerusalem-mun qiñiġiaqługich ukpiqtuanuñuñu tavrakñaasiiñ aullaġniqsuq Antioch-mun. ²³ Tavrani itkalualġitñami qanutuntai aullalġiñniqsuq Galatia-mun Phrygia-munlu pitchuksaġiaqługich iluqaisa ukpiqtuat.

Apollos Quliaqtuatha Ephesus-mi

²⁴ Jew-ḡuruatliguuq ilanjat atiaqtuaq Apollos-mik animapluni Alexandria-mi tik-iññiqsuq Ephesus-mun. Taamnaguuq uqalguraununiqsuaq kañiqsimmaagiksauruḡupluni Agaayyutim uqalhanik. ²⁵ Ilisausiaqahuni Agaayyutikun aasiiñ piyummatiqallapi-aqlugu ilisauttutiginiḡaa Jesus nalautlugu. Aglaan Apollos-ḡum ilisimalhiñaḡniḡaa John Paptaaqtitichirim quliaqtuaḡilhalu paptaaqtitchiḡhalu. ²⁶ Uqautriaqsiñiqsuq taluqsrautaiqhuni Jew-ḡuruat katraḡviatni. Priscilla-mlu Aquila-mlu tusaakamitku agḡisiñiḡaak kiḡuniḡmiknun aasii ilisautipsaaqlugu sukuitlukḡugu Agaayyutim annautriḡlataañanik iñuḡnik. ²⁷ Apollos sivunniḡman aullaḡukhuni Greece-mun ukpiqtuaḡuruat Ephesus-mi ikayuḡniḡaat aglakhutinj ukpiqtuaqatiumiknun Greece-mi pitchuksaaqlugich paḡlatquplugu taakmani. Apollos tikitñami ikayuutaullapiḡniḡsuq ukpiliqsuanun Agaayyutim ihuaqutriḡhagun. ²⁸ Kañiqsiñaqsiḡplugu uqaaqtuutriḡḡmiḡun akiilḡitlaniḡai Jew-ḡuruat aasiiñ uqaaqtigiḡiḡḡmikni Agaayyutim uqalhatniñ nalu-naiḡaqlugu taamna Jesus Christ-ḡulha.

19

Paul-ḡum Ephesus-miḡha

¹ Apollos-li Corinth-miitlugu Paul-li kukiḡukhuni kivataagun tikiḡataḡniḡsuq Ephesus-mun. Tavraniguuq nalautchiñiqsuq ilanjitñik ukpiqtuat. ² Apiqsruḡniḡai, “Akuqtuivisi Ipqitchuamik Irrutchimik ukpiliqapsiaglaan?” Taapkua kiunigaat, “Tusaañiññiqsugutunniñ Ipqitchuamik Irrutchiqaqtilaananik.” ³ Paul-ḡum apiqsruḡniḡai, “Qanuḡhusimi paptaaqtitpisi?” Taapkua kiunigaat, “John-ḡum paptaaqtitchisaagun.” ⁴ Paul-ḡum itnaḡniḡai, “John paptaaqtitchiruaq iñuḡnik mumiksuanik killuqsautmikniñ. Uqautiniḡai Israel-aagmiut ukpiqsriruksrauḡhat agḡiqsursauruamik kiḡumigun, taavrumiḡa Jesus-mik.” ⁵ Tusaakamitruḡ paptaaqtitauñiqsut atqagun Atanguruam Jesus. ⁶ Aasiiñ Paul-ḡum aksikmagich argañmiñik Ipqitchuam Irrutchim ukpiqtuaḡuruat añalatkaqsiñiḡai. Uqaaqsiñiqsut uqautchikun kañiqsiñatḡaitchuakun suli sivuniksriḡipmiñiqsut. ⁷ Iñugiaktiḡaḡniḡsuq qulit malḡuiyuḡnamik iñuḡnik.

⁸ Paul inniqsuq tavrani piḡasuni tatqiñi isaḡaḡhuni Jew-ḡuruat katraḡviatnun. Uqaaḡauniqsuq taluqsrautaiqhuni iñuḡni Agaayyutim añaaḡuḡautaanik ukpiqsriḡiqsinniaqlugich. ⁹ Aglaan ilanjich taapkua pitchiḡiḡlauniqsut ukpiqsriḡitḡutinj. Uqautigiaqsiñiḡaat akilḡiḡiḡlugu agaayyutikuḡiaḡ katimaqatiumiknun. Taatnaqhuni Paul-ḡum uniñniḡai maliktitluni ukpiqsriḡuanun iḡmigun. Aasiiñ uvlugaḡipman ilisautriaqsiñiqsuq Tyrannus-ḡum ilisautriviani. ¹⁰ Taamna atuummiñiḡaa malḡuḡni ukiuḡni. Taatnamik iluqatinj iñuich Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatlu iñuuniaqtuat Ephesus-ḡum avataani tusaaniḡaat Agaayyutim uqalha.

Atuumaruḡaq Iḡñiḡutaiñun Sceva-m

¹¹ Agaayyun iñiḡtaḡaḡniḡsuq quviḡnaqtuanik tumiḡiplugu Paul. ¹² Iñuich iniqsruḡniḡaat Paul qaitquplugich nasaḡaurat atuanikmagich. Iliḡisa tikiutiniḡaich atniḡñaqtuanun. Iḡikamisigik nasaḡaurat atniḡñaqtuanun ihuaqsikkauniqsut suli irrusiḡḡuich unitlugich. ¹³ Ilanjich Jew-ḡuruat iñuuniaḡniḡsutunniñ irrusiḡḡuiyaipḡutinj iñuḡnik. Iliḡich iḡliḡaḡumaatchañiqsut nunaaqqipayaanun. Uuktuḡniḡaat anitchiullafiksraqtinj irrusiḡḡuḡnik Jesus atqagun, nipliutruḡlugich itna, “Tiligipsi anitquplusi atqagun Jesus Paul-ḡum quliaqtuaḡikkaḡagun.” ¹⁴ Sceva-m Jew-ḡuruat qauḡiat agaayuliḡsiḡisa tallimat malḡuḡnik iḡñiḡutai uuktuḡpaalukmiñiqsutuuq taatnatun. ¹⁵ Aglaan taapkua irrusiḡḡuich nipliutiniḡai, “Jesus ilisimagikput suli Paul ilisimapmiḡplugu. Aglaan ilipsi—kisuuvisi?” ¹⁶ Taatnaguuq nipliutiḡqaaqlugich iñuum irrusiḡḡulgum mitchiqiniḡai piyuklugich. Tatamnaqsillapiḡlugi akiilḡiḡai. Taapkuaguuq taatnasiḡaḡniaqtuat pikiḡniḡsut tupiḡmiñ atniaqtat suli atnuḡaigutrat. ¹⁷ Iluḡaḡmiḡ Jew-ḡuruatlu Jew-ḡuḡitchuatlu Ephesus-mi tusaakamitruḡ tamanna atuumaruḡaq iqsitchañiqsut. Taluqsriḡiḡniḡsut atanguruam Jesus atqanik. ¹⁸ Iñugiaktuat

ukpiqtuaguqtuat uqaǵiaqsiñiǵaat sagviqluǵu iñuñnun iñuuniǵalualiqtiñ añatkukun. ¹⁹ Suli iñugiaktuat ilisaaqatuat añatkuuñnik katitlugich makpiǵaat ikipkañniǵaich iluqaitñun qinñiǵnaqsipluǵu. Kisiiqipmatigik makpiǵaat akisutilaanat 50,000 taalanuniqsut. ²⁰ Taatnaiipluni Agaayyutim uqałha siaminniqsuq suli iñugiaktuat iñuich ilitchuqsriplutiñ sanñianik.

Akataulhat Ephesus-mi

²¹ Kinuagun Paul Ipqitchuam Irrutchim sivulliutaagun sivunniǵniqsuq Macedonia-kuǵukhuni Greece-kunlu utlautipluni Jerusalem-mun. “Taavrumuñaqqaǵluña igliqtuksraugisiruña Rome-mun,” itnaǵniqsuq. ²² Timothy-lu Erastus-lu ikayuqtinñi tuyuǵiniǵik Macedonia-mun inñagmi Ephesus-mi unjataanilu.

²³ Taatnalhatni tamaani Ephesus-miut akatauniqsut tamarrumuuna agaayyutikuǵiakun. ²⁴ Iñuk suliuqti atiqǵniqsuq Demetrius-mik. Agaayyuvinñualiuǵniqsuq aanguanik atiqatuamik Artemis-mik maninmiñ qatiqtaamiñ. Taatnaasii savaañata maniññaktitpagañniǵai savaktit. ²⁵ Taatnaqhuni tuqluǵniǵai iluqaisa savaktini piqasiqplugich atlanik pinñualiuqtinik aasii nipliutiplugich, “Añutiit, ilisimarusi taavruma savaapta maniññaktitllautagǵiǵaatigut. ²⁶ Ilipsi ilitchuǵigiksi qanuǵli taimña Paul nipliǵaǵilha aanguat inñiqtauruat inñuktigun agaayyutaunñiñipluǵich. Uvani Ephesus-mi suli iluqaaniyuñnak Asia-mi iñugiaktuat iñuich maligualigai ilisauttutai. ²⁷ Pakma ilirugut navianaqtuamun savaǵikkapta piiñksrañanun. Taatnalhiñauñitchuq. Atuumaniaqpaluqtuq taavruma agaayyuvikpaum aanguaqpaurañan Artemis suuyumiñaiñiksraña suli taavruma aanguaqpauram piigukkaugisiñksrañaptuq, taavruma aanguaqpauram putqataǵvigikkañata inñupayaam Asia-mi unniñ iluqaani nunam.”

²⁸ Taapkuaguquq iñugiaktuat tusaakamitruñ tamanna qinnañniqsut aasiñ iǵiallaksaqhutin, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ²⁹ Akarrutauruq siaminniqsuq iluqaanun nunaqqimun. Taapkua akilñiuruat tiguplugik Gaius-lu Aristarchus-lu, malǵuk Macedonia-ǵmiuk Paul-ñum igliqatik, aullautiniǵaich katimmavikpauragmiknun. ³⁰ Paul-tuuǵguuq taamunǵukkaluǵniqsuq uqaǵiǵuni katimaruanun aglaan ukpiqtuqaatiunñi pitqurñiñiǵaat. ³¹ Ilañisali qaukliich ilannañiñ qanniǵniǵaat qinñiqtitqunñitluǵu katimaruanun. ³² Taamapkua katimaniqtutilaǵmikni uqaatchagusimaniqsut. Avvaǵiiksinniqsut kanñiqsimallapiasunñaqnagu sumik kattutiqaqtillaqtin. ³³ Jew-ñuruat Alexander saqinniqaat sivuǵaatnun katimaruat uqaǵvinmun nipliutiksraqahunikii. Urriqaplugich uqaqniuraǵaluǵniqsuq iñuñnun. ³⁴ Iñuich ilitchuǵikamitruñ Jew-ñutilaaña iluqaǵmin iǵialaniqsut malǵuñni sassaǵniyuñnaañni itna, “Kamanaqtuq Artemis Ephesus-mi!” ³⁵ Kiisaimmatai nunaqqim añalataata nipaiqsilǵataqamigich iñugiakpauraqtuut nipliutiniǵai, “Ephesus-miut! Inñupayaam ilisimagaa Ephesus-mi piqałha agaayyuvikpaurañanik kamanaqtuam aanguan atrilñanuruam atqaqtitluǵu pakmakña qilañmiñ. ³⁶ Tamanna kia-unniñ piiłaaǵilguitkaa. Taatnaǵusi nipaiqsuksraurusi, qanuñaktitchiñiǵuiqitchi. ³⁷ Inñuk uvunautiniǵisi ivayaqtunñitkaluaqtitlugik agaayyuvikpapsitñiñ unniñ uqaqanñitkaluaqtitlugik akikñagluǵu aanguaqpauraqput. ³⁸ Demetrius-ñum suli savaktaiñ akikñautiqagumitruñ nalliat iñuich, ittut piviksrat uqaqsittaaligmun suli taatnatchimun nalunaiqsaaqtugut ataniǵnik. Taapkunña iñuich tikiutitlagaich agvisitin. ³⁹ Aglaantuq piqǵniǵupsi qanutchimik pigisukkapsitñik inillañiñaupmiuq nalauullu katimalhatni nunaqqim iñuiñ. ⁴⁰ Nuyuañnallapiaqtuami ittugut itnaiipluǵu akataulñaptigun uglupak. Pisanñitchuugutiksraitluǵu iǵialaliqput qaisaksraitchugut agvisiksralautamik.” ⁴¹ Taatnaqqaalugich aǵiupkañniǵaa katimalhat.

20

Macedonia-mun Greece-munlu

¹ Akataulǵataanikmata iñuich Paul-ñum katinniqai ukpiqtuut. Tavra pitchuksaaqqaǵlugich aullaǵniqsuq Macedonia-mun. ² Igliligmiñi tamatkunani

nunaaqqiñi uqautriñiqsuq ukpiqtuanik pitchuksaagillapiaqhuni sivutmuquplugich. Aasiñ tikilgitluni Greece-mun, ³ aasiñ nayuutiniqsuq tavrani piņasuni tatqiñi. Kinuagun utiaqsiñiqsuq Syria-mun umiakun. Ilitchuginigai Jew-ñuruat sivunniutlhat piyaqquguklugu. Taatnaqhuni igliñiqsuq Macedonia-kun. ⁴ Sopater Pyrrhus-ñum igñiña Berea-ğmiu, Aristarchus suli Secundus Thessalonica-ğmiu, Gaius Derbe-ğmiu, Timothy Lystra-ğmiu, Tychicus suli Trophimus nunañaniñ Asia-m tuvaaqatiginigai. ⁵ Aullağniqsut sivuptikni Troas-mun aasiñ utaqqiłluta tavrani. ⁶ Kinuagun niğiqpagvikaam puvlañniğilaanik qaqqianik atuumaanikman tiksigsugut Philippi-miñ aasii tallimat uvlut kinuatigun Troas-mi ilaliqlugich taipkua sivuptikni aullaqtuat. Tavraniasiñ nayuutiłluta akunniqsaaami.

Paul-ñum Aqulliuplugu Troas-miitha

⁷ Sivulliuplugu uvluni akunniqsaaam katirugut atautchimun nultautchiğviliqiniqhuta. Atakkii aullaqhuni uvlutqikman Paul-ñum quliaqtuağviginiğai katimaruat unnuaqpaguğataqtitlugu. ⁸ Iñugiaktuanik naniqaqtut qulligmi katimmaviptikni. ⁹ Nukatpiağguuq atilik Eutychus-mik aquppiñiqsuq igalğum siñaani Paul uqaqtitlugu. Taamna Eutychus siñiñialillapiaqhuni kiisaimmatai siñiksagñiqpuq. Taavrumakñaasii qulligiñiñ piñayuakniñ init katanñiqsuq nunamun. İlaiñ tikitmatruñ tuquaniñiqsuq. ¹⁰ Paul-aasiñ atqaqhuni qulañiqsiqamiñ iqittaağniğaa nipliqluni, “İsumatuyaaqasi! İñuuruqsuli.” ¹¹ Utianikami tatpakmuña autaağniqsuq qaqqiamik niğiplutiñaasiiñ. Aquagun Paul-ñum uqautipsaağniğai uvlugataqtitluguaglaan. Tavra aullağniqsuq. ¹² İñuich taimña nukatpiaq agğisiñiğaat iñuuplugu. Aasiñ iñupayaat quviatchallapiagñiqsut.

Iğlauhlat Troas-miñ Miletus-mun

¹³ Tavraasiñ ayupluta umiaqpañmun tiksigsugut Assos-mun. Taavrumani nunaaqqimi ikisağumaplugu Paul sivuniqaqtuaq timautchukhuni. ¹⁴ Paul-ñum ilaliutikamisigut Assos-mi uvagut ikipkağikput umiaqpañmun igliqtuiñaqhutaasiiñ Mitylene-mun. ¹⁵ Taavrumakña tiksilğitchugut uvlaakuagun tikitlugu Chios qikiqtaq. Uvlutqilgitman Samos-mun atlamun qikiqtamun tikitqaaqhuta, piñayuadni uvlut kinilitchugut Miletus-mun. ¹⁶ Paul sivuniqağniqsuq nutqağunıtluni Ephesus-mun akuniitchuñtluni Asia-mi. Tikiluağuligñiqsuq Jerusalem-mun, itchukhuni taamani piyumiñaqpan uvluni Pentecost-liqikpata Jew-ñuruat niğiqpagvikaanata.

Paul-ñum Uqağuiqsaałha Ephesus-miut Qaukñitñun

¹⁷ Miletus-miñ Paul-ñum qanniğniğai ukpiqtuanıruat qaukñich Ephesus-mi kati-maqatigisuklughich. ¹⁸ Taapkua tikitmata nipliutiniğai, “İlisimagiksi iñuunialıga akun-napsitñi taivrumakña sivulliuplugu uvlumiñ tikitñama Asia-mun. ¹⁹ Atanguruuq Jesus savautigiga iluqnaqluña. İlaatnił qulvisigun unniñ sakiqniugutitigun Jew-ñuruat nagliksaaqtitkaatña. ²⁰ İlisimaplusi anniqqutitlaitkipsi supayaamik ikayuutauyumiñaq-taamik ilipsitñun uqautriñamni ilisautiplusi katimmaviñiñ suli kinunnapsitñi. ²¹ Jew-ñuruatlu Jew-ñunıtchuatlun atisiplughich alğaqsrugitka killuqsautiñiñ Agaayyutmun mumiuplugich suli Atannaptiknik Jesus-mik ukpiqsritquplugich. ²² Pakma İpqitchuam İrrutchim piyumapkaqluña Jerusalem-mun aullağniqtuña ilisimanıtkaluaqlugu qanuq irrutikkaułksrağa taamani. ²³ Aglaan ilisimatuağiga una, iluqañitñi nunaaqqiñi İpqitchuam İrrutchim kiligağigaña isiqtaugisiñiñiñ nagliksaaqtitaugisiñiñiñ. ²⁴ Aglaan iñuulıga pitluktuanıñitchuq uvamni. Naatchisuktuña savaamnik Atanguruam Jesus qaisañanik uvamnun, İlaan uqaqupmaña tusaayugaallutamik Agaayyutmun ihuaqutiginiplugich iñuich. ²⁵ Akuni itkaluaqtuanaa ilipsitñi quliaqtuağiplugu Agaayyutim uqałha ilipsitñun, aglaan pakma ilisimagiga ilipsitñun qiniñtqikkumiñaiñiğ. ²⁶ Taatnaqlugu kilikkipsi pakma, nalliqsi anniqsukkauyumiñaiñiñiñiñiñ ukpiqsriñikun patchisauyumiñaiqsuña, ²⁷ atakkii anniqqutiñitlusi uqautikapsi iluqaan Agaayyutim sivunniutaanik. ²⁸ Qaunagiyumuusi ilipsitñun suli ukpiqsriurapayaanun İpqitchuam İrrutchim qaunaksraqsriurugitkañi ilipsitñun. Munaqsriğugusi Agaayyutim iñuiniñi

pigiliutikkariñun igñigmi tuqqutauħagun. ²⁹ Naluñitkiga aullaanikkuma ilisautrit ittuat iqsiñaqtuatun amaqqutitun tikitkisiħhat akunnapsitñun, aasii atrniilutin ukpiqtuanik. ³⁰ Suli akunnapsitñiñ iñuich sagvigisirut sagluuqtuaqtit ukpiqtuanik malik-suaqtitchiñiaġutin inmiknun. ³¹ Qaunakkiagikkumuusi. Itqaġilugu uvañnun qulvisigun alġaqsruħiqsi piņasuni ukiuni uvlunjitñi unnuaqtuummaisa. Taatnamik munagitquġipsi. ³² Pakma agaayyutigipsi Agaayyutmun qaunagitquplusi suli maliktuatquplusi uqaut-tutaanik ilisautigikkaġma ilipsitñun. Agaayyutim sayaksraqaġaasi suli qaitchilusi ikayuutmik pigikkaġmiñik iluqaitñun iñugikkaġmiñun. ³³ Uvaña kaviuñitħuña iñuum manianik naagaqaa atnuġaanjñik. ³⁴ Ilisimagiksi argamnik savaaqahġa piqagñiutigiplugich supayaamik tuvaaqatiumalu inuġikkaptiknik. ³⁵ Tamatkunuuna ilisautianikkipsi sakuuguni iñuum ikayuħiksrañanik sayaitħuanik itqaġilugu Atanġuruam Jesus-ñum uqauttutaa itna, ‘Quvianatluktuq aatchuiruni aatchuusiaqahġmiñ.’”

³⁶ Paul-ñum uqaaqtuutianikamigich sitquqatiginigai iniqsruħigmun. ³⁷ Qianiqsut iqtlugu Paul kunikħugulu, ³⁸ aasiiñ aliasruutigiplugu nipliħha qiñitqikkumiñaiñnipluni ilinjitñun. Tuvaaqatchiġniġaat ikityaqman umiaqpañmun.

21

Paul-ñum Iġlauħa Jerusalem-mun

¹ Tavra avitnapta ilinjitñiñ tiksiquhuta nalġuqhuta ikaaqtugut qikiqtamun Cos-mun. Uvlutqikmanaasiiñ tikitchugut qikiqtamun Rhodes-mun tavrakħaasiiñ tiksilġitħuta Patara-mun. ² Tavrani ilitħuġigikput umiaq ikaagñiaġniqsuaq Phoenicia-mun. Taavrumuña ikipluta tiksilġitħugut. ³ Qiñiqnaqsipman qikiqtaq Cyprus uñalliñaanġagun qikiqtam tiksigsugut Syria-mun. Tyre-mun tulaktugut, taavrumanasiiñ taamna umiaqpak niuriñiaqhuni usiamiñik. ⁴ Paqitlugich ilaħich ukpiqtuat nayuġivut akunniqsaaami. Anjalataagun Ipqitħuam Irrutħim iñiqtiġaluġaat Paul Jerusalem-muqunjitħugulu. ⁵ Aglaan tavrani irviksraqput nuñitman aullalġitħugut. Iluqagmiñ ukpiqtuat ilaqatituummaġmiñ suli qitunġaqtuummaġmiñ malikkaatigut silataanun Tyre-m. Tasamaniasiiñ taġium siñaani sitquqhuta iniqsruqtugut. ⁶ Tavra ikikapta umiaqpañmun ilinjiħli airut.

⁷ Tyre-miñ tikitchugut Ptolemais-mun. Taavrumani piqasilġitkivut aniqatiut nayuħugich uvlumi. ⁸ Uvlutqikman pisuktuaqhuta tikitchugut Caesarea-mun. Taavrumani uqaqtim Philip-ñum tupqanukapta nayuutirugut ilaani. Philip tallimat malġuġuutigikkañat ikayuqtiksraqtat Jerusalem-mi piksraqtaañruuat. ⁹ Taamna Philip paniqagñiqsuaq sisamanik niviaqsianik uiñiñniġilaanik sivuniksriqirauplutin-tuuq. ¹⁰ Inñanikmiugullu qapsiñi uvluni sivuniksriqiri atilik Agabus-mik agġiġniqsuq Judea-miñ. ¹¹ Aasii utlakamisigut Paul-ñum tapsia tigukamiuñ isigañni argañniħ qiliġniġai nipliħhuni, “Taatna Ipqitħuaq Irrusiq niplisusq taatnatun, Jew-ñuruat Jerusalem-mi qiliqsruġisigaat marruma tapsim iñua aasii Jew-ñuñitħuanun qaisaġilugu.” ¹² Taamna tusaakaptigu uvagutlu atlatlu tavraniittuat uqapsaagaluġagikput utlautitqunjitħugulu Jerusalem-mun. ¹³ Aglaan Paul-ñum kiugaatigut, “Suvaata qiaplusi sayaiġniaqpsitħa? Uvaña itqanaigutianiksimagiga qiliqsrukkauħksraq Jerusalem-mi unniñ tuqqutauħksraq piqusiġluña Ataniġmik Jesus-mik.” ¹⁴ Nutqaqtılġuitħaptigu nipliutiħhiñagikput, “Agaayyutim pitqutaa iñiqtauyumuuq!”

¹⁵ Ipsaagaluqaapta paġnapluta aullaqtugut Jerusalem-mun. ¹⁶ Ilañisa ukpiqtuat Caesarea-miñ tuvaaqatchiġaatigut Mnason-ñum kinunġanun nullañaviksraptiknun anaqami. Mnason-guuq Cyprus-miunuruaq ukpiqtuaġuniqsuaq sivulliqsigun sivuani-imma.

Paul-ñum Tikiqattaħha James-mun

¹⁷ Jerusalem-mun tikitħapta aniaqatiupta quyaaplutin paġlagaatigut. ¹⁸ Uvlutqikmanaasiiñ Paul-ñum piqasiġaatigut qiñiġiaħugulu James, aasiiñ ukpiqtuañuruatlu qaukħiñich nayuutiniqsut tavrani. ¹⁹ Paul-ñum paġliñanikamigich tusaayugaaqtinnigai iluqaanik Agaayyutim iñiqtañanik tumigiplugu savaagikkani

akungatni Jew-ḡuḡitchuat. ²⁰ Naalaqtaunjanikamitruḡ quyanigaat Agaayyun nipliutiplugu Paul itna, “Aniqatmaan, kanjqsillagiñ piqalḡa iñugiallapiaqtuunik Jew-ḡuruanik ukpiqsruuaniktuuq aglaan ilinich piipkaitlutin Moses-ḡum maligutaksrajanik. ²¹ Iñuich uqautigigaich ilisautriñiplutin Jew-payaanik iñuuniaqtuanik atlat nunaqqinjitñi suksraaqplugich maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun, uqautiniplugich nalunaitḡutchiqsuḡuḡitlugich qitungauragikkaḡich naagaunniñ kamagitḡuḡitlugich Jew-ḡuruat ilitqusiat. ²² Taipkua nalupqinaitchuamik tusaagisigaat agḡiñiñ. Qanuḡisiñiqpisami? ²³ Atuiruksraurutin. Piqaqtuq-samma sisamanik aḡutinik uvani akiqsruqtuanik Agaayyutmun taanḡaḡumiñaiḡhat salipkaḡumiñaiḡhatlu niaḡuḡich. ²⁴ Taapkununa aḡutinun ilaliutilutin Jew-ḡuruat ilitqusiatigun salummaqsagutin sulii akiliiutilugich tunillautiksranik nuyaitlasilugich. Taatnaḡuvich iluqaḡmiḡ ilitchuḡinayaḡaat taniḡiḡha qanutchim tusaakkaḡmiḡ ilipkun, sulipsuuq tupiksriñiñ maligutaksrajanik Moses-ḡum. ²⁵ Aglaan Jew-ḡuḡitchuat ukpiqtuaguqtuat ilitchuḡipkaanikkivut sivunniutiḡtiknik itna, ilinḡitñun niḡitḡuḡitkivut niqinḡlu tunillautauruamik aanguanun aukmḡlu unniñ qimisanik sulii piisimaaglugich qaayugnaqtualigmiñ atlatufikun.” ²⁶ Aasiñ Paul ilaliutiniqsuq aḡutinun. Uvlutqikmanaasiñ salummaqsagatauniqsuq tuvraqḡuḡu Jew-ḡuruat ilitqusiatigun sulii utlautipluni agaayyuvikpaḡmun uqautiyaḡḡuḡu agaayuliqsi qakuguaglaan salummaqsagḡitḡiḡtiḡ naanniaḡtilaanjanik. Akunniqsaanjanikpan tunillaqsaḡumaniqsut.

Paul-ḡum Tigukkaulḡa Agaayyuvikpaḡmi

²⁷ Tallimat malḡuk uvlut nuḡitchautaatni ilanisa Jew-ḡuruat Asia-ḡmiunuruat qiniḡniḡaat Paul agaayyuvikpaum iluani. Akatiḡniḡaat iñugiaktuat iñuich, aasiñ tigguglukḡuḡu Paul. ²⁸ Iḡialaplutin itna, “Israel-aagmiut! Ikayugitchi. Uuma iñuum ilisautriruam iñuḡnik nanipayaaq akikḡaḡḡugich Israel-aagmiut sulii akikḡaḡḡuḡu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun unniñ akikḡautipluni uumuuna agaayyuvikpaḡmun. Pakmaunniñ itqutrimalgitchuq Jew-ḡuḡitchuanik uvuna qaayugnaqsipkaḡḡuḡu ipqitchuaq ini.” ²⁹ (Taatna niplaniqsut atakkii sivuani qiniḡḡuḡu Paul nunaqqimi piqatiqalḡa Jew-ḡuḡitchuamik Trophimus-mik Ephesus-miumik aasiñ itqutinasugni-aḡḡuḡu agaayyuvikpaum iluanun. Taatnaḡḡuḡu tiggugluḡniḡaat.) ³⁰ Taatnaḡhutin iluqatin iñuich nunaqqimi akatauniqsut. Iñuich atautchikun aqpaqsruqhutin Paul tiggugluḡniḡaat aasii kalikḡuḡu agaayyuvikpaḡmiñ. Tavrauvaa agaayyuvikpaum paanḡ uminḡniḡaich. ³¹ Taapkua aupiñautriruat tuqulhiñaaguqsamḡaatlu Paul, imma kilinḡniḡaat Rome-magmiut aḡuyyiuḡtinisa qaukḡiat iñupayaat Jerusalem-mi akatauniplugich. ³² Taavruma qaukḡium katitḡḡugich aḡalatit sulii aḡuyyiuḡtini upak-tuḡniḡai iñugiakpauraqtuat iñuich. Qiniḡamitruḡ qaukḡiḡ aḡuyyiuḡtituummaan anau-minḡiḡniḡaat Paul. ³³ Taavruma qaukḡium tikitñamiḡ Paul tiguniḡaa aasii tillisigiplugu qiliqsruqplugu malḡuiñik kalimñiḡnik. Tavraasiñ apiqsruqtaaqsiñiḡai itna, “Kiña una aḡun? Sumik savvaḡḡukpa?” ³⁴ Tamatkua iñugiakpauraqtuat iḡialaaqsiñiḡisut atinḡchuamik nipimik. Qaukḡium ilitchuḡilguiñniḡaa sumik aḡvisiqhutin itnasigalḡhat. Taatnaḡhuni tiliñiḡai aḡuyyiuḡtit Paul inaatnuutitquplugu. ³⁵ Tikiutikamitruḡ tutipqinun aḡuyyiuḡtit akiyaḡaat Paul atakkii iñuich qinnaktaliqpaitlutin. ³⁶ Iñuich malḡutigaluagḡisut iḡialaplutin, “Tuqqutchiun!”

Paul Uqapsaagutriruq Iḡmiñik

³⁷ Aḡuyyiuḡtit itqutlhiñaaguqmatni Paul inimiknun ilaan nipliutiniḡaa qaukḡiḡ, “Uqaqatigillakkumiñaqpigiñ?” Taavruma apiqsruḡniḡaa, “Uqatlavich Greek-tun? ³⁸ Ivrumiḡaunḡitpich Egypt-miu qanqaḡammiuraq akatchipluni akililiqsuutmik, sivulliqḡugich sisamanik kavluutiyuḡnanik satkuliḡnik iñuilaamun?” ³⁹ Paul-ḡum kiuniḡaa, “Jew-ḡuruḡa animapluḡa Tarsus-mi Cilicia-miittuami, iñugipluḡa taavrumani nunaqqimi iñuich ilisimallautakkaḡatni. Nipliqsillaḡniḡaḡa iñuḡnun!” ⁴⁰ Tavra

qaukħium uqaquniġaa. Paul-guuq tutipqiñun qikaqħuni urriqaniġai iñuich. Nipaiqmata ilaan nipliutiniġai Hebrew-tun itna,

22

¹ “Aniaqatiumaanj suli aapanjuruasii, naalaġniłłaksiuñ uqautiksraġa patchisaiłłapkun sivuqqapsitñi!” ² Taapkuaguuuq tusaagaqsikamitruñ uqaqħugu Hebrew-tun iñuksruigñiqsut. Paul-ħum uqautipsaaġniġai itna, ³ “Uvaña Jew-ħuruña. Tarsus-mi Cilicia-miittuami animagaluaqħuña, uvaniasiññ Jerusalem-mi iñuguqtuña. Gamaliel-mik ilisautriqaqtuña. Ilaan pillautaqħugu ilisautigaaña sivullipta maligutaksrajanik. Nalaunñasaktuaurunaptuuq Agaayyutikun iluqapsisun uvaniittuatun uvlupak. ⁴ Nagliksaaqtitkitka iñuich tuqunniaqħugich ukpiqsripmata Christ-mik, aħutiniglu aġnaniglu tigusiullakħuña inillaktaqħugich isiqsiviħmun. ⁵ Qaukħiat agaayuliqsit suli iluqaġmiñj sivulliuqtigruat Jerusalem-mi nalupqinaiyagaat uqaqtilaaga ilumutun. Iliñitñiñ aglaksraqħuña Jew-ħuruat katraġvianun Damascus-miittuanun, aullalgitħuña tigusityaqħuña ukpiqtuanik Jesus-mik Jerusalem-mun utqutrityaqħuña kalimñiġniġnik qiliġlugich anasiñħuqsagviksrajanatnun.

Paul-ħum Uqaħa Mumihimigun

⁶ “Uvluqpaguqtuami igliħamni qalliplugu Damascus taimmaiñaq qaumanġum pakmakħa qaggutigaaña. ⁷ Katakama nunamun tusaagiga nipi uvañnun itnaqtuaq, ‘Saul, suvaata narjititpina?’ ⁸ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuvich?’ Kiugaaña, ‘Uvaña Jesus-ħuruña Nazareth-miu nagliksaaqtitaġikkan.’ ⁹ Tuvaaqatiuma qaumaniq qiñiġaluagaat aglaan nipaa uqautrima tusaanjitkaat. ¹⁰ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, sutquviña?’ Atanġum kiugaaña, ‘Makillutin Damascus-mugiñ. Taamma taamani uqautiniagaatin iluqaanik Agaayyutim sivunniutaanik ilipnun atuquplugu.’ ¹¹ Taavruma qaumaniqpaauram qiñit-laiqsitigñiqmaña tuvaaqatiuma tasiuqħuña Damascus-mun tikiutigaatħa.

¹² “Taavrumani aħun inniqsuaq atilik Ananias-mik agaayyutiqaqħuni tupiksriuaq maligutaksranik kamagikkaupluniłlu Jew-ħuruanun Damascus-mi. ¹³ Taavruma ut-lanġiñaaña. Qikaqami saniqqamnun nipliutigaaña, ‘Aniaqaan Saul, qiñitlasitqigiñ!’ Taimmaiñaq qiñitlasitqiksuna. ¹⁴ Nipliutigaaña, ‘Sivullipta Agaayyutaata piksraqtaaġi-gaatin ilitħuġitquplugu pisuħi, qiñiquplugu Agaayyutim savaktini suli tusaatquplugu taavruma nipaa. ¹⁵ Iłisimarauġisirutin ilaagun uqautilugich iñupayaat qiñikkapnik suli tusaakkapnik. ¹⁶ Pakma utaqqisunaqnak! Makillutin paptaaqtillutin, killuqsautitin piiqsillugich agaayuiñ atqagun.’

Paul-ħum Tuqħukkauħa Quliaqtuaquplugu Jew-ħuñitħuanun

¹⁷ “Jerusalem-mun utiqama agaayyuvikpañmi iñiqsruħamni qiñiġquuraaqtuña, ¹⁸ Agaayyutmun uqautipkaqħuña itna, ‘Qilamiksrugutin Jerusalem-miñ aullaġiñ atakkii iñuich uvani akuqtuġumiñaitkaat ilisimarauħiñ uvapkun.’ ¹⁹ Kiugiga, ‘Ataniiq, ilinisa ilisimallapiaġaata katraġviñiñ isiqtaksraqtuħiġa ukpiqsriuanik ilipnik ipiġaqtuqħugich. ²⁰ Suli Stephen ilisimarigikkan tuqqutaupman uvañaptuuq tavraniit-tuña iluagiplugu tuqqutauħa unniññ qaunaksipluña tuqqutħiruut atnuġaanitñik.’ ²¹ ‘Aullaġiñ tuyuġigisigikpiñ Jew-ħuñitħuanun uñasiksuanun,’ Atanġuruam nipliuti-gaaña.”

²² Iñuich naalaġniñiġaata Paul. Aglaan nipliutigikmagu taamna iġialaksagñiqsut nip-itutilaagmikni, “Igitħiuñ, tuqqutħiuñ! Ilaa iñuuruksraunitħuq!” ²³ Iliniħ iġiallagmiñ atnuġaamiknik isaaqtausiħhutinj qavia siłamun tinjpkagñiġaata. ²⁴ Aasii Rome-maġmiut atanġata iñugikkani tiliñiġai Paul itqutitquplugu aħuyyiuqtit inaatnun tillisigiplugu ipiġaqtuquplugu ilitħuġiniaglugu suvaata Jew-ħuruat qinnallapiaqtilaajanatnik. ²⁵ Ilinisa qiliqsruanikmatni ipiġaqtuġviksraġmiñun Paul-ħum nipliutiniġaa aħuyyiuqtit qaukħiat qikaqtuaq tavrani, “Ipiġaqtuħiñauvisiuñ Rome-ħum iñugikkana apiqsruqtaġaluqa-naguunniñ savvaġlukmañaan?” ²⁶ Taavruma aħuyyiuqtit aħalataata tusaakamiuñ

ilaan qulliqpiaq nipliutiniġaa, “Qanuq savaaqapich? Taamna anjun Rome-ġum iñug-iniġaa.”²⁷ Taatnaqhuni anjuyyiuqtit qulliqpiaġata Paul utlakġugu apiqsruġniġaa, “Uqautinġa. Rome-ġum iñugivatin?” Paul-ġum anġniġaa.²⁸ Qulliqpam nipliutiniġaa, “Uvaġali tauqsiagikkaġa Rome-maġmiuġuliksraġa maninġmik.” “Aġlaan uvaġa anmaruġa Rome-maġmium iñugipluġa,” Paul-ġum itnaġniġaali.²⁹ Taatnaqmarguuq tamatkua apiqsruqtaqtiksrautai Paul-ġum piiqsaagġniqsut tavrauġaa. Taamnaunniin qulliqpiaq iqsitchaġniqsuq kaġiqsikamiuġ Paul-ġum Rome-maġmiuġutilaġa suli ilaan qiliqsruqtinniqamiuġ kalimniġniġk.

Paul-ġum Tikiutiqaġha Uqaqsittaagtitchirinun

³⁰ Taavrumaguuq anjuyyiuqtit qulliqpiaġata kaġiqsisuġniġaa nalupqinaitlukġugu sumik piqusiqluġu Jew-ġuruanun patchisiqutilġha Paul. Taatnaqhuni uvlutqikman ilaan kalimniġiġh piiqsinniġai aasii qaukġinġisa agaayuliqsit suli iluqaisa uqaqsittaagtitchirit tiliġniġai katitqupluġiġh. Tavrakġa Paul tavruiġautiniġaa aasii qikaqtitlugu sivuġaatnun.

23

¹ Paul-ġum qiniqtuagataġniġai iriġruiġnaaqġluġiġh taapkua uqaqsittaagtitchirit aasii nipliġhuni, “Aniqatiumaġ! Uumuġaaglaan uvlumun patchisaitchuakun qauġrimmaagġiutillautakun iñuuruġanuruġa sivuġaani Agaayyutim.”² Paul taatnaqman Ananias-ġum, qaukġiat agaayuliqsit, tiliġniġai tamatkua qikaqtuat qaninġani Paul-ġum patiktiqupluġu qanġagun.³ Paul-ġum nipliutiniġaa, “Ilvich ukpiġġuaqti! Agaayyutimtuuq nalupqinaġluġu patikkisipmigaatin. Ilvich aquppiruatiin tavrani atanniqsaksraġipluġa tuvraġluġu maligutaksraq naagasuli ilvich naviksimaagġitin tilirikavich patiqupluġa.”⁴ Anutirguuq qanittuat Paul-mun nipliutiniġaat, “Agaayyutim qaukġinuruġaq agaayuliqsaa uqamaġhuutiġiġn.”⁵ Paul-ġum kiuniġai, “Aniqatiumaġ! Uvaġa ilisimaġniġniġa sivulliuqtaupluni agaayuliqsautilaġa. Atakkii Agaayyutim makpiġaġniġni aġlausimaruq itna, ‘Ilipsi uqamaġhuutiġumiġnaitkisi iñugikkapsi aġalatinġiġh.’”

⁶ Paul-ġum ilitchuġikamiġiġh ilaġiġh katimaruat Sadducee-ġuruanuġhat suli ilaġiġh Pharisee-ġuplutiġiġh ilaan nipliutiniġai taapkua uqaqsittaagtitchirit, “Aniqatiumaġ, uvaġa Pharisee-ġuruġa iġniġipluġa Pharisee-ġuruam. Ittitauruġa uqaqsittaagviġmi uvani piqutigiġpluġu niġiugaqaliġa tuquruat anitqiliġksraġatigun iñuuliġmun.”⁷ Taatnaguġ Paul nipliġman tavrauġaa Pharisee-ġuruatlu Sadducee-ġuruatlu uqaalatraaqsiġniqsut, aasiin katimaruat atinaiġhutiġiġh.⁸ Atakkii Sadducee-ġuruatguuq uqaqħutiġiġh tuquruat iñuutqikkumiġnaitluġiġh suli piiġniġipluġu irrutħiġniġlu isaġuliġniġlu. Aġlaali Pharisee-ġuruat ukpiqsriplutiġiġh iluqaitniġk taapkuniġa.⁹ Taatnaħutiġiġh katimaruat nipitusisaġniġniqsut. Ilaġiġh aġlaliqirit Pharisee-ġuruanuġplutiġiġh qapiqtaililapiagġniqsut itnaħutiġiġh, “Paqitħilġuitħugut savvaħuutaanik uuma iñuum. Isaġulgum naagaqaa irrutħim ilumun uqautivalukkaa.”

¹⁰ Taapkua uqavaaġhat iġlutuyunaiġman taamna anjuyyiuqtit qulliqpiaġat isummiġniġsuq ilinġitnun siquminnasugalugu Paul. Taatnaqhuni anjuyyiuqtini tiliġniġai taapkunuġa katimaruġanun ivayaagġitqupluġu Paul ilinġitniġn aasii itqutilugu anjuyyiuqtit inaatnun.¹¹ Tamarrumani unnuami Atanġuruam qikaqasiqluġu Paul nipliutiniġaa, “Qapiqtaqnak! Ilisimaruġmatun uvapkun uvani Jerusalem-mi taatnatuntuuq Rome-mi ilisimaruġisirutin.”

Sivunniugun Tuqutħukħuġu Paul

¹² Uvlaagutqikman Jew-ġuruat katimakamiġiġh sivunniugġniqsut. Nalupqinaġsruħutiġiġh akiqsruġniqsut, “Uvagut niġiyumiġnaitħugut unniin imiġumiġnaitħugut sumik Paul tuqunġanikkaluaqnaġu.”¹³ Sippaqaqħuguguuq malġukipiaq taapkua inniġsut sivunni-uqtuat itna.¹⁴ Aasii utlautiplutiġiġh agaayuliqsit qaukġinġitnun suli sivulliuqtigruatnun itnaġniqsut, “Uvagut nalupqinaġiqluġu akiqsruqtugut qanutħimik niġiyumiġnaitħuta Paul tuqutkaluaqnaġu.¹⁵ Taatnaġusi, ilipsi uqaqsittaagtitchirituummapiġiġh tuyuqagġitħi

añuyyiuqtit qulliqpiañatnun Paul tavrñautitqulugu liilaa apiqsruqtapsaanñuağuklugu. Uvagut tuqutkisipmigiqput sivuani tikiñiksrañan uvuñña.”

¹⁶ Aglaarguuq Paul-ñum uyuguan, añaunğan iğñiña, tusaaniğaa taamna sivunniukkanat. Taatnaqhuni añuyyiuqtit inaatnun isiqhuni utlañniğaa Paul uqautityaqługu taavrumiña. ¹⁷ Paul-ñumaasii tuqługamiuñ añuyyiuqtit añałataat nipliutiniğaa, “Añuyyiuqtit qulliqpiañatnun taamunautiuñ una nukatpiaq, piqagñiqsuq uqauttutiksrağmiñik ilaanun.” ¹⁸ Taavruma añałatim taamunautiniğaa qulliqpiañatnun añuyyiuqtit itnaqhuni, “Paul-ñum isiqtauruam tuqłuqłuñña inijañña ilipnuutitquplugu una nukatpiaq. Sammaguuq uuma uqauttutiksrağaañat.” ¹⁹ Taavruma añuyyiuqtit qulliqpiañata tasirriutipluguuq avuñaqtaagutiniğaa aasiiñ apiqsruqługu, “Sumik uqauttutiksrağaañña?” ²⁰ Taavruma nukatpiam nipliutiniğaa, “Jew-ñuruat sivunniutut inijağhutin uvlaakun tikiutitquplugu Paul uqaqsittaagvinitiñun apiqsruqtapsaanñuağuklugu. ²¹ Aglaan añiqnagich atakkii malğukipiaq iñuich sippalik iriqsimani-aqtut utaqqiruut ilaanik apqutmi. Iliñich akiqsruqtaanikhutiñ niğitqikkumiñaitłutiñ unniñ imitqikkumiñaitłutiñ tuqutkaluaqnagu ilaa. Iliñich-amma itqanaiqhutiñ utaqqi-gaat ilvich añiñiksrañ.” ²² Taavruma qulliqpiam nipliutiniğaa taamna nukatpiaq, “Kisumununniñ taamna iłitçuğipkağniaqnagu suli tamatkuniña uqaqtilaan uvamun.” Taatnaqqaqługu taamna nukatpiaq aullaqtinnigaa.

Paul-ñum Tuyuulha Kavanauruamun Felix-mun

²³ Taamna qulliqpiaq tuqłuiñiqsuq malğunñik añałatiñitiñik añuyyiuqtit uqautiniğik, “Itqanaiyagitchik malğuk kavluutik añuyyiuqtinik suli piñasukipiaq qulinik tuttuqpiraqtinik suli malğuk kavluutik panaliraqtinik Caesarea-muktuksrañik. Itqanaigumagitik anaqapak aullatlasilugich. ²⁴ Suli itqanaiyautilugu tuttuqpañnik Paul-ñum usiaqsigviksrañiñik tikiutiksrañiñik aniyañniusunjaqani kavanauruamun Felix-mun.” ²⁵ Aasii taamna qulliqpiaq aglañniqsuq taamuña itna, ²⁶ “Claudius Lysias tuyuqtuq uumiña kavanauruamun kamañnaqhuni Felix-mun, iħuaqqun! ²⁷ Una añun Jew-ñuruat tiguplugu tuqłuiññaagunñikkanat aasiiñ piqasiqłuñña añuyyiuqtinik annautikkaqput, atakkii iłitçuğigiga ilaa Rome-miñ kañiqalħa. ²⁸ Kañiqsipsaağuklugu sumik piñhagun patchitchiqługu uqaqsittaqtitçiriniñun utlautigiga. ²⁹ Iłitçuğiruñña qanutchimik piñaisilaañnik tuqurrutauyumiññaqtuamik unniñ isiqtauluni. Aglaan inmiñ maligutağmikkun patchisiqusimagaat. ³⁰ Uvañña kilikkaukama Jew-ñuruanun sivunni-ugutiniplugu tuqutçhuklugu piñatchiasunjaqnagu tuyuğigiga ilipnun, tamatkuaptuq patchisiqutrañ uqautigitka tikiutitquplugich agvisiñich akikñaqługu ilipnun.”

³¹ Añuyyiuqtit atuummiñigaat tillisiusiaqtiñ. Aullautiniğaat Paul tamarrumani anaqami tikiutiplugu Antipatris-munaglaan. ³² Uvlutqikman tamatkua pisukhutiñ añuyyiuqtit piruat utiğniqsut aglaan tuttuqpiraqtuat igligutituiññaqługu Paul. ³³ Tikiutikamitruñ Caesarea-mun kavanauruamun qaiñniğaiç aglaiłlu Paul-lu. ³⁴ Taavruma kavanam agliqianikamigich apiqsruğniğaa Paul sumiunupmagaan. Iłitçuğikamiuñ taamakña Cilicia-ğmiunulħa, ³⁵ Felix-ñum Paul uqautiniğaa, “Ilvich pasiritin tikitpata naalağniğisiñiğikpiñ.” Aasii ilaan tillisiginiğaa Herod-ñum atangum inaani Paul qaunagitquplugu.

24

Jew-ñuruat Paul-mik Pasitñiħat

¹ Kiuatigun tallimat uvlut Ananias, qaukiat agaayuliqsit, piqasiqhuni iłaniñnik sivulliuqtiğruat suli maligutaksraliqirimik atiliñmik Tertullus-mik tikiñniqsut Caesarea-mun. Aasii uqağigaat akikñautriñ Paul-kun taavrumuñña kavanauruamun. ² Tavrñautianikmatruñ Paul, Tertullus uqağniqsuq itna, “Kamañnaqtuatiin Felix! Tumigiplugu añałatillautaulħiñ sivisuruamik añuyautairrutiaqtitkiptigut suli isumatulipkun ikayuğitin iñuvut tumigiplugich iñugiaktuat iħuaqsruutit. ³ Quyyatigigikput sumiunniñ nanipayaaq, aasii quyyatiqallapiagiptigiñ. ⁴ Aglaan

minguqtillutin piyumagaluaqnak inigikpiñ naalallaquplugu naigliługu uqagiraksraqput. ⁵ Una inuk ilitchugikkaqput inukluqutauplugu, akungatni Jew-nuruat iluqaani nunami aullañniiraqaqtuaq akarrutinik suli ilaa qaukhiupluni Nazarene-nuruani. ⁶ Agaayyuvikpañmik qaayuğnaqsiliugniałha pisigiplugu uvagut tigukkaqput atanniguklugu tuvrağlugu maligutaksraqput. ⁷ [Aglaan qaukhium anuyyiuqtit qulliqpianata Lysias-num upaktuqhuta uvaptikniñ ivayaagigaa. ⁸ Aasii Lysias-num uqautigaatigut tikiutritquplugich patchisaatnik ilipnun.] Ilvich apiqsruqtağupku ilitchuginayaqmigiñ ilaaniñ iluqaan akikñautivut ilaagun.” ⁹ Tamatkuaptuuq atlat Jew-nuruat tavrani tappigñigaat Tertullus-num akikñautaa Paul-kun itnaqhutin, “iluqani tamanna uqauttun ilumutuuruq.”

Paul-num Uqapsaağutriłha Sivugaani Felix

¹⁰ Taavruma kavanauruam urriqanigaa Paul nipliquplugu. Paul nipliaqsiniqsuq, “İlisimagiga inugiaktuami ukiumi anjalatchiłhiñ uumiña nunaaqqimik. Quayagigiga patchisaiyatiksrağa sivuqqapni. ¹¹ İlitchugiraksragigiñ qulit malğuk uvlut qaanianikkaluaqtitnagich utlautiłiga Jerusalem-mun Agaayyutmik kamaksrityaqluğa. ¹² Jew-nuruat ilitchuginitkaluağaatña taamavrumani agaayyuvikpañmi qapiqsigi-utrağluğa inuñnik naagaunniñ akatchiłuğa inuñnik katimmaviñmikni tupiğni naagaqaa nanipayaaq nunaaqqiñi. ¹³ Naagaunniñ ilinisa nalupqinaiyağlugu pilguitkaat akikñautriñ uvamnun. ¹⁴ Aglaan nalupqinaiqlugu uqautigikpiñ, maliktaullakkiga tamanna apqutaa nutaupluni ukpiğiraksram ilinisa uqagikkañata sagluuqtuanuplugu. Sivullipta Agaayyutaat agaayumaagvigigiga, ukpiğigitkaptuuq tuvraqlugu maligutaksraq qaisauruaq Moses-kun suli aglausimaruat makpiğaanitni sivuniksriqirit. ¹⁵ Niğiugaqaqmiunaptuuq ilinisitun, itna, Agaayyutim iluqaisa tuquruat inuich anipkağisiplugich, nakuuruatlu pigiitkuatlu. ¹⁶ Taatnaqluğa ataramik qauğrimmaagiutillautaqaguktuğa patchisaitluğa sivugaani Agaayyutim suli inuich. ¹⁷ İnugiaguraqtuani ukiuni piisaallaqqaqluğa Jerusalem-miñ utiqtuğa saagaqaqluğa maniñmik aatchuutinik nunaaqğımiunuatimnun suli tuniłlağiaqluğa. ¹⁸ Taamna savaagipkaqtitlugu paqinnigaatña agaayyuvikpañmi, naatchianikama igguutiksraqtuğvikaanik atuqtaksranisigun Jew-nuruat. Tavrani inugiaktuat inuich iqataunjitçhut uvamni unniñ qanusiq akarrun ingitçhuq. ¹⁹ Aglaan ilañich Jew-nuruat Asia-ğmiunuplutin ittuat. Taipkuaptuuq uvuğa sivuğanjutiruksraugaluaqtut ilipnun ilitchugipkağiağlugu akikñautriñ piqagumiñ qanutchimik uvapkun. ²⁰ Ki, ukua inuich uvaniittuat uqagilitruñ paqitağikkaqtin nalaunğirrutiga sivuğanjusimmałamni uqaqsittaaqtitchirinun. ²¹ Aglaan una atausiq nipliutigigiga makitałamni sivugaatni, ‘İlipsi atannigñiaqpsitña ugluvak piqutigilugu ukpiqsriłiga tuquruat anitqikkisiñiplugich.’”

²² Felix-num ilitchuqsriuruam agaayyutikuagiamik katimaliq umikkaa itnaqhuni, “Anuyyiuqtit qulliqpianat, Lysias, aggiqpan sivunniğisigigiga taamna uqavaagutiksi.” ²³ Taatnaqman Felix-num tillisiginigaa anuyyiuqtit qaukhatnun Paul qanagitquplugu aglaan tigutaagisuñaqnagu, aasiñ tillisigiplugu ilannañiñun piqatılhiñaaguluğu inuğikkañgun.

Paul-num Sivugañjutipkałha Felix-mullu Drusilla-mullu

²⁴ Qavsich uvlut qaanianikmiullu Felix Jew-nuruamik ilaqatilik Drusilla-mik tikiñniqsuk aasii uqaqatigisuklugu Paul. Taatnakii Felix tusaapsaağuktuq ukpiqsriłkun Christ Jesus-mik. ²⁵ Paul uqağaluaqman nalaunğaruatlikun, inmun anjalalğusiłksrakun, suli atanniivium uvluagun tikitçhuksrakun Felix isumallaagaqsiniqsuq. Aasii nipliqhuni, “Aullałhiñaagututin pakma. Piviksranitqikkuma qannigisigikpiñ.” ²⁶ Suli ilaan niğiugağigaluağniğaa Paul qaitchiñasugalugu maniñmik. Taatnaqlugu ilaan uqaqatigigaluağniğaa akulaiqlugu. ²⁷ Aglaan malğuk ukiuk atuumaanikmaknik Porcius Festus inañiğniğaa Felix kavanaułhagun. Taatnaqhuni Felix-num iluaqnağukhuni Jew-nuruanun isiqtağituiñağniğaa Paul.

25

Paul-ɲum Injiaqatha Umialijnmun Rome-mi

¹ Tavra Festus taamna piņasunik uvlianikami tavrani nunamiñi qaukliguqamiaglaan Caesarea-miñ Jerusalem-muñniqsuq. ² Tavrani Jew-ɲuruat qauklijich agaayuliqsinjisa suli sivulliuqtigruañisa tikiutiniğaich ilinjisa akikɲautigikkatiñ Paul-kun. ³ Taamna kavanauruaq Festus apiginiğaat quyalitqulutiñ Paul Jerusalem-muktitquplugu. Il-injich sivunniugaqaqhutiñ tamaani apqutaani tuqqutchuklugu. ⁴ Festus-ɲum kiuniğai, “Tasamani Caesarea-mi Paul isiqsimakkauruq. Uvañali sivuniqaqtuña utitqiguktuña. ⁵ Qaukligikkasi Caesarea-muktilhiñaugisi uvapkun akikɲağiağlugu tasamma iñuk savvağluksimakpan.”

⁶ Festus taamna itkaluaqami tallimat piņasuniļu naagaqaa qulini uvluni. Utigniqsuq Caesarea-mun. Uvlutqikman atangum aquppiviani aquppipłuni tiliriñiqsuq Paul tavrɲautitquplugu. ⁷ Paul tikitman Jew-ɲuruat agqiqatauruat Jerusalem-miñ qikaqhutiñ avataanun iglulisullapiagnağaat supayaatigun, ilumutuutilaallapiaglugich pilguisağmiktigun. ⁸ Aglaan Paul uqautiginiqsuq iñmiñun itna, “Savvağluutaitchuña akikɲaqlugu Jew-ɲuruat maligutaksraña unniñi agaayyuvikpak naagaqaa Rome-mağmiut umialgata tillisai.” ⁹ Taatnaqman Festus-ɲum quyaliniñaqlugich Jew-ɲuruat apiqsruğniğaa Paul itna, “Jerusalem-mukkumiñaqpich atannikkautyağutin sivuqqamni taamani tamatkunuuna akikɲausiapkun?” ¹⁰ Paul-ɲum kiuniğaa, “Qikağuktuña sivuğaani atanniivian Caesar-m, umialgum Rome-mi. Sivunniuglijɲa taakmani. Killuqsagumiñaitkitka Jew-ɲuruat supayaakun, ilvittuuq taamna ilisimapmigiñ. ¹¹ Savvağluktaunjuļu piguma uvañnun tuqurrutiksrauyumiñaqtuamik injiqsrɲitchuña annagugluña anasiñjuqsautmiñ. Aglaan tamatkua akikɲautaat akikɲaqtima taniğilaukpan, kia-unniñi qaisaksrağinjitkaña ilinjitñun aḡalataksrauluña. Taatnaqlugu Rome-mağmiut umialganun utlautiliksrapkun injiaqaqtuña.” ¹² Tavra Festus-ɲum uqaqatigiqqaqlugich sivunniuqtini kiuniğaa, “Rome-mağmiut umialgatnun injiaqaqtuatiin, taakmuña umialgamun aullağisirutin.”

Paul Sivugañjusimagaat Agrippa-munlu Bernice-munlu

¹³ Qavsich uvlut kɲuatigun Umialik Agrippa suli Bernice tikiñniqsuk Caesarea-mun pağlatyaqlugu Festus. ¹⁴ Ilijik qapsiñik uvlianikmaknik tavrani Festus-ɲum uqautiniğaa umialik Agrippa Paul-ɲum pasikkusiananik itna, “Añun-samma uvani ittuq Felix unisara isiqsivijnmun. ¹⁵ Uvaña utlautikama Jerusalem-mun Jew-ɲuruat qauklijisa agaayuliqsit suli sivulliuqtigruañisa akikɲaqlugu uvañnun tuqqutitqukkanañ. ¹⁶ Aglaan kiugitka Rome-mağmiut taatnalguiñiñiplugich, uvagut uqaqsittaagtitalitkikput pasikkauruaq iñuk uqapsaagaluqaqtitnagu kigiñaaglugich taipkua pasirai. ¹⁷ Taatnaqlugu taipkua pasirai tikitmata uvuña piñatchiasuñaqnagu uvlutqikman isivgiuguklugu tilisiruña taamamna añun sivugañjutitquplugu. ¹⁸ Taapkua igluliqsuutiruat mak-itnamij akikɲautiksraiñiñağaat savvağluutaanik niğiugikkamnik. ¹⁹ Naagatai ilinjisa uqaksraqtuutigiñiñaagsigaat ukpiğusiğmikkun suli iñukun tuquruakun atiqaquakun Jesus-mik Paul-ɲum uqağikkañagun iñuuplugu. ²⁰ Uvaña nalupqisrukama qanuq ilitchuğiniaiksrañatnik tamatkua, apiqsruğiga Paul ilaa piyummatiqagayaqmagaan Jerusalem-muliksrañagun tamatkunuuna uqaqsittaagğuni tasamani. ²¹ Aglaan Paul-ɲum injiağikkaña ataniğmuutitqupluni Caesar-mun umialijnmun Rome-mi. Taatnaqluña tiligiga qaunagitquplugu tuyuğiniañhanunaglaan taakmuña umialijnnun.” ²² Agrippa-m nipliutiniğaa Festus, “Taamamna añun tusaayummiuqmimiğiga.” “Uvlaakuğuppan tusaagisiñiğai,” Festus-ɲum kiuniğaa.

²³ Uvlaakuagun Agrippa-lu Bernice-lu utlautiniqsuk atnuğaallauqhutik savaktituum-mağmik. Isiqtut katimmavijnmun piqasiqhutik qaukligiñik añuyyiuqtinik suli nunaqqim sivulliuqtaiñik. Festus-ɲum tillisiginiğaa Paul tavrɲautitquplugu ²⁴ nipliqhuni,

“Ataniiq Agrippaa suli iluqasi uvaniiqatauruasii! Una anjun ittuq iluqaġmiñ Jew-ñuruat uvani suli Jerusalem-mi pasikkañat uvañnun niplirautigiplugu iñuuruksraungiġniplugu. ²⁵ Aglaan paqitchilguitkiga qanutchimik tuqurrutiksrajanik. Aasii ilaa Caesar-mun injaaqman sivunniutigiga tuyuġisuklugu taakmuña. ²⁶ Aglaan nalupqinaitchuamik piitchuña agvisiksrajanik Paul-ñum umialimnun tuyuksramnik. Taatnaqlugu sivuġañiutipkaġiga ilipsitñun, suvaluk sivuqqapnun, Umialiik Agrippaa, ilitchuġiniurapsaaqqaaglugu aglaaksranikkasugaluña qanutchimik. ²⁷ Uvamni nalaunñaitluni tuyuqafiksraq isiqtamik Rome-mun nalupqinaiqlugu akikñautiksraitluni ittuamik.”

26

Paul-ñum Uqapsaaġutriġha Iymiiñik Sivugaani Agrippa

¹ Agrippa-m nipliutiniġaa Paul, “Ilvich uqautigiġhiñaaguqtutin ilipkun.” Tavra Paul isaklugich argañni aullaġniiniġaa itna, ² “Umialiik Agrippaa! Uvaña quviasullapiaqtuña uvlupak sivuqqapni uqaġviqaqtitaupkun tamarrumuuna iluqaġmiñ Jew-ñuruat akikñautaatiġun uvamnun. ³ Ilvich suvaluk ilisimmaagiksutin iluqaitñik Jew-ñuruat ilitqusiatnik suli uqaksraqtutigisuukkañitñik. Taatnaqlugu inġigkpiñ naalaġnitqupluña qiñuigutin.

⁴ “Iluqaġmiñ Jew-ñuruat ilisimagaat iluqaan iñuuniaġiga, atakkii nutaullamniñaġlaan iñuuniaqtuña iñumni nunamni suli Jerusalem-milu. ⁵ Uqaġhiñaanurut ilisimakkaqtin uqautigisugluña piyumiñ. Ilisimapmiut aullaġniñhaniñaġlaan ilaġitilaamnik Pharisee-ñuruanun tuvrañiapiagaqtuat maligutaksranik pitluglugu atlaniñ. ⁶ Pakma qikaqtuña uvuña atanniqsaksraġukluña piqutigiplugu niġiugaqaġiga Agaayyutmun immiumaniañhanik akiqsruutmiñik sivulliaptiknun. ⁷ Iluqatin qulit malġuich qitungaġiich sivulliapta niġiugigaattuuq Agaayyutim akiqsruutaa agaayumaagvigikkaqtin uvlugaġipman. Umialiik, taavrumuuna niġiugaqaġnipluñaptuuq patchisiquitigaatja Jew-ñuruat. ⁸ Suvaata Jew-ñuruasi ukpiġilguitpisiuñ Agaayyutim anipkaitlaħa iñuñnik tuquñaruniñ?

⁹ “Uvañaptuuq isumaqaġaluaqtuanaa piyumiñaġniqtutilaaptun akikñauqtuġuklugich iñuich Jesus Nazareth-mium maliguaqtai. ¹⁰ Taatnaiġiplugu savaaqaqluña Jerusalem-mi. Qaukñitniñ agaayuliqsiniñ akuqtuiruña añaalatchirrutiksramnik Agaayyutim iñugiaktuat iñui isiqtaupkatlasiplugich. Tuqqutaksraġuqmatigik ilaupmiraqtuña qaukligñi. ¹¹ Iñugiaktuani anisiñuqsaqlugich Jew-ñuruat ktraġvinjitni piilaagipkaġniaqlugu ukpiġikkañat. Uvaña qinnausimavaitlugich aullaagaqtuñauñniñ unjasikuamun nunaaqqiñun tamatkua nanjititchuklugich.

Paul-ñum Uqaħa Mumiiġmigun

¹² “Taatnatchimik piqusiqluña Damascus-mun aullalgitchuanaa añaalatchisaigun suli tillisaigun qaukñijisa agaayuliqsit. ¹³ Umialiik, igliħamni uvlupaguqtuami qauma siqiñiġmiñ qaumatluñniqsuaq qiñiġiga. Puuqtigaatigut taapkualu igliqatitka qaumangum pakmakña. ¹⁴ Iluqata katakapta nunamun nipi tusaagiga Hebrew-liraaqhuni uqaqtuaq uvañnun, ‘Saul, suvaata nagliksaaqtitpiña? Ilipnun atniaqsiñaqtutin akilñiġiuqapña atriplugu natmaksigvik atniaqtitaqtuaq akilñiġisukami iñumi anautanun.’ ¹⁵ Apiqsruġiga, ‘Ataniiq, kisuvvich?’ Atangum nipliutigaana, ‘Jesus-ñuruña nagliksaaqtitaġikkan. ¹⁶ Makittin! Sagviutigikpiñ nalunaġiaqlugu savaktiksraqtanulhiñ uvañnun. Uqautritqugikpiñ iñuñnik ilitchuġikkapnik uvapkun uglupak suli ilitchuġipkaġumaakkamnik ilipnun aquagun. ¹⁷ Uvaña annautigisigikpiñ Jew-ñuruaniñ suli Jew-ñuñitchuaniñ tuyuġigupkiñ ilinjitñun. ¹⁸ Ilvich anmaqsruġisigitin irigikkañich mumiksillugich taaqtuamiñ qaumaruamun suli tuunġaum saññianiñ taavrumuña Agaayyutim saññianun. Tunñaviñigutin uvamnik natqigutigisigitka kiluqsautinich aasiisuli ilaliutiniaġlutin Agaayyutim iñuñiñun piksraqtaagikkañiñun.’

Paul-ñum Quliaqtuaha Savaagmigun

¹⁹ “Umialiik Agrippaa! Taatnaqluŋa savaaqaqtuŋa tupigiplugu qiniqtirrusiaga pakmakŋa. ²⁰ Quliaqtuaqtuŋa sivulliplugu Damascus-mi Jerusalem-milu, kinjua-gunsuli iluqaani Judea-mi akungatniŋu Jew-ŋuŋitчуat. Uqautigitka inupayaat mumiquplugich killuqsautiŋitniŋ Agaayyutmun aasiiŋ inuuniagaqsitquplugich sim-mikkaŋaruatitun. ²¹ Taamna pisigiplugu Jew-ŋuruat tigguglukluŋa agaayyuvikpaŋmi tuqunniuragaatŋa. ²² Uvlupaŋnunaglaan Agaayyutim ikayuqluŋa qikaqtitkaaŋa uqatlasipluŋa iluqapsitŋun kamaŋaŋiaŋitчuanunlu kamaŋaqtuanunlu. Tamanna uqagikkaga atrigigaa uqautigikkaŋata sivuniksriqirit Moses-ŋumlu atuumagisiŋiplugu ²³ taamna Christ-ŋuruat nagliksaaqtuksrauniplugu, suli sivulliuksraupluni aŋitqik-suaŋiŋ tuqunaruapayaaniŋ iŋitчugipkaŋlugulu anniqsugiaq iluqaitŋun Jew-ŋuruanunlu Jew-ŋuŋitчuanunlu.”

²⁴ Taatnaiŋiplugu Paul uqaqman Festus-ŋum nipitusipluni nipliutiniŋaa, “Paul! Ilvich isumailaŋuqtutin. Iŋitpauraqsimaliqpich kinnarjaaguigaatin.” ²⁵ Paul-ŋum kiuniŋaa, “Kamaŋaqtuatiin Festus! Uvaŋa isumailaŋuŋitчуŋa. Uqautiqaqtuŋa ilumutuupluni it-tuamik. ²⁶ Uqautiŋiŋaŋuŋa umialiŋmun taluqsrautaigluŋa atakkii ilisimagaa Agaayyutim uqathagun suli anniqsuqtimigun. Nalupqiginiŋitчiga iŋitчugilha supayaamik Jesus-kun atakkii iluqani atumaŋitчуq irigaqtuŋuni. ²⁷ Umialiik Agrippaa! Ukpigivigich sivuniksriqirit uqautaat? Ilisimagiga ukpiqsrisilaan tamatkuniŋa.” ²⁸ Tavra Agrippa-m nipliutiniŋaa Paul, “Ayyai, ukpiqtuaŋuqtitqayauraŋikma.” ²⁹ Paul-ŋum kiuniŋaa, “Agaayyutmun iniqsruqtuŋa ilvich suli atlat naalaqtuat uvaŋnun uglupak maliguaqsiutitquyumaplugich Christ-kun uvaptun, aglaan itna kalimniqsugayaŋitчut.”

³⁰ Taatnaanikman Paul umialiglu kavanauraŋlu Bernice-lu suli atlallu makinniŋsut ³¹ aasii aniŋiŋaŋuŋitч uqaqsiŋiŋsut avatmun, “Manna aŋun piŋitчуq sumik tuqur-rutiksraŋmiŋ unniŋiŋ isiqsiviŋmi irrutiksraŋmiŋik.” ³² Tavra Agrippa-m nipliutiniŋaa Festus, “Tamanna aŋun pituiŋayaŋniqsuaq iniaqanŋitчpan Caesar-muguguni.”

27

Paul-ŋum Rome-muŋniaŋha

¹ Sivunniugutaŋanikman tiŋilŋaqsigviksraŋput Italy-mun qaiŋniŋaich Paul-lu atlat isiqtatlu Julius-mun aŋalataatnun aŋuyyiuqtit taggisigaqtuat aŋuyyiuqtaŋiŋik Augustus-ŋum. ² Umiaqpaŋmun Adramyttium-mikŋaqtuaŋiŋ iŋirugut Asia-mun aullaŋiŋaŋuŋniqsuamun. Aristarchus Macedonia-ŋmiu Thessalonica-miŋ piqataupmiuq uvaptikni.

³ Uvlutqikman tikitчugut Sidon-mun. Julius-ŋum iŋuaqquitiplugu Paul iŋannaŋi tavrani qiniŋiaqtitkai qaitчitquplugulu inuŋikkaŋiŋik. ⁴ Tavrakŋa aullalgitŋapta aŋuŋim paŋŋaŋuŋitчigatigut. Qikiqtam Cyprus qamaŋagun tiŋilŋaqsiaqsirugut. ⁵ Siŋiŋsraqtuallaklugik Cilicia-lu Pamphylia-lu tikitчugut Myra-mun Lycia-miittuamun. ⁶ Tavrani Julius paqinniŋsuq umiaqpaŋmik Alexandria-miŋ igliŋiaŋniqsuamik Italy-mun. Ilaan ikipkaŋitчigatigut taavrumuŋa. ⁷ Tiksiuraaqhuta inuŋiaktuani uvluni atakkii anuqŋipaitluni. Arguŋianniuhuta tikilŋataqtugut akianun nunaqqim Cnidus. Nigiluum igliqtitчumiŋaiŋmatigut nalŋuguta tiksiaqsirugut qamaŋagun qikiqtam Crete naŋaqqaaŋuŋu nuvuŋaq Salmone-mi. ⁸ Piyaqniulikun siŋiŋsraqtuaŋuŋu tikilŋataŋikput qamannillautagvik qaniŋaniittuaq nunaqqian Laseam.

⁹ Taavrumani nunaqqimi uvliuqtugut inuŋiaktuani. Nuyuaŋnaqsisigaatigut ikaaqsaŋiksraŋanun taŋiuqpaum atakkii ukiaksraŋhuni Jew-ŋuruat uvlua uisauraŋviat qaŋanikman. Taatnaqhuni Paul-ŋum alŋaqsruŋiŋai taapkua ¹⁰ itnaqhuni, “Aŋutiŋit, iŋitчugigiga aullalgitчupta uvakŋa iglauiŋput navianaŋisiplugu. Usiavutlu umiaqpaglu unniŋiŋ iŋaŋisa inuŋich nuyuaŋnaŋisiruq piyaqquŋiksraŋatigun.” ¹¹ Aglaan Julius naalatluŋniqsuq uqagikkaŋanun aquttaanunlu inuanunlu umiaqpaum nipliutaaniŋ Paul-ŋum. ¹² Taamna qamannirvik iŋuaqnaŋiŋniŋiŋman umiaqpaum ukiuvigilugu pikpagu inuŋiatluktuat ayakkumaniŋsut tavrakŋa tikitчagukluŋu Phoenix

piyumiñagumiñ. Taamna qamannirvik Crete-mi sanmiruaq uñallamullu nigiqpamullu, taamamna ukiuvisukkaat.

Añniqpaauratiq Taqiumi

¹³ Tavrani uñallaagiksilgatañiqman taapkua isumaniqsut sivunniukkaqtin atuuma-suklugu. Kisat nuqinnigaich aasiiñ tiksiaqsiplutin qikiqtam siñaagautlaniqtutillaagmik-tigun. ¹⁴ Aglaan akuniisunaqani anuqigluk nigiqpañiqsuq anuqqallaqhuni qikiqtam tunjaaniñ. ¹⁵ Anuqim akikñaqmagu umiaqpak paalguigñigaat anuqim sivuniqikkaqmiñun aasii nikaliqhuta tiktaurugut. ¹⁶ Apqusautilgitñaapta mikiruurami qikiqtami Cauda-mik atiligaami qamanniñaurallaktugut. Aasii sakuugutiqaqhuta ikiniagikput umiayau-raq. ¹⁷ Taamna umiayauraq ikianilgiñaqman taapkua iñuich aklunaanik nimiqsru-aqsigaat umiaqpak. Nuyuaqhutin ikkalgiñisragmiknun Syrtis-mi tinilgautaiñiqsut tiktauñigmikni. ¹⁸ Añniqpaauraq qasullanjitchuq. Uvlaakuquqman umiaqpak usiiqsaagaat. ¹⁹ Uvlut piñayuatniasii umiaqpaum suqutnai igitkaqsigaich. ²⁰ Uvluni iñugiaktuani siqiniñ naagaqaa uvlugiat qiniñitchivut aasii añniqpaauraq qasullanjitchuq. Tavrakñaasiiñ nigiuagañiaigikput annañisraqput.

²¹ Uvvaasiiñ akuni taapkua iñuich niñitmatata Paul-ñum qikaqhuni aputit sivugaatnun nipliutigai, “Añutiit, naalañnigupsitña ayasunaqasi Crete-miñ tamanna atuumanayaitchuqsuli, usiavutunniñ iginnayaitkivut. ²² Aglaan pakma inigipsigiñ, qapiqasi! Nallipsiunniñ tammaiyumiñaitkaa iñuñi, umiaqpak kisimi piyaquqisiruq. ²³ Atakkii marrumani unnuami makitaniqsuq saniqqamni isañulga Agaayyutim ukpiqikkaqma agaayumaagvigisuukkaqmalu, ²⁴ nipliutiñuñ, ‘Paul, iqsinañ! Tikitchuksraurutin Caesar-mun Rome-mi. Piquitigilutin Agaayyutim annaigisigai iñupayaat usiaqsuqsuq uumani umiaqpañmi.’ ²⁵ Taatnaqusi aputiit, nikaliqasi! Ukpigigiga Agaayyun taatnallapiagisiñha uqaqikkañatun uvamnun. ²⁶ Aglaan qikiqtat ilañatnun tipiniagaatigut.”

²⁷ Akimiaguutailagutaatigun unnuat tinitchuqitkni anuqimiñ Mediterranean taqiu-ñani, unnuaq qitiqquqman tinilgausiqirit ilimatchaktut qalliaqsipluta nunamun. ²⁸ Taatnaqhutin kivitchiñiqsut ititilaagutmik aasii ilitchuqiniñgaat imqum ikkalgiñha iñuñiñatun isañniqtun. Iqliqtaaqtuallakhuta uuktualgitmatruñ ilitchuqiniñgaat akimiaq isañniqtun ititilaanikhuni. ²⁹ Iliñich aniyatchañiqsut umiaqpak ikkalgiññasug-alugu iyaqañnun. Taatnaqhutin niñitchiñiqsut sisamanik kitchanik umiaqpaum aquagun aasiiñ uvlusiqsiplutin. ³⁰ Tinilgausiqirit qimakkumaatchañiqsut umiaq-pañmiñ. Nipliñuñuqhutin iñuqsiñuqutqhutin kitchanik sivuani umiaqpaum aasiiñ niñitchiñiqsut umiayauramik imiqmun. ³¹ Aglaan Paul-ñum nipliutiniñgaat aputiit, nikaliqasi, “Ukua tinilgausiqirit ingitpata ikimatuiñagutin umiaqpañmi ilipsi annakkumiñaitchusi.” ³² Taatnaqhutin taapkua aputiit, nikaliqasi, kipputiniñgaat umiayauraq aasii tinitchuqitluq.

³³ Uvlug qañuraagaqsiñman Paul-ñum nigitquaqsiniñgaat, “Akimiaguutailami uv-lumi utaqqirusi anuqaiñisrañanik nigigaluaqasi sumik. ³⁴ Uvlupak nigillaqupaigipsi. Nigiruksraurusi iñuusugusi pigupsi. Suli nalupqinaiqsruutigipsi annakkisiñisrapsi-gun.” ³⁵ Taatnaqqaqñigich Paul tigusipluni qaqqiamik sivulliuplugu iniqsruqhuni Agaayyutmun sivugaatni taapkua avguqñuq taamna qaqqiaq nigiaqsiniñsuq. ³⁶ Taapkua iluqagmin piyumatchakhutin nigiaqsipmiñiqsut. ³⁷ Iluqagmin iñugiaktiñat tavrani umiam usiñ 276 inniqsut. ³⁸ Iliñich nigisuiqataanikamiñ umiaqpak usiiqsaagaqsiniñgaat igitluq mukkaaksraq taqiumun.

Umiapayathat

³⁹ Uvlug qaupman tinilgausiqirit ilisaqitlaiñiñgaat nunam siña. Aglaan qaman-nirviksramik tautuñiqsut. Iliñich sivunniñiqsut taiñuñ siñiqñisitchağuklugu umi-aqpak piyumiñagumitruñ ikkalgisillugu nunamun. ⁴⁰ Taatnaqhutin kitchat aklunaañich kipluñiñgaich tasamuñ uniklugich kitchat taqiumun sulik aklunaañik aquutmiñ qilgutaiqñugik. Kiquagun sivugutruñ tinilgautaq nuqitluq anuqimun tinitchuqilugu

umiaqqak sivukkiqsinnigaat nunamun. ⁴¹ Aglaan umiaqqak ikkalgiññiqsuq. Sivua aulayakkumiñaiqsipiaqhuni aasiiñ aqua piiyaqtaaqsiñigaa qaim tutqataǵvigiplugu. ⁴² Anuyyiuqtit tuqqut chuaqsilgiññigaich isiqtapayaat nalliat-samna puuvraǵuni nunamun aullaunasugalugich. ⁴³ Aglaan Julius-ǵum annigiǵiplugu Paul taatnasigaqunjiññigai. Tiliñhiñaǵnigai iñuich puuvratlaruat misigaǵlugich tulaktiqataquǵlugich nunamun. ⁴⁴ Unniññiñ pukaǵusiqsuǵlugich umiaqpaviññigmik nunniaquǵlugich. Tavra iluqata anaktugut nunamun.

28

Malta-mi Qikiqtamiilhat

¹ Annaanigataqapta ilitchuǵigikput taamna qikiqtaq atiqalha Malta-mik. ² Malta-ǵmiut iluaqqutiaqsigaatigut tukkuǵiksitluta. Uvvaasiiñ sialuǵuǵhuni alappaǵuǵman taapkua ikniqsuutigaatigut quyalipluta. ³ Paul qirriqsuisaǵmiuǵlu ikniǵmun. Nimigiaq sagviǵññiqsuq, uunanǵan ikniǵum iqiiqsitlugu aasiiñ argaiñun nipitiqhuni. ⁴ Taapkua qikiqtam iñuiñ qiiñiqamitruǵ nimigiaq nivinǵaruǵ Paul-ǵum argaiñi uqaqsiñiqsut avatmun itna, “Una anun ilumun iñuaqtuǵtauniqsuq. Annakkaluaqhuni taǵiumiñ pakmapak tuquruksrauniqsuq savvaǵluutmigun.” ⁵ Aglaan Paul-ǵum ipsuktigñigaa taamna nimigiaq ikniǵmun piyaqquisiallasuǵaqani. ⁶ Taapkua qikiqtaǵmiut niǵiǵuǵiaqsiñigaaat puviliksraǵa naagaqaa tavravua tuquliliksraǵa Paul-ǵum. Takiruami qiiñitñamiñ sumik atlayuaǵnaqtuamik Paul-mi isummiǵitqinñiqsut itnaqhutiñ, “Ilaa agaayyutauvalunñiqsuq.”

⁷ Qaniǵani tulagvipta qikiqtam qaukligikkana atilik Publius-mik nunautiqaǵniqsuq. Taavruma iñuum iluaqquitipluta tukkuqatitkaatigut piǵasuni uvluni. ⁸ Publius-ǵum aapaǵa atniǵñaqniqsuq uunaqǵukhuni sulitiktaliqhuni auvyuliñmik. Paul-ǵum utlanñigaa qiiñigiaǵlugu aasii agaayupluni patikǵuǵu arganmiñik mamititlugu. ⁹ Paul mamititchipman taavrumiña qikiqtam iñuiñ tavrunautiaqsiñigai atniǵñaqtuapayaani aasiiñ Paul-ǵum iluaqsiǵpaqǵugich iluqaitñik. ¹⁰ Iñuǵiaktuanik aatchuutinik qaitchigaaatigut sulit aullalhiñaǵuǵapta umiaqqak usiligiñigaaat inuǵikkaptiknik iglaugupta.

Malta-miñ Rome-mulhat

¹¹ Piǵasuni tatqiiñi tavrani itqaaqhuta aullalgitichugut umiaqqakun atiqaǵniqsuakun Malǵiññik Agaayyutiññuanik. Taamna umiaqqak Alexandria-ǵmiutaq ukiuniqsuaq taavrumani qikiqtami. ¹² Aullaanikapta tikitchugut nunaaqqianun Syracuse-ǵum tavraniasiññiñ nayuutipluta piǵasuni uvluni. ¹³ Aullalgitñapta tikitchugut nunaaqqianun Rhegium-ǵum. Uvlutqikman unallamiñ anuqǵiǵuǵniqsuq. Tikitkikput malǵuñni uvluni nunaaqqia Puteoli-m. ¹⁴ Taavrumani nunaaqqimi paqitchirugut ilañitñik ukpiqtuanik aasii aiyugaǵaatigut nayuquplutiñ akunniqsaaami, aasiiñ tavrakna aullalgitluta Rome-mun nunakun. ¹⁵ Taamapkua ukpiqtuat Rome-mi tusaaniqsut tikiññiǵipluta. Aullaǵniqsut paaǵiaqhuta nunaaqqimun atiqaquamun Nullaǵvianik Appius-ǵum aasii ilañisasuli nunaaqqimun atiqaquamun Piǵasunik Tukku mavinñik. Paul-ǵum qiiñiqamigich taapka ukpiqtuat Agaayyun quyagaa qapiñaiǵsaahuni.

Paul-ǵum Rome-miilha

¹⁶ Tikitñapta Rome-mun iniaqtitkaat inmigun anuyyiuqtimik munaqsriliǵlugu. ¹⁷ Aquagun piǵasut uvlut Paul-ǵum Jew-ǵuruat qaukñiǵisa tavrani aiyugaaǵnigai katimaqatigisukǵugich. Iliñich katianikmata nipliutinigai, “Aniqatiumaan, uvaña piñitkaluaqtitluna qanutchimik akiknaǵlugich inuǵikkavut naagaqaa maliguaqtaksrañat sivilliapta qaisauruaq uvaptiknun tigurauruña Jerusalem-mi Rome-ǵum kavananǵanun qaisaupluna. ¹⁸ Rome-maǵmiut kavananata [Felix-ǵum] apiqsruqtaǵaluǵaatna, anipkaǵluna pilitchukluna ilitchuǵiñitñamitruǵ sumik tuqurrutiksramnik. ¹⁹ Aglaan Jew-ǵuruat akililiutipmata anipkaquñitluna, nunuripluna nanaǵviiqama iniaǵigiga Caesar-mun atanniqupluna, piitkaluaǵluna qanutchimik akiknautiksramnik ilaǵikkamun.

²⁰ Taatnaqluŋa injaġigiga qinġukhusi uqaqatigisukhusi, atakkii ukpigigiga niġiugagikkanaŋat taimña Israel-aagmiut Christ tikiumaaniŋha aasii taamna pisigiplugu pituutaqaqtuŋa.” ²¹ Taapkua Jew-ŋuruat kiuniġaat, “Akuqtuiniŋchugutsuli aglaŋnik ilipkun Judea-miñ unniñ aniqatiuvut tikiutrinġitchut tusaayugaagiitŋchuanik ilipkun taamakŋa. ²² Aglaan isummatitin tusaayumagivut. Iŋisimagikput nanipayaaq iñuich akikŋautiqalhat tamatkuniŋa ukpiqsripluŋi iliptun tikiumaaniŋhanik Anniqsuqtim.”

²³ Tavrani nalunaiqsiniqsut kattutitqihksraŋanik Paul-ŋum, aasiiñ taimña uvluq tikiuŋapman iñugiaktuat utlautiniqsut Paul-ŋum inaanun. Uvlaaŋaniñ unnugataqtitlugu ilaan kaŋiqsipaġniġai Agaayyutim aŋaayuqautaanik. Ilaan maliksuktinniġai Jesus-mik itqaaqtuutiplugich iluqatik maliġutaksraŋa Moses-ŋum suli sivuniksriqirit aglaaŋitniġ. ²⁴ Taatnaŋhani ilaŋich iñuich ukpiqsriġiġniqsut uqaġikkaŋigun, ilaŋilli iñuich arguaqtuġniqsut. ²⁵ Taapkua katimaruat qasuġniqsut atinġiqhutini iŋmiknun Paul-ŋum uqaġianikmauŋ una, “Ipqitŋhuaq Irrusiq nalaunniqsuq uqaqami sivulliap-sitniñun sivuniksriqirikun Isaiiah-kun itna,

²⁶ ‘Aullaġutin uqaŋutityakkich taamakua iñuich:

Tusaagaluagupsi kaŋiqsiyumiñaitchusi

suli qinġiġumaagaluagupsi ilitŋhuqsriyumiñaitchusi.

²⁷ Atakkii makua iñuich uummatiniġich pitchiġiġiġniqsut, tusaasunġitluŋi supayaamik iritiŋlu siquplugich.

Utitiqinġitchut Agaayyutmun mamitihksraġmiknun

atakkii qiniŋitlaitluŋi tusaatlaitŋutiŋlu kaŋiqsitlaitluŋi,

Agaayyun uqaqtuq.’”

Isaiiah 6:9-10

²⁸ Suli Paul-ŋum uqapsaagniġai, “Ilitŋhuġiraksraġigiksi Agaayyutim tusaayugaallautana tuyuulha Jew-ŋuŋitŋchuanun. Taipkuataimma tusaagisigaat.” ²⁹ [Paul taatnaqman Jew-ŋuruat aniñiqsut uqavaaqhutini iŋmiknun atqunaq.]

³⁰ Paul iñuuniġniqsuq tavrani Rome-mi malġuŋni ukiuŋni, iniquaqhuni iŋmigun inilġusiqsuqŋugu, paġlaplugich iluqaisa qinġiġiaqtaqtini. ³¹ Quliaqtuagviniġai Agaayyutim aŋaayuqautaagun suli Atanġuruakun Jesus-kun, ilisautiplugich taluqsrautaiqhuni uqaqsailiraqtaitluŋi.

Paul-ñum Tuyuutai Rome-magmiunun

¹ Paul-miñ savaktaaniñ Christ Jesus-ñum. Agaayyutim piksraqtaagigaaña quliaq-tuağitquplugu tusraayugaallautaq ² akiqsruutigikkaña inilgaan sivuniksriqirimigun. Taamna akiqsruun aglausimaruq ipqitchuani makpiğaañani. ³ Tusraayugaallautaq uqaqtuq Agaayyutim iğñinagun, Jesus Christ-kun atannaptigun. Piqutigiplugu iñukmiqnisaufha aniruq kiñuviagiplugu David-ñum, ⁴ aasiñ piqutigiplugu agaayyutmiqnisaufhalu. Agaayyutim aņipkaqmagu ilaan tuqulhaniñ uqautiniğai iñupayaat nalupqinañikun Jesus Iğñiğinipługu suli qaitchiñiplugu saņñiñi ilaanun. ⁵ Uumuuna Christ-kun Agaayyutim iħuaqutigaaña piksraqtaagipluņa uqquiraqtautqupluna sivulliquplugich iñuich iluqaani nunami ukpiqsriħiksraņatnun suli tupiksriħiksraņatnun. Taamna savaagigiga Christ-mun. ⁶ Ilipsi ittuani Rome-mi tuqlukkaupmıusri pigıtquplusri Jesus Christ-mun. ⁷ Aglaktuņa uumiņa tuyuqsriugamik iluqapsitñun Rome-mi ittuanun. Agaayyutim piqpagiplusri tuqlukkağigaasri ipqillusri iñugisrukhusri. Agaayyutimtuq Aapapta suli atannapta Jesus Christ qiniqtillañniaglısi iħuaqqutriğimniñik suli qaitchiłusri qinuiññamik.

Quyatiq

⁸ Sivulliuplugu quyyatigigiga Agaayyutiga Jesus Christ-kun pisigiplusri. Iñuich nanipayaaq nunami uqağigaat kamanaqtuaq ukpiqsriħiqsi. Taatnaqlugu quyagiga Agaayyun. ⁹ Agaayyun savautigiga iluqaaniñ uummatimniñ uqautigikapku tusraayugaallautaq iğñinagun. Agaayyun ilisimaruq taiyuliğa ilipsitñik agaayupayaaqama. ¹⁰ Agaayuruņa tikillañniagukłuna ilipsitñun. Atuummıgisıruq Agaayyutim pitqukpaņa. ¹¹ Qiniğullapiagiłpsi qaitchısukhusri irrutchim aatchuutaanik saņñiksritquplusri. ¹² Itnaami, ikayuutıruksraurugut avatmun ukpiqsriħikun pigikkaptigun. Ukpiqsriħıpsı ikayuğisigaaña suli ukpiqsriħıgma ikayuğisıpmıgaasri. ¹³ Anıqatiumaañ, ilisimatqugıpsı uumiņa. Iñugiaktuami agğıgumagaluağaqtuņa ilipsitñun quliaqtuağukłuna, qiniıtlasıluna ukpiqsriıruanik sayyıqsılaaqtuanik suli killıqıraıruanik annautraıruanik atrıluđu surağalığa atłani nunani, aglaan piñğıtchaqtuņa. ¹⁴ Savautıraksrağıgıtka iluqaisa iñuich, ilisımaruatlu naluruatlu, puqıksuatlu puqiıttuıtuatlu. ¹⁵ Taatnaqluna quliaqtuağısıruıllapiagiğiga tusraayugaallautaq ilipsitñun ittuanun Rome-mi.

Tusraayugaallautaq Saņñıqıqtuq

¹⁶ Nalupqısrıuıtıgıniğillıpiagiğiga tusraayugaallautaq atakkı saņñıgıgaa Agaayyutim. Taavrumuuna saņñıkun ilaan annıqsuğaa kisupayaaq ukpiqsriıruaq [Christ-mık], sıvul-liuplugich Jew-ñuruat sulıpsuuq Jew-ñunğıtchuat. ¹⁷ Taavruma tusraayugaallautam sagviğniğaa Agaayyutim nalaunñasrıpchaiħha iñuñnik iñmiñi. Agaayyutim nalaunñas-rıpchaiħha iñuñnik aullağniıruq suli ısrukłıtchaaqhuni ukpiqsriħikun, aglausımaru-atun Agaayyutim makpiğaañiñi, “Iñuk nalaunñasrıpkakkaıruaq ukpiqsriħıgmıgun iñu-ugısirıuq.”

Iluqatıñ Iñuich Killıqıraıruıt

¹⁸ Agaayyutim sagviğniğaa qılañmiñ qanuq ilaan anasrıñıuqsaiñiaħha iluqaanik pigııtchuıanik suli nalaunñaitchuıanik iñuich atukkaņatnik. Irığaat ilımutuıruaq pigıiıliqıliğmıktıgun. ¹⁹ Tamanna ilisımanaqtuaq Agaayyutıkun nalunaitkıluaqtuq iñuñnun takku Agaayyutim ilıtchuğıpkagıniğaa ilıniıtñun. ²⁰ Taimakñaqana Agaayyutim iñığaluaqtıtnagıch supayaat iñuich kaņıqsılgugaat Agaayyutim agaayyutauħha suli qiniıtłaplugu saņñıqıqtılaaña kamanaqtuamık ısruılaamık. Taatnaqhutıñ iñuich patchısıksrıttıchıt. ²¹ Ilisımagaluaqluđu Agaayyun kamagıniğıtchaat unniñ quyanğıtchaat. Isrumaħhat atuğumiñaiqsuq suli ısrumañıch kaņıqsıtłaiqhutıñ taaqsısiñığai. ²² Uqavıgaaqhutıñ ısrumatunıplıtıñ ısrumatunğıpiıqtıt. ²³ Sıksraağaat

kamanalha Agaayyutim tuquyumiñaitchuam, aasriiñ simmiłiutigaat taamna kamanalıq putqataqhutiñ atriñun qıññalıñnun tuquyumiñaqtuatun iñuktun tiñmiuratunlu niğrutitunlu nimigiaturunlu. ²⁴ Taamna pisigiplugu, Agaayyutim pilitkai iñuich killiqisulhatnun. Iliñich killuqsaqtaurut maliklugich pigiitchuat kipiñniugutitiñ aasriiñ atugağiplugich timigikkatiñ kanñunaqtuakun avatmun. ²⁵ Simmiłiutigaat Agaayyutim ilumutuulha sagluuqtuamun suli putqatağvigiplugich savautiplugillu sut iñuich iñiqtañich. Aglaan putqatağvingiğaat savautilugu Agaayyun iñiqsiruaq supayaanik, taamna Agaayyun quyagiraksrağaluaqtiñ qarjavak. Taatnatuq. ²⁶ Taatnaqlugich Agaayyutim iñuich pilitkai kanñunaqtuakun kimmutaatnun. Ađnat simmiłiutiplugu ilaqatigiñiq sayuñalığmun atugağiplugich timitiñ atlanun ađnanun. ²⁷ Taatnatun añutit nutqautiplugu ilaqatiqalıq ađnamik aglaan piqaguñniqsut atlanik añutinik. Añutit kanñunaqtuakun sayuñaqatiniktut atlanik añutinik, aasriiñ timigikkağmiktigun akuqtuipmiñiqsut nalaullugu anasriññuqsautmik tamarrumuuna nalaunñaitchuakun savaağmiktigun. ²⁸ Iñuich pigisrunğıqmatruñ ilumutun ilitchuqsriñikraq Agaayyutmik, Agaayyutim pilitkai qaayuğnaqtuamun isrummatmun. Taatnaqhutiñ pigiiliqisruktut atuqtaksrağingisağmiknik. ²⁹ Imaukkaqsiñiqsut qanusripayaamik nalaunñaitchuamik, pigiiliqiliğmiglu, kaviuğutiğmiglu suli uumiksriñigmiglu, piqaguñigmiglu, iñuaqtuğigmiglu, añuyalığmiglu, sagluuqtuatiğmiglu, suli isrummatinikhutiñ pigiitchuakun avatmun. ³⁰ Sañurrutiniqsut nipliaplutiñ pigiitчуanik atlatigun, uumigiliutiplugu Agaayyun, arguañaplutiñ, kamañasrugiaplutiñ suli uqavikhutiñ iñmiktigun, pakikhutiñ savaaqaliksağmiktigun pigiitчуamik, tupiksriñiqhutiñ añayuqaamiknik, ³¹ kanıqsilguitlutiñ, tuniqsimatlatlutiñ, iluaqqutriñiqhutiñ unniñ naglikrsriñiqhutiñ atlanik iñuñnik. ³² Agaayyutim nipliutiginigaa taatnatchich iñuich tuquruksrauniplugich. Iñuich taamna ilisimagaluğa at aglaan sivutmuutiniğaat pigiiliqiliq, sulipsuuq añiñniqsut nalaunniplugich tamatkua pigiiliqiruat taatnatchisigun.

2

Agaayyutim Atanniqsuiñha

¹ Tavrali ilvich, kisuugaluağuvich, patchisiksraitçutin, atanniqsuqtauruatiin. Taatnamik atanniqsuqapkich atlat iñuich tuqqutaksrağuqtutin ilipnik, takku killiqipmiutin taipkunatitun. ² Agaayyutim atanniğñağai iluqañich killiqiruat, aasriiñ ilisimagikput Agaayyutim atanniutaan nalaunñalha. ³ Patchisigirağigisri killuliqiruat savaaqagalu-aññapsi nalaunñaitchuamik. Isrumavisi annakkisiñiplusri atanniutaaniñ Agaayyutim? ⁴ Agaayyutim iluaqquतिकañasri suli anuqsrutiplusri, ilaan taqqigaluğaasri simmiquplugu iñuuniañiqsi aglaan suksrağingitchiksi uktuğnağumiñaitçuaq iluaqqutriñha. Kanıqsiñgitpalukkiksi, Agaayyutim iluaqqutigaasri simmiquplugich uummatigikkasri suli mumiquplusri iñuuniañapsitniñ. ⁵ Aglaan uummatisi siqquqtut iyagaqtun suli tigganarusri mumigunğılusri. Taatnaqapsi anasriññuqsausriaksraqsi aglılaağiksi taivrumanı uvlumi Agaayyutim sagviqpagu qinnautni suli atanniqsuğniaqpagich iñupayaat nalaunñalığmigun. ⁶ Agaayyutim akiligiğisigaa iñupayaaq savaañigun iñuuni-ałhani. ⁷ Ilañich iñuich savaaqatuat nakuuruanik anuqsrulikon piññaguktut kamanautaanik kamakkutmiglu suli tuquyumiñaiñigmik. Agaayyutim qaitchigisigai isruitçuamik iñuuhigmik. ⁸ Aglaan atlat iñuich iñmiguaqtut ayaklugu maligutçhiñik-sraqtiñ ilumutuuruamik. Taatnaqamiñ malikkaat nalaunñaitçuaq, aasriiñ Agaayyutim anasriññuqsagisigai qinnautmigun. ⁹ Ilaan sakiqniyuqtitkisigai nagliksaqtillugich pigiiliqiruat, Jew-ñuññaisa Jew-ñunğıññaisalu. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim qaitchigisigai kamanautmiglu, kamakkutmiglu suli qıñuiññamik tamatkua savaaqatuat nakuuruamik, Jew-ñuruanun sivulliulugu Jew-ñunğıtçuanunlu. ¹¹ Uvvatakku Agaayyutim atanniqsuğisigai iñuich atisriługich.

¹² Iñuich maligutaksraqaqtuat Agaayyutim qaisañanik Moses-mun suli iñuich taavrumiña maligutaksraqañitçuat iluqatiñ atirut killuqsqaamiñ. Tamatkua

maligutaksraqangitchuat killiqirauplutinj piyaqqugniaqtut. Taatnatuntuuq, tamatkua maligutaksraqaqtuat killiqirauplutinj atanniqsuikkauniaqtut taavrumuuna maligutaksrakun. ¹³ Agaayyutim iñuich nalaunnasripchangangitchai tusraakamitruj maligutaksraq tupigigaluagnagu. Agaayyutim nalaunnasripchagağigai injiñi kisianik tupiksripmata maligutaksram nipliutaanik. ¹⁴ Jew-ñungitchuat piqangitchuat Agaayyutim maligutaksraiñik tupigipmatruj tillisaa maligutaksram nalupqinaiyağaa maligutaksraqathat isrummatmikni. Taamna ilumutuuruq maligutaksraqangitchaluaqhutin aglausimaruumik. ¹⁵ Qiñiqtitagipmigaat kanjicsisilaqtinj maligutaksram tillisaanik ilitchugipkairuumik qaugrimmaagiutillaugmikni nalaunnaruamik nalaunnaitchuamiglu. Ilaatni isrummataata patchitchigağigaich suli ilaatni ilisimaraqtut patchisaungiñniplutin. ¹⁶ Iluqatinj nalunaqtuanich iñuich sagvikkauniaqtut taivrumani uvlumi Agaayyutim atanniqsuaqsikpagich iñupayaat Christ Jesus-kun. Taapkua ilagigaich tusraayugallautam quliaqtuağikkağma.

Jew-ñuruatlu Maligutaksraqlu

¹⁷ Qanuğmi ilvich? Ilvich Jew-ñuniraqtutin, tunñaplutin maligutaksramun Moses-ñum aglagikkana suli uqavikhutin qaninniplutin Agaayyutmi ¹⁸ suli ilisimaniplugu Agaayyutim pisulha suli ilitchuginiplugu nakuuniqsrauruaq takku ilisaqsimaplutin maligutaksramik. ¹⁹ Nalupqisungipiaqtusri sivulliqsiksrauniplusri qiñitlaitchuani suli qaumaksrauniplusri tamatkunani ittuani taagmi. ²⁰ Isrumaraqtutin alğaqsurulhiñauplugich kinnararuaat iñuich suli ilisautilugich tamatkua naluruat. Taatnaqhusri, piqaqapsi maligutaksramik, isrumaraqtusri ilisimaniplugu supayaaq suli piqağniplusri iluqaanik ilumutuuruamik. ²¹ Ilisautiriraqtusri atlanik iñuñnik. Suvaatami ilisautriñgipisi ilipsitñik? Uqautirağigisi atlat tigliktuqungitlugich. Suvaatami tigligaqpsi? ²² Nipliğaqtusri atlat sayuñatqungitlugich, aglaan ilipsi atuqaqpsi taatnatun? Ilipsi uumiksriplusri aanguanik, aglaan tigligaqpsi agaayyuviniñiñ? ²³ Uqavikkaluaqtusri piqağniplusri Agaayyutim maligutaksrajanik, aglaan kamagitlaitchiksi Agaayyun navikapsiñ maligutaksraña. ²⁴ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanjini itna, “Jew-ñungitchuat uqamaqñuutigigaat Agaayyutim atqa pisigiplusri Jew-ñuruasri.”

²⁵ Jew-ñuruani nalunaitmiutchiqsimalipsi ikayuutigigaasri tupigigupsiñ Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan tupigingitchupsiñ Agaayyutim maligutaksraña atrinurusri Jew-ñungitchuatun, iñuktitudun nalunaitmiutchiqsimaitchuatitudun. ²⁶ Jew-ñungitchuat nalunaitmiutchiqsimaitchuat atuiguminj maligutaksram atuqukkanjanik atrinurur iñuktitudun nalunaitmiutchiqsimaruatitudun. ²⁷ Taatnamik iñuich nalunaitmiutchiqsimaiilaat timimiktigun aglaan tupiksriuruaat maligutaksramik patchisiqutiniagaasri killiqirauniplusri nalunaitmiutchiqsimaruanani. Ilipsi Jew-ñuruani piqağaluaqtusri aglausimaruamik maligutaksramik aglaan navguğagağasri. ²⁸ Iñuk Jew-ñungitchuq pisigiplugu nalunaitmiutaqalha timimigun. Iñuk animakami Jew-ñupluni suli malilhiñaqami Jew-ñuruat pilğusriñitñik ilagitlaitchaa Agaayyutim iñuksraqtaagmiñun. ²⁹ Aglaan iñuk Jew-ñupiaqtuq kamaksritlaturuaq Agaayyutmik ataramik. Jew-ñupiaqtuaq iñuuruq nalaunnaruakun sivuğaanani Agaayyutim. Taatnasriq iñuk nalunaitmiutaqağniqsuq uummatmiñi savaağikkanagun Ipqitchuam Irrutchim. Aglausimaruq maligutaksraq savalguitchuq taatnatchimik. Taatnasriq iñuk quyyasriusriaqagisiruq Agaayyutmiñ, iñungilaaniñ.

3

¹ Jew-ñuruatmi piqağniqpat sumik atlat iñuich pingingisanatnik? Anniqsugiaqaqpat nalunaitmiutchiğmiktigun? ² Aa, Jew-ñuruat atqunaq piqaqtut. Sivulligmi, Agaayyutim qaitchiñigai Jew-ñuruat uqağimiñik Moses-kun. ³ Ilumutuuruq ilañich Jew-ñuruat tuniqsimañiğhat Agaayyutmun. Jew-ñuruat tuniqsimaiğhata nutqaqtikisivañ Agaayyutim tuniqsimalha? ⁴ Qarjaa! Agaayyun sagluyumiñaitchuq iñupayaat ukpiqnanğitchaluaqtitudugich. Aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaanjani,

“Agaayyuun, nalaunjasuurutinli uqałıgıkkapkun.

Akimayumuutinli iñuichunniñ uqağaluqmata nalaunjañiñiplutin.” *Psalm 51:4*

⁵ İlanıch iñuich killukun uqağuurut itna, Uvagut killuqsagupta qıñıqtinniağıvut iñuich Agaayyutim nalaunjañhanik, uqaqhutıñ killıqırıni nakuunıplıgu. Tarrasuli, uqağiniaqıpsıuñ Agaayyun nalaunjañiñılıgu anasriñjuqsaqamisıgıt pisıgilugıch killuqsautısı? ⁶ Qañaa! Agaayyun nalaunjañiñıqpan, qanuqhuni atannıqsulhiñauvagıch nunam iñui? ⁷ Killıqıñıgma sagvıqpagu Agaayyutim nalaunjañha sulı nangaqtıllıgu, suvaatami atannıkaunıqıpkı lılaa uvaña killulıqırıuaq? ⁸ Taamna ilımutuunıqpan, Killulıqıta iñuñnun nangaapsaaqulıgu Agaayyun. İlisautrıngıtchuna taatnatchıñık saglunı, ađlaan ilañısa iñuich pasırağıgaatıgıt ilısautrıñıpluta taatnatchıñık. Agaayyutimlı nalaunjaruakun anasriñjuqsagıñıgı tamatkua iñuich.

İluqatıñ İñuich Nalaunjaruajıtchıuaq

⁹ Taatnaqhuta uvagut ihuatlukpısa Jew-ñunğıtchıuaniñ? Qañaa! Uqaanıktugıt iñupayaat Jew-ñugaluagumıñ Jew-ñunğıtchalıuagumıñ aňalatıqalhat killuqsautmun.

¹⁰ Agaayyutim Makpıgaañani aglausımaruq,

“İñuitchuq nalaunjaruamik, atautchımıkunniñ nunam iñupayaañani.

¹¹ İñuitchuq atautchımıkunniñ kañıqsımaruamik.

İñuitchuq pakkıaqıtuamik Agaayyutmik.

¹² İluqatıñ tunutkaat Agaayyun, iluqatıñ tammaqhutıñ killuqsautmi.

Nalliat savaaqanğıtchuq nakuuruamik, atautchımıkunniñ.

Psalm 14:1-3; 53:1-3; Ecclesiastes 7:20

¹³ İggıañıch atrıqaqtut añmaruanıç iluvıgnıç.

Atuğaat uqatıñ uqaqhutıñ sagluuqtıuanıç, uqałhıñıch atrıqaqhutıñ nımıgıam tuqunañatun,

Psalm 5:9

Psalm 140:3

¹⁴ qanıñıch immaukkaqhutıñ uqapılıutınıç uqamaqlıutınıglu,

Psalm 10:7

¹⁵ ataramıç tuqutçılhiñaañuplutıñ iñuñnik,

¹⁶ napmun aullaqamıñ pıyaqıñıñıqhutıñ iñuñnik sulı sakıqñıuqtıtçılputıñ.

¹⁷ İlıtçıuğıngıtçıaat qanuq iñuunıalıksraqtıñ qıñıñıñakun.

Isaiah 59:7-8

¹⁸ Pııtçıuq taluqsrıñıgmıç Agaayyutmik iluqañıtñı.”

Psalm 36:1

¹⁹ Pakmapak ilısımagıvut una, Agaayyutim malıgutaksraña qaisaña Moses-mun aňalatchıruq iñuñnik aatchuusrıaqaqtıuanıç taavrumıña malıgutaksramıç. Tarra kıña-payaaq patchısıksraqagumıñıñıtçıuq tupıgıngıñıgmıgun malıgutaksramıç, ilıpsıunniñ. Aa, Agaayyutim patchısıqıtıgısıgaa iñupayaaq nunami atannıglıgu. ²⁰ Taatnamıç kıñaunniñ nalaunjasrıyımıñıñıtçıuq Agaayyutmi malıgutçılhiñalıgmıgun malıgutaksramıç atuqkañanıç, atakkı malıgutaksramıç qıñıqtılhiñagağıgaatıgıt qanutun killuqsatılaaptıknıç.

Qanuq Agaayyutmun İñuich Nalaunjasrıpçalhat

²¹ Ađlaan pakma Agaayyutim sagvıgıñıgaa qanuq iñuich nalaunjasrıpkatılaaña iñmıñı, pıqıtıgıñıağlıgu malıgutaksraq. Agaayyutim uqatıgıgaa iñılgaanimma aglausımaruakun malıgutaksrakun sulı sıvunıksrıqırıtıgun. ²² Agaayyutim iñuich nalaunjasrıpkagıñıgı iñmıñı ukpıqsrıłhatıgun Jesus Christ-mıç. Taamna ilımutuuruq

ıluqatıñı tunnavıqaqtıuanı Jesus Christ-mıç kısıanıç. İluqatıñ iñuich atırut: ²³ atakkı iñupayaat killuqsagıñıqsut, aasrıñı ayuqlıgu Agaayyutim kamanautaa.

²⁴ Ađlaan Agaayyutim iñuich nalaunjasrıpçagağıgı iñmıñı ilıuqqutrıñıgmıgun aatchuutaupıgu. Nalaunjasrıpçagağı Jesus Christ-kun tasuqamıgıch killuqsautmıñ.

²⁵ Tarra Agaayyutim qaitçaa ıgıñıñı tuqutqıplıgu aasrıñı maqıpkıqıluğı aña akılıqsıqıluğıch killuqsautıpayaañıç iluqaisa ukpıqsrıruat. Taamna pıñıgaa qıñıqtıtçılkuğı nalaunjarualı natqıgutrıñıgmıgun killuqsautıpayaañıç, taputıplıgıch killuqsautıñıtñıç iñuich iñuuruat iñılgaan Christ tuqunıñıñaan. Agaayyutim

anuqsrupluni anasriñjuqsangitchai pisigiplugich killuqsautinjich. ²⁶ Taavrumuuna Agaayyutim sagvigñigaa pakmapak nalaunñatilaani suli nalaunñasripchaisilaani inupayaanik ukpiqsriruanik Jesus-mik.

²⁷ Taatniinnioman, uqavigaagutiksraipiaqtugut. Suvaata? Takku nalaunñasriyumiñaitchugut Agaayyutmi tupigiguptigu maligutaksraña, aglaan nalaunñasriraqtugut ilaani ukpigiguptigu Christ. Ukpiqsriñhum nutqaqtitkaa iluqaan uqaviñiq. ²⁸ Takku ilisimarugut iñuk nalaunñasripchakkautilaanjanik Agaayyutmi ukpiqsriñkun Jesus Christ-mun, maligutchiñiqmiguungitchuaq maligutaksramik. ²⁹ Uvva Agaayyun Jew-nuruat kisimij Agaayyutigivatruñ? Agaayyutigingitmivatruñ Jew-nungitchuat? Ilumun ilaa Agaayyutigipmigaat Jew-nungitchuat. ³⁰ Agaayyutiqañhiñaqtuq atautchimik. Agaayyutim inupayaan nalaunñasripkañisigai ilaani pisigilugu ukpiqsriñhat, Jew-nuruat nalunaitmiutchiplutinj suli Jew-nungitchuat nalunaitmiutchiñgitchutinj. ³¹ Uvami suksraungigñiaqpisigu maligutaksraña Agaayyutim malikkaptigu ukpiqsriñikuagiaq? Qañaa! Ukpiqsriñhum ilumun atuumapkaqtañaa maligutaksram atuqukkañaa.

4

Abraham-ñum Atrikusrautañha

¹ Abraham, sivulliuruuq Jew-nuruapayaanun, urrakusrautigilakput inuñmun ukpiqsriñgimigun nalaunñasripkakkauruamun Agaayyutmi. ² Nalaunñasripkañigumi Agaayyutmi savaagmigu tarra uqavigaagutiksraqağayaqtuq, aglaan uqavitñaitchugut sivuñaañi Agaayyutim. ³ Agaayyutim makpiğaañiñi aglausimaruq, “Abraham ukpiqsriruq Agaayyutmik aasrii Agaayyutim akuqtuğaa piqtigiplugu ukpiqsriñha nalaunñasripkakkaupluni.” ⁴ Iñuk savakami akiliusiaqagaqtuq. Akiliusiana aatchuutaungitchuq aglaan akilikkauraqtuq savaagmigu. ⁵ Iñuk nalaunñasritñaitchugut Agaayyutmi savaallautağmigu, aglaan iñuk ukpiqsrigumi Agaayyutmik nalaunñasripkairuamik agaayyutailaamik inñiñi. Agaayyutim akuqtuğagigaa taavruma ukpiqsriñha aasrii nalaunñasripkaqlugu. ⁶ David-ñum uqautigipmiñigaa iñuk ilumun quvianamiuniplugu Agaayyutim nalaunñasripkaqmagu savaallautağmiguungitchuaq. Itnañiqsuq,

⁷ “Quvianamiurut tamatkua
nalaunñairrutinjich Agaayyutim natqigutipmagich
suli killuqsautinjich matupmagich.

⁸ Quvianamiuruq iñuk
atangum isummatigingisaña killuutiqağlugu.”

Psalms 32:1-2

⁹ Taamna quvianamiuñiq itpa kisiitñun tamatkunña nalunaitmiutchiqsimaruanun? Naagga! Itmiuq tamatkunña nalunaitmiutchiqsimaiñaanun. Uqautigianikkikput Abraham-mun ukpiqsriñiplugu Agaayyutmik, aasriiñ piqtigiplugu ukpiqsriñha Agaayyutim akuqtuğniplugu nalaunñasripkakkaupluni. ¹⁰ Agaayyutim akuqtuğniqpauñ Abraham sivuagun naaga aquagun nalunaitmiutchiñhan? Agaayyutim akuqtuğniğaa Abraham sivuagun nalunaitmiutchikkaunaiññaan timimiñi. ¹¹ Abraham nalunaitmiutchikkauniqsuq aquvatigun. Nalunaitmiutchiñha ilitchuqqutauniqsuq Agaayyutmun nalaunñasripkakkauñjaniktilaaña pisigiplugu ukpiqsriñha. Taatnaqlugu Abraham aapagigaat iluqatinj inuich ukpiqsriruat nalunaitmiutaiññağminj suli akuqtukkauruat nalaunñasripkakkauplutinj Agaayyutmi. ¹² Abraham aapagipmigaat tamatkua nalunaitmiutchiqsimaruat. Iluqağminj nalunaitmiutchiqsimaruat timilhiñamiktigun kiñuviağingitchai Abraham-ñum, aglaan kisiisa tamatkua ilaan kiñuviağigai tunñaruat Agaayyutmik atriplugu aapagikkavut Abraham nalunaitmiutchiğaluaqani.

Agaayyutim Akiqsruutaa Akuqtukkauruq Ukpiqsriñkun

¹³ Abraham kiñuviağikkaniñu akuqtuirut akiqsruutmik paitchaktaaqtilaaksrañjanik nunamik. Aglaan akuqtungitchaa taamna akiqsruun pisigiplugu tupiksriññi maligutaksrañjanik Moses-ñum aglaağikkanjanik, aglaan akuqtuğaa akiqsruun Agaayyutim

nalaun̄asripchaqmagu pisigiplugu ukpiqsrīl̄i. ¹⁴ Uvvaami īnuich akuqtuit̄laniqpata Agaayyutim akiqsruutaanik maliguāl̄igmiktigun atuqukkan̄at maligutaksram, tarra ukpiqsrīl̄iq suutnaunayaīn̄iqsuq aasrīn̄ Agaayyutim akiqsruutaa suutnaungill̄uni. ¹⁵ Maligutaksram itqaqtitkaa Agaayyutim anasrīn̄juqsaguutilaana īnūnik tupik-srit̄l̄aitchuanik maligutaksrapayaamik. Takku īnuich maligutaksrait̄n̄amin̄ tupiksrīn̄gir-rutiksramik piit̄chut.

¹⁶ Taatnaqhutīn̄ īnuich akuqtugāgigaat Agaayyutim akiqsruutaa ukpigutiqaqamin̄, aasrīn̄ taamna akiqsruun ilaan aat̄chuutigigaa akiill̄uni īhuaqqutrīl̄igmigun. Agaayyutim akiqsruutaa akiit̄n̄ami, iluqāgmin̄ qitungāgikkann̄at Abraham-n̄um akuqtūhīn̄au-gaat. Akiqsruun taamna ingīn̄iqsuq kisiit̄n̄un Jew-n̄uruanun maligaqtuat maligutaksramik. Itmiuq atlapayaanun ukpigutiqaqtuanun Abraham-tun. Ilaa aapagigikput. ¹⁷ Aglaksim̄l̄hatun Agaayyutim Makpigaan̄ani, “Aapaguqtit̄kikīn̄ īn̄ugiaktuanun īnūnun.” Abraham ukpigigaa Agaayyun īnuupchait̄laruaq tuqūn̄aruanik suli taiyuiruaq sunik ingit̄chuanik il̄ipkaql̄ugich. ¹⁸ Abraham ukpiqsrīruq nīgiugaqaqhuni nīgiunāgumīn̄ait̄chaluannaan aapagiliutinayāgn̄il̄ugu īn̄ugiaktuanun īnūnun, takku nīplusri-aqaqhuni, “Kīnuviatin īn̄ugiaksigisirut.” ¹⁹ Abraham-n̄um ukpiqsrīl̄ha Agaayyutmik sayaiqsinḡīn̄iqsuq isrumagaluan̄n̄agmi timini tuqunipl̄ugu, takku tallimakipiaguyas-ripl̄uni aasriisuli āgnaat Sarah qitunḡit̄l̄ait̄l̄uni. ²⁰ Ukpiqsrīl̄han unīn̄gīn̄igaa. Ilaan arguaqtunḡīn̄igaa Agaayyutim akiqsruutaa. Ukpiqsrīl̄ha sayaktusrīlaāgn̄iqsuq, aasrīn̄ nangaql̄ugu Agaayyun. ²¹ Nalupqinḡill̄apiāgn̄igaa Agaayyutmun atuumapkāgniaqtilaana akiqsruusrīagikkani. ²² Taatnaqhuni Agaayyutim akuqtūgn̄igaa Abraham nalaun̄asripkakkauplugu in̄mīni pisigiplugu ukpiqsrīl̄ha. ²³ Aglaan tamatkua uqāl̄hich Agaayyutim Makpigaan̄ani Abraham nalaun̄asripkakkauplugu ukpiqsrīl̄hagun aglakkaunḡīn̄iqsut kisanik piqutigiplugu Abraham. ²⁴ Tamatkua uqāl̄hich aglakkaupmīn̄iqsut uvaptiknun. Agaayyutim akuqtuqmigaatigut nalaun̄asripkakkau-pluta ukpiqsrīl̄iptigun. Ukpigigikput Agaayyun an̄ipkairuaq Jesus-mik Atannaptiknik tuqul̄igmīn̄. ²⁵ Jesus tuqukami akil̄iḡn̄igai navguīl̄iqput aasrīn̄ an̄ipkakkaukami tuqul̄igmīn̄ nalaun̄asripkāgn̄igaaatigut Agaayyutmi.

5

Qīnuigutikkaul̄iq Agaayyutmi

¹ Taatnamik nalaun̄asripkakkaupluta Agaayyutmi ukpiqsrīl̄iptigun qīnuigutikkau-rugut Agaayyutmun atannaptigun Jesus Christ. ² Ilaan an̄maḡn̄igaa utl̄autilik-sraqput Agaayyutmun aasrīn̄ pakma il̄it̄chuqsrīl̄uta īhuaqutaanik. Quviasruk̄huta quyagikput Agaayyun il̄aliut̄ihiksraqput kamanautaani il̄aatnigun. ³ Uvvasuliuna, quvi-asruutigipm̄igikput sakiqniul̄iptigun, il̄isimapl̄ugu sakiqniuḡutit̄ anuqsrusripkaqhuta. ⁴ Anuqsrūl̄iq tikiut̄riruq Agaayyutim īhuaksrīl̄hanik, aasrīn̄ ilaan īhuagigumisigut nīgi-ugaqaqtugut. ⁵ Aasrīn̄ nīgiukkam qapiqtaqtinn̄ianḡit̄chaatigut, takku Agaayyutim aat̄chūgaatigut Ipqit̄chuaq Irrutchimik, aasrīn̄ taavrumuuna qīniq̄tit̄kaatigut qanutun piqpagill̄apiaq̄tilaaptiknik.

⁶ Uvaptiknik ikayugumīn̄aipīaqt̄l̄uta piviksraq nalautit̄man Christ tuq̄q̄tigai agaayyutail̄aani. ⁷ Nallipsaun̄nīn̄ tuq̄q̄tisun̄nīanḡit̄chaa anniqsuqsaḡl̄ugu atla īn̄uk. Ilaat̄nisamma īnuum tuq̄q̄tinayāgaluaqp̄alukkaa nakuuruq īn̄uk, ⁸ aglaan Christ tuq̄q̄tigaatigut killul̄iqiraupkaqhuta. Taavrumuuna Agaayyutim qīniq̄tit̄kaa piq̄paksrīl̄apiāl̄i uvaptiknik. ⁹ Nalaun̄asripkakkaurugut Agaayyutmi augikkann̄agun Christ-n̄um tuq̄q̄taupman. Taatnaqhuta nalupq̄isun̄ḡipiaqtugut Christ-mun annautini-aq̄tilaaptiknik Agaayyutim qinn̄autaanīn̄ uvlumi atann̄iḡvin̄mi. ¹⁰ Uumigiraupkaqhuta Agaayyutmi ilaan qīnuigutigaatigut in̄mīni tuq̄q̄taul̄hagun iḡn̄igmi. Pakma Agaayyutim il̄auraaḡiliut̄ipmatigut nalupq̄in̄ait̄chuanik annautiḡisigaatigut iḡn̄igmi īnuul̄hagun. ¹¹ Uvvasuliuna, pakma quviasruutigill̄apiāgikput Agaayyun atannaptigun Jesus Christ qīnuiḡut̄riruakun uvaptiknik Agaayyutmun.

Adam-lu Christ-lu

¹² Killuqsauun tikiumaniqsuq iñupayaanun takku iñuqqaq Adam killuqsauqtuq suli pisigiplugu killuqsautaa tuquliq tikiumapmipluni iñupayaanun. Iluqatiñ iñuich tuquruksraguñiqsut takku iluqani iñuk killuutiniktuq. ¹³ Iñupayaat iñuuruat killuqsagñiqsut Moses-ñum akuqtunaiññaanunniiñ maligutaksramik Agaayyutmiñ. Aglaan Agaayyutim iñuich patchisauniñgitchai killuqsautikun takku piqangitlutinjuli Agaayyutim maligutaksrañanik. ¹⁴ Adam tuquniqsuq tupiksriñgitluni Agaayyutim tillisaanik. Iñupayaq Adam-miñaglaan Moses-mun tuquruksrauniqsuq. Aglaan tuquruksrauruttuq killuqsangitchaluanñañgmiñ taatnatun Adam tupiksriñgitmatun. Adam atriqañiqsuq Christ-mik aggiqsuksrauruamik sivuniksrami. [Aglaan Adam tuquliñgmik pipkaipman Christ iñuuliqaqtitchiruq.] ¹⁵ Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atriqañgitchuq Adam navguiñhatun. Iluqatiñ iñuich tuqurut pisigiplugu atautchim iñuum navguiñhagun. Aglaan Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluaqqutaa-gun atautchim iñuum Jesus Christ-ñum kamanatluktuanjuruq [navguiñhaniñ iñuum Adam]. ¹⁶ Agaayyutim akiilaq aatchuutaa atlauruq atautchim iñuum killuqsautaniñ. Takku aquagun atautchim killuqsautaan tikiumaruq atanniqsuiñiq iluqaitñun tuqqutak-sraguñniplugich. Aglaan aquatigun kisiññaitchuat killuqsautit tikiumaruq Agaayyutim akiilaq aatchuutaa iluqaitñun nalaunñasipkañniplugich. ¹⁷ Atausriq iñuk killuqsagñiqsuq aasriñ piqutigiplugu ilaan navguiñha tuquliq umialiktun aňalatchiaqsiruq iluqaitñik iñuñnik. Aglaan qanutun kamanatluktigiva savaaqatha atautchim iñuum Jesus Christ! Iluqatiñ iñuich Agaayyutim nalaunñasripkakañi iñmiñi kamañuakun iluaqqutriñigmigun aňalatchigisirut umialiktun iñuuniañigmikni uumuuna Jesus Christ.

¹⁸ Tarraami, piqutigiplugu atautchim iñuum navguiñha Agaayyutim tuqqutak-sraguñniñgai iñupayaat. Taatnatuntuuq piqutigiplugu atautchim iñuum nalaunñaruam savaaña Agaayyutim qaiññiñgaik natqigutriñiñglu killuqsautinik iñuuliñglu iñupayaanun [ukpiqsriuanun]. ¹⁹ Atausriq iñuk tupiksriñgitluni Agaayyutmik, taatnaqhutiñ iñupayaat killuliqiriñuqtut. Aglaan atautchim iñuum tupigiplugu Agaayyun, taatnaqhutiñ iñupayaat nalaunñasripkakañisirut.

²⁰ Agaayyutim qaitchiñiñgaa maligutaksraña Moses-kun. Taavrumuuna iñuich ilitchugirañiñgaa qanutun killuqsautilaqtiñ navguiñigmiktigun Agaayyutim maligutaksraña. Aglaan killuqsauun iñugiaksitmukman Agaayyutim iluaqqutaa iñugiaksitmutluktuq. ²¹ Tarrali killuqsauun aňalatchipluni tuqulikun, aglaan Agaayyutim iluaqqutaa aňalatchiruq nalaunñarualikun tikiutiluta iñuuliñgmun Jesus Christ-kun atannaptigun.

6

Tuqunaruq Killuqsautmun Aglaan Iñuupluni Christ-kun

¹ Taamna taatniitman, killuliqituiññaqtuksrauvisa qiniñqititçhañglu qanutun Agaayyun iluaqqutriñiñgaqtılaaña? ² Qañaa! Ukpiqsrigupta Christ-mik tuqunaruq killuñgmun. Qanuñguta iñuuniaqtuiññañisiñiñqipisa killukun? ³ Puuyugñiqpisi, iluqapta paptakkaukapta Christ Jesus-ñum atqagun piqasriutirugut ilaan tuqulhanun. ⁴ Taatnaqhuta paptakkaukapta iluviqataurugut Christ-mi aasrii piqasriutipluta tuqulhanun. Aasriñ Christ-tun añipkakkauruaton tuqunaruaniñ kamañautiqaqhuni saññiagun Aapauruam, uvaguttuq akuqtuirugut nutauruamik iñuuliñgmik iñuuruksraupluta taavrumuuna.

⁵ Takku piqasriutipluta Christ-ñum tuqulhanun paptakkaukapta, taatnatun piqasriutigisipmiugut añipkakkauñhani iñuuniañguta. ⁶ Iñisimagikput una, Christ kikiaktuutrikkaupman iñuuliñgruaqput kikiaktuutrauqataurut ilaani, sañña killuqsautim piyaqququplugu, savaktaañruutqunñiguta killuñgmun. ⁷ Kiñapayaq tuquruq aňalatingiñguuruq killuqsautmun.

⁸ Ukpigigikput tuquqataukapta Christ-mi iñuuqataugisiñipluta ilaani. ⁹ Iļisimagikput Christ anjpkakkauruaq tuquņaruaniñ tuqquťkikkumiñaiƣialha. Tuquľhum aņalat-laiğñiğaa. ¹⁰ Christ tuqukami tuquniqsuq atausriğmiaqhuni akiilisukľugu saņņia killuqsautim. Pakma iñuuruq, iñuutuiñaqhuni Agaayyutmun. ¹¹ Ilipsiļiasriiñ isrummatigiruksraurusri ilipsitñik tuquņaruatun ililusri saņņianun killuqsautim aasriiñ iñuulusri Agaayyutmun uumuuna Christ Jesus-kun.

¹² Taatnağusri killuqsautmun aņalatitnagich timigikkasi maani nunami. Aņalatitnagu pisugrualipsitñun. ¹³ Atusruņaqnagich sulliñgi timigikkapsi savaktillugich nalaunņaitchuamik. Aglaan qaitchisitchi ilipsitñik Agaayyutmun iñuktitudun anjpkakkauruatun tuquņaruaniñ suli pakma iñuuruatun Christ-mi. Aņalatitichigij sulliñgi timipsi Agaayyutmun, aasriiñ atuğumausri nalaunņaruamik. ¹⁴ Killuqsautim aņalat-laiğñiağasri takku iñuungitčusri tupiksriļipsigun maligutaksramik aglaan iñuurusri Agaayyutim iluaqquťaagun.

Savaktaagruulha Nalaunņaruatiğmun

¹⁵ Qanuğisiñiqpisa? Pakma iñuungiqsugut tupiksriļiptigun maligutaksranik Moses-ņum qaisaņanik aglaan iñuuruğut iluaqquťaagun Agaayyutim. Taamna pisigiplugu killuqsauraaqtuksrauvisa? Qaņaa! Killuqsauťuksrauymuñaitchugut. ¹⁶ Iļumun ilisimagiksi una, qaitñapsi ilipsitñik kisumun savaktaagruğutusri taavrumuņa. Tupigiraksrağagigiksi taamna iñuk suli atanigigiksi. Tupiksriļipsi killuqsautmik tuqupkağisigaasri. Aglaan tupigikapsiuņ Agaayyun ilaan nalaunņasripčağagigaasri inmiñi. ¹⁷ Qaņiqsuami savaktaagruğikkasri killuqsautim, killuğmik aņalatiqaqhusri. Aglaan quyanaqtuq Agaayyun, piļļapiaqhusri tupigigisri ilisauttutauruat ilipsitñun. ¹⁸ Aasriiñ annaktitaunjanikhusri killuqsautmiñ savaktaagruğutusri pakma nalaunņaruatiğmun. ¹⁹ Uqautigigiga savaktaagruuliq uqaliğnik kaņiqsiñiaqtuanik takku kaņiqsimmağik-sitquplusri. Qaņiqsuami qaisimapmatun ilipsitñik savaktaagruğipkaqhusri killuqsautmun suli killuliqiğmun, taatnatuntuuq pakma qaitčuksraurusri ilipsitñik savaktaagruğipkağusri iñuuniatigmun nalaunņaruatiğkun iluqnauqhusri Agaayyutmun. ²⁰ Qaņiqsuami savaktaagruunņapsi killuqsautmun iñuuniatlaitčusri nalaunņaruatiğkun. ²¹ Savaaqatšusri pigiitčuanik aasriiñ taatnatchim iñuutčim pakma kaņjugi-likkapsi anniqsungitčhasri aglaan tikiutiriraqtuq tuquľiğmik. ²² Aglaan pakma annaktitaunjaniktusri killuqsautmiñ savaktaagruļiutiplusri Agaayyutmun. Iluqnauqhusri ilaanun savaaqatlasrirusri akuqtuiyunaqtuamik Agaayyutmun aasriiļi Agaayyutim akililñiağasri isruitčuamik iñuuligmik. ²³ Kiña killuqsauťuaq akuqtuiruq killuqsautim akililutaanik—tuquľiğmik. Aglaan Agaayyutim akiilaaq aatčuutigigaa isruitčuq iñuuliq tamatkunuņa atausriņņuqatauruanun Christ Jesus-mun atannaptiknun.

7

Atrikusraun Iļaqtatniłikun

¹ Aniqatiut, iluqasri kaņiqsimagiksi maligutaksraq Moses-ņum aglaagikkana. Iļisimapmigiksi maligutaksramun aņalalha iñuk iñuusruğaaņņagmi. ² Uvvaami taamna urriqsruutaupmiuq, ağnaq nayuutigisiruq maligutaksrakun aņutmikni iñuuniqtutilaanaņani. Aglaan aņutriņ tuqukpan iļaqtatniťiñiauruq tuvraqľugu maligutaksraq. ³ Aglaan iļaqtatnikkumi atlamik aņutmik uiñi iñuunņaan, maligutaksram nipliutigigaa sayunaraunipluq. Aglaan aņutriņ tuqukpan ağnaq iļaqtatniťiñiauruq. Taatnaqhuni iļaqtatnikkumi atlamik aņutmik uiñi tuquanikpan patchisaitčuq maligutaksramiñ.

⁴ Aniqatiumaņ, taatnatun itmiuq ilipsitñun. Christ tuqupman, tuquqatigiruatun pigiksi, aasriiñ aglausimaruat maligutaksrat aņalangigaasri. Pakma pigiliutipkaqtusri atlamun. Pigiliutigaasri aņitqiksitauruam tuquľiğmiñ. Tarraasriiñ iñuuruksraurusri Agaayyutmun savautilugu. ⁵ Qaņiqsuami iñuusruğaaņņapta kaņiğruaqtakun

pisugruaļipta aņalataģigaa timigikkaqput pisigiplugu maligutaksraq. Tarra savaaqaqtugut savaktaksraģingisaptiknik maliglugu maligutaksraņa Agaayyutim. Suraģahipayaapta tikiutigaatigut tuquliģmun. ⁶ Pakma patchisaikkaurugut maligutaksramiņ, aasriiņ tuqunaruatun ililuta maligutaksramun isiqtaģipluta qaanisqsuami. Taatnaqhuta pakma savautingitchikput Agaayyun utuqqakun aglausimaruakun maligutaksrakun, aglaan pakma savautiaqsigikput Ipqitchuakun Irrutchikun iņuuņņapta nutauruamik iņuuģimik.

Maligutaksraģlu Killuqsaunlu

⁷ Isrumavaluktusri nipliģņiņiņļa killuqsaunlu maligutaksraģlu atiniņiļugik taapkuak. Taatniingitchuq. Aglaan maligutaksrakun kaņiqsigiga killuqsautim qanuutautilaaņa. Nalunayaģiga kaviuģutiliq maligutaksram nipliutiginģitpagu nalaunņaiņiņiņiļugu itnautauruaq, "Kaviuqnak." ⁸ Aasrii killuqsautim pisaasruqsiņi atuatitkaqsiņi taavrumiņa tillitmik suliq qanusripayaamik nalaunņaitchuamik. Aglaan maligutaksraitman killuqsaun sanņiksraitchuq. ⁹ Iņuuņiaģuģaluaqtuami maligutaksrailaakun ilitchuģigaluaqnagu maligutaksraq. Aglaan maligutaksram ilitchuģipkaqmagu tilliņ tarakņaaglaan killuqsaun uummatqiaqsiruq. Taatnaqļuņa iņuuitchikun tuquruņa. ¹⁰ Tilliņ tikiutriruksraqtuaq iņuuģimik uvaņņun tikiutripiaqtuq tuquliģimik. ¹¹ Killuqsautim kinniņļa tillisikun tuqupkaģaaņa iņuuitchikun. ¹² Tarra aglausimaruq maligutaksraq ipqitchuq. Taatnatuntuuq tilliņ ipqitchuq nalaunņapluni nakuupluniļu.

¹³ Itnautauniqpmi? Qanusrim nakuuruam tikiutiniqpaņa tuquliģmun? Qaņaa! Killuqsautim atuqļugu nakuuruq [tilliņ] tuqupkaģaaņa. Taamna atummiruq uvaņņun qiņiqqupluņa qanusriutillaanik killuqsautim. Tilliņ qiņiqtitagiģaa killuum piģiilļapiaqtilaaņa.

Aņuyaktuiņaliq Killuqsautmik

¹⁴ Iļisimagikput maligutaksram agaayyutmiqnisaulha, aglaan uvaņa animaruņa kaņiģruaqtaqaqļuņa. Killuum aņalataģigaaņa tigutaaņupmatun. ¹⁵ Kaņiqsiņiļaitchiga suraģaliģa. Piņģitchitka nakuuruat pisukkatka, aasriiņ suraģaqluņa piģiitchuanik uumigikkamnik. ¹⁶ Aasrii atuģupkich atuģunģisatka uumigiplugich, aņiģiga maligutaksram nakuutilaaņa. ¹⁷ Nutauruam iņuuitchima pipkaņģitchai tamatkua uumigikkatka. Aglaan ilitqusriģruaģma ilumni pipkaģaģigai. ¹⁸ Ii, iļisimagiga ilitqusriģruaq ilumni nakuunģisilaaņa, atakkii kaņiģruaqtaqaqļuņa uvamni. Suraģaģukkaluaģiga nakuuruq aglaan suraģalģuitchiga. ¹⁹ Atunģitchaģigiga nakuuruq atuģukkaģa aasriiņ atuqļugu piģiitchuaq atuģunģisaģa. ²⁰ Taatnaqļugu atuģuuniģupkich atuģunģisatka, nutauruam iņuuitchima atuqtingitchai tamatkua, aglaan ilitqusriģruam ilumni atuatitaģigaaņa tamatkuniņa piģiitchuanik.

²¹ Taatnaqļugu ilitchuģigiga taamna ilumutuuliq, suraģaqsaqama nakuuruamik piģiitchuam nayuģaģigaaņa. ²² Uvva uummatimni quviasruutigigaluaģiga Agaayyutim maligutaksraņa, ²³ aglaan qiņiģiga atla maligutaksraq aņalatchiruq timimnik. Timima maligutaksraņa aņuyakkaa akilļiļiqļugu maligutaksraq isrummatimni. Taamna atla maligutaksraq aņalatchiruq timimnik killuum maligutaksraģigaa, taavrumaasrii aņalatchiruam tigutaģiliutiņļa. ²⁴ Iħuiļiģnaģniaqpat! Iņukniaq uvaņņi! Kia annautisivaņa taavrumakņa timimiņ tikiutriruamiņ tuquliģmun? ²⁵ Agaayyutim annautisigaaņa. Quyaģiga ilaa anniqsuģluqmaņa uumuuna Jesus Christ atannaptigun! Tarraasrii isrumamni kamagiģukkiģa Agaayyutim maligutaksraņa, aglaan ilitqusriģruaģma tigutaģipkaģaaņa maligutaksraņaun killuum.

8

Aņalatillutin Irrutchikun

¹ Tarraami pakma, Agaayyutim tuqqutaksraqutqikkumiņaitchai tamatkua atausriņņuqatauruat Christ Jesus-mun. ² Takku maligutaksraņa Irrutchim tikiutriruam

iñuuligmik Christ Jesus-kun patchisaigaaña maligutaksramiñ tikiutriruamiñ killugmik sulit tuquhigmik. ³ Agaayyun savaktuq maligutaksram savaagilguisaraanik. Maligutaksraq iñuk nalaunnasripchatlaitchaa Agaayyutmi sukununniñ, takku killiqiugaqtu-
 aņupluni kamagitlaitchaa maligutaksraq. Agaayyutim tuyugigaa igñigikkani nuna-
 mun timiqaglugu iñuutquplugu uvaptiktun sulit akilliutigitquplugu killuqsautmun.
 Taavrumuunaasriñ Agaayyutim piyaquqtaksraguñigaa killuqsauñ aņalatchiruaq kil-
 lukun pisuligruaptiknik. ⁴ Agaayyutim kamaksritlasripkaęaatigut nalaunęaplutię
 atuqukkanaņnik maligutaksram. Pakma iñuuniaqtugut malingiqługu kaņigruaęput
 aglaan malikługu Irrusrię. ⁵ Tamatkua aņalatittuat irrusrięruamun iñuusruurut quyal-
 iñiaęługu irrusrięruaę. Aglaan tamatkua aņalatittuat Ipqitchuamun Irrutchimun iñuus-
 ruurut quyaliaęługu Ipqitchuaę Irrusrię. ⁶ Iñuum isummataa aņalatmagu irrusrięru-
 aņan ittaqtuq tuquhię, aglaan isummataa aņalatmagu Ipqitchuam Irrutchim ittaqtuq
 iñuulię sulit qiañiñnaę. ⁷ Taamna ilumutuuruę takku iñuum isummataa aņalatpagu
 ilitqusrięruaņan akitñaqsimaagaa Agaayyun. Taamna tupiksrisungitchuę Agaayyutim
 maligutaksraņanik; takku tupiksriłguitłuni. ⁸ Tamatkua iñuich aņalatittuat kaņigru-
 aęmiknun quyalilguitchaat Agaayyun. ⁹ Aglaan ilipsi aņalangitchaasri kaņigruaętapsi.
 Aņalatkaasri Ipqitchuam Irrutchim, ilumun taamna Irrusriaņa Agaayyutim inniępan
 ilipsitñi. Aglaan kiña iñuk pięaņęitpan Irrusrianię Christ-ņum pięiņęitchaa Christ-ņum.
¹⁰ Killuqsautim timigikkasi tuęuęapaęai, aglaan Christ itpan ilipsitñi Ipqitchuam Ir-
 rutchim qaitchigaasri iñuuligmik takku Christ-ņum nalaunęasripkaęhusri Agaayyutmi.
¹¹ Agaayyutim Ipqitchuaę Irrusria aņitqiksitchiruaę Jesus-mik tuęuęaruaniñ iñuukpan
 ilipsitñi, taavruma Ipqitchuam Irrutchim iñuuruam ilipsitñi qaitkisipmigaa iñuulię
 timipsitñun tuęusraęumaruanun.

¹² Taatnaęhuta aniqatiumaņ, aņalatitnata kaņigruaętamun. Iñuuniaętuk-
 sraunęitchugut tumigitqukkanaęun killuqsautim. ¹³ Iñuuniaęupsi kaņigruapsięun
 tuęuniaętusri. Aglaan Ipqitchuam Irrutchim ikayuętitchupsi nutqautitlasriługu
 killiqiłiqsi tarra iñuuniaętusri. ¹⁴ Iłilgaagillapięai Agaayyutim tamatkua
 sivulliuętittuat Ipqitchuamun Irrutchimun. ¹⁵ Ipqitchuam Irrutchim akuętukkaęput
 irrusrięiņęitchaa tigutaęsiłhum iqsiłhumlu. Ipqitchuam Irrutchim pięikkapta
 ililgaagiliutipchaęaatigut Agaayyutmun. Taavrumuuna Ipqitchuakun Irrutchikun ni-
 plitlasrirugut, "Abba, Apaņ." ¹⁶ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim ilitchuęipkaęaatigut
 nalupqinaięługu Agaayyutmun ililgaagitilaptiknik. ¹⁷ Agaayyutim ililgaaginiępatigut
 tarra akuętuigisirugut ikayuusrianię piksriřrutaiñik uvaptiknun. Akuętuigisirugut
 tamatkuniņa Agaayyutmiñ pięatigilugu Christ. Aglaan nagliksaaętuksraurugut atrilugu
 Christ nagliksaałha. Taatnaęqaęuta piñnaętaęaęisirugut kamanautmik atrilugu
 Christ.

Sivunnaptikni Ittuaę Kamanaun

¹⁸ Uvva pakma nagliksaaęsiurugut. Aglaan nagliksaaęięput pakma
 atriaęumiñaitchuę ilaan kamanautaanun sagvięñiakkanaun uvaptiknun. ¹⁹ Iluęani
 Agaayyutim iñiętaņa utaqitłailłapięataętuę Agaayyutim sagviiłiksraņanik kisut
 qitunęaęiępięatilaaņitñik. ²⁰ Suapayaę Agaayyutim iñiętaņa piunęiqsaęumaruę,
 pisuligingisaęmigun aglaan Agaayyutim sivunniutaęun. Aglaansulit nięiugaę
 ittuę: ²¹ Iluęani Agaayyutim iñiętaņa aņalangigñiaęaa piunęiqsitchiraęaętuam,
 aglaan pięataęyumiñaęsilugu kamanaętuamun patchisaięigmun pięatigilugich
 Agaayyutim ililgaani. ²² Iłisimaęikput iluęaisa qanusripayaat Agaayyutim iñiętaņiñ
 utaqiłhat uvuęanunaglaan ihuilliuęaluęaņęaęmin, atrilugu aęnaę aulliyautikmatun.
²³ Kisimiłhiñaunęitchuat tamatkua iñiętat utaqirut aglaan utaqqipmiuguttuę
 ihuilliuęaluęaņęapta irrutchiptigun. Agaayyutim aatchuęaatigut Ipqitchuamik
 Irrutchimik nalupqinaiętauplugu. Aasriñ utaqqigikput Agaayyutmun qitunęaęil-
 iutipięatilaaksraęput. Utaęqigikput timigikkapta simmikkauliksraņa. ²⁴ Taamna
 nięiugaęsięikput annięsukkau'apta. Qiñianiksimaņięuptigu taęqikkaęput taamna
 nięiugaęyumiñaiñnaęaętuę. Iñuich nięiutłaitchut qanutchimik pięiliutianikkaęmiknik.

²⁵ Aglaan niigiugaqaqtugutsuli qanutchimiktaimma piññaaktaagianingisaptiknik, utaqqigikput anuqsrusripluta aasriñ kimmutigillapiaqlugu.

²⁶ Ipqitchuam Irrutchim ikayuqsimaagaatigut pilguirrutiptigun. Takku nalurugut qanuq agaayuliksraaptiknik; aglaan Ipqitchuam Irrutchim injmiñik uqautigipluta Agaayyutmun qiniqqaluktualigataqhuni uqautigilguisaptigun. ²⁷ Agaayyutim qiñigagigai iñuich uummatinjich. Iñisimagaa isrummataa Ipqitchuam Irrutchim, takku Ipqitchuag Irrusriq uqapsaagutripłuni Agaayyutmun piqutigiplugich iñugikkani tuvraqługu pisulha. ²⁸ Iñisimagikput, supayaatigun Agaayyutim savaqatigiragigai nakuuliksraatnun piqpaksriruat injmiñik, tamatkua ilaan tuqlukkani tuvraqługu sivunniutigikkani. ²⁹ Agaayyutim iñisimanigai tamatkua tuqlukkani iñiqsigaluaqani nunamik. Piksraqtaaginigai atriqaqplugich igñigmisun. Taavrumuuna Jesus sivulligugniqsuq akungatni iñugiaktuat aniqatigiich. ³⁰ Taatnaqlugich Agaayyutim piksraqtaagikkani tuqlugñigai, aasriñ tamatkua tuqlukkani nalaunjasripkagai injmiñi. Tamatkua nalaunjasripkakkani injmiñi piqatigigisigai kamanautmiñi.

Agaayyutim Piqpaksriłha Christ Jesus-kun

³¹ Tamatkua taatniinniymata, sumik nipligisitlavisa taavrumuuna? Agaayyutim nayuqpatigut kia-unniiñ akililigiugumiñaitchaatigut. ³² Agaayyutim qaitługu igñi nagliksaatitkaa piqutigipluta. Taatnaqhuni Agaayyutim ilumun qaitchigisigaatigut supayaamik akiilaagługu. ³³ Kiami patchisigigisivagich iñui Agaayyutim piksraqtaagikkani? Agaayyutim kisimi nalaunjasripkaqsimagai. ³⁴ Kiña nipligisiva Agaayyutim iñui tuqqutaksraguñilugich? Kiñaunniiñ nipligumiñaitchuq! Takku Christ Jesus tuqqutigai, aasriñ anitqiksuq tuquligmiñiñ. Pakma Agaayyutim taliqpian tunjaaniñ uqapsaagutigaatigut ilaanun. ³⁵ Qanutchim piiqsitkisivatigut piqpaksriłhaniñ Christ-ñum? Sakiqnam naaga ihuilliułhum naagaqaa nagliksaathum naaga kakkaaqsułhum naaga atnuğaanjilliułhum naaga navianniulhum naagaqaa tuqułhum? ³⁶ Aglausimaruq Agaayyutim makpiğaajiñi,

“Piqutigiplusri tuqqutaurugut ataramik.

Iñuich anallaqlukkaatigut ipnaisun tuqqutaksratun.”

Psalms 44:22

³⁷ Qanjaa! Iluqaisigun tamatkunuuna sakiqniugutiptigun Agaayyutim akimapkagaatigut piqpagirigikkapta. ³⁸⁻³⁹ Ii, nalupqiginğitchiga sumun piiqsitchumiñaisilaaqput piqpaktananiñ Agaayyutim. Tuqułhum unniñ iñuulhum unniñ isragulgich unniñ tuunğaiç unniñ sut pakma ittuat unniñ tikisaksrat unniñ sañjich unniñ sut ittuat quliptiknił atiptiknił naagaqaa sumunniñ iluqaani nunami piiqsitchumiñaitchaatigut Agaayyutim piqpaksriłhaniñ ittuamiñ Christ Jesus-mi atannaptikni.

9

Agaayyunlu Iñuksraqtaanjil

¹ Atausriñjuqataupłuna Christ-mun suli analatiaqłuna Ipqitchuamun Irrutchimun nalupqiginğitchiga qauğrimmaagiutillautamni uqaliga ilumutuuruamik. Saglungitchuna itna uqaqama, ² Ihuilliułlapiagaqtuna suli alianniullapiaqtaqtuna piqutigiplugich Jew-ñuruat. ³ Uvvatuq ikayutlalagich Jew-ñuruat aniqatitka iñuqatitka. Uvvatuq anasriñjuqsakkaulana piğłunaunniñ Christ-miñ ikayuğumiñagupkich anniqsuliksraratnun. ⁴ Israel-aagmiut iñugigai Agaayyutim piksraqtaagiplugich. Ilaan tiguaginigai piqatlasriplugich kamanautmiñik. Ilaan qaiññigaa ilijitñun sivunniugutni suli maligutaksrana [Moses-kun] suli agaayumaagvik suli akiqsruutnił. ⁵ Qitunğagigaich kamanaqtuat sivullipta, aasriñ ilijitñiñ Christ animaruq Agaayyutaupłuni. Quyanaqtuq qanjavak! Taatnatuquvva.

⁶ Itnautiginğitchiga Agaayyutmun atungiññilugich akiqsruutigikkani ilijitñun. Atakkii kiñuvianich Israel-ñum ilañich Israel-aagmiupianungitchut. ⁷ Suli ilañiłhiñaq Abraham-ñum kiñuvianji ilumun ililgaagigai. Aglaan Agaayyun nipliqsuq Abraham-mun, “Kiñuviaksratin akiqsruutigikkatka itkisirut Isaac-miñ.” ⁸ Itna ittuq, iluqaisa

Abraham-ḡum kiḡuviani Agaayyutim ilumun ililgaagingitchai, aglaan kisiisa tamatkua ililgaagiliutikkaḡi Agaayyutim animaruat akiqsruutaagun Abraham-mun.
⁹ Agaayyutim akiqsruḡniḡaa Abraham itna, “Nalaullugu piviksraq utigisiruḡa aasrii Sarah iḡḡniqagisiruḡ.”

¹⁰ Taamnaḡhiḡaunḡitchuḡ. Rebecca-m malḡik iḡḡak aapaqaqtuk sivulliptiknik Isaac-mik. ¹¹⁻¹² Aglaan malḡuk iḡḡak anigaluaqnagik Agaayyutim uqautigaa Rebecca, “Aapiyanan savautigisigaa nukatchiani.” Agaayyun nipliḡḡniqsuḡ taavrumiḡa nukatpiaḡruk savaaqaḡaluaqnagik nakuuruamik unniḡḡ pigiitchuamiglu. Taavrumuuna ilitchuḡigikput, Agaayyutim piksraqtaaginiḡaa atausriḡ sivunniutigikkaḡmigun pisuligikkaḡmigunlu. Piksraqtaagiyumiḡaitchaa iḡḡuk savaaqaḡhagun. ¹³ Agaayyutim uqaḡha itniinniqsuḡ, “Piksraqtaagigiga Jacob aglaan piksraqtaaginiḡitlugu Esau.”

¹⁴ Qanuḡmi nipliḡisivisa taavrumuuna? Agaayyun nalaunḡaitpa? Taatniingitchuḡ!

¹⁵ Agaayyutim Moses nipliutigaa,

“Qiḡiḡtitkisigiga iḡuaqqutriḡiḡa kisumun iḡuaqqutrisrukkamnun.

Qiḡiḡtitkisigiga ilunḡuksriḡiḡa kisumun ilunḡugisrukkamnun.” *Exodus 33:19*

¹⁶ Taatnaḡumi Agaayyun piksraqtaaqagḡnianḡitchuḡ iḡḡuich pisuligikkaḡatigun unniḡḡ savautigisrukkatigun. Aglaan piksraqtaaqagisiruḡ ilunḡuksriḡimigun.

¹⁷ Agaayyutim Uqaḡhan nipliutiniḡaa atanḡa Egypt-ḡum, “Ataniḡuḡtitkikiḡiḡi qiniḡtitḡukḡugu sanḡigikkaḡa ilipkun. Taavrumuuna atiga uqautaugisiruḡ iluqaani nunami.” ¹⁸ Taatnaḡhuni Agaayyutim qiniḡtittaḡigaa ilunḡuksriḡiḡi kimupayaaḡ qiniḡtitḡukamiunḡ. Suli pitchiḡiḡiḡisḡitkai iḡḡuich pitchiḡiḡiḡisḡitḡukkani.

Piksraqtaagikkaauruni Agaayyutim Ilunḡuksriḡhagun

¹⁹ Uvva nallipsi apiqsruḡisigaanḡa, “Agaayyutim analatpatigut suvaatami killuuḡtiqaḡnivatigut? Kia akililḡisḡisivaunḡ pisulḡha?” ²⁰ Apiqsruḡnak taatna. Ilvich iḡḡuḡhiḡaurutin. Iḡḡuḡhiḡam apiqsruḡtaksraḡingitchaa Agaayyun. Taatnatuntuuḡ iḡḡuum iḡiḡtanḡan uqautitlaitchaa, “Suvaata piliuḡpiḡna taatna?” ²¹ Utkutchiri savaaqaḡtuaḡ qikumik piliuḡhiḡauruḡ qanutchipayaamik pisukkumi. Taavrumakḡa qikumiḡḡ utkusriḡiḡuḡhiḡauruḡ atautchimik piḡḡaḡqutigiḡhiḡaḡlugu aasriḡḡ ilaqataa suaḡluqaḡvigiḡplugu. ²² Agaayyun nalaunḡaraqtuḡ suraḡapayaalḡimigun. Ilanḡitḡun iḡḡuich ilaan qiniḡtitḡukkaa qinnautni [killuḡsautikun] suli sanḡiḡiḡi. Qiniḡqautnaḡsigaluaḡtiḡlugich piyaḡquḡtaksraḡuḡhutij anuḡsrutiniḡai tamatkua iḡḡuich. ²³ Atlas iḡḡuich ilunḡugisrukkani ilaan anuḡsrutiniḡai ilitchuḡitḡuplugu uḡktuḡnaḡumiḡaitchuaḡ kamanautni. Tamatkua iḡḡuich itqanaiyautiniḡai piqaḡuplugich kamanautmiḡiḡik. ²⁴ Aasriḡḡ ilaḡigaatigut taapkua. Agaayyutim tuḡḡunḡitḡaatigut Jew-ḡuruaniḡḡ aglaan piksraqtaagigaatigut Jew-ḡunḡitchuaniḡḡ, ²⁵ tuvraḡlugu nipliutaa Hosea-m itna, “Nipliḡisiruḡa, Iḡḡugigipsi taapkunuḡa atchiḡsimagaluaḡkkaḡmiḡun Iḡḡuningitchipsi.

Aasriḡḡ qiniḡtitkisigiga piḡpakḡaḡa tamatkunuḡa piḡpangiḡsamnun.” *Hosea 2:23*

²⁶ Hosea-msuli nipliutigigaa,

“Iḡḡuningitchipsi, aglaan kiḡuvaatigun atchikkaḡgisirut itna,

Ililgaanḡi iḡḡuuruam Agaayyutim.” *Hosea 2:1* ²⁷ Suli Isaiah-m uqautiginiḡai

Israel-aagmiut,

“Iḡḡiḡallapiaqtut iḡḡugikkaḡi Israel-ḡum.

Atriqaḡtut qavianisun taḡium siḡaani.

Aglaan iḡḡugakitchuat anniḡsukkaḡgisiniḡsut. *Isaiah 10:22, 23*

²⁸ Atanḡuruam qilamik anasriḡḡuḡsaḡisigai iḡḡui nunam.” *Isaiah 28:22*

²⁹ Tuvraḡlugu Isaiah-m nipliutaa,

“Atanḡum Sanḡipayaaḡaḡtuam iḡḡugakitchuat sivulliaḡvut iḡḡuupkanḡitḡpagich

iluqaḡta piyaḡquḡkkaunayaḡtugut Sodom-tun suli Gomorraḡ-tun.” *Isaiah 1:9*

Israel-aagmiutlu Tusraayugaallautaglu

³⁰ Qanuġmi nipliġisiñiqpisa? Itniinniqsuq, Jew-ḡungit̄chuat nalaunḡasriñiurangiññit̄chuat Agaayyutmi, nalaunḡasripkaġniqsut ukpiqsriḡhiññaqamiñ. ³¹ Israel-aagmiut maligutlugich maligutaksraq Moses-ḡum aglakkaḡa nalaunḡasriñiaġniqsuq Agaayyutmi taavrumuuna, aglaan nalaunḡasriñiññiqsuq. ³² Suvaatatai? Tunḡanġit̄lut̄iñ Agaayyutmun ukpiqsriḡiġmiktigun, aglaan nalaunḡasriñiaġniqsut tamatkunuuna savaaġikkaġmiktigun. Ukpiqsriñiññaamiñ atriginiġaich iñuich putukkitqataqtuat putukkisautmun. ³³ Agaayyutim Uqal̄ha aglaksimal̄hatun, “Iligisigiga Zion-mun iyaġak iñuich putukkisautiksrañat.

Taamna iyaġak paallaktitchiñiaqtuq.

Kiña taimña tunḡaruaq Christ-mun, iyaġaktun ittuamun, qapiqpañayumiñaitchuq.”

Isaiah 8:14; 28:16

10

¹ Aniqatiumaan, uummatimniñ kipigñiugutigigiga iluqatiñ Jew-ḡuruat anniqsuquplugich. Taamna iñiqsruutigigiga Agaayyutmun. ² Nipliutigigaluagitka piliqillapiaqhutiñ maliguathat Jew-ḡuruat Agaayyutmik, aglaan ilisimangit̄chaat nalaullugu tumiksraq. ³ Ilisimangit̄lut̄iñ Agaayyutmun iñuich nalaunḡasripchaġuutilaanatnik ukpiqsriḡiġmiktigun, iñmiknik nalaunḡasriñiallaniqsut pisuḡmiktigun, ilinisa qaitchisunġit̄lut̄iñ iñmiknik Agaayyutmun. [Taatnaqhutiñ nalaunḡasrit̄laiññiqsut.] ⁴ Christ kinilirvigigaa maligutaksram, aasriñ kiñapayaaq ukpiqsriuaq nalaunḡasripkakaayumuuaq Agaayyutmi.

⁵ Kisupayaaq nalaunḡasripkaġukkumi Agaayyutmi tupiksriḡiġmigun Agaayyutim maligutaksrañanik, itqaġiliun Moses-ḡum aglaaḡa, “Iñuk tupiksriuaq maligutaksrapayaam tillisaiñik iñuugisiruq taapkunuuna.” ⁶ Aglaan uqal̄hum nipliutiginiġaa nalaunḡasripkakkauḡiq ukpiqsriḡiḡkun itnaiḡiḡlu. “Isrumaniaqnak, Kiña mayuġisiva qilañmun (ami atqautiyaġlugu Christ)? ⁷ Suli nipliġiñiaqnak, Kiña atqaġisiva samuḡa natqitchuamun aḡmaġnimun (ami mayuutityaġlugu Christ tuqunaruaniñ)? ⁸ Itnauvva nipliḡisimaruq, Agaayyutim uqal̄han qalligaatin, ittut qaniqni suli uummatipni.” Taamnatarra ilisauttun quliaqtuaġikkaqput. ⁹ Ilvich qannapkun nalupqinaigluḡu uqaġupku, “Jesus atanguruq,” suli ukpiġigupku uummatipni Agaayyutmun aḡitqiksilha Jesus tuqul̄haniñ, ilvich annakkisirutin. ¹⁰ Ukpiqsrigupta uummatiptikniñ nalaunḡasripchaqtugut Agaayyutmi. Taatnaqhuta uqaqal̄haptigun Jesus-mik ukpiġiplugu anniqsukkaurugut. ¹¹ Agaayyutim uqal̄ha itnaġniqsuq, “Kiñapayaaq ukpiqsriḡiḡkun tunḡaruaq ilaanun qapiqpañayumiñaitchuq.” ¹² Agaayyutim Uqal̄han taputigaa “Kiñapayaaq,” takku atlakaagiiññiqsuk Jew-ḡuruaglu Jew-ḡungit̄chuaġlu. Taamna ataniq ataniġgaat iluqatiñ aasriñ qaitchipluni iñugiaktuanik ikayuutinik iluqait̄nun tunḡaruanun iñmiñun. ¹³ Agaayyutim uqal̄ha itnaqhuni, “Atangum anniqsuġisigaa kiñapayaaq tuq̄tuq̄tuq̄ anniqsuq̄pluni.”

¹⁴ Qanuġutiñ tuq̄luġaġisivat ilaanun ukpiġingisaḡmiknun? Suli qanuġutiñ ukpiqsrigisivat ilaanik tusraamaisaḡmiknik? Suli qanuq tusraagisivat quliaqtuaqtaitchumiñ. ¹⁵ Qanuġutiñ quliaqtuaġisivat tuyuġingit̄patiñ? Aglausimaruq itna, “Qanutun quvianaqtigiva quliaqtuaqtit agġiutripmata tusraayugaallautamik.” ¹⁶ Aglaan iluqaġmiñ akuqtunġit̄chaat tusraayugaallautaq. Isaiah nipliḡsimaniqsuq, “Ataniiq, kisut ukpiqsriuat uqauttutigikkaptiknik?” ¹⁷ Taatnamik iñuich ukpiqsriḡiḡqsut tusraa'amitruḡ tusraayugaallautaq. Suli iñuich tusraagaat kia quliaqtuaġipmagu uqaliq Christ-kun. ¹⁸ Aglaan apiqsruqtuḡa, tusraanġiññiqpat tusraayugaallautamik? Ilumun ilinisa tusraagaat. Agaayyutim uqal̄ha itniittuq, “Uqaliq siaminniqsuq iluqaanun nunamun.

Iñuich quliaqtuaġaqtut nanipayaaq.”

Psalms 19:4

¹⁹ Apiqsrulgitchuḡa, Israel-aagmiut kanjisiñiññiqpat? Ii, kanjisirut. Sivulliupluni Moses uqaqtuq Agaayyun uqaġniplugu itna, “Uvaḡa iñuksraqtaaḡingisapkun siq̄naliqsit̄kisigipsi.

ipqitmiut. ¹⁷ Iļanich akiqqut napaaqtugiksuamiñ piyakaurut aasrii akigua atlakkam napaaqtum iliplugu sivulligmun napaaqtumun. Ilipsi Jew-ņungitchuani atlakkaqtatun akiqqutun ittusri. Pakmaasriiñ sayaqaaqsirusri iņuuupmipluſri sivulligmiñ napaaqtumiñ atriqaqtuamiñ taapkunanitun Jew-ņuruatitun. ¹⁸ Taatnaqhusri uqaviksuk-sraungitchusri tamatkunuuna akiqqutigun piyaqtautigun. Uqaviutiksraitchusri. Suvaata? Ilipsi iņuuupkangitchiksi kaņja napaaqtum, aglaan kaņjan uumapkağasri. ¹⁹ Nipliħiħiaunisuknaqtusri, “Akiqqut piyakaurut ilaliutitlasripluta napaaqtuanun.” ²⁰ Taamna ilumutuuruq. Aglaan akiqqut piyakaurut Jew-ņuruat ukpiqsriñgiħatigun. Taatnaqhusri ilaliutirusri napaaqtumi takku ukpiqsripluſri. Tarra kamasraaqasri aglaan taluqsrisitchi. ²¹ Agaayyutim napaaqtum akiqqui itingĩññiqpagich nagguviatni, ilaan kipiviaqmigaasri Jew-ņungitchuasrii. ²² Taatnaqhusri ilitchuğigiksi Agaayyutim iluaqqutriħalu taluqnaħalu. Agaayyutim anasriñņuqsagağigai tamatkua maligutchiñgitchuat iņmiñik. Aglaan iluaqquťigaasri iņuuniaqtuiñaqapsi iluaqquťaagun. Taatnağisuağupsi kipikkaugisipmirusri napaaqtumiñ. ²³ Jew-ņuruat ukpiqsritqiaqsik-pata Agaayyutmik akuqtutqikkisigai. Agaayyutim pitlallapiaqhuni ilħiħiaugai kiñumun inaatnun. ²⁴ Ilipsi Jew-ņungitchuani atriqaqtusri akiqqumik kipikkauruamik atlakkamiñ napaaqtumiñ ilaliutiplusriasrii napaaqtullautamun, uvva taamna akiguungitchaluaqtuaq napaaqtullautami. Jew-ņuruat atriqaqtut akiqqumik nausuuruamik napaaqtullautami, aasriiñ Agaayyutim nalupqinaigługu ilitqikkisigai napaaqtunatnun.

Agaayyutim Qiñiqtitkaa Iļunņuksriħi Iluqaitñun Iñuņnun

²⁵ Aniqatiumaan, kaņiqsitqugipsi uumiņa nalunaqhuni ilumutuuruamik, kamasraaqungitluſri isrumatunilusri. Iļumutuuruuq una: ilħiħiañanich Israel-aagmiut tikkanaſrigaluaqtut. Aglaan taamna simmiğñiaqtuq iluqatiņ piksraqtaanjuruat Jew-ņungitchuat utlautikpata Agaayyutmun. ²⁶ Taimanigun iluqatiņ Israel-aagmiut anniqsuğisirut. Aglausimaruq Agaayyutim uqalħani, “Anniqsuqti agğigisiruq Zion-miñ.

Piigisigaa iluqaan agaayyutaiħiq kiñuvianjiñiñ Jacob-ņum.

²⁷ Tarra piigupkich killuqsautiņich

taniğñiağiga sivunniugutiga taipkunuņa iñuņnun.” *Isaiah 59:20, 21; 27:9; Jeremiah 31:33, 34*

²⁸ Jew-ņuruat ayaņniğaat akuqtungitluq tuſraayugaallautaq. Taatnaqhutiņ ak-itñaqtułiğñiğaat Agaayyun piqutigiplusri. Aglaan Jew-ņuruat Agaayyutim iñugigai piksraqtaagiplugich. Piqpagigai piqutigiplugu akiqsruutni sivullianjitiñun [Abrahammunlu, Isaacmunlu, sulı Jacobmun]. ²⁹ Agaayyutim isrummitqitłaitchuq iñuktigun tułlukkagmigun sulı aatchuutigun qaisağmigun ilinjitñun. ³⁰ Ilaatniimma ilipsi Jew-ņungitchuani ayakkaqsı tupigisrunğitluq Agaayyun, aglaan pakma akuqtuirusri ilunņuksriħigmik taapkua iñuich tupiksriñgiħatigun. ³¹ Taatnatuntuuq pakma Jew-ņuruat tupiksriñgitchut Agaayyutmik. Atriplugu Agaayyutim nagliksriħa ilipsitñik, ilinjitñik nagligigisipmigai. ³² Takku Agaayyutim ilisimagai iluqaisa iñuich tupiksrisunğisilaanlatlu pitchiğiiħatlu. Piqutigiplugich ilaan qiñiqtitchukkaa ilunņuksriħi iluqaitñun.

Quyyan illi Agaayyutmun

³³ Ii, Agaayyutim umialgutai uuktuğnağumiñaitchut.

Puqıutaalu kaņiqsimaħalu isruitchuq.

Kia-unniñ iñuum kaņiqsipchağumiñaitchai Agaayyutim sivunniutai.

Unniñ kaņiqsiyumiñaitchaa tumaa.

³⁴ “Kia ilisimavauņ isrummataa Atangum?

Kia qaitchiħiħiauvauņ alğaqsrutmik?”

Isaiah 40:13

³⁵ “Kia-unniñ qaitchimaitchaa Agaayyun qanutchimik utiqtitaksrajanik Agaayyutmun.”

Job 41:11

³⁶ Ii, Agaayyutim iñiqtağigaa suapayaaq.

Sulı suapayaaq ittuiñagaqtuq, ilaagun sulı ilaanun.

Kamanaun illi Agaayyutmun qarjavak taimuḡa. Taatnatuq.

12

*Qai*llusri Agaayyutmun

¹ Taatnaqhusri, aniqatiumaan, Agaayyutim qiñiqtinganikmatigut ilunḡuksriḡimniñik iniqsruaḡipsi timigikkasri iñuuruanjulugich tunillautigitquplugich ilaanun, ipqilluni sulı quyaqnaḡuni ilaani. Taamnatarra savautriḡiksraqsi ittuq Agaayyutikuḡiakun.

² Atriḡusruḡaqasri iñuiñun marruma nunam, aglaan simmiqsillusri nutaqtillusri isrummatigikkasri. Taatnaḡupsi kanıqsitlasriñiaḡiksi Agaayyutim pisulha ilipsigun. Suli ilisimatlasriñiaḡiksi nakuuruuq, quyaqnaqtuq Agaayyutmi sulı nalaunḡaruuq.

³ Agaayyutim iḡuaqquutaagun nipliutiksraqaqtuḡa kisupayaamun akunnapsitñi. Isrumaniaqnak nakuuvagillutin ilipni. Qiñiqtuksraurutin ilipnun qanuq itilaapi-aqnik. Isrummatigiḡu qanutun ukpiqsriḡiqaqtilaan aatchuusriaḡikkan Agaayyutmiñ.

⁴ Atausriukattaaqhuta timiqaqtugut aasriñ taamna timi iñugiaktuamik sulliñiqaqhuni. Tamatkua timim sulliñi atlakaḡiisigun atuḡaqtut. ⁵ Taatnatuntuuq uvagut iñugiaktugut. Aglaan Christ-mi uvagut iluqata atausriḡuqhuta timaurugut, aasriñ sulliñiḡuqhuta timimi. ⁶ Iluqata atlakaḡiñik aatchuusriaqaqtugut. Agaayyutim uvaptiknun qaitchai iḡuaqutriḡimigun. Kiña aatchuusriaqaḡumi sivuniksriḡimik, atuḡliḡu taamna ukpiqsriḡimigun pigikkaḡmigun. ⁷ Kiña aatchuusriaqaḡumi savautriḡimik, savagli. Kiña aatchuusriaqaḡniḡumi ilisautriḡimik, tarra ilisautriḡi. ⁸ Kiña aatchuusriaqaḡniḡumi pitchuksaḡimik, pitchuksaḡili. Kiña aatchuusriaqaḡniḡumi aatchuiḡimik atlanun, aatchuḡli naliilaḡlugu. Kiña aatchuusriaqaḡniḡumi sivulliuqtiksrauluni, sakuugli sivulliuqtauḡimniñi. Kiña aatchuusriaqaḡniḡumi nagliksriḡimik, taavruma atuḡliḡu quviatchauḡiguni.

⁹ Piqpaksriḡiqsi ilumutuuruksrauruq. Uumigisiḡu tamanna pigiitchuaq, piqpag-iluḡasriñ nakuuruuq. ¹⁰ Piqpakutilusri avatmun aniqatigiisun, kamanatluktillugich aniqatigikkatin ilipsitñiñ. ¹¹ Iqiasrusruḡaqasri aglaan sakuukkitchi, sulı piḡiqillapiḡusri irrutchipisigun savautilugu Atanḡuruuq. ¹² Quviasrugusri takku piqaqtusri niḡiukkamik. Anuqsrusri iḡuillaḡliq tikitpan. Agaayulusri ataramik. ¹³ Ikayuglugich Agaayyutim iñui inuqsraqtuat. Tukkiqsuglugich iglaat kiñunnapsitñi.

¹⁴ Apiqsruqsriḡu Agaayyun nagligitqulugich tamatkua nagliksaaqtitchiruat ilipsitñik, iniqsruutilugich aasriñ apiqsruutisruḡaqnagich Agaayyutmun anasriñḡuqsauqulugich. ¹⁵ Quviasruqatigilugich tamatkua quviasruktuat. Alianniuqatigilugich tamatkua alianniuqtuat. ¹⁶ Iñuuniaqatigiysriḡusri. Kamaḡnaisruḡaqasri ilipsitñik, aasri ilauraḡilugich tamatkua suḡniñnasrugiruat. Ilisimatluḡniasruḡaqasri supayauranik. ¹⁷ Kia iñuum pimaḡlukpasri akisaḡniasruḡaqasri killukun. Iñuuniaḡitchi iñuḡni iḡuaḡnaqtuakun. ¹⁸ Piyumiñniḡitutilaapsitñi iñuuniaḡitchi qiñuirrutillugich kisupayaat. ¹⁹ Iḡauramaḡ, akisaqtuḡniasruḡaqasri atlanik nalaunḡitpasri, aglaan Agaayyutim akisaḡligich. Aglausimaruq, “Uvaḡa akisaḡisiruḡa. Uvaḡauruḡa anasriñḡuqsairagaqtuq [nalaunḡaitchuktuanik], nipliqsuq Ataniq.” ²⁰ Aglaan, Agaayyutim uqalha itnatun, “Pimaḡluktigikkan niḡisukpan niḡipchaḡlugu, imiḡukpan imiqtillugu.

Taatnaḡuvich kanḡutchakniḡiñ katitchipmatun ikualaruanik aumanik taavruma ni-aquanun.”

Proverbs 25:21,

²²

²¹ Ki, pigiitchuamun akiilipkaqtaqnak, aglaan akiilḡuḡu pigiitchuaq nakuuruakun.

13

Tupigiraksrat Kavamam Maligutaksranj

¹ Iluqasri tupigiraksraḡigisi kavamam aḡalatai. Kiñaunniñ aḡalatchitḡaitchuq Agaayyutim qaitchiñḡisuaqmani saḡḡimik aḡalatchiḡiksraḡananun, sulı kiñaunniñ aḡalatchitḡaitchuq marrumani nunami saḡḡiqanḡisuaḡuni Agaayyutmiñ. ² Taamna

pisigiplugu kia iñuum akilliliuqniktuam kavamamik akilliliqsimagaa Agaayyutim inillakkaña. Taatnaqami tikiutriraqtuq anasriñjuqsautmik inñiñun. ³ Tamatkua iñuuruat nalaunjaruakun sivuugayumiñaitchut sivulliuqtinik, aglaan kisimij tamatkua iñuumaqluktuat. Sivuuğagisrunğitchupku aňalatchisiquaqtuq savaağiuñ nalaunjaruq aasriiñi aňalatim quyagiyumagaatin. ⁴ Taamna Agaayyutim savaktigigaa ikayuqplutin. Aglaan atuğuvich nalaunjaitchuamik iqsiviksran tarra. Aňalati sanñiqaqtuq anasriñjuqsaitlasriplugu. Taamna Agaayyutim savaktigigaa anasriñjuqsaitlasriplugu pisigiplugu Agaayyun tamatkuniña atuqtuanik nalaunjaitchuamik. ⁵ Taatnağusri tupigiraksrağigisri kavamat pisigiplugik taapkuak: anasriñjuqsakkauyumiñaitchumuusri, sulii ilisimalusri qauğrimmaagiutillautapsitñi tupiksriiruni nalaunjatilaanjanik. ⁶ Tarra akiliiruksraupiaqmisi tax-sinik, takku tax-siliqirit savaktigigai Agaayyutim savaağipmatruñ savaaqtin. ⁷ Akiliisitchi iluqaitñun aňalattirruqiaqtuanun niğgiuqsruutipayaapnik, akiliğlugich iluqaisa tax-sinik akiliğñaqtuq, taluğilugich taluğiraksrauruat sulii kamagilugich kamagiraksrauruat.

Piqpakkutiñiq Atlanik

⁸ Akiqsruumisruñaqnağich iñuich qanutchiñik. Aglaan ataramik piqpagiraksrağigitin atlat. Iñuk piqpaksriruq atlamik tupiksriñiqsuq iluqaanik maligutaksramik. ⁹ Maligutaksrami aglausimaruq, “Killuqsagumiñaitchutin sayuñalikun. Iñuagumiñaitchutin kisumik. Tiglikkumiñaitchutin. Kaviuqtuksraunğitchutin iñuuniaqtavich suuraiñiñ.” Iluqatin taapku tillisaurut sulii iluqatin atlatlu katisrimarut atautchisun uumani: “Piqpagiyumagiñ iñuuniaqatin iliptun ililugu.” ¹⁰ Piqpaktam atnialaitchaa iñuuniaqan. Taatnamik piqpaksriñiq atriqaqtuq tupiksripmatun iluqaanik maligutaksramik.

¹¹ Taatnatun iñuuruksraurusri nalaunjaruakun makunani uvluni. Atakkii annautrauligviksraqput, Christ-mun qilañmuutikpatigut, qallitluktuq pakma ukpiqsriqqaalñaptikniñ. Taamna ittuq itigviksrakun iñiqtuatuñ siñigniñiñ. ¹² Unnuaq nuñuyasriruq. Uvluq tikiyasriruq. Taatnamik nutqautiraksrağigikput killiqiñiqput pigikkaña taaqtuam sulii tigulugich satkui qaumam savaaqtalasiñluta nakuuruamik. ¹³ Ki, iñuuniaqta nalaullugu atriñugich iñuich pigikkañi uvlum. Uvagu piruksraunğitchugut nağgunaqtuakun niğiñikun sulii taanñalikun. Ittuksraunğitchuq sayuñaliq suvañuñlu, naaga anuyaliq siññatualiglu. ¹⁴ Aglaan iñuk atipmatun satqagutmik taatnatuntuuq satqagutiqağitchi atanguruamik Jesus Christ-mik, aňalattisruñaqasri kaviuğutaiñun kanigruapsi.

14

Upyaktuiñak Atlanik Iñuynik

¹ Akuqtuğumagiksi sayailuqtuq ukpiqsriñigimigun uqavaaqatigisruñaqnağun ukpigikkañjanik. ² Ilañich iñuich ukpiqsriñiñ nigiñhiñiñuniplutin qanusripayaamik niqimik. Aglaan atlat iñuich ukpiqsriñiñ hat sayaitmata ilinich ukpiqsriñiñ nigiñhiñiñuniplutin naurialñiñjanik. ³ Taamna nigiñhiñiñuniruq qanusripayaamik niqimik isrumaruksraunğitchuq nakuutluñniñluni nauriaqtuqtuamiñ. Taamnali nauriaqtuqtuq taatna isrumaruksraunğitmiuq niqituqtuq nalaunğiññilugu, takku Agaayyutim akuqtuğniğaa. ⁴ Atanniññaqtaksrağingitchiñ atlam savaktaa. Qauklian sivunniğisigaa nalautmagaan naagaqaa nalaunğitmagaan. Ilaa nalaunjaruamik savaaqtalagisiruq takku Agaayyutim nalaunjaruamik savaaqtalapakagisigaa.

⁵ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq nakuutluñniñlugu atlaniñ uvlumiñ. Atlamli isrummatigigai uvlupayaat atiplugich. Iñullaak isrummatmiktigun nalupqisrunğiglik nalaunjaruamik savaaqaqtılaagmiknik. ⁶ Iñuk isrumaruq atausriq uvluq pitluktuqanuplugu atlaniñ uvluniñ kamakkutigigaa pisigiplugu Agaayyun. Taatnatuntuuq niğiruam qanusripayaamik niqinik kamagigaa Agaayyun, takku qaitchipluni quyyatmik Agaayyutmun, aasriipsuuq niğiruam naurianik kisiitñik

kamagipmigaa Agaayyun quyyavigiplugu. ⁷ Nalliqputunniiñ iñuutlaitchuq iñmiñun unniñ tuqutlaitchuq iñmiñun. ⁸ Uvagut iñuunḡapta iñuurugut quyalisuklugu Ataniq, suli tuqugupta tuquniaqmiugut Atanikun. Iñuu'apta suli tuqu'apta pigigaatigut Atangum. ⁹ Taatnaqhuni Christ tuquruq aasrii anipkakkapluni tuquhigmiñ. Iñuutqixsuq ataniḡitqupluni iluqaitñun tuquruanun iñuuruanunlu. ¹⁰ Suvaatami atanniqsuiñiaḡaqpich aniqatipnik nakuutluḡniplutin ilaaniñ? Uvagut qichaqsagumarugut sivuḡaani Agaayyutim, aasrii ilaan atanniguta iluqata. ¹¹ Aglausimaruq Agaayyutim uqałhani, “Nalupqinaisilaanḡatun iñuutilaagma, nipliqsuq Ataniq, kiñapayaat putkisirut sivuqqamnun, aasriiñ iñupayaat kamagisigaatḡa.” *Isaiah 45:23*

¹² Atausriukattaḡuta kiggutiksraqtuksraugisigikput Agaayyun [savaḡikkaptigun].

Atlas Killuqsagtinagich

¹³ Taatnamik nutqautiraksraḡigikput atanniqsuutiliqput avatmun. Aglaan isrummatigiraksraḡigikput putukkirviuruksraunḡiḡiqput suli aniqatiptiknik killuqsagtitchiraḡingḡiksraqputlu. ¹⁴ Iḡluḡa atannamni Jesus-mi ilisimagiga niqipayaam nakuulḡa. Aglaan iñuum nalaunḡaigigumiunḡ taamna tarra ilaani nalaunḡaitchuq. ¹⁵ Atniḡñiḡupku aniqatin niḡikkapkun tuvrangiññiḡiñ tumaa piqpaktam. Piyaquqtaqnagu ukpiqsriḡḡa niḡikkapkun nalaunḡaḡingitpagu. Itqaḡilugu una, Christ-ḡum tuqutipmigaa aniqatin. ¹⁶ Uqautigipkaqnagu atlanun pigiññiḡilugu nakuuruḡaq ilipni. ¹⁷ Anḡayuqautaani Agaayyutim niqilu imiḡlu suksraunḡitchuk, aglaan nalaunḡasripkakkaulikun Agaayyutmi qinuiññaḡaqtugut quvianaḡaḡhuta lu Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁸ Kiñapayaḡ savautriruḡaḡ Christ-mik taatna quyaḡnaḡtuḡ Agaayyutmi, suli iḡuḡigisigaat atlas iñuich. ¹⁹ Ki, pisuḡtilaaptikni iñuuniaḡta qinuiññakun suli sayyillaḡutiluta avatmun ukpiqsriḡikun. ²⁰ Niḡiḡipkun niqimik suksraunḡisitnagu savaḡaḡa Agaayyutim. Niḡiruni iluqaitñik niqinik nakuuruḡ, aglaan nalaunḡaitchuq kiña iñuk killuqsagtinapku. ²¹ Nalaunḡaruḡ niqitunḡitchuni taanḡanḡitchuniḡ suli piñḡitchuni qanutchipayaamik killuqsautigiyumiñakkaḡanik aniqatvich. ²² Ukpiqsriḡiñiñ qanupayaḡ inniḡpan, nalupqinaisirruḡ akuḡtuyunaḡḡa Agaayyutmi. Iñuḡḡuuḡ quvianamiuruḡ patchisiginiḡitchuaḡ iñmiñik iḡuḡikkaḡmigun. ²³ Aglaan iñuk nalupqisruktuḡaḡ patchisauruḡ niḡigumi, takku ukpiqsriḡikuunḡitchuaḡ, tarra killuqsautauruḡ.

15

Maliglugu Jesus Christ-ḡum Urrakusrautaa

¹ Uvagut sayakturuani ukpiqsriḡḡaptigun ikayuḡniaḡtaksraḡigivut tamatkua sayaitchuḡat piḡuirrutiniḡisigun, quyaliniḡaḡlavut iñuuniaḡativut nakuuliksranaḡatnun, sayyillaḡniaḡlugich ukpiqsriḡḡat. ² Atausriukattaḡuta quyaliniḡaḡlavut iñuuniaḡativut nakuuliksranaḡatnun, sayyillaḡniaḡlugich ukpiqsriḡḡat. ³ Taatnatuntuḡ Christ iñuuniaḡami quyaliniḡangiññiqsuḡ iñmiñun. Itna Agaayyutim uqałhum nipliutiginiḡaa, “Iñuich pisaanḡapmatin, Agaayyuuḡ, atniḡaḡḡaḡatḡa.” ⁴ Qanusripayaḡaḡ aglausimaruḡaḡ qaaniḡsuami aglausimaruḡ ilisautisrukhuta niḡiḡuḡaḡupluta anuḡsruḡikunlu pitchuksaḡḡutigunlu agḡiḡaḡtuḡaḡ uqałhaniñ Agaayyutim. ⁵ Anuḡsruḡiḡlu pitchuksaḡḡunlu agḡiḡaḡtuk Agaayyutmiñ. Agaayuruḡaḡ Agaayyutmun iñuuniaḡatigiqplusri qinuiññakun maliḡapsitñi Christ Jesus-mik. ⁶ Taatnaḡupsi iluḡasri piḡatigiiksitkisirusri, aasriiñ atautchisun kamaksruḡisigiksi Agaayyun aapagikkaḡaḡ atannaḡta Jesus Christ.

Iluḡaḡmiḡ Iñuich Quyyagisigaat Agaayyun

⁷ Christ akuḡtuḡaasri. Taatnatuntuḡ akuḡtuutiruksraurusri. Taavrumuuna qiniḡitkisigiksi kamanautaa Agaayyutim. ⁸ Uqautigipsi, Christ savaktigiliutigaat Jew-ḡuruḡat qiniḡitḡhaḡlugich ilumutuulḡat Agaayyutim akiqsruutaiñ Jew-ḡuruḡat

sivullianjitñun ⁹ suli Jew-ñungitchuat qaitchitquplugich nangautmik Agaayyutmun ilunñuksriñhagun. Aglausimaruq Agaayyutim uqalhani,

“Quyagisigikpiñ akungatni Jew-ñungitchuat.

Atuğisiruqa quyyatinik atigikkaqnun.”

2 Samuel 22:50; Psalm 18:49

¹⁰ Uqalıq nipliğñiqsuqsuli,

“Ilipsi Jew-ñungitchuani,

quviasruqatiqagitchi Agaayyutim inñiñik.”

Deuteronomy 32:43

¹¹ Uqalıq niplitqinñiqsuq,

“Iluqasri Jew-ñungitchuani quyyasriñ ataniq.

Iluqasri inñuñni atuğitchi quyyatinik ilaanun.”

Psalm 117:1

¹² Isaiah nipli qmiñiqsuq,

“Kiñuviana Jesse-m agğigisiruq ayalatchityağuni Jew-ñungitchuanik.

Ilaa pisigilugu Jew-ñungitchuat piqagisirut niğiukkamik.”

Isaiah 11:10

¹³ Iniqsruqtuqa Agaayyutmun qaitchiraqtuamun niğiukkamik immiquplusri quviana-payaamik suli qinñiñamik tunñañapsigun ilaani, aasriñ saññiagun Ipqitchuam Irrutchim niğiugaqsi ulipkaulagisiruq.

Paul Uqaqtuq Sivunniutmigun

¹⁴ Aniqatiumaan, nalupqigingitchiga imaqañiqsi nakuuruamik. Iñisimagiga piqañiqsi kañiqsimmatipayaamik aasrii ilisautritlasripluñri avatmun. ¹⁵ Aglaan aglaağigitka ilisauttutigikkatka ilipsitñun itqagitquplugich. Aglaktuqa taluqsrautaiqluqa Agaayyutim iluaqutaagun qaisañagun uvamnun. ¹⁶ Christ Jesus-ñum savaktigitqugaña Jew-ñungitchuanun. Ilaan ilisautritqugaña tusraayugaallataq tamatkununa tuniñlautigitquplugich akuqtuyunağlugich Agaayyutmun, ipqisillugich Ipqitchuam Irrutchim. ¹⁷ Taatnaqlugu savaqatauniqama Christ-mun uqaviutigitlagiga savautriñiga pisigiplugu Agaayyun. ¹⁸ Uqautigigisigiga kisian Christ inñiqsruaq uvapkun sivulliutlasripluqa Jew-ñungitchuanik tupiksritlasriplugich Agaayyutmik,

ami nipliutigikkapkun suli ilitchuqutitigun ¹⁹ suli quvinqaqtuatigun suli saññiagun Ipqitchuam Irrutchim. Quliaqtuağigiga iluqaallapiaq tusraayugaallataq Christ-kun nunapayaami Jerusalem-miñ Illyricum-munaglaan. ²⁰ Ataramik quliaqtuağisrukkiga tusraayugaallataq nunami inñuñnun tusraangitchuanun Christ-mik. Uvvataku nappaiñağungitchuqa savaamik atlam inñuum aullağniñanikkarjanik. ²¹ Aglaan aglausimaruatun Agaayyutim uqalhani,

“Tamatkua sivuani uqautraungitchuat ilaanik qinñigisirut.

Suli tamatkua sivuani tusraangitchuat ilaanik kañiqsigisirut.”

Isaiah 52:15

Paul Sivunniqsuq Rome-mugukhuni

²² Taamna pisigiplugu inñugiaktuami uvuñanunaglaan nutqaqtitakkauruqa tikiññiañamni ilipsitñun. ²³ Aglaan pakma quliaqtuağviksraiguti'ama makunani nunaqqiñi suli inñugiaktuani ukiuni tikitchukkaluaqapsi. ²⁴ Utlakkisigipsi Spain-muksağuma. Nayuqtuallagukkipsi aasriñ aquagun ikayuñhiñaugipsitña iglauniağuma.

²⁵ Pakma aullağniaqtuqa Jerusalem-mun ikayuğiağlugich Agaayyutim inñi taamani.

²⁶ Ukpiqsriuat Agaayyutmik Macedonia-miñ Greece-miñ quviasruñniqsut qaitchiplutiñ maniññik ikayuqsaqlugich inuqsraqtuat Agaayyutim inñi Jerusalem-mi. ²⁷ Taapkua piyumağniqsut takku akiqsruummiplugich Jew-ñuruat. Jew-ñungitchuat akuqtuiñiqsut irrutchikun ikayuusriñatnik Jew-ñuruat. Taatnaqhutiñ ikayutaksrağigaich Jew-ñuruat suurağmiktigun. ²⁸ Qaisaksrağigitka inuqsraqtuanun Jerusalem-mi maniich aatchuutigikkarjanich ilinjitñun. Taatnaqqağluqa aullağisiruqa Spain-mun, aasrii igliñamni apqusraallakkisigipsi nayuqtuallagağusri. ²⁹ Iñisimagiga tikitchuma ilipsitñun tikiutrigisiliga Christ-ñum kamañuqtuamik ikayuutaamik.

³⁰ Aniqatiumaan, pisigilugu ataniq Jesus Christ suli Ipqitchuag Irrusriq piqpakku-tipkakkasri avatmun, inñigipsi ikayuqupluqa savaamni itqagiluna agaayulñapsitñi Agaayyutmun. ³¹ Agaayuyumañsri annaumaquluqa ukpiqsriñgitchuani Judea-mi.

Agaayuyumausripsuuq taamna ikayuun tikiutiniakkağa Jerusalem-mun quyaqnaqulugu Agaayyutim iñuiñi taamani. ³² Tarra utlakkisigipsi quviasrugluña ikayuusriaqagiğluña nutaqtirrutmik ilipsitñiñ, Agaayyutim pitqukpaña. ³³ Agaayyutimtuq qaitchirağaqtuam qiuñiñnamik nayugumalisi iluqasri. Taatnatuq.

16

Paul Tuyuqtuq Nayaañjanik Ukpiqsriuanun

¹ Uvvauna uqautigigiga ilipsitñun iluagiplugu aniqatvut Phoebe. Ikayuqtigigaa agaayyuvium Cenchreae-mi. ² Akuqtuğumagiksi Agaayyutim iñuiñ akuqtuiruksrauhatitun kisunik Phoebe-m. Ikayuqsimagaaña suli iñugiaktuat iñuich.

³ Tuyuqtuña nayaañjanik Priscilla-mun suli Aquila-mun savaqatigikkakka Christ Jesus-kun. ⁴ Suginğiqıǵu iñuuliqtik annautimagaatña. Taatnaqıǵik quyallapi-ağikka, suli iluqatıñ ukpiqsriuat agaayyuvıññi Jew-ñunğitçuat quyagillapiağaittuuq. ⁵ Tuyuqtuña nayaañjanik ukpiqtuañuruanun katırağaqtuanun tupqakni. Tuyuqtuña nayaañjanik ilannamnun Epaenetus-mun sivulliuruamun nunañani Asia-m mal-ıǵuaqıǵu Christ. ⁶ Tuyuqtuña nayaañjanik Mary-mun sakuuqtuamun akunip-sitñi. ⁷ Tuyuqtuña nayaañjanik Andronicus-mun Junias-munlu, ilakka isiqtaup-miruak isiqtau'amaptuuq. Uqqiraqtit kamañtuagaıǵaıǵık ukpiqsriuaññuqqaqtuak sivumni. ⁸ Tuyuqtuña nayaañjanik Ampliatus-mun ilannamnun Agaayyutikun. ⁹ Tuyuqtuña nayaañjanik Urbanus-mun savaqatigikkamnun Christ-kun, suli piq-pagikkamnun Stachys-mun. ¹⁰ Tuyuqtuña nayaañjanik Apelles-mun; uukuakka'ami [ukpiqsriğmiñi] qiuñitkaa ilumutun piqpaksriği Christ-mik. Tuyuqtuña nayaañjanik iluqaitñun qitunğaiñun Aristobolus-ñum. ¹¹ Tuyuqtuña nayaañjanik Herodion-mun ilamnun, suli iluqaitñun qitunğaiñun Narcissus-ñum pigikkañanun Atanğum. ¹² Tuyuqtuña nayaañjanik Tryphaena-mun suli Tryphosa-mun, taapkuak aǵnak savak-tauruak Atanıǵmun. Tuyuqtuña nayaañjanik Persis-mun ilannamnun sakuullapiaqtua-mun Atanıǵmun. ¹³ Tuyuqtuña nayaañjanik Rufus-mun ukpiqsriuañnullautaqtuamun atanikun, suli aakañanun; taamna aakaupmiuq uvañnun. ¹⁴ Tuyuqtuña nayaañjanik Asyncritus-mun Phlegon-munlu Hermes-munlu Patrobas-munlu Hermas-munlu suli iluqaitñun aniqatiunun ilinıtñiittuanun. ¹⁵ Tuyuqtuña nayaañjanik Philologus-munlu Julia-munlu, Nereus-munlu aniqataanunlu, Olympas-munlu, suli iluqaitñun Agaayyutim iñuiñun taraniittuanun. ¹⁶ Pağlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitçhuakun piq-pakkuıtıfıfıkun. Iluqağmıñ ukpiqtuañruañi Christ-ñum tuyuğasri nayaañjanik.

İlammiuğutit

¹⁷ Aniqatiut, qaunagipiaqugipsi iñuñnik akilıǵiıksitçirağaqtuanik suli iluıllıuqtitçiruanik atlanik ukpiqsrihatıgun. Akilıǵiıqsimagaat ilumutun ilısauttun ilısauttusriaqsi. Piisimaagıtchi ilinıtñiñ. ¹⁸ Taatnatchich iñuich savautriñğitçhut atannaptıknik Christ-mik, aglaan savautriñhiñıqtut inçmiknik pisulıǵmiktıgun. Uqallautağutitıgun uqayusraagutitıgunlu kinnitçhiñıağaiç iñuich naluruat ilumutuuruamik. ¹⁹ Iluqağmıñ ukpiqsriuat tusraagaasri tupiksriñiplusri. Taatnaqıǵu quviasrullapiaqtuña ilipsıgun. İlisimallautaqugipsi nakuuruuq suli piisimaqugipsi piğiitçhuamiñ. ²⁰ Taatnağupsi Agaayyutim tikiutrıruam qiuñiñnamik qilamik akiilıllapiağisıgaa tuunğaq. İhuaqqañan atannapta Jesus-ñum nayuğlisi.

²¹ Timothy savaqatıga tuyuqtuq nayaañjanik, ukuptuuq ilatka Lucius, Jason, suli Sosipater. ²² Uvaña Tertius, aglaktuña uumiña tuyuutaanik Paul-ñum. Tuyuqtuña nayaañjanik ilipsitñun Christ-kun atanikun. ²³ Gaius-ñumlu tukkuğikkağma iluqağmıñlu ukpiqtuañruuat tuyuğasri nayaañjanik. Taatnatuntuuq Erastus suli aniqatvut Quartus tuyuqmiuk nayaañjanik. Erastus ilırakuvıruuq uvani nunaaqqimi. ²⁴ [İhuaqqañan atannapta Jesus Christ nayuğlisi iluqasri. Taatnatuq.]

Agaayuhıǵlu Nanaunlu Agaayyutmun

²⁵ Quyyan Agaayyutmun! Agaayyutim kisimi makittaagiksitlagaasri ukpiqsriḷipsitñi tusraayugaallautakun quliaqtuaḡikkapkun. Taamna tusraayugaallautaq Christ-kun karjiksiñaitchuaq taimani, ²⁶ aglaan pakma ilitchuqnaqsiruaq suli nalunaiḡḷugu ilitchuḡipkakkauruaq iluqaitñun iñuḡnun ukpiliquḷugich aglaaḡisigun sivuniksriḡirit tuvraḡḷugu tillisaagun isruitchuam Agaayyutim. ²⁷ Kisianun isrumaturuamun Agaayyutmun illi kamanaun qaḡavak taimuḡa Jesus Christ-kun. Taatnatuḡ.

Paul-ŋum Sivulliich Tuyuutai Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aġlaqatiqaqtuŋa Sosthenes-mik aniqatiptiknik. Agaayyutim piksraq-taagigaaŋa uqqiraqtaupluŋa pigiplugu Christ Jesus. ² Tuyuqtuŋa ukuniŋa tuyuutini ilipsitnun Corinth-miittuanun, ukpiqtuanjuranun Agaayyutmun. Iñugiliuti-gaasri Agaayyutim ipqi sipkaqhusri Christ Jesus-kun, ilaġiplugich iñupayaat nani-payaaq agaayusuuruat atannaptiknun Jesus Christ-mun ilaisaptuuq Ataniġikkaŋatnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqqutillarŋiaġlisi suli tutqiksiliusri.

Ikayuusriasi Ukpiliqapsi Christ-mun

⁴ Ataramik quyasuugiga Agaayyun pisigiplusi, atakkii ihuaqqutigaasi Christ Jesus-kun. ⁵ Piqataullaptikni Christ-mi ikayuusiaqaqtusri atqunallapiaq supayaakun, uqautriŋi-payaapsigun suli ilitchuġiŋapsigun. ⁶ Uqaliq Christ-kun nalupqinaiqsuq ilipsitni, atakkii iñuutchi atlanŋuqhutiŋ, ⁷ piqaqhusri qanusripayaamik aatchuutaanik Ipqitchuam Irrutchim, utaqqiŋipsitni sagviŋiksrajanik atanipta Jesus Christ-ŋum. ⁸ Ilaan qaunagini-aġaasri ukpiqsriŋapsigun isruanunaglaan, patchisailiŋusriasriiñ aggiqpan ataniqput Jesus Christ atanniityaġuni iñupayaanik. ⁹ Agaayyun tuniqsimaruq tuqŋuqtigikkaqsi piqatautquplusi iġniġmiñun Jesus Christ-mun atannaptiknun.

Atinjirrutinich Ukpisriruut

¹⁰ Aniqatiumaan, injiġpsi saŋŋiqalħagun atanipta Jesus Christ anjigusrimaaqu-plusri avgummataiġusriŋu suli atausiŋuqatigiiquplusi isrummatipsitni suraġalħap-sitniŋu. ¹¹ Aniqatiumaan, ilaŋisa iñuich Chloe-ŋum ilaiñ nalupqinaiqŋu uqautigaatŋa qapiqsigiutraġniplusi [tillisaiŋapsigun uvamniñ]. ¹² Nipliutigikkaŋat uvamnun itnauvva, ilasi uqaqtut “Paul-kuaqtuŋa,” atlat “Apollon-kuaqtuŋa” naagaqaa “Cephas-kuaqtuŋa” naagaqaa “Christ-kuaqtuŋa.” ¹³ Qanuq pivisi? Christ avgumayumiñaitchuq! Uvaŋa Paul, aasriiñ kikiaktuutrauyumiñaitchuŋa pisigilusri. Uvvasuli, paptakkaunġitchuŋa maliguaqsiutisukhusri uvamnun! ¹⁴ Paptakkaunġitchuŋa Crispus-lu Gaius-lu, aasriiñ quyaġiga Agaayyun paptakkaunġitħa atlamik nallipsitnik. ¹⁵ Kiñauñiñasii nipliġumiñaitchuq paptakkaunġitħa attapkun maliguaqsiutisuguni uvamnun. ¹⁶ Aa, paptakkaunġitħa tupiqatiniñik Stephanas-ŋum, aġlaan atlakun naluruŋa kimik paptakkaunġitħa. ¹⁷ Atakkii Christ tiliñġitħaŋa paptakkaunġitħa aġlaan quliaqtuaġitquplugu tus-raayugaagiksuaq. Quliaqtuaġitħaŋa tusraayugaagiksuaq puqituaagun iñuum, ilipsi aġlakmatun, tarra Christ-ŋum tuqŋuħa sannigutami ilumun saŋŋiqagumiñaitchuq.

Agaayyutim Qiñiġnaqtitħa Saŋŋiñi Puqitniŋu Christ-kun

¹⁸ Quliaqtuaqaliq tuqŋuħagun Christ-ŋum pisigiplugich iñuich killuqsautiŋich suut-naunġitħuq tamatkunŋa tammaummiranun, aġlaan taamna quliaqtuaqaliq saŋŋiġ-gaa Agaayyutim uvaptiknun anniqsuumaqtuanun. ¹⁹ Atakkii aġlausimaruq Agaayyutim makpiġaaniñi itna,

“Puqituaat isrumaturuat piyaqquġisigiga,

suli piiqsillugich kaŋiqsimalħat ilisimaniraaguruat.”

Isaiah 29:14

²⁰ Taamna taatniinniġpan suniaġniqpat isrumaturuat iñuich? Suniaġniqpat puqiksaat ilisautrit? Suniaġniqpat tamatkua qapiqsailiħalħuq? Agaayyutim nalupqinaiqsuq puqituaat nunam iñuiñ puqillalħa. ²¹ Agaayyun ilumun isrumaturuaq ilisimaniqsuq nunam iñuiñun ilitchuġiyumiñaisilaagmiñik iŋmiŋ puqitmiġtigun. Taatnamik Agaayyutim sivunniġniġaa anniqsuġiaqħugich iñuich ukpiġikpatruŋ tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq suuknaunġitħuq iñuñiñun nunam. ²² Jew-ŋuruat injiġuurut nalupqinaiqutitquplutiŋ quviqnaqtuanik, Jew-ŋuŋitħuati kiggutiqatlasrukħutiŋ puqitmiġtigun. ²³ Aġlaan uvagut, quliaqtuaġitħaŋa Christ kikiaktuutraupluq. Taatnasriq quliaqtuaqaliq Jew-ŋuranun

piñailutaginigaat aglaali Jew-ɲungitchuanun kinnaunigautauniquq. ²⁴ Aglaan Christ-kun Agaayyutim qiniqtitkaa sanɲiɲi puqiuṭniḷu tamatkununa Agaayyutim tuḷukkanɲiun, Jew-ɲugaluɲaɲaɲmin suli Jew-ɲungitchaluɲaɲaɲmin, ²⁵ atakkii kinnaunigutaa Agaayyutim isrumatutluktug iñuɲniñ, suli sayaiḷha Agaayyutim sanɲiqatluktug iñuɲniñ. ²⁶ Aniqatiumaan, isrummatigisiuɲ qanusriutilaaqsi tuḷukkaukapsi ukpiqsriuatquplusri, iñugiaktuat akunnapsitni isrumaturuɲungitchut aɲalatchisiqanɲitḷutiɲlu umialguruɲungitḷutiɲlu. ²⁷ Agaayyutim piksraqtaaginigai puqiuṭchuanu nunam qanugviiquplugich isrumatuniraaqtuat. Taatnatun Agaayyun piksraqtaaqtuq sayaitchuanɲiñik nunam kanɲutchtaktitchaḷugich sayakturuat. ²⁸ Aasriisuli piksraqtaaginigai iñuich kamanangitchuat marrumani nunami naɲɲugikkauruatlu suungillaɲuqtitchaḷugich kamanagniraaguuruat iñuich. ²⁹ Taatnamik kiñaunniñ iñuk uqavigaagumiñaiñiñiqsuq Agaayyutim sivuɲaani. ³⁰ Agaayyutim atausriɲuqasiutipkaɲasri Christ Jesus-mun, puqiuṭiguqtuq uvaptiknun Agaayyutmiñ. Agaayyutim qiniqtitkaa puqiuṭni Christ tuqupman piqutigiḷluta anniqsugiaḷhuta. Tumigiḷlugu taamna Christ Agaayyutim nalaunɲasripkaɲaatigut suli iñugiliutipkaɲaatigut Agaayyutim ipqihuta suli tasuɲaatigut killuqsautaiḷhuta. ³¹ Taatnali aglausimaruatun Agaayyutim makpiɲaanani, itna, “Iñuum uqavigaagukkumi kamaksruɲliuɲ atangum iñiqtaɲa.”

2

Tusraayugaagiksuaq Christ-kun Sannigutami

¹ Aniqatiumaan, uvaɲa tikitqaaqama ilipsitniun quliaqtuaɲigigaga Agaayyutim tusraayugaagiksuaɲa nalupqinaiqḷugu atusunaqnaɲa uqalɲnik kanɲiqsitḷaisapsitniik. ² Sivunniqsuna nayuutiḷamni ilipsitni quliaqtuaqagukḷuɲa Jesus Christ-ḷhiñamik tuqqutaulhaniglu sannigutami. ³ Ilipsitni itnama sayaitchuɲa, iqsiḷuɲalu suli uuliksiḷuɲa. ⁴ Quliaqtuaqama maliksuaqsaangitchipsi iñuich puqiuṭaatigun, aglaan uvapkuḷugu Ipqitчуam Irrutchim uqautigaasri nalupqinaiqḷugu sanɲiñi. ⁵ Quliaqtuaqtuɲa taatna ukpiqsritquplusri Agaayyutim sanɲiaɲun puqiuṭigingisaɲatigun iñuich.

Agaayyutim Puqiuṭaa

⁶ Iḷisautrisuugaluagmiugut isrumattutmik Agaayyutmiñ qatqitчуanun ukpiqsriḷigmikni. Aglaan tamanna isrumattun ingitчуuq ukpiɲaitчуaniñ naagaqaa sivulliuqtaiñiñ nunam suksraunɲigñiaqtuaniñ. ⁷ Aglaan isrumattun uqautigikkaqput Agaayyutim nalunaqtuq isrumattutigigaa iñuich nunam kanɲiqsitḷaisaɲat. Agaayyutim sivunniutigigaa, sivuaniiḷma nunamik iñiqsigaluqani, piqatautlasriñaɲniḷluta ilaan kamanautmiñi. ⁸ Nalliataunniñ marruma nunam aɲalataisa kanɲiqsimangitchaat, takku kanɲiqsimanigumitruɲ kikiaktuutinayaitchaat ataniq Jesus Christ kamanautiqatuaq atriḷugu Agaayyun piqaqmatun. ⁹ Aglausimaruq Agaayyutim Makpiɲaanani taapkuuuna kanɲiqsitḷaitчуatigun, itna,

“Sut iñuum tautuksimaisaɲi

unniñ tusraamaisaɲiḷu

unniñ isrummatigitḷaisaɲiḷu,

taapkua Agaayyutim itqanaiyaɲai tamatkununa piqpagirimiñun.”

Isaiah 64:4

¹⁰ Aglaan Agaayyutim satqummiɲigai uvaptiknun Ipqitчуakun Irrutchiɲmigun. Ipqitчуam Irrutchim iḷisimagai supayaat, suvaluk nalunapiagataqtuat Agaayyutim pigikkaɲi. ¹¹ Atakkii kia-unniñ iḷisimangitchaa isrummataa atlam iñuum. Kisimi iñuum irrusrian iḷisimagaa isrummatni. Taatnatun kia-unniñ iḷisimangitchaa pigikkaɲi Agaayyutim kisimi Irrusrian Agaayyutim. ¹² Ukpiqsriuaɲuqapta akuqtuiñgitchugut irrusrianik nunam iñuiñ, aglaan Agaayyutim Irrusria agɲigñiqsuq uvaptiknun iḷitчуgitqupluta iluqaitniik Agaayyutim akiilaanik aatчуutaiñik uvaptiknun. ¹³ Uqaqapta Agaayyutim nalunaqtuananik uqanɲitчуugut iñuich puqiuṭaatigun

aglaan ilisauriaptigun Irrutchimiñ, aasriñ Ipqitchuam Irrutchim satqummigñigai ilumutuuruat nalupqinaiqlugich iñuñun piqaqtuanun Ipqitchuamik Irrutchimik. ¹⁴ Iñuum piqangitchuam Ipqitchuamik Irrutchimik tunjaviquaqtuam lu isrummattutmiñun kanjqsitlaitchai sut Agaayyutim Irrusrian satqummikkañi. Tamatkua isrumatuitchuanjurut ilaani, atakkii kisimi Ipqitchuam Irrutchim puttusripkañigai. ¹⁵ Iñuum puttusripkairiqaqtuam Ipqitchuamik Irrutchimik kanjqsitlasrirañigai supayaat, aglaan atlat iñuich atanniuyumiñaitchut ilaanik atakkii kanjqsitlaitchaich sut ilaatun. ¹⁶ Atakkii Isaiah-unniñ sivuniksriqiri apiqsruaniktuq, itna, “Kiami ilisimavaun isrummataa Agaayyutim, sulia kiam ilisautitlavaun?” *Isaiah 40:13*

Aglaan Ipqitchuamik Irrusriqaqtugut ilisimapluta isrummataanik Christ-ñum.

3

Agaayyutim Savaktaagrui

¹ Aniqatiumaan, uqautrilguitchuña ilipsitñun uqautripmatun iñuñmun irrutchikuagiquaqtuamun. Uqaqatigiqqaqapsi iñuuniagaqtusri puqutipsigun iñuktun kanjgruaqaqtu atun sulia aniqammuratun ukpiqsriñigmiñi. ² Ilisauttutiga milulhiñatun ittuq niqipi atun ingitluni takku isilgaguqsimaitlusrisuli kanjqsitlaitlusri lu. Pakmaunniñ piyumiñairgaqtusri, ³ takku ukpiqsriuanugaluñapsi kanjgruaqaqaqtusrisuli iñuuniaghusri lu iñuktun ilisimangitchuatun Christ-mik. Killuqsrisiqagupsi avatmun uqavaagutilusri lu kanjgruaqaqaqtusri sulia aullasriqaqtusri iñugruñiatun. ⁴ Tarra ilari niqliqsuq, “Paulkuaqtuñ,” sulia ilañatsulia “Apollos-kuaqtuñali.” Taatnagupsi kanjgruaqaqaqniqsusisuli. ⁵ Uvva kisuuniqpa Apollos naagaqaa kisuuniqpa Paul? Apollos uvañalu savaktaulhiñagtuguk aasrii tumigiplunuk ukpiqsriaqsiplusri. Agaayyun qaitchiraqtuq uvaptiknun savaaksraptiknik iñullañupluta. ⁶ Quliaqtuaqama iñuktun nautchirriiruatun ittuñ, Apollos-sulia iñuktun imagtigiruatun ittuq. Aglaan Agaayyutim naupkaqagigaa ukpiqsriñiqsi. ⁷ Iñuk nautchirriiruaq iñuglu imagtigiruaq qullingitchuk. Kisimi Agaayyun qulliruaq atakkii naupkairaqtuq. ⁸ Uvva iñuk nautchirriiruaq sulia iñuk imagtigiruaq atiruk savautriñhakni, aasriñ iñmikkullaa akuqtuigisirik ak-iññaktaaksragmiknik savaallaamiktigun. ⁹ Agaayyutim piqatigiiksitluta savaktigigaatigut. Ilipsili Agaayyutim nautchiivigigaasri. Uvvasulia Agaayyutim tupigipmi-gaasri. ¹⁰ Isrumaturuatun tuppiuqtun, maliklugu iluaqutaaga Agaayyutim uvamnun, inillakkiga nappavik ukpiqsriñipsitñun. Atlat nappairut qaananun taavruma nappaviliutauruam, aglaan iñulla qanagiruksrauruq qanuq nappaisilaagmiñik. ¹¹ Taamna nappaviliutauruaq ilipsitñi Jesus Christ-ñuruq-tarra. Kiñanniiñ iñuk iliriniangitchuq atlamik naagaqaa pitlukuamamik nappavimik taavrumanuq nappaviliutauruamiñ. ¹² Kiña iñuk nappaitlaruq taavrumanuq nappavimun atuqlugich akisuruat sut maqutlaitchuat naagaqaa atuqlugich akiisuurat sut maquyruat. ¹³ Iñupayaam savaña satqummigñiaqtuq nalupqinaiqlugu uvluani atanniiviksram. Taavrumanuq uv-lumi iñullaam savaña uukuakkaugisirik iknikun ilitchuqigipkaqlugu qanutchiutlaña. ¹⁴ Tarra ikniñum ikingitpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun akuqtuigisirik akilusiaksragmiñik. ¹⁵ Ikniñum ikiniaqpagu iñuum nappakña nappaviliutauruamun taavruma savaña suksraungigisirik, aglaan anniqsukkaugisirik tigulikkaupmatun ikualaruamiñ ikniñmiñ. ¹⁶ Nalupqinaitchuamik puttusrimarusri Agaayyutim iñuutilaananik ilipsitñi. Ittusri ilaan agaayyuvikpañatun tupqatunlu, sulia Agaayyutim Irrusria nayuutipluni ilipsitñi. ¹⁷ Kia iñuum piyaququmiuñ taamna Agaayyutim agaayyuvikpaña, Agaayyutim suksraungigñiagmigaa taamna iñuk. Atakkii Agaayyutim agaayyuvikpaña ipqitchuanuruq. Ilipsiasriñ Agaayyutim agaayyuvikpagigaasri.

¹⁸ Kiñanniiñ sagluqinani iñmiñik. Kiñapayaq akunnapsitñi isrumatuniraaguuyumi marrumanuq nunami ilitchuqigiqqaqliñ naluqtilaani puqutinikkumauqli isrumattutaanik Agaayyutim. ¹⁹ Atakkii puqutaat ukpiñaitchuat suñjillaurut Agaayyutim. Agaayyutim Makpiñaanani aglausimaruq, “Anurañigai isrumatuniraqtuat iñuich

pitqiksugautaatigun.”²⁰ Aasrii aglaksimapmiuq, “Agaayyutim ilisimagai isrumatuniraaguuruat isrummatinjich suksraungisilaanaj.”²¹ Taatnamik uqaviutiqaqasri inuiktigun, atakkii iluqaisa pigigisi —²² Paul-lu, Apollos-lu, Cephas-lu, mannalul sulil nuna, inuuliglu sulil tuqufiq, pakmalu ittuat sulil tikitchumaaqtuat aquagun—iluqaisa pigigisi.²³ Aglaan ilipsi Christ-njum pigigaasri, Christ-aasriin Agaayyutim pigigaa.

4

Christ-njum Uqqiraqtai

¹ Taatnamik inuich isrummatigiraksragigaatigut savaktauniluta Christ-mun sulil Agaayyutmun quliaqtuaquniluta nalunaqhutin ilumutuuruaniinik. ² Aasriin nigiuqinaqtuq inuum savaktauruam tuniqsamaruksrautilaana savaamiini. ³ Qanutchiupluna savaktauvik? Suginpipiagiga sivunnigagupsitja unniin atlat inuich pikpatja. Sivunnigangitchunanniin uvamnik. ⁴ Ilisimagiga killuliqingigiga, aglaan taamna nalupqinaigutaungitchuq patchisailaanuniluna. Taamna atanniqsuiiniaqtuq uvamnik, ilaa Atanguruaq Agaayyun. ⁵ Taatnamik uqaqasri inuk patchisaunilugu sivuani atangum aggigviksrajan. Sagvigisigai iluqaisa iriqsamaruanj taaqtuam sulil salapqiglugich inuich nalunaqtuakun sivunniugutinich. Taraniasriin Agaayyutim inullaa nangagisigaa.

⁶ Aniqatiumaan, pisigiplusri uvamniglu Apollos-miglu atrikusautiqaqtuna. Iltichitqugipsi uvaptikniin kamasraaqniktuksraunginipilusri inunmik nakuqsitluglugu atlamiin inunmiin akunnapsitni, tuvraglugich ilisauttutigikkana aglausimaruuaq Agaayyutim makpigaaniini. ⁷ Naaga nakuutlukkasugivich atlaniin? Supayaaq pigikkan aatchuusriagigin Agaayyutmiin. Aasrii akuqtuaginigupku suvaata uqavigaaqpitch piinaktaagipmatun iliplugu? ⁸ Isrummatiqagniqsusri piqaanijnipilusri supayaamik. Aatai, umialgunivisi! Isrummatiqagniqsusri anjalatitun iliplusri kamanatlujnipilusri uvaptikniin ilisautriiptikniinlu. Ki anjalatchisitchi. Taatnaanijnigupsi uvaguttuq anjalatchiqatautlasrihiinaupmiugut ilipsitni. ⁹ Ilaatni isumaraqtuna Agaayyutmun inillaanipiluta uqqiraqtauruaguut nikanaqtuaton ilipluta. Irrutikkaurugut savvaqluktitun tuqutauyasriuatun inupayaat takkuatni, qiniqsittaaliutipluta isragulijnun inunjunlu atunim. ¹⁰ Kinnaurugut Christ pisigiplugu, aglaan ilipsi apai qanutun ilisimmatiqagniaqpat Christ-kun! Uvagus sayaitchugut, aglaan ilipsi apai sayaktuniaqpat! Nangagniapayukmiragigaasri, aglaan uvagus nagguigikkaurugut. ¹¹ Pakmanunaglaan nigisuksiurugut imiguksiupluta, atnugaaluktuqmiugut, anjalaluktakkaupmiugut, aimmiuraagviitmiugut, ¹² inuuniuraagniaqmiugut sakuukhuta argaptiknik. Uqamaqhuutraukapta pilusriaqaquragigivut; nagliksaaqtitaukapta iglutugagigivut; ¹³ sanjutmatigut ihuaqqtiragigivut. Pakmanunaglaan inuich iligaatigut suaqtuagviatun nunam, sulil inupayaam igitchivigiragigaatigut puyaagrupayaamik liilaa.

¹⁴ Kanjusraaqsangitchipsi aglakama tamatkunina, aglaan isilgigsugukkipsi piqpak-sripmaptun qitungamnik. ¹⁵ Ilisautriqagnigupsiunniin Christ-kun ksilgunaitchuanik piqalhiinaqtusri atautchimik inunmik ittuamik aapaupmatun ilipsitnun. Christ Jesus-kun aapagiliutigipsitja ukpiqsriaqsikapsi quliaqtuaqqaqama tusraayugaagiksuamik Christ Jesus-mik ilipsitnun. ¹⁶ Taatnamik pitchuksaagipsi tuvraqupluna. ¹⁷ Ikayugukhusri Timothy tuyugigiga ilipsitnun, igriigipmatun piqpagikkaqa sulil tuniqsamaruaq Agaayyutikun. Itqaqtinniaqasri qanuq inuuniahamnik Christ Jesus-kun sulil ilisautigikkamnik ukpiqtuanuruanun agaayyuviniin naniliqaa. ¹⁸ Ilasri arguanaruaqtut tikiinianiinrasrugipluna ilipsitnun. ¹⁹ Aglaan akuniisrujaqna tikiinianiigipsi, Agaayyutim pisuligikpagu. Iltichuginiagitka arguanaruat inuich qanuq uqaguutilaanatnik sanjiqaqmagaatniglu Agaayyutmiin. ²⁰ Agaayyutim inuk anjalatnamiuq uqautchihiinakunigitchuq aglaan ilaan sanjiagun. ²¹ Susukpisiimi? Utlautitquvisikja tatapsagiagusri, naagaqaa piqaksriinikun piisaangiinikunlu?

5

Atlatulhat Ukpiqsriuat

¹ Uqautigipmigaat sayuñaliq akunnapsitñi iñuk atugaqaqsimaniplogu aapami nuli-
 aņanik. Jew-ņungitчуuatunniñ ilitqusriģigingitчаat taatnasriq atlatuliq. ² Suvaata
 arguaņavisi? Aliasruutiqaqtuksraugaluagtusri ilipsitñik. Anitchiuņ taamna iñuk at-
 latuqtuaq akunnapsitñi. ³ Uvaņa nayuutingitчaluаņņagma ilipsitñi timipkun, nayu-
 tiruņa irrutchipkun. Atannianikkiga taamna iñuk killiqiri. Atannigiga nayuutipi-
 aqmatun ilipluņa ilipsitñi. ⁴ Katigupsi atqagun atannapta Jesus Christ-ņum nayu-
 tiniaqtuņa ilipsitñi irrutchipkun. ⁵ Saņņiagun atannapta Jesus Christ-ņum qaisak-
 sragigiksi taamna aņun tuungagmun piyaquiniiaqtuamun taavruma timaanik. Aas-
 riili killiqirim irrusria anniqsugisiruq uvlumi ataniqput atanniiñiaqpan iñupayaanik.
⁶ Uqavigaaliqsi nakuungitчуq. Iļitчugisruknaģiksi mikiruuram puvlaksautim puvlak-
 titчитlаtha iluqaan qaqqiaksraq. Taatnatuntuuq killuqsautit akunnapsitñi iñugiak-
 sitmuguurut. ⁷ Piiqsitchiuņ utuqqaq puvlaksautipayaaq, ililusri nutaatun akutqam-
 miaq puvlaksautailaatun. Iļumunaasriiñ nutaаņuaniktusri killuqsautaiqhusri, atakkii
 Christ-ņum –ipnaiyaatun tunillaqtukkauruatun –tuqutigaatigut piiqsatlugich kil-
 luqsautivut. ⁸ Iñuuliptikni nutaami niģiņaiģlakput liilaa qaqqiaq utuqqaauruamik
 puvlaksautilik. Taamna utuqqaq puvlaksauñ atriqaqtuq pigiiģimik pigiiliģimiglu.
 Aglaan niģillakput qaqqiaq puvlaksautaitчуaq. Taatnasriq qaqqiaq atriqaqtuq
 nakuuģimik ilumutuģimiglu. ⁹ Aglausimaruņa tuyuutimni ilipsitñun piqasriq-
 suutitqungitlusri atlatuqtini iñuņni. ¹⁰ Avuusrunģiñņiģupsi atlatuqtini marrumani
 nunami naaga siqñaturauni naaga tigligaģuurauni naagalu putqataqtauni agaayyu-
 tiņņuanun, tarra aullaqtuksrauniaqtusri marrumakņa nunamiñ. ¹¹ Aglaan uqaqtuņa
 iñuņnik akunnapsitñi uqautriruanik aniqatauniplutiņ ukpiqsriģikun. Piqasriqsu-
 tiyumiñaitчusri taatnatchimi iñuņmi killuliqikpan sayuñalikun naagaqaa siqñatu-
 raukpan naagaqaa putqataqpan agaayyutaungitчuanun naagaqaa uqamaqluutrisuuk-
 pan naagaqaa taаņņaqtaukpan naagaqaa tiglituqtukpan. Sumiunniñ niģiqatigi-
 raksragingitчiksi taatnasriq iñuk. ¹²⁻¹³ Suniaģlugich atanniqsuģniaqpik tamatkua
 ukpiqtuaņungitчуat? Agaayyutim kisimi atannigisigai. Aglaan ilipsi atanniqsuqtak-
 sragigisi tamatkua ukpiqsriuaģuqtuat. Agaayyutim Makpiģaaņani aglaksimapmatun,
 “Anitchiuņ killuliqiri iñuk akunnapsitñi.”

6

Uqaqsittaagvinmuutinagich Ukpiqtuaqatsri

¹ Nallicsi-samma akitñaummatiqagņigumi ukpiqtuaqatmiñik, atanniqsuqtinuktuk-
 sraungitчуq iñuņnun ukpiqtuaņungitчuanun. Aglaan sivulliuqtinuktuksrauruq
 akunģatni ukpiqtuaņuruat ikayuqtitquluni. ² Iļitчugiraksragigiksi Agaayyutim
 iñuiñun atanniiñiaqtilaаņch nunam iñui. Aasriiñ atanniiñiaģniģupsi iñuņnik
 marrumani nunami, iħuaqsruiģuruksraurusri atingirrutipsitñik akunnapsitñi pakmani.
³ Naluniqpisusuli atanniqsuiñiaqtilaaptiknik israģuliņnik taimanigu? Nalupqi-
 naitчуamik iħuaqsruiģanasugigipsi uqavaaģutipsitñik iñuuniaģipsitñi. ⁴ Taatnamik,
 uqavaaģutiqaģniģupsi iħuaqsrugaksranik atanniqsuqtiksraqtuksraungitчusri
 iñuņmik piqatiqangitчuamik ukpiqtuaņuruamik. ⁵ Kanņusraaģniaqsagaluagipsi.
 Usriuvva iñuqaqtuq akunnapsitñi isrumaturuamik iħuaqsruiģlapluni uqavaaģutaitñik
 ukpiqsriuat. ⁶ Aglaan ukpiqtuaņuruat uqaqsittaagvinmuutriraqtut aniqatiumiknik
 uqavaaģutmiktigun aasriiñ iħuaqsrutinniagagigaa atanniqsuqtimun ukpiqtu-
 aņungitчуat sivuģaatni.

⁷ Uqaqsittaaqapsi akitñaummatipsigun qiñiqtittaqtusri akiilipkaanikhusri
 pigiitчуamun. Iģlutuqsiuņ iñuich irrutikpasri killukun sagluqsruutigilusri. ⁸ Aglaan
 ilipsi killukuaqtaqmiusri saglutaģaqlugich atlat, suvaluk aniqatiusri ukpiqsriģikun.
⁹ Nalupqinaitчуamik ilisimagisi iñuich nalaunģasiņģitчуat sivuģaani Agaayyutim

añaayuqautaanukkumiñaisilaan̄at. Ukpiqsaaqsri, iñuich sayun̄aruat naaga putqataqtuat agaayyutiñ̄uanun naaga atlatuqtauruat naaga killuliquiat atugaḡiplugich iyaalugruich an̄utitlu timiqaqtuat in̄miktitun, ¹⁰ naaga tigligaqtat naaga siqñaturuat naaga taan̄naqtit naaga uqamaq̄luutrisuuruat naaga ivayaqtuirit —taatnatchich iñuich qilañ̄mukkumiñaitchut Agaayyutim añaayuqautaanun. ¹¹ Qaan̄iqsuami iñ̄asri taatnasriugaluaqmiruat, aglaan pakma salummakkaurusri killuqsautipsitñ̄iñ̄ ipqis̄itlusriñ̄u Agaayyutmun. Agaayyutim akuqtugaasri nalaun̄nasripkakkauplusri sivugaani, atakkii Jesus tuqun̄aruq pisigiplugich killuqsautisri aasriñ̄ Irrusrian Agaayyutipta ukpiliqsitkaasri.

Atuqsigik Timisri Agaayyun Nan̄gausriaqagumiñ̄aqsilugu

¹² Iñuich itnaḡaqtut, “Suraḡaḡnaqtuq qanupayaaq suraḡaḡuktuni.” [Taamna iñ̄umutuugaluaqpaluktuq,] aglaan suapayaaq nakuuruañ̄unḡitchuq uvamni. Uvvasuli supayaamun añ̄alatitkumiñ̄aitmiñ̄a. ¹³ Itnaḡaḡmiut, “Niḡiksraq ittuq pisigiplugu aqiaḡuq, aasriñ̄ aqiaḡuq pisigiplugu niqi itluni.” Naagauvva Agaayyutim suksraun̄ḡiqsinniaḡik iluqaaknik. Timivut iñ̄iqtaun̄ḡitchut pisigiplugu atlatuñ̄iq. Aglaan timiqaqtugut savaktiksrauplugich Atan̄iḡmun, aasriñ̄ ilaa atan̄iḡigaa timipta. ¹⁴ Agaayyutim añ̄ipkaḡniḡaa ataniq Jesus tuquñ̄iḡmiñ̄, taatnatuntuuq añ̄ipkaḡniaqmiḡaatigut san̄nimigun. ¹⁵ Nalupqinaitchuamik iñ̄itchuqsrisknaqtusri timiḡikkasri Christ-mun pigitilaan̄itñ̄ik; timisri iñ̄agipmatun itkai. Tiguniaqpigu iñ̄aḡa Christ-n̄um aasriñ̄ iñ̄aliutipkaḡlugu akiisumun? An̄ñaupiḡataq! ¹⁶ Iñ̄isimasruknaḡiksi an̄un iñ̄aliutiruaq in̄miñ̄ik akiisumun atausriñ̄ñ̄uqasriutitilaan̄a timikun, atakkii Agaayyutim Makpiḡaan̄ani aglausimaruq, itna, “Malḡuuruak atausriñ̄ñ̄uqasiutiniaqtuk timikun.” ¹⁷ Aglaali iñ̄uk iñ̄aliutiruaq atan̄iḡmun atausriñ̄ñ̄uqasiutiniaqtuq ilaani irrutchikun. ¹⁸ Supayaamiun̄niñ̄ killuqsaaqsri atlatuñ̄ikun! An̄un atniiyumiñ̄aitchuq timimiñ̄ik killiqikami atlapayaatigun killuqsautitigun, aglaan iñ̄uk atlaliqikami killuqsaaḡaqtuq ak-itñ̄aḡlugu timini. ¹⁹ Puuyusrun̄aḡasri timiḡikkasi agaayyuvikpagitilaan̄itñ̄ik Agaayyutim Irrusrianun akuqtuaḡikkaqsi Agaayyutmiñ̄. Iñ̄ipsitñ̄ik pigiñ̄ḡitchusri. [Taatnaḡlugu piñ̄hiñ̄aun̄ḡitchiksi supayaaq.] ²⁰ Agaayyutim akil̄iḡniḡaa iñ̄uñ̄iḡmiñ̄ik tasuqamisigut. Taatnamik atuḡlugu timiḡikkaqsi savautisriun̄ Agaayyun. Iñ̄uill̄i marrumani nunami nan̄ḡaḡumagaat.

7

Iñ̄aqatniñ̄ikun

¹ Pakma isrummatigilavut apiqsruutigikkasi tuyuutipsitñ̄i uvañ̄nun, itna, nakuuruq an̄un nuliañ̄itchumi. ² Aglaan iñ̄uk ikñ̄it̄chakpaluktuq atlatuñ̄iḡmun. Taatnaḡhuni an̄utillaa piqaqtuksrauruq in̄mi nuliaḡmiñ̄ik, suli aḡnallaa in̄mi uimiñ̄ik. ³ An̄utim quyalimaagaksraḡigaa nuliani. Taatnatuntuuq aḡnam irrutiraksraḡigaa uñ̄i. ⁴ Nuliañ̄uruam piginiraksraḡiñ̄ḡitchaa timini; uin̄antuuq pigipmigliaa. Taatnatuntuuq uin̄uruam piginiyumiñ̄aitchaa timini, aglaan nuliañ̄an̄ pigipmigliaa. ⁵ Pisun̄ḡirrutinatik avatmun aglaan sivunniullagutik piviqatit̄chaḡlugu agaayumaat̄iksrap̄sitñ̄un. Agaayul̄hum aquagun pisukkutilḡitchumautik, tuun̄ḡaumkii ikñ̄iḡut̄chaksraḡniḡaatik pisigilugu añ̄alalḡuiñ̄iq̄tik iliptiknik. ⁶ Taamna tillisiḡiñ̄ḡitchiga. Tarra, iñ̄uk tuvaaqatinigukpan piñ̄hiñ̄auruq. ⁷ Uvvatuq iñ̄upayaaq illi tuvaaqataill̄uni uvaktun. Aglaan iñ̄ullaa aatchuusriaq̄qtuq Agaayyutmiñ̄, iñ̄añ̄ich tuvaaqatinikkumiñ̄aḡhut̄iñ̄, atlat̄suli tuvaaqataill̄lut̄iñ̄.

⁸ Taatnamik uqautigitka iñ̄aqatait̄chuat suli uil̄ḡaḡnaat, nakuutluktuq iñ̄añ̄ich tuvaaqataisaḡum̄iñ̄ uvaptun. ⁹ Aglaan añ̄alalḡuit̄chum̄iñ̄ in̄miknik iñ̄aqatnik̄t̄uksraur̄ut. Atakkii iñ̄uatluktuq tuvaaqatnik̄t̄uni nagriḡipkaḡiḡmiñ̄ timim pisugruañ̄aniñ̄. ¹⁰ Tuvaaqatigiñ̄un tillisiq̄qtun̄a atan̄iḡmiñ̄ (taamna tilliñ̄ in̄ḡitchuq uvañ̄niñ̄), itna, nuliañ̄uruq avit̄chumiñ̄aitchuq uimiñ̄iñ̄. ¹¹ Aglaan avinn̄iḡumi, tuvaaqataillaḡli naagaqaa iñ̄ammiut̄q̄iḡli uimiñ̄un. Taatnatuntuuq uin̄uruam avit̄aksraḡiñ̄ḡitchaa

nuliani. ¹² Uvaŋali atlanun uqallaksaasiruna, aasriiñ ataniġmitjaqtaunġitchuq, ukpiqsriruapayaam nuliaqaġniġumi ukpiqtuaŋunġitchuamik avitaksraġiŋitčhaa aġnaqtij, iñuuniaqatigiyyummiuġlugu piñiqpani. ¹³ Taatnatuntuuq, aġnam uiqaġumi ukpiqtuaŋunġitchuamik avitaksraġiŋitčhaa uiñi, iñuuniaqatigiyyummiuġlugu piñiqpani. ¹⁴ Ukpiqsriñġitčhuaq aŋun akuqtuġnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu aġnaqtij, sulipsuuq ukpiqsriñġitčhuaq aġnaq akuqtuġnaqtittaqtuq Agaayyutmun tumigiplugu aŋutrij. Tamatkua taatniingitpata iļiļgaasri innayaqtut iļiļgaanġisutun ukpiqsriñġitčuata, aglaan pakma iļiļgaasri akuqtuġnaqtittaqtut Agaayyutmun tumigiplugu ukpiqsriruaq aakarij naaga aaparij. ¹⁵ Aglaan ukpiqsriñġitčhuaq tuvaaqaturuaq avitčhuaqsikpan, taatna piļi. Taatna pianikpan, ukpiqsriruaq aŋun naaga aġnaq pituummiñġitchuq tuvaaqatmiñun. Tuvaaqatigiik avitkumik tutqiuṭiqaġlik atakkii Agaayyutim iñuuniaqugaatigut qiñuiññakun. ¹⁶ Nulianuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ uiñ ukpiqsriruaŋuġniaqmaŋaan tumigilutin? Naagaqaa, uinjuruatiin, qanuq ilisimanayaqpiuñ anniqsuitlaŋmaŋaaqpich nuliapnik?

Iñuuniaġitchi Tuvraġlugu Agaayyutim Sivunniutaa

¹⁷ Aglaan iñullaa iñuuruksrauruq tuvraġlugu Agaayyutim sivunniutaa ilaanun. Taatnamik illi qanutchipayaami inniġumi ukpiqsriruaġuqami. Taamna pitqurru-tauruaq inillakkiga iluqaitñun ukpiqtuaŋuruanun nanipayaaq. ¹⁸ Uvva iñuk nalunaitjuṭchiqsimagumi tuvraġlugu Jew-ŋupluni atuiragiñhatigun, tuniqsimali Agaayyutmun nalunaitjuṭchiŋaġmi. Uvvaasiiñ iñuk nalunaitjuṭchitaitkumi ukpiqsriaqsikami Christ-mik, nalunaitjuṭchiqsinniangiļli. ¹⁹ Nalunaitjuṭtaliglu nalunaitjuṭaiļaaġlu suliquṭautluktut Agaayyutmi. Suliquṭautluktut kamaksriruni Agaayyutim tillisaiñik. ²⁰ Iñupayaaq ittuksrauruq qanutchipayaami inniġumi Agaayyutim tuqļuqmani. ²¹ Ukpiqtuaġuġuvich savaktaaġruuļiqni suliquṭiginagu savaktaaġruuļhiñ. Aglaan piviqqaġniġuvich savaktaaġruunġiġutin, ki pituiġiñ. ²² Christ-ŋum Atanġuruam kil-luqsautaiġniġaa iñupayaaq ukpiqsriruaġuqman, savaktaaġruuruq naaga savaktaaġruunġitčhuaq atunim. Taatnatun iñupayaaq savaktaaġrugiliutigaa Christ-ŋum ukpiqsriruaġuqman, atakkii Christ-ŋum savaktaaġruuruq savaktaaġruunġitčhuaġlu tasuġniġik. ²³ Christ-ŋum tauqsigñiġaasri akiliuṭiplusri tuqukami pisigiplusri. Tarraasriiñ ilaa kamagiraksraġigiksi; iñuñun savaktaaġruuļiutiraġaŋnasri. ²⁴ Aniqatiumaŋ, iñupayaaq illi qanusripayaami inniġumi ukpiqsriruaġuqami. Taatna savautiliuñ Agaayyun.

Iļaqtaniksimaitchuatigun suli Uiļaġnaatigun

²⁵ Pakma, tillisaitčuŋa pigiplugich tamatkua iļaqtaniksimaitchuat, aglaan qaisaqaġitka isrummatiksraŋatnik. Ukpiġiraksrauruŋa atakkii atanġum qaisaqaġaŋa iļunjuktamik. ²⁶ Pisigiplugu sakiqniuliqput isrumaruŋa nalaunŋanasrugalugu iñuk iñuukpan taatna iļiġmisun. ²⁷ Iļaqtatiqaġuvich avinniaqsanaan. Tuvaaqataitčuvich tuvaaqataisaaiġiñ. ²⁸ Aglaan tuvaaqatinikkuvich killuqsanġitčutin, suli iñuk iļaqtaniksimaitchuaq iļaqtanikkumi killuqsanġitchuq. Aglaan tamatkua iļaqtatiqaqtuat isrumaaluutiqaġniaqtut uumani iñuuniaġiġmi, aasrii taavrumakŋa isrumaaluutiksramiñ piisitčukkipi. ²⁹ Aniqatiumaŋ, una itnauttutigigiga. Pivigikkaqput savautriļļaptiknun Ataniġmik sivikipiaqtuq. Uvakŋaniñaglaan taatnaqługu tamatkua iļaqtatiqaqtuat savautilitruŋ Ataniq tuvaaqataitčuataun iļiļutiñ, ³⁰ tamatkualu qulviuqtuat qulviunġitčuataun iļiļutiñ, tamatkualu iglaqtuat quviasrunġitčuataun iļiļutiñ, tamatkualu tauqsiquqtuat sunik piginġitčuataun iļiļugich, ³¹ tamatkualu piqaqtuat sunik nunami piqaŋitčuataun iļiļutiñ. Takku manna nuna suuraqtuummaġmi piġisuruq. ³² Isrumaaluutiqaqunġitčipsi. Tuvaaqataitčhuaq aŋun isrumaļhiñāguuruq qanuġlugu savautriļiksraġmiñik Atanġuruamik, ataramik quyalisukługu. ³³ Aglaali iļaqtatiqaqtuaq aŋun isrumaaluutiqaġuuruq suuraŋiñik nunam quyalisukługu nuliani. ³⁴ Tarra quyalitñiktuksrauruq iluqaaknik nuliaġmiñik Atanġuruamiglu. Taatnatuntuuq tuvaaqataitčhuaq aġnaq naaga niviaqsiq isrumaļhiñāguuruq qanuġlugu savautriļiksraġmiñik Atanġuruamik iluqaanik timimiñik irrutchiġmiñiglu. Aglaali

uiqaqtuaq aḡnaq isrumaaluutiqaḡuuruq suuraḡiñik nunam quyalisukhugu uiñi.
³⁵ Uqautigipsi tamatkuniḡa ikayuqsahusri. Atanniqsuḡnianḡitchiga iñuunialiqsi. Iñuuniaqgipsi nalaunḡaruakun savautillautaglugu Atanguruuq pisuqtilaapsisun aviktuumanḡiḡusri iluqnauqsimalusi Ataniḡmun.

³⁶ Aḡutim isrummatigisugnaḡaḡigaa killuliqinasugaluni iḡaqatnikaḡiḡiḡiñamiuḡ nuliaksrautni nutauḡhani. Iḡḡigituiñagumiḡ katchuutilik pisukkaḡmisun. Iḡaqatigiiksiliḡ killuqsautauḡitchuq. ³⁷ Aglaan aḡutim sivunniugugnaḡaḡigaa isrummatmiñi iḡaqatniktuksraunḡiḡi savautrisukhuni Agaayyutmik iluqnauguni. Kimmutiqatlaiḡiḡumi nuliaksrautmiñik iḡaqatniḡitluni, taamna aḡun piḡlautaqtuq. ³⁸ Tarrataamna katchuutiruaq aḡnaksrautmiñun nalauttuq, sulii aḡun iḡaqatniḡitchuaq piḡloutatluktuq. ³⁹ Nulianuruuq qiliqsamaruq uimiñun iñuuniqtutillaanani uimi. Uinuruuq tuqukpan nulianuruuq iḡaqatniḡiḡiñauruq kisupayaamik pigisukkaḡmiñik, aglaan uiñitqiutiḡa ukpiqsriuanuruksrauruq. ⁴⁰ Aglaali isrummatimni taamna aḡnaq quviasruḡniatluktuq kisimḡiuqtuagumi. Uqautigisukkipsi taavrumiḡa atakkii piqaqmiuḡa Agaayyutim Irrusrianiḡ.

8

Niqi Tunillautauruq Aaḡuanun

¹ Pakmaasriñ aglaḡniaqtuḡa niqikun tunillautauruakun aaḡuanun. Itnaḡuurut, “Iḡisimarugut supayaamik.” Iñuk iḡisimanasrugiruaq supayaanik kamaḡuḡhiñaqtuq. Aglaan iñuum piqpaksriruam atlanik iñuḡnik sayyillaḡaḡigai ukpiqsriḡhatigun.

² Kiñapayaaq iḡisimanasrugigumi supayaanik iḡisimanḡitchaasuli iḡisimaraksraḡaluani.

³ Aglaan iñuk piqpaksriruam Agaayyutmik Agaayyutim akuqtuḡaa.

⁴ Uvvaasriñ, nalaunḡava niḡiñiaḡupta niqimik tunillautauruamik aaḡuanun? Iḡisimagikput aaḡuam suunḡipialha, atakkii atautchiiñamik iḡumutuuruamik Agaayyutiqaqtuq. ⁵ Unniñuvva itkaluaqpata agaayyutiḡuḡuanik qilaḡmi nunamilu — iḡumun iñuḡiallapiaqtut sut iñuich taiyukkaḡich “atanguruat,” aasriñ kamakkutiqaḡaich — ⁶ aglaali iḡisimarugut atautchisualuḡmik Agaayyutmik, Aapauruamik, supayaanik iñiqtaḡikkaḡatnik, sulii ilaa pisiplugu iñuurugut. Iḡisimapmiugut atautchisualuḡmik Ataniḡmik, Jesus Christ-mik; Agaayyutim iñiqsitqugaa supayauramik sulii ilaḡun iñuurugut.

⁷ Aglaali iḡaḡisa ukpiqtuanuruat kaḡiqsitḡaitchaat taamna. Iñuuniqtutillaamiktitun isrumasuurut agaayyutiḡuḡuat pipianunasrugalugich. Uvvaasriñ niḡikamiḡ niqimik tunillautauruamik aaḡuanun tutqiiñiaḡaqsiraqtut qauḡrimmaḡiutillautagmikni atakkii iḡisimagaat nalaunḡanḡiñiplugu niḡiḡiksratiḡ taavrumiḡa niqimik.

⁸ Aglaan niḡiḡlum nakuqsillaḡtanḡitchaatiḡut Agaayyutmi. Suutaunḡitchuq niḡiḡaluḡupta niqimik niḡiḡitchuptalu. ⁹ Pakmaasriñ iḡisimagiksi niḡitḡaḡiqsi qanusripayaamik niḡisukkapsitñik, aglaan qaunatḡiaḡiksuksraurusri taatna pigupsi. Putukkisitchiviaqtusri ukpiqsriuaqatipsitñik sayaiḡluqtuanik ukpiqsriḡḡimiktigun.

¹⁰ Atakkii sayaiḡluqtuam ukpiqtuanuruam qiniḡpatin niḡiḡlutin aaḡuaqtuḡvium agaayyuviani iḡisimaruatin aaḡuat pipianunḡisilaanḡatnik, niḡiaqsiviaqmiuqtuq tutqisaaḡaluḡnaḡmi qauḡrimmaḡiutillautagmiñi. ¹¹ Tarra taamna sayaiḡluqtuq aniqatin piyaqqukkaḡisuruq killuliqiḡmigun atakkii iḡisimaniavaaḡakhutin.

Aglaan Christ-ḡum tuqutipmigaaptuq taamna aniqatin. ¹² Killuqsaguvich taatna akitñaglugich aniqatiutin, taamna sayaiḡluqtuq ukpiqtuanuruuq, killuqsagmiutin akitñaglugu Christ. Taatnaḡuvich iḡitchuḡiyumiñaitchut qauḡrimmaḡiutillautagmikni nalaunḡaruamik nalaunḡaitchuamiglu. ¹³ Taatnamik ukpiqtuanuruuqatiga isrumakpan killuqsagñiluni niḡigumi niqimik tunillautauruamik aaḡuanun, niḡitqikkumiñaitchiga taamna niqi killuqsagtitaḡniqpauḡ aniqatiga.

9

Uqqiraqtim Aḡalatchisaagun

¹ Suvaata ilapsi uqautigivatruḡ uqqiraqtaupiangiññipluḡ Agaayyutmun? Nalunaitchuamik ataniqsimaraitchuḡa iñuḡnun. Qiñiqsimagiga Ataniq Jesus Christ. Suli ukpiqsriruanḡuqtusri savautriḡipkun Ataniḡmik. ² Atlas uqaḡaluḡḡaisa uqqiraqtaunḡiññipluḡa Christ-mun, ilisimallapiagiksi piutilaaga. Quliaqtaḡigigiga tusraayugaallautaq ilipsitñun, taatnaḡluḡu ukpiḡigiksi Jesus. Taavruma nalupqinaiyaḡaa uqqiraqtauliga Ataniḡmun. ³ Taimmaasriiñ iñuich nalupqisruutigipmatḡa una kiggutigiga: ⁴ niḡiḡhiñauḡiññiqpiḡ imiḡluḡalu savautriḡamni ilipsitñik? ⁵ Nalaunḡapmiuḡ uvaptiknun tuvaaqasiqpatigut nulianuruam iglaukapta taatnatun atlatun uqqiraqtaatun atanḡum suli aniqatinisunlu Cephastunlu? ⁶ Naaga kisimñuk Barnabas-lu savaktuksrauniqpiñuk iñuuniutiksraptnik? ⁷ Savaktuksraunḡitchuguk atlamik savaamik atakkii quliaqtaḡigikput tusraayugaallautaq nanipayaaq. Anuyyiuḡti akiliiruksraunḡitchuḡ anuyyiuḡtaullaḡmi. Iñuk nautchirriqsuaḡ asrirrivinmun niḡiugaqaḡtuḡ niḡigisipluni asrianḡiñik. Munaqsriptuḡ niḡiugaqaḡtuḡ imiḡisipluni miluatnik munaqsrami. ⁸ Taavrumiḡa iñuich niḡiugaqaḡuuruḡ. Moses-ḡum maligutaksraḡtuḡ uqaḡmiuḡ taavrumiḡa, amaḡaa? ⁹ Aglausimaruaḡ itna Moses-ḡum maligutaksrami, “Sigguḡutituḡnianḡitchiñ qanḡa qimuktim tutmaḡpaun mukkaaksraḡ.” Agaayyun nipliḡami taatna isrumaaluutiḡanḡitchuḡ qimuktnik. ¹⁰ Agaayyutim ilumutupiaḡ uqautigigaatigut. Aa, uqaliḡ aglaanuruḡ pisigipluta, itna, “Iñuk una nunniuuḡtuḡaḡ suli iñuk salummaḡtuḡaḡ mukkaaksranik niḡiugaqaḡtuk piññaliksraḡmiknik savaaḡmikniñ.” ¹¹ Uvagut nautchirriqiritun nautchiipmatun nautchiaksraḡiñik quliaqtaḡapta tusraayugaallautamik akunnapsitñun, isrumavisi iniqsravaallanḡipluta iniqapsi ikayuḡupluta iñuuniutiksraptnik? ¹² Atlas iñuich niḡiugaqaḡumiḡ iñuuniutiksraḡmiknik ilipsitñiñ, nalaunḡatlukkayaḡaluḡaḡtuḡ niḡiugaqaḡuḡta iñuuniutiksraptnik ilipsitñiñ. Aglaan iniqsrutlaitchipsi ikayuḡupluta. Iḡlutuḡivut iñuḡiaktuat sut, atakkii nutqaḡtitchisunḡitchugut iñuḡnik ukpiqsriḡhatniñ tusraayugaallautanḡanik Christ-ḡum. ¹³ Iḡisimagisi iñuich savaaqaḡtuḡat Agaayyutim agaayyuvikpaḡani niḡiksraḡuuruḡ agaayyuvikpaḡmiñ, suli savaktaut tunillaḡvinḡmi akuḡtuḡisuurut niḡiksraḡmiknik ilanḡanik tunillautauruam. ¹⁴ Taatnatuntuuḡ Atanḡuruam tillisiḡaḡai tamatkua quliaqtaḡaḡtuḡat tusraayugaallautamik akuḡtuitḡuplugich iñuuniutiksraḡatnik iñuḡniñ ukpiqsriḡuḡtuḡaniñ. ¹⁵ Aglaan suginḡitlukkiga tuḡuḡaluḡuma akuḡtuḡigaluḡaḡnaḡa sumik ilipsitñiñ. Uqaviutigigiga savautriḡiga Christ-mik akiññasruḡaḡnaḡa. ¹⁶ Quliaqtaḡaḡaluḡaḡluḡaunniñ tusraayugaallautamik uqaviugaalḡitchuḡa uvapkun. Quliaqtaḡiḡha tusraayugaallautam savaaḡigigiga. Atuḡtaksraḡipiḡigiga. Quliaqtaḡanḡitchuma, nakliuḡ uvaḡa. ¹⁷ Quliaqtaḡaḡniḡuma piksraḡtaḡilugu, niḡiuktuksrauruḡa akiññaktaaksramik. Aglaan piksraḡtaḡinḡitchiga savaaḡ uvamnik, aasriiñ savaaḡiḡhiñḡigiga savaaḡ Agaayyutim qaisaḡa uvamnun savaḡuplugu. ¹⁸ Aasriiñ sua akiññaktaaḡiniaḡpigu? Uvvauna akiññaktaaksraḡa, quliaqtaḡiḡgupku tusraayugaaḡiksuaḡ iñuich inuḡnanḡitchuḡ aatchuḡiksraḡat iñuuniutiksramnik. Niḡiugitlagaluḡaḡiga iñuich aatchuḡiksraḡat. Aglaan iniqsrungitchuḡa sumik quliaqtaḡaḡaḡa tusraayugaallautamik.

¹⁹ Uvva ataniqsimaraitchaluanḡaḡma iñuḡnun savaktaaḡruupkaḡtuḡa uvamnik iñupayaanun iñuḡiaktuat ukpiqsriḡaḡuḡuplugich Christ-mik uvapkun. ²⁰ Taimma uqautrikama Agaayyutim uqalhanik Jew-ḡuruanun ukpiqsritḡuḡaluḡaḡitka Christ-mik. Taatnamik iñuupmiḡa Jew-ḡuruatun. Nayuutikama iñuḡni maligutchiruani Jew-ḡuruat maligutaksraḡanik (analatiniḡigaluḡaḡtuḡa Jew-ḡuruat maligutaksraḡanun) iñuuniaḡtuḡa iñuktun analatittuatun maligutaksramun ukpiqsritḡuḡaluḡaḡlugich Christ-mik. ²¹ Taatnatuntuuḡ uqautrikama tusraayugaallautamik Christ-kun tamatkunḡa Jew-ḡunḡitchuanun iñuuniaḡaḡtuḡa Jew-ḡunḡitchuatun ukpiqsritḡuḡaluḡaḡlugich Christ-mik. Maligutaksram analangisaḡatun itpalukkaluḡaḡluḡa, ilumutun maligutchillapiaḡtuḡa Agaayyutim maligutaksraiñik, tupiksripluḡa Christ-ḡum maligutaksraḡanik. ²² Uqautrikama Agaayyutim uqalhanik ukpiqsriḡuanun sayaitchuanun ukpiqsriḡiḡmikni iñuupmiḡa sayaitchuatun, ilinḡich ukpiqsriḡaḡuḡuplugich.

Qanupayaaq iñuk iñuuniagusriqaqman ilaatun iñuuniagaqtuḡa qanusripayaakun ilaḡich ukpiqsriuaḡuquplugich. ²³ Taatna iluqaanik pisuuruḡa pisigiplugu tusraayugaallautaq ilaḡiutisukluḡa piḡiutaanik Agaayyutim akiqsruutigikkaḡanik.

²⁴ Iḡisimarusri aqpalutraqtuani iñuḡiaktuat aqpaqsruqtit aullaḡaqtut, aglaan atausriḡ akiññaguuruḡ. Iñuunialipsitñi Christ-mun pisuḡnisilaagitchi akiññatlasriḡusri aqpaqsruqtitun. ²⁵ Iluqatiḡ anaktaqtit qaunagillautaqut timimiknik ilisaqhutiḡlu atqunaḡ akiññaktaaḡaḡukhutiḡ niaquutmik piunḡiqsaqtuamik. Taatnatunli ukpiqsriuaḡut iñuuniallautaqtuksraurugut Christ-mun atakkii niaquutinnaktaaksraqput piunḡiḡumiñaitchuḡ. ²⁶ Tarra, ittunḡa aqpaqsruqtitun akimasaqhuni aqpaqsruqatmiñiñ, naagaqaa qakiqtautraqtitun akimasaqhuni qakiqtautraqtatmiñiñ. ²⁷ Anaktaqtim aḡalataḡigaa timini, aglaan piñḡiqsitauviaqtuḡ aqpalitramun ilisatlaitchumi. Taatnatuntuuḡ aḡalalḡusriñiaqtuḡa uvamnik, atakkii piñḡiqsitauviaqtuḡa savautriḡimniñ Christ-mik quliaqtuangitchumali atlanun iñuḡnun.

10

Kilguturauaḡ Akitñaqḡuḡ Aaḡuaqtuliḡ

¹ Aniqatiumaaḡ! Itqaksritqugipsi atuumaruanik sivulliptiknun maliktuanun Moses-mik. Iḡlaullaḡmiḡ nuviyam qulaḡiutiniḡai suli iluqatiḡ ikaaḡniḡaat taḡiuḡ. ² Nuviyam qulaḡiutipmatiḡ suli ikaaqamitruḡ taḡiuḡ iluqaḡmiḡ paptaakkaupmatun liilaa piut maliḡuaqtaufiksraḡmiknun Moses-mik. ³ Aasriisuli iluqaḡmiḡ niqqaḡniqsut pamarrutiḡiñik Agaayyutim quviqnaqtuakun. ⁴ Iluqaḡmiḡsuli imiḡniqsut imiḡmik Agaayyutim pamarrutaanik quviqnaqtuakun uyaḡaḡmiñ. Taamna uyaḡak nayuutiniqsuḡ ilinḡitñi nanipayaaḡ itmata, aasriñ taamna uyaḡauruaḡ Christ-ḡuruḡ. ⁵ Aglaansuli iñuḡiaktuat Agaayyun quyalinḡitchaat. Taatnaḡuḡuasriñ suksraunḡiḡniḡai suviksraillaami. ⁶ Tarra, tamatkua atuumaruat taimani atriḡsraurut uvaptiknun. Kilikkaatigut pisugruaḡunḡitḡluta pigiitchuanun sivullipta piḡḡusiatitun. ⁷ Unniñ aanaḡuaqtuqtaunasri taipchua ilaḡisitun, atakkii aglausimaruaḡ Agaayyutim makpiḡaḡiñi, “Iñuich aquvittut niḡiqpagviksramun, aasriñ makitnaminḡ aḡḡiaqsiraqtut.” ⁸ Sulipsuuḡ atlatuqtautqunḡitchaatigut taipchua ilaḡisitun, 23,000 tuqupmatun uvlumi atautchimi killuqsautmiktigun. ⁹ Unniñ uuktuaqtaksraḡinḡitchikput Atanḡuruuaḡ, ilaḡich taipchua taatnaqmatun tuqputauruat tuqunaliḡnun nimigianun kigipchaqtitlugich. ¹⁰ Unniñ uqapiluktuksraunḡitchugut sutigun Agaayyutim aatchuutaigun ilaḡich taipchua uqapilukmatun. Taatnaqhutiḡ israḡulḡum piyaqquirim tuqputkai. ¹¹ Tarra iluqatiḡ tamatkua atuumaruat ilinḡitñun, uvaptiknun atrikusrautigitquplugich, suli aglausimarut alḡaqsruutiksrauplutiḡ uvagut killuqsautitqunḡitḡluta, iñuuruagut aqulliḡsaḡataqtuami uvluni. ¹² Uvvaasriñ kiñapayaaḡ isrumaniḡumi makitaniluni payaḡailluni, qaunataḡiaḡillapiagḡi puukaḡiksraḡmiñiñ, atakkii aḡiqusraaḡsiuviaḡmiuḡ nutqaqtitauluni tupiksriḡiḡmiñiñ Agaayyutmik [atrilugich taipchua iñuich inḡiḡaan]. ¹³ Qanupayaaḡ aḡiqusraaḡsiuniḡuvich, taatnatchikuntuuḡ iluqatiḡ iñuich aḡiqusraaḡsiupmiut. Aglaan Agaayyutim tuniqsimaruam aḡiqusraaḡsiupkaḡumiñaitchaatin qaḡiḡlugu akiyalḡuisan. Qakugupayaaḡ ukpiqsriḡhiñ uuktuaḡkkaupan Agaayyutim annaḡviqaqtinniaḡaatin akimayumiñaqsilutin.

Niḡiqpagviat Aaḡuaqtigun naagaqaa Atanḡum Nullautchiḡvia

¹⁴ Taatnamik, piqpagiplusri ilauraamaan, piisimaaḡitchi aanaḡuaqtuliḡmiñ. ¹⁵ Kaḡiqsilḡurusri uqautigikkamnik. Isivḡiuqsuḡ ilipsitñik uqautigikkaḡa ilumutuupmagaan. ¹⁶ Isrummatigilugu Atanḡum nullautchiḡvia, imipayaaḡapta qallutmiñ quyyatigikkaptigun quyaqatigigikput Agaayyun Christ-ḡum auḡanik maqipkakaḡanik sannigutami uvaptiknun. Suli avḡuqaptigun qaḡḡiaḡ niḡiplugu qiniḡtitkikput ilaliqsruutitigiput iñuḡni Christ tuqputikkaḡiñi. ¹⁷ Tarra niḡikapta atautchimiñ qaḡḡiamiñ, uvagut atausriḡnuqtitaurugut atautchisun timitun

iñugiakkaluaqhuta. ¹⁸ Isrummatigilugich Israel-aagmiut pilgusiñat, tamatkua nigisuuruat nigrutinik tunillaaturuanik tunillaagvinmi, tamatkua piqatigiiksut Agaayyutmun atakkii nigigaat tunillaun atautchikun. ¹⁹ Qanuutauva taamna? Iñisautisukkipsi tamatkua aanguat suli niqit tunillaaturuat aanguanun suungitchut. ²⁰ Una uqautigigiga, Jew-ñungitchuat tunillaqtuñuurut niqinik tuungaiyaanun, Agaayyutmun qaitchiñgitchut. Piqatautqungitchipsi tuungaiyaani. ²¹ Imigumiñaitchusri qallutaaniñ atangum imillapsi qallutaatniñ tuungaiyaat. Nigiyumiñaitmuisri atangum niggiivianiñ nigillapsi niggiiviatniñ tuungaiyaat. ²² Sanjatchaktittağigikput ataniq taatnaqapta taapkuñriña. Sanjiluktaununasrugivisa ilaaniñ?

Kamaksriñiq Agaayyutmik Suragatipayaakun

²³ Iñasri-samma uqaqtut, “Suragañnaqtuq qanupayaaq suragağuktuni.” Aagaluaq, aglaan iñanich nakuungitchut uvaptikni maligukkuptigu Agaayyun. Iñumutuuruq suragathiñauliqtut supayaamik, aglaan iñanich sayyillaagutaungitchut atlanun ukpiqs-riruanun. ²⁴ Kiña ukpiqsriuruaq iñmiguaqsaqani, aglaan ikayuutiniağli atlanik iñuñnik. ²⁵ Nigğisiuñ niqipiapayaaq tunirauruaq tunniuqqaivini, apiqsruqtautigisunagñu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunagñu qauğrimmaagutillautapsitni nalaunñapmagaan nigiliqsi. ²⁶ [Apiqsruqtuutigiyumiñaitchiksi] atakkii aglausimaruq Agaayyutim makpiğaanani, “Nuna Atangum pigigaa suli suapayaaq nunamittuaq.” ²⁷ Kia ukpiqtuanungitchuam aiyugaapqasri nigğityaqulusri tupigmiñun nigğisiuñ manirikpan qanusripayaamik, apiqsruqtautigisunagñu nakiñ niqi aggiqmagaan naagaqaa isrumaaluutigisunagñu qauğrimmaagutillautapsitni nalaunñapmagaan nigiliqsi. ²⁸ Aglaan iñuum uqautikpasri taamna niqi tunillautigimaniñlugu aangua-mun, niginiñagñu niqi pisigilugu taamna iñuk kiliktigikkan. Ami isrumaviaqtuq qauğrimmaagutillautagmiñi nigiliksraña taavruma niqim nalaunñaiññilugu, ²⁹ ilipnun nalaunñanasrugialuaqtitlugu. Tarra suvaata nigilhiñauliğga qanusripayaamik añalan-ñiaqpaun atlam iñuum nalupqisruutmigun? ³⁰ Quyaaniğkiga Agaayyun piqutigiplugu nikiksrağa. Taatnamik kia uqautinaña killuqsagñiluna nigigupku taamna niqi. ³¹ Itnatun ittuq, nigiguvich imiguviñluna naagaqaa suragapayaagupsi kamakkutiqaqsuñ Agaayyun supayaatigun. ³² Tarra, sakiqniugutigipkaqñuq kia iñuum tupiksriñiksrañanun Agaayyutmik, Jew-ñugaluaqpata Jew-ñungitchaluaqpata naagaunniñ ukpiqtuanuruañugaluaqpata Agaayyutmun. ³³ Taatnatuntuuq suragapayaaqama quyaliniurağitka iñupayaat supayaakun. Uvapkuangiqsuna anniqsuğugluna uvamnik kisima, aglaan ikayuğniaqtuna iñuñnik iñugiaktuanik anniqsuğugaluaqługich.

11

¹ Uvvaasriñ, iñuuniağitchi uvaptun tuvrañiaqmatun Christ-mik.

Ağnat Matuqaqtaksrağigaiçh Niaqutiñ Agaayuhimikni

² Aniqatiumaan, nanğagipsi itqaumakapsitña qanuq iñuuniaqtilaapkun Christ-mun supayaatigun, tupigiplugich iñisauttutit qaisatka ilipsitñun. ³ Aglaan kaniqsitqugipsi Christ qaukhiğigaa añutipayaam. Taatnatuntuuq ağnam qaukhiğigaa uigikkani, itna Agaayyun qaukliupmatun Christ-mun. ⁴ Anun agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuplugu niaquni qiniqtingitchaa Christ qaukhiğitilaanani iñmiñun. ⁵ Suli ağnaq agaayupman naagaqaa sivuniksriqipman matuillaaglugu niaquni qiniqtingitlugu uini qaukhiğitilaanani iñmiñun kanñusraağaa. Taatnaqami ittuq akiisutun nuyaiqsitun. ⁶ Taatnaqłuna uqaqtuna: nulianuruam matusrunğitchumiñ niaquni nuyaiqsaksrağigaa. Aglaan kanñunaqpan nulianuruam saliyumigich nutchani matuqağliñ niaquni. ⁷ Anutim maturaksrağiniğitchaa niaquni, atakkii Agaayyutim iñiqtağigaa atrinutqu-plugu iñmiñun aasriñ sagviquplugu kamanautni. Aglaan nulianuruam qiniqtitkaa kamanautaa uimi qaukliupkaqamiñ. ⁸ Anunliasri iñiqtaungitchuq ağnamiñ, aglaan ağnaq iñiqtauruq añutmiñ. ⁹ Suli Agaayyun iñiqsiñgitchuq añutmik piqutigiplugu ağnaq, aglaan Agaayyun iñiqsiruaq ağnamik piqutigiplugu añun. ¹⁰ Taatnaqhuni ağnam

maturaksragigaa niaquni agaayukami qiñiqtiyağlugu kamaksriñi aņutmiñik. Ađnaq taatnaqtuksrauruq pisigilugich israđulgich. ¹¹ Ađnađlu aņunlu ikayuqtigiiksukstrauniqsuk avatmun, Agaayyun tillisiqaqmatun iliniknun. ¹² Aa, sivulliq ađnaq iniqtauruq aņutmiñ, aasriiñ aņutipayaaq taimakñaaglaan anipmiraqtuq ađnamiñ. Aglaan itqaumasiuđ Agaayyutim iniqtaqalħa inupayaanik supayaaniglu. ¹³ Nalaunđatilaaqsiuđ ilipsitñik. Nalaunđava ađnaq agaayugumi Agaayyutmun matuiłaađlugu niaquni? ¹⁴ Iłisimarusri inupayaaq isrumapmiuq aņutim nuyaqtusriruam kanđunaqtilađanik. ¹⁵ Aglaan ađnam nuyaqtułi piññaqnautigigaa. Ađnam nuyađi qaisaurut ilaanun matuksrauplutin. ¹⁶ Kiñapayaaq uqavaađumakpan taavrumuuna, ilisimaliuđ una: uvagut piksraitçugut atlamik piłđusrimik, aasriiñ iluqatin ukpiqtuanđuruat nanipayaaq pipmigaat taatnatun.

Atangum Nullautchigvia

¹⁷ Uvvasuli, katirađikapsi agaayyuvigisrukługu ikayuuttutitlaitçusri aglaan atniađu-tiraqtusri avatmun. Pitqusigiitłusri, taatnaqłunđa nangangitçipsi. ¹⁸ Sivulliuđlugu, tusraaruđa agaayyiaqapsi avgummatiqaaqtusriguuq, aasrii taamna ukpiđitlagiga. ¹⁹ Avgummatiqaaqapsi akunnapsitñi nalunaiqsittaađigaa nallipsi ilumun ukpiqtuanđuruatilađa. ²⁰ Katirađikapsi atautçhimun Atangum nullautchigvianik niđingitçusri. ²¹ Uqaqtunđa taavrumiđa atakkii inulla a niđiruq inđi niqautmiñik utaqqisunđaqani atlanik. Iłasri aņiłaaqhutin niđisunđaađmij sulı atlat imiđasriraqtut. ²² Suvisi! Kiñunıqangitpisi niđđiviksrapstñik imiđviksrapstñiglu? Nakuungitçhuq suñiıłaaqanđiıqsi ukpiqtuanđuruanik tutqisaaqługillu tamatkua suıłliuqtuat? Qanuq uqađniaqpił ilipsitñun? Quyađiniaqpiđu taamna? Naagga, quyađiniađitçipsi.

²³⁻²⁴ Umiđa Atanguruam ilisautigaanđa uqađikkamnik ilipsitñun. Tamarrumani unnumi Atanıqput Jesus tuniraugisipman, tigugaa qaqqiaq. Quyyatigiqqaaqługu Agaayyutmun avguđaa nipliđhuni, “Una qaqqiaq timigigiga siquptauruaq ilipsitñun. Niđirađigupsiuđ una qaqqiaq itqakutigiđumagiksi tuqułiđa piqtugiplusri.” ²⁵ Taatnatunsuli nullautchianikamij tiguniđaa qallun nipliđhuni, “Una qallutim imađa augigiga. Auga maqitauniaqpan ilipsitñun taimma nutaaq sivunniugun aullađniñiaqtuq. Imiđaađigupsi uumakña qallutmiñ itqakutigiđumagiksi tuqułiđa piqtugiplusri.” ²⁶ Tarra niđirađigupsiuđ taamna qaqqiaq sulı imiđlugu qallutmiñ taavrumuuna quliaqtuađiksi tusraayugaađiksuaq Atangum tuqułhagun aggitqinđiałħanunaglaan.

²⁷ Taatnamik, kisupayaaq niđiru aq qaqqianik imiqtuađlu qallutaaniñ Atangum kamakkuıtasrunđaqnagu atriqaqtuq inuktıtun taimani suksraqađitçhuanik Atanıđmik. ²⁸ Uvva itqađisrunđiqpisiuđ Atangum tuqułħa taatna? Ki, inulla isivđiugli inđiñik niđigaluaqnagu qaqqiaq imiqsigaluaqaniılu qallutmiñ. ²⁹ Uvva inuksamna niđivaluktuq imiqpalukhunılu ilitçhuđigaluaqnagu Atangum tuqułħa uvaptiknun. Agaayyutim atannısisigaa taatnasriq inuk. ³⁰ Taatnaqhutin inuđiaktuat akunnapsitñi sayaiqsut atniđñalıqhutinılu, sulı ilađich tuquanıqhutin. ³¹ Aglaan isivđiuqqaagupta uvaptiknik tarra Agaayyutim anasriñıuqsaađumiñaitçaatıgıt taatnatun. ³² Atangum atannısuqmatıgıt alđaqsrugađıgıaatıgıt qanuq inuuniaqtılaaksraptiknik anasriñıuqsaaqunđitłuta piqatıgilugich nunam inuđi.

³³ Taatnađusri, anıqatiumađ, katinıđupsi niđiqatautyaađusri Atangum nullautchigvianun utaqqisilaayumausi. ³⁴ Kisupayaaq niđisunđıgumi niđirusrauuqaaqtuq kiñunıđmiñi, Agaayyutimli anasriñıuqsautaitçhumagaasri. Isıłđıqsuđisıgıpsı atlanik utlakkupsi.

12

Ipqitçhuam Irrutçhim Aatçhuutai

¹ Anıqatiumađ! Pakma kanıqıspkautıginiđıgıga qanuq Ipqitçhuam Irrutçhim savaanđa inuıch inuuniałħatni. Kanıqısitqugıpsı taamna nalupqinaıđlugu. ² Iłisımagiksi qanuq inuuniaqtılaaqsi Jew-đunđiñapsı. Killuku ađutıpkakkaurusri putqatađvıgıtquplugich

uqatlaillaat aanguat. ³ Taatnaqluŋa kaŋiqsitqugipsi una, kiŋaunniiŋ iŋuk aŋalatiqaqtuaq Irrusrianun Agaayyutim uqallakkumiŋaitchuq itna, “Jesus suksraunŋiqsuali.” Taatnatuntuuq kiŋaunniiŋ nipliŋumiŋaitmiuq, “Jesus Atanŋuruq,” aglaan Irrusrian Agaayyutim taatnaqukpani kisan.

⁴ Uvvaasriiŋ, iŋuich atlakaagiŋiŋik aatchuusriaqaqtut aglaan atiruam Irrutchim qaisaŋigai iluqaitŋik. ⁵ Iŋuich savautrirut atlakaagiŋisigun, aglaan Ataniq atiruq iluqaitŋun. ⁶ Iŋuich aatchuusriaqaqtut atlakaagiŋiŋik savautriŋiŋmiktigun, aglaan atiruam Agaayyutim iŋuich savatlapkaŋai iluqaitŋik savaanik aatchuusriaŋikkaŋmiktigun. ⁷ Ipqitchuam Irrutchim iŋuk savatlapkaqmauŋ qanusripayaamik, ilaan ukpiqs-riruapayaat ikayuusriaqaqtittagaŋigai taavrumakŋa. ⁸ Ipqitchuam Irrutchim uqatlapkaŋaa iŋuk isrumatulikun, aasrii atiruam Irrutchim atla iŋuk uqatlapkaqlugu kaŋiqsimalikun, ⁹ atlasuli ukpiqsrisiqatlapkaqlugu, atlasuli mamititchitlapkaqlugu iŋuŋnik. ¹⁰ Atiruam Irrutchim atla iŋuk savatlapkaŋaa quviqnaqtuanik, atlasuli sivuniksriqirautlapkaqlugu Agaayyutmun, atlasuli puttuqsrisiqatlapkaqlugu nalliakun nakuuruakunlu pigiitchuakunlu ilitqutchikun, atlasuli uqatlapkaqlugu atlakaagiŋiŋik uqautchiŋik nalunaqtuanik, atlasuli uyyuuqtautlapkaqlugu nalunaqtuanik uqautchiŋik. ¹¹ Aglaan tamatkua iluqaisa savaaŋigai atautchiusuam Irrutchim, autaaqlugich iŋupayaamun qanuq pitqukamigich.

Atausriq Timi, Iŋugiaktuat Sulliŋiŋich

¹² Iŋuum timaa iŋugiaktuanik israŋutaqaqtuq, naagasuli atausriuruq timi. Taatnatuntuuq ittugut atautchisun timitun iŋugiallapaŋaluŋaŋapta atlakaagiŋikhutalu, atakkii iluqata atausriŋuqataurugut Christ-mi. ¹³ Iŋavut Jew-ŋurut suli atlat Jew-ŋunŋitlutuŋ. Iŋavut savaktaaŋruurut suli atlat savaktaaŋruunŋitlutuŋ. Paptaaqtitnapta Ipqitchuam Irrutchim iluqata atausriŋuqatittagaŋatigut timimun, ami timaanun Christ-ŋum. Aasriiŋ ilaan aatchuŋaatigut atausriullaapluta atiruamik Ipqitchuamik Irrutchimik.

¹⁴ Atakkii iŋuum timaa atautchiŋhiŋamik israŋutaqaŋitchuq, aglaan iŋugiaktut sulliŋiŋi. ¹⁵ Iŋuum isigaŋa uqaqpiaqtuq itna, “Uvaŋa argaunŋitluŋa, tarra timim sulliŋiŋiŋitchaaŋa.” Taatnatchim nipliŋautim ilaŋipkaŋaŋumiŋaitchaa timimi. ¹⁶ Suli iŋuum siutaa nipliŋpiaqtuq itna, “Uvaŋa iraunŋitluŋa, tarra sulliŋiŋiŋitchaaŋa timim.” Taatnatchim nipliŋautim ilaŋipkaŋaŋumiŋaitchaa timimi. ¹⁷ Timi iluqani iraukpan, iŋuk tusraatlayumiŋaitchuq. Aasriiŋ timi iluqani siutaukpan, iŋuk naisitlayumiŋaitchuq. ¹⁸ Aasriiŋ Agaayyutim inillakkai timim sulliŋiŋi iniksraŋitŋun, iŋmi quyagikkaŋmigun. ¹⁹ Timi atautchimik israŋutalhiŋaukpan, timiqaŋayaipiaqtuq, amaŋaa? ²⁰ Uvva iŋugiaktuamik israŋutaqaqtut timimi, aglaan atautchimik timiqaqtuq. ²¹ Uvva iŋuum iraa nipliŋumiŋaitchuq argaŋmiŋun itna, “Sumun atuŋumiŋaitchikpiŋ.” Sulipsuuq iŋuum niaqua nipliŋumiŋaitchuq isigaŋmiŋun, “Inuŋiŋitichikpiŋ.” ²² Aglaan, taapkua ilaŋi timim qiŋŋaqaqtuat sayaiŋluqhutuŋ inuqnapiaqtut. ²³ Suli tamatkua timim sulliŋiŋi isrummatigikavut qiŋŋaŋiksuaŋunŋitlugich qaunataŋaŋitluqaŋsiraŋigivut, suli ilaviŋiŋich atlat qiŋŋaŋiksraŋiŋiŋisanaŋich maturaŋigivut. ²⁴ Qiŋŋaŋiksuaŋ ilaviŋiŋi timipta qaunagiraksraunŋitichut taatnatun. Iŋumun, Agaayyutim atlakaagiŋich israŋutapayaani timim iŋiŋitaŋigai, uvaptiknun qaunataŋaŋitquplugich qiŋŋaŋiksuaŋunŋitchuat. ²⁵ Taatna Agaayyutim iŋiŋitaŋigai timivut atinŋirrutiaqaunŋitlugich akunŋatni israŋutauruat aglaan ikayuutitquplugich avatmun. ²⁶ Atausriq ilauruaq timimi iluanŋitpan, iluqatiŋ ilauruat nagliksaaqataurut. Taatnatun atausriq ilauruaq kamagikkaupman, iluqatiŋ quviatchagaqtut.

²⁷ Iluqasri timigigaasi Christ-ŋum, aasriiŋ iŋullaŋuplusri sulliŋiŋigigaasri taavruma timim. ²⁸ Akunŋatniŋ ukpiqtuaŋuruaniŋ Agaayyun piksraqtaaqtuq atlakaagiŋiŋik savaktiksranik, sivulliq uqqiraqtinik Agaayyutmun, tuglia sivuniksriqirinik Agaayyutmun, piŋayuat ilisautriksranik, aquatigunaasrii taapkua savaaqatlaruanik quviqnaqtuanik, tamatkuniŋalu mamititchitlaruanik atlanik, ikayuiruksraniglu atlanik, sivulliuqtautlaruaniglu atlanik, uqatlaruaniglu uqautchisigun nalunaqtuanik. ²⁹ Iluqaŋmiŋ uqqi-

raqtaungitchut Agaayyutmun unniiñ sivuniksriqiraungitchut unniiñ ilisautraungitchut unniiñ savaktaungitchut quviqnaqtuanik. ³⁰ Iluqağmiñ mamititchiraungitchut atnigñaqtuanik unniiñ uqatlaitchut atlakaagiiñik uqautchiñik unniiñ uyyuuqtautlaitchut nalunaqtuanik uqautchiñik. ³¹ Tarraasriiñ kipigniupiağitchi nakuutluktuanik aatchuus-riaqağugusri.

13

Piqpakkutiğ Pakma ilisautiniağipsi nakuutluktuanik iñuuniaiksrapstñik.

¹ Uqatlaniguma atlakaagiisitun iñuktutun unniiñ israğuliktutun, aglaan piqpaksritlaiññiguma iñuñnik, uqaliğa atriqaqtuq qukiğñaqsiplugu aviluqtaqtuatun.

² Uqatlaniguma sanñiqaqłuna sivuniksriqiritun unniiñ kanjqsitłalugillu iluqaisa nalunaqtuat unniiñ ilisimatłaluna supayaanik, suli ukpiqquitiqağniğuma nuktatłalugich iñğich, aglaan piqpaksritlaiññiguma iñuñnik, sumun atuğumiñaiapiaqtuna.

³ Aatchuutiginigupkich supayaurat pigikkatka iñuñnun inuqsraqtuanun unniiñ aatchuutigilugu timiga ikipkaaksraulugu, aglaan piqpaksritlaiññiguma iñuñnik akiliusriaksraitचना.

⁴ Piqpaksriruaq iñuk anuqsrutriruq, iħuaqutriruq, tuñiliñğungitchuq, uqavigaagağitchuq, ⁵ suli arguağangitchuq unniiñ aħallaqłuitłaitchuq. Piqpaksriruaq iñuk inmiguutłaitchuq, uumitchayaitchuq, itqaksritłaitchuq akitñaquqtimiñik nalaunñaitchuakun. ⁶ Piqpaksriruaq iñuk quviasrutłaitchuq iñuich killuliqipmata, aglaan quviasruguuruq iñuich nalaunñarualiqipmata. ⁷ Piqpaksriruaq iñuk manimmilguruq, aasriiñ ukpiqsriraqtuq suli niğiugaqtuq suli iğłutuulguruq.

⁸ Ilaatnigu iñuich sivuniksriqitłaiğisirut suli uqatłaiğisirut uqautchiñik nalunaqtuanik suli kanjqsimmataat isuklitkisiruq, aglaan piqpaksriğiq isrukłitchumiñaitchuq.

⁹ Iłisimaliğputlu sivuniksriqitłaiğisputlu naamağitchuk. Taatnamik isuklitkisirikun.

¹⁰ Iłisimaliğ naamasimaruaqpan, aatchuusriat piğisirut. ¹¹ Uvvaami ililgaanukama uqağaqłuna isrummatiqaqłuna suli sivunniuguupłunalu ililgaatun. Iñuguqama iñuuniağiqsuğa ililgaam iñuuniałhatun. ¹² Pakma qiniłłaitchugut nalupqinağługu tautukmatun salumaitchuatun tağgaqtuutmun, aglaan taivrumanı qiniğisirugut nalupqinaillapiagługu.

Pakma ilitchuğigiga ilaviñauralıñnaq, aglaan taimanigu ilisimmağiksipiagisigiga Agaayyun, atrilugu Agaayyun ilisimallapiaqmatun uvañnik. ¹³ Tarra, supayaat naamasriłhatnunaglaan iñuich ukpiqsrimaniaqtutsuli niğiugaqağutıñsuli piqpaksriłutıñsuli, aglaan taapkunakña piñasruniñ kamağniqsrauruq piqpaksriğiqput atlanik.

14

Ilisauttutipsaat Ipqitчуam Irrutchim Aatchuutıñgun

¹ Taatnamik pisuqtılaagvigiñuğ piqpaksriğiqsi atlanik iñuñnik. Uvvasuli kimmutiqallapiagitchi Ipqitчуam Irrutchim aatchuutaiñik, suvaluk uqaqtautłasriğiptiknik Agaayyutmun. ² Iñuk uqağumi uqautchikun nalunaqtuakun uqalıñnaqtuq Agaayyutmun. Iñuich kanjqsıyumiñaitchut uqağikkanañnik, atakkii Ipqitчуam Irrutchim uqaqtıttağigaa nalunaqtuanik sunik. ³ Aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanjqsıñnaqtuakun uqautchikun sayyılłaağiruq iñuich ukpiğutıñiñik pitchuksaağługillu arakługillu.

⁴ Iñuk uqaqtuaq uqautchikun nalunaqtuakun ikayugaqtuq inmiñułhiñnaq, aglaali iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kanjqsıñnaqtuakun uqalıkun sayyılłaağai ukpiqtuañuruat ukpiğutıñitñi. ⁵ Uqatlatqunayağaluagipsi uqautchikun nalunaqtuakun, aglaan kimmutigıtłukkiga uqaqtautquplusri Agaayyutmun. Iñuk uqaqtauruq Agaayyutmun kamanatłuktuq taavrumakña uqaqtuamiñ uqautchikun nalunaqtuakun, iñuñmik mumiutriqangisuaqpan. Iñuqaqpan taatnatchimik sayyılłaatłagisigai ukpiqtuañuruat ukpiğutaat.

⁶ Aniqatiut, uqautisukkipsi qanuq Agaayyutim sagviaqtukkananik uvamnun suli qanuq ilitchuğipkautanik uvamnun, suli uqautisukkipsi Agaayyutim ilumutuulhanik

ilisautilusilu. Uqaaqsiñiguma nalunaqtuakun uqautchikun, qanuq ikayuutaunayaqpiq? Uqaqtuksrauruña kanjicsiñaqsilugu. ⁷ Uvva atrikusraun. Iñuich atuqtuuraqmata supluaqtuğnaqtuanik unniñ nuqaqtılıynik atuqtuurayuiłlağminj nalausrunaqnagu, iñuich naalağniruut ilisağiyumiñaitchaat igñaña atuutim. ⁸ Sulipsuuq anuyaktuani, qalğuqtaun nalupqinaqtuamik nipliqlman anuyyiuqtit tupisralatlaitchut anuyak-saliğmun. ⁹ Taatnatuntuuq, uqağupsi nalunaqtuakun uqautchikun, qanuğutij iñuich ilisimaniaqpatruj sumik uqaqtılaaqsi? Silaħhiñamun uqaqmatun piñiaqtusri. ¹⁰ Nalupqinaitchuq iñugiaktuat atlakaagiich uqautchich nunamiitilaarjat, aasriñ iluqatij kanjicsiñaqtut. ¹¹ Aglaan kanjicsitłaitchupku iñuum uqausria avakjaqtauniaqtuña taavrumuña uqaqtuamun, sulı ilaa uvamnun. ¹² Taatnatuntuuq kimmutiqaqapsi pilıqiplusri Ipqtichuam Irrutchim aatchuutañik, kimmutiqagıtchi nakuutluktuanik aatchuusriani. Taavrumuuna ukpiqtuanjuruat sayyılłakkaaurut ukpigutmikni.

¹³ Taamna pisigiplugu iñuk uqağuuruaq nalunaqtuagmıgun uqautchikun agaayuruksrauruq uuyutlasruglugu uqağikkani. ¹⁴ Atakkii agaayuguma nalunaqtuakun uqautchikun, irrusriğikkağa agaayuruq, aglaan kanjicsiñğitchiga qanuq uqaqtılaaga. ¹⁵ Uvvaasriñ qanuğniagıniqpiq? Agaayuniaqtuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı agaayuniaqmıuña kanjicsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. Atuğniaqtuña uqautchikun nalunaqtuakun irrutchipkun, sulı atuğniagmıuña kanjicsiñaqtuakun uqautchikun isrumapkun. ¹⁶ Quyanguvich Agaayyutmun nalunaqtuakun uqautchikun, tamatkua ilisaqsımaitchuat Amen-nağumiñaitkaat quyyatigikkaqsi, atakkii nalurut sumik uqaqtılaapsitñik. ¹⁷ İlipsi quyyavigillautaguknağaluagıksi Agaayyun, aglaan atlat ikayuusriaqagıniangıtchut. ¹⁸ Quyangıga Agaayyutıga uqatlakama uqautchikun nalunaqtuakun pitłuklugu iluqasri uqatlıqısi. ¹⁹ Aglaan ukpiqtuanjuruani iqataukama uqağummatıqatlıktuña tallımaħhiñanik uqalığnik kanjicsiñaqtuanik, ilisauttıtiqagukluna atlanun, uqaaqsilığmiñ 10,000-niñ uqalığniñ nalunaqtuakun uqautchikun.

²⁰ Anıqatıumaan, isrummatıqasri ilıłgaatun Ipqtichuam Irrutchim aatchuutaıgun, aglaan ilitqusriqagıtchi anıqammiuratun pigıilıqıtlaitchuatun; isrummatıpsitñi itıtchi iñuguanıksımaruatıtun. ²¹ Agaayyutim Makpıgaanani Atanıq itnağınsuq,

“Tuyugıgisıgaluagıtka avakjaqtuat iñumnun uqautrıñiaqtuat nalunaqtuatıgun uqausriğmıktıgun ukununa iñunun, aglaansulı iñugıkkagma naalağniyumiñaitchaatıña.” *Isaiah 28:11, 12*

²² Taatnamik nalunaqtuat uqautchich quvıqnaqtuanjurut ukpiqsrıruanğıitchuanun aglaalı sıvunıksrıqun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun ikayuiruq ukpiqsrıruanjuruani.

²³ Uvvaasriñ ilisaqsımaitchuat unniñ ukpiqtuanjuruanğıitchuat isıqpata agaayyuvıjmun iluqapsi uqautrıjıpsı nalunaqtuakun uqautchikun, nipliqpiaqtut isumılauanıplıusri, amağaa? ²⁴ Aglaan iluqasri uqağupsi Agaayyutmun kanjicsiñaqtuakun uqautchikun aasıñ iñuk ukpiqsrıruanğıitchuaq naagaqaa ilisaqsımaitchuaq isıguni ilıtchugıniagaı killıqırautilaani, sulı atanıqsukkauniaqtuq tusraakkağmıgun.

²⁵ Taavruma iñuum nalunaqtuat isrummatıjı satqummiğñiaqtut. Pulluni agaayyuvıgıniagaı Agaayyun, aasrı uqausıgilugu Agaayyun ilımun akunnapsitñi innılgugu.

Atısrılıq Agaayyuvıjmi

²⁶ Anıqatıumaan, qanuq uqağısıvısa? Katırağıkapsı atautchimun, iñuk atuutıqatlaluni, atlasulı ilısautilılaluni, atlasulı qulıaqtuatlaluni Agaayyutim sagvıkkaniñik inmiñun, atlasulı uqatlaluni nalunaqtuanik uqautchiñik, atla uuyuuqtıgilugu taavrumıña uqautauruamı, aglaan iluqatıj tamatkua atuumalıch sayyılłagıtksrıaulıtıj ukpiqtuanjuruani. ²⁷ İluqasri uqağniagıpsı nalunaqtuakun uqautchikun, malğukunniñ piñasrut uqağlıch, aasrıñ atausrıullalıtıj, atausrıqsulı uuyuuqtıgilugu. ²⁸ Aglaan uuyuuqtıksrıaitpan, kiña iñuk uqağuuruaq nalunaqtuakun uqautchikun tauksrısaaglı agaayyıaqapsı uqalıñagluni isrumamiñi inmiñun Agaayyutmunlu. ²⁹ Malğuk naagaqaa

piñasrut sivuniksriqirit uqağlich, aasrii atlat isivgiuqtaulutij sumik uqaqtilaanjatnik. ³⁰ Aasriiñ Agaayyun sagviutrikpan ilumutuuruamam iñunmun aquppiruamun tamaani agaayyuvijmi, sivulliq uqaqqaqtuaq qasruğli. ³¹ Atakkii iluqasri uqautaułhiñaurusri Agaayyutmun atausriullaalusri ilitchitqulugich avatmiñ pitchuksaagiqulugillu avatmun. ³² Iñuk uqaksriusriaqqtuaq Agaayyutmiñ ajalatağitlaruq iñmiñik irrutchiğmigun [aasriiñ utaqqiugatlaplugu uqaksrani]. ³³ Agaayyutim atuumapkatlaitchaa aupiñaliq katimalipsitni atakkii nanipayaaq Agaayyun itman qinuiññaqqtuaq atugautmiglu.

Tamatkunatun ukpiqtuanjuruatun atlani inipayaani pilğusiatitun taatnatuntuuq piruksraupmisi. ³⁴ Ağnasri nipisaaqtuksraupmiut katimalipsitni. Atakkii uqaquraungitchut sulii qaukñuyummataitchuksraurur. Taatnatun aglausimaruq Agaayyutim maligutaksrañani. ³⁵ Iłisimasrukkumij sumiksamna, apiqsruğlisigij uitij kiñuniğmikni. Atakkii kanjunaqtuaq ağnam uqaliksraña katimarağikapsi agaayyuvijmi. ³⁶ Suva? Agaayyutim uqalħa aullağniñiñiñisusq ilipsitniñ naagaqaa ilipsitniñułhiñaq tikiuamanginiñisusq! ³⁷ Kiñapayaaq iñuk isrummatigigumi iñmiñun sivuniksriqirauniluni naagaqaa aatchuusriaqagñiluni Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ, tarra kanjqsimaraksrağigai tamatkua aglaatka ilipsitniñun Agaayyutmun tillisiginilugich. ³⁸ Tarra suliqutiginasij taatnasriq iñuk suksraqangitchuaq aglagikkammik. ³⁹ Taatnamik, aniqatiumaaj, piliqiqutigillapiaqsij uqaqtausrułiq Agaayyutmun, sulii nutqaqtitnagich uqaqtuaq nalunaqtuakun uqautchikun. ⁴⁰ Aglaan supayaat pisigik nalauttillugich sulii ihuatmun ajalataağlugich.

15

Anjpkakkaułħa Christ-ñum

¹ Aniqatiumaaj, itqauumatqugiga ilipsitniñun quliaqtuałħa tusraayugaagiksuaq ilipsitniñun. Taimñauruq tusraayugaagiksuaq taimani akuqtuağikkaqsi sulii tuniqsimavigikkaqsi pakma. ² Anniqsukkauniaqtusri ukpigitiñiñiñisusq taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuağikkağa ilipsitniñun. Aglaan ukpigingitchupsiñ ukpiqsriłiqsi suungitchuq. ³ Taatnamik ilisautianikkipsi ilisautigikkañanik Atangum uvamnun; kanjqsiraksrağigisi taapkua qulliuruat ilisauttit, Christ-ñum tuqułħa pisigiplugich kil-luutivut maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim Makpiğaajani. ⁴ Sulii ilisautianikkipsi Christ-ñum iluvikkaułħanik aasriiñ anjpkakkaułħanik piñayuatni uvlut, maligutlugu aglausimaruq Agaayyutim makpiğaajni. ⁵ Anjitiqqaqhuni Christ tautuktittuq iñmiñik Peter-mun, sulipsuuq qulit malğunñun maliguaqtinun. ⁶ Aquagun taavruma sagviğniñisusq iñugiatlukhutij 500-miñ aniqatigiñun katimapkağlugich, iñugianjqsrañich iñuuplutij sulii ilañich tuquaniksimagaluaqhutij. ⁷ Tugliğıplugu sagviqsuq James-mun, aasriisulii iluqanjitniñun uqqiraqtañjuruñun. ⁸ Aquagun taavruma sagviqmiiqtuuq uvamnun, kia-unniñ nigiuginğitchaluakkaña Ataniğmun uqqiraqtaugisiñilunja. ⁹ Taatnaqlunja kamanaiñniñisraurunja uqqiraqtipayaaniñ. Nalliummatingitchunjaunniñ tairaksraurunja uqqiraqtimik, atakkii nagliksaaqtitchimaplunja iñunñik ukpiqtuanjuranik Agaayyutmun. ¹⁰ Aglaan Agaayyutim piqpagivagitlunja simniğniğaa iñuuliga iluaqquutritmigun. Ilaan iluaqquutritlapiatħa piñilunja uqautitluq uvamnun. Sakuutluktunja iluqanjitniñ aglaan uvapkuiñaq piñgitchunja atakkii Agaayyun savaktuq uvapkun iluaqquutritmigun. ¹¹ Uvvaasriiñ uvanjalunja naagaqaa atlat uqqiraqtitlu quliaqtuağigikput taamna tusraayugaagiksuaq ukpigikkaqsi.

Anjpkakkaułħat Tuqunaruat

¹² Quliaqtuağuurugut Agaayyutmun anjpkagñiplugu Christ tuqunaruaniñ. Suvaatami ilasri uqağuuvat tamatkua tuquaniktuat anjpkagumiñaiñniñiplugich tuquligimikniñ? ¹³ Anjpkagñianğiniñiqpata tuquaniktuat, tarra ilumutuungitmiñisusq Christ-ñum anjpkakkausrimałħa. ¹⁴ Aasriiñ Christ anjpkakkausrimaiñniñiñippan, quliaqtuaqitput atugumiñaitchuq sumun, naagaqaa ukpiqutisri tanjigillutij. ¹⁵ Aa, iñuich ilitchuginigaatigut uqağnipluta tanjigilaamam, atakkii uqağigikput Agaayyutmun

anjpkapiagniplugu Christ tuquhigmiñiñ, aglaan tamanna ilumutuunayaitchug tuqujaruat anjpkakkauyumiñaitpata. ¹⁶ Tuqujaruat anjpkagñiangiñniqpata, tarra Christ anjpkakkaumaitmiñiqsuq. ¹⁷ Christ anjpkakkaungiñniqpan, ukpiqsriñiqsi Christ-mik tajiñiñiqsuq aasriñ suksraungiqsauyumaagtusrisuli pisigilugich killuutisri. ¹⁸ Suli Christ anjpkakkaungiñniqpan tamatkua tuquaniktuat ukpiqsriruanjuplutij Christ-mik suksraungiqsuttuuq. ¹⁹ Ukpiqsriñigupta Christ-mik anniqsuqsimaaqpatigut pakmapathiñaq iñuullaptikni nagliñnagñiqsraqtugut iluqanjitñiñ atlaniñ iñuñniñ.

²⁰ Aglaan pakma Christ anjpkakkaupiaqtuq tuquhigmiñ. Ilaa anjpkakkaupiaqtuq tuquhigmiñ, taatnaqhuta ilisimarugut Agaayyun anjpkaiñiañilugu tuqujaruapayaanic ukpiqsriruanik Christ-mik. ²¹ Iñuk iluqani tuqusragumaruq atautchim iñuum savaagikkanañgun. Taatnatuntuuq iñuk tuqujaruaq iñuutlasriñiaqtuq piqutigilugu atlam iñuum savaagikkanañ. ²² Atakkii Adam-kun iluqatij tuquruksaurut, taatnatun iluqatij Christ-kun iñugutqikkisirut. ²³ Aglaan iñupayauraq anjpkakkaugisuruq nalaunjaruakun piviksrallaamigun, Christ sivulliupluni anjpkakkauruq, tarrali aggitqikpan tamatkua Christ-ñum pigikkani iñugutqiksitsisigai. ²⁴ Taavruma aquagun isrukñitchaq tikitpan, Christ-ñum qaiññaigaa añaayuqautini Agaayyutmun Aapauruamun akiñianikkumigich iluqaisa aňalatchisiqatuuq suli iluqaisa sañjiquitiqatuuq sañjiquatuuq. ²⁵ Christ atanguruksauruq uvluanunaglaan Agaayyun akimmatrianikpan iluqanjitñiñ Christ-ñum uumiksriñiñ. ²⁶ Tuquhigmiñ akiñlikkauniaqtuq aqulliuluni uumiksri. ²⁷ “Agaayyutim Christ aňalatchipkañaa supayaanik.” Itnagñiqsuq Agaayyutim Makpiñaañani. Taatnaqami Agaayyun ilagautingitchuq iñmiñik, aglaan iligai supayaanik ataanun Christ. ²⁸ Agaayyutim taatnaanikkumiñ, ilaaptuuq igñiña Agaayyutim ataniqsimapkañiaqmiuq Agaayyutmun inillairuamun supayauramik ataanun Christ. Taimanigu Agaayyun kamañniqsrauniaqtuq supayauramiñ.

²⁹ Suniaqpat tamatkua paptaakkauruat pisigiplugich tuqujaruat? Tuqujaruat anjpkakkauyumiñaiñiaqpat, suvaata iñuich paptaaqtinnaqpat pisigiplugich tuqujaruat? ³⁰ Ilumun anjpkagñiañiñ piitpan suvaatami anayanniuqpiñ ataramik quliaqtuañigapku tusraayugañisuaq? ³¹ Aniqatiut! Kigiññigvigirañigigiga tuqqun uvluñagipman. Tusraayugañisuaqkun ukpiqsriruañuñiqsusri, suli taatnaqñuñ quviasuutigigipsi Christ Jesus-kun atannaptigun. ³² Ephesus-mi añuyakkaluñagupkich iñuich atriqatuuq liilaa iqsiñiaqtuñatun niñrutitun, sumik piññaakkumiñaitpik taatnañhapkun? Tuqujaruat anjpkagñiangitpata, tarra

“Niñgisa imiqtuñgatalu,

atakkii uvlaakun tuquniaqmiugut.”

Isaiah 22:13

³³ Kinnipkañasri iñuñnun uqaqatuuñatun uumiña anjpkakkaulikun. “Piqasiqsuutigupsi piñitichuanik piqatnaanic taatnañligisirusri ilinjisitun.” ³⁴ Isrummitqinñaañisigañasri kil-luliqitqinñigisusri. Iñasri nalurutsuli Agaayyutmik. Taamna uqañigigiga kanñutchaqugaluaqñusri.

Qanuq Anjpkagñiaqñisa?

³⁵ Iñuk apiqsruqpiñiaqmiuq, “Qanuñgutij tuqujaruat anjpkagñiaqñat? Qanutchimik timiqagñiaqñat aggitgumiñ?” ³⁶ Isrummatuñiaqñat ilipni! Nautchirriikavich nautchiaksranik nunamun nautlaitchut nauriañuñlutij tuquqaañaluaqatij nunami. ³⁷ Aasrii nautchiaksraq nautchirriutikkan qinñaañangitchuq nauriatun nauniaqtuñatun nautchiaksramiñ. Nautchirriutun mukkaaksrañuñumaqtuamik naagaqaa nauruksrauruamik. ³⁸ Aglaan Agaayyutim nautchiaksraq nauriañuñqitchuugaa itqukkani, suli nautchiaksrallaa naurisuuruq qanutchiuñigmisun. ³⁹ Taatnatuntuuq, iluqatij uumaruapayañat atlakaagñiñik timiqaqñat, iñuich atautchiiñamik timiqaqñat, niñrutitsuli atlakaagñiñik timiqaqñat, qaluitsuli atlakaurut, tiñmiatsuli atlakaupmiut. ⁴⁰ Sulipsuuq qilañmiittuat atlakaanik timiqaqñat nunamiittuaniñ. Piññaqñataat qilañmiittuat atlauruq piññaqñataatniñ nunamiittuat. ⁴¹ Siqinñum qaumanñaa atlauruq qaumanñaniñ tatqim, suli uvluñiat atlakaagñimik qaumaniaqñat qivliqulakamiñ qilañmi. Uvluñiallaa

atlakaagiimik qaumaniaqtuq atlamiñ uvlugianiñ. ⁴² Taatnatun itkisipmiuq anipkakkaukpata tuqujaruat. Timigikkavut pakmapak ittut nautchiaksratun nautchirritauruutun nunamun. Tuqusruurut iluvikkauplutij. Aglaan anipkakauniagupta tuquhigmiñ timiaqniaqtugut tuquyumiñaitchuanik. ⁴³ Inuum timaa iluvikkaukami piññaqnaitchuq sanjiitluni. Aglaan Agaayyutim anipkagniaqumiuj piññaqniaqtuq sanjiqaguni. ⁴⁴ Pakma timivut nunakñaqtaurur, aglaan anipkagupta timivut qilakñaqtauniaqtut. Timiaqapta tuqusruuramik uvani nunami, ilisimarugut timiaqagisiñipluta tuquyumiñaitchuamik qilañmi Agaayyutmi. ⁴⁵ Aglausimarug Agaayyutim Makpiğaani itna, “Inuqqaq Adam inuusriğugniqsuq,” aglaan aqulliq Adam irrusriğugniqsuq qaitchiruaq inuuhiğmik. ⁴⁶ Irrutchim timaa sivulliungitchuq. Nunakñaqtam timaa sivulliuruq, aasrii aquagun irutchim timaa. ⁴⁷ Inuqqaq nunakñaqtauruq iniqtauruq mağğaniñ nunam, tugliaasriiñ inuk qilakñaqtaupluni. ⁴⁸ Inupayaaji nunam ittut inuqqaatun iniqtauruatun mağğamiñ. Inupayaq pigikkaña Agaayyutim ittut taavrumatun qilakñaqtauruatun. ⁴⁹ Pakma atriqaqtugut inuktun nunakñaqtauruatun. Taimanigu atriutiniaqtugut inuktun qilakñaqtauruatun. ⁵⁰ Aniqatiumaaj! Taamnauruq uqautigikkağa, inuum nunami timiaqtuam uivniñiqahuni auqaqhuni lu piññaaktaagiyminiñaitchaa ayaayyutim. Taatnatuntuuq timi tuqusuruuq auragaqhuni itchumiñaitchuq piungiganitchuami auragatlailuni.

⁵¹ Naalağniłagitchi, uqautigipsi nalunaqtuamik itna —iluqata tuquniangitchugut, aglaan iluqata simmikkauniaqtugut. ⁵² Simmikkauniaqtugut akkuvaaurapiaq, sukatluglugu siqungipaksagninaniñ irim, aqulligmi qalguqtaqpan. Qalguqtaun nipliqsağluqqaqtuq iluqatiñ tuqujaruat anipkagniaqtut tuqutqikkumiñaitgutiñ, aasriiñ iluqata inuusrugaaqtuagut aatchuusriaqagniaqmiugut nutaamik timimik. ⁵³ Inupayaam timaa simmiqsitaksragigaa atakkii nunakñaqtauruq timi tuqusruuruq auragaqhuni, aglaan taimanigu nutauruq timikput tuquyumiñaitchuq auragatlaitluni. Una atriqaqtuq inuk mattaqmatun utuqqağtuqanik atnugaanik sulı atiaqsipmatun nutaanik. ⁵⁴ Aasriiñ timi auragağuruuq simmausiqpan auragatlailaamik timimik sulı timi tuqusruuruq simmausigluni tuqutlailaamik, tarani tañigñiaqtuq aglausimaruaq Agaayyutim Makpiğaani, itna,

“Tuquhiq akiiliraullapiaqtuq.

Isaiah 25:8

⁵⁵ Aatai tuquhiq, tarakñaaglaan tuqupkağumiñaitgitiñ inuich.

Aatai tuquhiq, tarakñaaglaan atniagumiñaitgitiñ inuich.”

Hosea 13:14

⁵⁶ Tuqułhum atniatlagaatigut killuqsaqapta, sulı killuqsaun sanjiqutiqtuq maligutaksratigun aqalatiqahuni. ⁵⁷ Aglaan quyanaqtuq Agaayyun! Atakkii akimapkağaatigut atannaptigun Jesus Christ-kun. ⁵⁸ Taatnamik, piqpagiplusri aniqatiumaaj, payañaitgichi ukpiqsriłipsitni, tuniqsimatitchi sulı savautriłusri Ataniğmik ataramik pisuqtilaapsigun, atakkii ilisimagiksi savautriłiqsi Ataniğmik ingiłha suilaamun.

16

İliraksraq Ukpiqsiriruanun

¹ Pakma aglañniaqtuñ iliraksrakun inuiñun Agaayyutim Jerusalem-mi. Uqautigitka ukpiqtuanjuruat atlakaagiini nunaaqqiñi Galatia-mi qanuqhutiñ iliraqsıulhat maninñik, aasriiñ pitqugipsi taatnatupiaq; ² Minguiqsiağvipayaani atausriullaalusri tugvaitqugipsi ilaviñganik manium akiññaaktaagikkapsi agğigñiałamnunaglaan; tutquqtuilaayumausri qanutun pitlakkapsisun. Taatnagupsi iliraksraq inuqnaqsıñgitchumauq agğiguma. ³ Aasriiñ agğiguma tuyuginiağitka aatchuutisri piqasiğlugich tuyuutini ukpiqtuanjuranun Jerusalem-mi inuktigun nalupqinağikkapsigun. ⁴ Nakuuluni itkaqsikpan aullakisragaptuuq, ilinisa malıñhiñaupmigaatja.

Paul-ıum Sivunniugutai

⁵ Utlañniagipsi Macedonia-kuaqqağluñ; atakkii apqusrağniagıga Macedonia. ⁶ Nayuqtaullakpiagipsi naagaqaa ukıılunı ilipsitni, aasriiñ

aullagñialgitchuma aatchuñhiñaugipsitña inugikkamnik iglauñksramni napmupayaaq. ⁷ Tautugumangitchipsi akkuvaurañhiñaq apqusraañhiñağusri, aglaan nayuqtuatluu-raallagukkaluağipsi, Atangum pitqukpaña. ⁸ Aglaan Ephesus-miinniaqtuña Pentecost-liqiniathatnunaglaan, ⁹ atakkii kamañaqtuam savaaqağvixrallautam añmautigaaña, naagasuli iñugiaktut akilñliqsuqtitka.

¹⁰ Timothy aggigñiippan, qaunagiyumagiksi tutqiksaurñksrañagun ilipsitñiittual-lañhani, atakkii savautriruq Ataniğmik, uvaptuntuuq. ¹¹ Nallipsiunniiñ nagğugingilñiñ. Aullaqsaqpan ilipsitñiñ ikayuğumagiksi iglauñhani quviasuguni, ilaali utiğasraugumuug uvañnun. Niğiuğigiga tikiñksraña piqatiqağlugu aniqatiunik. ¹² Uvvasuli aniqatipti-gun Apollos-kun: suamasriplugu kiikaqsrupağaluğniğigiga utlaquplusri piqasriğlugu atlanik aniqatiunik, aglaan piyummatigingitçhaa aullañksrani pakma. Utlañniagaasri pivixsranikkumi.

Uqautipsaagutit

¹³ Qaunagitiçchi pigiitçuamiñ, makittaagigusri ukpiqsriñipsitñi, qapiñaillusri supayaani. Saññisitçhi tuniqsimalusri Ataniğmun. ¹⁴ Supayaaq savaağilugu piqutigilugu piqpaksriñiqsi. ¹⁵ Aniqatiumaañ, ilisimasruknağisi tupiqatiñi Stephanas-ñum. Iliñich ukpiqsriqqaqtuañururur nunami taggisiliñmi Achaia-mik, aasrii iluqnauqsimapiagaataqñutitñi ikayuñiğmikñun ukpiqsriuanik atlanik. ¹⁶ Pitchuksaagipsi tupigitquplugich iñuich taatniittuat sulisupayaaq ikayuqtauruaq ukpiqsriuanun. ¹⁷ Quviasruutigigitka agğiñhat Stephanas-ñum Fortunatus-ñumlu Achaicus-ñumlu, atakkii iliñisa ikayuğaatña uvaniingitñapsi. ¹⁸ Nutaqtiqlugu irrusriğa iliñisa quviatchaktitkaatña ilipsisuntuuq. Isummatigillautaqsigik iñuich taatniittuat.

¹⁹ Ukpiqtuañururur iñuuniaqtuat Asia-mi tuyuğasri nayaaññanik. Aquila-mlu Priscilla-mlu piqatigiplugich ukpiqtuat katimaruat tupiğmikni pağliuğasripsuuq atanikun. ²⁰ Iluqatiñ aniqatigiich tuyuğasri nayaaññanik. Pağlatisritçhi avatmun kunigutmik ipqitçuakun piqpakñutitkun.

²¹ Pağlatit Paul-miñ. Uvaña aglallakkitka ukua argamnik. ²² Kiñaliqaa piqpaksriñgitchuaq atanguruamik, Atangum ataniğisigaa agğitqikkumi. Aa, Agğigñi, Ataniiq. ²³ Uvvatuq iñuqutrisaan Atanguruam Jesus-ñum nayuğlisi. ²⁴ Uqautisukkipsi piqpaksrisilaamnik iluqapsitñik Christ Jesus-kun. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tugliat Tuyuutaiñ Corinth-aġmiunun

¹ Uvaŋa Paul, aasriiñ uqqiraqtigigaaŋa Jesus Christ-ŋum pisulhagun Agaayyutim. Aglaktuŋa ilipsitñun ukpiqtuaŋuruanun Corinth-mi suli ukpiqtuaŋuruapayaanun iñuuniaqtuanun nunañani Achaia-m. Uvvaasriiñ Timothy aniqatvut uvamniittuq. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta iħuaqqutisrimaallaŋniaġlisi suli tutqiksillusri.

Paul-ŋum Quyagaa Agaayyun

³ Quyanaqtuq Agaayyun Aapagikkaŋa atannapta Jesus Christ-ŋum. Ilaa aapauruq iħunŋuksruruaq uvaptiknik suli Agaayyutaupluni araqtu iħiħaŋuruaq uvaptiknik. ⁴ Araaqtuqtigigikput iluqaitñi iħuilliuġutigikkaptikni, uvagutsuli araqtuuyumiñaqsipluta tamatkuniŋa iħuilliuġutiqaqtuanik taavrumiŋa araqtuutmik akuqtuaġikkaptiknik Agaayyutmiñ. ⁵ Iħumun nagliksaallapiaqtugut savautri'apta Christ-mik. Taatnatuntuuq arauttutiqaqtugut atqunapiaq Christ-kun. ⁶ Iħuilliuġaluŋaŋapta tusraayugaaġiksuaq pisigiplugu, Agaayyutim araksimaagaasri uvaptigun annautisukhusri killiqiħipsitñiñ. Arakkau'apta arautiqaġniaqmiusripsuuq akuqtuġupsuŋ anuqsruħikun atunim iħuilliuġutiħiq uvagut iħlutukkaptiknik. ⁷ Niġiugaġikkaqput ilipsigun payañaitchuq. Iħisimagikput nagliksaaġniġupsi uvaptiktun Agaayyutim arauttutiqaqtinniagaasri uvaptiktun.

⁸ Aniqatiumaŋ, nalutqunġitchiptiġiñ iħuilliuqtitaullaptigun nunañani Asia-m. Iħuilliuqtitauvagiħluta qaariġħuġu iħlutuiħiksraqput nalupqigiliutipluguunniñ iñuutilaaksraqput. ⁹ Iħitħuġiġaluagaġikput tikiummiñasugalugu tuqquviksraqput, aglaan taamna atuumaruq tunġatqunġiħluta uvaptiknun aglaan Agaayyutmun aŋipkaitħaruamun tuqunaruani. ¹⁰ Tuquruksraġuġaluagaqpta ilaan annautimagaatigut, aasriiñ annautriñiapiaqtuq uvaptiknik; aa, nalupqisruutiġinġitchikput ilaanun annautisrimaħiksraqput. ¹¹ Iħipsi ikayuqtuksraurusri iħiqsruutiluta. Tarrali iñugiaktuat iñuich quyyatiksraqaġisirut Agaayyutim aatchuutaagun qaisauruakun uvaptiknun kiuplugich iħiqsruħat iñugiaktuat iñuich.

Paul-ŋum Simmiġñiġaa Sivunniugutini

¹² Quviasruutiġigikput una suli qaugrimmaagiutillautapta uqautigaatigut uuma iħumutuutilaani, savaaġigivut nanipayaaq suli pakma ilipsitñi ipqiħikun suli iħumutuulikun Agaayyutmiqnisauruakun. Tunġanġitchugut puqiutaatnun iñuich aglaan tunġarugut Agaayyutim iħuaqqutripluni ikayuutaanun. ¹³ Tarra tuyuutivut aġliqiaġikkasri kaŋiqsiñaitħuaŋunġitchut; kinnisunġitchipsiġiñ uqaġikkaptigun. Niġiugaġigiga kaŋiqsitħasriħiksraqsi iħaatniġun, ¹⁴ takku kaŋiqsitħasriħauraġaluamigiksamma pakma. Iħaatnimi nanġautiqatlaniaġiptigut suli nanġaġisipmiġiptiġiñ uvluani Atannapta Jesus.

¹⁵ Nalupqisruutiqaŋġitchuŋa taavrumiŋa. Taatnamik tikiqattaaġaagukkipi, piqaquplusri ikayuusriamik tapillugik quviasruutmiglu. ¹⁶ Tikiqattaaġukkipi apqusraaġuma sivutmunlu nunañanun Macedonia-m utitmunlu nunañaniñ Macedonia-m, ilipsitñun itqanaiautitqupluŋa iħlauħksramnun Judea-mun. ¹⁷ Taatna piyumakama, isrummitqigaqtauniquipik? Isrumavaluktusriunniñ sivunniġaġasrugaluŋa iñunġisun nunam, aŋaqaqaagluŋa tarani suli naagaaqtuaqsiħuŋa.

¹⁸ Agaayyun tuniqsimaruq uqaġikkaġmigun. Taatnatuntuuq uqautivut ilipsitñun nalupqinaitchaqtut. Agaayyutim iħisimagai isrummitqitħaisilaaqputlu uqautigikkavutlu. ¹⁹ Atakkii Silas-lu Timothy-lu uvaŋalu quliaqtuaġutigigikput Iħriŋa Agaayyutim, Jesus Christ, ilipsitñun. Ilaa inġitchut iñuktun piñġiġaqtuatun aŋiqqaahuni, aglaan ilaan pisuugaa uqautigikkani savaaniaġniplugu. Agaayyutim aŋiġutimagaatigut pisigiplugu

Christ-ŋum savaaŋa uvaptiknun. ²⁰ Iluqaitñikkii akiqsruutai Agaayyutim atuumapkaŋniŋai Christ-kun. Taatnaqhuta nipliutigisruugikput Amen sumipayaaq iñuum kamaksruqmauŋ Agaayyutim savaaŋikkaŋa Christ-kun. ²¹ Agaayyutim nappaqutaupkaŋigaatigut ilipsiŋu Christ-kun, suli uqsruqtiqhuta savaktautqupluta, ²² nalunaitŋutaliqhuta pigiliutipiaqhuta iŋmiñun aasriiñ iŋiŋlugu Irrutchiñi uummatiptiknun nalupqisruutig-iŋgiŋlugu ilaanun pigitilaaptiknik.

²³ Aggiŋukkalanŋaŋmaunniñ Corinth-mun aggiŋgitchuŋa. Agaayyun iŋisimaruq iŋumutuulhanik uqagikkaŋma ilipsitñun. Utingitchuŋa Corinth-mun atniummatiqaqunŋitlusri. ²⁴ Atanniŋsunŋitchipsiŋi ukpiqsriŋipsiŋun, aglaan savaqatigisrukkipsi quviasruutiqaqplusri, atakkii iŋisimarugut nalupqisruutiqaŋgisilaapsitñik ukpiqsriŋipsiŋun.

2

¹ Sivunniqsuŋa utlatqigunŋitlusri aliatchaktitchaktuagusri. ² Aliatchaktisrimaniŋupsi kia quviasraaŋniaqpaŋa avataagun ilipsi isrumatuyaaktitapsi. ³ Aglaktuŋa pisigi-plugu taamna, utlakkupsi aliatchaktitqunŋitluŋa ilipsitñun quviasraaqtiksramnun. Nalupqisruutigingitchiga quviasruutipkun quviatchaktinniaqtilaaqsi. ⁴ Aglakama ilipsitñun iŋuillullapiagataqtuŋa isrumatuyaakluŋa uummatimni qianŋaŋma. Aliatchaŋunŋitchipsi aglaan iŋisimatqugipsi atqunapiaq piqpaksriŋiŋa ilipsitñik.

Natqigutriŋiq Killiqirimun

⁵ Aglaan nallipsi iŋuilluqtitchiruam isrumaaluktingitchaŋa, aglaan isrumaaluktitkaasri. Iŋuilluqtitchummataitchipsi itnaqama. ⁶ Taamna iñuk tatapsausriaqaanikutuq. Apaiŋuruq anigutiplusri taamna inillakapsiuŋ. ⁷ Pakma natqigutiraksraŋigiksi araaqtuŋlugu taamna iñuk. Taatnaŋupsiuŋ annautiniagiksi piŋguillullapiagimiñi aasriiñ qapingitchumuugli. ⁸ Taatnaqŋuŋa inigipsi tuniqsimasriŋaaqplusuŋa piqpaksriŋiqsi ilaanik. ⁹ Taavrumuuna aglaktuŋa ilipsitñun, atakkii uuktuaŋukhusri iŋitchuŋisrukluŋa tupiksrisuupmagaapsi supayaakun. ¹⁰ Natqigutrigupsi taavrumiŋa iñuŋmik, natqigutipmigigaptuuq. Aasriiñ qanutchikun natqigutrirusrauniŋuma ilaanun, pakma natqigutigiga pisigiplusri sivuŋaani Christ-ŋum. ¹¹ Natqigutiguptigu taamna iñuk tuunŋaq akimaniangitchuq sukununniñ uvaptikniñ. Takku nalunŋitmiŋivut ilaan qanuq suraŋautai.

Paul Tutqiksiŋgitchuq Troas-mi

¹² Tikitñama Troas-mun quliaqtuaŋityaqŋuŋa tusraayugaaŋiksuaq Christ-kun, Atanŋum piviksriñniŋaŋa quliaqtuaqplusuŋa. ¹³ Aglaan tutqiksiŋgitchuŋa irrutchipkun, atakkii paŋingitluŋu aniqatiga Titus tarani, tarraasrii aullatqikluŋa tarakŋa Macedonia-mun.

Christ Akimmatauruq

¹⁴ Aglaan quyyan illi Agaayyutmun ataramik akimmatriruamun uvaptiknik Christ-kun. Siamitkaatigut tipraŋiksautun napmunliqaa quliaqtuaqplusuŋa tusraayugaallautamik. ¹⁵ Atakkii ittugut Agaayyutmun tipraŋiksautun Christ-kun akunŋatni tamatkua anniqsuumaatuuŋa suli tammaummiruŋa. ¹⁶ Tamatkunuŋa tammaummiruŋanun tipiqaq-tugut tuquŋigmik, aglaan tamatkunuŋa anniqsuumaatuuŋanun tipiqaq-tugut iñuŋigmik. Kiŋaasriiñ nalliummativa taavrumuŋa savaamun? ¹⁷ Kisimiŋ tamatkua uvaptiktun ittut quliaqtuaatuuŋa piŋŋuagutaitchuakun iŋumutuuruamik Christ-kun sivuŋaani Agaayyutim. Uvagut inŋitchuŋuŋa iñugiaktuatitun quliaqtuaatuuŋa Agaayyutim uqalhanik piñŋaŋniutiginiŋaŋiŋaŋlugu.

3

Savaktai Nutaam Sivunniugutim

¹ Uqaviksaaqsilgitpisa? Naagaqaa inuqsraqpisa atlatitun iñuktitun tuyuutini akuyuyunaqsiluta ilipsitñun naaga ilipsitñiñ? ² Ilipsi tuyuutaurusri aglausimaruatun uummatiptiknun iñupayaanun iłitchuğitquplugu agliqitquplugulu. ³ Aasrii atlanñuqtau ruatigun iñuutchipsigun iłisimanaqtitkiksi tuyuutauliqsi Christ-miñ aglaagikkaqput. Taapkua tuyuutit aglaanğitichut aglautmik aglaan Irrusriagun iñuuruam Agaayyutim, aglaanğitluni aglagviksramun piliamun uyağarñmiñ aglaan uummatipsitñun.

⁴ Nalupqisruutigingillapiagivut tamatkua tumigiplugu Christ sivuğaani Agaayyutim. ⁵ Itnautigingitchikput savatlanilugu tamanna savaaq uvaptiknik, aglaan piqaqtirru taagun Agaayyutim. ⁶ Ilaan piqaqtitkaatigut savautritqupluta nutaakun sivunniut migun. Taamna nutauruaq sivunniugun ingitchuq utuqqauruatun sivunniugutitun aglausimaruatun uyağarñmun sulitupkairaqtuatun kisupayaanik tupiksriñgitchuanik. Agaayyutim nutauruaq sivunniugutaa qaitchiraqtuq iñuuligmik Ipqitchuakun Irrutchikun. ⁷⁻⁸ Utuqqauruaq maligutaksraq titiqtuqsimaruq aglaatigun uyağarñmun, aasrii Agaayyutim qaumanğa sagviqsuq qaitñamiun Moses-mun. Kigiñanja Moses-ñum qaummagikpagitluni Israel-aagmiut qinilguitchaat, aglaan taamna qaumaniq aquvatigun piiqsuq. Maligutaksraq tuqupkaisuuruaq qaummagillapiaqman qanutunkiaq qaummagitlukkisiva maatna savautriñiq Ipqitchuakun Irrutchikun? ⁹ Uvvaasiñ utuqqaqtaq sivunniugun tikiutriruaq tuqutaksraqutmik iñunñun kamanautiqagñiqpan, qanutunkiaq kamanautiqatlukkisiva nutaaq sivunniugun tikiutriruaq nalaunğasripkaiğmik iñunñun? ¹⁰ Aasriisuli nutauruaq sivunniugun kamanatlullapiaqtuq utuqqauruamiñ sivunniugutmiñ. Taatnamik utuqqauruaq sivunniugun kamanautiqangigñiqsuq. ¹¹ Taimña utuqqauruaq sivunniugun tikitchaluaqtuq qaumaniqpaurakun piiqsuq, aglaan nutauruaq sivunniugun itchağataqtuq kamanautiqatlullapiaqtuq.

¹² Taatnamik pigikaptigu taatnasriq niğiugaq iqsisailapiaqtugut quliaqtualiksrapitigun. ¹³ Moses-tun ingitchugut. Taalutchiğñigaa kigiñani uqautri'ami Israel-aagmiunun takku tautuqungitlugu qaumangum piğñialhanunaglaan. ¹⁴ Aglaan kanjqsitlaisimarut isrummatmiktigun siquqsipkağlugich. Uvlunñunaglaan irinich taalutaqaqtutsuli agliqipmata makpiğaaniñiñ utuqqaich sivunniugutauruat, takku kisimi Christ-ñum taalutaq piitlagaa. ¹⁵ Uvlunñunaglaan agliqipmata maligutaksramik Moses-ñum aglaanjanik isrumanğich taalutaqaqtutsuli. ¹⁶ Aglaan iñuk mumikami Ataniğmun kanjqsisuuruq taalutaiqsitmatun. ¹⁷ Taimña Atanguruaq pakma Irrusriuruq, aasrii naniitman taamma Irrusriana Atangum ittuq patchisairvik. ¹⁸ Tarraasrii uvagut taalutaiqsit tuani qiniğikput kamanautaa Atangum. Atlanñuğusaiñaqtuqut iłitlasripluta ilaatun, sulit Atangum Irrusriani iłisaiñaqtitkaatigut ilaatun akiłuktitlasriplugu kamanautaa Atangum.

4

Akisuruat Suurat Utkusriłiani Qikumini

¹ Agaayyutim qaitchigaatigut savautriğmik quliaqtuaqupluta naglikkutaagun. Taatnamik nikatchaktangitchugut. ² Tununñanikkivut iriraqtuutitlu kanñunaqtuatlu. Pisasruğmigautaitchugut. Anjalangitchikput uqałha Agaayyutim kinnitñiñniagutigilugu. Taatna pitłaitchugut. Iłisauttutigigikput ilumutuuruq kanjqsinaqsiplugu, sivuğaani Agaayyutim pipmatun. Isrummatmikni iłisimagaat ilumutuutilaaput. ³ Tusraayugaagiksuaq uqağikkaqput iriqsimakpan, iriqsimahiñaqtuq tamatkunña tammaummiranun. ⁴ Tuunğaum anjalatchiruam marrumiña nunamik qiniłaiqsitkai ukpiqsriñgitchuat kanjqsipkatłaiğugillu tusraayugaagiksuumik, aasriiñ ayaupkaqtitauruatun ittut. Ilaan tautuqunjkai kamanautaanik Christ-ñum atrigikkaña Agaayyutim. ⁵ Quliaqtuagitłaitchikput uvaptiknik, aglaan quliaqtuagigikput Jesus Christ Atanguniplugu, aasrii savaktigigiptigut Jesus pisigiplugu. ⁶ Agaayyun niqliqsimaruq, “Qauma qauli taaqtuamiñ.” Aasrii qaggutigai uummativut qaitchikamisigut qaumamik iłitchuğitqupluta kamanautaanik Agaayyutim qiniqapta kigiñjanik Christ-ñum.

⁷ Aglaan Agaayyun qaitchirug tusraayugaallautamik Christ-kun uvaptiknun iñulhiñauruanun, atriplugu iñuich tuvvaqsiraqtut akisuruanik suuranik ilulilianun qikumini. Iñupayaaq qiniqtaksragigaa taamna kamañaqtuaq sanji uvaptikniittuaq agaayyutmiqnisautilaanani, uvaptikniñ pisunaqani. ⁸ Iñuilliuqtitaugaluagupta qanusripayaakun akiilpaqatlatichugut, qanugviiqsitaugaluagupta nikaligat-laitchugut, ⁹ nagliksaaqtitaugaluagupta Agaayyutim suksraatlaitchaatigut; atniaqsugaluagupta tuqutaungitchugut. ¹⁰ Ataramik anayanniuqtuaqaluagutugut iñuich tuqqutlukmatigut Jesus-tun aasrii tautunnaqsitquplugu iñuulha Jesus-ñum timiptigun. ¹¹ Iñuuniatlaptikni ataramik anayanniuqtuaqhuta tuqqutauligmun pisigiplugu Jesus, taututlatquplugu inuuruaniulha Jesus-ñum uumuuna tuquraqatuakun timiptigun. ¹² Anayanniuqtuaqtugut tuquligmiñ pisigiplugu quliaqtualiqput piqaqplusri isruitchuamik iñuuligmik. ¹³ Aglausimaruaq Agaayyutim uqahani, “Uqagaqtugut takku ukpiqsriilapiaqhuta.” Taavrumuuna irrusriagun ukpiqsriilhum uqagaqtuguttuuq ukpiqsripluta. ¹⁴ Iñitichugiplugu Agaayyun anjipkairuaq Atanigmik Jesus-mik, ilaan anjipkaqisipmigaatiguttuuq Jesus-tun, aggiutiluta piqatigilusri sivugaanun Agaayyutim. ¹⁵ Iluqaan tamanna iglutukkaqa ikayuutigigisigiksi. Iñugiaksilaahutin iñuich tusraarut ihuaqutaagun Agaayyutim aasrii iñugiaktuat iñuich quyaqillapiagnaagaat piqutigiplugu kamañautaa Agaayyutim.

Iñuuniatiq Ukpiqsriilikun

¹⁶ Nalupqigingitlugu tamanna nikaliganitchugut. Timivut piungitmuqkalluaqtugut irrutchiqput nutaqtikkaurug uvlugaqipman. ¹⁷ Tamatkua ihuilliuqutivut pakma sivikisurami ihhiñaqtut. Itqanaiyagaatigut akuqtuquplugich Agaayyutim kamañniqsirat isuksraitlutinj quvianani nakuutlullapiaqtuat ihuilliuqutiptikniñ. ¹⁸ Qiniqtuinañgitchivut sut qiniitlakkavut aglaan sut qiniitlaisavut; atakkii sut qiniñaqtuat piigñaqtut, aasrii qiniñaqtut taimuna inniaqtut.

5

¹ Iñisimagikput palapkaaqput irvigikkaqput marrumani nunami piungiqpan, taamnaami timikput, kiñuniksraqağniaqtugut Agaayyutmi, iñiqtaungitchuamik arganmik, isuksraitchuamik qilañmi. ² Pakma imniqtauliğuurugut, inuğrugiplugu timinitqiguta pakmañtauruaq atriplugu atnuğaatchiaqmatun. ³ Atnuğaakkaugisirugut timimik nutaamik atnuğailağumiñaiguta. ⁴ Iñuunñapta uumani palapkaagmi iñulhiñaupluta, imniqtauliğuurugut uqumailiugutiqaqhuta. Tuquyummataitkaluaqhuta aglaan itchumiqsugut nutaami timimi pakmañtauruaq. Atuummikpan tuquyumiñaqtuaq timi simmiğisirugut tuquyumiñaqtuamik iñuuligmik. ⁵ Agaayyutim itqanaiyagaatigut taivrumuna. Ilaan nalupqinainanikkaa uvaptiknun taatniinnialha aatchuqamisigut Irrutchiğmiñik. ⁶ Taatnamik qapiññataitchuurugut. Iñisimagikput iñuuniatlaptikni uumani timimi piisaallaiqput Atanigmiñ. ⁷ Atakkii iñuuniatqtugut ukpiqsriilikun qiniñgitchaluanñapta ilaanik. ⁸ Qapiññataitchugut, aglaan piitichumallapiaqtugut timigikkaptikniñ aasrii anilaqsimaqatigisruliqlugu Ataniq. ⁹ Taatnaqhuta sivuniutigigikput quyalisuklugu, iñuugaluagupta maani timiptikni naagaqaa taiñani piğaluagupta timimiñ. ¹⁰ Iluqata sivuğaniutiruksraurugut aquppiutaqpananun Christ-ñum atanguruam. Atausriuttağutin iñuich akuqtuigisirut nakuuruamik naagaqaa piğitchuamik maligullugu savaagikkaqtinj iñuunñagmiñ timigikkağmiktigun nunami.

Savauriraut Iñaurağiliutigipkakkauñkun

¹¹ Uvva iñitichugimagikput tatamnaqtulaña Atangum. Taatnaqhuta pitchuksaagivut iñuich akuqtuitquplugich ilumutuuruamik. Agaayyutim iñisimagaa qanusriutilaapiaqput. Taatnatuntuuq niğiuğagigiga iñitichuqsrianiñiqsi taavrumiña qauğrimmağiutillautapsigun. ¹² Piñiangitchugut akuqtuyunaqsitqigukhuta ilipsitñun. Aglaan kiggutiksraqağgipsi tamatkununa kamagitqusraahhiñaqtuanun qiniñaqtuakun, suksraqangitchuanun uummatmiutağmiknik. ¹³ Uqautigikpatigut

qaugrimmaagiinñiluta piqutigigaa Agaayyutim, aglaan qaugrimmaagiinñigupta piqutigilhiñagipsi. ¹⁴ Piqaksriñhan Christ-ñum aňalatkaatigut, atakkii ilisimagikput nalupqinaiqługu atausriq tuquruuq piqutigiplugich iluqaisa inuich. Taatnamik iluqatin tuqumiraqtut. ¹⁵ Ilaa tuquruq pisigiplugich inupayaurat, aasriin tamatkua inuuruat inmiktiġulhiñaq inuutqunġiqługich aglaan ilaanun tuqutriruamun inupayaanik aasrii aňpkakkaupluni tuquligmiñ.

¹⁶ Tarra uvakñaniñaglaan isrummatiqanġiqsugut inuñmik ilaan qaafhiñanagun nunam inuisun. Qaaniqsuami isrummatigigaluaqmisaqput Christ inuñhiñanuplugu, aglaan pakma isrummatiginġigikput taatna. ¹⁷ Taatnamik kiñapayaaq pigiliutipkaqtuaq Christ-mun nutaaġuġaqtuq. Iñgruañi piiqsut. Inuunialiqsuq nutaakun. ¹⁸ Iluqatin tamatkua agġiqsut Agaayyutmiñ. Agaayyutim ilauraaliutipkaġaatigut inmiñun Jesus Christ-kun, aasriin aatchuqhuta savaamik quliaqtuaġitquplugu ilaan ilauraaliutipkaġisiñiplugich inuich inmiñun. ¹⁹ Uvvaami itnautigigiga, Agaayyutim ilauraaliutipkaġai nunam inui inmiñun Christ-kun, patchisiquťinġiqługich navguutiñisigun. Aasriin quliaqtuaġitqugaatigut inuich qinuiññaksriññiplugich Christ-kun. ²⁰ Taatnaqhuta uqiraqtaurugut pisigiplugu Christ. Agaayyutim atuġaatigut uqautitqulusri. Inġipiagipsi pisigiplugu Christ, itnaqhuni, "Ilauraaliutitqigitchi Agaayyutmun." ²¹ Agaayyutim Christ killuutailaapiaq irrutiginigaa killuqsaqtautun pisigipluta. Taamna nalaunñasripkakkaurugut Agaayyutmi.

6

¹ Uvagut savaqatigiññaptikni Agaayyutmi inġipsi akuqtuqunġitlugu Agaayyutim ihuaqputaa suuññilaġuġlugu. ² Atakkii ilaa nipliqsuq aglausimaruami uqañigmi, "Piviksraq nalautitman tusraagipsi.

Anniqsuġviksraq tikitman ikayuġipsi."

Isaiah 49:8

Uvva pakma Agaayyutim akuqtuiviksram uvaptiknik nalautittuq. Uvlua anniqsuġviksram pakma tikitchuq. ³ Kisumununniiñ inuñmun patchisiquťitqunġitchugut killukuagñipluta savaaqalıptikni. Taatnamik inillaiñġitchugut putukkisautiksrañanik inuum apqutiksrañani. ⁴ Aglaan suraġalipayaaptigun qinġitittugut savaktaupluta Agaayyutmun iġlutuiñikunlu, ihuilliuġutikunlu, akiyalgunaitchuatigunlu, sakiqnaqtuatigunlu, ⁵ ipiġaqtuqsiulikunlu, isiqtaufikunlu, aňalaġluksiufikunlu, sakuufikunlu, siñiguiqsaunġiñikunlu, niġisuñnakunlu. ⁶ Qinġititkikput ipqifikunlu, ilisimatikunlu Agaayyutmik, anuqsruufikunlu, ihuaqutriñikunlu, Ipqitchuakun Irrutchikunlu, ilumutun piqaksriñikunlu, ⁷ uqaqalikunlu ilumutuuruamik, suli saññiagun Agaayyutim. Anuyautiqaqtuñ tuġluagiplugulu nalaunñarualikun. ⁸ Qinġititkikput kamagikkaufikunlu, kanġutchaktitauufikunlu, uqaġitchiufikunlu pigiitchuakun nakuuruakunlu. Saglutunigakkaupluta uqaġaluññapta ilumutuuruamik, ⁹ nalunaqtuatun ilipluta ilisimanaġaluññapta, tuquaqsiruatun ilipluta inuusrugaġaluññapta, anasriññuqsaqsuġaluññapta tuqutaunġitchugut, ¹⁰ isrumaaluktitaġaluññapta quviasrugaqtugut, inuqsralliuqtuatun ilipluta umialiguťitichigaluññapta inuġiaktuanik, suilliuqtuatun ilipluta piqaġaluññapta supayaamik.

¹¹ Aatai ilauraamaañ Corinth-mi, nunummisingitchipsi uqautriñiksraptiknik ilip-sitñun. Ummativut aňmaġivut ilipsitñun. ¹² Piqaksriñiqput ilipsitñik inuqtuummanġitchuq. Aglaan piqaksriñisi uvaptiknik inuqtuummasriruq. ¹³ Aglaan pakma aňmaqsigik ummatisri uvaptiknun. Uqautigipsi uvañ ililgaagiruatuñ iliplusri.

Agaayyuvikpaña Inuuruam Agaayyutim

¹⁴ Piqasriqsuutinasri ukpiqsriñġitchuatigun takku nalaunñarualıġlu killiqiñiġlu piqatigiññitgitchuk. Qaumaruaqtuuq piqatiqalġuitmiuq taaqtuamik. ¹⁵ Qanuġutik atausriññuġumiñaqpak Christ-lu Belial-lu (itnautauruq tuunġamik)? Qanuġutik ukpiqsriruq piqasriqsuutiñumiñaqpa ukpiqsriñġitchuakun? ¹⁶ Agaayyutim

agaayyuvikpana piqasriutyumiñaitchuq aanguanjitñik. Agaayyuvikpagigaatigutkii iñuuruam Agaayyutim, ilaan nipliñhatun, “Irviginiagitka ilinjich iñuuniaqatigilugillu.

Agaayyutiginiagaatña, suli ilinjich iñuginiagitka.

¹⁷ Taamna pisigilugu, piigitchi akungatniñ, avittitchi ilinjitniñ, nipliqsuq Ataniq.

Iłaksiatinasri qaayugnaqtuaniñ.

Taatnağupsi akuqtugisigipsi.

Isaiah 52:11; Ezekiel 20:34, 41

¹⁸ Aapagigisigipsitña aasriiñ iğñigigisigipsi panigilusriļu, nipliqsuq Ataniq Sañripayaaqatuaq.”

2 Samuel 7:14

7

¹ Piqpagikkamaan, piqagñiqapta tamatkuniña akiqsruutauruanik ipqiqaqta uvaptiknik qaayugnaqtuapayaamiñ timiptigun irrutchtigunlu. Quyalilakput Agaayyun supayaakun atakkii talugigikput.

Paul Quviasruktuq

² Anmautitigut uummatipsigun. Atniangitchivut iñuich. Killukuaqtitchiñgitchugut iñuñnik. Ivayaqtuiñgitchiugut kisumikunniñ iñuñmik. ³ Uqautigingitchiga taamna patchisigisugusri. Takku uvvaqammiq uqautimagipsi piqpaginiplusri uummatiptikniñ. Piqatigiiksuguk iñuullaptikni unniñ tuquullaptikni. ⁴ Nalupqisruutigingipiagipsi. Pikkutigipiagipsi. Arautiqaallapiaqtuña. Iluqaagun ihuilliuğutiptigun quviasrullapiaqtuña.

⁵ Tikiññanikaptaunniñ Macedonia-mun iñiqtuqsiñgitchugut. Ihuilliuqtitaurugut qanusripayaakun –nagliksaagtitaluta ukpiqsriñgitchuanun iqsipkaqhutalu qamuuna.

⁶ Aglaan Agaayyutim arakliguuruam tamatkuniña nikatchaktitauruanik tutqiksipkağaatigut Titus aggiqman. ⁷ Arakkaurugut aggiñhagun suli arausriaqahagun ilipsitniñ. Ilaan uqautigaatigut kimmutiqaallapsigun tautugukluña, aliasruutiqaallapsigunlu suli piyummatiqallapsigun uvamnik. Taatnaqluña quviasrutluktuña pakma sivuanigñiñ. ⁸ Aglaktigun tuyuutipkun isrumaalutchaktitkaluağniqapsi, nunuurautigingitchiga. Saiñgisuutiligaluagiga tuyuutma ihuilliuqtitauraallañniqmasri. ⁹ Tarraasrii quviasruutigingitchaluağiga alianniulapsigun, aglaan quviasruktuña isrumaalulapsi simmiğñiqmasri. Alianniulapsi pisuñigñigaa Agaayyutim ilipsitñun. Uvagut atniangitchipsi sukununniñ. ¹⁰ Alianniuqtuni Agaayyutikun isrummitqiksitchiraqtuq iñuum anniqsuliksranganun. Taamna nunuurautaitchuq. Aglaan alianaña nunam tikiutiriraqtuq tuquñgmik. ¹¹ Alianniuqtusri nalautlugu alianniuğutigitqukkarja Agaayyutim. Taavruma piliqipkağagigaasri nalupqigingiqsitlugu killukuangisilaaqsi, uumigilqisitlugu killuq, iqsigipkaqlugu, inuğrugiliutipkaqlugu ikayuutiliksrağa, isrumiqsitlusriunniñ anasriñjuqsatlasriplugu taamna killuliqiruaq. Qanusripayaakun tautuktikiksi patchisaunğıiqsi tamatkunuuna savaapsigun. ¹² Tarraasriiñ tuyuqtuña aglaamnik pisigisruñaqnagu taamna iñuk killukuaqtuaq naagaunniñ iñuk atni-ummiruaq, aglaan sivuğaani Agaayyutim ilitchuqnaqugiga qanutun piqpaksriqahiqsi uvaptiknik. ¹³ Taatnaqhuta taavrumuuna arakkigtigut. Aasriiñ kisan arausriaqput, aglaanlu quviatchallapiaqtugut Titus quviasruñniqman, atakkii irrutchtigimigun nutaqtikkaupluni iluqapsitniñ. ¹⁴ Takku nangagipsi supayaatigun ilaanun, aasriiñ qapinapkağitchipsitña. Uqautigikkavut supayaat ilipsitñun ilumutuurut, aasriiñ taatnatun nangautigikkavut ilipsigun Titus-mun ilumutuuruttuq. ¹⁵ Aasrii ilaan piqpagiliutilapiapsaagaasri itqaqamiuñ tupiksriyummatiqahiqsi, suli pagla'apsiuñ kamaksriñkunlu taluqsriñkunlu. ¹⁶ Quviasruutigillapiağiga nalupqisruutaiqama ilipsigun supayaakun.

8

Ukpiqtuanuruat Aatchuiñhat

¹ Uvvaasriiñ aniqatiut, ilitchuqsritqugipsi ihuaqqutrisaanik Agaayyutim qaisarjanik ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi. ² Ihuilliuqpaurağaluarjağminj inuqsriullapiagağaluaqhutinlu quviatchauğillapiaqtut, taatnaqhutiñaasiiñ tigummataip-iağniqsut suuramiknik. ³ Piyumiñaqtutillağmikni aatchuğuurut, sipitluguunniñ uqautigaluaqtitnatiñ. Uqağiyumiñağiga taamna. ⁴ Uqapsaaqtuiñağaatigut ikayuutitlasrisrukhotin savaakun Agaayyutim iñuiñi. ⁵ Aatchuutiqaqtut niğiuğingisaptigun, sivulliuplugu qaitlutin inmiknik Agaayyutmun uvaptiknunlu Agaayyutim pisulhagun. ⁶ Uvvaasriiñ tiliuğikput Titus aullağniinjaniksimapmauj naatchaqtuaquplugu taamna savaallataq akunnapsitñi. ⁷ Aasriiñ pillautagañiqapsi supayaakun—ukpiqsriğikunlu, uqautriğapsigunlu, ilisimağikunlu, piyummatiağikunlu, piqpaqsriğapsigunlu uvaptiknik —taatnamik tigummataitqugipsi aatchuiğikun. ⁸ Tiliuğinğitchuna aatchuqulusri. Uuktuağukkiga piqpaqsriğiqsi ilumutuupiaqmanaan aatchuğummatiağapsigun, ⁹ takku ilitchuğigiksi ihuaqqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum. Sumik ayuqsranğitchaluaqhuni, piqutigiplusri unitchai umialgutini ikayuğiaqhusri inuqsriulhagun. ¹⁰ Uvva uqautigisrukkağiga aatchuiğipsigun. Nakuutlukkayaqtuq ilipsitñi naatchupsin aullağniikkaqsi ukiutqik, takku sivulliuplusri aatchuiğikunlu piyummatiağikunlu. ¹¹ Kiikaa, naatchiuj naanniałhanunaglaan aullağniikkaqsi uqiutqik piyummatiağapsi, aatchuğusri pisuqtilaapsitñi pigikkapsitñiñ. ¹² Aatchuğupsi piyummatipsigun taamna aatchuun akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. Agaayyutim aatchuitqugaasri pigikkapsitñiñ, aasriiñ pigingisapsitñiñ. ¹³ Nunurisunğitchipsi aatchuiğimun qagaavriuraaqtillugich atlat aatchuiğikun. ¹⁴ Pakma sippakuuqtuaqtusri. Taatnamik ikayuuyumiñaqtusri inuqsraqtuanik. Aquvatigunli sippakuuqtualiguminj ikayuğisigaasripsuuq inuqsraligupsi. Inupayaağli piqağumuuq inuğikkağmiñik. ¹⁵ Aglausimaruatun uqaliğni itna, “Inuk katitchivaalłaktuaq sippakuutlaitchuq, aasriiñ inuk katitchivaalłanğitchuaq inuqsraqanğitchuq.”

Titus Piqatijilu

¹⁶ Quyağigiga Agaayyun qaitchiruaq Titus-mun piyummatmik piyummatigikkaptun ilipsitñun. ¹⁷ Ilumutun Titus-ñum akuqtuğaa pitchuksağutvut. Utlagupiağatağasri. Sivunniqsuq taavrumija inmiñik. ¹⁸ Tuyuqaqmiugut aniqatmik piqasriğlugu nanğautiaqqtuamik iluqaitñi ukpiqtuanjuranuani quliaqtualhagun tusraayugaağiksuamik. ¹⁹ Aasriisuli, ukpiqtuanjuruat piksraqtaağiniğaat iglauqatigitqupluta ilaanun tikiutiguptiginj taapku aatchuutit maniich. Savaaqalłaptigun taavrumuuna kamasruğikput Atanğuruuq Agaayyun aasriiñ ilisimanaqsipługu ikayuuyumağiqput. ²⁰ Qaunatiağiguktugut kisumununniñ inuñmun pasritqunğitłuta analałaptigun taapkunija mikturuanik aatchuutinik. ²¹ Piyummatiaqqtugut nalaunjaruakun, kisian Atanğuruam qiniłhani inğitchuaq ađlaantuuq qiniłhatni inuich. ²² Piqasriqhutik taapkuak inñuk tuyuqaqmiuguttuuq aniqatiptiknik. Uuktuağaluaqaptigu akulaiğlugu ilitchuğigikput ukpiğnaqtuanjutilaana. Pakma piyummatinipsaaqtuq ukpiğiliutipiaqhusri. ²³ Nallipsi apiqsruutigikpaun Titus, piqatigigiga savaqatigiplugu ikayuifłaptikni ilipsitñik. Nallipsipsuuq apiqsruutigikpagik atlak aniqatiuvuk, uqqiraqtigigaik ukpiqtuanjuruat, aasriiñ kamasruğaaq kamanautaa Christ-ñum. ²⁴ Taatnamik qiniqtitchumagiksi ukpiqtuanjuruapayaanun piqpaqsripiiağiqsi uqqiraqtinik sulii nalaunjałha nanğaqapsi taapkununa.

9

Ilirat Ukpiqtuaqatinun

¹ Ilitchuğigiga ađlaktuksraunğisilaaga uumuuna aatchuutitigun pisigilugich Agaayyutim inui. ² Atakkii ilisimagiga ikayuuyumağiqsi. Uqautigillautaqsimagipsi ukpiqtuanjuranun Macedonia-mi ilipsi ukpiqtuanjurasii Achaia-mi itqaniagnilusri aatchuutilaapsigun uqiutqik. Piyumalaalłapsigun inuğiaqtuat anjalataurut aatchuisukhotin. ³ Aasriiñ aullaqtitkitka aniqatiuvut. Itqanaitqugipsi aatchuiğiksrapigun. Uqautigillautağipsi

itqanaikisiñiñplusri. Aasriiñ taamna piilañjutqungitchiga. ⁴ Aasriiñ Macedonia-gmiut aggiqpata maligluna ilitchuñgumitruñ itqanaññgisilaaqsi, kanñutçhakpiaqtugut, ilipsipsuuq, nalupqinaiqsruutigilaanikmipkaqhusri lu uqağillautaqaqhusri lu. ⁵ Tarra isrumiqsuna aniqatiuvut pitchuksaağuklugich tikitquplusri sivuani aggiñiksrapta. Ilijisa itqanaiağisigaat akiqsruutigikkaqsi, sulit aatchuğummatiaqagipsi nunurausrunaqaqsi.

⁶ Itqağlugu una, iñuk nautchirriiruaq iñugiapiangitchuanik nautchiaksranik katitchiñiaqtuq iñugiapiangitchuanik, aasriipsuuq iñuk nautchirriiruaq iñugiaktuanik katitchiñiaqtuq iñugiallapiaqtuanik. ⁷ Iñullaa aatchuğli sivunniutaagun isrummatmi, tigummatigalugu pisunaqani sulit nunurikkausrunaqaqani. Agaayyutim piqpagigaa iñuk aatchuğuuruaq quviasruxhuni. ⁸ Aasriiñ Agaayyutim aatchuğumiñağasri sipillugu inuğikkaqsi, ataramik sippakuuqtualigusri. Aasriiñ aatchuutiksraqatlasrigisirusri savaallautapayaanun. ⁹ Aglausimaruatun Agaayyutim uqałhani, “Nunniuqti siamitmatun, iñuk aatchuiñiqsuq suurağmiñik siqñataitłuni inuqsraqtuanun.

Taapkua itqağigisigaat ilaan ihuaqqutaa taimuna.”

Psalm 112:9

¹⁰ Agaayyun aatchuğuuruaq nautchiaksranik nautchirriiruamun qaqqiamiglu niqiksranik. Taatnatun ilaan iñugiaksiñiağai suurat pigikkasri aasriili aatchuutitlasriyumağiksi atlanun inuqsraqtuanun. ¹¹ Inuqsrangigñiaqtusri supayaakun tigummataiñipisigun. Tarra savaaptigun iñuich quyyatiqağniağaat Agaayyun. ¹² Savaapsi ikayuğaluağniğai inuqsriuğluqtuat Agaayyutim iñuni, aglaan taavrumuunaptuuq iñugiaktuat quyyatiqallapiagnağaat Agaayyun. ¹³ Savaapsigun nalupqinaigniağiksi ukpiqsriñiqsi Christ-kun, aasriili iñuich ikayuusriaqatuuq nangagisigaat Agaayyun tupiksriñapsigun tusraayugaagiksuamik sulit tigummataiñapsigun ilijitñun sulit iluqañitñun atlanun iñunun. ¹⁴ Aasriiñ iniqsruutiniagaasri piqatigisruxhusri pisigiplugu kamañaqtuaq ihuaqqutaa Agaayyutim qaisana ilipsitñun. ¹⁵ Quyyan illi Agaayyutmun uqautilgunaitchuatigun aatchuutaigun.

10

Paul Patchisaiññiruaq Savautriñigmiñi

¹ Uvaja Paul. Inigipsi Christ-ñum aggañaiñigmigun piisaangigimigunlu. Taluqsraliguunigipsitña piqatau'ama ilipsitñi, aglaan piqataungitñama ilipsitñi taluqsraiññipluna tuyuqtuutipkun. ² Nunuriyumiñaitchipsitña taluqsraitquluna nayuutiguma ilipsitñi. Sivunniqsuna akililiqsuğuklugich tamatkua uqaqtuat iñuuniusriqağnipluta nunam iñuisun. ³ Iñuuniağaluñnaptat timigikkaptigun añuyangitchugut nunam iñuisun. ⁴ Añuyautivut añuyautiginğitchai nunam iñuiñ, aglaan atuğikput Agaayyutim sanñiqpaurana akiñiplugich iluqaisa tamatkua akililiqsuutiruat [tusraayugaagiksuamun]. ⁵ Piyaqquqtağivut uqavaagutipayaat niaquqtusriñhatlu iñuich takku taatnatchich iñuich sappugutaurut atlanun ilitchuğiliksraxatniñ Agaayyutmik. Isrummitqiksitkivut iñuich Agaayyutikun tupiksritlasriplugich Christ-mik. ⁶ Anasriññuqsaiñhiñaaguqtugut tupiksruutaitchuanik, ilitchuqsripqaurağupta tupiksriyumałipsitñik ilipsitñik.

⁷ Qiñiñhiñaqtusri sunik qaalhiñakun. Kiñapayaaq ukpiqsriñigumi piginiluni Christ-ñum isrummatigiqigluñ. Piginigumi Christ-mun taatnatuntuuq pigipmigaatigut Christ-ñum. ⁸ Uqavigaagutigillakkaluagupkuunniiñ sanñiqutiqañiq Agaayyutim qaisana uvaptiknun kanñusruutigiyumiñaitchiga. Ilaan uvaptiknun ikayuqugaasri makitatlasritquplusri Christ-kun. Taavruma sanñiqutiqałhum piyaqquqtaqtitchumiñaitchaasri. ⁹ Iqsisaagunğitchipsi tuyuqtuutipkun. ¹⁰ Iñuich iñuich uqağniqsut, “Tuyuutmiñi uqalguruatun ittuq, aglaan nayuutikami irrusriqağuniqsuq sayaitchuatun, uqautilhasuli sulatun itluni.” ¹¹ Taatnatchich iñuich isrummatigilitruñ una, aglaan savaagisruugivut uqautilgikkavutlu aglakkavutlu inñapta naagaqaa piiñnaptat. ¹² Iñaliqsuutiymangitchugut tamatkununa iñunun unniñ atriliummatiluta uqağuuruanun nakuuniraaqhutin. Uuktuutiqałhiñaqtut inmiknun naipiqtuutiplutinlu. Kanñiqsaiñiqtin qiniqtitkaat uuktuutiqaqsi'amin

avatmun naipiqtuutiasq'aminlu. ¹³ Uqavigaallagungitchugut uvaptigun aglaan uqaviutigilhiñaugikput savaaksriusriaqput Agaayyutmiñ; taavrumuuna ukpiqsritlasrirusri savaaptigun. ¹⁴ Qaañialautrangitchugut uqaqapta ilaginiplūsri savaaptikni. Takku tikiutiqaagikput tusraayugaagiksuaq Christ-kun ilipsitñun. ¹⁵ Uqaviutigingitchikput atlat iñuich savaañat. Aglaan niñiugaagikput una, ukpiqsriñiqsi sanñisikpan siamitlasrigisigikput tusraayugaagiksuaq avanitchiapsitñun ittuanun. ¹⁶ Quliaqtuaqatlasrirugut tusraayugaagiksuaq nunaaqqiñi atlat. Uqavigaagutigisrunğitchikput savaagianikkanat atlat iñuich nautchiivimikni. ¹⁷ Iñuk uqavigaagñağumi, uqavigaagutiqağli Agaayyutmik kisanik. ¹⁸ Agaayyutim akuqtuumatlaitchaa iñuk uqavigaagutuaq inmiñik nakuuniraaqhuni aglaan ilaan akuqtuğisigaa iñuk nakuugikkani.

11

Paul-lu Uqqiraqtinñuqaqtuallu

¹ Uvvatuq Agaayyutikun anuqsrutuuraallaksitña kinnanaaqtuatun itkaluağniğuma. Anuqsrutillañniapiaqsitña! ² Takku siqñagipiagipsi Agaayyun siqñaqsrpmatun ilipsitñik. Atriaqatūsri ipqitchuatun ilaqatnikkumaaqtuatun qaiññiakkaptun atautchimun ilaqatiksramun, taamna Christ-ñuruq. ³ Nuyuaqqtigipsi isrummatisi qaayugnaqsiviaqtut sulikillukuağutipkakkauviaqtusri ilumutuuruamiñ piqpaksriñiğmiñ Christ-mun, atriplugu nimigiaq kinnitñiktuaq Eve-mik pisaasruğmigautmigun. ⁴ Uvvaami iñuk aggiguni quliaqtuağaqsikpan atlamik Jesus-mik quliaqtuağingisaptiknik, naagaunniñ akuqtuigupsi atlamik Irrutchimik tusraayugaagiksuağiglu akuqtuağianikkapsitñiñ, pitchiğiağisiruatuñ irrusriaqatūsri. ⁵ Kiñulliqpianunğiñasrugiruna tamatkunakña qaukñinasrugiplutiñ uqqiraqtauruaniñ. ⁶ Ilisaqsimaruatun uqaqtaulguitchaluağuma, ilisimaruna sumik uqaqtilaamnik. Qiñititkikput taamna nalupqinaiqługu ilipsitñun supayaakun. ⁷ Killuqsautauniqpa uvañnun atmuktiqama kiviğukhusri quliaqtuağnirağaluña tusraayugaagiksuañanik Agaayyutim akiilaqluña? ⁸ Ivayaqtuiruna atlatiñ ukpiqtuañuruaniñ akuqtui'ama ikayuutaatnik savautriñiksrapitknun ilipsitñik. ⁹ Nuyuutiñamni ilipsitñi, inuqsriuliqama ihuilliuqtitchiñğitchuna kisumikunniñ. Aniqatiut aggigamiñ Macedonia-miñ qaitchaat inuğikkapayaaga. Supayaakun akiyausunğitchuna ilipsitñun. Qaunatiqiağikkisigiga taamna. ¹⁰ Christ uqağupmatun ilumutupiaq taatnatuntuuq uqağipmigiğ ilumutuuruuq. Kia-unniñ iñuum nunañani Achaia-m nutqaqtitchumiñaitcha uqavigaagutiqağiga quliaqtuaqama akiilaqluña. ¹¹ Suvaata quliaqtuaqpiq akiilaqluña? Piqpagingiññivisi? Agaayyun ilisimaruq piqpagillapiaqtilaapsitñik.

¹² Savaagikkaga savaagitiñiğisigiga, [amiami quliaqtuaqtuiñağluña akiilaqluña]. Taavrumuuna nutqaqtitchukkitka tamatkua uqavigaagutuat savaaqagniplutiñ Agaayyutim savaañanik, tuvrapiaqługu uvagut surağaliqput. ¹³ Taatnatchich iñuich tañiğilaakun uqqiraqtaurut. Kinnitñiñniaħikun savaaqatut, qiññagmikkun atlanñuğuurut iliplutiñ uqqiraqtaisun Christ-ñum. ¹⁴ Taatnaluasru! Uvvataku tuunğaq inmiñik qiññaniktaguupmiuq israğulgatun qaumam. ¹⁵ Taatnamik quviğusruutiksraunğitchuq tuunğaum savaktai qiññaniktaqpata nalaunñaruahum savaktaisun. Isruksrautaat taimanigu nal-lisriaqagisiruq maligullugu savaañat.

Paul-ñum Nagliksaagutaa Uqqiraqtaupluni

¹⁶ Uqautitqigłapsi, isrummatiginasritña kinnanaaqtuatun inniñu. Kinnanaağniğaluağupsitña akuqtuqsitña taatna, uqavigaagutuallakumuunjali mikiruuramikunniñ. ¹⁷ Uqautigikkaga tamanna pitqutigingitchaluağaa Atanğum Agaayyutim. Uqavigaagama kinnanaaqtuatun ittuna. ¹⁸ Qiñiqlugich iñugiaktuat uqavigaagutiqağuułhat nunakñaqtanik sunik, uvañaptuuq uqavigumiñaqmiuña. ¹⁹ Takku anuqsrutirağisri quviagipluguunniñ kinnanaaqtuat, ilipsitñik isrumatunivagillapiaqhusri. ²⁰ Ilatchiğupmiusri iñuum savaktaagrugipmasri, aqsaktuaqmasriñu kinniplūsri,

nunuriragaqmasriļu savautitqupluni, kamanagniraaqman, suksraungiomasriunniñ patiktuqmatun kigiñapsigun. ²¹ Isrumasrugnaqtusriļu sayaitchuaņunipluta suli taatnatun aņalatchiñgiñnipluta. Kanņunağniaqpisa! Kiņapayaaq taluqsraitluni uqav-igaatlapman, taatnatuntuuq piyumiñaqmiuņa—uqaguraaqtuņasuli kinnanaaqtuatun. ²² Iliņich Hebrew-ņuniqpat? Uvaņaptuuq. Iliņich Israel-aagmiuņuniqpat? Uvaņaptuuq. Kiņuviagiņiqpagich Abraham-ņum? Uvaņaptuuq. ²³ Iliņich savaktigivagich Christ-ņum? Uvaņaptuuq, aglaan savaktillautautluktuņa ilijitñiñ—uqagugaaqtuņasuli kinnanaaqtuatun. Savaaqtalukmiuņa sakuullapiaqluņa, isiqtakatautlukmiuņa, ipiğaqtuqsiupmiuņa atqunaq, tuqqutitqayaqtaqluņa iñugiaktuami. ²⁴ Tallimaniaglaan ipiğaqtuqsiuruņa Jew-ņuruaniñ, malğukipiani ipiğaqsagñiņni inullaklugu atautchimik. ²⁵ Piņasruniaglaan anaumiksiuruņa anautanik, atautchimi miļuqtukkaupluņa uyağañnik, piņasruniaglaan umiaqpaiyaqtautipluņa, unnuaglu uvluğlu naaplugik tiktaupluņa tağiumi, ²⁶ akulaiqlugu iglaułlamni navianaqtuakuaqluņa uliqpaņniñ tigliņniaqtiniñlu, navianaqtuakuaqluņa Jew-ņuqatimñiñ Jew-ņungitchuaniñlu, navianaqtuakuaqluņa nunaaqqiñi suviksrailaamilu tağiumi, navianaqtuakuaqluņa tamatkunakņa taņigilaakun aniqatauruaniñ, ²⁷ minguqtaagugataqluņa sakiqnağlu iglutuqlugu, akulaiqlugu siñiktuanğiqqluņa, niğisuksiupluņa imiğuksiupluņalu, iñugiaktuami niqiksrailliuqluņa, atnuğailliuqluņa itriğruami. ²⁸ Avataatigun tamatkua sut kigiñiğvigiragigiga uvluğagipman isrumaaluutiqałiğa ukpiqtuaņuruanun. ²⁹ Nalliqsi sayaitman ukpiqsriğimigun, uvaņaptuuq ikpigipmiragigiga sayaiļiulha. Nalliqsi killuqsagtitaupman qiniqautisruugitka taatnaqtitchiruat. ³⁰ Uqavigaaqtuksrauguma, uqavigaagutiqağniaqtuņa tamatkuniņa qiñiqtitaņiñik sayairrutma. ³¹ Agaayyun Aapagikkaņa Atannapta Jesus Christ-ņum, iñuich kamaksruqtaksragikkaņat qaņavak taimuņa, ilisimaruq sagluuqtuanğisilaamnik. ³² Damascus-miitnama, kavananaata umialgum atiqaqtuam Aretas-mik qaunaksriļiqsuğaa nunaaqqia Damascus-ņum tigurautqupluņa. ³³ Aglaan ikipluņa aguupmaņmun atqaqtitkaatņa igalikun katchimi aasriiñ annaktitluņa ilaaniñ.

12

Paul-ņum Qiņiқquuraaņi suli Agaayyutim Sagviqsitaņi

¹ Uqavigaaqtuapsaallaktuksrauruņa sunnautigingitchaluaņņaan. Aglaan uqautigini-agitka qiņiқquuraat sut Atanguruam sagviqsitaņi. ² Iļisimagiga aņun ittuaq Christ-kun. Akimiagautuailat ukiut pianikmata mayuutrauruq piņayuatnun qilaich. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ³ Suli ilisimagiga taamna aņun mayuutrautillaanjanik inaatnun ayuruat. (Timituummaan naagaqaa timailaaqhuni nalugiga, aglaan Agaayyun ilisimaruq.) ⁴ Aasriiñ taamna aņun aullautikkaukami pakmuņa, tusraaruq sunik uqagilgunaitchuanik uqautchimigun, suli iñuum uqautigiraksragiņisariņiñ atlanun. ⁵ Uqavigaagutigiyminiğaluagigiga pisig-ilugu taamna iñuk, aglaan uqavigaagumiñaitchuņa uvapkun, kisanik sayairrutipkun. ⁶ Aasriiñ uqavigaatlagaluaqluņa, kinnaqtuatun itchungitluņa, uqagñiaqtuņa ilumun ittuumik. Pakmaaglaan uqangiqsuņa taatna. Ilipsitñun isrumagitluqunğitčigiga avataa-gun qiñikkaqsi naagaqaa tusraakkaqsi uvamniñ. ⁷ Suli atchiksuaqupluņa tamatkunuuna quviqnaqtuatigun sagviqsautigun uvaņnun, kakitlağnaq qaisauruq timimnun. Taamna kakitlağnaq uqqiraqtigigaa tuunğaum. Ilaan naņniğaaņa kamasraaungitluņa uvamnik. ⁸ Piņasruniaglaan ikayuqtisriuğaluaqtuņa Agaayyutmun, taamna pilguirrutiga piiqu-plugu uvaņniñ. ⁹ Uqautiļhiņağaaņa, “Iħuaqqutriħiğa naamaruq ilipnun, takku saņņiga naamasrisuuruq sayaiļiūqavich.” Taatnamik quyagiliutipsaagigiga pilguirrutiga, Christ-ņumli saņņia itchumuuq uvaņni. ¹⁰ Taatnaqluņa Christ piqtigiplugu quviasrugu-uruņa sayaiļiūliğmi, pisaayugautauļiğmi, sakiqniūliğmi, nagliqsaaqtitauļiğmi, iħuiļiūqtitauļiğmi, takku sayaiļiūliqama sayakturuņa.

Paul-ņum Isrumaaluutigai Ukpiqtuaņuruat Corinth-mi

¹¹ Uqaqtuŋa kinnaqtun uqautikapsi tamatkuniŋa, aglaan ilipsi uqaqusraaqłuŋa taatnatun. Ilipsi uqağiraksrağaluapsitŋa nakuuruakun. Atakkii kiñulliqpiaŋuluna ingitmiuŋa tamatkunakŋa uqqiraqtillautauŋitichapsitñiñ, suuŋitichaluŋaŋağma. ¹² Iłitchuqqutai uqqiraqtipiaqtuam savaaŋurut akunnapsitñi anuqsruhikun, iłitchuqqutitigunlu quvinaqtuatigunlu sulı saŋŋipluni savaatigun. ¹³ Qanuqhusri piviağinginiñivisi atlatun ukpiqtuaŋuruatun naŋitaqanğitñama ilipsitñik iñuuniutiksrapkun? Natqigusrimaallaŋniaqsitŋa killukuagaŋrugigupsitŋa.

¹⁴ Piñayuatni tikitqattaathiñaaguqtuŋa ilipsitñun. Akiyauyumiñaitchuŋa ilipsitñi, takku pakaqanğitchuŋa sunik pigikkapsitñik aglaan ilipsi, taatnatun iłilgaat sunnaŋniutriruksraunğitichut aŋayuqaamiknik, aglaan aŋayuqaat piraksrağigaich iłilgaatigun. ¹⁵ Quyyatigipiagiga ikayuutiłiğa supayaakun qaisimaaqłunalu ilipsitñun. Uvvami piqpagiliutillapiagniğupsi taatnatun, piqpagiraksrağigipsitŋaptuuq. ¹⁶ Iłisimagaluaqhusri, natmaunğitchuŋa ilipsitñi, aglaan ilasri uqaqtut iłiñipluŋa pisaasruqtuatun manni-uğitñiŋniagnipluŋa ilipsitñiñ kinnisipkun. ¹⁷ Ivayaqtuğniqpsi nalliatigun iñuktigun tuyuğirağakkapkun ilipsitñun? ¹⁸ Pitchuksaağiga Titus utlaquplusri, sulı piqasriqługu aniqatmik iłisimakkapsitñik. Titus-ŋum ivayaqtunğitchaasri, takku isrummatiaqtuguk iñuunniusriqaqhunuk atiruamik. ¹⁹ Tuyuutipta isrumapkağuknağasriłu kiuniagniplugich akitñautiŋich iłisautiŋuŋat. Uqaqtugut sivuğaani Agaayyutim takku savautigikput Christ. Piqpagikkamaaŋ, iluqaagun savaagikkaptigun makitammaagiksitqugikput ukpiqsriłiqsi. ²⁰ Anayasruutigigiga utlakkupsi iñuuniałiqanğiñiñasrugilusri algaqsruutigikkapkun sulı itmiluna niğiugingisapsigun. Anayasruktuŋa uqavaagaŋrugalusri, siqñakkutiqağasrugalusri, qiniğusri, iğliktulusri, pigiitchuakun uqautikkutilusri, saŋurrutilusri, qutchigiłikun niaquqtusriłusri, atausriummataiğusriłu. ²¹ Anayasruktuŋasulı utlatqikkupsi, Agaayyutimnun atchiksillapiaqtılıksrağa sivuqqap-sitñi, takku qirratiginiagitka iñugiaktuat killuqsaaŋniaktuat sivuani isrummitqinñiurasruŋaqatiŋ uvuŋanunaglaan qaayuğnaqtuamiñ, sayuŋaliğmiñlu, sulı timim pisuŋnau-taaniñ malinğugutiplutiŋ.

13

Aqulliich Kiliktuutit Iłammiuğutitlu

¹ Uvva piñatchiğitka utlautiğima ilipsitñun. Itqağilugu, “Kiñaunniñ iñuk pasikkutiqaqpan iñuŋmun iłisimariqaqtuksrauruq malğunnik naaga piñasrunik nalupqisrunğitichuanik iłumutuulhagun patchisim.” ² Kilianikkipsi nayuutikama tugliani, aasriñ kiligukkipsi aglaktigun nayuutingiłamni. Uqautianiksima'apsi taimmani uqautigitiŋiñiagiga iluqanitiñun killuliqiruanun sivuani: utlautitqikkuma qağanayaagutiyumiñaitchut. ³ Nalupqinaigukkiksi Christ-ŋum uqağuułha uvapkun. Nalupqinaigumiñagiksi umuuna, Christ-ŋum silğisusqmasri sayaitchuŋunğitchuq, aglaan saŋŋiqapiaqtuq ilipsitñi. ⁴ Kikiaktuutraukami sayaitkaluaqtuq, aglaan iñuutqiksitkaa Agaayyutim saŋŋimigun. Taatnatuntuuq sayaitchaluaqtugut ilaatun, aglaan iłitchuğipkağipsi iñuuniaqtilaaptiknik Agaayyutim saŋŋiagun Christ-tun. ⁵ Qanuqitilaaqitchi uuktuğusri ilipsitñik iñuugaluaqmaŋaapsi ukpiqsriłikun. Iłisimangitpisiuŋ Jesus Christ itilaŋa ilipsitñi? Qiñiğnaqtinniagiksi agaayyutikuagupsi —ukpinğuanğisuağupsi. ⁶ Aglaan uvvatuq iłitchuğisriuŋ agaayyutikuatilaaput. ⁷ Agaayyutigipsi savaaqanğitlusri pigiitchuamik. Qiñitlutqunğitichikput nalaunŋaniłuta. Aglaan savaağiraksrağigiksi nalaunŋaruq, inuqtuutigaluaqmatun iłirugutunniñ. ⁸ Takku akiliłiqsunğitichikput iłumutuuruq aglaan savaliñaqtugut pisigiplugu iłumutuuruq. ⁹ Quviasrugaqtugut sayaitñapta aasriñ saŋŋisi'apsi. Iniqsruutigipsi nalaunŋasripkatqiliksraqsigun agaayyutikuahipsigun. ¹⁰ Taatnaqłuŋa aglakkitka tamatkua nayuutingitñama ilipsitñi. Utlautianikkuma suammatisrunğitlusri atuqapku saŋŋiqtuqaliq Agaayyutim qaisaŋa uvaŋnun. Taavrumuuna saŋŋiqtuqaliqkun makitatqugipsi, piyaquqtağunğitchipsi taavrumuuna.

¹¹ Aniqatiumaan, aqulliuplugu, uvvatuq Agaayyutim maliguaġlisi. Iħuaqsruġlugich piqutisri kamagilugillu pitchuksaagutitka, aņiġutilusri avatmun qiñuiññaqautilusriġu, Agaayyutimli piqpaksriruam uvaptiknik qiñuiññaqaqtitchiruamlu nayuġumagaasri. ¹² Paġlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakkutiġikun. ¹³ Agaayyutim iñupayaanġiñ nayaanġanik tuyuġaasri. ¹⁴ Uvvatuq iħuaqutrisaan Atanġuruam Jesus Christ-ġum, suli piqpaksriġhan Agaayyutim, suli piqataulhan Ipqitchuam Irrutchim nayuġlisi.

Paul-ḡum Tuyuutai Galatia-ḡmiunun

¹ Uvaḡa Paul. Uqqiraqtaunḡitichuḡa iḡuich pisuḡhatigun. Aglaan Agaayyutim Aapauruam aḡipkakkanaḡ Jesus Christ tuḡḡaruaniḡ piḡsraqtaagḡigaḡaḡa tuyuḡipluḡa uqqiraqtautqupluḡa. ² Aglaktuḡa taavrumiḡa tuyuutmik ukpiqtuanḡuruapayaanun Galatiami. Ukpiqtuanḡuruat aniqatit uvani tuyuḡmiut nayaḡḡḡanik. ³ Uvvatuḡ Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ atannapta iḡuaqquḡtillaḡḡniagḡlisi suli tutḡiqsillusi. ⁴ Jesus qaitchuḡ iḡmiḡiḡik piḡutigiḡpluḡich killuḡsautivut annautisukhuta marrumakḡa piḡitichuamiḡ iḡuunialiptikniḡ maliḡutlugu pisulḡa Agaayyutim Aapagikkapta. ⁵ Taatnamik Agaayyun kamagilakput taimuḡa. Amen.

Tusraayugaagḡksuaḡ Atautchiḡḡauruḡ

⁶ Uvaḡa kaḡiqsiḡḡiaḡukkiga una, Suvaatatai ayaktiḡḡiqpisiuḡ Jesus akuḡtuḡḡanikapsi sivuani anniḡsuḡtikḡsrauplugu. Iḡuaqquḡtriḡḡmigun tuḡḡuḡaasi piḡatautquplusri ilaani Christ-kun, aglaan naalaḡḡnirusi atlamun tusaayugaagḡksuamun. ⁷ Uvva, atlamik tusaayugaagḡksuamik piitchuḡ! Aglaan ilaḡisa iḡuich alapititkaasi atlaḡḡuḡtaḡḡniaḡḡuḡu tusaayugaagḡksuaḡ Christ-kun. ⁸ Quliaḡtuagḡtigipsi tusaayugaagḡksuamik nalaunḡaruakun. Aglaan ilaḡisa iḡuich uqautiḡaasi atlaḡḡuḡḡuḡu. Uvagut naagaḡaa isaḡulḡum qilaḡmiḡ uqagḡiguptigu atlaḡḡuḡḡuḡu nalaunḡanḡitchuḡ. Agaayyutim piyaḡquḡḡḡigich quliaḡtuagḡḡuḡu atlaḡḡuḡḡuḡu. ⁹ Uqautiḡḡiqḡḡiaḡiḡa uqautiḡḡkaḡa sivuani, Quliaḡtuagḡḡuḡu tusaayugaagḡksuamik nalaunḡaruakun akuḡtukkaḡsi, aglaan atlat iḡuich quliaḡtuagḡḡa atlaḡḡuḡḡuḡu. Agaayyutim suksraunḡiqsinniaḡai taatnatchich iḡuich qanapak taimuḡa. ¹⁰ Quliaḡtuagḡikapku tusaayugaagḡksuaḡ quliaḡtuatlaitchuḡa quyalisulḡhiḡḡaḡiḡa Agaayyun. Uvaḡa quyalitḡḡḡianḡitichuḡa iḡuḡḡḡik.

Qanuḡḡhuni Paul-ḡum Uqqiraḡḡiḡuḡḡilaḡa

¹¹ Aniqatiumaḡ, ilitchuḡḡitḡuḡipsi uumiḡa, tusaayugaagḡksuaḡ quliaḡtuagḡḡkaḡa iḡuḡḡniḡ iḡitichuḡ. ¹² Atakkii akuḡtunḡitichiga iḡuḡḡniḡ, naagaḡaa kia-unniḡ ilisaunḡitkaḡaḡa, aglaan akuḡtuḡiḡa tusaayugaagḡksuaḡ Jesus Christ-ḡum sagviutipmaḡa. ¹³ Tusaagḡksi qanusitilaḡa iḡuk iḡuḡḡḡaḡma Jew-ḡuruat ilitḡusiatigun. Pisuḡḡilaaptun nagliksaaḡtitatka ukpiqtuanḡuruat Agaayyutmun suli piyaḡquḡḡniaḡḡuḡich ilunḡuktaitḡuḡa. ¹⁴ Kamaksritḡukḡuḡa Jew-ḡuruat ilitḡusiatnik iḡuḡḡaktuaniḡ iḡuuqatiumniḡ, piyummatigillapiaḡḡuḡu ilitḡusiat sivullipta. ¹⁵ Agaayyutim iḡuaqquḡtriḡḡmigun piḡsraqtaagḡigaḡaḡa savautitqupluni anigaluaḡḡitnaḡa. ¹⁶ Nakuunasugigaa sagviiḡksrani iḡḡiḡmiḡiḡik uvamnun quliaḡtuagḡḡuḡuḡu tusaayugaagḡksuaḡ Jesus-mik Jew-ḡuḡitichuanun. Taatnaḡḡuḡa ikayuḡḡisiunḡitichuḡa iḡuḡḡniḡ. ¹⁷ Jerusalem-muḡitichuḡa taapkunuḡa uqqiraḡtaunḡaniktuanun sivumni aglaan qilamiksullapiaḡḡuḡa Arabia-muktuḡa. Kiḡuagunaasii utiḡitichuḡa Damascus-mun.

¹⁸ Jerusalem-muktuḡa piḡasut ukiut aquatigun qiiḡiaḡḡuḡu Peter nayuutiḡluḡaasiiḡ ilaani akimiani uvluni. ¹⁹ Qiḡiḡitkitka atlat uqqiraḡḡit kisian James, nukatchiaḡḡikḡaḡa Atanḡuruam. ²⁰ Aglaatka sagluuḡḡuanḡitichut. Sivugaani Agaayyutim uqaḡḡuḡa ilumutuuruamik. ²¹ Kiḡuagun Syria-muktuḡa Cilicia-munlu. ²² Ukpiqtuanḡuruat Judeami ilisimanḡitkaatḡa kigiḡapkun. ²³ Iliḡisa tusaalḡhiḡaḡatḡa itna, “Taamna iḡuk nagliksaaḡḡitigḡkaḡput sivuani piyaḡquḡḡniaḡḡuḡulu ukpiḡḡutvut aglaan pakma quliaḡtuagḡḡiḡitiniḡaa ukpiḡḡun iḡmiḡiḡik.” ²⁴ Aasiiḡ ilinisa nanḡaḡaat Agaayyun piḡutigiḡluḡa.

¹ Aquatigun akimaiguutailat ukiut Jerusalem-mun utilgitchuŋa piqasiqŋuŋa Barnabas-mik, sulii aullautripluŋa Titus-mik. ² Aullaqtuŋa Agaayyutim aullatqiqupmaŋa. Sivulliuqtauruat ukpiqtuanjuruani suksraagitŋitqungitkitka quliaqtuaŋianikkamnik sulii quliaqtuaŋianiakkamnik. Taatnamik ilitchuŋipkaŋitka tusaayugaaŋiksuumik quliaqtuaŋikkamnik katimmatillakmatŋa. ³ Kia-unniiŋ nunuriŋianjtkaa tuvaaqatiga Titus nalunaitŋutchiqulugu Jew-ŋuŋitkaluaqtitlugu. ⁴ Ilaŋisa ukpiqsriŋŋuaqtit Titus taatnaquniŋaat. Ilaliutiniqsut nalunautchiplutiŋ naipiqtuŋiaŋhiŋaqhuta. Ilitchuŋisukkaat patchisaiŋiqput Jesus Christ-kun Jew-ŋuruat maligutaksraŋitŋiŋ. Aasriiŋ savaktaagrugiliutitqigugaatigut Moses-ŋum maligutaksraiŋun. ⁵ Taatnaqugaluaqtitluta malinŋuŋutingitichugut takku iŋuuniaquplusi maligullugu ilumutun tusaayugaaŋiksuaq. ⁶ Tamatkua kamagikkauplutiŋ sivulliuqtauruat ilaraŋaŋitichut sumik quliaqtuaŋikkamnun. Taamna nipliuttutigigiga atakkii uvamnun taapkua sivulliuqtauruat itmiut atlatun iŋuktitun. Sivugaani Agaayyutim kiŋaunniiŋ nakuutluŋitichuq atlaniŋ iŋuŋniŋ. ⁷ Aglaali ilitchuŋigaaŋt Agaayyutmun uvaŋalu Peter-lu quliaqtuaquliqpuq tusaayugaaŋiksuumik, uvaŋa Jew-ŋuŋitichuanun aasiili Peter Jew-ŋuruanun. ⁸ Agaayyutim Peter uqqiraqtiguqtitkaa Jew-ŋuruanun, sulii uqqiraqtiguqtitluŋa Jew-ŋuŋitichuanun. ⁹ James-lu Peter-lu sulii John, kamagikkauplutiŋ sivulliuqtauruat, ilitchuŋigaaŋt Agaayyutim qaitchiŋha uvamnun uumiŋa savaaqahigmik. Akuqtuqhunuk ilaligaatiguk uvaŋalu Barnabas-lu. Tarra aŋigutirugut quliaqtuatlasiplunuk tusaayugaaŋiksuumik Jew-ŋuŋitichuanun aasiili ilinich Jew-ŋuruanun. ¹⁰ Injilhiŋaŋniqsut itqagitquplugich inuqsraqhutiŋ ukpiqsriuat Jerusalem-mi, taatna taamna piyummatigisuugaluakkaga atuamatquplugu.

Paul-ŋum Natqiksruŋaa Peter Antioch-mi

¹¹ Aquagun Peter Antioch-mukman akililigiŋa iŋugiaktuat ukpiqsriuat takkatni atakkii killukuagŋiqsuq. ¹² Itnauvva Peter killukuaktuq. Peter Antioch-mun aggianikman niŋiqatausugaluagŋiqsuq ukpiqsriuanjuplutiŋ Jew-ŋuŋitichuani. Aglaan ilaŋich James-kuayaat tikitmata Peter-m iqsigiliutiniŋai iŋuich isumaqaqtuat iŋuŋnun nalunaitmiutchiŋuŋugich. Taatnamik Peter piigŋiqsuq inmiŋik Jew-ŋuŋitichuaniŋ niŋiqatiginaiqŋugillu. ¹³ Atlat Jew-ŋuplutiŋ ukpiqsriuat ilaliutiniqsut Peter-mun niŋiqataunaiqhutiŋ Jew-ŋuŋitichuani taimmaasriiŋ ukpiŋŋuaqtiguqhutiŋ. Unniŋ Barnabas malinŋuŋutipmiŋiqsuq Peter-mun. ¹⁴ Ilitchuŋikapku iŋuuniaŋiŋhat tuvraŋlugu ilumutuuruŋa tusaayugaaŋiksuum uqautigiga Peter sivugaatni iluqariŋa, “Jew-ŋugaluqtutin aglaan iŋuuniaqtutin Jew-ŋuŋitichuatun. Suvaatami nunurivigich Jew-ŋuŋitichuat maligutchitquplugich Jew-ŋuruat atuiŋhatnik?”

Jew-ŋuruatlu Jew-ŋuŋitichuatlu Anniqsuqtaurut Ukpiqsriŋkun

¹⁵ Ilumutuullapiaqtuq Jew-ŋupluta animaiqput, makunatuunjiŋlaaq Jew-ŋuŋitichuatun killuqsagtutin. ¹⁶ Agaayyutim nalaunŋasripkaŋumiŋaitkaatigut inmiŋi tupiksriŋhiŋaŋupta maligutaksramik, aglaan nalaunŋasripkaŋniagaatigut ukpiqsrigupta Jesus Christ-mik kisanik. Taamna nalupqinaigigikput. Taatnaqhuta ukpiŋigikputtuq Jesus Christ, aasiiŋ ukpiqsriŋhiŋaŋupta Jesus Christ-mik Agaayyutim nalaunŋasripkaŋniagaatigut. Agaayyutim nalaunŋasripkaŋumiŋaitkaa kiŋapayaaq nalaunŋasuktuaq Agaayyutmi tupiksriŋhiŋathagun maligutaksramik. ¹⁷ Isummatigilakput una, tunŋavigiguptigu Christ ilaanun nalaunŋasripkaquluta sivugaani Agaayyutim, ilitchuŋiraupmiugut killuqsagtaunipluta atriplugich iluqaisa Jew-ŋuŋitichuat. Taamna qiniŋtitpa Christ-tuuq killuqsagtauniplugu? Naagapiagataq, taamna ilumutuunjichuq. ¹⁸ Aglaan una ilumutuuruq, uqautigiqqaapku maligutaksraq iŋuaniŋniplugu aasiiŋ aquagun uqautigitqilgitlugu nakuuniplugu, taatnaqama navguiriguqtuŋa. ¹⁹ Atakkii maligutaksrakun tuqunaruŋa maligutaksramun. Pakma iŋuutlasiruŋa Agaayyutim iŋuutqutaagun. Christ-mi kikiaktuutiqatauruatun piuŋa. ²⁰ Taatnamik uvaŋaunŋiqsuq iŋuuruuq, aglaan pakma Christ iŋuuruq uvamni. Iŋuulŋamni timipkun iŋuullapiaqtuŋa ukpiqsriŋlapkun

Igñinanik Agaayyutim. Piqpagigaana suli qaitchipluni inuuhigmiñik piqutigipluḡa.
²¹ Ayanjtkiga Agaayyutim ihuaqutriḡha. Inuk nalaunḡasritlasiñiqpan Agaayyutmi
 tupiksriḡhiñahigmigun maligutaksranik, Christ-ḡum tuquḡha inuqnanḡitchuq.

3

Maligutaksrat naagaqaa Ukpiqsriḡiq

¹ Galatia-ḡmii, kinnaurusii! Kia aḡatkuaqpasri? Quliaqtuaḡutigipsi
 nalupqinaillapiaḡlugu tuquḡhagun Jesus Christ-ḡum sannigutami. ² Iḡitchuḡisruktuḡa
 uumiḡa ilipsitñiñ, akuqtuqpsiunḡ Ipqitchuaq Irrusriḡ tupiksriḡipsigun maligutaksramik?
 Naagga! Tusraagiksi tusraayugaagiksuaq ukpiḡiplugulu, taatnaḡhusi akuqtuḡiksi
 Ipqitchuaq Irrusriḡ. ³ Aullaḡniiqqaagḡu Agaayyutikuahiqsi Ipqitchuakun Irrutchikun,
 suvaata sivutmugukpsi pakma sanḡipsigun? Taamna kinniqaullapiaḡtuḡ!
⁴ Nagliksaaḡutiqaḡtusri pisigiplugu tusraayugaagiksuaq. Suiḡaamun itpat? Ukpiqsriḡiqsi
 atuḡumiñaitpa? Taatniitlaitchuq! ⁵ Agaayyun qaitchiva ilipsitñun Ipqitchuamik
 Irrutchimik tupiksrikapsi maligutaksratigun? Naagga! Agaayyutim qaitchigaasri
 Ipqitchuamik Irrutchimik savakhuni quviḡnaqtuanik akunnapsitñi atakkii tusraakapsi
 tusraayugaagiksuaq ukpiqsrisuri.

⁶ Abraham-tuuq ukpiqsriñiqsuq Agaayyutmik. Taatnaḡlugu Agaayyutim akuq-
 tuḡniḡaa nalaunḡaruagiplugu. ⁷ Taavrumuuna iḡitchuḡitlagiksi aullaḡvipiaqaḡti-
 laaḡat Abraham-mik—iñuich ukpiqsriuat Agaayyutmik tunḡavigiplugulu. Tamatkua
 aullaḡvigigaat Abraham. ⁸ Agaayyutim sivuniksriḡutiginiḡaa aglausimaruat uqaḡhati-
 gun nalaunḡasripkaḡniḡniḡlugu iñuich ukpiqsriḡhatigun. Taatnaḡlugu Agaayyutim
 quliaqtuaḡutiniḡaa Abraham tusraayugaallautamik inḡlḡaan, itnaḡhuni, “Inupayaaq
 nanipayaaq ikayuusriaḡḡisuruq ilipkun.” ⁹ Abraham ukpiqsriñiqsuq taavrumiḡa. Taat-
 naḡhunasii ikayuusriaḡḡisuruq. Taatnatuntuuq tamatkua ukpiqsriuat Abraham-tun
 ikayuusriaḡḡisirut piqataulutinḡ ilaani.

¹⁰ Aglaan iluḡatinḡ iñuich niḡiugaqaḡtuat nalaunḡaruḡusrukutinḡ sivuḡaani
 Agaayyutim tupiksriḡhiñahigmiktigun maligutaksramik nuyuaḡnaqtuami
 piyaḡquḡvinḡmi ittut. Aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhiñi itna, “Kiñapayaaq
 atuiñḡitchuaq supayaamik aglausimaruamik makpiḡaaniñi maligutaksram
 piyaḡquḡkaḡisuruq piqutigiplugu tupiksriñḡiḡi.” ¹¹ Taamna nalupqinaitchuq
 kiñaaniiñ inuk nalaunḡasripkaḡumiñaitchuq sivuḡaani Agaayyutim tupiksriḡunipsuuq
 maligutaksramik, takku uqaḡtikkaurugut Agaayyutim uqaḡhiñi, itna, “Inuk
 nalaunḡaruq sivuḡaani Agaayyutim inuugisuruq ukpiqsriḡikun.” ¹² Aglaan
 inuk tupiksriuat maligutaksramik [Moses-ḡum qaisaḡamik] tunḡaviḡanḡitchuq
 ukpiḡutmik. Takku aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhani itna, “Inuk tupiksriuat
 maligutaksram inḡisruaḡipayaakkaḡanik inuugisuruq.” ¹³ Tupigiyumiñaitkaptigu
 maligutaksrapayaaq Agaayyutim patchisigigaatigut tuḡqutqupluta, aglaan Christ-
 ḡum tasuḡaatigut Agaayyutim atanniḡhaniñ inaniutiḡmigmigun uvaptiknun.
 Aglausimaruq Agaayyutim uqaḡhiñi itna, “Inuk naktitauruaq napaaqtumun taamna
 taiyuaniḡuutitchiuruq.” ¹⁴ Taatnaḡlugu Jesus Christ-kun taamna ikayuusriaḡ
 tikiumaniqsuq Jew-ḡunḡitchuapayaanun Agaayyutim akiqsruutigikkaḡa Abraham-mun.
 Inupayaaq tunḡaviḡanḡituaq Christ-mik akuqtuḡisuruq Ipqitchuamik Irrutchimik
 Agaayyutim akiqsruutigikkaḡanik.

Maligutaksratlu Akiqsruutaalu Agaayyutim

¹⁵ Aniqatiumaanḡ, uvva urrakusraun inuḡmikḡaḡtaq, inñuk akiqsruutipmaknik
 aglauptluk suli nalupqinaiyasriḡlugu avatmun, nalliaknikunniñ suksraaḡu-
 miñaitcha taamna inillaksimaaniktuaq sivunniḡun naagaqaa atlaḡḡuḡumiñaitlugu.
¹⁶ Agaayyun akiqsruutiqaḡniqsuq Abraham-mun kiḡuvianiñunlu. Agaayyun
 nipliñḡitchuq itna, “Kiḡuvianun” inuḡiaktuanun, aglaan nipliqsuq, “Kiḡuviapnun”
 atausriuruamun. Taamna atausriḡ Christ ittuq. ¹⁷ Una itnautigikkaḡa, Agaayyutim

maligutaksraña qaisauruq 430 ukiut pianikmata nalupqinainaniqqaqtitlugu akiqsruutaa Abraham-mun. Agaayyutim sivunniugutaa Abraham-mun nalupqinaiyausiqqaqtitlugu suksraakkauyumiñaitchuq, atrilugu iñuum anigutaa nalupqinaiyaqsimaruaq suksraakkauyumiñaitmatun. ¹⁸ Uvva Agaayyutim aatchuǵniaqpatigut akiqsruutigikkanañik tupiksriñhiñagupta maligutaksramik? Qañaa, taatniingitchuq! Agaayyutim aatchuutiginigaa ikayuusriaq Abraham-mun inillaksimaaniktuakun akiqsruutmigun.

¹⁹ Supayaaq tunǵaviqaqpan ukpiqsriǵimun, suvaata maligutaksraqaqpisa? Maligutaksraq il̄latauniqsuq aquagun tikkuagutitquplugich iñuich navguisaatnik maligutaksramik. Maligutaksraña Moses-ñum iñuich maligutaksragigaat aggigñiañhanunaglaan kinuviañuruam akiqsruutauruam. Israǵulgich qaiññigaaat maligutaksraq akunniǵutauruamun, aasriiñ tikiutinigaa iñuñnun. ²⁰ Aglaan akunniǵutauruag inuqnañgitchuq atausriñhiñaq iñuk itman. Aasriiñ Agaayyun atausriuruq taamna.

Suvaata Maligutaksraqaqa?

²¹ Uvvaasriiñ maligutaksraq akitñaummatiniqpa akiqsruutaiñun Agaayyutim? Taatniingipiaqtuq! Tarra maligutaksram qaitchitlaniqpagich iñuich iñuulǵimik, il̄mun nalaunñatlanayaqtugut Agaayyutim sivuǵaani maligutchiñaptigun taavrumiña maligutaksramik. ²² Aglaan taatniingitchuq. Agaayyutim uqalñhan uqautiniǵaa iñupayaaq tigutaañuniplugu killuqsautmi. Agaayyun aatchuǵuñniqsuq akiqsruutigikkagmiñik iñuñnun piqutigiplugich ukpiqsriñhatigun Jesus Christ-mik. Aatchuutigisuñniǵaa tamatkununa tunǵaviqaqtuanun ilaanuñhiñaq.

²³ Taamna ukpiqqun tikitchaluaqnaǵu tigutaaginigaatigut maligutaksram. Patchisaiqsimaitchugut ukpiqqutim tikiññiañhanunaglaan. ²⁴ Maligutaksram ataniǵiniǵaatigut aggigñiañhanunaglaan Christ-ñum. Tarra Christ aggiqman tunǵavigiaqsigikput Christ anniqsuqupluta killuqsautiptikniñ. Taatnaq̄lugu Agaayyutim akuqtuǵaatigut nalaunñasripluta ukpiqsriñaptigun Christ-mik. ²⁵ Aasriiñ pakmapak ukpigumiñaqsikapta Christ-mik ataniqañaiqsugut maligutaksramik. ²⁶ Taatnamik iǵñiǵiliutigaasri Agaayyutim tunǵavigikapsiuñ Christ Jesus ukpiqsriñipsigun. ²⁷ Iluqasri paptakkaukapsi atausriñuqataurusri Christ-mi, atiplusri Christ-mik liilaa. ²⁸ Atlagiñaiqsut Jew-ñuruatlu Greek-ñuruatlu, savaktaagruiñlu patchisaitchuatlu, añutitlu aǵnatlu. Iluqasri atausriñuqataurusri Christ Jesus-mi. ²⁹ Taatnamik, piginiqpasri Christ-ñum Abraham-ñum kinuviaǵipmigaasri, sulipsuuq piññaktaaginiamigiksi Agaayyutim akiqsruutigikkana.

4

¹ Il̄allaglagu uumiña itna, iǵñiq paitchaktaaksrautilik il̄ilgaanuññaǵmiñi atlakaunǵitchuq savaktaagruiñmiñ, iñuqagaluññaisa suurat iñmiñun. ² Il̄ilgaanuññaǵmiñi qaunaksriqaqtuq añalatiqaqhuniñlu tikiññiañhanunaglaan piviksram aapañan inillakkana. ³ Taatnatuntuuq uvagut. Il̄ilgaanuññapta sil̄am añalarrutaisa añalatmigaatigut piguǵaluaqata. ⁴ Aglaan pivik inillaksimaruaq tikitman, Agaayyutim tuyuǵigaa iǵñiǵikkani. Christ animaruq aǵnakun maligutaksrakuaquplugu. ⁵ Agaayyutim tuyuǵigaa tasuǵuklugich añalatittuat maligutaksramun, atakkii Agaayyutim iǵñiǵitqugaatigut ilaanun. ⁶ Il̄mun Agaayyutim iǵñiǵigaasri. Taatnaq̄lugu Agaayyutim tuyuǵiniǵaa Irrusria Iǵñiǵmi uummatiptiknun, taamnaasriiñ tuq̄luqhuni, “Abba, Aapañ.” ⁷ Taatnaqhutin Agaayyutim pisuñhagun savaktaagruunǵiqsutin, aglaan Agaayyutim iǵñiǵigaatin, aasiiñ iǵñiǵiniqpatin tarra paitchaktaaksrautiliǵuñniqsutin.

Paul-ñum Isrumaaluutiginigai Galatia-ǵmiut

⁸ Inil̄gaan il̄itchuqsrigaluaqasri Agaayyutmik savaktaagruurusri tamatkununa ilitqusriñun agaayyutaunǵitchuanun. ⁹ Aglaan il̄itchuǵigiksi Agaayyun—naagauvva il̄mun Agaayyutim il̄isimagaasri—suvaatami utiǵukpisi sayaitlutiñ atuǵumiñaitlutiñlu añalarrutaiñun sil̄am? Savaktaagruutqigukpisi tamatkununa tigutaañulusri? ¹⁰ Qaunaksruǵisi

uvlut, tatqich, ukiutlu suraǵaǵviich! ¹¹ Naviasruutigipsi savaǵhiǵasrugaluja piilaamun.

¹² Aniqatiumaan, iniqsrugipsi uvaptun ilitquplusri, [amiami niǵiugaqaqasri anniqsugiaksrapsitǵnik tupiksriǵipsigun maligutaksramik,] atakkii ilinjaruǵa ilipsisun, [amiami tiliǵitchippsi maligutchiquplusri Jew-ǵuruat maligutaksranitǵnik]. Inǵaǵma ilipsitǵni pimaqǵuktangitchipstǵna. Suvaatami pimaqǵuktaǵukpistǵna pakma? ¹³ Itqagǵingitpisiuǵami atniǵǵnalǵa pilguirrutiqaqǵuǵa quliatuaqama tusraayugaaǵiksuumik ilipsitǵnun sivulligmi? ¹⁴ Atniǵǵnautiga itkaluanǵnaan uuktuagutauruatun ilipsitǵnun iǵnugluagǵingitchipstǵna naǵǵugingitǵluǵalu, aglaan akuqtuǵipstǵna israǵulgatun Agaayyutim, naagaunniǵn Christ Jesus-tun. ¹⁵ Taimani qanutun quviasuktigivisi! Piyumiǵaǵniǵupsi iraiǵayaqtusri aasriǵn iriliutilugik uvarǵnun. Itqallagagigiga. Suvaata isrummatigivisitǵna atlanǵuǵluǵu pakma? ¹⁶ Pakma uumiksriǵuǵniǵipik ilipsitǵnun uqautikapsi ilumutuuruamik? ¹⁷ Tamatkua atlat iǵnuich maliguaqtigiliutisukkaasri, aglaan taamna nakuungitchuq. Tamatkua akilǵilǵisuqugaasri uvamnik maliquplutǵin ilinich kisimǵin. ¹⁸ Nakuugaluqtuq isrummatigillautagaitǵni aglaan kisian ikayuutaukpan. Taamna nakuuruq ataramik, nayuutilamniǵhiǵnaungillaaq ilipsitǵni. ¹⁹ Ililgaǵnuruasri! Isrumaaluutigillapiagipsi iǵnisuktuatun nanjirutiqaqmatun. Kipiqniqtuǵa ilumun Christ-ǵum Irrusria naamasitquplugu ilipsitǵni. ²⁰ Uvvatuq nayuutilaǵa ilipsitǵni pakma atlanǵuǵlugulu uqausriǵa ilipsitǵnun. Qanuqsausiupiallaktuǵa ikayuutauniksrapkun ilipsitǵnun.

Atrikusaun Hagar-kunlu Sarah-kunlu

²¹ Ilasri aǵalatitqiguktut maligutaksramun. Uqautisritǵna, tusraatlaitpisiuǵ sumik Agaayyutim uqaqtılaaǵa maligutaksram makpiǵaǵanani? ²² Aglausimaruq Abraham malǵuǵnik iǵniqagǵnipluǵu, ilaqataa savaktaaǵrukun aǵnakun aasriǵ ilaqataa patchisaitchuakun aǵnakun. ²³ Iǵniǵa savaktaaǵrukun aǵnakun aniruuq iǵnuich piqusriatigun. Aglaan iǵniǵa patchisaitchuakun aǵnakun aniruuq Agaayyutim akiqsruutaagun. ²⁴ Taapkuǵniǵa atrikusautiqaqtuǵa. Tarra taapkuak aǵnak ittuk malǵuktun sivunniugutauruaktun. Atausriq sivunniugutauruq maligutaksrauruq Agaayyutim qaisaǵa iǵǵigmiǵn atilǵniǵn Sinai-mik. Iǵnuich iǵnuuruat taavrumuuna sivunniugutauruakun ittut savaktaaǵruatitun. Aasriǵn aǵnaq atilik Hagar-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. ²⁵ Taamna Hagar ittuq iǵǵisun Sinai-tun Arabia-mi ittuatun. Hagar atriqaqmiuq marrumiǵa nunaaqqimik Jerusalem-mik. Taavrumatun iǵnuich savaktaaǵruurut atakkii aǵalatitlutǵin maligutaksramun. ²⁶ Iǵluu sivunniugutauruq patchisailaahuruq Agaayyutim qaisaǵa Christ-kun. Aasriǵn aǵnaq atilik Sarah-mik taamna sivunniugutauruatun ittuq. Taamna Sarah atriqaqmiuq Jerusalem-mik qilaǵmiittuumik aakaupluni iluqaptikni. Taavrumuuna iǵnuich patchisaitchut atakkii aǵalatitlutǵin Christmun. ²⁷ Takku aglausimaruq Agaayyutim uqaǵhani:

“Quviasrugiǵn aǵnaaq qitunǵitlaitchuatin!

Atuǵiǵn quvianakun nipitusilutin,
iǵnisuktuam atniǵǵnananik iǵlutunǵitchuatin!

Atakkii aǵnaq suksraakkauruq qitunǵaqatluǵniaqtuq
taavrumakǵa ilaqatiqaqtuamiǵn.”

Isaiah 54:1

²⁸ Aniqatiumaan, pakma aǵalatinaiqsusri maligutaksramun. Ililgaagiliutigaasri Agaayyutim Isaac-tuntuuq piqutigipluǵu Agaayyutim akiqsruutaa. ²⁹ Aglaan inilǵaan iǵniq aniruuq pisulhatigun iǵnuich piyuaqǵiǵniqsuq iǵniǵmik aniruamik Agaayyutim Irrutchiǵmigunlu pisulhagunlu. Pakmanunaglaan taatnatunsuli ittuq. ³⁰ Sumik Agaayyutim uqaǵha uqaqapqa? “Aullaqtirruǵ savaktaaǵruk aǵnaq iǵniǵalu, takku savaktaaǵruum aǵnam iǵniǵa paitchaktaaqaauruksraunǵitchuq iǵniǵani patchisaitchuam aǵnam.” ³¹ Taatnaqhuta, aniqatiumaan, ililgaagǵingitchaatigut savaktaaǵruum aǵnam, aglaan pigigaatigut patchisaitchuam aǵnam.

5

¹ Christ-ñum patchisaikkağigaatigut. Taatnağusri makitavigisriun payañağusri iñuk patchisaiqsimaruatun, savaktaagrugiliutitqinñiaqasri maligutaksramun!

Iñuuniağitchi Atanjiqsimaruatun

² Naalağnisitchi! Uvaña Paul ilitchuğitqugipsi uumiña: nalunaitñutchiqsitkupsi Jew-nuruatun nalaunñapkağniağasugalusri sivuğani Agaayyutim, Christ-mun anniqsuqt-inğinñiqsusri. ³ Kilitqilgitchiga kisupayaaq iñuk nalunaitñutchiqsittuaq: Taamna iñuk tupiksriuksrauruq iluqaitñik maligutaksranik. ⁴ Nalaunñasipkaqtausukkupsi Agaayyutim sivuğani tupiksriñipsigun maligutaksramik, tammaigiksi Christ anniqsuutri suli pi-ñanikhusri ihuaqquataaniñ Agaayyutim. ⁵ Aglaan uvagut, niğiugağigikput Agaayyutmun nalaunñasripkağisiñiqput inmiñi ukpiqsriñiptigun. Taamna utaqqigikput ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim uvaptikni ittuakun. ⁶ Tunñavigikaptigu Jesus Christ kisian iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiñhalu suutaungitchuq, aglaan ukpiqsriñiq savaaqaqtuaq piqpaksriñikun.

⁷ Piñlautağaluagtusri tupiksriplusri ilumutuuruamik. Kia nutqaqtitpasri agaayyutikuagağialipsitñi? ⁸ Aglaan nalupqinaitchuq Agaayyutim tuqluqtigikkapsi nutqaqtingitkaasri. ⁹ Qaunatqiağiglugu ilisauttun naalağnikkaqsi, takku itnaqsimaruuq “Mikiruuram puvlaksautim puvlagataqtittağigaa iluqaan qaqqiaksraq.” ¹⁰ Nalupqisuutigingitchiga Atanikun isrummatiqagnaqtillaqsi uvaptun isrummatiqapmatun. Agaayyutim anasiññuqsagnağaa iñuk avatvaqtitchiruaq ilipsitñik, kisuuğisikpan. ¹¹ Aniqatiumaan! Suvaata Jew-nuruat piyuagağaaqpatña? Quliaqtuağingigiga iñuum nalunaitñutchiruksraulha. Taamna ilumun inniqpan ihuilliuğutiqağayaitchuña iñuñnik quliaqtuaqama Christ-ñum tuqułhanik sannigutami. ¹² Uvvatuq tamatkua akatchiruut ilipsitñik igruiglich inmiknik.

¹³ Aniqatiumaan, Agaayyutim patchisaigaasri. Taatnamik killuliqitqinñiaqasri kañigruaqtapsigun, aglaan piqpakkutilikun savautilusri avatmun. ¹⁴ Tarra kamagigiksi iluqaan Agaayyutim maligutaksraña iñuukapsi uumuuna, “Piqpagiyumagiñ iñuuni-aqatin iliptun ililugu.” ¹⁵ Aglaan atniağutigupsi pisaanñatiaqsilusriñu avatmun, qau-natqiağigitchi! Piyaquqtautiniaqtusri avatmun taatna pigupsi.

Savaaña Ipqitchuam Irrutchim Naagaqaa Savaaña Kañigruaqtam

¹⁶ Uumiña uqautigipsi, Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitchiun iñuuliqsi. Taat-nağupsi malinñuğutiyumiñaitchusri kipiğniugutaiñun kañigruaqtam. ¹⁷ Takku kañigru-aqtam kipiğniugutai akitñaummatirut kipiğniugutaiñun Ipqitchuam Irrutchim, suli kipiğniugutai Ipqitchuam Irrutchim akitñaummatirut kipiğniugutaiñun kañigruaqtam. Taapkuak igluliuğutiruk avatmun. Taatnamik patchisaiñgitchusri pitłailługich sut pisukkaluakkasri. ¹⁸ Aglaan Ipqitchuamun Irrutchimun aňalatitnapsi, aňala-tiqanğiqsusri maligutaksramik. ¹⁹ Kañigruaqtam malinñutraqtitkaatigut sayuñaliğ-mun ilaqatiqağaluagumi, atlatuğimun ilaqataitkaluağumiñu, qaayuğnağimunlu, aňalal-guiğimunlu uvaptiknik, ²⁰ putqatağimunlu aanguanun, aňatkuuğimunlu, uumikku-tiğimunlu, sanmisiğimunlu, siqñatuahimunlu, qatmiksaahimunlu, uqavaağuuğimunlu, avgumağimunlu, inmikuağutmunlu, ²¹ piñatuğimunlu, iñuauquuğimunlu, im-iliğuuğimunlu, pivaalñautigiplugu quviasruñniağimunlu suli atlanik taatnatun ittua-nun. Uqautianikkaluamigigipsi sivuani, aasriñ kilikkipsi pakma, itna, tamatkua taatna piruat itkumiñaitchut Agaayyutim añaayuqautaani. ²² Aglaali Ipqitchuam Ir-rutchim piqpaksripkağaatigut quviatchauğiliğmiglu, tutqiutmiglu, manimilgutmiglu, ihuaqqutriğimiglu, nakuuğimiglu, tuniqsimmatriğimiglu, ²³ piisaanğiliğmiglu suli aňalataalguğimik inmun. Iñuk iñuuruaq tamatkunuuna taluqsrağumiñaitchuq mal-igutaksramik. ²⁴ Aasri tamatkua Christ-mun pigiliutipkaqtuat kikiaktuutiniğaat kañigruaqtam pisugruağutituummaan kipiğniugutituummaanlu. ²⁵ Iñuuniağvigiguptigu

Ipqitchuaq Irrusriq, ki aňalatitta Ipqitchuamun Irrutchimun. ²⁶ Kamanagñiluta isru-maruksraungitchugut uvaptiknun, qinnaguksaagutingiguta avatmun siqñakkutingigutalu.

6

Ikayuutititchi Avatmun

¹ Aniqatiumaan! Ilaksi anjuraukpan killukuafikun ilipsi aňalatittuani Ipqitchuamun Irrutchimun utiqtitaksragigiksi taamna iñuk piisaangilikun. Aglaan qaunagilusri ilipsitñun, atakkii aniqusraaqtitpiaqmiusri. ² Ikayuutititchi avatmun sakiqniuliǵmun iligupsi, akiyautilusri avatmun uqumailliuǵutipsigun. Taatnaǵupsi tupigillapiaǵniagigiksi maligutaksraq Christ-ñum qaisara. ³ Kiñapayaq iñuk isrumagumi nakuutluñiluni atlaniñ, suunginñagmi, kinnillapiaqtuq inmiñun. ⁴ Iñullaa naipiqtuǵli inmiñun Agaayyutim sivuǵaani suraǵaǵli nakuupmagaan. Suragǵli nakuuniqpan isrumakcutigillautagñiaqtuq inmiñik. Kamasraagumiñaitchuǵaasriñ nakuutluñiluni atlaniñ. ⁵ Atakkii iñullaa isivǵikkauniaqtuq iñuunialigmigun.

⁶ Iñuk ilisautikkauruaq Agaayyutim uqalhiñik qaitchiruksraupmiuq ilisautriruamun suuraǵmiñiñ. ⁷ Ukpiqsasari, kia-unniñ Agaayyun mitautigiyumiñaitchaa, atakkii iñuk akuqtuiñiaqtuq taatnatun aatchuiǵmisun, atriǵugu nunaliqiri katitchiñiaqtuq qanutchiñik nautchiikkaǵmiñik. ⁸ Taatnamik iñuk tunǵaviqagumi inmiñun akuqtuiñiaqtuq piyaquǵigmik isruitchuamik, aglaan iñuk aňalatiqagumi Ipqitchuamun Irrutchimun akuqtuiñiaqtuq iñuuhigmik isruitchuamik. ⁹ Aasrii minguatillakput nakuurualiqiliq, takku qapiñaitchupta Agaayyutim akiliiviksrañani akuqtuiñiaqtugut. ¹⁰ Taatnaqhuta, piviksraqaqtılaaptiktun ikayuglavut iñupayaat, suvaluk tamatkua ukpiqsriqatauruat.

Aqulliich Kiliktuutitlu Paǵlatitlu

¹¹ Takkua, aglaich aglaatka anipiaqtut. Taatnaǵlugu ilitchuǵitlasrigisi uvamnun aglaaǵitilaañitñik. ¹² Iñugiaktuat Jew-ñuplutinj ukpiqsriuat isrumatqugaasri nalaunñanilutin tupigikamitruñ maligutaksraq. Aglaan nuyuaǵniqsut piyuaqsuniagasarugalutin malikkuminj Christ-mik kikiaktuutikkauruamik. Taatnaqhutin nunurigaasri nalunaitñutchiquplusri. ¹³ Nalunaitñutchiqurriruat malingitmigaat maligutaksraq. Naagauvva kimmutigigaat nalunaitñutchiñiksraqsi kamasraagutigilhiñaguklugu nalunaitñutara timipsi. ¹⁴ Aglaan uqavigaagutiqaqtuñ kisanik sannigutaagun Atannapta Jesus Christ-ñum. Christ-ñum tuquǵhagun kikiaktuutriviñmi kanigruaqtuq tuquñaruq uvamni, sulipakma kanigruaqtam aňalatlaiqñuñ. ¹⁵ Tunǵavigikaptigu Christ Jesus kisan iñuum nalunaitmiutaqalhalu naagaqaa nalunaitmiutaiñhalu suutaungitchuq, aglaan iñuum anniqsuqsimañha nutaamun iñuuhigmun Christ-kun. ¹⁶ Iluqagminj aňalatauruat taavrumuuna nutaakun Agaayyutim piksraqtaagigai tamatkua iñuich, Israel-aagmiupiaǵuqñugich. Tamatkua Agaayyutim qinuiññañalu ilunñuktanalu pigigaat.

¹⁷ Uvakñaniñaglaan kia-unniñ iñuum pimaqñuutitqinñigilñija, takku qilǵut timimni qiniqtitkaat savaktaagruupluñ Atanigmun Jesus-mun.

¹⁸ Aniqatiumaan, iñuaqutrisaan Atannapta Jesus Christ-ñum nayugumagaasri. Taatnatuq.

Paul-ḡum Tuyuutai Ephesus-miunun

¹ Uvaḡa Paul, uqqiraqtigigaḡa Jesus Christ-ḡum pisulhagun Agaayyutim. Tuyuḡig-itka ukua tuyuutit iḡuiḡun Agaayyutim Ephesus-mi tuiḡsimaruanun Christ Jesus-kun. ² Uvvatuḡ Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ Atannapta ihuaqquḡtillaḡniaglisi suli tutḡiksillusi.

Quviasaaḡusiat Christ-miḡ

³ Quyalakput Agaayyun Aapaḡa Atannapta Jesus Christ-ḡum, qaitchirigikkaqput Christ-kun iluqaitḡnik ikayuutinik pakmaḡḡaḡtauruanik. ⁴ Agaayyutim piksraḡtaagigaa-tigut Christ-kun sivuani imma iḡiḡsigaluaqani nunamik. Piḡpaksriḡḡimigun piksraḡ-taagigaaḡtigut ipqitqupluta patchisaillutalu sivuḡaḡmiḡi. ⁵ Agaayyutim sivunniutimaga-gaa tiguagukhuta iḡmiḡun tumigilugu Jesus Christ, sivunniutimaplugu pisulḡimigun. ⁶ Nangaglakput Agaayyun atakkii ihuaqquḡtriḡiḡsuḡ uvaptiknik piḡpagipluta Iḡḡiḡmi-gun piḡpagikkaḡmigun. ⁷ Christ-ḡum tasuḡniḡaaḡtigut Agaayyutmun maḡipkaḡamiuḡ auni tuḡquḡtupluta, suli Agaayyutim natḡigutigaḡtigut killuḡsautiptiknik uuktuḡnaḡu-miḡaitchuakun ihuaqquḡtriḡiḡmigun. ⁸ Taatnaḡami atqunallapiaḡ ihuaqquḡtriḡiḡsuḡ uvap-tiknik. ⁹ Agaayyutim isrumatupiaḡataḡtuam suli kaḡiḡsimaplugich supayaat sagviḡaa nalunaḡtuḡ sivunniugutigikkani uvaptiknun. Ilaan sivunniugutigikkaḡa sivuani, Christ-ḡum taḡiḡaa pakmapak. ¹⁰ Agaayyutim sivunniutimaga, piviksraḡ nalautitpan, iḡiḡtapayaat qilḡḡmiḡu nunamiḡu atautchimuḡuplugich Christ-mi Atanguruami su-payaami. ¹¹ Christ-kun piksraḡtaanurugut paitchaktuksraupluta akiḡsruutigikkaḡjanik. Atakkii Agaayyun savaaḡaḡaḡtuḡ supayaamik maligutlugu sivunniutigikkaḡmigun. ¹² Sivulligigaḡtigut iḡuich niḡiugaḡaḡtuat Christ-mik. Piksraḡtaanurugut nangaitqu-pluta Agaayyutim kamanalhanik iḡuuniaḡḡaptigun. ¹³ Ilipsipsuuḡ taatnatun piruk-sraurusri, atakkii tusraagiksi ilumutuuruḡ tusraayugaagiksuaḡ anniḡsuḡiapsigun. Uḡpiḡianikapsiuḡ uḡaliḡ Christ-kun Agaayyutim nalupqinaigaa Ipqitchuakun Irrusria-gun akiḡsruutigikkaḡmigun iḡugiliutitilaḡsi, iḡuktun nalunaitchiḡmatun suuraḡmiḡnik ilisimanaḡsipkaḡḡugich pigitilaḡḡitnik. ¹⁴ Taamna Irrusiḡiksuaḡ nalupqinaigutauruḡ Agaayyutmun qaitchigisilaḡjanik akiḡsruutigikkaḡmiḡnik uvaptiknun suli piḡaḡniaḡti-laaptiknik taimanigu supayaanik akiḡsruutigikkaḡḡiḡnik. Taatnaḡuta nangaglakput ka-manaḡtuḡ Agaayyun.

Paul-ḡum Agaayulha

¹⁵ Tusraagiga ukpiḡsriḡiḡsi Atanguruamik Jesus-mik piḡpaksriḡiḡsiḡu iluqaitḡnik iḡuiḡnik Agaayyutim. ¹⁶ Taatnaḡḡuḡa nutḡautingitchiga quyyatiḡaḡiḡa ilipsitḡnik, itḡaḡiḡplusri ataramik agaayukama. ¹⁷ Inḡiḡsruḡtuḡa Agaayyutaanun Atannapta Jesus Christ-ḡum, kamaḡaḡtuamun Aapamun. Uvvatuḡ ilaan isrumattuḡtillisi ilisimatlasriḡuḡu suli kaḡiḡsitlasriḡuḡu pisulha. ¹⁸ Inḡiḡsruḡmiḡuḡa ilaanun aḡmaḡuplugich isummatisri qiḡiḡqu-plugu qaumanḡa, suli kaḡiḡsipkaḡuplusri niḡiukkamik ilaan qaisaḡjanik uvaptiknun tuḡḡuutmigun suli ilitchuḡipkaḡuplusri inuḡaiḡhanik kamanautim Agaayyutim iḡuiḡni paitchaktaagikkaḡḡatnik. ¹⁹ Inḡiḡsruḡmiḡuḡa Agaayyutmun ilitchuḡipkaḡuplusri uuktuḡ-naḡumiḡaitchuamik saḡḡjanik ikayuḡupluta ukpiḡsriruaḡuruḡaḡut. ²⁰ Taavrumuuna kamanallapiaḡtuakun saḡḡiaḡun Agaayyutim aḡipkaḡniḡaa Christ tuḡuliḡmiḡ, aquvi-titluguasriḡiḡ ilaan taliḡpiḡmiḡun qilḡḡmi. ²¹ Agaayyutim Christ inillakkaa qauḡḡiu-plugu taapḡkunuḡa aḡalatchisiḡapayaḡtuḡaanun saḡḡiaḡtuḡaanunlu suli atanipayaanunlu. Kiḡaunniḡiḡ saḡḡiaḡatlukkumiḡaitchuḡ Christ-miḡ marrumani nunami naagaḡaa taivru-mani tikitchuksrami. ²² Agaayyutim Christ aḡalatchipkaḡaa supayaaniglu iḡupayaaniglu nanipayaaḡ. Suli Agaayyutim Christ qauḡḡiḡuḡtitkaa ukpiḡtuḡaḡuruapayaanun, niaḡuḡ aḡalatchikmatun timimik. ²³ Takku ukpiḡsriruaḡpayaat Christ-ḡum timigigai. Tamatkua naamapkaḡaat Christ-ḡum timaa atakkii Christ-ḡum naamapkaḡai supayaat nanipayaaḡ.

2

Tuquhigmiñ Iñuuhigmun

¹ Iluqasri tuqujaruatun iñuktun itkaluaqtusri atakkii tupiksritlailusri Agaayyutmik killuqsahusri. Taatnamik Agaayyutim iñuutqiksitkaasri ilaan Irrutchikun imma. ² Taimani ilipsi tupiksrigaluaqtuani pigiitchuamik anjalatchirrutimik silami, maliklugu iñuuniagusria nunam. Taatnasriq irrusriq pakma savaktuqsuli tamatkunani iñuñni tupiksriñgitchuani Agaayyutmik. ³ Taatnatun iluqata iñuuniagaluaqtuani kimmutigruañagun timipta, quyalipugich pisukkañi timiptalu isrumaptalu. Atlatitun iñuktun tupiksriñgitchuat Agaayyutmik uvagut piyaqugñiagaluaqtuani qinnautaañgun Agaayyutim. ⁴ Aglaan Agaayyutim ilunñuktaja kamanaqtuq suli piqpagillapiagñigaatigut. ⁵ Tuqujagaluaqtitluta killugmi iñuutqiksitkaatigut piqataupluta Christ-mi. Ihuuqutaagun anniqsukkaurusri. ⁶ Anitqiksitkaatigut tuqujaruaniñ piqataupluta Christ-mi suli aquppiqatautlasripluta irviani Christ Jesus-ñum qilañmi. ⁷ Taivrumani tikitchuksrami Agaayyutim qiniqtitchukkaa uktugñagumiñaitchuaq ihuaqutriti uvaptiknun aasriñ ilisimanaqsisukkaa qanutun piqpaksriñlapiagñitlaani uvaptiknik Jesus Christ-kun. ⁸ Ihuuqutaagun anniqsukkaurusri tumigiplugu ukpiqsriñiq. Anniqsutlaitchusri ilipsitñik. Aatchuusriagigiksi Agaayyutmiñ. ⁹ Kiñauñniñ annautriñhiñauñigumi iñmiñnik savaallautaqahigmigun taamna iñuk uqavigaagutiqağayaqtuq. Aglaan annautraungitchusri savaallautaqahapsigun. ¹⁰ Agaayyutim nutaaguqtitkaatigut Christ Jesus-kun nakuurualiqitqupluta. Agaayyutim sivunniñgñigaa iñilgaanimma iñuuruksraupluta taatna.

Atausriñjuqatigiñiq Christ-mi

¹¹ Itqağisiñ iñilgaan aniñiqsi Jew-ñungitlusri. Jew-ñuruat nalunaitmiutchiñiqsuat timimiknik qaahñakun taiyuutiqağniqsut ilipsitñik nalunaitmiutailaanik. ¹² Itqaumalugu taimani atausriñjuqatigiñaitkiksi Christ. Avakñaqtaurusri nunaqataungitlusri Israel-aagmiunun, piqatautlasrimaiññapsi Agaayyutim sivunniugutigikkañanik iñuñmiñun suli iñuuniññapsi niñiugaitlusri suli naluplugu Agaayyun nunami. ¹³ Aa, ilaatni uñasrikkaluaqtuasii. Aglaan pakma Christ Jesus-kun qallipkakkaurusri Agaayyutmun, tumigiplugu Christ-ñum aña maqipkakkauruaq tuqutipmatigut. ¹⁴ Pakma iluqata qiniññiññaqatugut Christ-kun. Jew-ñuruatlu Jew-ñungitchuatlu atingitmata uumikkutiplitiñ Christ-ñum atausriñjutlasipkağai, siqumitkaa avgutauruam katchiña tuqukami sannigutami. ¹⁵ Suutaungiqsitkaa Jew-ñuruat maligutaksraña tillisituumaan. Atausriñjuqtikik Jew-ñuruuq Jew-ñungitchuağlu malguugaluañhakniñ. Taavrumuuna qiniññiññaqatlasripkairuq. ¹⁶ Tuquhigmigun sannigutami Christ-ñum uumikkutiññihak tuqutkaa ilauraagñisitlugik iluqaaknik Agaayyutmun. ¹⁷ Christ agğiqsuq quliaqtuağiaqhuni qiniññiñnamik ilipsitñun Jew-ñungitchuanun uñasrikkaluaqtuanun Jew-ñuruanunlu qanittuanun Agaayyutmi. ¹⁸ Tarra tumigiplugu Christ iluqamnuk tikitlasrigikpuk Aapauruaq atautchikun Ipqitchuakun Irrutchikun. ¹⁹ Taatnaqhusri avakñaqtaungiqsusri iglaañuplusri, aglaan nunaqatigiliutigaasri Agaayyutim iñuiñi suli Agaayyutim tupiqatigiliutigaasri. ²⁰ Nappakkaurusri liilaa turviñatnun uqiraqtit sivuniksriqiritlu. Jesus Christ piitchiñlapiagaqtuq uyağagigaa taavruma turvim. ²¹ Taavrumuuna makitatauruakun iluqani tupiq ipiqiqsauruq payañaitluni, aasriñ agaayyuvikpuguqsaiññaqtuq iñiqtaupluni piqutigiñplugu Atanguruaq. ²² Ilaagun ilataupmiusri tuppiamun Agaayyutim irvigikkañanun ilaan Ipqitchuakun Irrusriagun.

3

Paul-ñum Savautigai Jew-ñungitchuat

¹ Uvaña, Paul, tigutañuruña pisigiplugu Christ Jesus, quliaqtuaqtuñakii tusraayugaagiksuumik Christ-kun ilipsitñun Jew-ñungitchuanun. ² Tusraañaniguknağiksi

Agaayyutmun tilisitilaaga quliaqtuaqupluna ilipsitñun Jew-ñungitchuanun Agaayyutim ihuaqqutrisaanik. ³ Aglallaksimagaluaqtuna sivuani Jew-ñungitchuasi inugiliutillaapsitñik Agaayyutmun Christ-kun. Agaayyutim sagvigñigaa taamna nalunaqtuaq uvamnun. ⁴ Aasrii agliqigupsigij aglaatka puttuqsriñaigiksi qanutun kanjisisiqaqtilaaga nalunaqtuanik Christ-kun. ⁵ Taimakñaqana kiñuviağiich sivuptikni ilisimangitchut taavrumiña nalunaqtuamik sivunniugutmik, pakmaasriñ Agaayyutim sagvigaa ipqitchuanun uqqiraqtaiñun sivuniksriqiraunijnunlu Ipqitchuakun Irrusriagun. ⁶ Uvvaasriñ nalunaqtuaq una, Jew-ñungitchuattuq akuqtuitlasriplugich paitchaktaaksrautmik Agaayyutim akiqsruutigikkanik inunmiñun, piqatchiutitlasriplugich timaanun Christ-ñum, piqatautlasriplugillu akiqsruutaani Christ Jesus-ñum. Jew-ñungitchuat pigiliutigaat iluqaan tamanna ukpigiliutikamitruñ tusraayugaagiksuaq Christ-kun ittuaq. ⁷ Agaayyutim savaktiksraqtaagigaana uqautritqupluna marumina tusaayugaallautamik ihuaqqutikamiña uvamnun annautipluna saññimigun. ⁸ Kamanaiññiqsrauruna iluqaitñiñ inuiñiñ Agaayyutim. Aglaansuli qaitkaa ihuaqqutriñi uvamnun quliaqtuağitquplugich inunaiapiaqhutiñ ikayuusriaksrirutai Christ-ñum Jew-ñungitchuanun, ⁹ suli inupayaat kanjitsitquplugich nalunaqtuanik sivunniugutmik. Agaayyutim iniqsiruam supayaanik Christ Jesus-kun iriqsimaagñigaa sivunniugutni aullağniilgatañhaniñaglaan nunam uvunanunaglaan. ¹⁰ Pakma tumigiplugich ukpiqtuanuruaat Agaayyutim sagvigukka sivunniugutni tamatkununa anjalatchisiqaqtuanun saññiqaqhutiñlu qilañmiittuanun. Taavrumuuna kanjisiñaagaat isrumatulha Agaayyutim atlaupluni inugiaktuatigun. ¹¹ Taimakñaqana Agaayyutim sivunniutiginiğaa sivunniugutni atuumapkağniagniplugu Christ Jesus-kun Atannaptigun. ¹² Pisigiplugu ukpiqsriñiqput ilaanik utlautitlarugut Agaayyutmun nalupqisruutailuta taluqsrautaiğlutalu. ¹³ Nagliksaaqtuna pisigiplugu quliaqtuağiga tusaayugaagiksuamik ilipsitñun. Taatnaqluna inigipsi qapiqtaqungitlusri. Nagliksaağutriñiga ilipsitñik ikayuutigigisigiksi.

Piqpaksriñha Christ-ñum

¹⁴ Tamanna pisigiplugu sitquqluna agaayuraqtuna Aapananun [Atannapta Jesus Christ-ñum], ¹⁵ Aapauruamun ukpiqsriurapayaanik, qilañmiitpata naaga nunamiitpata. ¹⁶ Agaayuraqtuna Agaayyutmun inunaiillapiaqhuni kamanautiqaqtuamun sayyiquplusri irrutchipitni ilaan Irrutchiğmigun. ¹⁷ Agaayuraqmuna Christ nayuutitquplugu uummatipsitni ukpiqsriñkun, suli iluqasri inuulsi kanjiniquplugich payanaiglugich piqpaksriñhani. ¹⁸ Agaayuraqtuna taatnatun kanjitsitlasritquplusri ukpiqsriurapayaatlu qanutun iraqutilaanjanik, taktilaananiglu, ititilaananiglu, qutchiksilaananiglu piqpaksriñhan Christ-ñum. ¹⁹ Agaayuraqtuna ilitchuğitlasritquplusri qanuq urrautaitluni piqpaksriñhanik Christ-ñum. Taamna piqpaksriñiq kamañqaitluni ilitchuğimmaagiksiyumiñaitkikput iluqaan. Iluqağmi iluqnaulhan Agaayyutim immiumaagñağaa inuuliqsi inuqsrañaiğlugu.

²⁰ Agaayyun inunaiillapiaqhuni saññiqaqtuq, aasriñ ilaan savaaqalha ataramik qaani-ummatiruaq qanusripayaanun apiqsruutigitlakkaptiknun naagaunniñ isrummatigitlakkaptiknun. Taatnaqhuni savaaqatlaruq supayaanik uvaptikni urrautaitluni saññimigun. ²¹ Ukpiqtuanuruaat nanağlitruñ Agaayyun Christ Jesus-kun qañapak taimuna. Taatnatuq.

4

Atausiñiq Christ-kun Atautchisun Timitun

¹ Isiqsiviniñmittuna atakkii pigipluna Atanguruam. Agaayyutim tuqluğasri. Taatnamik pitchuksaagipsi inuutquplusri maligullugu Agaayyutim inuutqurrutaanun ilipsitñun, ² atchigusri ataramik piisaangillusriñ, manimmisilusri avatmun suli akuqtuutilusri piqpakutigiñkun. ³ Pisuqtilaapsiktun atausriññuumaagitchi Ipqitchuakun Irrutchikun ilaanunkii atausriññuqtittusri qinuiññakun. ⁴ Agaayyutim tuqluğaatigut piqatigiñqupluta ukpiqsriurani, taatnamik timaurugut atautchimik

Christ-kun. Pakma atausriq Irrusriq nayuutirug uvaptikni, iluqata niguganikhuta atautchiiñamik, ⁵ ataniqaqtugut atautchimik, ukpiqsriñiqagtugut atautchimik, paptaaqsriñiqagtugut atautchimik, ⁶ Agaayyutiqaqtugut atautchimik Aapauruamik iñupayaamun, qaukligikkañat supayaat suli savaktuaq supayaakun suli iñuuruaq supayaani. ⁷ Atausriullaapluta aatchuusriaqaqtugut aatchuutinik maligutlugu ihuaqutrisaa Christ-ñum. ⁸ Taatnaqlugu Agaayyutim nipliutigigaa uqaliğmiñi,

“Mayuğniqsuq pakmuja

aullatripluni tigutaagikkañiñik uumiksrim,

suli qaitchirug aatchuutinik iñuñnun.”

Psalms 68:18

⁹ Nipliqami “Mayuğniqsuq,” taamna qanuutauniqpa? Taamna itnautaurug uvva, mayuqsanaiññağmi atqaqqaqtugut atchinqsrapiağatanun nunam. ¹⁰ Taamna tarra atqaqtuaq atausiñaurug mayuqtuaq qutchiñiqsramun qilañmun qaaniqğugich, pakmaasiñ Christ nayuutitlasripluni nanipayaaq. ¹¹ Christ taamna “qaitchirug aatchuutinik iñuñnun,” ilañich uqiraqtiksrauplugich, ilañich sivuniksriqirik-srauplugich, ilañich quliaqtuaqtiksrauplugich, ilañich agaayuliqsiksrauplugich ilisautriksrauplugi. ¹² Christ qaitchirug aatchuutinik itqanaiyağiağugich Agaayyutim iñuiñ savaaksrañat ikayuiñkun, makitammaagiñiksrañatnun ukpiqsriuat timigikkaña Christ-ñum, ¹³ atausriññuumaagviksraptiknunaglaan ukpiqsriñkun suli ilisimapiagağatagviksraptiknunaglaan Iğñinaniq Agaayyutim suli iluqnaugviksrap-tiknunaglaan iñuğuguta Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁴ Tarra inñaiğñaiaqtugut ililgauratun malixsuağuuratun. Umiatun tiñitauratun qanutnamunliqaa anuqlukun, taatnatun ayalatingiğñaiaqtugut killukun ilisauttutitñun kinnitñiñiaqtit iñuich. Pisasruñiğmiktigun killukuaqtitchiñiaqtut ukpiqsriuanik iñugungitçuaniksuli Christ-ñum iluqnaulhanun. ¹⁵ Aglaan ataramik ilisautriyumarugut ilumutuuruamik avatmun. Aasriñ piqpakktigiigupta avatmun qiniqtitlugu surağallaptigun, ilisaiñagisirugut Christ-tun ittuatun qaukligikkañatitun ukpiqsriuat. ¹⁶ Iluqaan timi ayalatiqaqtugut niaqumun, taatnatuntuuq ukpiqsriurapayaat ayalatiqaqtut Christ-mun qaukñiuruamun. Timi tigummisqaqtugut napyaatigun, ilinjalaa savaaqahutin naupkağiağlugu timi. Taatnatuntuuq ikayuutiruksraupmiugut avatmun ilisaiñaguguta Christ-tun piqpakktitihikun avatmun.

Iñuuniaqurrutaa Christ-ñum

¹⁷ Taatnamik Atanguruam uqautritqugaña qapiñaiqluña tarakñaniñaglaan iñuunius-riqanungitlusri Jew-ñungitçuatitun. Isrummatinich suuyumiñaitçhut. ¹⁸ Isrumañich taaqsiplutitij aasriñ kañiqsilguitchut. Nalupiallaktut uqayunaitçlutitij. Taatnaqhutin ilaliutiyumiñaitçhut iñuuiğmun Agaayyutim qaisañanun. ¹⁹ Sugingiqçlugu qanuq iñu-unialiqitij qaisağiplutitij inmiknik pisugruağutaanun timim savaağiplugu qaayugnaqtu-apayaaq urrautailaakun.

²⁰ Aglaan ilipsi, ilinğitçhiksi Christ taatna. ²¹ Ilumutun tusraagiksi kañiqsiplugu qanuq Christ-mun iñuuniaqutlilaqsi. ²² Iltikiksi iñuuniaqtuiñagumiñaiñiqsi sivuanisun. Taatnamik piiqsaksrağigiksi iñuuniağruaq piunğiqsitchiruaq kinnitñikhuni pisugruağutaagun timim. ²³ Iltikiksi nutaagutuksrauliqsi isrummatipsitñi Agaayyutim Irrusriagun, ²⁴ suli atitquliqsi nutauruamik iñuñmik atipmatun atnugaamik. Agaayyun iñiqsirug taavrumiña iñuñmik ittuamik inmisun ilumutun nalaunñaruahikunlu ipqihikunlu.

²⁵ Taatnaqlugu sagluqsruñaiğumuusi. Ilumutuuruami uqaqtuksraurusi avatmun, takku ukpiqsriuraupluta atausriurugut timaani Christ-ñum. ²⁶ Qinnañniğupsi killuqsautiginiqasiuñ. Siqiñiq nipipkağniaqnagu qinnaksimaññaqçhich.

²⁷ Tuunğagmun akiilipkağniaqasri. ²⁸ Iñuk tigligaqtuaq tigliganğigli, aglaan sakkağli atuglugich argañni sagluqsruñaqani, aatchuutiksranikkumuug inuqsriuqtuanun.

²⁹ Uqautigiyumiñaitçhiksi atniummatiksraq aglaan uqautigilugu ikayuutiksraq sivutmuutiksrauluni. Tamatkuali tusraarat uqautipsitñik ikayuusriaqagumuut.

³⁰ Aliatchaktitağniaqasiuñ Irrusria Agaayyutim. Taavruma Ipqitçhuam Irrutçhim

nalunaitmiutchigaasri Agaayyutmun, tasuñiaqtuam ilipsitñik taivrumani uvlumi.
³¹ Uumisugruağutiqaqasi suli qinnaktaqasi uumitchaktağusi. Nipaalasrujaqasi uqamaqłutisunjaqasilu, suli qanusripayaamik pigiitichualiqisunjaqasi. ³² Aglaan iħuaqquutilusri piqpakutilusilu avatmun. Natqigutilusri avatmun, taatnatun Agaayyutim natqigutipmigaasri Christ-kun.

5

Iñuuniağitchi Qaumami

¹ Taatnamik tuvraqsiun Agaayyutim surağalħa takku piqpagiplusri ililgaagigaasri.
² Piqpakutiqağitchi atlanun iñunñun maliguagługu Christ-ñum tuvraaksriutaa. Piqpagipluta qaiññiqsuq inñiñik Agaayyutmun tuqupluni killuqsautaiğukhuta. Taatna pikami quyalinñigaa Agaayyun taipkunatun ikipkaipłutiñ tunillaqtuqtuaton.

³ Agaayyutim iñugipmasri atlaliqirusraunğitchusri qaayugnaqtualiqilusriħu. Kaviuqtuksraunğitchusri. Nalliatunniiñ nalaunñanğitchuq ipqisitlutiñ iñugiliutipkaqtuani Agaayyutmun. ⁴ Uqautiqaqtuksraunğitchusri kanñunaqtuanik suunğılaaniglu asriħiqutiniğlu. Tamatkua nalaunñanğitchut ilipsitñi. Aglaan quyaraksrağigiksi Agaayyun.
⁵ Nalupqigingiqsiun una, Kiñaliqaa sayunjaqaqtuaq iniqagumiñaitchuq añaayuqautaakni Christ-ñum Agaayyutimlu naagaqaa iñuk qaayugnaqtualiqiruaq naagaunniiñ kaviuqtauruaq. (Iñuk kaviuqtauruaq ilumutun agaayyutiññualiqirauruq.)

⁶ Kisumununniiñ iñunñun kinnipkaqasri imailaakun uqautiñiñik, atakkii pisigilugich tamatkua Agaayyutim qinnautaa tikitkisiruaq iñunñun tupiksriñğitchuanun ilaanik.
⁷ Taatnamik piqasriqsuutinasri ilinñitñi. ⁸ Ilaatniimma ilipsipsuuq taaqtuamiitkalu-aqmiruani, aglaan pakma qaumağtuqsri Atanğuruakun. Taatnamik qaumautuiñagumausi iñuuniaħipsitñi. ⁹ Pisigiplugu qauma Agaayyutmiñ iñuuniaħipsitñi nakuuraliqirusri nalaunñarualiqiplusriħu ilumutuuraliqiplusriħu. ¹⁰ Iħitchuğituiñaqsiun akuqtuyunaqtuaq Atanğuruamun. ¹¹ Piqasriqsuutinasri iñunñun pigiitichualiqiruanun taaqtuami, aglaan satqummiqsigik tamatkua qaumamun. ¹² Takku kanñunaqtuq uqautigisraqtuniunniiñ iñuich nalunautchiplutiñ pigiitichualiqutiñitñik. ¹³ Aglaan qaumam satqummiqamigich iñuich pigiitichualiqutiñich tarra qinñinağaqutut. Tarra qanusripayaq qinñinağaqutuaq qaumamiittuq. ¹⁴ Taatnağługu nipligñiqsuq, itna, “Siñiñniaqpat! Itiğnaqsigaatin.

Makittin akunğatniñ tuqujaruaniñ.
 Christ-ñumli qagğutiyumagaatin.”

¹⁵ Qaunatqiağilłapiagługu qanuq iñuuniaqtilaaqsi, ingiğusri iñuktun isrumatuitchu-atun aglaan iñuktun isrumaturuatun ililusri. ¹⁶ Savaaqallautaqağniagusri piviqanñapsi, atakkii iñuurugut uvlugitchuani ugluvak. ¹⁷ Taatnamik ingiğitchi iñuktun isrumatuitchu-atun aglaan kanñiqsimmaagiksilugu pisulħa Atanğuruam. ¹⁸ Imiliqasri taanñagmik atakkii qihugniagaasri, aglaan aňalatittitchi Ipqitchuamun Irrutchimun [atakkii kamaksripkağniagaasri Agaayyutmik]. ¹⁹ Uqağusri avatmun quyyatinik atuutiniglu Iħitqusriğiksuam aatchuutaiñik, atuğusri ignallautamik uummatipsitñiñ Ataniğmun. ²⁰ Ataramik quyyatigilugich supayaat Agaayyutmun Aapauruamun atqagun Atannapta Jesus Christ-ñum.

Tuvaqağitigich

²¹ Kamakutilusri avatmun pigilugu taluqsriħiqsi Christ-mik. ²² Nulianjuruasii, kamagisigik uisi kamaksripmatuntuuq Atanğuruamik. ²³ Uinjuruaq qaukħigigaa nuliam, taatnatuntuuq Christ qaukħigigaa ukpiqtuanjuruat. Ukpiqtuanjuruat timigikkañi Christ-ñum, aasriñ ilinñich anniqsuutiqaqtut ilaaniñ. ²⁴ Atriħugu ukpiqtuanjuruat kamaksripmatun Christ-mik taatnatuntuuq nulianjuruat kamaksriħich uimiknik sulipayaagmikni.

²⁵⁻²⁶ Uinjuruasrii, piqpaksrisitchi nulipsitñik, Christ-tuntuuq piqpaksriuruatun ukpiqtuanjuruani tuqqutrikami ilinñitnik ipqisityağukługich Agaayyutmun uqalħigun, suli salummaqamigich igguutiksraqtuğrikaagun imiğmik. ²⁷ Christ-ñum inñiñuktitchukkai

ukpiqtuanjuruat kamaqaqsilugich piññaqnaqsilugillu, taqsraqtaillugich imuñunaurailugillu suli salummağlugillu qanusripayaamiñ pigiiisauruamiñ. Ukpiqsriuat ipqitchuksraurut patchisaillutin. ²⁸ Uinjuruat piqpagiraksragigaich nuliatiñ timimiktun ililugich. Takku anjun piqpaksriruuaq nuliagmiñnik piqpaksriruq injmiñnik. ²⁹ Piitchuq anjutmik uumiksriuramik timimiñnik. Aglaan nigipchağagigaa qaunagiplugulu, taatnatuntuuq Christ-ñum qaunagipmikai ukpiqtuanjuruat. ³⁰ Takku uvagullaa ilaviñigigaatigut ilaan timaan. ³¹ Agaayyutim makpigaanani aglausimaruq, itna, “Taamna pisigilugu, anjutim unitkisigaa aapanilu aakanilu piqasiutiluni nuliagmiñun, tarra iluqatikaasrii atautchisun timinigutik.” ³² Taamna uqalha Agaayyutim sagviğñigaa kamaqaqhuni nalunaqtuanjuruuaq, aglaan kanjqsigiga taavruma uqalhum uqagitilaana Christ-mik ukpiqtuanjuruuaniglu. ³³ Aglaan uqagipmigaasri, anjutillaam piqpagiraksragigaa nuliani piqpagipmatun injmiñnik, suli nuliañuruam kamagilugu uñi.

6

Iyaalugruillu Anayyuqaallu

¹ Ililgaanjuruasii, tupigisigik anayyuqaasi Atanikun. Taamna nalaunjaruq. ² “Kamagilugik aapanlu aakanlu”—taamna sivulliuapluni tillisauruq akiqsruutilik, itna—³ “Pillautauñ itchumuuaq ilipnun suli utuqqalilğatağutin iñuuyumuutin nunami.” *Exodus 20:12*
⁴ Aapauruasii, uumisuktualiqsitnagich qitunğasi, aglaan iñukkuksaqsigiñ natqiksruutilugich suli isilğiqsuğlugich Agaayyutikun.

Savaktauruatlu Savaktiqaqtuatlu

⁵ Savaktauruasii, tupiktasritchi tamatkununa qaukiğikkapsitñun nunami taluqsriñkun kamaksriñkunlu, savautillautapiaglugich qanutitanailusri savautriyumalaaqmatun Christ-mik. ⁶ Savautriñlutağusi ataramik, aasriñ quyalitñiñniaqasri qaukiñpsi takkuatniñhiñnaq, aglaan savaktiñisun Christ-ñum savaaqagitchi pisulhanik Agaayyutim piyumalaağlusri. ⁷ Tarraasriñ savagitchi savaaqsi quviagilugu, savautripmatun Ataniğmun, iñunñik savautriñgitmatun. ⁸ Ilisimatqugipsi kisupayaam akiliusriaqagnañhanik atisirilugu Ataniğmiñ savaallutağmigun, savaktaagruugaluññağmi unniñ qaukliugaluññağmi. ⁹ Qaukiñruuasii, taatnatuntuuq irrutisigiñ savaktisri atisilugich. Aniqsraaqtusruñnaqnağich, ilisimalugu Ataniqatiqsuptuuq qilañmi akilqisuiñiaqtuaq atunim.

Anuyautnaña Agaayyutim

¹⁰ Aqulliqsaami, sayaqagitchi ukpiqsriñipsigun Agaayyutmik suli tunjasrimafipsigun sanñianun. ¹¹ Atilugu iluqaan anuyautnaña Agaayyutim, makitalguyumuusriñ qayuktitağlugich pisaasruğmigautai tuunğaum. ¹² Anuyangitchivut iñuich timiqaqtuat, aglaan anuyaktugut akililililugich sanñiñiglu pigiiñiqilhum atanguruatlu pigitichuat aqalatchiruat iñunñik marrumani nunami, suli akililililugich irrusriqñuillu silami. ¹³ Tarraasriñ atuqsuñ anuyautnaq Agaayyutim qaisimaakkaña. Pigiitchuam uvlua tikitpan makitalguyumuusilil sayaktulusri. Aasriñ anuyaguigupsi makitasrugaağisirusri. ¹⁴ Makitatitchi itqanaiyağusri. Tapsiuraagiksilusi ilumutuuruamik, satqagutilusriñ nalaunjarualigmik. ¹⁵ Kamiktummaagiksuatun ililusri quliaqtuağilugu tusraayugaalautana qinuiññaqautriñhum. ¹⁶ Ataramik atuqsuñ samğuaña ukpiqsriñhum qamitititlaruaq ikualaruanik qağruñnik pigitichuam. ¹⁷ Atilugu nasroutaa anniqsuğiam, suli tigulugu Agaayyutim uqalha aatchuutaa Irrutchim, atriqaqtuaq savikpaktun anuyalipsitñi. ¹⁸ Iluqaisa tamatkua atilugich injiqsruñipayaapsitñi ikayuutaagun Ipqitchuam Irrutchim. Qaunagituiññağusri qapiqtasunaqasri injiqsruutriñipsigun ukpiqsriuanik nanipayaaq. ¹⁹ Uvvasuli agaayutiluna Agaayyutmun aatchuquluna uqaksramnik quliaqtuqulunalu kanjqsinaqtillugu nalunaqtuanjanik tusraayugaagiksuam taluqsrautailaakun. ²⁰ Uqqiraqtigigaana Agaayyutim isiqtaunñağmaunniñ. Agaayutitchi quliaqtuquluna tusraayugaagiksuamik taluqsrautailaakun uqaliksrapun.

Pağlasuiqsaağutit

²¹ Aglaan ilisimatqupmigipsi qanugitilaamnik. Tychicus-ŋum piqpagikkaqput aniqatvut tuniqsimapluni savautriruaq Atanigmun uqautiniagaasri supayaanik uvap-kun. ²² Pisigiplugu taamna tuyugigiga ilipsitñun ilisimatquplusri qanugitilaaptiknik, suli ilaanun pitchuksaaqplusri.

²³ Agaayyutimtuq Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qinuiññaqaqtilisi piqpakutiqaqtillusri lu avatmun ukpiqsriñkun. ²⁴ Uvvatuq Agaayyutim ihuaqutrisaa illi iluqarjitñun piqpaksriruanun Atannaptiknik Jesus Christ-mik tuniqsimaruanunlu isruanunaglaan. Taatnatuq.

Paul-ŋum Tuyuutai Philippi-aŋmiunun

¹ Uvaŋa Paul aglaqatiqaqtuŋa Timothy-mik, uvagukaasiiŋ savautriplunuk Christ Jesus-mik. Tuyuqtuŋa uumiŋa iluqaitiŋun ukpiqsriruanun Jesus Christ-mik Philippi-miittuanun, taputiplugich qaukliŋruat ikayuqtitlu taamani. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta suli Jesus Christ savautikkamnuk iħuaqququtillaŋniaŋlisi suli tutqiksillusi.

Paul-ŋum Agaayyutigai Agliqiruksrat Tuyuutmiŋik

³ Iniqsruutipayaaqapsi Agaayyutiga quyaragigiga ⁴⁻⁵ akuqtuiŋiqsi tusaayugaamik savaaqaqtitlugu ilipsitŋi suli ilipsigun tusaaqqaagataħapsitŋiŋaglaan. Taatnaqluŋa quviasullapiaqtuŋa iniqsruutrikama ilipsitŋik. ⁶ Nalupqiginiħlapiagiga una, Agaayyutim aullaŋniikkani ilipsitŋi naatkisigaa aggiħksraŋanunaglaan Jesus Christ. ⁷ Piqpagillapiaŋipsi. Nalaunŋaruamik quviasuutiqaŋumiŋaqtuŋa nalupqiginiħlusi, atakkii ikayuŋipsitŋa isiqtauħamnili uqapsaagutriħamnili uqaqsittaagviŋmi tusaayugaagiksuum ilumutuuruuħanik. Piquqitigiplugu ikayuutuiŋiqsi uvamnuk akuqtuqasiutirusi Agaayyutim piħiutaanik. ⁸ Agaayyutim iħisimagaa qanutun kimmutiqallapiaħiŋa ilipsitŋik, ilumun piqpagigipsi Jesus Christ piqpaksripmatun ilipsitŋik. ⁹⁻¹⁰ Uvva iniqsruutigipsi piqpaksritmuquplusi kaŋiqsiagisaiŋniħaqtuŋa Agaayyun. Piksraqtuqaŋumuusri nakuuniqsrauruamik. Taatna piŋupsi ipqiŋniħaqtusi patchisaħlusi Jesus Christ aggiqpan. ¹¹ Uvvasuliuna piħaniagiksi ilumutuullapiaħuni nakuuruuq savaaksraq, Jesus Christ kisimi piħapakkana, iħuichaasiiŋ kamaksruaqsiħuŋu suli naŋaaqsiħuŋu Agaayyun.

Iħuuhiq Christ-ħuruq

¹² Aniqatiumaan, iħisimatquŋipsi uumiŋa, atuumaruat uvamnun isiqtauŋnaŋma siamittitkaat tusaayugaagiksuaq. ¹³ Iluqatiŋ aŋuyyiuqtaħ Caesar-m atlatlu iħuich maaniittuat iħisimagaat isiqsiviŋmiħiŋa Christ-mik savautriħapkun. ¹⁴ Aasiisuli isiqsiviŋmiħiŋa iħuigiatluktuat aniqatiutka tuniqsimalipsaaqtitkai Ataniŋmun. Taatnaqħutiŋ taluqsraitmuksaiŋaqtut uqaŋiħksraŋagun Agaayyutim iħisniħlapiaqħutiŋlu. ¹⁵ Aatai, iħisimagitka iħaniŋa quliaqtuqaħat Christ-mik atakkii killuŋiŋaatŋa suli uqaalaplutiŋlu. Aglaan atlat quliaqtuagigaat Christ iħuatluħksraŋatnun iħuich. ¹⁶ Taapkuħi quliaqtuagigaat Christ piqpagipluŋa, atakkii iħisimagaat Atanŋurua-mun tuqħukkuħiŋa uqaŋitquplugu tusaayugaallautaq. ¹⁷ Atlatli iħuich siqħakutiqaqtut, atakkii quliaqtuagikamitruŋ Christ ipqiŋiħitħut aglaan killuŋipluŋa isumaplutiŋ iħuħiħuqtiħukħuŋa isiqtauħamni. ¹⁸ Suŋitħuq. Iqitħisiŋnaan naagaqaa siqħaku-ħaŋisiŋnaan taatnaunniħi quliaqtuagigaat Christ. Taamna kamanallapiaqtuq. Quviatchallapiaħaŋa taavruma. ¹⁹ Aa, quyatuiħaŋisiruŋa. Iħisimagiga iniqsruutriħapsigun uvamnuk suli Irrusrian Jesus Christ-ŋum ikayuutaagun isiqsiviŋmiħi anitqihksraŋa. ²⁰ Niħiugaqallapiaħuŋa suraħalipayaapkun qapiqpanapkaŋumiħaħitħiŋa Christ, piħlukuŋu uqaqsittaagviksraŋa tikitpan. Sumipayaaq, suvaluk pakma, uqaŋuktuŋa Christ-kun taluqsrautaiħuŋa suli kamaksruquŋigiga iħuħunun Christ uvapkun, iħuuti-ħaŋuma naagaqaa tuquŋisiħiŋuma. ²¹ Atakkii, iħuuguma Christ-ħuruq, aasiiŋ tuquŋuma quviatchakkisiruŋa. ²² Iħuuniaqtuiħaŋuma savautipsaatħukħisigiga Christ. Aglaan nalugiga nalliħnik piksraqtuqaħiħksraŋa. ²³ Qanuŋviiqsuŋa, Unitħukħaluagiga manna nuna piqatluħaasiiŋ Christ-mi, taamnaasriħiŋa nakuagitħukħaŋaħuagiga. ²⁴ Aglaan iħitħuŋigiga ilipsitŋun inuŋitħaħasuli. ²⁵ Nalupqiginiħlugu iħisimagiga iħuuniapsaħuraallakhksraŋa iluqapsitŋi, taatnaqluŋa ikayutħasiŋipsi ukpiqsriħiŋiqsi nakuqsitħuuraquplugu quviasuutigitħuqaŋsiħuŋu. ²⁶ Atakkii iħuutħuuraŋuma suli utiŋvigitqihniħiŋupsi naŋaħitħksraŋagiksi Christ Jesus suli quyyatigilugu.

²⁷ Supayaaq atuumaniaqtuqunniħiŋa, uvlugaħiħkun iħuuniaħumaħi kamagiyumiħaħsiħuŋu tusaayugaallautam Christ-kun piħqutaa. Utlakħumiħaħniħiŋupsi

naagaqaa uñasikkisiñiguma tusaayumagiga atipiagataqhusri iñuutilaapsitñik atausriq sivuniğioplugu una. Tusaayumapmigiga qanutun sakuuktilaaqsi piqutigilugu ukpiqsriñiq kañiqaqtuq tusaayugaagiksuami. ²⁸ Tusaasukkigaptuuq uumiksripsitñun iqsipkañiñiqsi. Taavrumuuna iñitçugiğisigaat akiitkaqsiiñiqtiñ aglaan ilipsi annaumaliqsi. Agaayyutim ititkisigaa taamna. ²⁹ Agaayyutim iñuaqquitiğaa si ukpiqsritlasiplusi Christ-mik suli nagliksaatlasiplusi piqutigiplugu. ³⁰ Iluqata aņuyaqatiğisimarugut. Ilisimagiksi taamna, atakkii qiiñigiksi qanuq nagliksaatiga qaariqsuami suli tusaaplugu nagliksaatiga suli pakmapakunniñ.

2

Christ Atchikspikkauruq suli Kamanaqsipkikkauruq

¹ Uvvaasiiñ akuqtuirusi uqañhiñik sayyiqsigikkariñitñik ukpiqsriñipsi naagaqaa uqañhiñik araaqtuqtigikkariñitñik ilipsitñik. Aasiiñ nakuuruq ilisimaruni Ipiqtchuamun Irrutchimun atausriñjuñlaptiknik suli piqpaksritlasiiñlaptiknik iñuaqqutritlasiiñlaptikniglu avatmun. ² Iñumun, quviatchaktitkaña atausriñjuñlapsi. Isummatiqagupsi atautchimik suli piqpakkutigupsi avatmun kinilitkisirusi atautchimun. ³ Uqaviutiğasunağasi ilipsitñik suli inillaktasunağasi kamanaqsitlugusi atlaniñ, aglaan isummatigilugich atlat kamanatlugugich ilipsitñiñ. ⁴ Ilipsitñuñhiñaq piññaaktaaqagnağasunağasi aglaantuuq atlanun.

⁵ Isumalusi Christ Jesus isumapmatun.

⁶ Jesus Agaayyutauruq.

Aglaan kimmutiqariñitçhuq atriñuniğuni Agaayyutmi.

⁷ Naagaunniñ qutçhigvigigaluakkani suksraallakkaa suungillapiaqhuni iñmiñun.

Ilaa aniruq nunamun atriqaqhuni iñuñmik.

⁸ Atchiksitlullapiaqhuni iñmiñun iñupayaaniñ ariğniğaaunniñ tuquñiq— tavrakii tuquruq atriliutipluni savvaqluktitudun sannigutami!

⁹ Taavrumuunnaqlugu Agaayyutim kamanaqsipkağaa aasiiñ aatçhuqlugu atigmik kamanatluktuamik atipayaaniñ.

¹⁰ Iluqatiñ Agaayyutim iñiqtariñ kamaksruğniğaaat Jesus itkisiriğamiñ qilañmi nunamiñ suli tuqusimagaluariğamiñ.

¹¹ Iluqatiñsuli quliğiniğaaat Jesus Christ kisimi atanğuniñugu. Taatnaqpatruñ Agaayyun Aapauruq nanğaqtuniaqtuq.

Ukpiqsriñuat Ittut Qaumaton Nunam Iñuiñun

¹² Ilauramaañ, tupigisuulugniğipsitña sivuani piqataukama. Pakmaasiiñ uñasikkaluariğama ilipsitñiñ tupigitqillañniğasiñ. Uvluğagikpan sakuuktuñiğasi taluqsriñikun sivuuqatiğasi iñuusitçi annautrauruat iñuutqusariğatitudun anniqsuñiksrap-sitñunaglaan, ¹³ atakkii Agaayyun sayyiqsuqtigigiksi piyummasiğhusi suli savakkumasiğhusiñ quyalikkauñksrağmiñun. ¹⁴ Suragañipayaapsigun uqapilusunagaasi naagaqaa qapiqtaiñisunağasi. ¹⁵⁻¹⁶ Ilipsiñ patchisaitçumuusi Agaayyutim qitunğagil-iutikkañasi, iñuuniağhusi akunğatni qaayugniqiruatu killuliqiruatu ittuami taaqtu-atun. Uvluğirraagikmatun qilañmi iñuuniğumuusi akunğatni iñuich quliaqtuagutilugich ilinich Agaayyutim uqañhiñik iñuupkaitlaruanik. Taatnagupsi quyagisiriña piqutigilusi Christ aggiqpan, ilisimagiga sakuuñigma imailağuni inğilha. ¹⁷ Aglaan, tuqquatağisigaluariğamaunniñ quyañhiñauruña. Uvvasuli quviasuqatiğigipsi iluqasi aatçhuutigikkapsigun uvamnun ukpiqsriñikun, atakkii aatçhuqapsitña inuğikkamnik taatnatun savautriñlapiqtusi Agaayyutmik. ¹⁸ Taatnaglugu ilipsipsuuq quyayumuusi quviasuqatiğilunalu.

Timothy-lu Epaphroditus-lu

¹⁹ Atanğuruakun tuyuğiyumaaqsigiga qilamipayaq Timothy ilipsitñun. Aasiiñ utigumiñagñiqpan quviatchaktinniğaaña uqautiaqsikpaña qanuq iñuuniñlapsitñik Agaayyutikun. ²⁰ Atakkii piitçhuña atriñanik ilaan qaunakkiğiksiksripsitñik. ²¹ Iluqatiñ

atlat isumaaluutigigaat suliksraqtin, ilinich suqutiksriñitmiut tusaayugaallautamik Christ-kun. ²² Aglaan Timothy ilitchuñianiksimagiksi tunñavigiplugu ilaa, atakkii ilaan iluqnaugvigiplugu quliaqtuaqalli tusaayugaagiksuamik atriplugu igñiq ikayuiruaq aapamiñik. ²³ Taatnamik tuyuñiññaaguñigiga qilamillapiaq ilitchuñianikkuma qanuq uqaqsittaallamni inillakpatña. ²⁴ Aglaan tunñavigillapiañigiga Agaayyun uvamnik qilami-payaaq tikiñiññaaguñiksraña Philippi-mun.

²⁵ Utiqtitaksrañigiga Epaphroditus tuyuñigaluakkaqsi ikayuqupluna inuqsriullamni. Ilaalu uvañalu aniqatigiiksillapiaqtuguk savaqatigiikhunuk akillililisuqñugich uumiksirit Agaayyutmik. ²⁶ Aipkatqiaqsiiga aisuliqmipman ilipsitñun suliiñuñuñutigiiplugu tusaahiqsi atniññañniplugu. ²⁷ Atniññallapiaqmipñuniluu tuquqayallapiaqhuni. Aglaan Agaayyutim nagligiplugu sayyitqikkaa, ilaa nagliksripmatun uvamnik. Taatnañlugu tuquniñumi ilanayañaa alianniuliga pakma. ²⁸ Taatnamik qilamipayaaq ilaa aipkañukkaluañigiga. Utitqikpan ilipsitñun ilaan quviatchaktinnayañaaasi aasiññ ihuñliliga uqigñipsaañayalgitchuq. ²⁹ Taatnañlugu pañlayumagiksi quviasuutigiillapiañlugu Agaayyutikun. Kamakkutiqañlugich iñuich ilaatun ittuat, ³⁰ atakkii sugingiqñlugu iñuullii savakhuni uvamnun tuquqayaqhuniñniñ. Savautigaasi ikayuqñluna ilipsi piyumiñaisapsitñik.

3

Iłumun Nalaunñaruahiq

¹ Aqullilugu, ilauramañ, uqautigisukkaña una: Quviasuutigisiuñ Atanguruuq Agaayyun. Algaqsruutinñuligumiñaitchipsi tamatkuniña tuyuutimnik ilipsitñun sivuani, atakkii tusaatqilgitchupsiuñ annaumapkañaasi. Itnauvva: ² qaunakkiagañgitchi tamatkunakña iñuñniñ pigiitchuaniñ siqupsiñiññaqtuaniñ timimik qipmisun iliplugich. Ilinich ilisautriraqtut nalunaitñutaqaqtuksrauniplusi timipsitñi qitunğañliutipkañukupsi Agaayyutmun. ³ Aglaan uvagut ilumun qitunğañillapiañaatigut Agaayyutim pisigisruñaqñagu timivut nalunaitñutchiññilugich. Agaayyuvigigikput Agaayyun ilaan irrusianik ikayuqñilqhuta sulii nanğañikput Christ Jesus iñuugutiqaqtitchiruaq nutaamik. Ukpisriyumiñaitchugut qaahñiakun annautiniññiluta. ⁴ Aglaan uqaviutigikpatruñ anniqsuliqñin tupiksriñlutiñ qaahñiakun tavra uqaviutigitlukkayañigiga, itna, ⁵ nalunaitñutchikkauruñ tuvraqñugich Jew-ñuruat atuiraññhat tallimat piñasut uvlut atuumaanikmata. Israel-aanullapiaqtuñ anilipkun, iñuquqataupluna Benjamin-nañmiuni, aua avuñlaaq Hebrew-piañataq. Tupiksriñuñ tillisipayaañitñik Jew-ñuruat maligutaksrañata Pharisee-ñupluna. ⁶ Piyummatiqapaitñluna ihuñlilutitichirunañniñ ukpiqtuñuruani. Iñuk nalaunñaruahñiñaupman tupigilugich maligutaksrat kia-unniiñ patchisigiyumiñaitkaa. ⁷ Surañhapayaatka kamanallapiañaluaqtuunniñ uvamni sivuani —pakmapak ayaligitka atakkii anniqsuliksramnun tunñavigisukkiga Christ kisan. ⁸⁻⁹ Iłumun ayaktuiñaligitka. Supayaat tamatkua sapluñiññañaatña ilitchuñiñiksrañaniñ Christ Jesus-ñum. Pakma ilitchuñisullapiañigiga ilaa Ataniñliutiñiksrañagun. Suapayaaqsulii summatigiliutigiga sumun atuñumiñaitñlugu pakmaaglaan inuñitlukkiga piqañiksraña Christ-mik piqasiutiluna ilaani. Tavrakñaaglaan isumatiginañisuna uvamnik nalaunñasiyumiñañluna sivuñaaani Agaayyutim tupigiuraahñiñañlugu maligutaksrañ, aglaan tunñavigiliutigiga Christ kisan anniqsuqtiksraña. ¹⁰ Pakma ilitchuñisukkiga Christ sulii sañña añipkairuaq ilaanik tuquñigmiñ, sulii nagliksaaqtitauluna ilaatun, tuquyumaluna ilaatun. ¹¹ Nalupqiginiñchiga iñuulliga Christ-kun añitqikkisipluna tuquñigmiñ.

Aqpaqsruñiq Akimasaqtuni

¹² Uqautigiyumiñaitchiga atriliutianiññiluna Christ-mi naagaqaa ataramik iñuut-lasiluna Christ-tupiañataq. Aglaan sakuuktunñasulii Christ-tun ilisaiñagukñluna iñu-uniagañiññaqsipluna ilaatun. ¹³ Iłauramañ, ilisimaruna taatnaiñinñisilaamniksulii.

Atausiq pisullapiağiga, piiguguklugu itchuuliga aglaan ilisukluna Christ qanuq itqurpa. ¹⁴ Christ-ñum ilitchugipkağaña qanuq piqasiutihksrapkun inmigun. Atriplugu aqpaqsruqtuaq sakuullapiaqhuni piñnaktakrağmiñun uvañaptuuq sakuullapiaqmijuna ilisukluna ilaatun. Agaayyutim inmiñik tuqluğaña taatna iñuuniaqupluna. ¹⁵ Iluqata nauñaniksamaruaguut ukpiqsriiptigun piqasiutipluta Christ-mi taatnaptuuq isummatiqaqta atautchimik Christ-kun. Aglaantuuq atlakun isummatiqagupsi Agaayyutim kanjipskağisigaasi taavrumiña. ¹⁶ Pakma una inuqnaqtuq. Sivutmuktuiñaqta piqatigilugu Christ aullağvigianikkaptigun.

¹⁷ İlauramaañ, iñuuniağitchi iñuuniañaptun ilisaaqagusi tamatkunakña maligutchiruanıñ iñuuniañamnik. ¹⁸ Atakkii piqatuuq atlanik maligutchisuñitchuanik Christ-mik—uqautigianikkamnik ilipsitñun aasiiñ alianniuqtitluna isummatigiqsikapkich—akillilıqsuiruat Christ-ñum tuqulhanik. Piqasiutiniuraqmıñatıñlu ilaanun. ¹⁹ Timitıñ aanguağiliutiplugich agaayyutitun. Kamagiliutiplugichunnıñ savaatıñ kanjıgirak-srağaluatıñ, aasiiñ aqullıqsaañatni uvlut piqatauyumiñaitchut Agaayyutmi atakkii isummatigilhiñaqlugu iñuuniañıqtıñ maani nunami. ²⁰ Aglaan iluqaptıknun atlaullapiaqtuq. Isummatigirağigikput Agaayyun nayuqtigiplugu, niğıugaqaqhuta annıqsuutrimik kisianiñ ilaaniñ, aasiiñ taamna annıqsuutri ittuq atanıq Jesus Christ. ²¹ İlaan simmiğisigai sayaitchuatlun tuqurağaqtuatlun timıvut atriliutilugich inmi kamañaqtuamun tuquyumiñaitchuamun timimiñun. Taatnağumiñallapiaqmıplunılu atakkii añalatchıplunı su-payaanik tavra piuq.

4

¹ İlauramaañ nakuagıllapiağipsi sulı inuğıplugu piqataulıksrağa ilipsitñi. Quviatchaktitkipsitña sulı piqpagnapiaqtusi uvamnun. Taatnaqhusı napammaağıgıitchi Atanıkun itqagılugun qanutun uvamnun piqpagılıqsi.

Alğaqsrıutit

² Uqautısukkikka ağnak atıqaqtuak Evodia-mik sulı Syntyche-mik: Nutaami iñuulıgmi Christ-kun qanaağumiñaitlutik sulı ilannağiıksitqıkhutik. ³ İlannamaañ tunıqsımaplutın, inıqmıgıkpıñ ikayuquplugik taapkuak ağnak savaaqaqtuak sakuukhutik sıamıtchiñiaqhutik tusaayugaağıksuamıq piqatıgıpluna sulıpsuuq Clement-lu savaqatıtkalu; Agaayyutim itqagıgı iluqaisa atqıch aglausımaruat makpıgaañıñun iñuulhum.

⁴ Nıpliutigianıksımakkağa sıvuani nıpliutigıtılğıtchıga, itna, Quviasuutigısiuñ ataramik iñuulıqısi Christ-mi. ⁵ Ki, iñuıch ilitchuğilitruñ Christ ilipsitñi iluaqqutriñapsıgun iluqaitñun inuñnun inmıguanıñapsıgunlu. Atanıq Agaayyun qanıttuq ilipsitñi. ⁶ Taatnağusi ısumaaluutiqağumiñaitchusi sumik, aglaan inıqsruutigilhiñaqsiuñ. Uvva, inıqsruñapsitñi uqautılugun Agaayyun inuğıkkapsitñik sulı quyalugun ataramik kıgğusıaqaqapsi. ⁷ Agaayyutim tutqıksıtıksıgı isummatısi atakkii taamna qıñuiññaq kamañatluktuañuruq kanjısilıgmiñ. Agaayyutim uummatısi qıñuisaaqtıtıksıgı isumatuiñaqtıllısi Christ-mik tunjagupsi ilaani supayaakun.

⁸ Aqullıuplugun, isummatıgıgıpsıuñ ilumutuuruuq kamañaqtuağlu nalaunñaruaglu ipqıtchuağlu iluaqnaqtuağlu, sulı isummatıgıgıpsıgıch nakuuruat atlanı, sulı itqagılugun quyasuglugun Agaayyun nangaglugulu, tavra tutqıkkırsırusı Agaayyutmi. ⁹ Uvamniñ ilisaaqaqtusi Christ-mik akuqtuağıplugun ilaa iñuulıpsitñun, tusaaplugun sulı qıñıqlugun qanuq tunjalıga Atanguruami supayaatıgun. İlisımagıpsıuñ ilaa mıngıuıqsıağvıgilugulu uvaptun, Agaayyun qıñuiqsıtchıruuq uvaptıknıq nıyuutıgırsıruq ilipsitñi.

Quyyatit Aatchuutıgıun

¹⁰ Quviasullapiaqtuna ikayutqıksıtıña ikayuqqaqluna sıvuani. Taatnaqlugun nangagıkkıga Atanıq. İlumun ikayuanıkkaluağıpsıtıña aasiiñ ilitchuğıgıga pıvıqanğılıqısi ikayuiñıksırsıtıñik uvamnıq taimakñaaglaan. ¹¹ Uqautıgıñıtıgı taamna pısigılugun inuqsrıuğıga. İlıtchuña pısuıqsımaatlarsıpluna piqağısınñagma añıruamıq naagaqaa

mikiruamik. ¹² Ilisimagiga iñuuniañiq inuqsriuqłuna naagaqaa susuksiñitłuna. Ilitchuǵipmigiga iñuuniañiq ukpiqsriñikun susuksiñitkuma naagaqaa niǵisukkuma. ¹³ Iñuuniañiñauruñ supayaakun ikayuqsigłuna Christ-mik sañjisipkairuamik ukpiqsriñimnik.

¹⁴ Naagasuli iñuaqutigipsitña ikayuqłuna iñuilliñamni. ¹⁵ Iñauramaañ Philippi-mi, ilisimallapiagiksi quliaqtuañiǵa tusaayugaallautamik Macedonia-mi tavrakñaasiiñ aullautiplugu atlanun nunaaqñiñun. Taavapkunani uvluni kisipsi ukpiqtuañjuruasi qaitchirusi manijñik uvamnun. Quyyatigigiga taamna. ¹⁶ Thessalonica-miitnama tuyuqtusi inuǵikkamnik akulaiqługu. ¹⁷ Uvvaasiiñ niǵiungillapiaqtuna atlanik aatchuusiaksramnik ilipsitñiñ. Aglaan niǵiugigiga Agaayyutmun piñusiaqatiksrapstñik iñuaqutriñapsigun uvamnik. ¹⁸ Ilisimatquplusi akuqtuǵitka tuyuutipayaasi Epaphroditus-kun. Inuqsrangillapiaqtuna sumik. Aatchuutigikkasi uvamnun ilumun aatchuutigigisi Agaayyutmun. Agaayyutim quyaginiaǵaa taamna. ¹⁹ Aasiiñ Agaayyutigikkagma qaitchigisigaasi iñugiaksillapiagługu supayaamik inuǵikkapsitñik Jesus Christ-kun. ²⁰ Agaayyutvut Aapauruaq kamagikkauli taimuñaglaan. Taatnatuq.

Paǵlasuiqsaǵutit

²¹ Nayaaññagitkaguq iluqaisa ukpiqsriuat iñuuqatauruat Christ-mi, taatnatuntuuq ukpiqtuat nayuqtima tuyuǵaasi nayaaññamik. ²² Iluqatiñ ukpiqsriuat tuyuqmigaasi nayaaññamik pitłukhutiñ tamatkua Caesar-m savaktai ittuat.

²³ Jesus Christ-ñum iñuaqputaa nayuutiyumauq iluqapsitñi.

Paul-ḡum Tuyuutai Colossae-ḡmiunun

¹ Uvaḡa Paul. Uqqiraqtigigaaja Jesus Christ-ḡum pisulhagun Agaayyutim. Aglaqatigaqtuḡa aniqatiptiknik Timothy-mik. ² Tuyuḡigikpuk una tuyuun Agaayyutim iḡuḡiḡun Colossae-miittuanun tuniqsimaruanun aniqatiunun Christ-kun. Uvvatuḡ Agaayyutim Aapagikkapta ihuaqquḡillaḡniaglisi suli tutqiksillusi.

Quyyatit Agaayuhḡmi

³ Quyagikpuk Agaayyun aapagikkaḡa atannapta Jesus Christ-ḡum agaayyutitapayaaqapsi, ⁴ takku ukpiqsirusri Christ Jesus-mik suli piqpaksripluḡriḡu iluqaitḡnik ukpiqsriuanik. Taamna tusraagikpuk ilipsigun suli taatnaqhunuk quyagikpuk Agaayyun. ⁵ Piqpaksriḡiqsusri ukpiqsriuanik piqutigiḡlugu niḡiugaḡ piḡikkaḡsi, taamna tuvvaumaruaḡ qilaḡmi. Taamna niḡiugaḡ piḡiliutiḡqaagiksi tusraakapsiuḡ ilumutuuruuaḡ tusraayugaallautaq. ⁶ Tusraayugaallautaq quliaḡtuagikkauruḡ ilipsitḡun iḡuḡnunlu nanipayaaḡ. Aglaan tusraaḡqaqapsiuḡ tusraayugaallautaq simmiaḡsiḡiḡaa iḡuuniaḡhat iḡuich suli iḡuuniaḡiqsipsuuḡ, aasriḡ iḡitḡhuḡigiksi ihuaqquḡriḡha Agaayyutim kaḡiqsiḡlugu ilumutun. ⁷ Tusraagiksi tusraayugaallautaq tumigiḡlugu Epaphras. Aniqatigigikpuk Christ-kun piqpagikkaḡpuk, atakkii tuniqsimaruaḡ savaḡatigigikpuk Christ-kun. ⁸ Epaphras-ḡum uqautigaatiguk Ipqitḡhuamun Irrutchimun piqpaksriḡkaḡniḡlusuḡri atlanik iḡuḡnik.

⁹ Taatnamik taimakḡa uvlumiḡ tusraalḡataḡlaptikniḡaglaan taavrumiḡa agaayyutituiḡaḡisigiḡ. Inḡiqsruutigiḡtiḡiḡ Agaayyutmun kaḡiqsiḡkallapiaḡpluḡri Agaayyutim pisulhanik, suli isrumatusiḡkaḡpluḡri kaḡiqsiḡkaḡpluḡriḡu ilitḡsriḡiksuaḡmiḡun, ¹⁰ suli agaayyutiḡlusuḡi agaayyutikuḡaiḡsi Agaayyutmi quyaḡnaḡpluḡgulu, ataramik savaallautaqḡpluḡri suli iḡitḡhuḡisaiḡnaḡpluḡgulu Agaayyun, ¹¹ suli agaayyutiḡlugu Agaayyutmun sayaksritḡpluḡri kamanaḡtuakun saḡḡiaḡun, iḡlututlaḡpluḡgulu sakiḡnapayaaḡ anuḡsruḡikun quviasuutikunlu, ¹² suli agaayyutiḡlusuḡi quyyatiḡaḡpluḡri ataramik Agaayyutmun atakkii piḡasiutiḡkaḡtusri atlanun ukpiqsriuanun iḡuuruunun Agaayyutmi, iḡuupmatun qaumami. ¹³ Agaayyutim annautiniḡaatigut saḡḡianiḡ taaḡtuam, aasriḡ tikiutiḡluta aḡaayyuaḡtaanun piḡpagiraḡmi iḡḡiḡmi. ¹⁴ Taavruma Iḡḡiḡan Agaayyutim satuḡniḡaatigut Agaayyutmun natḡigutiḡpluḡgich itḡaumayumiḡaiḡḡugich killuḡsautipayaavut.

Christ Kamanaḡniḡsrauruḡ

¹⁵ Christ atrigigaa qiḡiḡnaitḡhuam Agaayyutim inḡaniktuam supayaaḡ iḡiḡtaugaluḡtitnagu. ¹⁶ Christ atrigigaa Agaayyutim atakkii ilaagun supayaat iḡiḡtaurut qilaḡmiittuat suli nunami, supayaat qiḡiḡnaḡtuat qiḡiḡnaitḡhuatlu suli aḡalatit saḡḡiḡaḡhutiḡ marrumani nunami siḡamiḡu. Agaayyutim iḡiḡniḡai supayaurat ilaagun supayaanun kamanaksruḡpluḡgulu ilaa. ¹⁷ Christ inḡaniktuḡ siḡuani iḡiḡtaupayaaḡtuam. Suapayaaḡ itḡhugaḡtuḡ Christ-kun. ¹⁸ Christ niaḡuḡigaa timim; taamna timi ukpiḡtuḡaḡuruapayaḡuruḡ. Christ-ḡum iḡuuliḡaḡtitkai ukpiḡtuḡaḡuruat aḡiḡkaḡqaḡsimapluni tuḡḡaruaniḡ iḡuupluni taimuḡa. Taatnaqhuni Christ piḡḡiḡsrauruḡ supayaani. ¹⁹ Agaayyun sivunniḡḡiqsuḡ iluḡnaḡḡuni iḡuusukhuni ataramik iḡḡiḡmiḡi. ²⁰ Agaayyutim ilauraḡḡiḡsitḡuḡai inḡmiḡun kisupayaat nunami siḡamiittuallu Christ-kun piḡtuakun Agaayyutim qinnautaanik maḡiḡkaḡamiḡuḡ auni tuḡpluni sannigutami.

²¹ Ilipsi, itkaluaḡtuani uḡasriḡtusri Agaayyutmiḡ iḡuuniaḡhusri killuḡsautipsitḡi, uumigiḡlugu Agaayyun. ²² Aglaan pakma Christ-ḡum ilauraḡḡiḡsinnigaaḡri Agaayyutmun tuḡuḡiḡmiḡun sannigutami, aasriḡ iḡiḡtriruḡ ilipsitḡnik Agaayyutim siḡuḡaanun killuḡsautaiḡhusri paḡiḡaḡumiḡaiḡhusriḡu. ²³ Tikiḡḡiaḡtusri taimuḡa ukpiḡsrituiḡaḡpsi payaḡaiḡusri nuktinnaḡumiḡaiḡusri suli tigummitḡiḡiḡkupsiuḡ niḡiḡiḡkaḡsi

tusraakapsiunaglaan tusraayugaagiksuaq. Taamna tusraayugaagiksuaq quliaqtuanuruaqtuq iñupayaanun nanipayaaq. Aasiin uvaña Paul uqqiraqtigigaaña uuma tusraayugaagiksuaq.

Paul Savautriruq Ukpiqsriruanik

²⁴ Quviasuktunja iglutuqapku sakiqnaq pisigiplusri. Nagliksaaqtitaukama timipkun Christ nagliksaaqmatun piña. Taatnamik quviasuktunja naarrusiqapkich Christnum nagliksaagninji pisigiplugich ukpiqsriqiruanjuruat, tamatkua timigikkani. ²⁵ Aullañnikamaaglaan savautriñgmik Agaayyutim uqqiraqtautqugaaña ukpiqsriruapayaanun. Taatnamik tiligaaña quliaqtuağutitquplusri tusraayugaagiksuaapayaamik. ²⁶ Taamna tusraayugaagiksuaq nalunaqtuanjuruq Agaayyutim iriqsimakkaña imakñaqaña injilğaasaaq. Aglaan pakma sagviññigaa ukpiqsriruanun. ²⁷ Agaayyutim ilitchuğitqugai qanutun kamañtigiplotin nalunaqtuat iñupayaanun, taputiplugich Jew-ñunğitchuat. Unauvva nalunaqtuaq—Christ iñuuruq ilipsitñi Jew-ñunğitchuani, aasiin niğiuganiktitlusri iñuuliksrapisitñik Agaayyutim kamanautaani. ²⁸ Taamna Christ quliaqtuağigikput iñupayaanun, alğaqsruqługu sulı ilisautiplugu kisupayaaq ilisimatilaaptiktun. Iñupayaaq ukpiqsriruağugikput Christ-kun ililuni iñuguqtuatun. ²⁹ Tarra taamna sakuğutigigiga pisuqtilaamni, sañjıaqłunja Christ-ñum sayyiutaanik savaktuamik uvamni.

2

¹ İlisimatqugipsikii qanutupiaq sakuuktilaamnik ilipsitñun tamatkununalu Laodiceamiittuanun sulı iluqañitñun qıñiqsimaitchuanun uvamnik. ² Agaayyutimtuq pitchuksaallañniagligich piqatigiñhatigun piqpakkutilikun, sulı nalupqigıñagługu kañiqsillaqtautilligich nalunaqtuanjanik Agaayyutim. Unauvva nalunaqtuaq Christ-ñuruq. ³ Christ-ñum kisimi kañiqsimapkağai iñuich Agaayyutmik, iluqaanik ilisimaraksrañatnik Agaayyutikun. ⁴ Uqautigipsi taavrumıña, kiñaunniin kinnipkağniaqani uqallautaqtuunun uqautilusri saglunik. ⁵ Uñasrikkaluññağma ilipsitñin piqaturunja irrutchipkun. İlisimagıga atausıññuqısi sulı ukpiqsriñiqsi payañaiqhusri Christ-mik. Taatnamik quviasruktunja.

Iñuullapiagatalıq Christ-mi

⁶⁻⁷ Ukpiqsriaqsirusri Christ Jesus-mik ataniğmik, ki iñuuniagıtchi tunñavıqathıñagługu ilaa, kañiñıgusri Christ-mi nappagısrılu ukpiqsriñapsıgun, ukpiqsriñiqsi sañjisaiñagługu ilisauttusriapsıgun ulıpkaulalusrılu quyañgmik. ⁸ Qaunagıtıchi, kimun-unniin alapisaaqtinnasri ilisauttutitigun sulı imailaatıgun inipchaqtitauratıgun. Taatnatchich iñuich ilisauttutıñich inuknitñaqtaurıtu sulı ittut añalarrutaiñin sılam, unniisulı ilisauttutıñich Christ-mitñaqtaunğitchut. ⁹ Uvvatakkı iluqağmi Agaayyun iñuuruq inuqsrañaiqhuni Christ-mi, amiami ilaan timaani. ¹⁰ Uvvasulı atausrıññuqatıgıapsıun Christ ilipsısuuq piqaqmıusri iñuulıgmik Agaayyutitñaqtauruamik ilipsitñi. Christ kamañıqsrauplunı atañguruq añalatıpayaanıñ sulı sañjııñin. ¹¹ Aasrıisulı atausrıññuqataukapsı Christ-mun, nalunaitñutchiqsaurusri liılaa. Nalunaitñutchiqsauñğitchusri timıpsitñi malığutlugı Jew-ñuruat pıñhusıkaañat aglaan nalunaitñutchiqsaurusri uummatıpsitñi. Christ-ñum nutaqıtkaasrı piiqługu kañıgruaqtaqsı ilipsitñin. ¹² Paptakkaukapsı kañıgruaqtaqsı ilıvıqatauruq Christ-mi, aasrıñ sañjian Agaayyutim añıpkagaasrı nutaamun iñuulıgmun takku tunñaplusri sañjıruamun Agaayyutmun añıtqıktıchıruamun Christ-mik iñuulıgmun. ¹³ İlipsı tuqunagaluqaatunı killuqsautıpsıgun iñuuniaghıusri timim kimmutaagun, aglaan pakma Agaayyutim aatchuqhusri nutaamik iñuulıgmik piqatautlasrıgaasrı Christ-mi. Sulı natqıgutıgaasrı iluqaitñik killuqsautıpsitñik. ¹⁴ Suliasrıñ piıgaa aglausımaruaq akıknıaqtauruq uvaptıknun. Aglausımaruam uqautıgıgaa malığutchiñğılıqput Agaayyutim iñuuniagırrutaiñik, akıknıautıguqługu uvaptıknun. Agaayyutim tıgunıgaa taamna aglausımaruaq aasrıñ kikiaktıutıplugu liılaa sannığutami. Taavrumıuna piıgı killuqsautıvut. ¹⁵ Aasrıisulı Christ tuqkama

akimaniqsuq iluqaitñiñ ayalatipayaaniñ nanipayaaq suli sanjiiñiñ sɩlam. Christ-ɲum qiñiqtinniġaa kisupayaamun sanjiaqtluksilaani ilinjitñiñ.

¹⁶ Anjua kisumununiiñ atanniqsinniaqasri nigikkapsigun naagaqaa imikkapsigun unniñ nigiqpagvikaapsigun naagaqaa nigiqpagvikaatigun tatqilitqikman naagaqaa minguiqsiagviksigun. ¹⁷ Taatnatchich iñuuniaqurrutit Christ-ɲum tagġagigai. Tikkuagutauhiñaġniqsut Christ-mun ilaan agġiġñialhanunaglaan. ¹⁸ Uqautipkaġniaqasri killuqsagñilusri. Taatnatchich iñuich atchiksuatun iliplutinj putlatuniqsut israġulinun ataramik uqagiplugich qiñiqquuraakkatinj. Qutchigillapiaqtut inmiknik atakkii iñuknitjaqtaupluni isrummataat. ¹⁹ Taatnatchich iñuich inġaiqsuanjurut Christ-mi. Christ niaquuruq liilaa ukpiqsruuat timigigai. Iluqagminj ataruat niaqumun napyaatigun nukiktigunlu aglisuurut atautchikun, Agaayyutim aglipkaqlugich.

Tuquhiġlu Iñuuhiglu Piqatigiplugu Christ

²⁰ Christ tuqupman tuquqataurusri Christ-mi. Taatnamik ayalatijaiqsuksraurusri tamatkununa ayalarrutaiñun sanjiiñunlu sɩlam. Suvaatami tupigivisigik iñuuniaqurrutit, itnaqsimaruat, ²¹ “Nigiñiaqnagu taamna, uktuaġniaqnagu, aktuġniaqnagu.” ²² Iluqatinj tamatkua iñuuniaqurrutit atuġumiñaitchut, atakkii iñuich piliagigaich. Tamatkua iñuuniaqurrutit tunjaviqalhiñaġniqsut iñuich tillisijitñun ilisauttutinjitñunlu. ²³ Itkaluaqhutinj nalaunjaruatun iñuich putqataqtitlaplugich suli ilitqusiqahutinj atchiksuatun suli anasiñjuqsagtutlugich timinjich pigiplugich killuqsautinjich, aglaan tamatkua iñuuniaqurrutit sumun atuġumiñaitchut. Tupiksriñhatigun tamatkua iñuuniaqurrutit iñuum piġumiñaitchaa pigiitchuaq kimmutaa timim.

3

¹ Anjitiqataurusri Christ-mi. Taamna taatniitpan ilipsitñi, kipigñiugutigitu iñaqsigik pakmaniittuat, Christ-ɲum irviani, aquvititaupluni taliqpiani Agaayyutim. ² Isrummatigitu iñaġlugu iñuuhiqsi Agaayyutmi. Isrummatigisunatnagich nunam pigikkañi. ³ Ilipsi tuquruatun iñuktun ittuanu atuiñġiqsusri atuġuugalukapsitñik. Pakma nutaamik iñuuhiqagtusri piqatigiplugu Christ iriqsimaruaq Agaayyutmi. ⁴ Christ iñuuhigikkaqput qiñiqnaqsikpan ilipsipsuuq qiñiqnaqsiaqtiginiaġiksi, piqataulusri ilaan kamanautaaani.

Utuqauruaq Iñuuhiq Nutauruaġlu

⁵ Taatnamik tuqutchigik iluqaisa kañiġruaqnitjaqtauruat ilipsitñi. Isrummatigisitchi ilipsitñik tuquruatun kimmutaiġlugu qanusripayaaq sayuñaliq, qanusripayaaq qaayuġnaqtuaq, kimmutiġniqluk, suli kaviuġutiliq. Amiami, iñuk kaviuqtauruat atlat sulliñauranjitñik aanguaqtuqtauruq. ⁶ Tamatkunuuna Agaayyutim qinnautigai iñuich tupiksriñġitmata ilaanik. ⁷ Sivuaniqana killiqisruugaluaqmiruasri taatnatun iñuuniaqapsi killuġmi. ⁸ Pakmapak piiqsigik iluqaisa tamatkua, qinnaun, qiniġun, kipinjuqsriġiq, uqagñiqluutriġiq, qaayuġnaqtuanik uqaqaliq, ⁹ suli sagluqutingiġusri avatmun. Atakkii ayalataġingġaasri iñuuniaġiġruapsi savaaqtuummaġmi, mattaqmatun atnuġaagruaq. ¹⁰ Pakma iñuuniaġiqsi nutaagtuq, atipmatun atnuġaatchiamik. Agaayyutmun nutaqtillusri ilitqulusri ilaatun. Tarraasriñ ilitchuġipsaagñiaqtusri Agaayyutmik iñiqsirigikkapsitñik. ¹¹ Iñuich nutaagunamij Christ-kun Jew-ɲungitchuatu Jew-ɲuruatu, nalunaitjutchiqsittuatu timimikni nalunaitjuchinġitchuatu, sumikjaqtuatu satkuliqiruatu Scythians-tun, savaktaagruuruatu savaktaagruunġitchuatu atlagiñġiqsut. Christ qaukñiullapiaqtuq tamatkunakna iluqaitñiñ suli iñuupluni iluqaitñi iñugikkaġmiñi.

¹² Agaayyutim piksraqtaagġaasri piqpagiplusri. Taatnamik iñuk atipmatun atnuġaatchiamik ilipsi piqpakutisitchi avatmun, iħuaqutilusriħu, atchigusriħu, aggañaiħlusriħu suli iġlutuutilusri. ¹³ Anuqsrutilusri avatmun suli natqigutisrimaagusri

nalliqsi uqaqtuyaaqpan akitñağusri. Natqigutriłusri atrilugu Agaayyun natqigutrip-matun ilipsitñik. ¹⁴ Una pitłuktuaq iluqaitñiñ, piqpakkutituiñağitchi avatmun. Atakkii piqpaksriłhum atausriñjuumapcallapiğai iñupayaat. ¹⁵ Ki qinuiññañan Christ-ñum aňalataağlisigik uummatisri isrummatisiłu. Agaayyutim iluqasri atausriñjuqtitkaasri iñuuqatigiıqplusri qinuiññaqagusri avatmun. Aasiñ ataramik quyyatiqagitchi. ¹⁶ Ataramik isrummatigisigik iluqaisa Christ-ñum ilisauttutai suli ikayuutilusri avatmun kañiqsiñiksrañatigun ilisauttutit, pitchuksaagutigilugu avatmun puqilıkun, atugusri psalms-nik atuutinıglu suli quyyatiqagıusı Agaayyutmun piqutigilugu ihuaqputaa. ¹⁷ Qanusripayaamik savakkupsi naaga uqagupsi, atuumaruksrauruq atqagun atangum Jesus-ñum quyyavigilugu Agaayyun aapauruaq Christ-kun.

Iñuuniaqatigiıliq Nutauruakun Iñuulikun

¹⁸ Ağnaurusii, kamagilugich uisi, atakkii taamna nalaunñaruq Agaayyutmi. ¹⁹ Uıñurusii, piqpagilugich nuliasri aggañairrutilugich. ²⁰ İlaalugruurusii, tupigilugich aňayuqaasri supayaatigun. Taamna quyaqnaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Aapaurusii, uumitchaquesaasunagagich qitunğasri, atakkii qapınasıviaqtut kamaksrigaluañmikniñ ilipsitñik.

²² Savaktaagruurusii, tupigilugich qauklisi supayaatigun. Quyalitñıñniasrunağasri qaukñisitñik takkuatniñhiñaq, aglaan savautisigik qanutitanğilıusri talugilugu Agaayyun. ²³ Savautrigupsi iñuñnik savaagiyumagiksi pisuqtilaapsitñi, atakkii savautriñlapiagtusri Agaayyutmik savautri'apsi iñuñnik. ²⁴ Itqagısiun akillıusriaksraqsi Agaayyutmiñ akiqsruutigikkaña iñuñmiñun. Qanusripayaakun savautillapiagıksi Atanıq Christ ilaathıñaq. ²⁵ Aglaan kiña taimña nalaunñaitchualiqiruaq akuqtuigisıruq anasriñjuqsautmik. Agaayyutim irrutigai atisriplugich iñuich.

4

¹ Savaktıqatıusii, irrutisigik savaktisri nalaunñaruamik atisilugich, aasiñ itqagıluğı atanıqatılaaqsi qılañmi.

Alğaqsrutit

² İñiqsruqtuiñağitchi suli ataramik quyamaagıluğı Agaayyun. ³ Uvva, tigutaanun-ruña piqutigiıplugu quliaqtuaqalığa tusraayugaagıksuamik. Taatnamik itqagıluğı agaayugupsi Agaayyutmun aatchuquluta piviksramik quliaqtuaqaliksrapıtnik tusraayugaallautamik Christ-ñum nalunaqtuañagun. ⁴ Agaayutiluğı quliaqtuatlıksrapkun tusaayugaagıksuamik iñuñnun kañiqsiñaqsıluğı. Taamna piraksragıkkaga. ⁵ İñuuniağusri puqıksaatıkun akunğatni ukpıñaitchuat atullautagıluğı pivik pisuqtilaapsitñi. ⁶ Uqalıqsi ataramik quyaqnaqtıtiun iñupayaanun suli ilisımayumaısi qanuq kıgıtuqaliksrapıtnik kisupayaamun nalauıluğı.

Pağlasıqsaagıtı

⁷ Tychicus piqpagiıplugu anıqatıgıgıga Christ-kun tunıqsımaruaq uqıraqtı suli savaqatıga Agaayyutıkun. İlaan uqautıgıgıgaasri iluqaitñik atuumaruanı uvamnun. ⁸ Taatnaqluğı tuyugıgıga ilisimatqıplusri qanuq itılaaptıknik suli pitchuksaaqplusri. ⁹ Tuyugıpmıgıga Onesimus tunıqsımaruaq piqpagiıplugu anıqatvut Christ-kun. İlaa ilagıgıksi. Uqautıgıgıgaasri atuomapayaatıamı uvanı.

¹⁰ Aristarchus-ñum tigutaanunqatıgıkkagma suli Mark-ñum, uyugunñan Barnabas-ñum, tuyugaasri nayaanñamik. Uqautıanıkkıpsı qanuq piñiksrañanı Mark-ñum agıgıqpan. Tutqıksıitchumagıksi. ¹¹ Joshua taiyuutiqaqtuaq Justus-mik tuyuqmıuq nayaanñamik. Taapkua pınasut kısıitñik Jew-ñuruat savaqatıgıgıta piqutigiıplugu aňayuqautaa Agaayyutim. İlinısa ikayullapiagaatña araaqtuqlunı. ¹² Epaphras-ñum nunaqatıpsı suli savaktaan Jesus Christ-ñum tuyuqmıgaasri nayaanñamik. İlaan agaayyutıgaasri Agaayyutmun ikayuqplusri sanñılusri suli nalaunñalusri ukpıqsriñıpsıgun. Agaayyutıpmıgaasri ilisimatqıplusı Agaayyutim pisuutaa supayaatıgun. ¹³ İlisımapıagıgıga qanıtun

inijqsruutriiḥa piqutigiplusri ukpiqsriuatlu iñuuruat nunaaqqiñi atiligaak Laodicea-mik Hierapolis-miglu. ¹⁴ Luke piqpagikkauruaq taakti Demas-lu tuyuqtuk nayaañnamik.

¹⁵ Nayaañnaagukkitka ukpiqtuañuruapayaat nunaaqqiani Laodicea-ñum suli aḡnaq atilik Nympha-mik ukpiqtuañuruatlu katiraḡaqtuat taavruma tupqani.

¹⁶ Agliqiaḡianikkupsiuñ una tuyuutiga ilipsitñun tuyuḡiyumagiksi ukpiqtuañuruanun Laodicea-mi agliqitqulugu agaayyuviñmikni. Aasiili agliqiyumagiksipsuuq tuyuun Laodicea-ḡmiunun agaayyuvipsitñi. ¹⁷ Uqautiyumagiksi Archippus, “Naallapiaḡuñ savaaq atangum tillisigikkañ savaquplugu.”

¹⁸ Uvañja Paul argamnik aglakkiga nayaañnaḡa, “Puuyugñiaqnasriuñ pituksimaliḡa isiqsiviñmi.” Agaayyutimtuq iḥuaqqutilisi.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Thessalonica-ḡmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanḡuruanun ittuanun Thessalonica-mi pigipkakkani Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ḡum. Uvvatuq iḡuaqutmik suli qiñuiññamik qaitchilisi.

Iñuuniaḡhatlu Ukpigusriatlu

² Agaayyun iluqapsigun quyyatigiraḡigikput, ataramik agaayuḡaptikni itqaḡiplusri. ³ Agaayyutmun uqaqaqtitluta itqaḡigikput, qanutun ukpiqsriḡlapiatiqsi, piqpak-sriḡlapiatiqsi, niḡiugaqallapiatiqsi Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁴ Aniqatiumaanḡ! Agaayyutim piqpaksriḡha ilipsitñik nalunḡitchikput iḡmiñun piksraqtaaḡiplusri. ⁵ Uvvataku tusraayugaallautaq ilipsitñun tikiuti'aptigu, nipiḡhiñakuunḡitchuaq aglaan sanḡikunlu suli Ipqitchuakun Irrutchikun, ilumutuḡha nalupqigingiqḡugu, taatna tikiutigikput. Iḡisimagiksi qanuq iñuuniaḡiqput iḡuaḡsrapstñun ittuaq ilipsitñiitnaptu. ⁶ Ilipsi uvaptiknun suli Ataniḡmun tuvrauti'apsi, atqunaq nagliksautigigaluḡḡaan, uqaliq quvianakun Ipqitchuamiñ Irrutchimiñ akuqtuḡiksi, ⁷ itna ilipsi iluqaitñun ukpiqtuanun Macedonia-mi suli Greece-mi atriraksraḡuqhusri. ⁸ Uvvataku siaminnigiksi Atangum uqalḡha iluqaitñun nunanḡiñun Macedonia-mi Greece-ḡumlu, aasriñ tusraayugaallautaq ukpigutiqaḡnipsigun Agaayyutmun siamitmiuq napmupayaaq, uvaptiknununniñ ilaraksraiḡugu. ⁹ Iñuich iluqaḡmiḡ uqaḡigaat qanuq ilipsitñun akuqtuliqput taamuḡa tikitñapta, suli qanuq mumiqsi aanguanin Agaayyutmun, Agaayyun iñuuruaq ilumunlu ittuaq savautisrukḡugu. ¹⁰ Uqaḡipmigaat taqqisilaaqsi Iḡniḡikkakanik Agaayyutim qilḡmiñ, Jesus-mik, Ilaan anḡitqiksitaḡikkakanik tuquliḡmiñ. Aasrii taavruma Jesus-ḡum annautigisigaatigut Agaayyutim qinnautaaniñ tikitchuksramiñ.

2

Paul-ḡum Savaḡa Thessalonica-mi

¹ Aniqatiumaanḡ! Ilipsipsuuq ilitchuḡianikkaqsi tikiuḡaliqput ilipsitñun suilaakun ingiḡha. ² Iḡisimarusri qanutun nagliksaananiktilaaptiknik suli kanḡunakun analakkautilaaptiknik Philippi-mi. Naagauvva Agaayyutipta sayyiqsimaḡaatigut quliaqtuaqupluta tusraayugaallautamik ilipsitñun iḡlutuḡaptikni atqunaq akilḡilisuutmik. ³ Uvvataku ilipsitñik quliaqtuaqtitluta kinniqitqus-raanḡitchiptigiñ, unniñ qaayugnaqtuakun pitqusraanḡitchiptigiñ, naagaqaa kisumik pisaasrugmiḡaniḡitchugut. ⁴ Aglaan Agaayyutim pitquḡhagun ataramik uqaqaqtugut, takku Ilaan piksraqtaaḡigaatigut tusraayugaallautamik quliaqtuaqupluta. Iñuḡnik quyalitñiḡniḡummatatichugut aglaan Agaayyutmik iñuuniaḡapta naipiqtuqtaanik. ⁵ Tikiuḡanḡiḡiqput uqayusralikun nalupqigingitchiksi naagaqaa kaviuḡiq matummiñiaḡlugu —Agaayyun ilisimarigigikput. ⁶⁻⁷ Ilipsitñiñ unniñ atlaniñ quyagitchiuniaḡhiñanḡitchugut. Nanḡaquuḡhiñaugaluaqtugut ilipsitñun atakkii Christ-ḡum uqiraqtigipluta, aglaan ilipsitñi ittugut agḡanaiqhuta aakauruam qaunaksriḡha qitungamiñik atriplugu. ⁸ Piqpagivagitlusri Agaayyutim uqalḡhiñanḡisaraḡun aglaan iñuḡaptigunlu piqasriqsuḡiksraqsi itqanairrutigikput. Ilipsi uvaptikni piqpaknallapiaqhusri. ⁹ Aniqatiumaanḡ! Ilumun itqaḡigiksi qanuq savaliqput sakuukhuta! Unnuaqtuummaan savaktugut, ilipsitñi akiyauyumanḡitluta Agaayyutim tusraayugaallautanḡa ilipsitñun uqauti'aptigu. ¹⁰ Iḡisimarusri, Agaayyutim ilisimapmiuq, irrutchiqput ilipsitñik ukpiqtuanḡuruanik ipqisilaḡa nalaunḡapluniḡu patchisaitḡuniḡu. ¹¹ Iḡisimagiksi pitchuksaaḡiḡiqput ilipsitñik atriplugu aapa nakuuruaq qitungamiñik pitchuksaaḡipmatun. ¹² Pitchuksaaḡipsi arakhusri itqugaluaqhusri iñuuniaḡigitqukkanḡun Agaayyutim tuḡḡumaripsi anḡayuqautmiñi suli kamanautmiñi piqatautqupluta.

¹³ Agaayyutim uqalħa tikiuti'aptigu, tusraa'apsiuŋ, akuqtugiksi iñuŋmiñ pipmatu-ungitchuaq aglaan Agaayyutmiñ uqaliġiplugu, taatniillapiaqmip̄lunilu. Uvvatakku akunnapsitñi ukpiqsiriruani Agaayyun savaaqaqtuq. Taatnaqlugu uvaguttuuq ataramik Agaayyun quyagikput. ¹⁴ Aniqatiumaan! Agaayyutim ukpiqtuanjuruani sun Judeami ilinjisitun pigiliutipkaqtuatun Christ Jesus-mun taatnatuntuuq savauttusriaqaqtusri. Ilipsipsuuq taatnatun piyuaqsiuġmik nunaqatipsitñiñ iġlutuqtusri Jew-ŋuruaniñ tasrapkua iġlutuipmatun, ¹⁵ tuqutqchiruaniñ Ataniġmik Jesus-mik suli sivuniksriqirinik, tasrapkua uvaŋalu ilakkalu piyuaqmigaatigut. Qanutun Agaayyutmi quyaqnaisigivat! Iñuŋni uumiksriŋuplutuŋ! ¹⁶ Uqautriħiksraptikniñunniñ Jew-ŋungitchuanun anniqsuliksraŋatnik nutqaqtinniaġaluġaatigut. Taatnatchich killuġmik ataramik iñiqtaqaqtut Agaayyutim qinnautaanun tikiññialġmiknunaġlaan.

Paul-ŋum Tikitqikkummiulħa Ilinjitñun

¹⁷ Aniqatiumaan! Uvagut piisaallaħaptikni ilipsitñiñ sivikisuurami, qanutun pitichivisi qiñitqikkumagaaluahusri. Isrumaptigun nayuġaluagipsi. ¹⁸ Ilipsitñun utitqigukkaluaqhuta, uvaŋa Paul utitqinñiallakaluaqtuŋa. Aglaan Tuunġaum pirailiġaatigut. ¹⁹ Aglaan ilipsi kisipsi niġiugaqaġvigigipsi, quvianaġiplusri, suli akimalikun uqautigitlaplusri Atannapta Jesus-ŋum sivuġaani agġiqpan. ²⁰ Iłumutun kamanautigigipsi quvianaġiplusri.

3

¹ Aasriiñ iġlutulguiqaqtigu, ittuallaħiksraptigun Athen-mi sivunniqsugut ² tuyuġiħhani Timothy aniqatvut savaqatigikkaqput Agaayyutikun quliaqtuaqaġiġmi tusraayugaal-lautamik Christ-kun. Tuyuġigikput sayyiquplusri suli ukpiqsriħiqsi ikayuquplugu, ³ nalliqsunniñ utiqunġitlugu makuniŋa piyuaqsiuġnik piqusriġuni. Taatnatchich piyuaqqutit Agaayyutim pisuħiġgai uvaptiknun. Taatna ilitħuġianikkiksi. ⁴ Uvvatakku innaptikni ilipsitñi sivuani uqautigipsi taatna piyuaqsiuġisiñipluta, aasriiñ kaŋiqsian-illapsisun tamarra taatnatchich atuummirut. ⁵ Iġlutuutilguiqama ukpiqsriħiqsi kaŋiqsisuklugu, taatnaqlugu Timothy tuyuġigiga. Piħiksraqtuŋa Tuunġaġmun killuqsaqtinniaġasugalusri, iluqaniasrii savaaqp̄ut suiłaaamun innasugalugu.

⁶ Pakma Timothy ilipsitñiñ uvaptiknun utiqman, tusraayugaagiksaanik ukpiqsriħiapsigun suli piqpakkutipsigun tikiutrip̄luni, uqautigaatigut ataramik uvaptiknik itqaqsriñiplusripsuuq suli atqunaq qiñiġuŋnipluta uvaguttuuq ilipsitñik qiñiġukmatun. ⁷ Aniqatiumaan! Taatnaqhuta iluqaani ihuilluħaptikni suli nagliksaaqsiuħaptikni ilipsigun piyummasriłakkaurugut. Ilipsi ukpiqsriħiapsi sayyillaġaatigut. ⁸ Pakma iñuugisipiaqtugut ilitħuġianikapta makitatilaapsitñiksuli payaŋaigusri iñuuniaħapsitñi Agaayyutikun. ⁹ Quyyatinik Agaayyutmun ilipsigun qaitchiħiñaaġuqtugut, quyalugu quvianaġipkakaŋaġun sivuqqamiñi ilipsi pigiplusri. ¹⁰ Unnuaqtuummaan iħiqsrullapiagikput qiñitqigukhusri aasriiñ inuqnaqtuanik ukpiqsriħiapsitñi qaitchipsaaġusri.

¹¹ Uvvatuq Agaayyutipta Aapauruam iŋmiñik suli Atannapta Jesus-ŋum tikisilisigut ilipsitñun. ¹² Uvvatuq Atanġum Jesus-ŋum piqpakkutri avatmun suli iñuŋnun iluqaitñun naupkallaŋniagumigaa, piqpaksriħiqput ilipsitñik atrilugu. ¹³ Taatnaġupsi sayyigisi-gaasri, Aapauruam Agaayyutipta sivuġaani patchisaigusri suli ipqillusri qakugu Atan-niġikkaqput Jesus agġiqpan piqasriġuni iñuŋnik pigikkaġmiñik.

4

Iñuuniaħiq Quyaqnaqtuaq Agaayyutmi

¹ Aniqatiumaan! Uvvasuli uvaptikniñ ilinñanikkaqsi qanuq iñuuniaħiksraqsri Agaayyutmi quyaqnaġlugu, ilumun iñuuniaħiġianikkapsisun. Pakma Atanġuruam Jesus-ŋum atqagun iħiġipsi uqapsaaqhusri atuitquplusri pitluluglu. ² Uvvatakku ilisimagisri ilisauttutigianikkavut ilipsitñun Atanġuruam Jesus-ŋum aŋalatchiħaġun. ³ Taamna Agaayyutim ilipsitñun pitqutigigaa, ipqillusri piisimaagusri sayuŋaliġmiñ. ⁴ Atausriukattaagusri aputit ilitħuġiraksraġigiksi qanuq ilaqtiksraħiksraqsri ipqihikun

nalaullugu, ⁵ itna killukun kimiksriŋikuungitchuaq piruatitun Agaayyutmik naluplutij. ⁶ Tarra kia-unniñ killukuangilliuŋ aasiiñ saglutaŋlugu aniqatni atlatuaŋilugu nuliaŋa. Taatnatchikun sivuani uqautianikapsi alŋaqsruŋlapiqhusri, Ataniŋmun anasriñjuqsautiqagisiñiplugich tamatkua taatnaiŋlugu nalaungitchuat. ⁷ Agaayyutim tuŋlunŋitchaatigut iñuuniaqupluta qaayuŋnaqtuakun aglaan ipqilukun. ⁸ Taatnaŋuni kia tamatkua ilisauttutit ayaummiyumigich iñuŋnik ayaksianŋitchuq aglaan Agaayyutmik, qaitchirigikkapsitñik Ipqitchuamik Irrutchimik.

⁹ Taamna aglanŋitchumaunniñ nakuuruq piqpaksiŋapsigun ukpiqtuaqatiupsitñik. Uvatakku ilipsi Agaayyutmiñ ilisauttusriaqaaniksimplusri, qanuq piqpakutifiksrap-sigun avatmun. ¹⁰ Suli taatnaiŋlugu aniqatiupayaapsitñun iluqaani Macedonia-mi irrusriŋianiklugu. Aniqatiumaan, taatnaŋlugu inŋigipsi atuitquplusri pitlugu. ¹¹ Sivunniutilugu iñuunialiksraŋsi iñuksruigisri, iñuich atlat ilaksianŋigilugich suli iñuuniutiksraŋsi piññaŋtaaginiaglugu, maliglugu uqautianiŋiqput ilipsitñun. ¹² Taatnaŋupsi iħaŋitchiuliq tamatkunakŋa ukpiqsriŋitchuaniñ piññaŋtaagigisigiksi, suli kisumun inuŋikkapsigun tunŋaaqsiyumiñaitchusri.

Atangum Aggiiksraŋa

¹³ Aniqatiumaan, pakma ilisimatqugipsi ilumutuulŋimik ukpiqsruuatigun tuqu-ruatigun alianniugaqsisruŋaŋasri tamatkunatitun niŋiugaitchuatitun iñuulŋimik is-ruitchuamik. ¹⁴ Ukpigigikput Jesus tuqulŋaaqhuni anitqilħa. Taatnatuntuuq, ukpigigikput Agaayyutmun aggiutipkaŋisilħat Jesus-mun tamatkua tuquruat Ilaanik ukpiqsriplutij. ¹⁵ Tamarrumiŋa Atangum ilisauttutaanik uqautigipsi, uvagut iñuuruani taivrumanu uvlumi Atangum aggiiħani tamatkua tuquaniktuat sivulikkumiñaitchivut. ¹⁶ Nipituruaq tilliñ itkisuruq, suli qaukħat israŋulgich niqliqpan suli Agaayyutim qalŋuq-tautaa niqliqpan Ataniq inmiñik pakmakŋa qilħmiñ atqagisiruq. Taipchua tuquruat Christ-mik ukpiqsriplutij iñuulŋimun aniqqaagisirut. ¹⁷ Tarakŋa uvagulli iñuuruani taivrumanu tatpaunautrauniaqtugut piqatigilugich nuviyanun paaglugu Ataniq silami, aasriñ Ataniŋmi ataramik iqataugaqsiluta. ¹⁸ Taatnaŋusri avatmun tamatkunuuna uqaliqtigun arautisitchi.

5

Itqanaigitchi Atangum Aggiiksraŋanun

¹ Aniqatiumaan! Atuummiruksrat aglatiksraŋat ilipsitñun inuqnanŋitchuq. ² Uvatakku ilipsi kaŋiqsimmaŋiksianikkiksi Atangum uvlua aggiqsuksraŋ niŋiunŋisil-lusri atrilugu tigliŋniaqti unnuami. ³ “Suapayaaq nuyuaŋnaiqsuq.” Taatna iñuich nipinikpata, taimmaiŋaq piyaqquħum tikitkisigai annakkumiñaiŋlugich, itna liilaa auliyautikkaŋatun aŋnaq iŋñiŋiksraŋanun. ⁴ Aniqatiumaan! Aglaan taamna nalunŋigiksi, suli Atangum uvlua niŋiunŋillaŋumiñaiŋaasri tigliŋniaqti atrilugu. ⁵ Iluqasri iñuŋni qaumami iñuuniaqtusri, savaasri sagviplutij. Uvagut taagmi iñuunianŋitchugut iriŋaqtulukun. ⁶ Taatnaŋuta atlatitun siñiktuangiqsa, iqiiŋguta qauŋrimaagiksa. ⁷ Takku unnuami iñuich siñiŋaqtut, unniñ unnuamik imiligviŋaqtut. ⁸ Aglaan uvagut uvlumik irviŋaqtuani qauŋrimaagirusraurugut. Satqagutirusraurugut ukpiqsriŋimik suli piqpaksiŋimik suli nasrautiluta niŋiugaqatiksramik anniqsuliksrapnik. ⁹ Agaayyutim tigusriaŋiŋitchaatigut qinnautni iŋlutuqulugu aglaan anniqsuŋiaq piññaŋtaagitquplugu uumuuna Atannaptigun Jesus Christ-kun, ¹⁰ tuquruakun piqutigiŋluta, inmiñi iñuuniaqatigisrukħuta qakugu aggiqpan, iñuugaluŋnapta naagaqaa tuqugaluŋnapta. ¹¹ Taatnaŋusri araqtuutititchi avatmun sayyillaagutilusri tuniqsimatlasriŋusri taatna pakma pisuupmatun.

Aqulliich Ilisauttutit suli Ilammiuŋutit

¹² Aniqatiumaan, inŋigipsi kamagitquplugich tamatkua savaaŋaqtuat akunnapsitñi, tamatkua Atangum tigusriaŋikkaŋi sivulliuqtautquplugillu alŋaqsruitquplugillu. ¹³ Kamagiuraaglugich tamatkua savaagikkaŋat piqpaksiŋhatlu piqutigilugu.

Akunnapsitñi qinuiğusrimağusri. ¹⁴ Aniqatiumaan, iqiasruuruaq alğaqsrusigik, qapinasruruaq pitchuksaağlugich, sayaitchuaq ikayuğlugich, iluqaisa anuqsruutilugich, ¹⁵ kanıqsimalugu akisaqtunğıksraqsi pigiitchuamun pigiiğlugu, aglaan ataramik savaaqatiksraqsi nakuuruamik avatmun sulı inupayaamun. ¹⁶ Ataramik quviatchaugıgusri, ¹⁷ inıglugu agaayulusri, ¹⁸ qanusripayaami irviqanğapsi quyalusri. Taatnatun Agaayyutim pitqugaasri inuuniağapsitñi Christ Jesus-kun. ¹⁹ Nutqaqtinniasruğaqnagu Ipqitchuam Irrutchim savaagıkkana, qamitchiñiaqmatun ikniğmik. ²⁰ Sivuniksriqirit uqalğhich ayaumasruğaqnagich. ²¹ Sua iluqaan naipillugu, qanusriq nakuuruuq akuqtuağilugu piññaktağilugulu, ²² qanusripayaamiñ pigiitchuamiñ piisimağusri.

²³ Agaayyutimtuq qinuiññamik qaitchirigikkapta ipqıqsagumigaasri inmiñun iluq-nağusri, sulı qaunagiyummigaasri irrutchisılu inuusrisılu timisılu patchisaıllugich Atannapta Jesus Christ-ğum agğıksrajanun. ²⁴ Taatna İlaan tuğtuğtigikkapsi inıqtağitlagaa, takku tuniqsımaruq.

²⁵ Aniqatiumaan! Inıksruutiyumıgıptıgıt. ²⁶ Pağlalugich aniqatiut iluqaisa kunıgıt-mik ipqitchuakun piqpakkutıfikun. ²⁷ Tillisıgıllapiagıga Atanğuruam anğalatchisaagun taapkua tuyuutit ağıliqıksrağat aniqatiunun iluqaitñun. ²⁸ Atannapta Jesus Christ-ğum inuagutrisaan nayuğumigaasri.

Paul-ñum Tugliat Tuyuutaiñ Thessalonica-gmiunun

¹ Paul-miñ Silas-miñlu suli Timothy-miñ ukpiqtuanjuranun ittuanun Thessalonica-mi pigikkañi Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ-ñum. ² Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Atanguruam Jesus Christ qaitchilisi ihuaqqutmik suli qiñuiññamik.

Atanniivikaraq Christ Aggiqpan

³ Aniqatiumaan! Agaayyun ataramik ilipsigun quyarakraqigikput. Nalaunjaruq uvaptikni taatnağupta, takku ukpiqsriñiqsi atqunaq nautmuktuq, suli piqpakkutiñiqsi aglitmuktuq avatmun atausriukattaaqhusri. ⁴ Taatnaqhuta Agaayyutim ukpiqtuanjuranuñun uqautigigipsi nangaqhusri qanuq sivutmuutiplugu iglutuñiqsi suli ukpiqsriñiqsi tumigigaluññaan piyuaqsiuñiq suli naglikaaqtitañiq apqusraakkaqsi. ⁵ Iluqatiñ tamatkua nalupqinaiyagaat Agaayyutim sivunniutaa piqatautlasriplusri añaayuuqautaañi naglikaaqsiugaluññapsi. ⁶ Uvvatakku Agaayyun atanniiluni nalaunjaruakun, ilaan naglikaaqtitkisiyai tamatkua naglikaaqtitigikkasri. ⁷ Ilipsi naglikaaqtuani ilaan pitluutigisigaasri taputiluta qakugu Ataniq Jesus sagviqpan qilañmiñ israquliñmiñnik kamañaqtuamiñnik piqasriğuni iknikun. ⁸ Tamatkua naluruat Agaayyutmik suli tupiksriñğitçuat tusaayugaallautamik Jesus-mik Atannaptiknik ikniğmik anasriññuqsagisigai. ⁹ Tamatkua piyaqquğvinmun isruilaamun anasriññuqsakkaugisirut, Atangum sivuğaaniñ suli sanñianiñ kamañaqtuamiñ piğlugich, ¹⁰ qakugu taivrumanu uvlumi aggiqpan, kamagikkauliksraq iñupayaamiñniñ unniñ kamagikkaulialiksraq ukpiqsriurapayaaniñ akuqtuğiağlugu. Ilipsipsuuq ukpiqsriñapsigun uqagikkaptiknik akungugisirusri. ¹¹ Taatnaqhuta iniqsruutirağigipsi Agaayyutmun akuqtuyunaqsitquplusri iñuuniagvigitqukkanağun. Uvvatuq Ilaan sanñimigun kimmutri iluqaan ihualiksramun pisuiqsimaatlasriñuñ, savaaqsi ukpiqsriñapsigun tañiğlugu. ¹² Taatnañapsigun Jesus-ñum Atannapta atigikkaña ilipsitñiñ kamagikkauğisiruq suli ilipsi ilaaniñ Agaayyutipta suli Atangum Jesus Christ-ñum ihuaqqutrisağun.

2

Iñuk Pigiilaq

¹ Aniqatiumaan! Piqutigiplugu Atannapta Jesus Christ-ñum agğiñksraña suli uvagut katitauliksraqput ilaanun inigipsi, ² isrummatri qanuğviigaqtitqunğitlugu qağanağlugu unniñ akatautqunğitlusri Atangum uvlua tikiumaaniñniñlugu. Taamna uqautauvaluktuaq sivuniksriqirit ilañatigun unniñ kia quliaqtuagivalukkana unniñ iñuich uqagivaluñniğaatigut taavrumiña tuyuutiptikni aglañnipluta.

³ Tamarrumuuna kimun-unniñ iñuñmun kinnipkağumiñaitçusri, takku taimña uvlug tikitchumiñaitçuq kisanik Agaayyutim igluliugviksrautaa aqulliq atuumagaalu-aqnagu suli Iñuk Pigiilaq sivuniqaqtuaq tammağvinmun sagvigaluaqnagu. ⁴ Taavruma Iñuum supayaaq iñuich agaayyutiqağniañhat suli isrummatipayaañat agaayyutikuagiakun igluliğisiyaa. Inmiñnik inillakkisiruq iluqaanun qulliguguni unniñ Agaayyutim agaayyuvikpañanun isiguni suli aquvilluni agaayyutauniluni. ⁵ Itqağingitpisiuñ tamarrumiña iluqaanik uqautianiñiqsi ilipsitñi nayuuti'ama? ⁶ Aglaan taamna pakma pirailiriraqtuq ilisimaanikkaqsi. Piviksraq nalaulug taimña Iñuk Pigiilaq sagviğisiruq. ⁷ Pigiirrun quvinqaqsiplugu aullağniñaniktuq, aglaan atuummiruaksraq atuummiyumiñaitçuq kisanik tamarruma tigummisaa piğaluaqtitnagu. ⁸ Tarakña Iñuk Pigiilaq sagviğisiruq, aasrii Atangum Jesus-ñum qaniğmi anigñanik tuqqutkisigaa piyaqquğlugu sagviğimigun kamañaqsilugu agğigumi. ⁹ Iñuk Pigiilaq tikitkisiruq sanñilik Tuunğağmiñ qanusripayaanik quvinqaqtuanik iñiqtaqağuni, tañiğilaanik qiñiqtitçiluni kamagiraksrañitñiğlu. ¹⁰ Taavruma qanusripayaamik pigiilaamik kinnigisigai. Ilinich akuqtuñiğiğimiktigun suli piqpaksriñiğimiktigun ilumutuuruamik

anniqsuliksraǵmikhun piyaqquǵisirut. ¹¹ Taatnaǵlugich Agaayyutim saǵjisilugu kil-lukualiksraǵat ilipkaǵisigaa, taǵiǵilaamik ukpiqsritlasrilugich. ¹² Taatnaǵutin ukpiqs-riǵitchuapayaat ilumutuulǵimik quvianaqǵniaqtuat killukun piyaqquǵisirut.

Piksraqtaanurusri Anniqsuliksramun

¹³ Aniqatiumaan! Atangum piqpagikkaǵasri, uvagut Agaayyun ataramik quyagi-raksraǵigikput piqutigilusri. Uvvatakku Agaayyutim piksraqtaaǵiqqaǵaasri anniq-suliksramun Ipqitchuam Irrutchim saǵjiagun suli ukpiqsriǵapsigun ilumutuulǵimik Agaayyutmun iǵugitquplusri. ¹⁴ Taavrumuǵa piksraqtaaǵigaasri tusraayugaallautaq tumigiplugu uqautigikkaqput ilipsitǵun. Atannapta Jesus Christ-ǵum quvianaǵani piksraqsi piǵǵaktaǵitquplugu, Agaayyutim tuǵuǵaasri. ¹⁵ Aniqatiumaan! Taatnaǵusri makitaǵitchi payaǵisuri, suli tamatkunmuǵa ilumutuuranun ilisauttutigikkaptikhun ilipsitǵun iluqaakkun uqalaptigunlu suli aglaptigun tunǵalusri. ¹⁶ Uvva Atannapta Jesus Christ-ǵum iǵmiǵik suli Agaayyutim Aapapta piqpagipluta suli iluaqqutriǵimigun isruilaamik araaqtuutmik suli niǵiugallautamik qaitchigaatigut. ¹⁷ Ilaantuq aragligich uummatisri saǵjisilusri atuiǵiksraǵsigun nipiqaǵiksraǵsigunlu iluqaanik nakuuruamik.

3

Iniqsruutiyumiiptigut

¹ Aniqatiumaan! Suliuvva iniqsruutiyumiiptigut Atangum uqalha uvaptigun sivut-mun iǵliǵiksraǵagun sukasriluni kamagikkauluni ilipsitǵni pipmatun. ² Suli Agaayyut-mun iniqsruutiyumiiptigut annausimatquluta iǵuǵniǵ piǵiitchuapayaaniǵ. Uv-vatakku iǵuich ilaǵich tusraayugaallautaq ukpiǵingitchaat. ³ Aglaan Atanguruuq tuniqsimaruq. Ilaan saǵjiǵkaǵisigaasri piǵiitchuamiǵ annausrimalusri. ⁴ Atangum nalupqisrunǵisitkaatigut ilipsigun atuiǵisilipsitǵnik sivutmun uqagikkaptikhun ilip-sitǵun. ⁵ Atanguruamtuq Agaayyun piqpagipkallaǵniǵliuǵ suli Christ-ǵum anuqsru-tiqatillaǵniǵlisi.

Savaktusraupiaqtugut

⁶ Aniqatiumaan! Atannapta Jesus Christ-ǵum atqagun tiligipsi, piisimaagumuusri aniqatiupayaaniǵ iǵuuniaqtuaniǵ iqiasruulikhun maligutchiǵitchuaniǵlu ilisauttinik qaisaptikhun. ⁷ Ilipsi atuiruksrauliǵsi uvaptiktun nalupqingitchiksi. Ilipsitǵni nayuuti'apta iqiasruktaungitchugut. ⁸ Nalailaamik akuqtuirilhiǵnaungitchugut, aglaan savaktugut unnuaqtuummaan sakuukhuta akiyausrunǵiǵikhun kimununniiǵ sakuugu-tiqaqhuta. ⁹ Inilhiǵnaugaluahuta iǵuuniutiksraǵitkhun iningitchugut, takku taavru-muuna ilipsitǵni atrinuyummiuqhuta. ¹⁰ Tamanna uqautigikkaqput ilipsitǵni innaptikhun, kiǵapayaaq savagutlaitpan niǵiruksraungitchuq. ¹¹ Taatna tusraarugut iǵuǵnik iqias-ruuruanik akunnapsitǵni ilaqaǵnipluǵsri suniurasrunaǵatin aglaan iǵuich atlat sulhatnun ilǵagautniaqhutin. ¹² Atannapta Jesus Christ-ǵum atqagun taatnatchich iǵuich tiligivut suli alǵaqsruǵivut iǵuuniurallautaquplugich, nalaullugu iǵuuniutiksraǵniaquplugich.

¹³ Aniqatiumaan, aglaan ilipsi savaallautaq iǵiqtuutraqtaksraǵingitchiksi.

¹⁴ Taamani maligutchisunǵitchuamik uqautiptikhun ukunani aglaǵni, nalunaisitchu-migiksi taamna iǵuk piqaqpan. Piqatigisrunaǵnagu, ilaali kanǵusruliǵumuq. ¹⁵ Uumigiritun irrutisrunaǵnagu, aglaan aniqatitun alǵaqsruǵlugu.

Uqautipsaǵutit

¹⁶ Uvvatuq Atangum kanjuruam qiǵuiǵniǵa ataramik sukupayaaq qaitchilisi qiǵuiǵniǵamik. Atangumtuq iluǵasri nayuǵlisi. ¹⁷ Uvaǵa Paul aglakkitka nayaǵnǵat uvamnik. Tarra taatna ilitchuqutaat uvaǵa tuyuutipayaǵma, taatniittuq aglausigaa. ¹⁸ Uvvatuq Atannapta Jesus Christ-ǵum iluaqqutrisaan iluǵasri itqatigilisi.

Paul-ḡum Sivulliich Tuyuutai Timothy-mun

¹ Uvaḡa Paul Timothy-mun aglaktuḡa. Christ Jesus-ḡum piksraqtaagigaḡa uqquiraqtautqupluḡa. Taamna Agaayyutim Anniqsuqtipta tillisigigaa suli Christ Jesus-ḡum niḡiuḡagikkapta. ² Timothii! Ukpiqsriḡikun ilumun iḡḡiḡigikpiḡ. Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam suli Christ Jesus-ḡum Atannapta qaitchilisi ihuaqputmik, ilunḡusriḡimik suli qiḡuiḡḡamik.

Alḡaqsruutai Akitḡaḡlugich Tanḡiḡilaakun Iḡisauttutit

³ Uvaḡa Ephesus-mi itquḡikpiḡ ilvich uqautipmatun apqusraaḡlamni Macedonia-mun. Iḡuich ilaḡich taamani uqalḡḡnik tanḡiḡitchuanik ilisautrirut, aasriḡ iḡiḡtiḡlugich nutqaḡtitaksraḡigitin. ⁴ Uqautilugich suqutigingitqulugich unipchaalianiglu kaḡḡi-uliḡmikniglu takisipiagataḡlugich takku taatnatchich uqaatchagusrimalḡmun irru-taḡḡiḡaḡtut, pitḡaitchut sayyillaḡutauletḡ ukpiḡqutmun. ⁵ Taavruma tillisim iḡuḡnik piḡpaksriyumaḡkaḡayaḡaatin, takku ipḡitḡutin ilisimaplugu qauḡrimmaḡiutillautapni nalaunḡaruaglu nalaunḡaitchuaḡlu suli piḡaqhutin ukpiqsriḡimik ilumutuuruam. ⁶ Iḡuich ilaḡich ulapnaaraḡtut Agaayyutim tumigitqukkanaḡiḡ tanḡiḡilaanun uqavaḡutinun. ⁷ Iliḡich Agaayyutim pitḡutaigun ilisautrauyummiuḡaluaḡtut, aglaan uqalḡatiḡ iḡmiḡ kaḡiḡsitḡaitchaat tamarrumuuna uqagikkagmikun nalupqisrunḡillaḡiaḡhutin.

⁸ Agaayyutim malḡutaksraḡa nakuulḡa ilisimagikput, kia-unniḡ atuḡpagich Agaayyutim sivunniutaatun. ⁹ Itḡaḡipmillaan ilumun malḡutaksrat iḡiḡtauruḡ iḡuḡnun nakuuruanun iḡitchuḡ, aglaan navguirinun suli tupiguutaitchuanun, agaayyutaitchuanun suli killiqirinun, tamatkunḡa ukpingitchuanun unniḡ agaayyiaḡtaitchuanun, iḡuḡnun tuḡqutchiullaktuanun aapamiknik unniḡ aakamiknik naagaḡaa iḡuaḡtuḡtinun, ¹⁰ tamatkunḡa atlatuḡtuanun, killuliḡiruanun atugaḡiḡlugich iyaalugruich aḡutitlu timiḡaḡtuat iḡmiktigun, tigliktuḡtinun iḡuḡnik, tamatkunḡa saglutiruanun unniḡ ilisimaruaḡaḡtuanun tanḡiḡilaakun naagaḡaa ilisauttutinun ilumutuuruuanun qanusripayaḡanik akitḡaummatiruanik. Taatnatchiḡun malḡutaksraḡ iḡiḡtauruḡ. ¹¹ Taatnasriḡ ilisauttun Agaayyutim uqalḡiḡiḡ paḡitauruḡ, uvaḡnun qaisaupluni tusraayugaallautaq Agaayyutmiḡ kamaḡaḡtuamiḡ quvianaḡtuamiḡ uqautigiraksraupluni.

Quyyatit Agaayyutim Iḡunḡuktanaḡun

¹² Christ Jesus Ataniḡput quyaḡiga savaapkun sayyiqsigikkaḡa. Ilaa quyaḡiga piksraqtaagipmaḡa tuniqsimaniḡluḡa aasriḡ savaktigiliutiḡluḡa. ¹³ Qaaḡiḡsuami uvaḡnun uqautigialuaḡtitluni piḡiḡiḡluḡu suli piyuaḡluḡu unniḡ piḡḡiḡluḡu, Agaayyutim nagliginiḡaḡa takku ukpiqsriḡiḡikun taatnaḡama sutilaamnik nalupluḡa. ¹⁴ Taatnaḡhuni Atannapta ihuaḡqutiluḡniḡaḡa atqunaḡ ukpiqsritḡasriḡluḡa suli piḡpaksritḡasriḡluḡa Christ Jesus-kun. ¹⁵ Uvvauna niḡliun ilumutuuruḡa akuḡtuyunaḡtuḡ ukpiḡnaḡhuni, Taamna Christ Jesus nunamun agḡiḡsuḡ killiqirinik anniḡsuityaḡhuni, taputiḡluḡa tamatkunakḡa piḡiḡitḡuktuami. ¹⁶ Aglaan Agaayyutim nagliginiḡaḡa, pitḡuḡniḡsraugaluḡtitluḡa killiqiriniḡ, uumiḡa piḡusriḡluḡu qiḡiḡtitḡitḡupluḡa Christ Jesus-ḡum anuḡsruḡhanik. Iḡitḡuḡqutauyumiḡaḡtuḡa anuḡsruḡhanun iluḡaitḡun ukpiliḡumaḡtuanun Ilaanun aasriḡ iḡuutḡasriḡitḡiḡ isruitchuamun. ¹⁷ Taavrumuḡa Umialḡmun isruilaamun, piḡḡiḡangitchuamun suli qiḡiḡnaitḡaluaḡtuamun, Agaayyutmun kisianun—Ilaanun piḡkaun suli kamaḡun illi taimuḡa isruilaamun. Amen.

¹⁸ Timothii Iḡḡiḡ! Tillisigikpiḡ tunḡasimatquplutin savautriḡipni Agaayyutmik. Taamna tillisriḡaḡ Agaayyutim uqalḡigigaa ilipkun. Tamatkua sivuniksriḡutit sayyillaḡutiḡumigitin aḡuyaliḡni piḡiḡitḡuam. ¹⁹ Ukpiqsriḡiḡiḡ piḡiḡiḡluḡu suli qauḡrimmaḡiutillautaqḡutin. Iḡuich ilaḡich ayaḡniḡaat qauḡrimmaḡiutillautaq

aasriiñ ukpiqsriñiqtiñ piyaqquqlugu. ²⁰ Tamatkunani Hymenaeus-lu Alexander-lu akunnirautiruk, Tuung'uum sarñjanun pilitakka, ilinjik ilisaaqaquplugik nutqautriñiksrañaknun uqamaqluutriqaliñmiknik.

2

Ukpiqtuat Agaayumaagvigiksrañat

¹ Sivulliuplugu agaayyutiqañniañapsitñi apiqsruutitqugipsi injiqsruutilugich suli quyyatigilugich Agaayyutmun iñupayaat ² suli umialgillu suli atlat añalatchiruapayaat, iñuunialiqagumuugutli suñuutailaakun qinuirrutrimaalikunlu suli agaayyutiqammaagñikunlu iñuatun iñuunialikunlu. ³ Taamna nakuuruq suli quvianaqtuq Agaayyutmi Anniqsuutiptikni, ⁴ anniqsuquriruami iñuñnik iluqaitñik suli ilitchuqsritquruami ilumutuulñmik. ⁵ Uvvatakku atautchimik Agaayyutiqaqtuq suli atautchimik akunnigutauruamik Agaayyunlu iñuillu akunñatni, taamna iñuk Christ Jesus-ñuruq, ⁶ qaitchuaq iñmiñik iñupayaat satuqsaqñugich. Taamna ilitchuqqutauruq Agaayyutim iñuich iluqaisa anniqsuquplugich. Taamna atuumaruq Agaayyutim piviksirrutaagun. ⁷ Taatnaqlugu uvaña tuyuuruña Agaayyutmik naluruanun uqaqtiguqluñja suli ilisautriñuqluñja, ukpiqsriñhum suli ilumutuulñhum uqaattutaa uqañitquplugu. Sagluuqtaunñitçhuñja, ilumutuuruamik uqaqtuñja.

⁸ Anjutit nanipayaaq injiqsruutlaqugitka, anjutit iluqnauqsimaaqtuat Agaayyutmun injiqsruñikun pullutiñ, patchisailaakun uumisuuatilaakunlu uqavaagutailaakunlu. ⁹ Añnat itqugitka atnuñaanñisigun iruqñailugich suli isrumaugalgulugich, atnuñaagtutlalugich iñuaqnaqlugu, niaqumik piññaqnaqsarñiññiq pigitlusruñaqñagu unniñ maninñiñ sullivanik suli atnuñaanñik akisuruanik, ¹⁰ aglaan añnat agaayyutiqammaagñiksuat savaallautaqñugich. ¹¹ Añnat iñuksruisaañikun atchiksualgufikunlu ilisaqtuksraurur. ¹² Uvaña añnat ilisautritqunñitçhitka unniñ anjutit qarñullugich aglaan iñuksruisaaqtuksraurur. ¹³ Takku Adam Eve-miñ iñiqtaulñaaqsimaruruq. ¹⁴ Adam kinnikkaunñitçhuq, aglaan añaq kinnikkaupluni Agaayyutim tillisaanik tupiksriññitçhuq. ¹⁵ Aglaan añaq ukpiqsriññik piqpaqtamiglu suli ipqñiñmik piaqtauyulñkun piqagumi qitunñiññikun anñisugisiruq.

3

Qaukñiñiksraq Ukpiqtuanñuruani

¹ Uvvauna nipliun ilumutuuruuq, Iñuk sivulliuqtaulñmik agaayyuvinñmi piqagukkumi, savaallautaq kimigigaa. ² Qaukñiq agaayyuvinñmi ittuksrauruq patchisailñuni, atautchimik ilaqatiqañuni, qauñrimmaagñiguni, iñmiñun añalalguluni, iruqñailñuni, tukkuñiññañuni, suli ilisautriñhiññañuluni. ³ Taamna imiqtuqtauyumiñaitçhuq unniñ piaqñuktailñuni, aglaan agñañailñuni suli qinñuilluni, maninñmik piqagugruasruñaqani, ⁴ ilaan kiñunni iñuatun añalalgulugu suli qitunñamiñun kamaksriñikun tupigipkañuni. ⁵ Uvvatakku anjutim qitunñani añalalguitchumigich, qanuñuni ukpiqtuanñuranik agaayyuvinñmi añalatchiñgugisiva? ⁶ Taatnasriq Agaayyutmun mumikpaaluktaunñuyumiñaitçhuq. Kamagiliutiluni piyaqqukkauviaqtuq Tuunñaq pipmatun. ⁷ Taamna iñuuniaqtuksrauruq ukpiqsriñuñunñitçhuanun kamagiuraatlasriñuni. Taatniññisuañuni kanñusaagutauniaqtuq ukpiqtuanñuranun aasiñ Tuunñagmun pisagipkañuni.

Ikayuqtaulñiksraq Ukpiqtuanñuruani

⁸ Ikayuqtittuuq agaayyuvinñmi iñuuniusriñiksraurur, ilumutuulutiñ, imiqtuqtausruñaqatiñ, naagaqaa killukun piqagugruañutailñutiñ. ⁹ Ilinñich ataramik ukpiqsriñuksraurur arguaqtuutañgutiñ qauñrimmaagñiutillautagñmikni ilisauttutinik iluqaitñik Agaayyutim iñuñ ukpiñikkarñitñik. ¹⁰ Tamatkua naipilñaaqtaksraurur, aasrii uuktuagun pitñuksimaagñiqpatruñ, tarrali ikayuñhiñaurur. ¹¹ Ilaqatiññittuuq iñuuniusriñiksraurupmiut uqaksraqsiaqtusruñaqatiñ. Ittuksraurur qauñrimmaagñigutiñ supayaakun

qanutitanajallutin. ¹² Ikayuqtit agaayyuvimmi atautchihiñamik ilaqatiqaqtuksraurut, qitungamiñik kiñuniñmiñik ihuatun anjalatchitlaraunjuluni. ¹³ Tamatkua savaaqallau-taqtuat ikayuqtauplutin inmiknun kamagikkauñksramik piññaktaaqaqtut, uqaqalik-sramik taluqsrautaiqhuni ukpiqsriñkun Christ Jesus-kun pigikkaptigun piqatigiiksiltuta.

Kamanaqtuaq Kañiqsilgunaitchuaq

¹⁴ Aglañamni ukuniña tuyuutinik utlautiyummiiqsuñ qañigiağutin akuniisruñaq-nagu. ¹⁵ Aglaan pigallanğiññiguma ukua aglaich ilisimapkağisigaatin qanuq inuus-riusriqaqtuksrautilaaptiknik Agaayyutim tupiqatiniñi, ukpiqtuañjuruagikkaniñi inu-u-ruam Agaayyutim, aasriñ tamatkua ilaan ayagigai tunñavigiplugich ilumutuulhum. ¹⁶ Kia-unniñ ukpiğusripta nalunaqtuaña kamanaqtuaq arguağiyumiñaitchaa suli piilağiyumiñaitchaa,

Agaayyun sagviqsuaq timinikhuni,

Agaayyutim Irrusian nalaunñasripkağlugu,

israğulgich qañigiağiplugu,

quliaqtuağiplugu nunaaqqipayaani,

iñuich nunami ukpiğiplugu,

suli qilañmun mayuutikkaupluni.

4

İlisautrit Tañigilaakun

¹ Ipqitçhuaq Irrusriq uqaqtuq nalupqinaiğlugu iñuich ilañich ukpiğutağñi-ğniplugich kiñuvaatigun, tupiksriğlutin irrutchiñik sagluuqtuanik suli maliguağlutin tuunğaiç ilisauttutiniñik. ² Taatnatchich ilisauttutit uqağirağigaich iñuich kinnitñinñiaqtuat sagluuqtuaqhutin, tammaiplugu kañiqsitlañiqtin nalaunñaruamiglu nalaunñaitchuamiglu qauğrimmağiutillautagmikni. ³ Taatnatchich iñuich ilisautriraqtut ilaqatniñiq suli niğiq niqit ilañitñik nağğunağlugu. Aglaan Agaayyutim niqiksrat iniqtağigai niqiksrauplugich iniqsruulhum quyaksriñkun aquagun tamatkunua ukpiqsriuanun suli ilitçhuğiruanun ilumutuulğmik. ⁴ Suapayaaq Agaayyutim iniqtağimakkana nakuuruañuruq. Nağğugiraksramik piitçhuq, aglaan iluqani quyalhum iniqsruutaagun inuñnun akuqtuumaqaqtaksrauruq. ⁵ Uvvataku Agaayyutim uqañhan suli agaayulhum akuqtuyunaqsipkağagigai.

Christ Jesus-ñum Savaktillautana

⁶ Tamatkuniña ukpiqtuaqatiutin ilisauttutiqağupkich, Christ Jesus-mi savaktillau-taugisirutin, sayyiqsimaaliqni ilipnik irrutchipkun ukpiqsriñhum uqauttutaiñiñ suli ilisauttutmiñ ilumutun ilvich maliguaqkaqniñ. ⁷ Aglaan tamatkunakña uqaqtu-aniñ agaayyiaqtailaakun piisimağumuutin, inğitçhuaniñ uqauniknağutin. İlipnun ayuqqiqsaliq agaayyutiqammağiñkun inuulğmi irvigilugu. ⁸ Pisuqsaliq timipkun piññautaugaluaqmiraqtuq, aglaan agaayyutiqammağiñ piññautauruq supayaakun, takku inuulğmik akiqsruutmik piqaqtuq pakma suli sivuniğmi. ⁹ Taamna nipliun ilumutuuruuq akuqtuqtaksraq suli ukpiğiraksraq iluqnağlugu. ¹⁰ Taatnaqhuta sakkirugut sakuukhuta, takku niğiugaqput inillaktisrimaağlugu Agaayyutmun inu-u-ruamun iñuich iluqatin Anniqsuqtiksrañatnun, pitluglugich tamatkua ukpiqsriuat.

¹¹ Tamatkuniña tililugich ilisautiyumigitin. ¹² Kimununniñ piinilağipkasruñaqnak nutaunilutintuuq, aglaan ukpiqtuani nipipkun inuuniañapkun piqpaqtapkun ukpiqs-riñapkun suli ipqilapkun atriñiaqtaksrağutin. ¹³ Aggilañamnunaglaan piviqaqtilugu agliqutriñiq, quliaqtuañiq suli ilisautriñiq inuñnik Agaayyutim uqañhaniñ piyumma-tiqağlugu. ¹⁴ Suqutiginğisruñaqnagu Agaayyutim aatçhuutaa ilipnun qaisauruq sivu-niksriqiruakun qaukñiñich ukpiqtuañuruat patikmatigik argaktin ilipnun. ¹⁵ Tamatkua atuyusrağlugich, tamatkunuuna sakuugutin, aasriñ iñuich iluqağmiñ qañigumagaat nauñhiñ. ¹⁶ İlipnun suli ilisauttutipnun munaqquitiqağutin, tamatkua sivutmun atuğlugich, taatnağuvich anniqsuğisirutin suli tamatkua tusraaritin.

5

Nigiugaqaġviuħat Ukpiqtuat

¹ Añutmik utuqqauruamik nipliatrisruñaqnak, aglaan uqapsaaġummatiaġlugu ilaa aapaptun ililugu. Añutit nutauruat aniqatiuptun irrutilugich, ² aġnat utuqqauruat aakaptun suli aġnat nutauruat aġnauniuptun ipqitchuaħikun.

³ Ikayuiumaħiñ kamaksriħikun uilġaġnaanik ilailaanik urriqsuġlugu. ⁴ Aglaan uilġaġnaaq qitungaqaqpan unniñ tutitchiaqaqpan, tamatkua agaayyutikuaħum atuqtaksrañiñ añaquqaamiktigun sivullilugu ilisaksraġigaat. Taatnaħiġmiktigun añaquqaatin suli taataatin utiqtitchivigigisigaich, taatniħiq Agaayyutmi quyanaqtuq. ⁵ Aġnaq qaunaksriksraipiaqtuaq uilġaġnaapiañuruuq Agaayyutmun tunjaapluni agaayuraqtuq iniqsruħuni ikayuġnaħiġmigtun unnuaqtuummaan. ⁶ Aglaan uilġaġnaañuġaluaħuni qaiññaruuq inmiñik killukun quvianamun, iñuunuraġniallaġmi tuqumaaniktuq. ⁷ Taatna tiliyumigitin, iñuumli taavrumuuna upyaktunġitchumigai. ⁸ Aglaan kisum iñuum ilani qaunakutaitchumigich, suvaluk ilani inmi kiñuniġmiñi, taavruma ukpiqsriħiq ayyaumigaa ukpiqsriñġitchuamiñ pigiilħitħukhuni.

⁹ Uilġaġnaaq ilaliutiniaqnagu atiaġviatnun ikayuġnaqtuat kisianik piñasrukipiaq ukiuq qaañiġñiqpagu, suli taamna atautchiħiñami ilaqtaniksimaruksrauruq, ¹⁰ uqautigitchiillautahġmik savaallautatigun piqaġuni, qitungamiñik iħuatun iñuġtitchianiksimaġuni, iglaanik kiñuniġmiñun tukkiqsuimaluni, Agaayyutim iñuiñ isiganitñik iġġuimaluni, iħuiħiħuqtuanik ikayuimaluni, suli savaallautaqasimaluni. ¹¹ Aglaan uilġaġnaat nutautluktuat ikayuqtaksranun ilaġiniaqnagich, takku ilinisa kimmutaata ilaqtanitqigulikun Christ-miñ tunutitkisiyai, ¹² taavrumuuna navġuiħiġmiktigun akiqsruutiqaagmiknik Ilaanun patchisiñiġutin. ¹³ Tamatkua suli suuviġiġahġmik siñiqsraħikun tupiġni ilitchigisirut naagasuli ilitchiħat uqaksraqsuħiġmik suli qaunaginġirrutiaħat atlamik pigiitħuktuq sunik uqaksraġinġisagmiknik uqautiaqħutin. ¹⁴ Taatnaħuġu uilġaġnaat nutautluktuat ilaqtanitqigugitka qitungiuglugich kiñuniġmiknik qaunaksraġinġlugich. Taatnaġumiñ piviisinnayaġaich uumiksrivut uqautiaħiksrañatniñ uvaptigun pigiilħuġu. ¹⁵ Uvvataku uilġaġnaat ilaħich sannitmuantkut malikħuġu Tuunġaq. ¹⁶ Aglaan kiña aġnaq ukpiqtuanjuruuq kiñuniġmiñi uilġaġnaaqāġniġumi qaunagiraksraġigaa, taamnaasrii ukpiqtuanjuruunun natmausrunaqani, aasriiñ ukpiqtuanjuruuq uilġaġnaanik ilaitchuanik qaunaksritħalutin.

¹⁷ Qaukħiħ aħalatchiruat ukpiqtuanjuruunik isrummatigiraksraurur akilħisriaqaqtuksraupiaġlugich malġuġuġlugu, suvaluk tamatkua quliaqtuaqtuat suli ilisauriruat sakuukħutin. ¹⁸ Uvvataku Agaayyutim uqaħi uqaqtut, “Savaktuam aññutim qanġa qiliqsruġumiñaitchiksi savaññaan.” Taatnatuntuuq, “Savaktim akiksrañi piraksraġipmigaa.” ¹⁹ Aġvisiksraqsuġutinun naalaġnisruñaqnak qaukħiħuruuq akitñāġlugu kisianik ilisimaritigun malġukkun naagaqaa piñasrutigun tikiutraukpan. ²⁰ Tamatkua killuqsartaqtuat iñiqtiġutiqaġumigitin takkuatni iñuich iluqaġmiñ, tamatkuali atlat taluqsriħiġumuut killiqiħiksraġmikkun. ²¹ Sivuġaani Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum suli israġulġich piksraqtaaġikkani uvaña tiligkipiñ tupiġitquplugich tamatkua ilisauttit. Isivġiħiġmik suli iħuaksriñġiħiġmik kisumun suħipayaaqni qiniqtitchisunaqnak. ²² Kisumik Atanġuruam savaanunun qilamiksruħikun patiġlugu argapnik inillairāġasruñaqnak, unniñ killuqsautinġiñun piqasriqsuutisruñaqnak, ipqiħiksrañ qaunagilugu.

²³ Tarakñaaglaan imiħiñamik imiqasruñaqnak aglaan iluvich ikayuħiksrañanun misruġuqtullaalutin atniġñaqtuiñāġuħapkun. ²⁴ Iñuich ilaħisa killuqsautinġich sagvirut aasriiñ ilisimanaħutin atannikkaġaluaqnatin. Aglaan atlat killuqsautinġich aquagun sagviġisirut. ²⁵ Taatnatuntuuq savaallautat sagvirut suli inġitħaluanġaġmiñ sagviħutin iriqsimaanikkumiñaitħut.

6

¹ Kisupayaat tigutaanuplutiñ savaktauruat isrummatigiraksrağigaich savagvisiñ piguğlugich taluqqutiqallapiaglugich, kisumli iñuum Agaayyutim atqa suli uvagut ilisauttutvut uqautigingitchumigaa pigiiñilugu. ² Tamatkua savaktit savautriqaqtuat ukpiqtuanik nağguuqtaksrağingitchaich, takku ilinjisa aniqatigigaich. Taatnasrunaqtatij savautraksrağigaich ihuatluglugu sakuugutiñ, takku piññaktuat savaanatniñ ukpiqtuağigaich piqpagiplugich. Uqautigilugich ilisauttutigillapiagumigitin tamatkua.

Tañigitchuat ilisauttutit suli ilumutuuruat Umialgutit

³ Kiña iñuk ilisauttinik atlakkamik ilisauttutiqağniqpan, Atannapta Jesus Christ-ñum uqautaiñik ilumun suli ukpigvipsa ilisauttutaiñik agaayyutiqammaağiñkun maligurrutiñgitpan, ⁴ taatnasriq kamagiliutiraqtuq inñiñik sumik ilisimanğitmiuq. Taamna ikayu-utaunğitchuamik qapiqsigiñkun suli uqavaağumañkun taiyuutitigun kimmutinikhuni. Taatnasriq siqñakutrağimik, avgumañimik, atniiyumañimik suli ilimasruğimik kil-lukun tikiutiraqtuq. ⁵ Ataramik qapiqsigiutraqummatinikhutiñ iñuñni isrum-matiñich savallautanğiqsuani ilumutuuliğimik piqanğiqhutiñ, ilinjisa isrummatigiliuti-plugu agaayyutiqammaağiñiq piññallaksautauplugu.

⁶ Ilumun agaayyutiqammaağiñhum iñuk piññaktillapiagağigaa apaigigumigich pigikkani. ⁷ Sumik nunamun tikiutrimavisa? Tikiutraitchugut. Sumik nunamiñ aullautrigisivisa? Aullautriyumiñaitchugut. ⁸ Taatnağlugu atnuğaaqauraqsinağupta suli niqiqaqsiñagupta, apaigiraksrağigivut. ⁹ Aglaan tamatkua umialgusrisuktuat aniqusraaqtittatut aasrii pisagipkaqhutiñ nanigianjñun. Napitittatut iñugiaktuanun kinniqqutinun suli atniutauruanun kimmutinun tikiutrisuuruanun iñuñnik suksraunğigvinmun. ¹⁰ Uvvataku kimmutiqalıq maniñmik pigiitchuat qanutchipayaurat kanjigigai. Ilañich piqagugrualıqamiñ tamarrumiña ulapnaaraqtut ukpiqsriğimñ aasriiñ inñmiknun isrumaaqpautiksriuqhutiñ.

Ilisauttutit Timothy-mun

¹¹ Aglaan ilvich Agaayyutim iñugigaatin. Taatnatchiñiñ iluqaitñiñ piisimaagiñ. Nalaunñarualıq, agaayyutiqammaağiñi, ukpiqsriğiq, piqpaksriğiq, anuqsruğiq suli agganaiğiq, taapkua sakuugutigilugich. ¹² Pisuqtilaaqni ukpiqsriğikun piqqautrağiñ, aasiili iñuuliğimik isruitchuamik piññaktaaqağutin. Uvvataku taavrumuña iñuuliğimun Agaayyutim tuqlugaatin uqauti'apkich nalupqinaiqhutin iñuich ukpiqsriñlapiaqtilaapnik. ¹³ Agaayyun iñuuliğimik iluqaitñun qaitchiruq. Suli Christ Jesus-ñum Agaayyun Pontius Pilate-mun uqautigillautaga. Ilinjik uvañni ilisimarauruk, taatnaqhutin tiligikpiñ, ¹⁴ taivrumuñaaglaan Jesus Christ-mun Atannapta sagviğviksrañan uvluanun tilliñ tupigilugu, ipqisillugu suli patchisaisillugu. ¹⁵ Ilaan sagviñha tikiutikkaugisiruq, Agaayyutim piviksriutaagun nalaulugu Anjalatim, kisimi umialgich Umialgat suli atanğich Atanğat kamañqhuni. ¹⁶ Ilaa kisimi tuquyumiñaitchuaq, Ilaa qaumami iñuñhiñam tikitchumiñaisañani iñuuruaq, iñuum qinğinqasimaitchaa, iñuñhiñauluni qinğinağumiñaitluni. Agaayyutmun kamañun suli saññi isruitchuaq illi. Taatnatuq.

¹⁷ Alğaqsruğumiutin tamatkua umialguruat suuratigun mattumani iñuuliğimi kamañniaqunğilugich, taatnatchiñun suuranun piunğillaaruanun tunñatqunğilugich, aglaan Agaayyutmun ihuaqqutriğimigun qaitchirigikkaptiknun supayaamik quviagirak-sraptiknik. ¹⁸ Tillisiqağlugich nakuuruamik savaaqaqulugich, savaallautanik umialgu-tiqaqulugich, ihuaqqutriğikun atlat piqasriqsuñksrañat itqanairrutilugu. ¹⁹ Taatnağumiñ suuraksrağimiknik inñmiknun tugvaigisirut, tunñaviksramiknik piğumiñaitchuamik, aasrii ilinjich piññaktaaqaqtalutiñ iñuuliğimik ilumutuuruamik.

²⁰ Timothii! Tamanna ilipnun qaunaksraqsriuruaq qaunagillautagağumiñ. Pi-isimaagutin uqaqalığimñ agaayyiaqtañlaakun suli uqaksraqtuğimñ isilğaiñkun. Iñuich ilanjisa uqaqatut taatna isrummatigiraqtut inñmiknun isrumaturauñplutiñ, aglaan

taatniingitchut. ²¹ Iñuich ilajisa isrumattun piññaaktaaginigaluaqlugu, aglaan taatnañigmiktigun ukpiqsriñiq tammairagigaat. Agaayyutimtuq ihuaqqutriñhan iluqasri nayuutilisi.

Paul-ñum Tugliat Tuyuutaiñ Timothy-mun

¹ Uvaña Paul. Uqqiraqtigigaaña Christ Jesus-ñum Agaayyutim pisulhagun. Tilirauruña quliaqtuağitquplugu akiqsruutauruaq iñuulhikun pigiağutikkaptigun piqasriutillağitigun Christ Jesus-mi. ² Aglaktuña Timothy-mun, piqpagiğlugu iğñiğipmatun itamnun: Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Atannapta ihuaqqutilisiñ ilunğugilutin suli qiñuirrusrimağutin.

Quyaytit suli Pitchuksağutit

³ Uvaña quyagiga Agaayyun savautrağikkaga qauğrimmağiutillautakun, sivulliatkap-tuuq pipmatun. Quyaragigiga itqagiğlutin ataramik iniqsruulhamni unnuaqtuummaan. ⁴ Itqagiğlugich qulvisin, qiñiğummiullapiagikpiñ atqunaq, uvağaptuuq imağaliksrannun quvianamik. ⁵ Itqagigiga ilumutuuruuq ukpiqsrisigikkan Agaayyutikun, ukpiqsrisigikkaña aanaruagpich Lois-ñum suli aakavich Eunice-ñum. Arguağingitchiga taatnaptuuq ukpiqsrisiğalhiñ. ⁶ Taatnağlugu itqaaqtuutigiğkpiñ makititquplugu Agaayyutim aatchuutaa ilipnun illiqillağkun argamnik. ⁷ Uvatakku Ipqitçuam Irrutchim Agaayyutim qaisağan uvaptiknun iqsisaiğaatigut, aglaan sağñiksritçaatigut piqpakutmiğlu suli inmun arjalalğuligmik.

⁸ Taatnağutin kanğuginagu ilisimaraulhiñ Atannaptigun, unniiñ kanğuginaña uvaña Ilaan isiqtaña, aglaan nagliksaalthiñaanulutin piqutigiğlugu tusraayugaallautaq Agaayyutim sayaqağtitchiğhagun ilipnik. ⁹ Ilaan anniqsuğaatigut suli tuğluğaatigut inmiñun inuğisrukhuta, pisigiğruñağnagu savaavut, aglaan pisigiğlugu Ilaan sivunniutini suli ihuaqqutni. Sivuaniiñ ihuaqqutianiğniğaatigut Christ Jesuskun, ¹⁰ aglaan pakma ilitçuğipkağaatigut taavrumiña ihuaqqutmik tumigiğlugu sagviğha Anniqsuğtipta Christ Jesus. Uvva takku Christ isrupkağaa sağña tuquğlum. Tamarrumuuna tusraayugaallautakun Ilaan sagviğaa iñuuliglu tuquyumiñaiğlu. ¹¹ Agaayyutim nalunaikkağigaaña uqautigiğquplugu tusraayugaallautaq, uqqirağtauluna suli ilisautrauluna. ¹² Taatnağlugu tamanna piqutigiğlugu uvaña nagliksautiqağtuna tamatkuniña. Aglaan kanğuginitchiga, nalunğıtlugu kisumun tunğaliğa, suli uvaña nalupqigiğitchiga Ilaan qaunaksriğksraña savaamnik taivrumuğaağlaan uvluanun atanniivium. ¹³ Ukpiqğutaiğñiağnagich ilumutuuruat uqalğhich ilisauttutitka ilipnun atriraksriuğlugich, payağaiğvigilugu ukpiqsriğiq suli piqpağtağ pigiağutikkağput piqasriuti'apta Christ Jesus-mun. ¹⁴ Qaunagiğlugich nakuuruat ilisauttutit qaunaksraqsriğrutauruat ilipnun sağñiğikkağnagun Ipqitçuam Irrutchim iñuuruam uvaptikni.

¹⁵ Iliisimağiñ, iluqatiğ piqatipta Asia-miittuat malingiğaatña unniiñ unitçaatña, taapkuaksuli Phygelus-ğumlu suli Hermogenes-ğum. ¹⁶ Uvvatuğ Agaayyutim ihuaqtuğumigai tupiqatai Onesiphorus-ğum, takku ikayuğagigaaña inuğiağtuami. Ilaan kanğugisruñağnagu ihiga isiqsiviğmi. ¹⁷ Rome-mun tikiğpauraqami pakkiutiniğaaña paqilğatağamnunaglaan. ¹⁸ Agaayyutimtuq nagliğillağniğliuğ taivrumani uvluaani atanniivium. Ilipsi ilisimallapiagiksi atqunağ ilaanun savautiğiga Ephesus-mi.

2

Christ Jesus-ğum Anuyaktillautana

¹ Ilvich, iğñiiğ, sağñiviğigumağiñ ihuaqqutaa Christ Jesus-ğum. ² Uqalğhich tusraakkatin uvağniñ uqautigi'apkich sivuğaatni inuğiağtuat ilisimarit qaanğiqsitçumigitiñ inuğnun ilisautritlaruanun atlaniktuuq. ³ Iğlutuğlugu nagliksaalthiñaanuliksran qanutitağaitçuatun anuyaktaatun Christ Jesus-ğum. ⁴ Anuyakti anuyaktauligiğmiñi ilğakkattağusrimmataitçuq iñuunialigiğruağmiñun, aglaan ilaan quyaliyummatiağagiga qaukligiğkani tiliuqtigiğlugu. ⁵ Suli aqpaliutraqti aqpaliutrağiğmiñi akimalğuitçuq

kisianik tupiksriłuni maligutaksranik. ⁶ Suli nautchiiri sakuuktuaq piññaqqaqtuk-srauraqtuq nauruaniñ katitchiğmi. ⁷ Tamatkua uqautitka isrummatigikkich, takku Atanguruam ikayuğisigaatin kanjisiłiksranatigun supayaat.

⁸ Itqağiuñ Jesus Christ anjipchakkauruaq tuqułiğmiñ, kanjigvijaqtuaq David-mik, quliaqtuağikkaptun tusraayugaallautamik. ⁹ Uvvatakkua uqaqałapkun tusraayugal-lautamik nagliksaaqtitauruña suli pituqakkauruña liilaa savvaqlukkataqti. Aglaan Agaayyutim uqałha piñaiłutaitchuq. ¹⁰ Taatnaqluña iglutuğiga suapayaaq Agaayyutim piksraqtuani piqutigiplugich, ilinjittuuq anniqsukkautquplugich Christ Jesus-kun iñu-utqupluğillu isruitchuami kamanautaani. ¹¹ Uvvauna ilumutuuruq nipliun,

Uvagut tuquqataugupta Ilaagun
iñuutqikkisipmiugut Ilaagun.

¹² Uvagut iglutuisuiñağupta
anjalatchiqataugisipmiugut Ilaagun.

Uvagut Ilaa piilaagiguptigu,
Ilaantuuq piilaagigisipmigaatigut.

¹³ Tuniqsimmatriñğitchugutunniiñ
Ilaa tuniqsimmatriraqtuq,
takku piilaagiyumiñaitchuq injmiñik.

Savakti Ihuagikkauruaq

¹⁴ Itqaaqtuutigumigitin iñuktin tamarrumuuna, suli ilumutuuruamik algaqsrułlapiaglugich Agaayyutim sivuğaani anjuyautiqaqunğıllugich nipliutitigun. Taatnasriq ikayuutaunğıtchuq iñuñnun tusraaruanun, aglaan ukpiqputaigutauruqtuq. ¹⁵ Pisuqtılaaqni piññaqtağiniağlugu ihuagikkaułiq Agaayyutim qinñanani atrıluğug savakti kanjusruutaitchuaq savaagmigun, nalautlugu ilisautriruq uqałhanik Agaayyutim ilumutuulhan. ¹⁶ Uqaqatiginagich agaayyiaqtaılaat iñuich kinnauruat uqaqamiñ. Taatnasriq unurrutauruq ayuuqtaalıksranatnun iñuich Agaayyutmiñ. ¹⁷ Taatnatchich ilisauttutaat atrıqatquq killıgruamik nujuuqtuaqluğug uviñga timim cancer-tun. Malğuk taatnatchik ilisautrik Hymenaeus-lu Philetus-lu. ¹⁸ Taapkuak ukpiqsrisaiqhutik, ukpiqputaiqsitchirik ilanjitñik ukpiqtuat nipiqałiğmikkun anjıtqıksraqput atuumaaniñnipluğug. ¹⁹ Aglaan tunjaviksriugana Agaayyutim ilumutuuruq atlanjuqtangitchuq. Taatnaqhuni aglaksimaaqtuq, itna, "Atanguruam ilisimagai tamatkua Ilaan pigikkani," suli itna, "Kisupayaaq nipiqağumi Atanguruamun piginiłuni killuliqsruıqsuksrauruq." ²⁰ Tupiq anjiruq piqağaqtuq puggutamik utkusriñik atlaagağiñik. İlanjich pilanjuragtut manıñmiñ qatiqtaamiñ naagaqaa kaviqsamiñ, atlat suli qiruñmiñlu qikumiñlu. Akisuruat utkusiich puggatallu atuqlugich tuyuğmiaqqaqamiñ kisianik aasriñ akiñniqsrat ataramik atuqlugich ilanjich suaqluqağvıgıplugich. ²¹ Taatnatuntuuq kiñapayaaq iñuk salummaqtitchumi iluqaaniñ killuğmiñ atukkaugisıruq kamaginaqtuamun, takku ipqiqsitaugisıruq aasriñ qaukian atutlalugu, itqanaıgusrimaağlugu atuliksrani savaallautapayaamun.

²² Nutaulhum kimmutai qimaummiugaqtaksrağigitin, aglaan piññaqtağiniağlugu nalaunjaruatiq, ukpiqsriłiq, piqpaktaq suli qinuiññaq, tapiğugutin tamatkununa ilumun tuqluğaqtuamun Agaayyutmun ikayuquplutiñ. ²³ Aglaan uqaksraqtutiqas-runaaqasri kinnaqtun nalukkapsıgun. İlisimagiñ taatnatchim isruqağagılha uqaalla-tralığmik. ²⁴ Agaayyutim savaktaa uqaalaruksraunğıtchuq. Ilaa ihuagqutriruksrauruq iluqaıtñik, nakuuluni suli anuqsrułuni ilisautriñuluni, ²⁵ agganaiłluni nalguqsruıyumi iglugirimiñik. İtpiaqtuq Agaayyutim mumıgıvıqaqtıtchiłiksrananun ilıtchuqsriłutiñ ilumutuuruamik. ²⁶ Aasrii qauğrimmatıniñqıniqaqsut kanjıqsıaqatqıłıkun, annagutiñ nigatchiananiñ Tuunğaum, tigugaluakkani tupıgıtqupluni.

¹ Aglaan karjqsisriuw una. Aqulligñi uvluni sakiqnağutit iliñiaqtut. ² Iñuich ilitlukkisirut inmiknułhiñaq, pisugruağutinigutiñ, uqavilğutiñ, arguñasriłutiñ, uqağniğluligutiñ, tupiktaigutiñ añayuqaamiknik, quyyataigutiñ, ukpiqsrisaigutiñ, ³ ihuaqutrisaigutiñ, ilunñukkutaigutiñ, saglutusriłutiñ, tatamnaqsilutiñ, suli iqsinaqsilutiñ, ilinisa nakuuruuq uumigiliutilugu, ⁴ ilinich ataaguutitağugutiñ, isrumamikni sivutmuusruusriłutiñ, suunasrugiliutillapiagutiñ, quviasrunñiallitlugutiñ agaayyutiqałksramikniñ, ⁵ ukpiğusriq qiñiğnautigiłhiñagnialigługu, aglaan ayaksimapmillaan ilumutuuruuq. Taatnatchiñiñ iñurñiñ piisimaagumuutin. ⁶ Taatnatchich ilinich siñiqsrałigmiktigun payariraqtut piyaruanik ağnanik pigiiłilłapiaqtuanik suli igliğutikkauliqsuanik qanusripayaatigun kimmutitigun. ⁷ Taatnatchich ağnat ilinñiurağniallagmiñ ataramik ilitchuqsrianitlaiqsuat ilumutuuligmik. ⁸ Taipchuaq Jannes-lu Jambres-lu akilłilutipmatun Moses-mun, taatnatuntuuq taipchua iñuich akilłiupmiut ilumutuuruamun, isrummatinich pigiiłilłutiñ, ukpiqsriññualiqhutin Agaayyutikun. ⁹ Aglaan taatnatchich ayuugumiñaitchut, takku kisupayaam karjqsimałhat qiñiğisigaat, ipchunñaktuntuuq Jannes-lu Jambres-lu pipmatun.

İlisauttit Aqulliich

¹⁰ Aglaan ilvich maliguakkağigiñ ilisauttutiga, qanusriuliga, suli piyummatiga iñuuligmi. Tuvrağniakkağigiñ ukpiqsriłiga, anuqsrułiga, piqpaktağa, suli iglutuiłiga, ¹¹ piyuaqsiuliga, suli nagliksaaqsiuliga ukpiqsriłapkun. İlisimaanikkiñ iluqaan atuummiruq uvañnun Antioch-mi, Iconium-milü, suli Lystra-mi, tatamnaqsipługu nagliksaaqsiuliq iglutukkağa. Aglaan tamatkunakña iluqaitñiñ Atanguruam annautikkağigaña. ¹² Iñuich agaayyutikuaguktuapayaat Christ Jesus-mi piqataulutin piyuaqsiugisirut. ¹³ Tamatkuali killukuaqtuat piññuaqtit pigiiłitmugutiñ kinnitñiłkun atlanik, suli kinnilutiñ inmiknun. ¹⁴ Aglaan ilvich ilisauttusriagianikkan ilumutuuruuq payağiğługu sivutmuutigumigiñ. İlisimagiñ kisuniñ ilisauttusriagiłhagun, ¹⁵ suli ilisauttusriagiłhatigun ilaalugruułiqniğlaan Agaayyutim uqałhi. Tamatkua karjqsipchałhiñagaatin anniqsuqtigimun ukpiqsriłikun Christ Jesus-kun. ¹⁶ Uvvatakku uqałipayaaq Agaayyutim Makpiğaanani ittuq ilaan aniğniluutaagun, suli anniqsuutauruq ilisautriruni, iñiqtiğiruni, nalguqsruiruni, suli algaqsruiruni nalaunñaruahksramun, ¹⁷ iñugli agaayyutikuagutuaq naamasriplugu paqnamallautlasriplugu qanusripayaamun savaallautamun.

4

¹ Tiligikiñ sivuğaanı Agaayyutim suli Christ Jesus-ñum Atanniiruksrauruam iñupayaanik iñukuuruani unniñ tuqunñaruanik, suli piqutigiplugu aggitqilksrañalu añaayuqautaalu: ² tililłapiağikiñ quliaqtuağitquplugu tusraayugaallataq, uqağiniapi-ağługu piviksrañagun naagaqaa piviksraitmatun inñaan, ilitchuğipkağniutigilugu, algaqsruutigilugu, pitchuksağutigilugu, suli anuqsrułipayaakun ilisauttutigilugu. ³ Uvvatakku piviksraq tikiumagisiruq iñuich naalağnisunğıłksrañat ilumutuuruamun ilisauttutmun, igliğutluligutiñ inmiñ pisuğmikkun, katitchiñialigutiñ ilisautriksrağmiknik tusraasrukkałhiñagmiktigun. ⁴ İlinich naalağnitlukkummataigutiñ Agaayyutim ilumutuulhanun, aglaan naalagulitługlugich utuqqaqtat unipchaaliat. ⁵ İlvilłiasriñ qauğrimmaagiksursaurutin qanusripayaami irviqanñaqpich, iglutuğługu nagliksaaqsiuliq, quliaqtuağilugu tusraayugaallataq, suli tañiğługu savaaksrapayaña savaktaan Agaayyutim.

⁶ Uvañaliuvva tikiummigiga tuqqutaułksrağa Agaayyutmik piqusriğłuna. Aullałksrağa marrumakña iñuuligmiñ tikiummiruq. ⁷ Atriplugu aqpaliutraqti nuñitchiruaq, uvañaptuuq iñuulhamni ukpiqsriłiq Agaayyutikun pigituiñagiga. ⁸ Pakma akiññaktaksrağma niaquğutiksrañan nalaunñaruahum taqçigaña, Agaayyutim nalaunñaruam Atangum qaisaña uvañnun taivrumanı uvlumi, uvañnułhiñauñğitchuaq aglaan iluqaitñun aggitqilksrañanik inuğruuqtuanun.

Uqattutai Timothy-mun

⁹ Uggisigilugu utlakkumigikma. ¹⁰ Uvvatakkum Demas-ñum marrumiña nunamik kimmutiqatlulihuni unitchaaña. Thessalonica-mun aullaqtuq, Crescens-li Galatia-mun, Titus-aasrii Dalmatia-mun. ¹¹ Kisimi Luke-ñum nayugaaña. Tuvaatigiyumigiñ Mark ikayuqtiksrağa savaakun. ¹² Tychicus-li tuyugigiga Ephesus-mun. ¹³ Qakugu aggiaqsiyuvich saagagumigiñ quppigaaga unisağa Troas-mi Carpus-mun, makpigaatlu suvaluk qisiñniñ piliugat aglaktugvitka. ¹⁴ Alexander-m savviuqtim atqunaq navianuqtitkaaña. Atangum utiqitichivigigisigaa atniutaigun. ¹⁵ Ilvittuuq qau-nakkutiqağumuutin ilaagun, takku iħuaksriñgillaapiafikun akilliliqsugai uqattutivut. ¹⁶ Sivuganiutiqaallamni Rome-ñum aňalataiñun tapqitčuña, iluqatiñ unitchaatña. Agaayyutimtuq akitñautailañniağligich taipchua. ¹⁷ Aglaan Atangum nayuqluña sayyiqsugaaña uqautigianitlasriplugu inuñaiğluğlu iluqatiñ Jew-ñungitçuhat tusraarak-srañat. Uvaña annautikkauruña tuqqtauviksrağaluamniñ. ¹⁸ Suli Atanguruam annautiniagaaña iluqaaniñ pigitçuamiñ, annautiluña pakmaniittuamun aňaayyutmiñun. Nangauñ illi ilaanun qarjavak isruilaamun. Amen!

Aqulliich İlammiugutit

¹⁹ Tuyuqtuña iħuaqqutmik Prisca-mun suli Aquila-mun, suli tupiqataiñun Onesiphorus-ñum. ²⁰ Erastus Corinth-mi ittuiñaqtuq, suli unitchiga Trophimus Miletus-mun atniğñaliqman. ²¹ Aggilağniurağumuutin ukiğraguqtitnagu. Eubulus-ñum Pudens-lu Linus-lu suli Claudia-m nayaaññağaatın, atlallu aniqatiut.

²² Atanguruamtuq piqasriqsuglisin irrutchipkun. Agaayyutimtuq iħuaqqutilisi.

Paul-ḡum Tuyuutai Titus-mun

¹ Tuyuutit ukua aggiqsut Paul-miñ savaktaaniñ Agaayyutim, uqqiraqtigiplugu Jesus Christ-ḡum. Agaayyutim piksraqtaagigaaña ikayuquplugich ilaan iñuksraqtaañi ukpiliquplugich suli ilisauttutiqaḡlugich ilumutuungagun ukpigusripta, ² tunḡaviqaqtuakun niḡiugaqalikun isruitchuamik iñuuliḡmik. Agaayyutim saglutlaitchuam akiqsruḡniḡaatigut taavrumiña iñuuliḡmik sivuani aullaḡniñhan piviksrauruam. ³ Aasrii nalaullapiaqḡugu piviksraq sagvigaa taamna tusraayugaagiksuaḡmigun. Taatnaqtuksraḡuḡluña savaaksritchaaña, uvañaasrii uqaḡiplugu tillisaagun Agaayyutim Anniqsuqtipta. ⁴ Titus, aglaktuña ilipnun iḡñaurapiamnun ukpiqsriḡikun piqatigikkamnun. Agaayyutimtuq Aapauruam suli Christ Jesus Anniqsuqtipta iḡuaqutikun qiñuiññiqsimaagumigaatin.

Titus-ḡum Savaaña Crete-mi

⁵ Uvaña unitchikpiñ Crete-mun iḡuaqsruquplugich sut iḡuaqsrugaksrauruat taamani, suli nalunaiqsitquplutin ukpiqtuaḡuruat qaukḡiksraḡitñik nunaaqqipayaani. Tillisitka itqaḡilugich, ⁶ qaukḡiksraqtaaḡuruuq patchisaitchuksrauruq, aḡun atautchimik ilaqaḡitiqaḡuni, suli qitungai ukpiqsriḡulutiḡ uqautausruḡaḡatiḡ pitchiḡiillugich tupiktañikun. ⁷ Uqaḡtiksraqtaaq Agaayyutim savaañanik aḡalatchirusrauplugu patchisaitchuksrauruq, pisuliḡmigausruḡaḡani, uumitchaktangiguni unniñ imiliḡaḡtausruḡaḡani, qinnaktasruḡaḡani unniñ killukun piqaḡugruasruḡaḡani. ⁸ Ilaa tukkuḡiḡñāqsuksrauruq, piqaksriḡuluni nakuuruamik, iḡmiñun aḡalalḡuluni, nalaunḡaluni, ipqilluni, suli alḡaqsruutmik tuvrairuḡuluni. ⁹ Uqaḡtiksraqtaam payaḡairvigiraksraḡigaa uqaḡtutini ukpiḡiraksrauruq suli iviqtisrimaaḡtuuq ilisauttutmun. Taatna ilitqusriqaḡumi ilaa pitchuksaagilḡugisiruq atlanik ilumutuuruakun ilisauttutikun, suli qiñiqtilḡugisiyaa taḡiḡiliḡqutaat akilliiruut uqaḡimun.

¹⁰ Uvatakku iñugiaktut tupiguutaitchuat iñuich kinnitñikhutiḡ atlanik nipiqaḡiḡmikkun kinniqilikun, suvaluk taapkua ilisautriruat iñuk nalunaitḡutchiqsuksrauplugu annautrauniaqpan. ¹¹ Ilisauttutaat nutqaḡtitaksraḡipiagiñ, takku ilinisa akasrimagaich aḡayuqaagiiḡ ilisautriḡiḡmikkun ilisauttutiginḡilaaksraḡmiknik killukun piqaḡugruaqhutiḡ. ¹² Crete-taḡmiut ilaḡat sivuniksriḡiraat nipliḡñiqsuq, Crete-taḡmiurguuq ataramik sagluturuḡuniplugich, niḡrugaaḡluktun inniplugich, suli iqiasruuplutiḡ niḡitlaturaḡuplugich. ¹³ Aasrii taamna nipliun ilumutuupluni. Taatnaḡlugich iḡuaḡiksraḡatnun ilvich iñiḡtiḡumigitiḡ ipiksḡlugu, ilinijli sayakturuamik ukpigusriñikkumuut, ¹⁴ itlungiḡutiḡ Jew-ḡuruat unipchaaliaḡitñunlu ilisauttutaatnunlu suli iñuich tillisaatnun, ayyairuat ilumutuuliḡmik. ¹⁵ Supayaaq ipqitchuq iñuḡni ipqitchumaruani, aglaan ipqitchuaḡitchuq tamatkunani qaayuḡnaḡtuani suli ukpiqsriḡitchuani, takku ilinisa isrummatinich suli qaḡrimmaagiiḡtillautañich qaayuḡnaḡsianiksimaḡplutiḡ. ¹⁶ Ilinich ilitchuqsrimanigaluaḡhutiḡ Agaayyutmik, aglaan iñuuniaḡhata piilaagigaa, ilinich uumiktanikhutiḡ, tupiktaiqhutiḡ, iñiqtaqaḡumiñaiqhutiḡ nakuuruamik.

2

Nalaunḡaruat Ilisauttutit

¹ Aglaan ilvich ilisauttutigiraksraḡiginiñ ilisauttutiksraq ilumutuuraḡigun uqaḡiḡtiḡun. ² Uqautilugich utuqqanaaḡuḡtuat aḡutit qaḡrimmaagiiḡqulugich, isrumaḡalḡulutiḡ, ilinḡitñik aḡalalḡusritqulugich. Ilumutuḡuḡutiḡ ukpiqsriḡiḡmikkun, piqpaḡtaḡmikkun, suli iḡlutiḡilḡusriḡiḡmiktigun. ³ Taatnatuntuuq uqautilugich utuqqanaaḡuḡtuat aḡnat ukpiḡtuam irrusrianik piqaḡulugich, sagluturuḡutqunḡiillugich, naagaqaa tigutarriutitqunḡiillugich taanḡaḡmun, ilisautritqulugich nakuuruakun,

⁴ atriraksrallautagugutin nutautluktuanun agnanun piqpaksriiksranjatigun ilaqatiumiknik suli qitungagmiknik, ⁵ injmiknun anjalalgusrilutinj ipqilukun suli ilaqatausruqsilutin kinunigmi, tupiqsritlasrilutinj anjutiumiknik. Agaayyutimli uqalha inuich suunillaagingitchumigaat. ⁶ Taatnatuntuuq pitchuksaaqlugich nukatpiat anjalallautaliksrangatnun injmiknik. ⁷ Ilvillu supayaatigun atriraksrallautagugutin savaallautakun. Ilumutuqullapiagutin suli piyummatiqagutin ilisautrihiqui. ⁸ Uqautrilutin nagguksruqnaqumiñaitchuakun, akililiqsuqtitin kanjusrutlasriugich, pigiitchuakun nipiksraillutin uvaptigun. ⁹ Uqautilugich savaktaagruch tupiksritqulugich anayyuqagmiknik suli quyalilugich sukupayaaq. Ilinich kiumakliqsuksraungitchut ¹⁰ unniin tigliktuqviraksragingitchaich. Aglaan ataramik urriqsuqtaksragigaat nakuuliqtin suli qanutitanaihqtin kamagikkauliksranjanun ilisauttutim Agaayyutikun Anniqsuqtiptigun suragalipayaaqgmikni.

¹¹ Uvvataku Agaayyutim ihuaqputaa ilisimanaqsiruuq inupayaat anniqsuliksranjatnun. ¹² Taavrumuuna ihuaqputmigun Agaayyutim ilisautigaatigut agaayyutailaakuaqungitluta suli nunakuathum kimmutaaguaqungitluta, inuutqupluta uvaptiknik anjalalgusriputa, nalaunjaluta, agaayyutiqaguta pakma uumani nunami, ¹³ taqqihaptikni quvianaqtuamun uvluanun nigjugagikkapta, kamanautaa kamaanaqtuam Agaayyutipta Anniqsuqtipti Jesus Christ-nun sagviqpan. ¹⁴ Ilaa qaitchuaq injmiñik piqutigipluta, annautisraqhuta pigiitchuapayaamiñ suli pigiaqutitqupluta injmiñulhiñaq, ipqiguta, piyummatiniguta nakuuruakun. ¹⁵ Tamatkua ilisauttutigiyumigitin, atuqlugich anjalatchiñiqni, pitchuksaaqiliqni suli algaqsruhatni tusraarivich. Nalliatnun-unniin piñillaqipkasrunaqnak.

3

Ukpiqtuam Agaayyutikuaqialiksraja

¹ Itqaaqtuutilugich inugikkatin maligutchiiksranjatigun anjalatinik suli qauktigñik, tupiksrihikun ilinithik, itqanairrutitqulugu savaallautapayaaq. ² Uqautilugich pigiilakun uqautiksritqungillugich, aglaan qinuiyusrimaaqlugich, ilauraaqnaqlugich, suli ataramik agganairrutrihikun irruqulugich inupayaanik. ³ Uvvaptuuqtakku qanikkaptikni kinniqipluta, tupiktaitluta, nalaunjasimarugut, savaksiqsimaplugu kimiksrihiqu quvianaqikanigun killuum qanusripayaatigun, inuuniaqhuta uumiktakun suli siqñaktakun uumikkutipluta avatmun. ⁴ Aglaan Agaayyutim Anniqsuqtipti agqiqami piqpaksrihigmigun suli ihuaqputrihigmigun anniqsugaatigut. ⁵ Uvagut savaaqallautalaptigunungitchuaq aglaan ilaan nagliksrihigmigun anitqiksitkaatigut salummakkaukapta imigmik aasriin Ipqitchuakun Irrutchikun qaitchipluta nutaamik inuuligmik. ⁶ Uvvataku Agaayyutim agliplugu qaitchigaatigut Ipqitchuamik Irrutchimik, uumuuna Jesus Christ-kun Anniqsuqtiptigun, ⁷ taavrumuuna ihuaqputaagun uvagut nalaunjasripkaqhuta Agaayyutmi, suli piñaktaagilugu isruitchuaq inuuliq nigjugagikkakput.

⁸ Tarra taamna ilumutuuruuq nipliun. Uvaja ataramik uqaqugikpiñ tamarrumuuna nalupqisruutaigutin, inuilli ukpiqsriuat Agaayyutmik ataramik kipigiyumuut piviqaqtiliksranjagun savaallautam. Taatnatchich savaallautat nalaunjarut suli ikayuu-tiksraurut inuñni. ⁹ Aglaan piisimaagvigilugu isilgailikun uqaksraqtuliq, immakhaqtatigun atiqtigun kanjiuñiq, aivvatrahq, suli akimaniutrañigmiñ maliguksratigun qaisauratigun Moses-kun. Tamatkua ikayuutaungitchut unniin pitluktuanungitchut. ¹⁰ Malguqulugunniñ algaqsruutiqagumigiñ inuk akatchiruaq avgumatigmik ilamiñi, suqutigitqisrunaqnagu malinjuqutillangitpan. ¹¹ Uvvataku ilisimagiñ taatnasriq inuk ihuaqsruutaungitchuq suli killuqsautaiñ kanjqsimapkaqagigaat nalaunghagun.

Ilisauttutit Aqulliich

¹² Qakugu tuyugiyupku Artemas naagaqaa Tychicus ilipnun, utlallaksapiagumigikma Nikopolis-mun, takku sivuniqaqtuna ukiisukluna tarani. ¹³ Ikayuñniallapiagumiikkiñ

Zenas, maligutaksraliqirilu suli Apollos aullaḡniathakni iglauiksraḡmiknun, suli supayaamik inuḡaiyallapiḡlugik. ¹⁴ Iḡsautilugich iḡugikkavut piviqaqtitchiḡiksraḡatigun savaallautamik, aasiḡḡ piḡaqtitchiḡutij atlat inuḡikkaḡitḡik iqaisruktuasruḡaḡatij.

¹⁵ Iḡuḡaḡmiḡ piḡasriḡsuḡtima nayaḡḡaḡaatin. Nayaḡḡaḡmiḡivut ukpiḡtuaḡatiuvut. Agaayyutim iḡuaḡqutaan iḡuḡasri nayaḡḡumiḡasri.

Paul-ŋum Tuyuutai Philemon-mun

¹ Uvaŋa Paul tigutaanuruana piqutigiplugu Jesus Christ, aasriiŋ Timothy aniqatigikkaqput uvamniittuqtuuq. Aglaktuŋa uumiŋa tuyuutmik Philemon-mun piqpagikkamnun savaqatigikkamnun, ² suli Apphia-munlu piqpagikkaptiknun Archippus-munlu aŋuyyiuqtauqatiptiknun, ukpiqtuaŋuruanunlu katisruuruanun tupipnun. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapagikkapta Atanguruamlu Jesus Christ-ŋum ihuaqquitiqpaglisi tutqiutiqaqtilusilu.

Philemon-ŋum Piqpaksriŋhalu Ukpiqsriŋhalu

⁴ Quyaŋiga Agaayyutiga itqaŋiplutin iniqsruqama, ⁵ tusraapluna piqpaksrisilaapnik iluqaitnik Agaayyutim inuiŋik suli ukpiqsrisilaapnik Ataniŋikkaptiknik Jesus. ⁶ Piqatigiiliput ilipsitni ukpiqsriuanuruani piŋuqtuksrauruq ilitchuŋitlasriŋusri ikayuutipayaanik pigikkapsitnik Christ Jesus-mi. ⁷ Aniqatmaan, quviatchaigikma arautiqaqŋalu piqpakkuŋlapku, atakkii ilisimagiga quviatchaiŋhiŋ iluqaitnik Agaayyutim inuiŋik.

Paul-ŋum Iniqsruutigaa Onesimus

⁸ Taatnamik inigvigillagukkikpiŋ sumik piraksrapnik tiliŋhiŋaugaluaqhutin, aniqatigiplutin Christ-mi. ⁹ Uvvasuli Christ-ŋum piqpaksriŋhagun tilisunŋitchikpiŋ, aglaan uvaŋa aŋayuqaaqtuami, isiqtaupluna pisigiplugu Jesus Christ inigvigisrukkikpiŋ. ¹⁰ Tarra iniqsruŋikpiŋ pigiplugu Onesimus inigiliutikkaŋa ukpiqsriŋiqman Christ-mik qiliqsimaŋamni pituutani. ¹¹ Taimma qaaglaanimna ikayuutaunŋitchaluaqtuq ilipnun. Aglaan pakma ikayuqtiguqtuq ilipnunlu uvaŋnunlu. ¹² Utigmun tuyuŋisraaqsigiga. Akuqtullaŋniagumagiŋ irrusriŋigutilugu uvamnik liilaa pipmatun. ¹³ Nayuqtigisrukkaluaŋiga uvaŋni illugu. Savautinayaŋaana iniksraŋaluapni qiliqsimaŋamni piqutigiplugu tusraayugaagiksuaq. ¹⁴ Aglaan suyumiŋaipiaqtuŋa apiqsnullakkaluaqnak. Nakuurualiqiŋ piyummatigillapiaŋlugu nunuripkasruŋaŋnak uvaŋnun.

¹⁵ Taatnaqhuni aullaummiuraallaguknaŋniqsuq ilipniŋ, ilipnun utitlasripluni iniglugu. ¹⁶ Uvakiŋniŋaglaan savaktaagruuŋhiŋaunŋiqsuq ilipnun aglaan nakuqsitluktug savaktaagruŋmiŋ. Onesimus ukpiqsriaqsikami Christ-mik piqpaknaqsirug aniqatigiliutiŋluni uvaŋnun aglaan pitlukluguunniiŋ ilipnun, takku Agaayyutim pigiliutipmigaa iliptuntuuq. ¹⁷ Isrummatigigupŋa piqatnaagipiagluna, paŋlayumagiŋ utiŋpan uvaktun ililugu. ¹⁸ Suli qitkutiksriŋiŋpan suurapnik taimani qimakami suli niŋgiuqsrumaqaqpatin akiilliutiŋumagiŋ uvamnun. ¹⁹ Uvva aglaktuŋa argamnik itna, Uvaŋa Paul akiliŋniapiaŋikpiŋ. Itqaaqtuutingitchikpiŋ qanutun niŋgiuqsruutiqaqtilaaŋnik uvamnun. ²⁰ Aniqatmaan, quyalisallaŋniŋaŋa pisigilugu Ataniq, quviatchaksaŋluna aniqatigipluna Atanguruakun.

²¹ Aglaktuŋa uumiŋa ilipnun nalupqigiŋitlugu tupiksrisuŋhiŋ ilisimagaluŋaŋaan savaaqatluŋniŋhiŋ iniqsruaŋikkamiŋ. ²² Aasriipsuuq niŋiugaqaqtuŋa qiniŋtilasiliŋimnik ilipsitnik iniqsruŋlapsigun. Taatnaqhutin itqanaiyaŋumuutin iniksramnik.

Ilammiuŋutit

²³ Epaphras-ŋum tigutaanuuqatigikkaŋma pisigiplugu Christ Jesus tuyuŋaatin nayaŋnaŋmiŋik. ²⁴ Mark-ŋumlu, Aristarchus-ŋumlu, Demas-ŋumlu, Luke-ŋumlu savaqatiuma tuyuqmiŋaatin nayaŋnaŋnik. ²⁵ Uvvatuq ihuaqqutrisaaŋ Atannapta Jesus Christ-ŋum irvigiliuŋ irrusriqsi.

Tuyuun Hebrew-ḡuruanun

Agaayyutim Uqalḡa Uqaqtigiplugu Igñiñi

¹ Injilḡaanimma Agaayyun uqaqtuq sivulliaptiknun sivuniksriqiritigun akulaiqḡugun atlakaḡiikḡugich. ² Aglaanpakma makunani aqulligñi uvluni Agaayyutim uqautigaa-tigut Igñigmigun, nalunaiqsaḡmigun paitchaktaaqplugu supayaanik, aasriiñ ilaagun iñignikkani nuna. ³ Agaayyutim kamanautaa qiñignaitchuq. Aglaanpakma kamanaun qausaiñaqtuq Igñiguruakun Agaayyutillapiatun itluni. Igñiguruam tigummiugaḡaa supayaaq uqaligmigun saḡḡiqaqtuatigun. Piinjanikamigich iñuich killuqsautaat, aquvin-niqsuq taliqipianun kamanagñiqsram pakmani.

Igñiq Kamanatluktuq Isaḡuliymiñ

⁴ Taatnaqhuni kamanatluksipluni isaḡuliyñiñ Agaayyutim atchigñigaa kamanatluk-tuamik atigmik ilinjisa atinñiñ. ⁵ Atakkii Agaayyutim nalliatunniñ isaḡulgich ni-pliutisrimaitchaa, itna,

“Ilvich Igñigigikpiñ.

Uvlupak nalupqinaigikpiñ igñigiplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalms 2:7

Naagasuli itnaqsamaitchuq isaḡuliymun,

“Aapaugisiruḡa ilaanun aasrii uvaḡa Igñigilugu.”

2 Samuel 7:14; 1 Chronicles 17:13

⁶ Aasriipsuuq, tuyugiyasripmagu Igñiguruuq aḡalatiqatini iñuḡnun marrumani nunami nipliḡñiqsuq, itna,

“Iluqatin Agaayyutim isaḡulgiñ purvigilitruḡ.”

Deuteronomy 32:43

⁷ Suli uqautigigai isaḡulgich, itna,

“Israḡulgich anuḡigūqtinnigai,
savaktiniasriiñ ikualaruḡuqtitlugich.”

Psalms 104:4

⁸ Aglaan Igñiguruamun uqaqtuq,

“Agaayyuun, aḡalatchiraugisirutin taimuḡa.

Aḡalatkisigiñ aḡaayuqautiñ nalaunḡalikun.

⁹ Quviagigiñ nalaunḡaruḡiq aasrii uumigiplugu nalaunḡaitchuḡiq.

Taatnaqhuni Atanḡum, Agaayyutvich, piksraqtaḡigaaatin qaitchiplutin pitlukuamamik kamakutmiglu quvianamiglu tamatkunakḡapayaaq piqatipniñ.”

Psalms 45:6-7

¹⁰ Itnasuli uqaqtuq ilaagun,

“Ataniiq, aullaḡniisaqqaḡataḡigmi iñigiñ nunalu qilḡglu argapnik.

¹¹ Tamatkua piunḡigñiaqtut, aglaan ilvich itchaḡataqtutin.

Iluqatin tamatkua utuqqaḡuḡniaqtut
aasriiñ atnuḡaaluktun suunḡigutin.

¹² Uligaatun imuniḡitin

aasrii simmiḡutin atnuḡaaluktun.

Aglaan ilvich atlanḡuḡumiñaitchutin

suli ukiutin isrukñitchumiñaitchut.”

Psalms 102:25-27

¹³ Aasrii nalliatnun isaḡulgich uqautriḡḡaksamaitchuq itna,

“Aquvittin taliqipinma tuḡaani aḡalatchiqasiutilutinaasrii uvamnik
akiñiḡlapiḡniaḡhatnunaḡlaan iluqaitñik uumigirivich.”

Psalms 110:1

¹⁴ Isaḡulgich savktaulñiaqtut irrusriuplutin. Tiliraurut ikayuqplugich tamatkua annautrauniaqtuanik.

¹ Qiñigikput Iğñiguruam kamanatlulha israğuliñniñ. Taatnağuta piliqipiaqtuksraurugut qaunatiqiağiglugich tusraakkavut. Tupigiguptigich tamatkua taggivağtagumiñaitchugut ilumutuuruamiñ. ² Uqalıpayaaq israğulgich uqautigikkañat payañaitchuanuruq. Aasriiñ kiñapayaaq navguiruaq maligutaksramik tupiksriñgitluniļu nalliusriaqagisiruq anasriññuqsautmik. ³ Taatniitpan qanuğuta annañniaqpisa anasiññuqsagviksraptikniñ suksrağingitchuptigu anniqsuğiaq? Atanğum Jesus uqautigiqqaagaa taamna anniqsuğiaq. Aasriiñ tamatkua tusraaqqaqtuat uqaligmik qaanıqsitkaat nalupqinaiqlugu uvaptiknun ilumutuunıplugu. ⁴ Agaayyutimtuuq ilisimapkağniğai atlakaagıisigun quvıqnaqhutinj savaatigun, suli İpqitchuam İrrutchim aatchuutaigun pisulıgmigun.

Sivulliuqtaat Anniqsukkaauruat

⁵ Aasriiñ Agaayyutim piksraqtaagiñğitchai israğulgich añalatiksraulugich nunami tikitchağumaruami. Taamna uqautigigikput. ⁶ Aglaan Agaayyutim uqalıhani aglausimaruq, itna,

“Agaayyuun, suvaata isrummatigitlaniqpiun iñulhiñaq?

Naagaunniñ suvaata qaunagitlaniqpiun iñuum iğñiña?

⁷ Sivikitchuami kamanaitluktitauraallakkaluaqlugu israğuliñniñ,

nıaquusriğñiğai kamanautmik kamakkutmıglu,

⁸ suli inillakkiñ añalatağitlasrıplugu supayaaq.”

Psalm 8:4-6

Taamna uqalıq uqautigigaluaqtıtlugu Agaayyutmun inıllañrıplugu iñuk añalatchırauplugu supayaamik, pakma qiñingitchikputsuli iñuum añalatchılapıaqtılaaña supayaamik. ⁹ Aglaali qiñigikput Jesus “sivikitchuami kamanaitlullaklugu israğuliñniñ.” Agaayyutim ihuaqutmigun tuqupkağniğaa pisigıplugich iñupayaat nanıpayaaq. Taatnaqlugu nıaquusriğñiğaa kamanautmik kamakkutmıglu.

¹⁰ Agaayyutim añalannığai supayaat, suli supayaat sagviğñiğaat kamanautaa. Aasriiñ nalauttuq Agaayyutmun naamasıpkagımıun iğñi naglıksaalıkun tikiutıtıqıplugich iñugiaktuat iğñigich qılañmun. Taamna iğñiq aullağniirıgıgıniğaa anniqsuğıañatnun. ¹¹ Taamna ipqıqsıchırıuaq iñunıñik Agaayyutmun suli tamatkua ipqıqsıtauruat iluqatıñ aapaqagıniqsut atautchıiñamik. Taamna pisigıplugu Jesus-ñum kanğugingitchaa taiyulıksrıñat ukpıqsrıruat anıqatiumiñik. ¹² Nıplıqhuni Agaayyutmun, itna, “İlitchuğıpkautıgıgısiğıkiñ anıqatiumnun;

nanğagısiğıkiñ akunğatni ukpıqtuanıruat.”

Psalm 22:22

¹³ İtnaqhunısulı,

“Tunğavıgıgısiğıga Atanıq.”

Isaiah 8:17

Sulıpsuuq,

“Uvaniıttunı ilıłgaani Agaayyutim qaisanıñi uvamnun.”

Isaiah 8:18

¹⁴ Taapkua ilıłgaat timıqaqtut auqaqhutıñlu. Taatnatun ilaa iñuguqtuq timıqaqhuni ilıñısitun. Tuqukami sannıgutami timımigun piyaqutlasrıñiğaa tuqupkaitlarıuaq iñunıñik, taamna tuunğaq. ¹⁵ Jesus-ñum annatısrığniğai tamatkua iñuıch tıgutaanıruat iñuunıqtutılaagımiñni iqsıñhatıgun tuquıgmik. ¹⁶ Atakkıi Jesus-ñum isrumaalıutıgıñıchıai israğulgich, aglaan ikayugugai iñuıch kiñıvıagıkkanı Abraham-ñum. ¹⁷ Taatnamik Jesus ilıruksrauruq anıqatıñısun supayaakun. Taamna pisigıplugu ilunıñıksrıplıni tunıqsımarıuanıplıniļu agaayulıqsıppagıqtuq ilıñıtñun. Jesus-ñum tuquıgmıgun piıgıñığai iñuıch killıqsautıñıch qiñııqsıtılgıu Agaayyun. ¹⁸ Jesus ilaaptuuq naglıksaqtuq uuktıaqısiukami. Taatnamik ikayulğunığai tamatkua ukpıqsrıruat uuktıaqısiupmata ilaatun.

3

Jesus Kamanatluktuq Moses-miñ

¹ Anıqatımaañ, piğıgaasrı Agaayyutim. Qılañmuqugaasrı. Taatnamik isrummatıgırsrığıgıksı Jesus tilırauruq Agaayyutmiñ, ilaaptıuuq agaayulıqsıppaurıuq ukpıgıkkaput payañaitlugu. ² Jesus tunıqsımmatıruq Agaayyutmun

piksráqtaágirimiñun atriplugu Moses-tuuq tuniqsimmatriruaq Agaayyutim iluqaani tupqani savautrikami Agaayyutim iñuiñik. ³ Taamna iñuk nappairuaq tupigmik kamakkusriaqatluktuq tupigmiñ. Taatnatuntuuq Jesus kamakkusriaqatluktuq Mosesmiñ. Moses savautrillautagaluáqtuq Agaayyutim iñuiñik Jesus savautrillautatluktuq. ⁴ Tupipayaaq nappairiaqtuq, aglaali Agaayyutim sua iluqaan nappakkaágigaa. ⁵ Mosesguuq tuniqsimaruq iluqaani tupqani Agaayyutim, aglaan savaktaulhiñaqhuni. Moses nipliqsimaruq sunik uqautauniaqtuanik sivuniksrami, [amiami Christ-mik]. ⁶ Aglaan Christ tuniqsimaruq igñigupluni aňalatchiruaq iluqaanik tupigmik. Iluqata ukpiqsriurani Agaayyutmik, uvagut tupigigaatigut Agaayyutim ukpiqsrisiaqagupta niñiugaqaguptalu isruanunaglaan.

Minñiqsiaǵvíaqtut Agaayyutim Iñui

⁷ Tarraasriiñ Ipqitchuaq Irrusriq uqaqtuq, “Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa,

⁸ siquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasri, taipchunatitun akilñiqsuiruatun Agaayyutmik uvlumi taivrumani suviksrailaami.

⁹ Aapaapsi uuktuapiaǵataǵaatña arguaǵipluña qinǵaluaqługich savaatka.

¹⁰ Taatnaqluña malǵukipiani ukiuni uumitchautriruña taipchuniña iñuqatigiñik, aasriiñ uqaqluña, ‘Pigisupayaakkañat killuuruq. Kanjqsimaitchaat ilitqusriǵa.’

¹¹ Tarra akiqsruqtuña uvañnun uumitchaalamni, itna,

‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minñiqsiaǵvigitqukkamnun.’” *Psalm*

95:7-11

¹² Taamna Ipqitchuam Irrutchim uqaǵikkaña. Taatnamik qaunatiǵiutisitchi avatmun. Avallangitchumuusriñi iñuuruamiñ Agaayyutmiñ pisigilugu killuqsaun ukpiqutaiǵglu uummatipsitñi. ¹³ Aglaan pitchuksaǵutisritchi avatmun taiyuǵnanñaansuli “Uvluvamik” suli tusraatlanñapsi Agaayyutim nipaanic tupiksritlanñapsilu. Tupiksriñgitchupsi nalliqsi siquqsiviaqtuq ilaatni killuqsautmun sagluqipkaǵuni. ¹⁴ Takku iluqata pigigaatigut Christ-ñum ukpiqsimaurañiaǵupta ukpiqsriñaptiktun aullaǵniiñhaniñaglaan tuniqsimalutalu payañaiǵuta isruanunaglaan.

¹⁵ Itnaqsimaruq,

“Uvluvak tusraayupsiuñ Agaayyutim nipaa siquqsilaǵniaqasigik isrummatigikkasi

taipchunatitun akilñiqsuiruatun uvlumi taivrumani suviksrailaami.” *Psalm 95:7-8*

¹⁶ Kisut tusraaniqpatruñ Agaayyutim nipaa akilñiqsuiptomata ilaanik? Aa, iluqatin taipchuanurut iñuich Moses-ñum annisikkañi Egypt-miñ. ¹⁷ Kisutmi Agaayyutim uumitchautiniqpagich malǵukipiani ukiuni? Aa, iluqatin taipchuanuniqsut killuqsaqtaqtuat tuquplutiñaasriiñ suviksrailaami. ¹⁸ Agaayyun akiqsruǵniqsuq iñmiñun, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilinjitñun minñiqsiaǵvigitqukkamnun.”

Kisut Agaayyutim uqautigivagich taatna? Aa, iluqatin taipchuanurut tupiksriñgitchuat Agaayyutmik. ¹⁹ Tarra ilitchuǵigikput ukpiqsriñgisilaanñat, taatnaqhutiñaasriiñ tikitchumiñaiñniqsut kinilirviksraǵmiknun, taavrumuña nunamun Agaayyutim akiqsruutigikkañanun ilinjitñun.

4

¹ Taatnamik Agaayyutim akiqsruutaa minñiqsiaǵviksrakun itchugaaqtuq. Anaya-suktuaqta nalliqsi tikiñgitpiaqtuq taavrumuña minñiqsiaǵvinñun. ² Takku iñuktitun suviksrailaami inñilǵaallapiaq uvaguttuuq tusraapmigikput ilaan nipaa tusraayugaaǵiksuakun. Aglaan tusraakkañata anniqsunǵiññiǵai, takku Agaayyun ukpiginǵitlugu.

³ Uvagut ukpiqsriurani minñiqsiaqataurugut Agaayyutmi nipliutaatun,

“Akiqsruqtuña uvamnun uumitchaalamni,

‘Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilijitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.’”

95:11

Psalm

Itñañiqsuq taamna savaani naasrimagaluaqtitlugich iñigatałhaniñaglaan nunam. ⁴ Aglausimaruq samma taavrumuuna tallimat malğuguutaatigun uvlut itna, “Agaayyun minguiqsiagtuq savaagmiñiñ tallimat malğuguutaatni uvlut.” ⁵ Tusraakkaptitun sivuani itnalgitchuq, “Isiqtitchumiñaitchitka nunamun akiqsruutigikkamnun ilijitñun minguiqsiagvigitqukkamnun.” ⁶ Tarraasriiñ taipchua tusraaqqaqtuat tusraayugaagiksuamik isingitchut Agaayyutim minguiqsiagvianun ukpiqsriñğıgimiktigun. Taatnamik isitlasrugaaqtugut minguiqsiagatauliksraptiknun Agaayyutmi. ⁷ Agaayyun inillaitqiksuq atlamik uvlumik taipługu “Uvluvañmik.” Iñugiaktuat ukiut pianikmata uqautigitqikkaa tumigiplugu David, uqaliqtigun tusraakkaptigun itna,

“Uvluvak tusraagupsiuñ Agaayyutim nipaa

siqqusilaagnaqasigik isrummatigikkasi.”

Psalm 95:7-8

⁸ Tarra Joshua-mtuuq iñui Agaayyutim minguiqsiagtinniqağich, Agaayyutim uqağitqikkayaitchaa atla uvlug David-kun. ⁹ Taatnamik iñui Agaayyutim isitlasrugaaqtut akiqsruutauruamun minguiqsiagvijnun. ¹⁰ Atakkii kiñapayaaq isiqtuag Agaayyutim minguiqsiagvianun, nutqaqmıuq savaagmiñiñ Agaayyun nutqaqmatun savaagmiñiñtuuq. ¹¹ Ki, sakuukta isiguguta minguiqsiagvianun Agaayyutim. Tupiksriñğitchuksraungitchugut atrılugich sivullıavut suviksraılaami isingitchuat taavrumuñ minguiqsiagvijnun ukpiqputaiğımiktigun. ¹² Uvvataku uqałha Agaayyutim uumarug sañğıllapiaqhuni. Qamuñaagatlarug iñuum iñuusrianunlu irrusrianunlu suli isivgiuqlugu isrummataalu kimmutaalu, atrıplugu ipillapiaqtuag avatmulik avguiraqtug saunğıñik sagviqlugu patqa. ¹³ Suli Agaayyutim sivuğani qanusripayuraq uumarug iriqsimangitchuq, aglaan supayaaq sagvirug qıñiqnaqhuni irraknun ilaan isivgiugiyumaaqtuam uvaptiknik savaaptiknıglu.

Jesus Kamanaqtuag Agaayuliqsiqpak

¹⁴ Taatnamik, ki ukpigilakput payağiğuta Jesus, Agaayyutim Iğñiña, kamanaqtuag agaayuliqsiqpagikkaqput. Ilaa apqusaananiñiqsuq qilaktigun sivuğaanun Agaayyutim. ¹⁵ Takku agaayuliqsiqpakput isumaaluqatautlarug ilisimapluni qanutun sayaisilaaptiknik. Ilaa aniqusaasupmiuq uvaptiktıtun supayaatigun, aglaan killuqsangitłuni. ¹⁶ Taatnamik sivuğaniutisa ihuaqutriaqtuamun Agaayyutmun nalupqisrunğıguta, ilisimalugu Agaayyun ilunñuktaqtuag ihuaqutriginiakkaqput ikayuğnaqsirağigupta.

5

¹ İlisimalıapsısun Agaayyutim aglausimaruamiñ uqałhaniñ, qauklıpayaanat agaayuliqsit piksraqtaanurağniqsug akunğatniñ iñuich savautitquplugu Agaayyun pisigıplugich iñuich. Ilaa qaitchiruksraurug aatchuutınik tunıllautınıglu killuqsautıñitñun Israel-aagmiut. ² Ilaa iñułhiñaupluni inmiñik ilisimaruq sayaisilaagmiñik. Taatnaqhuni aggañairrutılagai tamatkua killuqsagtuat pisagaluaqatıñ. ³ İlumun aatchuqtuksraupmiraqtug tunıllautınik killuqsautmiñun pitrigaluallağmi killuqsautıñitñun Israel-aagmiurugatmi. ⁴ Agaayuliqsiqpauıiq kamakkutiqaqtug. Aasriiñ kiñauñniñ iñuk agaayuliqsiqpautlaıtchuq inmigun; piksraqtaanuruksraurug Agaayyutmiñ Aaron piksraqtaanupmatun.

⁵ Taatnatuntuuq Christ kamağniagsangıtmiuq inmiñik agaayuliqsiqpajnun qaukğıugsaguni. Aglaan Agaayyutim piksraqtaagıgaa nipliutıplugu, “İlvich Iğñıgıgıpiñ.

Uvluvak nalupqinaıgıkiñ iğñıgıplutin takkuatni iñupayaat.”

Psalm 2:7

⁶ Uqağıpmıgaaptuuq atlamıımma,

“İlvich agaayuliqsigıgıkiñ Melchizedek-tun ilıplugu, aasriiñ agaayuliqsaugısırutin isruıtchuamun.”

Psalm 110:4

⁷ Jesus nunamiitnami agaayuniqsuq nipitusripluni qulvisigun Agaayyutmun annautitqupluni tuquhigmiñ. Kiggusriaqağniqsuq taluqsriplunikii Agaayyutmik. ⁸ Iğniğugaluanağmi nagliksaaqtuq atriplugich iñuich nagliksaaqmatun. Taatna nagliksaaqami iñniqsuq tupiksriğmik. ⁹ Pakma tuquanikami Jesus naamasiruq, aasriiñ anniqsuitlasiruq iñuñnik taimuñ tupiksriurapayaanik ilaanik. ¹⁰ Agaayyutim taiyuutchiqlugu agaayuliqsiqpamnik Melchizedek-tun iliplugu.

Kilikuutit Qapiqungilluta

¹¹ Uqautiksraukkağaluaqtugut taavrumuuna Melchizedek-kun. Aglaan sakiqnaqtuq kañiqsipkautigiliksrana taamna ilipsitñun, takku tusraasrungitchusri alapisaaqpaitlusri. ¹² Pakma ilisautriğugumiñaqsigaluaqtusri aglaan ilisautriqaqtuksraurusrisuli ilisautripsaaqtuksrauruaamik ilipsitnik sivulliqsigun ilisauttutauruatigun Agaayyutim uqałhiñi. Aniqammiuratun miluktuqtuksrausrugağniqsusri niqipiatutlaitlusri. ¹³ Kisupayaaq miluktuqtuaq aniqammiuratun ittuq. Taatnatun iñuk ukpiqsriaqsikami Jesus-mik ilitchuğingitchaasuli atlakaagiiksilaanak nalaunjaruamlu killuuruamlu. ¹⁴ Aglaan niqipiaq pigigaat iñuguaniksamaruat. Taatnatun iñuum ilisağuullapiaqtuam uqałhanik Agaayyutim kañiqsitlasisaiñağagigai sakiqnaqtuat suli puttuqsritlasirirağigaa sum nalaunjatilaana killuqsautautilaanalu.

6

¹ Taatnağuta uqautigingiğlavut sivulliich qağanaqtuat ilisauttutauruat Christ-kun. Iñugunaqsigaatigut. Ilisautriñiqsa sivulliuplutiñ ilisauttutauruanik, itnautauruat mumiguni savaarjiniñ tuqułhum suli mumiguni Agaayyutmun ukpiqsriğkun, ² suli ilisautriłuni paptaagiğitigun suli inillailuni argañnik iñuñnun, suli ilisautriłuni añitqilhatigun tuquñaruanik atanniiğkunlu isuitchuakun. Taapkua ilisauttutigigai aniqammiurat. ³ Aasriiñ qulvaqtaaqta ilisauttutinun iñuguaniktuanun iñuñnun, ami Agaayyutim pisuliğikpaun.

⁴ Iñuk ukpiqsriurağuaniktuaq kañiqsipkakaunjanikami Agaayyutim qaumanagan, uuktuanjanikami lu aatchuutauruaamik qilañmiñ, piqasriutianikami lu Ipqitchuami Ir-rutchimi, ⁵ uuktuanjanikami unlu nakuulha uqałhan Agaayyutim suli sanjiaqalha Agaayyutim aqalatchisaan, ⁶ tarra —taatnasiq ukpiqsriurağuaniktuaq taggivağumi maliguagaluahigmiñiñ Agaayyutmik mumitqikkumiñaitchuq. Atakkii taatnatchim iñuum kikiaktuutitqilgitmatun pigaa Iğniña Agaayyutim, suli mitautigiplugu ilaan tuqułha. ⁷ Iñuk ukpiqsrimaaqtuaq Christ-mik ikayuuasiaqaqtuq nunatun qanakkusi-aqaqtuatun silalukman, aasriiñ nauriraqtuq niqiksranik tamatkununa nunaliqiraunun. ⁸ Aglaali iñuk tunutchiruaq Christ-mik suksraunğiqsitauroq nunatun naurirağaqtuatun kakitlağnaqtuanik ikikkaugisiruanik isruani. Taatnasriq iñuk anniqsungitchuq.

⁹ Piqpagikkamañ, uqaqapta taatna nalupqisungitchugut itilaapsitnik nunagiksuatun aasriiñ annautrauniaqtusri. ¹⁰ Agaayyun nalaunjaruqtakku. Puuyuğumiñaitchaa qanuq ikayuillapiaqisi Agaayyutim iñuiñik piqutigiplugu piqpaksriqisi ilaanik. ¹¹ Suli kaviuğigikput atausriullaalusri ikayuiñiapiaqplusri isruanunaglaan sivuanisun. Taatnağupsi iñuuniqtutitlaapsitni nalupqinañiağiksi niğiugaqaliqsi. ¹² Savautrituiñaqugipsigiñ Agaayyutmik. Piyummatigilugu maliguutisritchi atlanun ukpiqsriuanun akuqtuiruanun ukpiqsriğkun anuqsrufikunlu Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

Agaayyutim Nalupqinaitchuq Akiqsruutaa

¹³ Itnaami, Agaayyutim akiqsruqami un Abraham atuğniğaa atini takku atqitchuq kamanatluktuamik ilaan atqaniñ. ¹⁴ Itnağniqsuq, “Nalupqinaitchuamik quviasaapiagnağikpiñ aatchuğutin iñugiallapiaqtuanik kiñuviak-srapnik.”

¹⁵ Aasriiñ utaqqilğataqami anuqsrufikun akuqtuiruq Agaayyutim akiqsruutigikkañanik.

¹⁶ Iñuittuuq akiqsruğupmiut atuqlugu iñuum atqa kamanatluktuq inmikniñ.

Anjgutaauruam nalupqinaigaagigaa nalupqinaiyautikun aasrii uqavaagutiksraq piiqlugu. ¹⁷ Uvvali Agaayyutim nalupqinaigukkaa tamatkunuja akiqsrukkaagmiñun atlanjugumiñaisilaaja sivunniutini aasriin nalupqinaiqługu atuqlugu atchi. ¹⁸ Agaayyun saglutlaitchuq. Taatnamik tunjavigigikput Agaayyun atuqamiuj akiqsruutini nalupqinaiyautinilu, atakkii uqalħa atlanjutlaitłuni. Ilaan akiqsruutaanlu nalupqinaiyautaanlu pitchuksaallapiagaatigut tigungmitqiaqiquplugu niģiugaq qaisauruaq uvaptiknun qamannirviuplugu. ¹⁹⁻²⁰ Niģiugaģikkaqput kitchatun iñuutchipstñun ittuq aullatłaitłunilu sanjiplunilu. Taamna niģiugaq kisaqsamaruq qilaŋmi sivuģaanillapiaq Agaayyutim liilaa talukuyaam tunuani inim ipqiñniqsrauruam iluani. Kisaliqiri isiqtuq taruģa piqutigipluta. Taamna kisaliqiri ittuq Jesus agaayuliqsiqpaguqtuaq atriplugu taimña Melchizedek.

7

Agaayuliqsi Melchizedek

¹ Tarra taavruma Melchizedek-ŋum, umialgum Salem-mi agaayuliqsauplunilu kamanagniqsrauruamun Agaayyutmun, nalaunnigaa Abraham utiqtuuaq akiilqaaqlugich umialgich. Agaayyutiniģaa ikayuusriaqaquplugu. ² Aasrii Abraham-ŋum Melchizedek aatchuģniģaa qulinģuģutaanik utqutipayaakkaģmi. Taamna atiq Melchizedek sivulliu-plugu itnautauruq Umialga Nalaunģarualħum, aasriisuli umialgupmiuq Salem-mi itnautauruami Umialga Qiñuiñnam. ³ Iñuich naluniģaich anjayaqaaq sivullianjillu unniin sumi annisilaaja tuqqutilaanalu. Atriginigaa Iģniģa Agaayyutim agaayuliqsiusugaaqhuni qanapak taimuģa.

⁴ Isrummatigisriun qanutun kamaqaqtilaaja taavruma anjtim, unniikii Abraham-ŋum sivulliaģikkapta kamanautiaqtuam aatchuģniģaa qulinģuģutaanik utqutikkaģmi. ⁵ Aasriili Abraham kinuviaqaģniqsuq Levi-mik aquagunaasriin Moses-mik. Tuvraqługu maligutaksraq Moses-ŋum aglaaja Israel-aagmiupayaat qulinģuģutikuruk-srauniqsut taapkunuja Levi-tkuayaanun agaayuliqsiģuqtuanun. Taatnaqtuksrauniqsut iluqatin Israel-aagmiupayaat qitunģaģigaluaqtitlutin Abraham-mun. ⁶ Aglaali taamna iñuk Melchizedek Levi-tkuayaanunģiñģaģmi akuqtuiñiqsuq qulinģuģutmik Abraham-miñ. Iniqsruqtuq Agaayyutmun ikayuquplugu Abraham akiqsruusriaqaqtuaq. ⁷ Iñuk qaitchiruaq ikayuusriaksramik kamanatluktuq iñunģmiñ akuqtuiruamiñ ikayuusriamik. Taamna ilumutuuruq. ⁸ Aasriili Levi-tkuayaat akuqtuiraqtuq qulinģuģutinik aasriin ilisimarugut tuqqutilaanatnik, aglaali Melchizedek akuqtuiruq qulinģuģutinik, aasriin uqaģimaitchuq tuqunilugu. ⁹ Uqautigillaglagu taatnatun, Levi kinuviaqtu-ummaģmi kiñuagun akuqtuisuugaluaqhuni qulinģuģutinik, ilaan qulinģuģutikuniģaa Melchizedek-mun atakkii sivullianģan Abraham-ŋum taimmani taputiplugu. ¹⁰ Takku Levi anigaluaqtitnagu inniqsuq liilaa timaani sivulliaģmi Abraham-ŋum Melchizedek-ŋum paaqmaun.

¹¹ Taatnamik Levi-tkuayaat akuqtuiñiqsut maligutaksramik Moses-kun atuqtaksraqtuummaitnik anjalatchiłhatigun agaayuliqsit savautriłhatnik Agaayyutmik. Uvva savaanģat tamatkua agaayuliqsit anniqsuiłhiñaulapiagniqpan naamasilugu, suvaata inuqsraģniqpa atlakauruamik agaayuliqsimik agģiqsuksramik atrilugu Melchizedek kinuviaģinģisara Aaron-ŋum? ¹² Tarra Aaron-ŋum kinuvianģi agaayuliqsauruksraunģiqsut, atakkii nutaaq agaayuliqsi agģiqsuq, Melchizedek-tun ittuuaq. Taatnamik maligutaksraq anjalatchiruaq savautriłhanik nutaam agaayuliqsiqpaum simmiqsuksrauniqsuq. ¹³ Christ taamnatarra nutaaq agaayuliqsiqpauruq uqautigikkaqput. Christ-tuuq Levi-tkuayaanunģitchuq, nalliatunniin sivulliaqatai savautrimaitchut agaayuliqsauplutin tunillaqtuģvinģmi. ¹⁴ Atakkii nalupqinaitchuq Ataniqput kanģalħa Judah-miñ. Moses-ŋum uqautigimaitchai taapkua Judah-tkuayaat savautritquplugich agaayuliqsauplugich.

Atla Agaayuliqsi Melchizedek-tun Ittuuaq

¹⁵ Uvvasuli nalupqinaipsaagniqsuq atla agaayuliqsi atriplugu Melchizedek sagviqman. ¹⁶ Christ agaayuliqsiģunģitchuq maligutaksram tillisaitigun Moses-ŋum aglakkanģatigun

Levi-tkuayaanjuruksrauluni, aglaan Christ agaayuliqsiġuqtuq sanġiagun iñuulħum simiġumiñaitchuum. ¹⁷ Agaayyutim uqalhan nipliutiginiġaa Christ-kun, “Agaayuliqsaurutin qanġapak taimuġa atriġlugu Melchizedek.” *Psalm 110:4*

¹⁸ Aasiġli sivulliġ tilliñ atuġumiñaiqsuq takku sayaitħuniġu sumun ikayuutaayu-miñaitħuniġu. ¹⁹ Maliġutaksram nalaunġasriġkaġumiñaitkai iñuich Agaayyutmi. Aglaali nakuutluktuumik niġiuganiktugut nalaunġasriġkaġhuta Agaayyutmi. Tamanna pisigi-plugu qallilaaġniaqtugut Agaayyutmun.

²⁰⁻²¹ Agaayyutim nalupqinaġiġniġaa taamna nalupqinaiyautmigun. Aglaali Levi-tkuayaan agaayuliqsiġuqtut nalupqinaiyautailaakun. Aasriġli Jesus agaayuliqsiġuqtuq Agaayyutim nalupqinaiyautaagun ilaanun, itnaqhuni, “Atanġuruam akiqsruutigigaa isrummitqikkumiñaitħuni, itna, Agaayuliqsaurutin taimuġa.” *Psalm 110:4*

²² Taapkunuuna uqaliqtigun Jesus nalupqinaġiġutigigaa nakuutluktuum sivunniuġutim. ²³ Sulipsuuq, iluqatiġ sivulliich agaayuliqsiġit nayuutituiñatlaiñniqsut savaaġmikni atakkii tuqulħum piiqsittaiġai. ²⁴ Aglaan Jesus agaayuliqsauruq nayuutituiñaqtuq taimuġa. ²⁵ Taatnaqhuni annautitlapiāġaiġai qanumipayaaq tamatkua iñuich utlauriat Agaayyutmun iġmigun, ataramik iñuuruq iġiqsruutriġluni ilinġitnik.

²⁶ Tarra taatnasriġ agaayuliqsiġpak inuġigikput ipqitchuaq taqsraqtaitchuaġlu pigiirrutaitchuaġlu piisimaaqtuaġlu killuliqiriniñ, aasriiñ kamanaqsiġkakaupluni qilaġmi. ²⁷ Inuġinġitchaa tuniġlaqtuliksrani uvlugaġipman taipkunatitun qaukliġisitun agaayuliqsiġit qaitchisuuruatitun tuniġlaqtuutmik, sivulliuplugu iġmiġ killuqsautmiknun suliasriiñ Israel-aaqatmiġ killuqsautiġitħun. Aglaan Jesus tuqkumi sannigutami tuniġlautigiruq iġmiñik atausriġmiaqħugu. ²⁸ Moses-ġum maliġutaksraġagun sayaitchuat iñuich agaayuliqsiġit qaukliġuġuurut. Aglaan taamna maliġutaksraq inuqnaġsuq Agaayyutim iġni agaayuliqsiġpauqtitmaun nalupqinaiyautmigun. Aasiñ agaayuliqsiġpauġisiruq taimuġa naamapluni supayaakun.

8

Agaayuliqsiġpanġa Sivunniuġutim Nutauruamlu Nakuutluktuumlu

¹ Tarra una uqautigikkaqput, naalaġnillaksiun, piqagtugut taatnatchimik agaayuliqsiġpanġmik aquvittuumik taliqpianun aquppiutaqpanan kamanaqtuum Agaayyutim qilaġmi. ² Savautriruq agaayuliqsiġpaupluni inimi ipqiñniqsrauruami agaayyuvipamiittuami [qilaġmi], iñuum nappanġisanani aglaan Atanġum iġmiñik nappakkanani. ³ Qaukliġpayaġat agaayuliqsiġit qaitchisuuruksraurut aatchuutiniġ tuniġlautiniglu Agaayyutmun. Taatnaqhuni agaayuliqsiġpakputtuuq aatchuutiqaqtuksrauruq Agaayyutmun. ⁴ Uvvaami Jesus nunami itchugaaġumisuli agaayuliqsaunayaitchuq, takku atlanik agaayuliqsiġaqtuq qaitchisuuruanik aatchuutiniġ tuniġlautiniglu tuvraġlugu maliġutaksraq. ⁵ Agaayuliqsiġpayaat savaaġaġatut agaayyuvikpanġmi nunami atriġulħiñaqtuami taġġaħiñauruamiġu tuvraġlugu agaayyuvikpapiaq qilaġmiittuami. Moses nappaqsaasilġataqmaun tupiq agaayyuvikpaksramun Agaayyutim uqautiniġaa, “Qaunatiġaġigutin nappaġumagiñ tupiq tuvraġlugu iliktiġutaa ilisauttusriāġikkan iñġimi.” ⁶ Aglaan pakma Christ-ġum akuqtuġaa kamanatluktuaq savautriġiq atlaniñ agaayuliqsiġiniñ savautriruaniñ nunami. Taatnamik Jesus-ġum akunniġutauruam atausiġġuqtitkai Agaayyunlu iñuiġlu nakuutluktuaġun sivunniuġutikun. Taamna nakuutluktuaq sivunniuġun tunġavigigaa Agaayyutim tuniqsimalħanun, tupiksriġħanuġiġlaaq iñuich. ⁷ Uvvaami sivulliġ sivunniuġun patchisaiñniqpan, atlamik inuqnaġayaitchuq. ⁸ Agaayyutim quyagiġiñniġai iñuġikkani aasriiñ itnaqhuni, “Taimaniġu sivunniuġutiġaġisiruġa nutaamik iñuiñun Israel-ġum Judah-mlu.

- ⁹ Itchumiñaitchuq atrinatun sivunniugutim
qaisaptun aapaanjitñun uvlumi taivrumani
tasrirriutikapkich aullautityaqługich Egypt-miñ.
Tupigingitmatruñ sivunniugutiga taatnaqługich suksraagitka,
nipliqsuq Ataniq.
- ¹⁰ Una sivunniugun inillañniağiga Israel-aagmiupayaanun
taivrumani uvlumi, nipliqsuq Ataniq,
İligisigiga maligutaksrağa iñunma isrummatinjitñun
aglaglulugulu uummatinjitñun,
atrilugu iñuk aglakmatun kaliikkamun.
İliñisa kamagigisigaatña kisima agaayyutauluñ
aasriiñ ilinich iñuginiagitka.
- ¹¹ Taivrumanigu kiñaunniñ ilisautriyumiñaiapiaqtuq
nunaqatmiñik aniqatmiñiglu itnağuni, 'İlitchuğiuñ Atanguruaq.'
Atakkii kisupayaam ilisimapiagisigaanña
kamanaiññiqsramiñaglaan kamanagñiqsramun.
- ¹² Takku ilunñugigisigitka tupigingitchaluaqtitluñ.
Suli itqağitqikkumiñaiğitka killuqsautinich." *Jeremiah 31:31-34*
- ¹³ Agaayyutim uqautigikamiuñ nutaaq sivunniugun tarra uqautiginigaa sivunniugu-
tigruaq utuqqaliruanuplugu. Supayaaq atuğnağumiñaiqman utuqqalipłuni piigaqtuq.

9

Nunamitñaqtauruağlu Qilañmitñaqtauruağlu Agaayumaagvik

¹ Aasriiñ sivulliq sivunniugun atuqtaksraqtuq agaayuliqsitlu iñuillu savautriñik-
sranatigun Agaayyutmik suli Agaayyutim irviagun nunamiittuakun. ² Taamna
Agaayyutim irvia malğunñik iniquaqtuq. Sivulligmi inimi kialuuraqağviquaqhuni
niğgiviqaqhunilu ipqitchuanik qaqqialigaanik, taiyuutiqaqhuniasrii ipqitchuamik in-
imik. ³⁻⁴ Tuglian talukuyaam tunuani inauraq taiyuutiqağniqsuq inimik ipqiññiqs-
rauruamik piqaqtuaq ikipkaiviñiamik tiprağiksautinun piñiaq kaviqsamik maniñmik
suli ipqitchuamik suluutmik iluqani qaaligaaq kaviqsamik maniñmik. İluani
ipqitchuam suluutim ilulik piñiaq kaviqsamik maniñmik imalik Manna-mik suli
ayauppiñanik Aaron-ñum akutuqpalitlaruamik suli uyaqqak aglaqaqtuak maligutak-
sramik. ⁵ Qaanani suluutim matuan israğullak tuglauqsimauraagñiğaaq Agaayyutim
kamanautaa, ini Agaayyutim natqigutrisimaagvia killuqsautinik. Aglaan tamatkua
sut uqautigitlaitchivut pakma. ⁶ Uqautitqiglagu, Agaayyutim irvia malğunñik in-
iquaqtuq. Uvluğagipman agaayuliqsit isigağniqsut siğalligmun inimun savautityaqługu
Agaayyun atuumarağalthatigun. ⁷ Aglaan kisimi qaukñiat agaayuliqsit isilñiñauraqniq-
suq ilulligmun inimun aasriiñ atausriğmiaqługu ukiuğagipman saagaqhuni auñmik
qaisaksrağmiñik killuqsautmiñun suli killuqsautaatnun Israel-aaqatmi killuqsauqtat
naluligmiktigun. ⁸ Taavrumuuna İpqitchuam İrrutchim kanjipsipkağaatigut apqun in-
imun ipqiññiqsrauruamun anmangisilaanjanik uvaptiknun napaniqtutillaanani siğallium
inim. ⁹ Taamna siğalliq ini atrikusrautauruq iñuuvigikkaptikni pakma. Aatchuutit
ikipkaqługich tunillautit nalaunñasripkatlaitchaat iñuk Agaayyutmi; iñuum aatchuutaiñ
patchisailaaqtitkumiñaitchaat qauğrimmaagiutillautanani. ¹⁰ Tamatkua atuqtaksrat
añalatchiñiñiaqtut niqiniglu imimiglu suli igguutiksraqtuğvikaanik. İnuich tupiksriuk-
srauniqsut tamatkuniña qaalñiñakun atuqtaksranik inillañniañhanunaglaan nutaanu-
ruam nakuutlukuam sivunniugutim.

¹¹ Aglaali Christ aggianiktuq. İlaan agaayuliqsiqpagigaa sivunniugutim nutaanuruam
nakuutlukuam. Christ savautiriraqtuq kamanatlukuamılu nakuutlukuamılu
agaayyuvikpanmi nunakñaqtaungitchuami suli nappangisaratni iñuich. ¹² Christ
isiqtuq ipqiññiqsrauruamun inimun saagasunjanani auñatnik niğrutit, aglaan
isiqami tunillaqtuutiginigaa auni piqutigipluta atausriğmiaqługu. Taatnaqami
anniqsuutigaatigut taimuñ. ¹³ Atakkii taimani iñuk qaayugnaqsiruaq killuliqiligmigun.

Ilaa ipqiqsitqigaqtuq agaayuliqsim siqillautipmagu atuqlugu aunaat niqrutit suli kulavauram ikipkaqtam agraana. ¹⁴ Tarra, nalupqinaitlullapiaqtuq aunanun Christ-
num salummaqtalaana qaugrimmaagiutillautaptiknik savaanjiin kanigruaqtam,
atakkii tunillautigiruq injmiinik killuutaitluni Agaayyutmun isruitchuakun Irrutchikun.
Taatnaqhuta savautrihiinaaguqtugut Agaayyutmik iinuuruamik.

¹⁵ Tuqukami Christ akunniigutigugniqsuq Agaayyutmilu iinuimilu suli sanjiqaqti-
tlugu nutaaq sivunniugun. Taavrumuuna Christ-
num tasutlasigai iinuich tuquruk-
sraurat piqutigiplugu tupiksriinighat maligutaksramik sivulligmi sivunniugutigru-
ami. Tasugniagai iinuich Agaayyutim piksraqtaagikkani akuqtuitquplugich isuitchuamik
paitchaktaaksrautmik, amiami iinuuligmik isruitchuamik Agaayyutmi. ¹⁶ Sivunniugun
Agaayyutim inillakana atriqaqtuq sivunniugutmik iinum aglagikkaananik iinuunjaagmi.
Tuquanikpan iinuich ilisimarautlaruksaurut tuqulhanik taavruma iinum aglaktuam
sivunniugutmik. ¹⁷ Takku iinum sivunniugutaani sanjiqutaitchuq iinuunjaan taavru-
miina aglaktuag. Aglaan aglaktuam tuqulhan aquagun sivunniugutaa sanjinigaqtuq-
tarra. ¹⁸ Taatnatuntuuq sivulliq sivunniugun sanjiqaqmiiuq tuqulhatigulhiinaq niqrutit
aunaatigunlu. ¹⁹ Moses-
num uqautiqqaagamigich iinuich tillisipayaat maligutaksram
tiguniagai aunaat nuugaich ilaplugu imigmik suli kaviqsaaq ipnaim mitqualu hyssop-
num akiguaniglu, aasrii siqillaklugich makpigaat iluqaisalu iinuich, ²⁰ niqliqhuni ilijitnun,
“Taavruma augum nalupqinaigaa sivunniugun Agaayyutim tillisigikkana ilipsitnun.”
²¹ Taatnatunsuli Moses-
num siqillanigaa auk ipqitchuamun inimun taputi-
lugich sut atuquuruat savautrihigmi Agaayyutmik. ²² Tarra, Agaayyutim maligutaksra-
naguaqhuni supayaaqayaq salummakkausruuruq aukun. Agaayyun natqigutriuminaaitchuq killuu-
tinik auk maqipkaqaluaqnagu.

Christ- num Tunillaqtulhan Piiagai Killuqsautit

²³ Taatnaqhuni Moses-
num ipqiqsaksragiraagnigaa siqillautiqathagun aunaat
ipqitchuamun inimun tuvrautauruamun qilanmiittuamun. Aglaan nakuutlukhuni
tunillaun inuqnaqtuq inimun ipqitchuamun qilanmiittuamun. ²⁴ Atakkii Christ
isingitchuq ipqitchuamun inimun savaagikkaanatanun iinuich, tuvrautaulhiinaqtuamun
ilumutuuruamun ipqitchuamun inimun. Aglaan Christ isianiktuq qilanmun
sivugaallapijanun Agaayyutim akunniigutchiutaupluni pisigipluta. ²⁵ Qaukliata
agaayuliqsit Israel-aagmiunuruat isiguuruq ipqinhiqsramun inimun ukiutaugagipman
saagaqhuni aunaat niqrutim. Aglaan Christ aatchuutigilgataqtuksraungitchuq
injmiinik akulaiqlugu. ²⁶ Taatna Christ aatchuutigitqigaqtuksraugumi naglik-
saatqigaqtuksraunayaqtuq iinqtaulhaniinaaglaan nunam. Aglaan pakma Christ
sagvigniqsuq atausrigmiaqlugu piigialugu killuqsaun tunillautigipluni injmiinik.
²⁷ Inupayaaq tuquruksauruq atautchimi, aasriin aquagun taavruma atannikkauluni.
²⁸ Taatnatuntuuq Christ tuquruq atausrigmiaqlugu piigialugich killuutinich inupayaat.
Sagvitqikkisuruq tugliani, piigiasrunaqnagu killuqsaun aglaan annautityaglugich
utaqiruat ilaanik

10

¹ Maligutaksraana sivunniugutigruam tikkuahinaagniqsuq naamasiruamun
tunillaautaanun Christ-
num, taggagilhiinaqlugich ilumutuuruam. Ukiugagipman
piqutigiplugich iinuich agaayuliqsit aatchuqururut tunillautinik. Aglaan tamatkua
tunillaautit killuutaiqsitlaiinhiqsut iinuunik tunillaqtuqtuanik. ² Tunillaautit
killuutaigitlakpata iinuich nutqautianikkayaagaat tunillaqtuq inilgaaninna. Atakkii
inuich ukpiqtuanuruat salummaqtinniqpata atausrigmiaqlugu itqagitqikkayaitkaich
killuutinich qaugrimmaagiutillautagmikni. ³ Aglaan tamatkua tunillautauruat
itqaqtirrutauraqtut killuutinich ukiugagipman. ⁴ Takku aunaat niqrutit
piigiyumiinaaitchuq killuutmik. ⁵ Taatnaqhuni Christ uqaqtuq nunamuyasrikami, itna,
“[Agaayyutmaan,] Piqaqukkumiinaaitchutin tunillautinik aatchuutiniglu
aglaan timiaqatillugu uvannik tunillautigitqulugu.

⁶ Ikipkaqługich aatchuutit tuniıllautitlu killuutaigutiksrat quyalisaungitchut ilipni.

⁷ Aasriiñ nipliqsuna, 'Agaayyutmaan, aggiqsuna savaagityaqługu pisulhiñ, aglaksimatthatun makpigaani uvapkun.' ”

Psalm 40:6-8

⁸ Sivulliani itnagniqsuq, "Piqagukkumiñaitchutin tuniıllautinik aatchuutiniglu, ikipkaqługich aatchuutit tuniıllautitlu killuutaigutiksrat quyalisaungitchut ilipni," inji-anjugaluanñaisa maligutaksrakun. ⁹ Tugliani nipliqsuq, "Agaayyutmaan, aggiqsuna savaagityaqługu pisulhiñ." Taatnaqami Christ-ñum suksraagnigaa sivulliq sivunniugun tuniıllautituummaisaa aasrii inillakługu nutaaq sivunniugun. ¹⁰ Tarraasriiñ Christ-ñum tupiginigaa Agaayyutim pisulha. Tunıllautigikamiuñ timini pisigiplugich killuutit ipqıqsagaatigut nalaunñapkaqhuta Agaayyutmi atausrigmiaqługu.

¹¹ Aasriili agaayuliqsiyayaq savautriraqtuq uvlugagipman qaitchipluni atanñut-lailaanik tuniıllautinik killuutaigiyumiñaitchuanik. ¹² Aglaali Christ qaitchianikami atautchimik tuniıllautmik killuutinun, aquvittuq taliqpianun Agaayyutim minguiqsi-agiaqhuni savaagmiñiñ taimuñ, ¹³ taimakñaniñaglaan utaqqipłuni tarani uumigirini akiilñiksrañatnunaglaan. ¹⁴ Takku atautchikun tuniıllautikun killuutaigñigai taimuñ tamatkua ipqıqsitauruat. ¹⁵ Taavruma Ipqitchuam Irrutchim nalupqinaigñigaa uvaptik-nun, itnaqhuni,

¹⁶ "Una sivunniugun inillañniağiga Israel-aagmiupayaanun taimani uvlumi, nipliqsuq Ataniq.

Iłigisigiga maligutaksrağa iñuñma isrummatinñun aglaglugulu uummatinñun."

Jeremiah 31:33

¹⁷ Nipliqsusuli, itna,

"Killuqsautinich nalaunñairrutiñıllu itqagıtıkkumiñaitmigıtka."

Jeremiah 31:34

¹⁸ Taatnamik killuutit natqıgutıkkaukpata, ikipkaqługich tuniıllautiksrat pisigilugich killuutit inuqnağumiñaiqsut.

*Qallı*aaqta Agaayyutmun

¹⁹ Aniqatiumaan! Pakma taluqsrautairrutiqaqtugut isiliksrapıtknun Agaayyutim sivuğaanun, atakkii Jesus-ñum tuniıllautiginigaa auni. ²⁰ Christ-ñum arñmautinigaatigut nutaauruamik apqutmik sivuğaanun Agaayyutim. Agaayuliqsiqpaktun qallılaaqtuatun Agaayyutmun amunatchiananun talukuyaam, uvaguttuq qallılaatlasiqmigikput Agaayyun timaagun Jesus-ñum aatchuutıgıkkanağun tuqıpluni. ²¹ Suli kamañtuamik agaayuliqsiqaqtugut Jesus-mik atanğuruamik Agaayyutim tupqani, amiami ukpiqsriuanun. ²² Taatnağuta qallılaaqta Agaayyutmun ilumutuğuglugu uumman nalupqısrutailłapiaglugu ukpiqsriıqput, atakkii Christ-ñum siqıllaqamisıgıt auñmiñik salummağai qauğrimmaagıutillautavut killuqsautıptikniñ suli igguqhuta imıgmik ipqitchuamik. ²³ Tigummitqiağıglakput niğıugaq uqautıgıkkaput qanuğliqaangıguta takku Agaayyun akiqsruiruaq tuniqsimaruq. ²⁴ Qaunakkutiluta avatmun pitçuksaağutilutalu piqpakkutiñiksrapıtknun savaallautaqañiksrapıtknunlu. ²⁵ Katırağaqta atautchimun qapiqtangıguta, atrisunaqnagich ilañich iñuich katırağañaiqsuat. Iłitchuğıgıksi Atanğum aggitqıññiañha. Taatnaqługu pitçuksaağuti yumağut avatmun qapiqtangıguta ukpiqsriıptikni.

²⁶ Uvvaami kanıqsiqqaagupta ilumutuulıgmik aasriiñ killuqsaqtuıñagupta ukpiqsriñıgıguta Christ-mik, piıtçuq niğıugamik uvaptiknun. Atakkii atlamik tuniıllautmik qaisaksramik killuutıptiknun piıññiaqtuq. ²⁷ Aglaan taatnatun iñuuniağupta niğıugırsrağıgıgıput iqsıñaqtuq atanniiviksraq, ittuatun ikualaruatun piyaqquıñiaqtu-atun uumiksriuanik Agaayyutmik. ²⁸ Iñuk suksraangıtchumi Moses-ñum malıgutaksrañanik, taamna iñuk tuquruksrauruq ilunñuktailaakun ilısımariqañhiñaqpan malğunınik unniñ piñasrunik. ²⁹ Aglaan iñuk suksraangıtchumi Iğñıñanik Agaayyutim

suksraqangitluniġu auṅjanik Christ-ḡum ipqiqsitigikkagmiñik, Agaayyutim taamna iñuk anasriñjuqsatlukkisigaa. Taavruma pisaanḡatigaa Ipqitchuaq Irrusriq iħuaqqutrirusaq ilaanik. ³⁰ Iħisimagikput kisuutilaṅa nipliqsuam itna ipqitchuani makpiḡaani, “Ak-isaun pigigiga. Pigiitchuapayaaq akisaḡisigiga.” Uqaqmiñiqsuq itna, “Atanḡuruam atanniḡisigai iñugikkani.” ³¹ Iqsiñallapiaḡataqtuq anasriñjuqsakkauruni Agaayyutmiñ iñuuruamiñ.

³² Itqallaksigik taipchua uvlut kaṅiqsiqqaqaapsi ilumutuuruamik ukpiqsriur- aṅḡuqhusri. Iḡlutuḡniḡiksi sakiqniuiḡ atqunallapiaq. ³³ Iħaatni pisaanḡatigikkaurusri atniaqsiuplusriġu iñuich takkuatni, iħaatnisuli piqatauħiñaḡuqhusriunniñ tamatkunani taatna aṅalatauruanun. ³⁴ Uvvasuli nagliksaaqatiqaḡuurusri isiqtauruanik ikayuḡḡugich suli quviatchauḡikhusri ivayaqtukkaugaluqaapsi suurapsitñik, iħitchuḡiplugu ilipsi suuraqatiksraqsi nakuutluktuanik nuḡyumiñaitchuanik qilaḡmi. ³⁵ Taamna pisigilugu taluqsrairrutiqagitchi Ataniḡmun. Kamaṅaqtuamik akiliusriaqagñaqtusri nikaitkupsi. ³⁶ Aglaan anuqsrutiqaqtuksraurusri tupiksriħaaḡusri pisuħhanik Agaayyutim. Atakkii akuqtuagñaḡiksi ilaan akiqsruutigikkana. ³⁷ Agaayyun nipliqsuq ipqitchuani makpiḡaani,

“Pivikisuurami agḡiqsaḡumaruaq agḡiḡisuruq.

Piñatchiaḡumiñaitchuq.

³⁸ Nalaunḡasripkakkaga iñuugisuruq ukpiqsriħhagun.

Aglaan quyagiyumiñaitchiga iñuk

tunuttuaq uvamniñ ukpiqsriħaiqhuni.”

Deuteronomy 32:35

³⁹ Uvagut, iħaliqsuutingitchugut tamatkunani tunutlutin piyaqqukkauniaqtuani, aglaan iħaurugut tamatkunani ukpiqsrimaaqtuani annautikkauplutin.

11

Urrakusrautai Ukpiqsriħhum

¹ Iñuum ukpiqsrikami nalupqisruutigingigagigaa niḡiugaḡikkani. Nalupqingingigagigaa atuumaruksraq qiniḡnaqsigaluaqnagu. ² Sivulliaavut taimani iñuuniagaḡniqsut taavrumuuna ukpiqsriħkun. Taatnaḡḡugich uqaḡillautakkaurut. ³ Ukpiqsriħkun kaṅiqsigikput Agaayyutim iñiqsitalaṅa nunamik siqiniḡmiglu uvlugianiglu uqaliḡmigu. Taavrumuuna kaṅiqsigikputtuq iñiqsitalaṅa sunik qiniḡnaqtuanik saḡḡiaḡun iñuich iħitchuḡingisaḡatnik isrummatigikkagmikkun. ⁴ Ukpiqsriħkun Abel aatchuutiqatquq Agaayyutmun nakuutluktuanik tuniħħautmik Cain-miñ. Agaayyutim akuqtuḡniḡaa Abel-ḡum tuniħħautaa uqaḡiplugu nalaunḡatilaṅa. Abel tuqugaluqaqtitlugu iħitħitħarugutsuli ukpiqsriħhaniñ. ⁵ Ukpiqsriħkun Enoch aullautikkauniqsuq mar-rumakḡa iñuuniħħiḡmiñ tuquruksraungitħuni. Taatnaḡḡugu iñuich paqingiñniḡaat Agaayyutim aullautipmagu. Aullautikkaugaluqaqtitnagu uqaħhum uqautigigaa ilumutun quyalitñiktauniplugu Agaayyutmik. ⁶ Aglaan iñuk ukpiqsriñḡitchumi quyalitñikkumiñaitchuq Agaayyutmik. Atakkii kisupayaaq piqatiqaḡuktuaq Agaayyutmik ukpiqs-rirusrauruq itilaṅjanik suli akiliutiqaqtilaṅjanik tamatkunua piħiħillapiaqhutin pakaaqatunun iḡmiñik. ⁷ Ukpiqsriħkun Noah-m kiliktuusriaḡigaa Agaayyutmiñ atuumaruksraq qiniḡnaqsigaluaqnagu. Tupigiplugu Agaayyutim tillisaa umiaqpaliruq annautiksraḡatnik qitunḡami. Umiaqpiħħimigun sagviqsinnigaa ukpiqsriñḡiħhat nunam iñui, aasriñ taavrumuuna patchisiqutinigai. Pisigiplugu Noah-m ukpiqsriħha Agaayyutim akuqtuḡniḡaa nalaunḡasripkakkauplugu.

⁸ Ukpiqsriħkun Abraham tupiksriñiqsuq Agaayyutim tuḡħuqmani. Aullagñiqsuq atlamun nunamun akuqtuiviksraḡmiñun paitchaktaaksrautmik, nalugaluḡḡaan nap-mun aullaqtilaani. ⁹ Ukpiqsriħkun iglaanuruq nunami akiqsruutigikkanaḡani Agaayyutim, irviqaqhuni palapkaaqaḡni piqatigiplugik Isaac-lu Jacob-lu akuqtuiruak atunim

akiqsruutauruamik Agaayyutmiñ. ¹⁰ Takku Abraham niġiugaqaġniqsuq nunaaqġiqpaŋmik payarajaitchuanik nappaviliġmik, Agaayyutim iŋmiñik nappakkaŋanik mal-igutlugu sivunniugutni. ¹¹ Ukpiqsriġikun Sarah akuqtuiruq sayaksramik siŋaiyaulik-sraġmiñun kiñuviaksramik. Iġñiruuq aauqaġaluŋnaġmi, takku ukpiġiniġaa Agaayyun pitlaruŋuplugu akiqsruqtuaq. ¹² Tarraasriiñ atausriq aŋun Abraham tuqunaruatun iŋmiñi iligaluaqtuaq kiñuvianiŋniqsuq iñugiakhutiŋ uvlugianisun qilaum sulii qavi-aŋatun taġium siñaan kisitchuġnaitchuatun.

¹³ Tamatkua iñuich iluqaġmiŋ ukpiġiġaa Agaayyun, aasriiñ tuqurut akuqtu-igaluaqatiŋ akiqsruutauruamik. Aglaan qiniqlugich immasraaġruk sivuniġmi quvi-atkaktitaurut. Piiġaaġiŋitchaat avaknaqtautilaaqtiŋ iglaaŋutilaaqtiŋlu marrumani nunami. ¹⁴ Iñupayaat uqaqamiŋ iglaaŋutilaaġmiknik marrumani nunami nalupqi-naġaat pakaaqaliqtiŋ kiñuniksrautmiknik. ¹⁵ Iñuich taipkua isrumaġisruuniġumitruŋ taimña nuna unisaqtiŋ utiġhiñaugaġniqsut pisukkumiŋ. ¹⁶ Aglaan iliŋich kim-mutiqaqtut nakuutluktuumik kiñuniksramik qilaŋmi. Agaayyutim itqanaiyautiġaa nunaaqġiq iliŋitñun, atakkii kanŋuġiŋitchaa Agaayyutiniġuni Abraham-mun, Isaac-munlu, Jacob-munlu.

¹⁷ Ukpiqsriġikun Abraham tuniġautiqaġhiñaaguġniqsuq Isaac-mik Agaayyutim uuk-tuaqmani aatchuutigiġisipmaŋaan iġniituaġuni, taamna akuqtuaġikkaŋa Agaayyutim akiqsruutaagun. ¹⁸ Piġhiñaġniqsuq ukpiġiġlugu Agaayyutim akiqsruuta iġniġmiguŋ itnaqhuni, “Isaac-kun kiñuviaqaġniaqtutin.” ¹⁹ Ukpiġiniġaa Agaayyutmun anjpkag-nialiksraŋa Isaac tuqunaruaniñ. Abraham-ŋum akuqtuaġitqikkaa Isaac iligaluaqtuaq tuqunaruatun liilaa. ²⁰ Ukpiqsriġikun Isaac-ŋum piġiusriaqaqtimigik Jacob-lu Esau-lu, isrummatigiġlugu Agaayyutmun atuumapkaġisiġha akiqsruutigikkani sivuniksrami. ²¹ Ukpiqsriġikun Jacob tuquaqsikami piġiusriaqaqtimigik atausriullaaplugik iġñak Joseph-ŋum. Aasriiñ putluni agaayumaagvigigaa Agaayyun turvigiplugu nuvua ayaup-piaġmi. ²² Ukpiqsriġikun Joseph-ŋum uqautiġiniġaa aullaġiksraŋat Israel-aagmiut Egypt-miñ. Tuquyasrikami urriqsuutiġai qanuq savaaġiġksraŋatiguŋ sauniġmi.

²³ Ukpiqsriġikun Moses-ŋum aŋayuqaakkiñ iriqsimaniġaa piñasruni tatqiñi aniqqaaqman. Qiñiqamitku piñnaqnaġha iyaalugruam iqsiniġitčuk umialgum tillisaiñik tuqutquplugich aŋugaurat aniqammiurat. ²⁴ Ukpiqsriġikun Moses iñuguanikami taiguqunaiġniqsuq iñuŋnun iġniŋanik Pharaoh-m panian. ²⁵ Piksraqtaagigaa aŋallaqfuqatauliksrani iñuiñi Agaayyutim, atakkii quviagiŋiġniġaa iñuunialiq qaġanaqtuaq akisuruqaqtuummaan Pharaoh-m tupqani. ²⁶ Isrummatigiġniġaa nagliksaaliksraŋa Christ-ŋum kamanatluklugu piqaġhaniñ akisuruapayaaniñiñ Egypt-ŋum, takku ukpipiaġniqsuq Agaayyutmun akiliġniġniġluni sivuniksrami. ²⁷ Ukpiqsriġikun Moses-ŋum aullaġviginiġaa Egypt iqsigiŋitlugu Pharaoh-m qinnautaa. Aullaqtuq ilipluni qiniqtuatun Agaayyutmik qiniġnaitchuamik. Taamna qiniġquuraaq siimasraaġutiġiniġaa. ²⁸ Ukpiqsriġikun Moses-ŋum inillaŋniġaa niġiġpagvikaq taiyuutiqaqtuaq Apqusraaqtitauiġmik. Ukpiġiġaa Agaayyun uqaqman iñuich tigusritquplugich ipnaiyaat aŋatnik siqillauiksraŋitniġkupqisa taluŋitñun. Agaayyutim ilaksiatqunġitčai piyaquiraumun Israel-aagmiut aŋayukhiich. ²⁹ Ukpiqsriġikun Israel-aagmiut ikaaġniġaat taġiuq atiqaqtuq Red Sea-mik paliumaruakun nunakuaqmatun. Egypt-miut taatnatun ikaaqsagaġniqsut, aglaan iluqatiŋ ipiniqsut imikun.

³⁰ Ukpiqsriġikun Israel-aagmiut kaivraaġniġaich katchiŋi Jericho-m tallimat malġuŋni uvluni. Taatnaqhutiŋ katchich katagaalaniqsut. ³¹ Ukpiqsriġikun Rahab akiisuk tukkuġiniġaat nalunaqtuakun takkuuqtit. Taatnaqhuni piyaqqunġitčuq piqatigiġlugich Jericho-ġmiut ukpiqsriġitčuq Agaayyutmik.

³² Sumiksulitai uqapsaagisiviġ? Pivikitčuq uqautigiġaġupkiġ Gideon, Barak-lu, Samson-lu, Jephthah-lu, David-lu, Samuel-lu, sivuniksriqirailu Agaayyutim. ³³ Ukpiqsriġikun taipkua akimaraqtut umialiŋniñ, nalaunŋarualiqiplutiŋ, akuqtuipłutiŋ akiqsruutigikkanaŋanik Agaayyutim, umitlaplugich qaniŋich lion-nat, ³⁴ qamitlaplugu

ikualapiaqtuaq ikniq, annakhutiñ savikpakun tuqqutauligmiñ, sayaitchuat sayaktusriplugich, sapigñaqsiplugich aņuyaliñmi akiilitlasiplugich aņuyaktiñich atlat nunat, ³⁵ unniñ aņnat akuqtuipłutiñ tuqunaruamiknik aņitqiksitaupmata. Atlat iñuich naņititauniqsut tuqulhiñaaguqhutiñ ayakługu annagviksraqtiñ, niģiugaqaqhutiñ aņitqiliksraģmiknik nakuutlaktuamun iñuuligmun tuquanikkumiñ. ³⁶ Atlattuuq naglikaaqmiñiqsut mitautigitchiupłutiñ ipiģaqtuqsiupłutiñlu qiliqługillu isiqtaupkaqlugich, ³⁷ uyaģaņniglu miłuqtuqsiupłutiñ, uluaqtuqlugich avikługillu, uuktuaqsiupłutiñ, tuqqutaupłutiñ savikpakun, qipiłutiñ atnuģaaqhutiñ ipnaich amiņitnik tuttułuuraisalu, piilliuqhutiñ, ihuilliuqtitaupłutiñ, atniaqsiupłutiñ, ³⁸ qipiłutiñ suviksrailaami iñģiñi, iñuuniaqhutiñ sisini nunamiłu uyaģałunmiłu. Iñuiñ nunam nalingiģtchaich tamatkua!

³⁹ Iluqatiñ tamatkua ilisimariqaqtut nalupqinaigutriruat ukpiqsriģmiknik uqaģil-lautaqlugich. Aglaan nalliat akuqtuiñģitчуq iñuunģaģmiñ Agaayyutim akiqs-ruutigikkaņani. ⁴⁰ Agaayyun sivunniutiqaqtuq nakuutlaktuamik uvaptiknun, itna, taipchua naamasripkakkauruksraupmiut piqatigiluta tikiññiaqptigut aņaayuqautaa-nun Agaayyutim.

12

Agaayyun Aapakput

¹ Taipkunatitun ukpiqsriuatitun ilisimariqaqtuguttuuq avataņiutriruanik uvaptiknik nuviyatun, aasriili tamatkua uqaģilhiñaugaat ukpiqsriģput. Aqpaliutraqtitun pi-iqługu unaviqutaģikkanaņi, ki, piigaģlavut qilampiaq killupayaat unaviqutaģikkavut maliguta Ataniģmik. Aqpaliutraqta igłutuiłikun tikiññialhanunaglaan kinilirviksrapta.

² Ataramik qiñiqsimalakput Jesus aullaģniiraalu naamasriraalu ukpiqsriģłapta, [atakkii tunģavigigaa Agaayyun iluqnauqhuni]. Pisigiplugu quvianaqtuaq akiliusriaksrani suksraģingitkaa kaņunaqtuaq tuquliq sannigutami. Aasriiñ aquvittuq Agaayyutim taliqpian tuņaanun aņalatchiqataupłuni. ³ Jesus igłutuiłmiñiqsuq qanusripayaanik akiliģiģutiņitnik killuliqirit. Isrummatigiraksraģigiksi Jesus piyuaqsiugupsi taatnatun, miņģuģaņģitчumuusriģi qapiņasriraģaņģiģusri maliguałłapsitñi Christ-mik.

⁴ Killuqsau ayyauqtuģaluģiksi, aglaan ayyauqtuģitчiksi piģiitчuaq tuqułłap-sitñunaglaan. ⁵ Puuyuģuknaģiksi Agaayyutim pitчuksaģiłha ilipsitñun itna liilaa uqaģipmatun qitunģamun,

“Iģniiñ, suksraģiñģiģñiaqnagu nalģuqsruutaa Atanģum
unniñ qapiņasiñak iñiqtiqpatin.

⁶ Takku Atanģum nalģuqsruģaģigai tamatkua piqpagikkani,
suli annauksraqługich iñupayaat iģniģiliutikkani.”

Proverbs 3:11, 12

⁷ Iģlutuqtaksraģigiksi nalģuqsruutaa Agaayyutim. Aņalattaģigaasri iģniģikkaģmisun. Qanusriuva una iģniģuruaq aapauruam anasriñģuqsatlaisaņa? ⁸ Agaayyutim iģni-payaaq ataramik iñukkuksaģniģaa taatnatun. Ilipsi nalģuqsruqsimaģitчupsi aap-aiłapsisun ilumutun iģniģiliutiłkaqsimaiñģiqsusri ilaanun. ⁹ Uvvasuliuna, aapapta nunami nalģuqsruģaatigut aasriisuli uvagut kamagisuupługich. Kamaksriruksrau-ruģuttuuq Aapaņatnik irrutчipsa piłługługu aapaptikniñ nunami, atakkii iñukkuk-sairuq uvaptiknik isruitchuamun iñuuligmun. ¹⁰ Sivikisuurami aapapta nalģuqs-ruģaģigaatigut nalaunģanasrugikamitruņ. Aglaali Agaayyutim nalģuqsruģaģigaatigut piñģaģviksraptiknun ipiqatigisrukħuta iņmisun. ¹¹ Iluqani nalģuqsruun quvianaitчу-uruq atniģñaqmiuq. Aglaan aquvatigun nalunaģuuruq qanuq nalģuqsruun nakuu-tilaaņa Agaayyutim qitunģaģikkaniñun, tupiksriģmiģiktigun iñuguqtut atuitłasiruat nalaunģaruamik suli iñuuniaqtuat qiñuiññakun.

¹² Taamna piģilugu sayyiqsiģiñ niviņasriruat argasri suli sayaitchuat niusri; qapiņasiņasri. ¹³ Qaiqsisiģiñ apqutiksraņat isigapsi. Aasriili sayaitłutiñ ukpiqsriuat pisrulģuitчuatun puukaģumiñaitчut atniģutiñ, aglaan mamititaulutiñ saņģisitiņñiaqtut.

Ilisauttutit suli Kiliktuutit

¹⁴ Qiñuiññaqautrisitchi iñupayaanun, iluqnauqsimalusri Agaayyutmun. Iñuum iñuuniangitchuam taatnatun qiñitlasriyumiñaitchaa Ataniq. ¹⁵ Qaunatqiağigitchi kiñaunniñ iñuk sulikutiksringiğñaqani iluaqqutaanik Agaayyutim. Qaunagingitichupsi iñuich tikitpiaqtut akunnapsitñun miqutchisuuruat isrumagiłiqsitlusri, atriplugu kañiğruaq maqupkairuaq nauriamik. ¹⁶ Naagaunniñ iñuk atlatuqtauviaqtuq agaayyiaqtaitłuni Esau-tun iñilğaanimma. Esau tuniruruq paitchaktaaksrautigaluagmiñik aņayukli-uliğmigun atautchimun niğniğmun. ¹⁷ Ilisimakkapsisun, aquvatigun Esau-ñum piłhiñaagũqamiuñ piññaaktaaksrautni itigautiruruq. Satuqsagaluagaa qulvimigun aglaan Isaac isrummitqikkumiñaiññaniñiqsuq.

¹⁸ Ilipsiasriñ, tikisimaitchusri iñigimun aksinñaitchuamun atriplugu iñgiq atilik Sinaimik. Israel-aagmiut imani qiñiğniğaat iñgiq ikualaruaq ikniğmik. Kiñuagun taaqsiñiqsuq anuqłigullapiaqhuni. ¹⁹ Taipkua iñuich tusraaniqsut qatrananik qalğuqtautim suli nipitullapiaqtuanik nipinik katluktun. Tusraaruat iqsitchakpagitłutinj uqapsaaqtut nipimun uqautitqunğıtłutinj. ²⁰ Agaayyutim tiliñigai, “Niğrutimunniñ aksikpagu iñgiq miłuqtukkauniaqtuq uyağañnik.” Aglaan iñuich tatamiłallaktut. ²¹ Iñim qiniqsalħa tatamnallapiağataqtuq. Moses-unniñ uqağniqsuq, “Atqunallapiaq iqsitchakłunja uulik-sirunja.” ²² Aglaan tikiññaniktusri Agaayyutim nayuutiłhanun tikitmatun iñigimun atilijmun Zion-mik, suli nunaqqiqpañanun iñuuruam Agaayyutim Jerusalem-mun pakmani ittuamun, suli israğuliñnun kisiññağumiñaitchuanun. ²³ Tikitchusri katiqpagviatnun aņayukiuplutinj iğñiñiñ Agaayyutim atinjich aglausimaruat pakmani. Utlautirusri Agaayyutmun atangātunlu iñupayaat irrusriñitñunlu nalaunñaruat iñuich tuquruat naamasripkakauplutinj pakmani. ²⁴ Utlautipmirusri Jesus-mun akunniğutauruamun aatchuqtuamun nutauruamik sivunniğutmik iñuñnun. Christ-ñum killuqsautaiquplugich iñuich maqipkağniğaa auni sannigutami. Aunja Abel-ñum tuqqutauruaq uqautiqałhiñaqtuq akisautmik, aglaan aunja Christ-ñum uqautiqaqtuq natqigutriłiğmik.

²⁵ Naalağnisritchi Agaayyutmun uqaqtuamun ilipsitñun pakma. Ayaiñasri ilaanik taipkunatitun Israel-aagmiutitun. Annagviksraiñniqsut anasriññuqsasqułiğmiñ ayaummitñikamiñ kiliktuqtauruamik ilinjitñik maani nunami. Agaayyutim anasriññutlułallakkisigaatigut tunutkuptigu ilaa kilgityaqtigikkaqput qilañmiñ pakma. ²⁶ Iñilğaan Agaayyutim iliqsraqtiłhiñağaa nuna uqaqami iñgimi atilijmi Sinaimik, pakmaaglaan ilaa akiqsruqtuq nipliqhuni, “Atausripsaami iliqsraqtinniağiga nunałhiñaungitichuaq aglaan taputiniaqmigigaptuq qilaq.” ²⁷ Taavruma uqałhum “atausripsaami” nalupqinaillapiağaa Agaayyutmun supayaaq iñiqtağikkani atlanñuqtitkisiñiplugu. Aasriñ kisimi iliqsraqtitangitichuaq itchumaagisipiaqtuq. ²⁸ Taatnağuta akuqtuiñiaqtugut isruitchuamik kiñuniğmik iliqsraqtitangitichuamik Agaayyutim aņayuuqautaani. Aasriñ quyyatigilakput Agaayyun savautilugu akuqtuyunağuta kamaksriłikun taluqsriłikunlu, ²⁹ atakkii Agaayyutigikkaqput suunğıirağaqtuatun ikniqtun ittuq.

13

Aqulliich Alğaqsruutit

¹ Piqpakkutititchi ataramik aniqatigiłłapsigun Christ-kun. ² Suksrağingitchuksraurusi tukkuğinjñaiğmik takku ilañich iñuich tuyuğmiaqağniqsut israğuliñnik nalunñaisa israğulgutillaanjitñik. ³ Itqaumasrigik tamatkua isiqsiviniñmittuat isiqsiviniñmiitqatigipmatun ililugich, tamatkualu aņallaqłuksiuruat naglikaaqatigipmatun timipni ililugich. ⁴ Katchuusrimaliq kamakkutiqaqtuksrauruq akunğapsitñi. Ilaqatigiiksuaq katchuusrimaliqtik ipqisittaksrağigaak tuniqsimmatilutik avatmun. Agaayyutim atannigisigai atunim iñuich sayunaruatlu atlatuqtuatlu. ⁵ Kimmutiqatlusrunjaqasri manijmik, apaigilugu pigikkaqsi. Agaayyun nipliqsimaruq, “Unitchumiñaitchikpiñ unniñ suksraağumiñaitchikpiñ.”

Deuteronomy 31:6

⁶ Taatnamik nalupqisrunğıtluta nipliñhiñaurugut,
“Atanguruaq ikayuqtigigiga.

Iqsiyumiñaitchuna iñuum qanugaañaunniñ.”

Psalm 118:6-7

⁷ Itqumasigik aňalatigikkasri uqautriruat ilipsitñun uqalhanik Agaayyutim. Ukpigutiqağıtchi taipchunatitun iñuuniağımikni suli isrummatigilugu qanuq tuqulhat. ⁸ Jesus Christ atlanjutlaitchuq ikpaksrağılu, uvlupaglu, taimunalu. ⁹ Iñumun avallaktitnasri atlakaagisigun atlanaqtuanuplutij ilisauttutijisigun malingiquplusri Agaayyutim ilumutuulhanik. Nakuuruq sayyikkaugupsi ukpiqsriłipsitñi Agaayyutim ihuaqutaagun; sayyigumiñaitchusri ukpiqsriłipsitñi maliktuinağupsigik iñuuniaqutit tunillaütitigun niqinik. Tamatkua iñuuniaqutit tunillaütitigun anniqsuutiginianğıtchaich iñuich iñuuniaqtuat tamatkunuuna. ¹⁰ Uvaguttuuq tunillaütiaqtugut. Taamna Jesus tuquruuq sannigutami. Tuqulhagun Jesus-ñum piliusriaqatugut. Aglaan agaayuliqsit savautrisugaaqtuat ipqitchuami inimi maani nunami niğgıvigitlaitchaat tunillaütigikkaqput. [Taamna itnautauruaq, tamatkua anniqsukkauniruat tupiksriğımiktigun iñuuniaqutinik piqataulguitchut uvaptikni.] ¹¹ Ukiuğagipman qaukhiata agaayuliqsit qamuñautirağigaa aunať niğrutit ipqiññiqsramun inimun tunillaütigisaqługich iñuich killuqsautaiquplugich, aasriñ tuqunaruat niğrutit timinich ikipkaqtıluğich silataani nullaaqtuğvium. ¹² Taatnatun Jesus-tuuq tuqupmiuq sannigutami silataani nunaqqim, tunillaütigisaqamiuq auni iñuich killuqsautaiquplugich. ¹³ Taatnağutaasriñ ilaanukta silataaniittuamun nunaqqim, iglutuutiqağuta iñuich nağguqsruqpatigut pisigilugu ilaa. ¹⁴ Piitchugut kiñunipiamik maani nunami, aglaan niğıuktugut kiñuniksramik isruitchuamik qılanmi, aasriñ utaqıgikput ukpiqsriłikun. ¹⁵ Pisigilugu Jesus-ñum savaagıkkana uvaptiknun, nangaqsimaaglakput Agaayyun quyalugu atarallapiamik. Quyyativut asriağıksaatitun ittut aatchuutigıkkavut Agaayyutmun tunillaqtuutigiqlugich. ¹⁶ Nakuurualiqisimaagıtchi ikayuutilusri tamatkunuña inuqsraqtuanun. Taatnatchich qaisauruat Agaayyutim quyağillapiagaı. ¹⁷ Tupigisigik iñuich aňalatigıkkasri aňalatillusri ilinıtñun, atakkii kıggutiqaqtaksrağigaať Agaayyun pisigilusri. Taatnaqhutij qaunaksrirut iñuuniałapsitñik. Tupigigupsigij savaaqtiñ quviatchauğıutiginiağaať, aglaan sakiqniuqtıkupsigij piññautigiyumiñaitchiksi. ¹⁸ Qauğrimmaağıutillautaqatugut patchisaitchuamik iñuuniallautağukhuta supayaakun. Taatnamik agaayutillañniaqtigut. ¹⁹ Suvaluk agaayutqugipsi utiqtitauıksramnun ilipsitñun qilamipayaaq.

Agaayulıq

²⁰ Agaayuruña Agaayyutmun aatchuiruamun qiñuiññamik. Jesus tuqukami sannigutami kamanaqsipluni munaqsriğıqtuq uvaptiknun, ipnaisun ittuaguut, suli maqipkaqamiuq auni nalupqinaıññıgaa nutaaq isuksraitchuuaq sivunniugutauruaq. Piqutigiplugu taamna Agaayyun aňitqıksitchıruq atannaptiknik Jesus-mik tuqunaruaniñ. ²¹ Aasriñ pakma Agaayyutim ikayuğlisıtuq pitlasilusri pisuğıkkanañik supayaakun. Savaglisuq ilipsitñi akuqtuyunaqtuamik inmiñun Jesus Christ-kun. Kamakkutiqağisigikput pakma qanapaglu. Amen.

Aqulliich İlammiuğutit

²² Aniqatiumaañ, inıqsruağıpsi naalağnitquplugich uqalitka pitchuksaagutauplugich ilipsitñun tuyuutigıkkatka ukunani naitchuani tuyuutini. ²³ İlisimatqugipsi aniqatigıkkaput Timothy patchisaiqsitaułhanik isiqtauvinmiñ. Aggıppauraqpan iluqanuk qiñiğıağisigipsi.

²⁴ Tuyuğıvut nayaañnağmik iluqaisa aňalatigıkkasri ukpiqtuanuruapayaatlu. Taapkua Italy-miñ piruat tuyuqmıgaasri ilammiuğutillautamik. ²⁵ Agaayyutimtuq tugluağlisi ihuaqutillautagmigun.

James-ḡum Tuyuutai

¹ Uvaḡa James, savaktaa Agaayyutimlu Jesus Christ Atanguruamlu. Tuyuqtuḡa nayaarḡaḡmik iluqaitḡun siaminḡaruanun ukpiqtuanun nanipayaaq.

Ukpiḡunlu Puḡiunlu

² Aniqatiumaanḡ, atlakaagiiich uuktuagutit tikitpasi quviatchaugillapiagitchi. ³ Iḡisimagiksi ukpiqsriḡiqsi uuktuakkaupman sivutmuulgusriḡaagagigaa. ⁴ Sivutmuulguḡlum savaani pianikpagu ilipsi piḡuqniaqtusri naamapmilusilu, susruksiungigusriḡu. ⁵ Nalliqsi kanjqsimaitkumi suvaata uuktuagsiutilaagmiḡnik, ki, inḡigliuḡ Agaayyun isumattutmik qaitchiyumaruaq iḡupayaanun igḡikkuttutaitḡluni suli suakatautaitḡluniḡ. ⁶⁻⁷ Taamna iḡuk inḡiqsrugḡi arguaqputaigḡlugu. Ilaa inḡiqsrugumi aasiiḡ ukpiqsriḡitḡhumi Agaayyutmik akuqtuiyumiḡaitḡhuq isumatuḡigḡmik ataniḡmiḡ. Iḡuk nalupqisuktuaq atriaqtuq aḡalatchiqsuatun taḡiumi—qunmukpuuq atmukpuuq. ⁸ Taamna iḡuk sivunniḡuitḡhuq tuniqsimaruaḡuḡitḡhuq suraḡaḡipayaaḡmiḡi.

Inuqsriuqtuatlu Inuqsriuḡitḡhuatlu

⁹ Iḡaippauraq mattumani nunami quviasuktuksrauruq Agaayyutim kamaḡaqsipkaqmani, ¹⁰ suli inuqsriuḡitḡhuq quviasullapiagḡi Agaayyutim atchiksipkaqmani. Inuqsriuḡitḡhuq tunḡaviqaqtuaq umialgutmiḡun nauriatun ittuq: ¹¹ Upiḡaami uunaqtaqman siḡiḡḡum pannaqḡukkai ivgich. Nauriat katakhutiḡ, qiḡiiyunaḡaluaqtuat piungigagtut. Taitḡiatun umialik tuqulliḡiaqtuq iḡuunḡuraḡniallaḡmi.

Uuktuagsiuiḡlu Aniqusaaqsuiḡlu

¹² Quvianamiuruq iḡuk maliḡḡuḡutranḡitḡhuq uuktuagsiukami atakkii payaḡait-tuiḡaḡumi akuqtuigisuruq akiḡḡaktaksraḡmiḡnik iḡuuiḡmik Agaayyutim akiqsruut-tutaanik piḡpagirimiḡun. ¹³ Kisupayaaq aniqusaaqsuiukami taavrumuuna uuktuagsiulikun patchisigiraksraḡiḡitḡhaa Agaayyun itnaḡuni, “Uvaḡa aniqusaaqsuuruḡa Agaayyutmiḡ.” Agaayyutim killukuqaḡanḡitḡhuam aniqusaatlaitḡhaatigut killuqsaquluta. Agaayyun-unniḡ aniqusaaqsuiukami maliḡḡuḡutratlaitḡhuq. ¹⁴ Aglaan kisupayaaq aniqusaaqsuraqtuq kaviuḡuksaaḡtaukami napitaukamilu kimmutmiḡun. ¹⁵ Tarra, iḡuum kimmutmi piḡiḡitḡhuam killuliqisuupkaḡaa, aasiiḡ ilaan killuqsautaan tikiutiḡlugu tuquḡiḡmun. Taatnaḡhaiḡa ittuq.

¹⁶ Kimun killukuagutipkaqasi, aniqatiumaanḡ piḡpagikkamaaḡ! Agaayyun patchisiginasiuḡ aniqusaaqsuiḡupsi. ¹⁷ Iluqani nakuuruapayaaq pakmaḡaḡtauruq Agaayyutmiḡ. Ilaa simmiḡsaḡumiḡaitḡhuq taḡḡatun siḡiḡiḡ nipiḡman. Agaayyun aniqusaaqsuiḡitḡhuq uvaptiktun, aglaan iḡuich simmiḡagtut payaḡakhutiḡ. ¹⁸ Pisuḡiḡmigun Agaayyutim nutaaḡuḡtitkaatigut uqalikun iḡumutuuruakun sivulliutquḡluta akunḡatni iḡiḡtaḡikkani, iluqnauḡhuta qaisimaruaguut Agaayyutmun.

Naalaḡniruatuḡ Tupiksriḡuatlu

¹⁹ Isummatigilugu una, piḡpagiḡlusi aniqatiumaanḡ, kisupayaaq ataramik itqanaḡiḡi naalaḡniḡiksraḡmiḡun uqaḡpanḡiḡksraḡmiḡunlu qinnakḡanḡiḡksraḡmiḡunlu. ²⁰ Atakkii iḡuk qinnakḡaḡami savakkumiḡaitḡhuq nalaunḡaruamik piḡḡhani Agaayyutim. ²¹ Taatnamik piiqsillapiagḡlugu iluqaan nalaunḡaitḡhuq. Aglaan atḡiḡiḡkun uqaḡha Agaayyutim akuqtuḡlugu inillakkaḡa uummatipsitḡun. Ilaan uqaḡhan anniqsutlagaatin.

²² Tusaḡhiḡaḡasi Agaayyutim uqaḡhiḡnik aglaan tupigilugich. Ukpiḡsaḡasi ilipsitḡnik naalaḡniḡhiḡatikun. ²³ Atakkii kisupayaaq naalaḡniḡhiḡaḡtuq Agaayyutim uqaḡhiḡnik aasiiḡ tupiksriḡitḡluni iḡuktun taḡḡaḡtuuraaqtuatun ittuq qiḡiḡtuqaḡhuni inḡmiḡun. ²⁴ Qiḡiḡtuqaḡaḡhuni inḡmiḡun aullaqamiasiiḡ piḡuḡaḡigaa qanuq qiḡḡaḡaḡtilaani.

²⁵ Agaayyutim uqalha nalaunjaruaq maligutaksrauruq. Tupiksriuni taavrumiņa maligutaksramik patchisaigutauruq. Iñuum pakkiagituiñaqamiuņ —piiguqtasunjaqnagu tusaakkani aglaan atuqlugu—taamna iñuk quviasukkisiruq suraġalipayaagmiņi.

²⁶ Kisupayaaq ukpiqtuanunasugumi anjalalguitñamiuņ uqani ilaa sagluqsruu-tiruq iņmiņik, ukpiqtuanņuanuruq. ²⁷ Agaayyutim Aapauruam uqautigaatigut qanuq ukpiqsriuram iñuuniaħiksraņa ittuksrautilaanjanik, ikayuġlugich ikayuqnaqtuat ilaippauraqtuummaisa uilgagnaqtuummaisalu, sulı qaunagiluni iņmiņik ilitqusiqalik-sraġmiņiñ ukpiqsriņiħkun.

2

Irrutriņasi Iñuņnik Atlakaagıiġlugich

¹ Aniqatiumaan, ukpiqsrikapsi Jesus Christ-mik kamañaqtuamik irrutriņasi iñuņnik atlakaagıiġlugich qiññalhiņaņatigun. ² Uvvaasiñ una atrikusaun, Ukuagguuq iññuk, ilaqataa inuqsriunıñiņsuq ilaqataasrii inuqsriuqhuni. Taamnaguuq inuqsriunıitchuaq atnuġaallauqaqhuni qitiqħıġutiqaqmiuq kaviqsaamik, taamnaliasiñ inuqsriuqtuaq atnuġaagıitłuni. Taamna atnuġaallaulik isiġniqpan katimapkaġusi, ³ ilipsiasıñ irrutilauġuglugu itnaġayaġiksi, “Aquppiutallauġuvva aquvirviksran.” Aasiñ inuqsriuqtuaq isiqniqpan, ilipsi nipliutilugu, “Qikaġiñ tavrani, naagaqaa talum saniġaani ayapiġvi-uņuraġiñ.” ⁴ Taatnaġupsi tavra atlakaagıiġsitagısi iñuich isummatipsitñi naliaqługich iñuich iņmıguuġutiqaqhusikii. ⁵ Naalaġnisitchi, aniqatiumaan piqpaknaqtuasi! Agaayyun piksraqtaaqtuq ilaippauranik mattumani nunami ukpiqsriłłapiaqıplugich ilıitchuġipkaiqtıplugich agaayyutitıņaqturuamik iñuuhıġmik, amii? Ilaan akiqsruutiginıġaa tamatkununja piqpagiriñiñun, amii? ⁶ Inuqsriunıitchuat ataramik suksraġiņitkaat inuqsriuqtuaq. Taatniittusi. Inuqsriunıitchuat ihuıllıuqtitkaasi, amii? Tamatkua tikiutıpkatagaasi uqaqsittaagvinmun, amii? ⁷ Ilipsi piġigaasi Christ, aglaan inuqsriunıitchuat Christ-ņum atqa uqautıgıraġıgaat piġiıliplugu, amii?

⁸ Atuġniġupkich Agaayyutim uqalhiñi aglausimaruat itna: “Piqpagilugu iñuuni-aqatin ilııılu iliptun.” Taatnaġupsi piłłautagıisirusi. ⁹ Ilipsi irrutrigıpsı iñuņnik atlakaagıiġsıllugich qiññalhiņaņatigun killuqsagtıstıavra, taavrumuuna patchisiñiktusi malıġutaksraq navıkapsıuņ. ¹⁰ Kisupayaaq navıġıgumi atautchimik tillitmik taamna patchisauruq navıġımatun iluqaanik malıġutaksramik. ¹¹ Agaayyun nipliqsuq, “Sayunayumiñaitchutin” nipliqhunisuli, “Iñuagumiñaitchutin.” Taatnamik sayunajıtkaluagıvıch aglaan iñuagıvıch navıġıriġuqmiutin. ¹² Taatnamik iñu-uniagıtchi tuvraġlugu malıġutaksraq patchisaıġutiksrauruq ilipsitñik, ilıisimalugu Agaayyutmun atanniqsuqtılaaptıknik taavrumuuna tillisıkun. ¹³ Agaayyun atanniqsuıgaqsıgumi iñupayaanik ilaan anasriņņuqsagısigai nagliktaıġuni nagliktaıitchuat atlanik, aglaan naglıġıgisıgai nagliktaaqtuat. Agaayyutim nagliktaņa nakuutlukkisıruq ataniıħksraņaniñ.

Ukpiġunlu Savaatlu

¹⁴ Aniqatiumaan, iñuk nipliġumi ukpiqsrisıqagıñıııni qiñıqtitmiñagulu ikayuiħksraġmıgun atlanik, ukpiqsriıħa suuyumiñaitchuq, amii? Taatnatchim ukpiqsriıħum anniqsugumiñaitchaa. ¹⁵ Uvvauna atrikusaun aniqatıġıisıgun atnuġaaksraıllıuqtuanik niqıksraıllıuqtuanıġlu, ¹⁶ ilapsılıiasıñ uqautıllautagıniqpagıch itna, “Iñuuniurallautagıtchi, qıqısasunjaqasi, niġıllautagımiłusi,” aatchuuraqmiñagıllı inuġıkkajıñik —taatnasıq ukpiqsrisaupaıqpa? Tavra sumun itpa? ¹⁷ Ukpiqsrisıqalhiñaqtuni savaaqamıñanııı taamna ukpiqsrisaunıııapiaqtuq. Taatnasrıq ukpiqsriıħıq suksraitchuq, iñuktun tuqunaruatun ittuq.

¹⁸ Uvvasuli atla iñuk nipliġaqtuq akıkņaqtıplııni, “Aa, ilvıch ukpiqsrisıqıqtutin aglaali uvaņa savaaqatunja.” Kiıkaa, ilıitchuġıpkarıņa ukpiqsrisıpnik savaaqat-laitchuanik aglaan urrıqsutlasıġıkipiñ ukpiqsrisımnik savaaqatıtamnik. ¹⁹ Ilvıch

ukpigiviun̄ Agaayyutim atausiutilaana? Aarigaa, nakuullapiaqtuq! Uvva tun̄gaich ukpigipmigaat taamna —iqsiliqpaitlutinj uullilagaluaqtut, aglaan anniqsun̄jitiut. ²⁰ Īlitchuḡiraksraḡigiñ̄ kan̄iqsimaitchuatiin, ukpiqsrīliq savaaqan̄itkumi suuyumiñ̄aitchuq. ²¹ Kiata, isummatigillaksaglakput sivulliaḡikkaqput Abraham: Agaayyutim nalaun̄nasipkakkana savaaqah̄agun. Abraham-li qin̄iqtitkaa ukpiqsrīli inillakamiun̄ iḡnīni Isaac tunillaḡvin̄mun tuqqutlasipl̄ugu. ²² Tavra īlitchiḡigiñ̄ una: ukpiqsrīliḡlu savaaqaliḡlu tugl̄iutiruk. Abraham-ḡum tupigipmagu Agaayyun nalupqinaḡnīḡaa ukpiqsrīliqapiaqtilaana. ²³ Pakma īlitchuḡigikput uqah̄an Agaayyutim īlumutuul̄ha nipl̄iuttutaupman, “Abraham ukpigipl̄ugu Agaayyun aasiili tupiksripman Agaayyutim nalaun̄nasipkakaḡaa.” Taatnaqhuni taiyuutiqaqtuq Īlauraan̄anik Agaayyutim. ²⁴ Kan̄iqsigikput una, iñuk nalaun̄nasipkakkautilaana Agaayyutmi ukpiqsrīli qin̄iqtitnamiuñ̄ suraḡalipayaaḡmigun, ukpigutiqah̄iñ̄akuun̄itchuaq. ²⁵ Aasiisuli, Rahab-ḡum akiisuuruam takkuuqtit tukkuqaqtitnamigich atlakun tumikun annaktitkai. Taatnaan̄ikman nalaun̄nasipkakkauruq Agaayyutmi quyalit̄nikhuni Agaayyutmik. ²⁶ Tarra īlitchuḡigikput una, Iñuum ukpiqsrīliha suuyumiñ̄aitchuq savaaqat̄in̄isuaḡumiun̄; ittuq tuqun̄aruatun irrusriq piin̄an̄ikman timimiñ̄.

3

Uqam Irrusia

¹ Īlauraamaan̄, iñugiaktuasii īlisautrauniasunaqasi piviksraqaḡaluaḡupsi. Atakkii Agaayyutim uvagut īlisautrauruani atann̄iḡisigaatigut pitl̄uglugu atlaniñ̄. ² Iluqata kinn̄iqiraqtugut atlakaaḡiikun. Iñuk kinn̄iqiraḡan̄it̄nami suraḡalipayaaḡmigun taamna quyalit̄niktuq Agaayyutmik. Taavruma iñuum an̄alatlagaa timini iluqaan. ³ Uvvaukua atrikusautit, Iñuum an̄alarrutchiḡumiun̄ qun̄nich qan̄in̄isigun taavruma an̄alatlagaa iluqaan. ⁴ Umiap̄aitsuli an̄alatchiḡaqtut mikiruuramiñ̄ aquutmiñ̄ iḡliḡvigisukkanaḡun aquttim. ⁵ Taatnatuntuuq uqaa, mikigaluaqhuni timimi aglaan uqavigaaqpauragaqtuq. Uvvasuliuna, Ikn̄in̄juluuram iknaktittaḡigaa nuna napaaqtuqtuummaan. ⁶ Uqaqput taavrumatun ikniqtun ittuq. Uqaa mikigaluaqhuni saqviutriruq isummatipayaan̄ik pigiitchuan̄ik iñuum pigikkanīnik uummatmiñ̄i. Uqalipayaapta pigiitchuat qil̄huqtaḡaḡigaa piqatigīliq akun̄gatni iñuich, tuun̄gaumkii taatnaqtitluta. ⁷ Iñuich taimak̄naaglaan nuyuiqsairaqtut atlakaaḡīnik niḡrutinik: an̄ḡutin̄iglu tin̄mi-an̄iglu paamḡuqtuan̄iglu taḡium an̄ḡutaīn̄iglu. ⁸ Aglaan iñupayaam an̄alal̄guitkaa uqani. Uqaa an̄alatchuḡn̄aitchuq. Iñupayaam isummataa immaukkaqtuq iñugiaktuan̄ik pigiitchuan̄ik isummatinik, īluliktun immaukkaqtuq tuqun̄amik. ⁹ Uqapt̄niknik quyaraḡigikput Atan̄iqput Aapagikkaqput sulipsuuq uqapt̄niknik uqamaḡtuut̄igivut iñuuniaqatiuvut iñiqtan̄aruat Agaayyutim atrin̄atun. ¹⁰ Taavrumak̄na atautchimiñ̄ qan̄iḡmiñ̄ quyal̄iq naagaqaa uqap̄il̄uḡiq aniraqtuq. Īlauraamaan̄, kisimi quyal̄iq aniraḡaqtuksrauruq. ¹¹ Uvvasuli atrikusautik ukuak, imillautaḡlu imiḡīiḡlu atautchimiñ̄ suvl̄ikkumiñ̄aitchuk. ¹² Taatnatuntuuq nunan̄jagich nauriyumiñ̄aitchut paun̄gan̄ik, naagaun̄niñ̄ uqpīich nauriyumiñ̄aitchut aqpiñ̄nik. Tarak̄na īlitchuḡigikput una, kisimi quyal̄iq aniraḡaqtuksrauruq qan̄iḡmiñ̄.

Puq̄iun Pakmak̄naqtauruq

¹³ Akunn̄apsit̄ni-samma piqap̄akiaq kan̄iqsimaaḡikkasugiruamik? Taatnatchimik iñun̄mik piqaqpan, kiikaa urriqsuut̄igiliun̄ kan̄iqsisiqaqtilaani suraḡalipayaaḡmigun iñuuniallaut̄aḡmigunlu. ¹⁴ Aglaan piqaqtusi uumiksrīliḡmik ilipsit̄ni killuqsrīliḡmiglu kamaḡniaḡmiglu. Piqaḡupsi taatnatchīnik kamaḡaḡut̄iginagu kan̄iqsimaḡiqsi atakkii taatnaḡupsi akik̄naqtuḡiksi īlumutuupluni ittuq. ¹⁵ Taatnasiq isumat̄uḡiq pakmak̄naqtaun̄itchuq aglaan iñukmit̄naqtauruq, agaayyutit̄naqtaun̄itchuq, tuun̄gaq̄naqtauruq. ¹⁶ Ukpiqsrīruat killuqut̄ipmata avatmun kamaḡaḡut̄igipl̄ugulu isumat̄uḡiqtin̄, san̄misīliq atlakaaḡiisigun ittaqtuq. ¹⁷ Aglaan iñuk isumat̄uḡiḡmik pakmak̄naqtamik piqaqtuaq ipqitchuq, qin̄uisaḡun̄naqm̄ipl̄un̄iḡlu, agḡan̄aitm̄ipl̄un̄iḡlu, uqaut̄isun̄aḡmiuq;

ilunjuқтаupmipluni, aasiiñ iñuich ikayuusiaqaǵvigiplugu; tunǵaviupluni ukpiñǵuaq-taunǵutmiuq. ¹⁸ Kiisaimmalu qinuisitchiñiaqtuat ukpiqsriuanik quviagigisivaat iñu-uliq taatnasiq quyalisauruaq Agaayyutmun, atrilugich nautchiirit quviasuutiqaqtuat katittaǵmiknik.

4

Ilannaqaǵliq Nunam Iñuiñik

¹ Suvaatakieq qiniǵaǵivisi uqaalaplusi lu avatmun? Atakkii ataramik piññañni-aqhusi sunik pigiyumiñaisapsitñik. Taatnaǵupsi pisuiqsimayumiñaitchusi, aasiiñ san-misiñliq itchaǵataǵisiruq. ² Kimmutiqaqhusi pisuiqsimañitñapsi iñuaqtuǵuktitkaasi. Killuqsriplusi sutigun aglaan piññaktaaqañiñapsi uqaalapkaǵaasi qiniqtitlusi lu. Naagauvva suqañitchusi atakkii iniqsruñitlusi Agaayyutmiñ. ³ Iniqsruuraǵniallapsi sumik akuqtuñlaitmisi killukun isumatiaqhusikii. Suli akuqtuǵumakkaqsi iniqsruñikun atuǵniañiañlaǵu inmiguuǵniañlipsitñun. ⁴ Ukpiqsriit! Sayunaruaititun, ilipsi iñuuniañitchusi tuvraǵlugu iñuuniaqurrutaa Agaayyutim! Naagauvva kimigiplugu iñuich ilitqusiǵiñhat taavrumuuna Agaayyun uumigigiksi. Kañiqsimaapisiun taamna? Kisupayaaq taatnamik kimmutiqaqami ilitqusiǵiñliǵmik Agaayyutmun akilñliutiraqtuq. ⁵ Isumavisi tañiǵilugich aglausimaruat inilǵaanimma itna, “Ipqitchuaq Irrusriq Agaayyutim iñiñǵaa uvaptiknun, taavruma siqñagipluta pigitqupluta Agaayyutmun kisanun”? ⁶ Aglaan Agaayyutim iñuaqputaa kamanatluktuaq taavrumakña siqñaktamiñ sayiiraqtuq uvaptiknik akimmataupluni kamagiagutiñiǵmiñ. Taatnamik Agaayyutim uqaǵikkañani aglausimaruq,

“Agaayyutim akilñliqsimagai tamatkua kamagiagutiruat inmiknik,

aglaan qaitechiraqtuq iñuaqputmik tamatkuniña atchiksuanik sivuǵaǵmiñi.”

Proverbs 3:34

⁷ Taatnamik iluqnaǵusi qaillusi Agaayyutmun. Ayyauǵlugu tuunǵaq añiqusaqsi-utipsitñi qimakkumauǵli ilipsitñiñ. ⁸ Qallilaǵusi Agaayyutmun ilaaptuuq ilipsitñun qallilaǵisipmiuq. Ukpiqsriuasii, Agaayyutim killuqsautisi piiqpagich tavra ipqigai isummatisi salummaqmiplugu iñuuniañiqsi. Agaayyun taatnaqpan ilipsi savautitla-sitqikkiksi iluqnaullapiǵusi. Ukpiñǵuaqtuñunaiǵitchi. ⁹ Iñuñliuǵutigilugich iñuuni-añiǵikkasi, nunuuraǵilugich qulviñlusiunniñ. Quvianniñliqsi simmiqsillugu alianamun. ¹⁰ Itqaǵilugu, Agaayyutim nayuutiñha nanipayaaq ittuaq. Agaayyutimli kamañaqsi-pkaǵumagaasi atchikkupsi.

Kilikuun Qanuqinniraǵaqtitchiñkun Aniqatmik

¹¹ Ilauraamaañ, sañurrutiñaiǵitchi avatmun. Atakkii kiñaliqaa uqautiksrikami akikñaqǵu aniqatni naipiqtuipuni lu ilaanik, taamna ilumun uqautiksriiraqtuq akikñaqǵu Agaayyutim maligutaksraña. Taatnasiq iñuk tupiksritñaitchuq Agaayyutim maligutaksrañanik atakkii ilisimatlukkasañniaqtuq Agaayyutmiñ taatnaqami. Taimmaasiiñ ilipsi, naǵǵuksriñapsigun maligutaksramik atuirauñiqsaqhusi taavrumiña aglaan ataniǵuqtaqtusi. ¹² Aglaan iñuich tupiksriuksraurut Agaayyutmik. Ilaa kisimi maligutaksramik iñiqsiruq, suli ilaa kisimi atañǵuruq saññiqaqhuni anniqsuitñapluni naagaqaa piyaqquitñapluni. Kisuunasuǵivichmi ataniǵuqtaqavich ilipnik iñuuniaqatiupnun?

Kilikuun Uqavigaǵnikun

¹³ Atañii nipliqsuasii, “Uvlupak naagaqaa uvlaakun nunaqqimukkisirugut. Tavrani ittuallakkisirugut ukiumi tauqsigñiaǵuta maniññañniagaqsilutaasiiñ.”

¹⁴ Iñisimañitkaluǵiksiunniñ uvlaakuksraq! Iñuñliqsi suuva? Ittuq puyulñiatun. Sagvillakkaluaqami mikiruurami apyuñlagaqtuq. ¹⁵ Aglaan itnaqtuksraǵaluaqtuasii, “Pisuliǵikpaun Atañum iñuugisirugut aasiiñ savaqsiluta sunik.” ¹⁶ Aglaan uqaviutiqaqtusi ilipsitñik nalupqisuñitpaitñusikii. Tamanna uqaviutipayaaq

pigiitchuq. ¹⁷ Iñuum ilisimagaluaglugu atugaksrani nakuuruaq aasiiñ atuñitñamiuq killuqsactapiaqtuq.

5

Kiliktuun Umialijmun

¹ Atañii, inuqsriunitchuasii! Alianniugitchi immakii ihuilliugutiksrat tikitchagumarut ilipsitñun. ² Umialgutisi suksraungiqhutiñ piungiqsut, qupilgut nigigaich atnugaallausi. ³ Maniutisi kaviqsaat qatiqtaatu qatiqtut. Taavruma qalthum ilitchugipkaḡaa atuiñḡiḡiqsi umialgutipsitñik ikayuutiginiḡlugich inuqsraliutuqanun. Siḡñatuaḡipsi suungiqsinni-aqmigaasi atriplugu ikniq. Atakkii tutquqsituiñaqtusi umialgutiniḡ isuanunaglaan iñu-unialipsi. ⁴ Akilḡqsuurañitmigisi savaktisi. Akiññaḡtaaksrañich niḡiugikkañich ilinḡitñun qaitḡaitmigisi. Tusaasigik uqaallatinich akikḡaḡhusi! Savaktisi kappiaḡapmata Atanguruamun Saḡḡipayaaqatuamun tusaaraḡigai aasiiñ ikayuḡḡugich. ⁵ Inuqsriunitchuasii, nunami quviasuutiḡiñḡaḡisi umialgutisi, aliasuñisaḡusi inuqsriusuḡaḡasi. Iñuunialipsitñi iḡḡiktuarusi quyaliplugu kisian kimmutigikkaḡsi. Taatnaḡipsigun ilapsaaḡaḡigisi akikḡautiksrat ilipsitñun uvluani atanniuviksram, atriplugich qunḡich uqsraḡaḡaḡmata tuqutḡiḡiksram uvluanun. ⁶ Suksraungiqsusri iñuaḡtuqmisi nalaunḡaruamik iñuḡmik, aasiiñ ilaan akitñaaḡtuñitmigaasi.

Anuqsrutiglu Agaayutiglu

⁷ Ilauraamaḡ, taatnamik anuqsrusilusi Agaayutim Atanguruam agḡiḡiksraḡaḡnunaḡlaan. Atrikusautim uuma kañiqsipkaḡisigaasi: Kiñaliḡaa asiḡḡiaḡukami utaḡḡiraḡigaa upiḡḡaallapiaq. Taimmaasiiñ siḡiñḡum silamlu nauḡkaḡmagich asiḡḡiaḡaḡsiraḡtuq. Taatna iñuk asirriuksramun utaḡḡiraḡtuḡ nikaḡuñaiḡhuni. ⁸ Taatnatuntuuq ilipsi anuqsrusilusi. Nikatchautinagu niḡiugaḡsi, Atanguruam agḡiḡiksraḡaḡ qalliu-raaḡmipkaḡḡugu. ⁹ Ilauraamaḡ! Uqapiluutinasu avatmun, Agaayutimli atanniḡsuñitḡumagaasi. Atañii, Agaayun atanniḡsuḡti tikiyasiuraḡtuq. ¹⁰ Ilauraamaḡ, ilisaḡitḡi sivuniksriḡiriniñ qanuḡ iḡḡutuiḡhatnik sakiḡnamik iḡḡutitḡasiḡilusi anuqsrusilusi. Ilinḡittuuḡ tiliraurut uqaḡtikḡraupḡutiñ Agaayutmun. ¹¹ Uqaḡtiraḡigivut iñuich quvianaḡḡugich iḡḡutuiruat anuqsrusipḡutiñ. Itḡaḡilugu Job, iñuuniaḡami tuniḡsimaḡuaḡ Agaayutmun anuqsrusipḡuni. Taatnatuntuuḡ sivullipta qiniḡnaḡtitkaat uvaptiknun iñuuniaḡhatigun tuḡḡhatigunlu Agaayutim ilunḡuktaḡaḡtilaḡaḡaḡ naglik-srisilaḡaḡalu ilinḡitñun. Taamna ilisimagikḡut.

¹² Uvvasuliuna ilauramaḡ, akiḡsruḡupsi sumik kiikaa uqaḡikkapsiksun atuḡsiuḡ. Ataramik uqaḡusi ilumutuuruamik. Supayaamik uqaḡupsi sagḡlusuḡaḡasi. Taatnañitḡupsi Agaayutim atanniḡisipiḡaḡasi.

¹³ Kisupayaaḡ akunnapsitñi ihuilliugumi ki agaayuli. Kisupayaaḡ quviasukkumi atuḡḡi quyyatinik. ¹⁴ Kisupayaaḡ akunnapsitñi atniḡñḡaḡumi tuḡḡuiḡi qaukḡiñitñik ukpiḡtuḡaḡuruat. Ilinḡisaasiiñ inḡiḡsruutilitruḡ uqsruḡḡugulu atḡaḡun Atanguruam. ¹⁵ Atniḡñḡaḡtuaḡ una iḡuaḡsikkaḡisiruḡ inḡiḡsruḡpata ukpiḡsriḡikun. Atanḡum iḡuaḡsipaḡisigaḡ. Aasiisuli taamna atniḡñḡaḡtuaḡ killuqsḡniḡpan Agaayutim natḡigutigisipmigaḡ. ¹⁶ Taatnamik, quliaḡisigik killuqsautisi inḡiḡsruutilusiḡ avatmun; taavruma mamititkisigaasi. Iñuk atuiruaḡ quyalisauruamik Agaayutmun inḡiḡsruḡami inḡiḡsruḡḡaḡaḡatḡapiaḡtuq. ¹⁷ Itḡaḡilugu Elijah! Ilaaptuuḡ iñuḡaluaḡ uvaptiktun aasiiñ inuqsraḡami inḡiḡsruḡtuksrauruḡtuḡ kisupayaatun. Inḡiḡsruḡman Agaayutmun sialuḡuñitḡugu, sialuñitḡuḡ nunami ukiuni piḡasuni avvaḡmik ilapḡugich. ¹⁸ Aasiiñ aquaḡun inḡiḡsruḡman Agaayutmun sialuḡuḡlugu sialulḡitḡuḡ, nuna nauritḡi-aḡsiḡitḡuḡ. Taatnatuntuuḡ Agaayutim ikayuḡukkaḡtigut.

¹⁹ Ilauraamaḡ, ilari tupiksriñaiḡpan ilumutuḡḡimik aasiiñ ukpiḡsriuruam ikayuḡpaun tupiksritḡitḡasiḡkaḡlugu Agaayutmik, ²⁰ ilitchuḡiyumasi uumuuna, taavruma ukpiḡsriuruam ikayuḡumiḡ piḡataunḡiḡsuaḡ Agaayutmi utiḡtitkisigaḡ tupiksriñaiḡaluḡhaniñ

Agaayyutmik. Taatnatun ikayuḡaa iñuuyumalitqiksitlugu iñuuhig̃mik agaayyutitjaqtauruamik. Aasiñ Agaayyun natqigutrigisiruq iñugiallapiaqtuanik killuqsautinik.

Peter-m Sivulliich Tuyuutai

¹ Uvaŋa Peter. Uqqiraqtigigaan̄a Jesus Christ-ŋum. Aglaktuŋa ukuniŋa tuyuutinik pik-sraqtaariñun Agaayyutim uŋutauplutin̄ siamittuanun iluqaani Pontus-mi, Galatia-miŋu, Cappadocia-miŋu, Asia-miŋu, Bithynia-miŋu, ² piksraqtaariñun maligutlugu sivunniutni ilisimaplugich Agaayyutim Aapauruam, ipqisakkaariñun Ipqitchuam Irrutchim tupik-sritquplugich Jesus Christ-mik siqillaqtitquplugillu auŋagun. Iŋuaqputaa qin̄uiññan̄alu nausaiñaglik ilipsit̄ni.

Iñuuruaq Niŋiugaq

³ Quyyan illi Agaayyutmun Aapananun Atannapta Jesus Christ. Ilun̄juktaqpaŋigmigun anitqisitkaatigut iñuuruamun niŋiugamun aŋitqil̄hagun Jesus Christ tuquŋigmiñ ⁴ suli paitchaktaaksrautmun piungiqsangitchuamun pigiirrutaitchuamunlu unniñ pi-ugangitchuamun. Ilaan qaunagigaa piksraqsi qil̄ar̄mi. ⁵ Ilipsi qaunagikkaurusri san̄ŋiagun Agaayyutim pisigiplugu ukpiqsriŋiqsi anniqsuŋiamun sagviŋniaqtuamun aqulligmi pivin̄mi. ⁶ Taamna pisigilugu quviasrugitchi, pakma sivikitchuami naglik-saaqtaullakkaluaqtusri atlakaagiisigun uuktuagutitigun. ⁷ Tamatkunuuna uuktu-agutitigun ukpiqsriŋiqsi uuktuakkauruq iglutuit̄lapmaŋaan. Manik kaviqsaaq pi-ungiḡaqtuag uuktuaguugaat iknikun, taatnatuntuuq ukpiqsriŋiqsi akisuruauŋutluk-tuaq kaviqsamiñ maniŋmiñuuktuakkauruksauruq. Ukpiqsriŋiqsi ilumutuukpan akuqtuigisirusri nan̄gautmik kamanautmik kamagikkauŋigmiglu sagviŋgataqpan Jesus Christ. ⁸ Qiñiqsimaitchaluauŋaan piqpagigiksi. Pakmaunniñ qin̄ingitchaluaqŋugu ukpigigiksi quviasrullapiaqhusri quvianaqpaauramik uqagilgunaitchuamik. ⁹ Takku ilisimarusi aatchuusriaŋiniaqtilaauŋapsit̄nik annautiksraŋanik iñuutchipsi, taŋiutauluni ukpigikkapsit̄nun. ¹⁰ Sivuniksriqirit uqaqtuat Agaayyutim iŋuaqputrisaanik aatchu-usriaŋikkapsit̄nik pakaaqallapiaqmiut ilitchuŋiniaqŋugu. ¹¹ Tarra Irrusrian Christ-ŋum taimani uqaqtitmatin̄ nagliksaaliksraŋanik Christ-ŋum suli kamanautmik tik-itchuksramik aquagun nagliksaalihan, ilin̄ich ilitchuŋisullapiaqtut qakugun naagaqaa qanuq atuumaniaqtilaauŋanik. ¹² Agaayyutim ilitchuŋipkaŋniŋai savautriñŋisilaauŋat in̄miknik aglaan ilipsit̄nik. Tamanna tusraayugaagiksuaq pakma uqautauruq ilip-sit̄nun taipchunuuna quliaqtuagikkauŋatigun tumigiplugu Ipqitchuaq Irrusriq tuyuuruaq qil̄ar̄miñ; israŋulgitunniñ inuŋrugipmigaat kanjicsisukŋugu tamanna.

Iñuuniaŋiksraq Ipqil̄luni

¹³ Taatnamik paqnammaagiksilugich isrummatisri, qauŋrimmaagikkitchi niŋiugusri iŋuaqputrisaanik qaisaugisiruamik ilipsit̄nun sagviŋgataqpan Jesus Christ. ¹⁴ Atriŋlugu tupiktauruuq il̄ilgaaq, atriŋuniasruŋaqaŋsri pigiitchuuanun kimmutiqaguuŋl̄apsit̄nun iñu-uniaqapsi nalun̄ŋapsi tusraayugaagiksuaamik. ¹⁵ Aglaan iñuuniaŋit̄chi ipqil̄lusri iñu-uniaŋapsit̄ni atriŋlugu ilaa tuŋuqtigikkaqsi ipqitchuaq killuqsautait̄luniŋu. ¹⁶ Atakkii Agaayyutim uqalihan aglausimaruq itna, “Ipqitchuksraurusri, takku uvaŋa ipqitchuaŋu-ruŋa.” ¹⁷ Aasrii agaayukapsi Agaayyutmun taisuugiksi Aapamik atanniisuuru-amik iñun̄nik atlakaagiisitasauŋaqnagich savaan̄isigun. Iñuuniaŋit̄chi taluqsriŋikun ilaanik irvigiuraall̄ahani marruma nunam. ¹⁸ Ilisimagiksi tasukkauiqsi taŋigilaaniñ iñuuniaŋhat̄niñ sivulliapsi. Tasukkaungitchusri piungiḡaqtuatigun sutigun, ami manikun qatiqtaakun unniñ kaviqsakun, ¹⁹ aglaan akisuruakun auŋagun Christ-ŋum [tuniŋlaqturuam] ipnaiyaatun patchisaitchuatun taqsraqtaitchuatunlu. ²⁰ Ilaa piksraq-taauŋuruuq iñigaluaqnagu nuna, aglaan sagvikkauruq makunani aqulliḡni pivin̄ni pisigi-plusri. ²¹ Christ-kun ukpigigiksi Agaayyun an̄ipkairuaq ilaanik tuquŋigmiñ qaitchip̄lugu kamanautmik, ukpiqsritquplusri niŋiugaqaquplusriŋu Agaayyutmik.

²² Pakmaasriiñ ipqiqsitnapsiun̄ iñuusriqsi tupiksriñikun̄ ilumutuuruamik tumigi-plugu Ipqitchuaq Irrusriq piqpaksritlasrirusri aniqatiupsitñik. Taatnamik piqpakkutisritchi piliqillapiagüsü [ipqitchuamiñ] uummatmiñ. ²³ Qitungägiliutigaasri Agaayyutim tuqqutlaitchuam anitqiksimaqpsi nautchiaksrakuungitchuaq piungigaqtuakun̄ aglaan piungigan̄gitchuakun̄, ami uqal̄hagun̄ Agaayyutim iñuuruakunlu isuklitl̄aitchuakunlu.

²⁴ Takku Agaayyutim uqal̄ha aglausimaruq, itna,

“Iñupayaaq atriqaqtuq ivigauramik,

suli iluqani kamanautaa iñuum atriqaqtuq naurian̄atun̄ ivgum.

Ivik pannaqlugaqtuq, aasrii nauriaq katakhuni piigaqtuq.

²⁵ Aglaan uqal̄ha Atanguruam itkisuruq qañavak taimuñ.”

Isaiah 40:6-8

Taamna uqal̄iq tusraayugaagiksuaq quliaqtuagikkauruq ilipsitñun̄.

2

¹ Taatnaqlugu piiqsitaksraagigiksi iluqaan pigiiñiq, kinnitñiñiglu, ukpiññuaqtaun̄uñiglu, siqñahiglu, pigiitchuakun̄ uqautiksrisuuliglu. ² Atriñlugu aniqammiuraq miluguktuatun̄ kimmutiqagitchi Agaayyutim ipqitl̄uni uqal̄hanik, ilipsiñi taavrumuuna nauyumuusri.

³ Takku uuktuaagiksi Atanguruam nakuul̄ha.

Iñuuruuq Uyağak Piksraqtaañuruatlu

⁴ Utlautisitchi ilaanun̄, iñuuruamun̄ uyağañmun̄ ayakkañatnun̄ iñuich, aglaan piksraqtaagikkañanun̄ Agaayyutim akisuruagiplugu. ⁵ Suli atriñurusri iñuuruatun̄ uyağaktitun̄. Atangum̄ atuğumagaasri nappağumiun̄ qiiñignaitchuaq irrutchikun̄ agaayyuvikpañni. Aasrii Agaayyutim ipqitchuatun̄ agaayuliqsaisun̄ tunillaqtutlaniaqtusri tunillautinik irrutchikun̄. Taapkualiasrii akuqtuyunaqsiuyumuut Agaayyutmi tumigilugu Jesus Christ. ⁶ Taatnatun̄ aglausimaruq Agaayyutim uqal̄hani, itnaqhuni,

“Piksraqtaaqatun̄ akisuruamik uyağañmik

qaukiutquplugu tunñavik Zion-mi,

aasrii iñuum tunñavigiyumiun̄ ilaa

qapiqpañayumiñaitchuq.”

Isaiah 28:16

⁷ Ilipsitñunaasrii ukpiqsriuanun̄ ilaa akisuruañuruq, aglaan tamatkunun̄ ukpiqsriñgitchuanun̄

“Taamna uyağak tuppirt ayakkañat,

taamna uyağak piitchuillaqiağaqtuq tuppirauni.”

Psalms 118:22

⁸ Suli

“Taavruma uyağaum̄ putukkisinniağai iñuich.

Taamna uyağak paallaktitchirağaqtuq ilin̄itñik.”

Isaiah 8:14

Takku in̄miknik̄ putukkisaqtut̄ tupiksriñgilt̄un̄ uqal̄igmik. Taatnatun̄ Agaayyutim̄ sivunniugutigigai. ⁹ Aglaan̄ ilipsi iñuksraqtaañurusri, agaayuliqsigiplusri umialgum, suli ipqitchuañplusri takku Agaayyutim̄ iñugiplusri. Piksraqtaañurusri quliaqtuagitquplugich̄ quviqnaqtuat̄ savaañi Agaayyutim̄ tuqluqtigikkapsi taaqtuamiñ̄ quviqnaqtuamun̄ qaumamiñun̄. ¹⁰ Ilaatniimma qañiqsuami iñugin̄gipiagaluakkañasri, aglaan pakma iñugiliutigaasri Agaayyutim, suli akuqtuimaitlusriunniñ̄ nagliktuutaanik, pakmaaglaan̄ akuqtuğiksi nagliktañ.

Agaayyutim Savaktai

¹¹ Piqpagiplusri ilauraamaan̄, avakñaqtaul̄hiñaqtusri iglaañplusriñu mattumani nunami. Taatnamik̄ siimasaagipsi piisimaqplusri timim̄ pisugruağutaaniñ̄ an̄yayaktuamiñ̄ akil̄liñiqsuqlugich̄ iñuutchisi. ¹² Nalaun̄ñaruakun̄ iñuuniagitchi akungatni ukpiqsriñgitchuat. Ilaatni uqamaqluutigumisi pigiitchuakun̄ savaktiğugñiñusri, qiiñigumağach̄ nakuuruat̄ savaasi aasriiñ̄ kamaksruğlugu Agaayyun̄ uvlumi ilaan̄ tikiumakpatigut.

¹³ Pisigilugu Ataniq kamakkutiqağüsü iñupayaanik̄ saññiqutiqaqtuanik, Rome-mağmiut̄ umialigilualuaqpatruñ ¹⁴ naagal̄u kavanağaluaqpata tillisiaqat̄uat̄ ilaaniñ̄ anasriññuqsuqplugich̄ savaaqat̄uat̄ pigiitchuakun̄ suli nagaquplugich̄ tamatkua

savaaqatuat nalaunjaruakun. ¹⁵ Atakkii pisuligigaa Agaayyutim savaallautapsigun nutqautitquplugu piinjiliqilhat naluruat iñuich. ¹⁶ Iñuuniağitchi patchisaitchuatitun iñuktitudun, aglaan atuqnagu patchisaiłiqsi mattutiginiaglugu pigiitchuamun, aglaan iñuuniağitchi savaktiñisun Agaayyutim. ¹⁷ Kamagilugich iñupayaat, piqpagilugich ukpiqtuanjuruatqisri, talugilugu Agaayyun, kamakkutiqağlugu umialik.

Urrakutaulha Christ-ñum Nagliksaathan

¹⁸ Savaktaurusarii, tupiksrisitchi atannapsitñik talugipiaglugich, kisiitñun tamatkunuja ihuatmun aňalatipsitñun pisunjaqasri, aglaantuuq tamatkunuja atanguturuanun. ¹⁹ Iñuk akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi qauğrimmaagiutillautagmigun iglutuigumi nañinnamik nalaunjaitchualiqingitchaluaqhuniunniñ. ²⁰ Pisigilugu savaagiirrutin ipiqaqtuqsiuguvich kamakkutmik piksraitchutin Agaayyutmiñ iglutuğaluagupkuunniñ nañinnaq. Aglaan iglutuğupku nañinnaq anuqsrułikun nalaunjarualiqiñjaqpich, taamna akuqtuyunaqtuq Agaayyutmi. ²¹ Taavrumuja ilipsi tuqłukkaurusri. Christ-tuuq nagliksaaqtuq piqutigiplusri. Unitchiruuq tuvraaksrapsitñik maliglugich tuvliğagniji.

²² “Ilaa killuqsatlaitchuq.

Kinnitñiñniutmik uqatlaitchuq.”

Isaiah 53:9

²³ Uqamaqluutikkaukami uqamaqluutmik kiumakliñgitchuq. Nagliksaaqami aniqsraaqtuiñgitchuq. Aglaan tunñaviqaqtuq ilaanik atanniisuuruamik nalaunjaruakun.

²⁴ Ilaan akiyağigai killuutivut timimigun tuqupluni sannigutami tuqqutqupluta sañjanun killuqsautim aasrii iñuutqupluta nalaunjaruafikun. Ilaan ipiqaqtuğniñigun mamititaurusri.

²⁵ Ilipsi atriqaqtusri ipnaisun killukuaguktuatun, aglaan pakma utiqsimarusri munaqsrimun sulı qaunaksraanun iñuutchipsi.

3

Ilaqatigiich

¹ Taatnatullapiaq nuliañurusarii kamaksrisitchi uipsitñik. Ilañichaasiñ ukpiqsriñgipata uqaliğmik mumiksitauviaqtut nuliamıñ iñuuniiallatahatigun ² ilinisa qiniğumitruñ ipqiniñiałiqsi taluqsriłiqsiñu iñuuniałapsitñi. ³ Qiniyunaqusriqsuqasri qaalıñiakun, nutchiquiłapsigun naagaqaa kaviqsaanik manıññik uyamitqualiqsulikun sulı atnuğaagiksuanik atukkapsigun. ⁴ Aglaan piññaqnałiqsi ititchiun iriqsimaatuakun qamuuna uummatipsigun, piungigangitchuakun piññaqnaqutaanik irrutchim piisaangitchuanupluni qiniññaqahuniñu. Taamna kamanallapiaqhuni akisuruq qiniñhani Agaayyutim. ⁵ Taatnatuntuuq taipchua ipqitchuat ađnat ukpiqsriuat Agaayyutmik iñuuniusriqaqtut piññaqnaqutiqaqhutiñ qamuuna kamigiplugich uisıñ, ⁶ Sarah-tun tupiksriuatun Abraham-mik taipługu añaayuqagmiñik. Ilipsi ilaan panigigaasri nakuuruanik savaaqagupsi iqsitchangitchupsıñu tupañanaqtuatigun.

⁷ Taatnatuntuuq uıñurusii iñuuniaqatigisigıñ nulasri kañiqsimaugağlusri ađnat sayaktuitłuktuanutılaanatik añutiniñ sulı paitchaktaaqtigiplugich ihuaqputaanik iñuulhum. Taatnağupsi piñaiłutaitkisıruq iniqsruiqsi.

Nagliksaaliq Piqutigiplugu Nalaunjaruatiq

⁸ Pakmapak uqallautilapsi uumiña, iluqasri atunim isrumaqağitchi, kañiqsiqutiniurağusri avatmun, piqpakkutilusri aniqatigiisun, ilunñukkutilusri, ihuaqputilusriñu atchiłikun. ⁹ Akisaqtuqnagich pigiitchuakun atniyummatmiglu naagaqaa uqamaqluutmiglu uqamaqluutrigikkasri, aglaali inığusri tamatkua ikayuusriaqaqulugich ilısisimalugu tuqłukkaułiqsi iniqsrutuaktrağiplugich, aasriñ taatnağupsi ikayuusriaqağisipmusri, ¹⁰ aglausimaruatun Agaayyutim makpiğaaniñi,

“Iñuk piqpaksriuaq iñuuliğmik

sulı uvlilłautaguktuaq quviasrukhuni

qaunagiliun qanıgikkani uqalıksrañaniñ pigiitchuamik

suli qaqluunni uqaliksrañakniñ sagluuqtuanik.

¹¹ Savangiqli pigiitchuanik aglaan savagli nakuuruanik.

Pakaagiliun qinuiñnaq pigiliutiniapiaglugu.

¹² Atakkii irrak Atanguruam qaunaksriuk inuñnik nalaunjaruanik,

suli siuttak naalagniruk injiqsrulhatnun,

aglaan kigiñanjan Atanguruam akillilijiqsimagai tamatkua

savaaqaqtuat pigiitchuamik.”

Psalm 34:12-16

¹³ Aasriiñ kia atniagisiñiqpasri nakuuruanik savaaqaqupsi. ¹⁴ Aglaan nagliksaaqupsi pisigilugu nalaunjaruaq quvianamiugisirusri. Iqsiginagu inuich tatamnaqsiragahat, unniñ inuilliugutiginagich tamatkua. ¹⁵ Kamagisriun Atanguruuq Christ uummatip-sitni, Atanigikkaqsi. Itqanairrutilugu ataramik kiggutiqaaliksraqsi inuum apiqsruq-pasri nigugakun pigikkapsigun. ¹⁶ Aglaan kiuyumagiksi piisaangiñkun taluqsriñkunlu, ataramik patchisaisillugich qaugrimmaagiutillautasri. Taimmali kisut uqamaqluutigik-pasri savaaqaqniñsri pigiitchuamik, ilinich kanjutchalhiñagumuut ilitchuqilutij inu-uniallautalipsitniñ Christ-kun. ¹⁷ Tarra iluatluktug, Agaayyutim pisuhigkpaun, naglik-saagutigigupsiun savaaqaqallautaliqui uumakña savaaqaqaligmiñ pigiitchuamik. ¹⁸ Christ-tuuq nagliksaaqmiuq. Ilaa tuqunaruq pisigiplugich killuqsautit atausriqmiaqlugu, nalaunjaruaq inuk pisigiplugich nalaunjaichuat tikiutisrukhuta Agaayyutmun. Timaa ilaan tuqqutaugaluaqtug aglaan irrusia inuuruqsuli. ¹⁹ Aasriiñ irrusriupluni ilaan utlanñigaa irrutchich tigutaaqsiuvinmiittuat quliaqtuaqiaqhuni tusraayugaagiksuumik. ²⁰ Taipchua irrusrich tupiksriñgitchut Agaayyutmik inilgaanimma uvlunñi Noah-m, Agaayyutim anuqsrutikkaqmigun utaqqikamigich isrummitqiquplugich Noah umiaq-palipkaqlugu. Ikituurat inuich, tallimat piñasruuplutij, annautikkaurut umiaqpañmi uliqpakman. ²¹ Taamna atrinuruq paptaagutmun pakma anniqsuutigikkapsitñun. Paptaagutigun inuk salummakkaungitchuq puyanjanik timim, aglaan inuk injiqsruqtug Agaayyutmun salummaquplugu qaugrimmaagiutillautani killuqsautipayaaniñ, pisigi-plugu anitqilha Jesus Christ-ñum, ²² qilanjmuktuaq aquppipluni taliqian tunjaani Agaayyutim. Isragulgiñlu sanñiqutiqaqtuatlu sanñiqaqtuatlu atanigigaat ilaa.

4

Atlanjuqtuaq Inuunialiq

¹ Tarra Christ nagliksaaqtuksraupman timimigun pisigiplugu nalaunjaruaq, isru-maqaqtuksraupmirusri Christ isrumapmatun itqanaillusri nagliksaaqutigiraksraukpan nalaunjaruaq. Atakkii kiñapayaaq nagliksaaqumi timimigun nutqautipmigaa kil-luliqilq. ² Taamna inuk inuuniangiqsuq pisuligruakun tuqunialigmiñunaglaan, aglaan pisulhagun Agaayyutim. ³ Taimma qaanjianiktuami inuuniaqpaaniktusri pisuulhati-tun ukpiqsriñgitchuat inuuniaqapsi suvaalhalikun, pisugruagutilikun, imilivaalhalikun, aliasrungiñialikun, piqluktalikun taanñaqhuni, qaayugnaqtuakunlu aanguaqtulikun. ⁴ Pakma ukpiqsriñgitchuat atlagigaasri ilaliqsuutingiqapsi ilinjitñun qilhuqtaihatni, aas-riiñ uqamaqluutigiaqsiplusri. ⁵ Aglaan ilinich kiggutiksraqaqtuksraugisirut savaagmik-tigun ilaanun atanniiñhiñaaguqtuamun inuuruaniglu tuqunaruanglu. ⁶ Tarra taamna piquutigiplugu Christ quliaqtuaqniqsuq tusraayugaallautamik taipchununa tuquanik-tuanun taimani ilinijli annautrautquplugittuuq. Atannikkauyumiñaqsiplugich inu-payaatuntuuq nunami, aglaan Agaayyutim inuuyumiñaqunigai irrutchiqmiktigun Agaayyutitun inuuruatun.

Anjalatchilautuqtuat Agaayyutim Aatchuutaiñik

⁷ Aglaan supayaurat isruksrañat qalliurallapiaqtug. Taatnaqusri qaugrimmaagigitchi qaunatqiaqigusrilu aasriiñ injiqsrutlasrilusri. ⁸ Pitluktaksraq una supayaamiñ, piliqillapiaqusri piqpakutisritchi avatmun, atakkii piqpaksiñhum maturaqigai inugiallapiaqtuat killuqsautit. ⁹ Tukkiqsuutisritchi avatmun uqapiluuatilaakun. ¹⁰ Inullaanuplusri akuqtuaqaqtusri aatchuutmik Agaayyutmiñ. Taatnaqusri

savautisritchi avatmun savaktillautaulusri atullautaglugich atlakaagiich aatchuutai Agaayyutim, itna, ¹¹ kiñapayaaq uqaqpan, Agaayyun uqaqli taavruma uqaqikkanagun, sulikiñapayaaq savautrigumi, ki savagli sayaksrirtaagun Agaayyutim, Agaayyunli kamagikkaayumuuq supayaurakun tumigilugu Jesus Christ, pigikkaña kamaun aňalatchisiľu taimuňa isruitchuamun. Taatnatuq.

Nagliksaatiq Ukpiqtuanupluni

¹² Piqpagikkamaañ, tupaňanasri ukpiqsriľiqsi uuktuaqsiukpan sakiqnaqtuatigun ikniqtun ittuatigun; atlayuaginagu niđiunailaakun taamna atuumakpan ilipsitñun. ¹³ Aglaan quviatchaugigitchi piqasiutinilusri Christ-mun nagliksaathagun quviatchal-lapiađumuusri quyalusri kamanautaa sagviqpan. ¹⁴ Pisanňatchiugupsi pisigilugu atqa Christ-ñum quvianamiurusri, atakkii Agaayyutim Irrusrian, Irrusria kamanautaan, nayuđaaťin. ¹⁵ Sumiunniiñ nalliqsi nagliksaaqani iñuaqtuqtauluni, unniiñ tiglińniaqtauluni, unniiñ savvađluktauluni, unniiñ naipiqtuqtauluni iñuich sutilaanťatnik. ¹⁶ Aglaan kisupayaaq nagliksaaqtikkaugumi pisigilugu ukpiqsriľha Christ-mik kanňusruutigingilliun, aglaan kamaksruđliun Agaayyun ilisimanatigmigun Christ-mun iñugitilaagmiñik. ¹⁷ Pakma atanniiľhum aullađniiviksraña tikitчуq, aasrii Agaayyutim iñuñi atanniqsukkauqqaqtuksraurut. Tarra atanniqsuqqaagniqpatigut, qanutchimik isruksraqagisivat tamatkua tupiksriňgitchuat tusraayugaallautamik Agaayyutikun?

¹⁸ “Nalaunňaruat iñuich annaľksraňat qađananđiñiippan, sugisiñiipatmi iñuich agaayyutaitчуatlu killuliqiritlu?”

Proverbs 11:31

¹⁹ Tarraasrii tamatkua nagliksaaqtikkauruat pisulľhagun Agaayyutim nakuurualiqlich. Qaisimaapiaqtaksraqiđaič iñuutčisiñ iñiqsirimiknun ilaanun tuniqsimaruamun ataramik.

5

Munaqsrañi Agaayyutim

¹ Pakma silđiqsuđniađitka qaukliuruat akunnapsitñi, uvaňaptuuq qaukliupluña. Qiñiqsimagiga nagliksaaqman Christ aasrii quliaqtuađiplugu, piqatauyumaađunaptuuq kamanautaanun sagviqsagumaruamun. ² Qaunagilugich iñugikkañi Agaayyutim, munaqsraqikkasri akunnapsitñiittuat, [Agaayyutim atuqkkaña ilipsitñun]. Nunurausruňaqasri aglaan piyummatigipiagľugu, piñňanňiasruňaqasri aglaan savautiyumaapiagľugu. ³ Atanđuniagvigrunagach Agaayyutim iñugikkañi qaunagiraksriusiasri, aglaan tuvraaksrallautausitchi munaqsranun. ⁴ Aasrii qaukľiat munaqsrit sagviqpan, akuqtuigisirusri niaquđutaanik kamanautim akiñňaktaatun piunđiđagumiñaitчуamik. ⁵ Taatnatuntuuq, nukatpianurusrii kamakutiugagitchi qaukliuranik. Iluqasri kamaňasrugisruňaqasri savauttutilusri atchiksuaľikun, atakkii

“Agaayyutim ayaksimaagai kamaňasrugiruat aglaan ikayuqsimaagai atchiksuaqtuat.”

Proverbs 3:34

⁶ Taatnamik atchiksimaagitchi ilipsitñi ataťni sayakturuat argaiñ Agaayyutim, ilaanli kamaňasripkađumagaasri piviksraq nalautitpan. ⁷ Igillugu iluqaan isrumaaluutigikkaqsi ilaanun aasrii tutqisilusri, takku ilaan qaunagigisigaasri. ⁸ Qauđrimmaagigitchi qaunatqiađigusri. Uumiksriksi Tuunđaq ataramik ukpiđutaiqsitchiñiaqtuq ilipsitñik, qaliñuularuatun lion-tun kukiluktuatun sumunliqaa niqksraqsiuqhuni. ⁹ Taatnamik akilľililisuqsuun payaňaiđvigilugu ukpiqsriľiqsi, ilisimalugu aniqatusri nanipayaaq nagliksaathattuuq ilipsisun. ¹⁰ Aasriiñ nagliksaaqtuallaanikkupsi sivikitchuami, Agaayyutim ihuaqutipayaaqtuam tuľluqtigikkapsi Christ Jesus-kun isruitchuamun kamanautigikkađmiñun, naamasripkađniađaaasri, nalupqinaigusri ukpiqsriľipsitñi, sayaktusriľusri suliki payaňaiđusri. ¹¹ Ilaanun illi kamaun sanňiľu qanavak taimuňa. Taatna.

ľlammiugutit

¹² Aglaktuja naigliplugu Silvanus-kun isrummatigikkapkun tuniqsimapluni aniqataulha. Pitchuksaagukkipi aglagikkapkun uqautilusri Agaayyutim ihuaqqutigillapiahamik. Ilisimalugu taamna ihuaqqun tuniqsimavigisiuq.
¹³ Ukpiqtuanuruattuuq Babylon-mi ittuat piksraqtaanuruat ilipsisun, tuyuqmigaasri nayaanjamik, sulii Mark-um igñigipmatun itagma. ¹⁴ Paqlatisritchi avatmun kunigutmik ipqitchuakun piqpakutifikun. Qiñuiññaq illi iluqapsitni ittuani Christ Jesus-mi. [Taatnatuq.]

Peter-m Tugliat Tuyuutaiñ

¹ Uvaña Simon Peter. Savaktigigaaña uqqiraqtigipluñalu Jesus Christ-ñum. Tuyuqtuña ukuniña iñuñnun akuqtuiruanun akisuruamik ukpiqsriñigmik uvaptiktun nalaunñaruathagun Agaayyutipta suli anniqsuqtipta Jesus Christ-ñum. ² Iñichuñisaiñaqsuñtuq Agaayyun suli Jesus Ataniqput. Uvvatuq iñuqaqtuñiqagitchi atqunaq qinñiñnamiglu.

Agaayyutim Tuñhuutaalu Piksraqtaañalu

³ Agaayyutim pakmakñaqtauruakun saññiagun qaitchiññaatigut supayaanik iñuutlasripluta agaayyutiqammaağiqkun tumigiplugu iñichuqsriñiptigun ilaanik tuñtuqtigikkaptiknik iñañiutitqupluta kamanautmiñun nakuuniqsrauliğmiñunlu. ⁴ Tumigiplugik tamatkuak qaitchigaatigut kamanallapiaqtuanik akisuruamik akiqsruutinik. Ukpigigupsigik akiqsruutit annatlasrigisirusri qaayugñaqtuamiñ ittuamiñ nunami iñuich kanjigruaqtanigun, aasrii piqatautlasriñusri Agaayyutim irrusriani ilaatun iñilusri. ⁵ Tamanna pisigilugu pisuqtilaapsitñi iñatigisriñu ukpiqsriñapsitñun nakuuñiq, suli nakuuñiq tapiğlugu iñichuğimmaağiqğimik, ⁶ suli iñichuğimmaağiq tapiğlugu iñmun añalalğuligimik, iñmun añalalğuliq tapiğlugu anuqsruñigimik, anuqsruñiq tapiğlugu agaayyutiqammaağiqğimik, ⁷ suli agaayyutiqammaağiq tapiğlugu piqaksriñigimik aniqatinik, suli piqaksriñiq aniqatinik tapiğlugu piqaktamik iñupayaanun. ⁸ Tamarra taatnatchich irrusriksrat pigiraksrasi. Pigigupsigij nausaiñaqtusri taapkunuuna, imaiñaatun iñgitchusri asriringitchuatunlu, aasriiñ iñichuqsrisaiñağniaqtusri Atannaptiknik Jesus Christ-mik. ⁹ Aglaan kiñapayaaq iñuk piqanğiññigumi tamatkuniña irrusriksranik irigiitchuq qinñitlaitluni. Puuyumigaa salummakkautilaani killuqsautiğruağmiñiñ. ¹⁰ Taatniitman, aniqatiumaan, sakuugitchi pisuqtilaagusri tuñlukkauñiqsi piksraqtaañuñiqsilu nalupqinaiqsillugu, atakkii taatna piyupsi paasraağagumiñaitchusri. ¹¹ Suli akuqtuigisirusri kamañuqtuamik pağlatmik isigupsi isruitchuamun añaayyuqautaanun atannapta anniqsuqtiptalu Jesus Christ.

¹² Taatnaqñu itqautisrağatağipsi tamatkuniña, iñisimagaluagisiunniñ payañaiğvigi-plugulu Agaayyutim iñumutuuruña pakma pigikkaqsi. ¹³ Nalaunñaruagigiga iñuuniqtu-tilaamni maani nunami itqaqtitağukhusri sunik tamatkuniña. ¹⁴ Iñisimagiga timikulik-srağma tikitchaqtuuralha. Taatna atannapta Jesus Christ-ñum nalupqinaiqñu uqauti-gaaña. ¹⁵ Aglaan sakuugutiginiagitka ilipsitñun itqağitquplugich tamatkua ataramik tuquanikkaluaguma.

Christ-ñum Kamanautaa suli Sivuniksriqutauruaq

¹⁶ Quñiaqtuagutingitchipsi unipchaaliñisigun iñuich iñichuğipkaisaqapta agğiğni-añhanik Atannapta Jesus Christ kamañuqtuakun saññiqpauragmigun. Uvagut qinñil-lapiaqsimagikput kamañuqtuag qaummağiññiña. ¹⁷ Nayuutirugut akuqtuipman Agaayyutmiñ Apauruamiñ kamakutmik kamanautmiglu, taavruma nipim nipliutip-magu kamañniqsrauruam supayaanin nipliñhuni, “Tarrataamna piqpagikkağa Iğniğa quyalimaaqtigillapiakkağa.” ¹⁸ Aasrii taimani tusraagikput taamna nipi nipliqsuaq qilañmiñ piqatigiplugu Jesus iñgimi taivrumani Agaayyutim sagviqmagu kamanautni. ¹⁹ Uvaguttuuq nalupqisruutigingipsaagikput uqautigikkañat Agaayyutim sivuniksriqir-iñisa iñilğaanamma. Pillañuqtusri naalağnitqiağikkupsigij uqalñich, takku uqalñich kanjipsikağasri agğitqinñiaqtulañhanik Jesus-ñum atriplugu nanğum qaumapkañha taaqtuag ini qausrağatağniñanunaglaan uvlum suli nuilğatağniñanunaglaan uvlugañan uvlaam. ²⁰ Sivulliulugu iñichuğiraksraqsi uvva, sivuniksriqirim iñmiktuiñaq kanjipsi-kagumiñaitchaa sivuniksriqutauruaq Agaayyutim uqalñaniñ. ²¹ Atakkii iñuich sivu-niksriqingitchut sumiunniñ pisuñigimiktigun, aglaan Agaayyun uqañiqsut iñuñmigun añalatkaqsipmatij Ipiqtchuam Irrutchim.

2

İlisautrit Tanjigilaakun

¹ İnjilgaanımma tanjigilaakun sivuniksriqirit iñukpalligñiqsut akungatni iñuich [Israel-mi]; taatnatun tanjigilaakun ilisautrit iñukpalligñiaqmiut akunnapsitñi. Tikiutriñiaqtun nalunautchilutinj tanjigilaanik ilisauttutitunik suksraungiutauyumiñaqtuanik, piilaagiluguunniñ Atanguruuq tuquruuq annautisuklugich. Aasrii pisigiplugu piilaqaqhat Atanıgmik taimmaiñaq piyaqqukkauniaqtut. ² Suli iñugiallapiyaqtuat piqasriqsuutigisirut pigiillapiaqtuatigun kanñunaqhutinj iñuuniałhatigun, aasrii iñuñnun uqamaqłutigipkaaqsıluqu ilumutuuruuq pisigiplugich ilinjich. ³ Pitlatuñmiktigun maniññañniagvıgıgısıgaasri, ilisautilusri uqautilusrılu ilumutuungitchuanik. Agaayyutim atannıqsuirıñata pasrıñıgı taimakñaağlaan, aasrıñ sıñıktuangıtchuq piyaqqulhiñaağıuqlugich ilinjich.

⁴ Takku israğulğich killuqsaqmata Agaayyutim anasrıññuqsaqmıgıa igitlugich naglik-saağvıñmun qılıqsruıplugıllu taagñıqsramı tikiññıalhanunaglaan uvluan atannıuvıksram. ⁵ Suli Agaayyutim piyaqqıqmıgıa iñuich iñuuruat taimanı uvlunıñi Noah-m, ipıpkalğıgıch agaayyutaitchuat nunanı ulıppañmun kamañaqtuamun. Noah qu-liaqtuağıqtuq iñuñnun nalaunñasrıruksraunıplugıch sıvuğaañi Agaayyutim, aasrıli Agaayyutim annautıgıa Noah-lu tallimat malğuk iñuıllu. ⁶ Suli Agaayyutim patchısqı-tıñıgıa iluqaisa iñuich iñuuruat nunaqqıqpaañni Sodom-mılu Gomorra-mılu, aasrıñ ağralıpkagataqlugıch iknikun. Taavrumuuna Agaayyun urrıqsuutiqağñıqsuq qanuq suksraungıgñiaqtılaañatnik iluqaitñik agaayyutailaanik. ⁷ Suli Agaayyutim annautıp-mıgaa nalaunñaruuq Lot, qıñupkakkauruuq atqunaq qaayugñaqtuakun iñuuniałhatıgıch killulıqırit iñuich. ⁸ Atakkıi taamna nalaunñaruuq iñuk iñuuniaqamı akungatni tamatkua killıqıruat iñuich uvlugagıpman, ihuılluqtıtauruq qıñıqıgıllu tusraaplugıllu pigııtchuat savaañıch. ⁹ Taatnaqhıni Atangum ilısımagaa qanuq annautrıksrıani agaayyutiqaqtuanıch uukuagısrıañıtñıñ sulı qanuq tıgımmıksrıañat nalaunñaitchuat iñuich uvluanunaglaan atannıuvıksram anasrıññuqsagıvıksrıañatnun. ¹⁰ Agaayyutim anasrıññuqsagısnıñıgıa sıvaluk tamatkua iñuich ayalatagıpkıqtuat tımım kımmutıgıruañıñun qaayugñaqtuanunlu, sulı suksraqangıtchuat Agaayyutim ayalatçhısaanik. Tamatkua ilısautrit tanjigilaakun aañarut arguñaplutıñ. Sıvuugagıngıtçhaat uqamaqłutıqalıksraqtıñ qıñıgnıtçhuanıch saññıqaqtuanıch qılañmi. ¹¹ İsrağulğıtunniñ kamañatlıktuat saññıkun sayaktulıkunlu tamatkunakñı uqamaqłutıgıtılaıtçhaıch taap-kua nıyugtıgıkkañı Atanguruam. ¹² Aglaalı tamatkua ilısautrit atrıqaqtut ısrumatlılaatun nıgrıtıtun, ayalatıtıtun aullasıgmıknun, anıruatun añunıagaksrauplutıñ tuqqutaksrauplutıñlu. Uqağuurut pigıılıplugıch sunıch kanıqsımanıgısağmıknıch. Aasrıi piyaqqugıgirut ısrumatlılaatun nıgrıtıtun. ¹³ Taamna akılıusrıagıgısıgıaat naglıksaaqsıupkailıgmıktıgıch atlanıch iñuñnik. İlinjısa kımmutıgırağıgıaat pısuğıru-aqtıñ uvlugıaluamıunniñ. Kanñusraagıtıulhiñıaqtut ilıpsıtñun nıgıqataukamıñ ilıpsıtñı, taqsraqtatun sulı qılğulıktun akunnapsıtñı, quvıasruutıgıplugu ukpıqsalıqtıñ. ¹⁴ Qıñıqamıtrıñ ağnaq ikñıtçhakıtıñ sayuñayumarut nutqaummısilğıtıluqu taatnasrıq killuqsauñ. İkñısaagñıgıaıch pıtçhıgıaqtuat iñuich killulıqıñıksrıañatnun. İlinjısa uummatıñıch ayalatıqağñıqsut kavıuqtıulıgmun. İlinjıch tayıuanıqłutıkkaurut, suksraungıqsagımaaqıtut. ¹⁵ Suksraagñıgıaat nalaunñaruakuagıa aasrıñ ulapnaaplutıñ. İñuunıagaqsırit iñuktun atılıktun Balaam ıgñıñı Bosor-m, pıppaksrıruuq akılıutaanıch killulıqılhum. ¹⁶ Aglaan suakatakkauruq killulıqıñıgmıgıch. Uqatlılaam natmaksıgvıan nıplıutıplugu iñuum nıpaatun nutqaqtınnıgıa sıvunıksrıqırı kınıqısağaluaqtuaq. ¹⁷ Tamatkua ilısautrit atrıqaqtut nıvıvatun imğılaamıch sulı taktugayauratun ayalatıñatun anugıqıhum. Tamatkua iñuich Agaayyutim itqanıayutıñıgıa inıksrıañatnik taaqtuam taagñıqsrıañanı ısruksrııtçhuamı. ¹⁸ İlinjıch uqaqamıñ nıpıtısrıplutıñ uqağıqtut sumun atugımiñılaıtıgıch. İkñısaagıuğıaıch pısuğıruagıtıaağun tımım pıvaalalıkunlu tamatkua salummaqıtılutıñ annaqqamıqsuat tamatku-

nakŋa killukun iŋuuniaqtuaniŋ. ¹⁹ Iliŋisa akiqsruqtuŋuugaich iŋuich atanniqsuqtik-sraiŋiŋiŋilugich iliŋich savaktaagrūŋŋaŋmiŋ qaayuŋnaqtuamun, atakkii iŋuk aŋalatittatq-tuq qanusripayaamun akiiliraŋaŋqtiminiŋ. ²⁰ Iŋuich annaaniŋniqsut qaayuŋnautaitniŋ nunam iŋuiŋ iŋitchuŋsriŋiŋmiktigun atannaptiknik Anniqsuqtiptikniŋlu Jesus Christ-mik. Uvvaami iliŋich illakkataaŋutitqikkumiŋ tamatkununa akiilipkaŋutiŋlu, isruk-sraŋat pigiitlukkisiruq aullaŋniŋqqaaliŋmikniŋ. ²¹ Iŋitchuŋigaluaqqaqŋu iŋuuniaŋiq nalaunŋaruatikuŋ, iŋuatlukkayaŋniqsuq iliŋitniŋ naluugaŋumitruŋ taamna iŋuuniaŋiq uumakŋa tunutchiŋmiktigun ipqitchuamik tillitmik qaisauruamik iliŋitniŋ. ²² Uvva atuumapkaŋaat taimna nipliutaumaruaq, “Qipmim uttaqiraŋigaa iŋmi miŋiakkani,” suli “Kuniaq iŋŋuanikkaŋat utiŋaqtuq maŋŋaŋmun maŋŋiŋlukaŋiaqhuni.”

3

Akiqsruutaa Atanŋum Aggigiŋialhan

¹ Piŋpagikkamaaŋ, ukua tuyuutit tugliŋigaich tuyuutma ilipsitniŋ. Taapkuŋuna tuyuutipkun itiqsaŋukkipsi itqaŋtillugich tamatkua uqautigikkatka iŋuuniaqu-plusri ipqitchuakun. ² Ilipsitniŋ itqaŋitqugitka sivuniksriqutauruat ipqitchuatigun sivuniksriqiritigun suli tillisauruat uvaptiknun atannaptikniŋlu anniqsuqtiptikniŋlu uqqiraŋtitigun. ³ Kaŋiqsiraksraŋigiksi una sivulliulugu, mitautiksriuat tikitkisirut ilipsitniŋ aqulligŋi uvluni aŋalatittuat pisuliŋruaŋmiknun. Mitautiginiŋaŋasri ⁴ uqaqhutiŋ, “Jesus-ŋum akiqsruutigigaa aggitqinŋiaŋli. Naamimi imma? Taimakŋaqaŋa aapaavut [Christ-kun] tuqgaluaqtut, aglaan sua iluqani tamarra atlaŋŋunŋitchuq aullaŋniŋilgataŋhaniŋaglaan nunam iŋiŋtaulhan.” ⁵ Aglaan itqaŋiyummataiŋlapiŋaŋaat una, Inŋilŋaan Agaayyutim iŋiŋaa uqalŋhagun qilaŋ suli nuna, aasrii nuna nunaŋuŋuŋu imiŋmiŋ suli imikun, ⁶ suli tamarrumuuna imikun nunaqqaq piyaqquŋuŋu uliqpaktitlugu. ⁷ Taatnatuntuuq qilaŋllu nunalu pakma ittuat qaunaksriqatut Agaayyutim uqalŋhagun piyaqquŋiaŋhanunaglaan ikniŋmun. Taimanigun uvluni Agaayyutim atanniqsuŋisigai iŋuich agaayyutaitchuat aasriiŋ piyaqquŋlugich.

⁸ Aglaan piŋpagikkamaaŋ, puuyuumanagu una, isrumaraqtugut atausriq uvlug pivikisilaŋanik suli 1,000 ukiut pivikpauraqatilaŋanik, aglaan Ataniŋmi atiruk. ⁹ Atanŋum sukaisaŋutigingitchaa immiumasraŋamiuŋ akiqsruutigikkani, iŋuich iliŋich sukaiŋniŋiŋaŋaluaŋaŋatut. Aglaan anuqsrutigaasri, atakkii piyummatingingitchaa kiŋaun-niŋ piyaqquŋulugu, aglaan iluqaisa mumiŋuŋaluaŋai killuqsautmikniŋ Agaayyut-mun. ¹⁰ Aglaan uvlua Atanŋuruam tikitkisiruq niŋiŋilautiluni aggiŋhatun tigliŋniaq-tim. Taivruman iŋiŋaich piŋgisirut qukiŋnaqtuamik tusraŋnaqhutiŋ suli qaummatit qilaŋmiittuat siqumitkisirut iknikun suli nuna ikiniaqtuq supayaatlu nunamiittuat. ¹¹ Iluŋaŋmiŋ tamatkua sut piyaqquŋumaaqmata taatnatun, qanutchimigli iŋuuni-aliŋaŋtuksrauniŋpisi? Iŋuuniaqtuksraurusri ipqilapiŋasri suli agaayyutikuaŋusri su-payaakun, ¹² utaqqilugu Agaayyutim uvlua tikitchumaaqtuaq suli pisuqtilaapsitniŋ tiki-umapkaŋnaŋiaŋnaŋlugu taimna uvlug. Taivruman uvlumi ikniŋum uunallapiaqtuam qilaŋ piyaqquŋisigai suli qaummatit aukkisigai. ¹³ Aglaan utaqqigivut Agaayyutim akiqsruutigikkaŋi, itnaami, niŋiugaqatugut nutaanik qilaŋnik suli nutaamik nunamik iŋuuviksraŋatnik nalaunŋasriŋkkauplutiŋ iŋuich tupiksriuat Agaayyutmik.

¹⁴ Taatnamik piŋpagikkamaaŋ, utaqqisiuŋ taamna uvlug. Pisuqtilaapsitniŋ iŋuuni-aŋitchi taqsraŋtailaakun puuyiluktatailaakun sivuŋaani Agaayyutim suli qiniŋiŋakun. ¹⁵ Isrummatigisiuŋ anuqsrullapiaŋha atannapta kaŋiqsimalugu anniqsuquriŋha uvap-tiknik. Taatnatuntuuq piŋpagiplugu aniŋatiupta Paul-ŋum aglakmigaasri puŋiutikun Agaayyutim qaisaŋagun. ¹⁶ Iluŋaŋitniŋ tuyuqtuutmiŋi uqautigipmikai tamatkua sut. Uqaniŋ iliŋich kaŋiqsilŋunaitchaluaqtut. Aasriiŋ iŋuich naluruat payaŋaiŋsimaitchu-atlu qipititchiŋiŋisut Paul-ŋum tuyuqtuutaiŋik suliunniŋiŋ atlanik uqalhiŋik Agaayyutim. Taamna pisigiplugu Agaayyutim piyaqquŋiaŋai.

¹⁷ Ilipsiasriiŋ piŋpagikkamaaŋ, tamatkua sut iliŋitchuŋikkasri sivuani qaunataŋiaŋisigik. Taatnangitchupsi sivullikkauviaqmiusri killukuŋaŋutiŋisigun maligutchiŋitchuat.

Aasriiḷi qaunagiyumagiksi paallangiḷiksraqsi payaḷaiqsimmavigikkapsitḷiḷi.
¹⁸ Aglaan nausraiḷaḷitchi iḷuaqputrisaagun ilitchugimmaḷiksisaiḷaḷlugu Ataniqput
anniqsuqtigikkaqputlu Jesus Christ. Ilaanun illi kamanaun pakma suli qaḷavak taimuḷa.
Taatnatuq.

Sivulliich Tuyuutai John-ŋum

Uqaliq Iñuunaqtuaq

¹ Aglaktuŋa ilipsitñun Jesus-mik taiyuutiliŋmik uqaliŋmik. Taamna iñuk Jesus qaitchi-raqtuq iñuuliŋmik inniqsuamik aullaŋniñiŋmiñaglaan. Taamna tusaagikput qiniŋluŋgulu suli tautukluŋgulu aksiapluguunniñ. ² Taamna iñuk qaitchiruaq nutaamik iñuuliŋmik tautuŋnaqsipman qiniŋguraaqsiñiaŋikput. Sagviqqaaqman iŋmiñik uvaptiknun uqautiaqsigipsi Agaayyutitŋaqtauruakun iñuulikun inniqsuakun aapami aullaŋniñiŋmiñ. ³ Tamanna qiniŋkaqput suli tusaaplugu uqaŋipmigikput ilipsitñun, ilaliutitqugaluahusi piqatigilugik Aapauruaŋlu suli Iŋniŋalu Jesus Christ taatnatuntuuq uvagut piqatiqaqmatun iliniknik. ⁴ Taatnaqhuta aglaaqsirugut ilipsitñun iñuuliŋmik ilitchuŋitquplugu Jesus. Taatnaŋuta quviatchallapiagisirugut.

Agaayyun Qaummatauruq

⁵ Uvvauna uqaliq uvagut tusaanjanikkaqput Agaayyutim Iŋniŋaniñ aasiiñ quliaqtuaŋigikput ilipsitñun, itnailiŋlugu, Agaayyun qaumaupluni suli ilaani taaqtuarŋitchuq suuramikunniñ. ⁶ Iñuk uqaqami piqatauniŋluni Agaayyutmi killuqsautigalugu, taatnasiq iñuk sagluqsruŋaqtuq piqatauniŋluni Agaayyutmi killuliquituiñaqhuniki. Taatnailiŋlugu atrinurugut iñuktitun taaqtuami pisuktuatitun. ⁷ Iñuuniagupta piqatauluta Agaayyutmi piqatigiiksilluta avatmun, taatnailiŋlugu atrinurugut iñuktitun qaumami pisuktuatun. Uvvaasiiñ salummaŋaatigut killuqsapayaaniñ, atakkii Agaayyutim Iŋniŋa Jesus tuqqutaupluni maqipkaŋlugu augikkani uvaptiknun. ⁸ Niqliakapta uvagut killuqsagumiñaitluta ukpiqsagaqtugut uvaptiknik. Taatnaqapta ilisimanŋitchuŋut Agaayyutim ilumutuulhanik. ⁹ Quliaŋikaptigu Agaayyutmun killuqsaguniŋluta ilaan natqigutini-ŋaatigut nalaunŋaiŋipayaaptiknik, atakkii ilaa tuniqsimaruq nalaunŋaruŋupluni suraŋalipayaagmiñi. ¹⁰ Agaayyun niqliqsuq killuqsaguniŋluta aglaan niqliakapta killuqsatlaitluta uqaŋigikput Agaayyun saglutuniŋlugu, tavraasiiñ Agaayyutim uqalŋagun iñuuniarŋitluta.

2

Christ Uqapsaaŋutrikput

¹ Ilauraamaŋ, aglaaqsiŋa ilipsitñun killuqsauŋitkaluaqhusi. Aglaan kiña-payaq killuqsanikpan piqaqtugut uqapsaaŋutrikraptiknik Aapamun. Taamna Jesus Christ killuqsasimaitchuaq. ² Taamna tuqukami sannigutami aatchuutigiruq iŋmiñik piqutigiŋluta, taavrumuunnaŋlugu piŋgai killuutivut suli killuqsautinŋich iluqatinŋ iñuich nanipayaaq.

³ Taatnaqhuta tupigiguptigik Agaayyutim tillisai, nalupqisukkumiñaitchuŋut ilisimatilaaptiknik ilaanik. ⁴ Iñuk niqliqman ilisimanŋlugu Agaayyun aglaan tupiginiŋlugu ilaan tillisaa sagluqsruŋaqtuq. Taatnasiq iñuk ilisimanŋitchuŋ ilumutuuruamik. ⁵ Kisupayaq tupiksripman Agaayyutim nipliutaanik ilaan piqpagiragigaa Agaayyun atakkii ilitchuqsuiruq Agaayyutitŋaqtauruamik piqpaksriŋigmik. Tupiksriguptaasiiñ Agaayyutmik nalupqinaigikput atausiŋuqtillaaqput ilaani. ⁶ Kisupayaq niqliqami iñuuniaguniŋluni atausiŋuqatigimaaŋlugu Agaayyun iñuuniagutuksauruq atamik Jesus Christ-ŋum iñuuniaŋhatun.

Nutauruaq Iñuuniaqurrun

⁷ Ilauraamaŋ, tuyuqarŋitchuŋa ilipsitñun nutaamik tillitmik aglaan utuqqaŋmik inŋaniktuamik taimakŋaaglaan. Taamna tilliñ ilisimakkaqsi tusaalapsitniñaglaan. ⁸ Uvva taamna tilliñ tuyuutigikkaŋa ilipsitñun nutaanupmiuq. Iñuich ilitchuŋigaat taatnasiq piqpaksriŋiq Christ-ŋum iñuuniaŋhagun ilipsiluami iñuuniaŋhagsigun, atakkii taaqtuaq qaaniqsaiŋaqtuq aasiiñ ilumun qauma qaummaŋiksiruq. ⁹ Iñuk niqliakami

qaumamiinnipluni uumiksriuraagutigalugu ukpiqtuaqatiumiñik tavra kanjgruaqtana simmiñitichuq —taaqtuamiittuq sivuanisun. Inuuniagaqsilgitchaqtuq killuliqipluni.

¹⁰ Aglaan inuum nakuagikamigich ukpiqtuaqatiuni qaumamiittuq, inuuniathani sumunniñ paasaaqtittağumiñaitchaa. ¹¹ Aglaan inuk uumiksrikami ukpiqtuaqatiumiñik ilaa taaqtuami ittuq, pisukhuni taagmi. Kiisaimma-tai qanutnamuqausiksraigağivuuq atakkii taaqtuam qinilguiliplugu.

¹² Qitungamaañ, taatnaqtuñ aglaktuñ iluqapsitñun,
atakkii Agaayyutim natqigutigai
pigiilicutisi Jesus Christ savaaqathagun.

¹³ Aglaktuñ ilipsitñun utuqqanaanun
atakkii ilisimaaniklugu Agaayyun
taimña inñaniktuaq aullağniñhanniñaglaan.

Aglaktuñ ilipsitñun nukatpianun
atakkii akiiligiaksi Tuungaq pigiitchuapayaam aullağniiraa.

¹⁴ Aglaktuñ ilipsitñun, ililgaanun,
atakkii ilisimaaniklugu Aapauruaq.

Aglaktuñ ilipsitñun utuqqanaanun ilisimaaniktuanun
taivrumiña inñaniktuamik aullağniñhanniñaglaan.

Aglaktuñ ilipsitñun nukatpianun saññiruanun
tuniqsimaruanun Agaayyutim uqałhanun ittuanun ilipsitñi.

Taavrumuuna akiiligiaksi pigiitchuapayaq,
Tuungauruq taamna.

¹⁵ Kaviuğinagich suuramik unniiñ ilitqusiat nunam inuñisa. Atakkii inuum kav-
iuğikpagu taamna ilitqusiq piqpagiyumiñaitkaa Agaayyun. ¹⁶ Suami taavruma il-
itqutchim ilağivaun? Kanjgruaqtam kaviuğikkana, sut inuich qinikkañisa piññak-
taagisuklugu, sulii supayaat mattumani nunami inuich kamasaağutigikkaniñ—taatnasiq
ihuaqnañitkaluaqtuq Agaayyutim irrusiani. ¹⁷ Taamna ilitqusiat inuñisa nunam sulii
kaviuğikkaniñllu piigumaaqtut. Aglaan inuk tupiksriuruaq Agaayyutim pisuñhanik inuu-
tuiñaqtuq Agaayyutmi.

Akilliiliqsuqti Christ-mun

¹⁸ Ilauraamaañ, piviksram isua tikitchumaaqtuq. Tusaamagiksi akilliiliqsuqtaa
Christ aggiqsagumaniplugu. Aasiñ ilitchuğigikput inuğiaktuat akilliiliqsuqtai
Christ aggianiksimaniplugich. Taatnamik ilisimarugut piviksram isua
qallisilaananik. ¹⁹ Tamatkua akilliiliqsuqtai Christ unniiñ piqataugaluaqtuat
uvaptikni ilaliutillapianitkaluaññağmiñ, taatnaqhutiñ aullağniqsut uvaptikniñ.
Tuniqsimagaluagumiñ Agaayyutmun akilliiliqsuiñayaitchut Christ-mik, aasiñ
nayuğayağaatigut. Unitñamisigut nalupqinaisitkaat sumiunniiñ piqataunñiqtiñ
uvaptikni. ²⁰ Aglaan iluqasi, ilumutuuliq ilisimagiksi, atakki Christ-ñum qaitchiñiğaa
ilitqusiğmiñik. ²¹ Aglaktuñ ilipsitñun naluruagilusi ilumutuuruatigmik aglaan
ilisimagiga ilitchuğianikkaluatqisi taavrumiña aasiñ ilisimapiğiksi sagluturuuq
ilağiniñitkaa ilumutuuruam. ²² Kiñali sagluturuuñuniqpa? Kisupayaaq piilaaqqtuq
Jesus-mik Christ-ñuniplugu (“Christ” itnautauruq, Agaayyutim tuyuğikkana
anniqsuutiksrauplugu uvaptiknun). Taatnaqtuq taamna akilliiliqsuqtauruq
Christ-mik, aasiñ ayyaklugik Aapauruağlu Iğñiñalu. ²³ Kiñapayaaq piilaaqqtuq
Iğñiğuruamik piqatauyumiñaitchuq taavruma Aapanani; kisupayaaqaasiñ uqaqtuq
ukpiğiniługu Iğñiğuruuq taamna piqataullapiaqtuq taavruma Aapanani. ²⁴ Aglaan ilipsi,
ukpiqsrituiñagitchi tupiksriłusriłu tusaakkapsitñik aullağniñhanniñ ukpiqsriqqaalapsi.
Taatnağupsi atausiññuumaniaqtusi Iğñiğmiłu Aapauruamilu. ²⁵ Itqağlugu Christ
nipliutigikkana uvaptiknun, “Piqataullapsigun Aapami qaitchigisigipsi inuuliğmik
Agaayyutitñaqtauruamik.”

²⁶ Piruksraukama aglaktuñ ilipsitñun tamatkunuuna uqaqtuanik ilisautrauniplutiñ.
Ilumun akilliiliqsuqtaurut Christ-mik qanuğviiqsitchiñiaqhutiñ ilipsitñik. ²⁷ Aglaan

ilipsitñun Christ qaitchiñiqsuq Irrusigmiñik nayuutiruamik ilipsitñi. Taatnamik ilipsi inuqsrañitchusi atlamik ilisautrimik, atakkii Christ-ñum Irrusian ilisautigaasi supayaanik, aasiñ ilitchuǵipkautaa ilumutuuruq. Iñuuniaqatigiigitchi Christ-mi.

²⁸ Ki, qitungamaañ, iñuuniaqatigiigitchi ilaani. Taatnaǵupta tatavrualanayaitchugut tikitpan suli kanjusukkayaitchugut sivuǵaani aggiqpan. ²⁹ Ilisimaplugu Christ-ñum killuqsagsimaiñanulha nalupqigijitchiksi taamna nalaunñarualiqiruaq Agaayyutmun qitungaǵitilaaña.

3

Agaayyutim Qitungai

¹ Uvvaami, qanutunaglaan Aapam piqpagivaitluta! Piqpaksriñha uvaptiknun kamañqaitluni taiyuutiqaǵaatigut qitungaǵmiñik, ilumun ilaan qitungaǵillapiagaa-tigut. Aglaan iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik kanjqsirjitkaatigut atakkii Aapauruaq ilitchuǵimaitlugu. ² Ilauraamaañ, Agaayyutim qitungaǵiliutianikkaatigut. Ilisimañitkikputsuli qanutchiuluta ilixksraqput, aglaan sagviqpan ilaatun iligisirugut, atakkii ilaa qiniǵisigikput kanjqsilugulu irrusipaña. ³ Taatnamik, kisupayaaq niǵiugaaqtuaq Christ-ñum sagviñksrañanik ipqiññiuraǵaqtuq atakkii ilisimaplugu Christ-ñum ipqisilaaña.

⁴ Iñupayaaq killuqsaqtuq atuiruq atiruamik tupiksritlaitchuam atuǵaǵikkaniñik. Iñuk killuqsaqami ayairaqtuq Agaayyutmik navgipluni iñuuniaqurrutaanik. ⁵ Uvvasuliuna ilisimagiksi Christ-ñum inuǵulha piigityaqhuni killuqsautipayaanik. Killuqsagumiñaitchuq atakkii killuutaitluni. ⁶ Taatnamik, kisupayaaq atausiññuqatausimaruq Christ-mi killuqsaqtañitchuq. Aglaan killuqsaqtuam kanjqsimaitchaa ilitchuǵisimaitlugu Christ qañanñiñ. ⁷ Ilauraamaañ, iñuñmun ukpiqsagtitnasi. Iñuk atuiruaq nalaunñaruamik nalaunñaruñuruq Christ-tun killuqsagsimaiñanuruatun. ⁸ Iñuk killuqsaqtaqtuaq tuunǵaqaqtauruq atakkii Tuunǵaq killuliqiniqsuq aullaǵniñhaniñaglaan. Pakma Iǵñiña Agaayyutim agǵiǵniqsuq piyaqquǵiaqfugu iluqaan Tuunǵaum savaaǵikkana. ⁹ Kisupayaaq Agaayyutim qitungaǵiliutikkana killuqsaqtañitchuq atakkii Agaayyutim qaitchisimaaqfugu iñuulǵmiñik. Iñuk taamna killuqsaqtaǵumiñaitchuq atakkii Agaayyutitñaqtauruq. ¹⁰ Tavrakii ilisimagiksi atlakaaǵiiksilaañak qitungaiñ Agaayyutim suli qitungaiñ Tuunǵaum taavrumuuna, iñupayaaq killuqsaqtaqtuaq suli piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik Agaayyutitñaqtaunitchuq.

Piqpakkutititchi Avatmun

¹¹ Uqalhi Agaayyutim inniqsuat aullaǵniñhaniñaglaan tusaamakkapsilu uqautigaatigut piqpakkutitqupluta avatmun. ¹² Ilisimagikput Cain piqpaksriñitluni Abel-mik nukatchiaǵmiñik, taatnaqfugu iñuaqtaǵigaa atakkii tuunǵaqaqtaupluni ilaa. Suvaata tuqutpañ? Ilaan savaaǵikkani pigiitlutij. Aglaan Abel nalaunñaniqsuq taatnamik ilaan savaaǵikkani nakuuplutij. Ittuksrauyumiñaitchugut Cain-tun. ¹³ Ukpiqtuaqatmaañ, quvigusukkasi iñuich akitñaqtuiruat Agaayyutmik uumigikpasi. ¹⁴ Piqpagikaptigik ukpiqtuaqatiuvut ilisimagikput annautrautilaaqput. Akiñliqsuikapta Agaayyutmik atriqaqtugut tuqunaruatun aglaan annautraupluta pakma iñuutlasirugut Agaayyutikun. Iñupayaaq piqpaksriñitchuaq ukpiqtuaqatiumiñik tuqunaruqsuli piqataunjitluni Agaayyutmi. ¹⁵ Kisupayaaq uumiksriñuq ukpiqtuaqatiumiñik tuunǵaqaqtauruq, ilaa iñuaqtaqtaupluni uummatmiñi. Ilisimapmigiñi iñuaqtaqti piqagumiñaiñiñiplugu iñuulǵmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁶ Christ tuqutikamisigut taavrumuunnaqfugu kanjqsipkaǵaatigut piqpaksriñhum suutilaañanik. Taatnaqhuta tuqutisugaaqtaksraǵipmivut ukpiqtuaqatiuvut. ¹⁷ Uvvaasiñ iñuk umialgutiqaǵumi inuqsriñitluni suni aasrii ilitchuǵiplugu aniqatiuni inuqsriuqtuaq suli ikayunjtumiñ inuqsriuqtuaq, ilumun piqpaksriñitchuq Agaayyun piqpaksripmatun. ¹⁸ Ilauraamaañ, piqpaksriñata uqalhiñakun aglaan piqpaksrisa savaaǵikkaptigunlu ilumutuuruakunlu.

Taluqsrautairrun Sivugaani Agaayyutim

¹⁹ Piqpaksrigupta taatna ilisimagisigikput pigitilaaqput ilumun Agaayyutmun. Taatnaqhuta tutqiksut uummativut Agaayyutmi iqsisailaakun. ²⁰ Qakugupayaaq uummatipta ihuilliutitkaqsikpatigut tunjaruksraurugut Agaayyutmun atakkii Agaayyun kamanatluktuq uummatiptikniñ, aasiiñ ilaan ilisimagaa supayaaq. ²¹ Ilauraamaan, pasikkutmik piitkupta uummatiptikni tavra taluqsrautairrutiaqtugut sivugaani Agaayyutim, ²² aasiiñ qanumipayaaq iniqsru Gupta supayaanik akuqtuigisirugut ilaaniñ apiqsruagikkaptiknik atakkii tupigiplugich tillisai suli atuqlugu quyagikkaña. ²³ Aasiiñ taamna Agaayyutim tillisigigaa, tunjaluta Igñigmiñun Jesus Christ-mun suli piqpakkutiluta avatmun, kamagilugu Christ-ñum tillisaa uvaptiknun. ²⁴ Iluqağmiñ tupiksriuat Agaayyutim tillisaiñik atausiñjuqatigimaagaat Agaayyun, aasiiñ Agaayyun piqataupluni ilinjitñi. Nalupqiginitchikput Agaayyutim nayuutiñha uvaptikni atakkii qaitlugu irrusiñi uvaptiknun.

4

Irrusia Agaayyutim suli Tanjigilaaq Irrusiq

¹ Ilauraamaan, iñugiaktuat tanjigilqiruat ilisautrit siamittut napmupayaaq. Taatnamik tunjaviginagu iñupayaaq uqaqtuaq Agaayyutim irrusiagun nipliğñipluni, aglaan uktuağlugu Agaayyutitjaqtaugaluaqmagaan. ² Uumuuna nalupqiginitchiksi Agaayyutim irrusia, Iñupayaaq nalupqinaiqhuni uqaqtaqtaq Jesus Christ timiqaqtilaanjanik piqaqtuq Agaayyutitjaqtauruamik irrutchimik. ³ Kisupayaaq uqaqanğitchuaq nalupqinaiqhuni Christ-mik taatna piqanğitchuq Agaayyutitjaqtauruamik irrutchimik. Taamna irrusiğigaa akilililisuqtauruam Christ-mun. Tusaaniğiksi taavruma agqiqağumalha naagaunniñ ilaa imma nayuutianiktuq iñuñni nanipayaaq.

⁴ Ilauraamaan, pigigaasi Agaayyutim aasiiñ akiilianikkisi tamatkua tanjigilqirit, atakkii Agaayyun ittuq ilipsitñi kamanatluktuanururugut tanjigilqiriniñ. ⁵ Tanjigilqirit tuunğaqtaqtaurut. Taatnakii uqağigaat sutigun akitñaqtuiruat Agaayyutmik. Iñuittuq tuunğaqtaupmiruat naalağnipmiragaich. ⁶ Aglaan uvagut Agaayyutim pigigaatigut. Tamatkua piqatauruat Agaayyutmi naalağnigaatigut. Uqautigikkaqput suuñillapiagałtuq iñuñni qitunğaginisañiñi Agaayyutim. Taavrumuuna ilitchuğiniagivut iñuich malikpatruñ ilumutuuliq naagaqaa malikpatruñ killiqilq.

Agaayyun Piqpaksriñhuruq

⁷ Ilauraamaan, piqpakkutisa avatmun atakkii Agaayyutim ilisautipluta piqpaksriñigmik aasiiñ kisupayaaq taatnatun piqpakkutiaqtaq qitunğagigaa Agaayyutim ilisimaanikhuniñ ilaanik. ⁸ Iñuk piqpaksriñitchuaq ilitchuqsrismaitchuq Agaayyutmik atakkii Agaayyun piqpaksriñhuruq. ⁹ Agaayyutim urriqsuğniğaa qanutunaglaan piqpaksrisilaani uvaptiknik tuyuğikamiuñ nunamun Igñituałuni atrinilaq iñuutqupluta ilaagun. ¹⁰ Qanuutaupiaqtilaana piqpaksriñhum uvva, taimani uvagut piqpaginikaluagikput Agaayyun, aglaan ilaan urriqsuğniğaa piqpaksriñi uvaptiknik tuyuğikamiuñ Igñituałuni piquplugich killuqsautivut tuquligmigun qinuiqsitlugu Agaayyun. ¹¹ Ilauraamaan, Agaayyutim piqpagivaitluta, uvaguttuq piqpakkutiruksrauniqsugut avatmun taatniñililugu. ¹² Iñuum sumiunniñ Agaayyun qinñganitchaa. Piqpakkutigupta avatmun Agaayyun iñuuruq uvaptikni aasiiñ ilisautipluta piqpaksritqupluta atlanik ilaa piqpaksripmatun iñuñnik.

¹³ Nalupqiginitchikput atausiñjuqatigitilaana Agaayyun suli ilaa iñuutilaananik uvaptikni, atakkii ilaan irrusiñi inillaklugu uvaptiknun. ¹⁴ Uvvasuliuna Apauruaq tuyuqağniqsuq Igñituamiñik anniqsuqtiksrauplugu iñupayaanun, aasiiñ qinñigikput ilisimaraupluta.

¹⁵ Kisupayaaq uqautigumiun nalupqinaiğlugu Jesus Igñiginiñilugu Agaayyutmun, tavra Agaayyun iñuuruq ilaani aasiiñ ilaa atausiñjuumapluni Agaayyutmi. ¹⁶ Uvagut ilitchuğigikput ukpigiplugulu piqpaktaña Agaayyutim uvaptiknun.

Agaayyun piqpaktauruq. Taamna piqpaksriruaq atausinjuqsimaruaq Agaayyutmi sulii Agaayyun ilaani. ¹⁷ Taatnatun iñuuniaqapta piqpaksrirugut Agaayyun piqpaksrigmatun, aasiiñ attaqsrutiqağumiñaitchugut uvluaani atanniiñhum, atakkii iñuuliqput at-rigigaa iñuuniañhan Christ-ñum mattumani nunami. ¹⁸ Iñuk piqpaksriruaq attaqsrugumiñaitchuq. Piqpaksrigupta Agaayyun piqpaksrigmatun ilaa taluğiyumiñaitchikput. Iñuk iqsiruaq ilaanik piqpaksrinğitchuqsulii Agaayyun piqpaksrigmatun, atakkii iq-sisiqaqtuqsulii Agaayyutmun anasiññuqsagağisiñipluni.

¹⁹ Piqpagigikput, atakkii Agaayyutim piqpagiqqaagaatigut. ²⁰ Iñuk nipliğumi piqpaksrinñipluni Agaayyutmik aasiiñ uumiksripluni ukpiqtuaqatmiñik ilaa sagluruq. Itniittuq: iñuk piqpaksrinñitñami ukpiqtuaqatiumiñik qinñitlakkağmiñik piqpaksrilasiyumiñaitchuq Agaayyutmik qinñitlaisağmiñik. ²¹ Tillisusiaqput Christmiñ [aasiiñ taatnatun ilaan iñuuniaqugaatigut], iñuk piqpaksríkami Agaayyutmik piqpaksriruksraupmiuqtuuq ukpiqtuaqatiumiñik.

5

Akimaruajurut

¹ Iñupayaaq ukpiqsiriruaq Jesus Christ-ñutilaanjanik Agaayyutim qitungağigaa. Taatnaqhuta piqpaksrigupta Aapaptiknik piqpaksriruguttuuq ukpiqtuaqatiuptiknik. ² Piqpaksríkaptu Agaayyutmik tupiksriktaluni tillisaiñik ilisimanaqtuq piqpaksrinñiqput Agaayyutim qitungağiñik. ³ Piqpaksríkaptu Agaayyutmik uvagut tupiksriugut tillisaiñik, aasiiñ tupiksriñiqput tillisaiñik sakiqnañitchuq, ⁴ atakkii qitungapayaana Agaayyutim akimatlasiruaq nunam iñuñisa ilitqusianiñ. Aasiiñ akimatlasirugut ukpiqsrituñiñaitpigun [Jesus-mik]. ⁵ Kiñaasiiñ akimatlasiva tuunğaqaqtauruaniñ sulii pigiitчуam kaviuğikkapayaanañiñ? Iñuk taamna kisimi ukpiqsiriruaq anjutim Jesus-ñum Iğñiğutilaanjanik Agaayyutmun.

Ilisimaraurat Jesus Christ-kun

⁶⁻⁸ Aasiiñ nalupqiginiñitichikput ilaa Agaayyutmun Iğñiğitilaana atakkii piqaqtut piñasunik ilisimarauranik. Jesus paptakkaupman imiğmik sulii maqipkağaluaqtitnagu augikkani tuqkani, Agaayyun nipliğniqsuq qilañmiñ Jesus Iğñiğiniplugu. Taatnatun Agaayyutim irrusiaptuuq ilumutuuruuq ilisimaraupmiuq taavruma ilumun Iğñiğitilaananik. Ilaa ilisimarauruq imikunlu aukunlu sulii Agaayyutim irrusiagun, aasiiñ taapkua piñasut atirut ilisimarauiğmikni. ⁹ Iñuich ilisimaraupmata akuqtuğağigivut, naagaqaa Agaayyutim ilisimaraunulha ukpiqnatluktuuq atakkii piñasuuraatigun nipliqsuq ilumutuuplugu Jesus Iğñiğitilaananik. ¹⁰ Kisupayaaq ukpiqsiriruaq Agaayyutim uqalhanik Iğñiğimigun ilisimagaa uummatmiñi taavruma ilumutuutilaana. Kisupayaam ukpiqsriñitчуam taavrumiña ilumutuuiğmik uqagipiagaaga Agaayyun saglutuniplugu, atakkii tunñanñitluni Agaayyutim ilisimaraulhanun Iğñiğimigun. ¹¹ Agaayyutim ilisimapkağaatigut taavrumiña itnaqhuni: Agaayyutim qaisaña uvaptiknun iñuuliq Agaayyutitñaqtauruq, aasiiñ taatnasiq iñuuliq Iğñiñaniittuq. ¹² Kisupayaaq iñuutaqtiqaqtuuq Iğñiñanik Agaayyutim iñuuliqaqtuuq ilaani Agaayyutitñaqtauruamik. Kisupayaaq iñuutaqtiqaqtuuq Iğñiğuruamik iñuuyumiñaitchuğguuq.

Iñuuliq Isuitчуuaq

¹³ Tuyuqtuna taapkuniña ilipsitñun ukpiqtuanun Iğñiñagun Agaayyutim nalupqinaitquplusi piqaaniktilaapsitñik iñuuiğmik Agaayyutitñaqtauruamik. ¹⁴ Una pisigiplugu ukpigillapiagağikput Agaayyun iniqsrugaqta supayaamik pisulhagun tusaarağilha uvaptiknik. ¹⁵ Iñitчуuğipluguasiiñ tusaarağilha iniqsrupayaaqapta tavra ilisimapiagağikput qaisaqaaniñha uvaptiknun iniqsrugağikkaptiknik ilaaniñ. ¹⁶ Kisupayaam qinñiğumiñ ukpiqtuaqatni killuqsaglugu taamna tuqułiğmuunñitkaluanñaan, ki iniqsrutiliun Agaayyutmun. Taatnağuni ukpiqtuaqataa iñuugisiruaq, atakkii killuqsautai tuqułiğmuunñitlutiñ. Aglaan killuqsaliq itmiuqtuuq tuqułiğmun ittuuaq, aasiiñ uqautigipsi

inijqsruutigitqunjitlugu taamna Agaayyutmun. ¹⁷ Iluqani killuliqiq killuqsautauruq, aglaan killuqsautipayaat tuquligmun ingitmiut.

¹⁸ Iļisimagikput kiñapayaaq qitunġaġiliutikkaña Agaayyutim killuqsaaqsitļaisilaaña atakkii Iġñiñan Agaayyutim tugluaqsimaraġigaa, aasiiñ Tuunġaum atniġumiñaitchaa kinniyumiñaitlugulu. ¹⁹ Iļisimagikput qitunġaġitilaaput Agaayyutmun, aasiiñ iļisimagikputtuuq atlat iñuich mattumani nunami pigitilaañat Tuunġaġmun suli ilaan kinnipļugich ilinich. ²⁰ Iļisimagikputtuuq Iġñiġikkañan Agaayyutim agġianilħa, aasiiñ ilaan kañiqsipkaġaatigut ilaanik iļumutuuruamik. Atausiñjuqsimarugut ilaanun iļumutuuruamun, Iġñiñanunlu Jesus Christ-mun. Ilaa Agaayyutaulļapiaqtuq suli iñuulħuruq isuitħuaq. ²¹ Iļauraamaan, agaayyutiqaqasi agaayyutiññuanik.

Tugliat Tuyuutaiñ John-ḡum

¹ Uvaḡa John ukpiqtuaḡuruat qaukliḡich, tuyuqtuḡa aḡnamun Agaayyutim piksraqtaaḡikkanaun sulit qitungaḡiñun piqpagikkamnun ilumun. Uvaḡaḡhiḡaunḡitchuḡa piqpaksriruḡaḡa, aḡlaantuuq iluqatiḡ tamatkua ilisimaruat ilumutuuruamik piqpagipmigaasi. ² Piqutigiplugu ilumutuuruuq uvaptikni ittuaq sulit itkisipluni qaḡapak taimuḡa. ³ Uvvatuq Agaayyutim Aapauruam sulit Jesus Christ Aapam Iḡñiḡan iḡuaqqutillaḡni-aḡilisik sulit ilunḡugilusik tutqisilutigli ilumutuuruakun sulit piqpaksriḡikun.

Ilumutuuglu Piqpakkunlu

⁴ Uvaḡa quviatchallapiaqtuḡa atakkii ilitchuḡigiga ilaḡich qitungavich iḡuuniaḡhat ilumutuuruakun, maligutlugu Agaayyutim Aapauruam tillisaa uvaptiknun. ⁵ Aasiñ, aḡnaaq, aḡlaḡitchuḡa nutaamik tillitmik ilipnun aḡlaan taavrumiḡa pigikkaptiknik aullaḡniḡhaniḡaḡlaan. Inḡikpiñ uumiḡa, uvagut piqpakkutiruksaurugut avatmun. ⁶ Taamna piqpaksriḡiq uqautigikkaḡa itnautauruq: Iḡuuniaqtuksaurusi tupiksriḡikun Agaayyutim tillisaiḡnik tusaakkapsitḡnik aullaḡniḡhaniḡaḡlaan. Atakkii ilaan tiligaatigut iḡuuniaqupluta piqpaktakun.

⁷ Iḡugiaktuat kinnirit tikitchut iḡupayaanun uqaqaqtuat nalupqinaiqhutiḡ Jesus Christ-mik timiqaḡiñniḡplugu. Taatnatchich iḡuich kinniraurut sulit akilliliqsuqtaurut Christ-mi. ⁸ Qaunagisitchi ilinḡiḡiñ. Tavra tammaiḡitchumaiksi savaaḡikkaqsi aasiñ Agaayyutim akilḡisigaasi inuḡaiḡlugu. ⁹ Kisupayaaq simmiiruaq ilisauttutaiḡnik Christ-ḡum piqataunḡichuq Agaayyutmi. Taamnaasiiñ tupiksriḡiruaq ilisauttutaiḡnik Christ-ḡum piqatauruq Aapauruam ilu sulit Iḡñiḡuruami. ¹⁰ Kiḡaliqaa utlautikpan ilipsitḡnun qulitaqtuaqaḡiḡluni Christ-ḡum ilisauttutaiḡnik tukkuliḡḡaḡu tupiqnun naagaqaa ilaliḡaḡu. ¹¹ Atakkii kisupayaam paḡlagumiun kinniri piqasiḡḡiaḡaa pigiitchuakun savaḡaḡun.

Aqulliich Ilammiuḡutit

¹² Uqaksraukkaḡaluaqtuḡa aḡlaan uqautigisuḡitkitka ukunuuna tuyuutitigun, aḡlaan taamuḡaḡuktuḡa ilipnun uqaqatigilutinaasii. Quviasuutigillapiaḡayaḡikpuk.

¹³ Qitungaḡisa aḡnam aniqatvich Agaayyutim piksraqtaaḡikkaniñ tuyuḡaatin nayaḡḡaḡmik.

Pinjayuk Tuyuutai John-num

¹ Uvaŋa John ukpiqtuaŋuruat qauklinich, tuyuqtuŋa uumuŋa Gaius-mun piq-pagipiakkamnun. ² Ilauraamaan, agaayyutigikpiñ supayaaq ihuaqplugu ilipni at-nigñaqunilutinlu. Ilisimagiga ihuaqtılaan irrutchipkun. ³ Quviasuqpauraqtuŋa ilaŋich aniaqatiut tikitchuat uqautipmatŋa ilipnik iluqnaullapiagñiplutin Agaayyutmun suli iñuuniagñiplutin ilumutuuruakun. ⁴ Quviatchaktillapiagaatŋa sumipayaaq tusaakap-kich qitungatka iñuuniagñiplugich ilumutuuruakun.

Gaius Nanġausiaqaqtuq

⁵ Ilannamaan, tuniqsimmatrirutin savautrikavich aniqatiunik, suvaluk iglauruanik. ⁶ Uqautigillautaġaat ukpiqtuaŋuruat ihuaqqutriñhiñ. Pillautaġniaqtutin qaisaksraqaġuvich inuġikkaŋatnik iglauniŋatni. Quyaliniġiksi Agaayyun taatnaġupsi. ⁷ Atakkii piqutigiplugu Christ aullaqtut akuqtuisuŋaqaŋiŋ ikayuutmik Jew-nuŋitchuaniñ. ⁸ Uvagut ukpiqtuaguut ikayuqtaksraġigivut taapkua iglauplutiŋ agaayuliqsit, savaqatauyumaugutli siamitchiñhatni Agaayyutim ilumutuuruanik uqañhiñik.

Diotrephes-lu Demetrius-lu

⁹ Aglakkaluaqtuŋa ukpiqtuaŋuruapayaanun, aglaan Diotrephes qaukliutlaturuam suliqutiginiŋitkaaŋa. ¹⁰ Taatnamik agġiguma sagvigñiaġitka savaanji uqaqhuni sagluqsruutigipluta. Taruŋa nutqallaŋitmiuq. Paġlayumiñaitmigai aniaqatiut suli pitchailiraqługitunniñ tukkiisuktuat ilinjitnik anitqataqługillu akunġatniñ ukpiqtuaŋuruat.

¹¹ Ilannamaan, tuvraqnagu pigiitchuaq aglaan nakuuruuq. Kisupayaaq atuiruaq nakuuruamik agaayyutitŋaqtauruq naagasuli taamna atuiruaq pigiitchuamik ilitchuqsriñġaŋitchuq Agaayyutmik. ¹² Aglaali Demetrius iñupayaat uqautigillautaġaat suli iñuuniañhan ilitchuġipkaġaatigut ilisimatilaanjanik ilumutuuruamik. Uvaguttuuq uqautigillautaġikput ilaa. Ilisimagiñ uqaġikkapta ilumutuutilaanjanik.

Aqulliich Ilammiuġutit

¹³ Uqaksraukkaġaluaqtuŋa aglaan uqautigisuŋitkitka ukunuuna tuyuutitigun. ¹⁴ Tautukkasuagukkikpiñ aasiñ uqaġunuk atautchimi kiiñagruiniñaaġutilunuk. ¹⁵ Tutqiutiqaġiñ. Ilauraat tuyuqtut nayaanġaġmik. Nayaanġaġuugivut ilauraavut iluqaisa.

Jude-ḡum Tuyuutai

¹ Uvaḡa Jude, savaktaa Jesus Christ-ḡum suli aniqatigiplugu James-ḡum. Tuyuḡigitka ukua iḡuḡnun tuḡḡukkanjiiḡun piḡḡagikkariḡun Agaayyutim Aapaaruam, qaunagikkariḡunlu Jesus Christ-ḡum. ² Uvvatuḡ Agaayyutim iḡunḡuktaqaḡtillisi qiḡuiḡḡaqaḡtillusriḡu suli piḡḡakkutiqaḡtillusri ataramik.

Atanniḡsuiḡksraq Iḡisautriḡḡuatigun

³ Piḡḡagikkamaaḡ, pisuḡtilaaptun aglaguktunḡa ilipsitḡun uḡautigisukkaluaḡḡugu anniḡsuḡiaḡ iluḡata piḡikkaḡput, aglaan piyumaatchaktunḡa pitchuksaaḡḡukhusri itna, aḡyautisiḡun ukpiḡsriḡiḡ ipḡisimaaḡḡulugu Agaayyutim qaisaḡa atausriaḡḡugu iḡuḡmiḡun. ⁴ Atakkii iḡaḡich agaayyutaitchuat iḡuich nalunautchiḡḡutiḡ iḡḡatiniḡsut uvaptiknun. Atuḡaḡaat killukun iḡuaḡḡutrisaa Agaayyutiḡta qaayuḡnaḡtuanun pisuḡruaḡutaitḡun timimiḡ suli iliḡisa ayaktuaḡḡmiḡḡugulu Jesus Christ Ataniḡput Aḡaayuḡaḡputlu. Agaayyutim taatnatchich iḡuich atanniḡsuḡniḡai patchisauniḡḡugich iḡiḡḡaan.

⁵ Itqaḡtitchukkipsi sunik iḡisimaanikkaluakkapsitḡik. Itqaḡsiḡun una, Atanḡuruam annautigaluḡḡugich Israel-aagḡmiut Egypt-miḡ, aglaan aquaḡun piyaḡḡuḡniḡai tamatkua ukpiḡḡutaitchuat. ⁶ Suli israḡḡulḡich saḡḡiḡaḡaluḡḡutiḡ savaaḡaḡaluḡḡutiḡḡu qilaḡmi uniḡḡiḡaat irvigigaluakkaḡtiḡ. Agaayyutim tigutaagḡniḡai taaḡtallapiaḡtuami pituḡḡugich isruitchuanik kalimḡḡiḡḡik taivrumuḡaaglaan kamanaḡtuamun uvlumun ilaan atanniḡsuiḡksrautmiḡun. ⁷ Sulipsuuḡ Sodom-lu Gomorrahlununaḡḡiḡḡu avataatniḡtuat: Iḡuḡikkanjich aatchuutigirut iḡmiknik sayuḡaḡiḡmun, aḡutigaluatunniḡ aḡutinun. Savaaḡich kilḡutaurut tuvraḡḡiḡḡugich, aasriḡḡ nagliksaaḡisirut tatapsausriaḡmiknik isruksraitchuami ikniḡmi.

⁸ Taatnatullapiaḡ tamatkua siḡḡaktuuraaqḡta qaayuḡnaḡsigaat timiriḡ piḡiitchuakun, suksraḡḡiḡḡuḡu Agaayyutim aḡalatchisaa, uḡamaḡuutigipluḡiḡḡu tamatkua kamanaḡtuat pakmani. ⁹ Qaukiatunniḡ israḡḡulḡich Michael taatna uḡaḡḡiḡḡuḡ. Qanaaḡatigikamiḡ tuuḡaḡ uḡavaaḡutigiplugu nalliḡmiknun timaa Moses-ḡum piḡiniaḡtilaḡa, akitḡaḡḡuḡḡiḡḡiḡaḡ uḡamaḡuutilugu aglaan uḡautiḡhiḡaḡaa, “Atanḡumtuḡ iḡiḡḡiḡiḡisin.” ¹⁰ Aglaali tamatkua iḡuich uḡamaḡuutiḡaḡuḡurut supayaanik kaḡiḡsimmaagḡiḡisagḡmiknik. Niḡrutitun aullasriaḡḡhiḡaḡḡutiḡ iliḡich kaḡiḡsiḡhiḡaḡaat malikḡḡugulu pisuḡruaḡutriḡ, aasriḡḡ taatnaḡamiḡ piyaḡḡukkauniaḡḡut. ¹¹ Iḡsiḡamiurut tamatkua! Iḡuuniḡsriaḡḡut Cain-tun, akiḡḡaḡḡhiḡaḡḡutiḡ killuliḡiḡhiḡaḡuḡḡutiḡ piḡiḡiplugu manik Balaam-tun, aasriḡ Korah-tun piyaḡḡuḡniḡaḡḡut piḡiḡiplugu uḡavaaḡutriḡiḡtiḡ. ¹² Taatnatchich iḡuich puḡyiluktaḡtitun ittut niḡiḡatigikiḡapsi, aasriḡ niḡiḡataukamiḡ ilipsitḡi qaunagiraḡḡut iḡmiknuḡhiḡaḡ taluḡsrisaiḡaakun. Taapḡua atrigigaich nuḡiyat imḡiḡlaaḡ aḡalataḡi anuḡim. Ittut napaaḡtutitun asriḡritlaiḡsuatitun, amusrimaḡḡutiḡ kaḡituummaḡmiḡ tuḡullupiaḡḡutiḡ. ¹³ Qaiḡpaisun taḡium itmiut aḡniḡḡukman, aasriḡ kaḡḡunaḡtuat savaaḡich itluḡiḡ qapukḡuatun qaim. Uvlugiatun pamiulikḡun ittut [taimmausruuruatun]. Taatnatchich iḡuich iniksraḡaḡniḡaḡḡut taagḡiḡsrapiaḡani taaḡtuam qanavaḡ taimuḡa.

¹⁴ Enoch-ḡumtuḡuḡ, tallimat malḡuata kiḡnuḡiaḡiḡ Adam-ḡum, sivuniksriaḡḡutigipmiḡai tamatkua iḡuich, uḡaḡḡuni, “Ataḡi. Ataniḡ agḡiḡḡiḡaḡtuḡ piḡatigilugich kisitchuḡnaitḡutiḡ ipḡitḡchuat israḡḡuligikkani. ¹⁵ Atanniḡsuḡniḡai iḡupayaurat. Anasriḡḡuḡsaḡniḡai killuliḡiraupayaat agaayyutaiḡaḡḡutiḡ savaapayaḡisigun, suli agaayyutaiḡaḡḡutiḡ iḡuuniaḡhatigun, suli uḡamaḡuutipayaatigun uḡaḡikkariḡisigun akitḡaḡḡuḡu Agaayyun.” ¹⁶ Tamatkua iḡuich uḡapiḡuutriaḡḡut uḡaḡḡuyaḡḡutiḡ,

iñuuniaqhutiñ iñminj pisuliğruağmiktigun, uqavikhutiñ suli nanğaqlugich atlat iñuich piññañniagiaqhutiñ pisukkağmiknik.

Kilgutit Alğaqsruutitlu

¹⁷ Aglaan ilipsi piqpagikkamaañ, itqağiraksrağigisi sivuniksriqutigikkañich uqqi-raqtinñ Atannapta Jesus Christ-ñum. ¹⁸ Iliñisa uqautigaasri aqulligñi uvluni iñuqağisiñiplugu mitautiksriuanik iñuuniağutiñ iñminj pisuliğruağmiktigun pigi-itchuakun. ¹⁹ Tamarra tamatkua iñuich agvisauruat atingirrutinun, añalatitlutin nunakñaqtam pisuliğruañiñun, suli piqangitlutin Ippitchuamik Irrutchimik. ²⁰ Aglaan ilipsi piqpagikkamaañ, nappaisitchi ilipsitñik tunñavigilugu ipqinñiqsrauruaq ukpigun, agaayulusri Ippitchuakun Irrutchikun. ²¹ Irviqaqtuiñağusri piqpaktaani Agaayyutim, niğiuğituiñağlugu Atannaptiknun Jesus Christ-mun tikiutitqulusri ilunñuktanagun isruitchuamun iñuuligmun. ²² Ilunñuksrisitchi tamatkuniña nalupqisruktuanik ukpiqsriğmiktigun. ²³ Annautrisitchi ilañitñik nuqitchipmatun ikniğmiñ. Ilunñuksrisitchi atlanik anayasruutigilugu, uumigilugich atnuğaañich puyyiluktakñi killuqsautim.

Agaayuliq

²⁴ Uvva, nanğağlakput ilaa qaunaksritlaruaq ilipsitñik paasraafiksrapitñiñ ukpiqsriğsitñi suli tikiutitlaplusri patchisaunğigusri quvianakun sivuğanun kamanautaan. ²⁵ Kisimi Agaayyutauruq, aasiiñ ilaan anniqsuğaatigut Jesus Christ-kun Atannaptigun. Kamanautipayaaq, kamañniqsraq saññi suli añalatchisipayaaq pigigai taimakñaqaña pakmanunaglaan suli qañavak taimuña. Amen.

Sagvikkauruat John-mun

¹ Ukunani makpiğaani aglausimarut sut Jesus Christ sagvikkañi. Agaayyutim qaiññigai ilaanun qiniqtitquplugich savaktimiñun sut akuniisruñaqatij atuumasragumaruat. Christ-ñum iłitchuğipkağai savaktimiñun John-mun tuyuğiplugu israguligikkani ilaanun. ² John-ñum nalupqinaiqługu quliaqtuaginigaa Agaayyutim uqałhalu Jesus Christ-ñum sagvikkañalu. Uqautiginigai sut iluqaisa qiničkani. ³ Quvianamiuruq iñuk agliqiruaq ukuniña sivuniksriqutmik suli quyanaqniaqpat taapku tusraaruat uqałgnik ukuniña suli tupigiplugillu sut aglausimaruat taapkunani makpiğaani, atakkii tamatkua atuumaviksrañat qallilłapiağataqtuq.

Pağlatit Tallimat Malğunñun Agaayyuvijñun

⁴ Uvaña John aglañniaqtuña ukpiqtuñjuranun ittuanun tallimat malğunñi agaayyuvijñi nunami Asia-mi. Ihuqqutriñiqagitchisuuq qiniññamiglu Agaayyutmiñ, pakma ittuamiñ, taimakñaqaña ittuamiñ suli agqiqsagumaruamiñ, taapkunakñalu tallimat malğunñiñ irrusrianiñ sivuğaaniittuaniñ aquppiutaqpañan Agaayyutim, ⁵ suli Jesus Christ-miñ tuniqsimapluni iłisimarauruamiñ, añiruamiñ tuquñaruaniñ sivulliqpi-añupluni suli sivulliuqtijitñiñ umialguruat nunami. Jesus Christ-ñum piqpagaatigut patchisaiqsitluta killuutiptikniñ ilaan auyñmigun. ⁶ Ilaan umialiguqtitkaatigut agaayuliqsiğutitlugillu savautitquplugu Agaayyutini aapagikkaniłu. Kamanaun añałatchisilı pigigaa Jesus Christ-ñum taimuña isruitchuamun. Amen.

⁷ Uvva, aggiğñiaqtuq nuviyatigun.

Iriqaqtuapayaam qiniğisigaa,
iliñisalu kapiriruat ilaanik.

Iluqatinjlu atlakaagiich iñuich nunami uigualalutin qiağisirut ilaa pisigilugu.

Aa, taatna itkisipiaqtuq.

⁸ “Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, aullağniisaaq suli isrukłitchaaq.” Taatna nipliqsuuq Atanguruuq, pakma ittuaq suli taimakñaqaña ittuaq agqiqsagumaruağlu, Saññipayaaqatuaq Agaayyun.

John-ñum Qiniquuraatha Christ-mik

⁹ Uvaña John-ñuruña aniqatigikkaqsi atausriñjuqataupluña piqatigigipsi nagliksaağutinik pisigiplugu Christ, piqatigipkaqtuaq ilipsitñun añaayuqautmiñi suli piqatigipkaqhuni ilipsitñun iğlutuiğmi. Qikiqtamun atiqatuumun Patmos-mik ilikkauruña quliaqtuqałipkun uqałhaniglu Agaayyutim iłumutuulhaniglu Jesus Christ-ñum. ¹⁰ Iłamni Irrutchimi uvluani Atanguruam tusraaruña nipimik nipituruamik tunumniñ, itna liilaa qalguqtautiqpaktun, ¹¹ nipliqhuni, “Aglakkumagitin tautukkatin makpiğaananun aasrii tuyuğilugich ukpiqtuñjuranun ittuanun tallimat malğunñi agaayyuvijñi Asia-mi: Ephesus-mun, Smyrna-munlu, Pergamos-munlu, Thyatira-munlu, Sardis-munlu, Philadelphia-munlu, Laodicea-munlu.”

¹² Tarani qiviaqtuña qiniğukługu uqaqtuaq uvamnun. Qiviaqama qiniğitka tallimat malğuk kaviqsat maniiç kialuuraqagviich. ¹³ Aasrii qitqatni tallimat malğuk kialuuraqagviich qiniğiga atausriq atrilik iñuktun, atnuğaaqaghuni akuqturuamik isiganmiñunaglaan, suli tapsiqaqhuni kaviqsaaq manijmiñ satqamigun. ¹⁴ Ilaan niaqua nuyanjılu qatigniqsut ipnaim mitquatun qatiqhutinjlu aputitun. Irraksuli inniqsuk ikualaruatun ikniqtun. ¹⁵ Isiganıksuli qivliqtağniqsuk patukpatun ipqiqsatun unaksautiqpakun. Nipaasuli tusrağnağniqsuuq quğluqtaqpatun. ¹⁶ Ilaan taliqpiñmiñi tigummiñiqsuq tallimat malğunnik uvlugianik. Savikpaksuli ipiktuaq avatmulik anniugaaqtuq qanğaniñ. Suli ilaan kiiñaña qaummağinñiqsuq siqiniñaagikmatun.

¹⁷ Tarra qiniqapku ulğuniqsuña isigaiñun tuquñaruatun ilipluña, aasriiñ iligai taliqpiç ich argani uvaññun nipliutipluña, “Iqsiñak. Sivulliuuruña aqulliupluñalu. ¹⁸ Uvaña

qatiqtaamik uyağanmik. Aasrii uyağanmi nutaaq atiq aglaqağisiruuq, kia-unniin iñuum ilisimangisañanik kisimiaglaan taavruma iñuum akuqtuiruam.

Agaayyutim Uqautai Thyatira-ğmiunun

¹⁸ “Israğulğanunli agaayyuvium Thyatira-mi aglagiñ itna: Taapkua uqaligigai Iğñinan Agaayyutim, iriqaqtuam atriplugu ikualaruaq ikniq, suli isiganj atriqaqhutin qivliqsaqtuatun patukpatun.

¹⁹ “İlisimagitka savaasri, piqpaksriñiqsılı, ukpiqutriļu, savautriñiqsılı, suli anuqsruñiqsi. İlisimagigaptuuq una, savaagikkapsi pakma qaaniummatipiagaich savaagikkasri ukpiqsriuağuuqaaqapsi. ²⁰ Aglaan uumiña akitñaummatiqagipsi, ilipsi ilatchiqługu ağnaq Jezebel taiyuqtuaq ijmiñik sivuniksriqirimik. İlisautigai kinniqlugich savaktitka sayuñatquplugich suli niğitquplugich niqinik tunillaaturuanik aanguanun. ²¹ Piviqaqtitkaluağiga isrummitqiliksrañanun sayuñalhaniñ, aglaan isrummitqigunğiñiqsuq. ²² Uvva, inillaktinniağitka ilaalu tamatkualu sayuñaqatigikkañi nagliksaağutiqpaurağviksrañatnun inillakmatun siñigvininun nañirrutim. Taamna piñiağiga isrummitqiñgisuaqpata killuliqihimikniñ. ²³ Suli tuqunniagitka ililgañi. Tarra ukpiqtuanuruapayaat ilitchuğiniagaat uvañautilaaga ilisimaruaq iñuich ikpikkutaatnik isrummatinittiglu. Suli akiligişigipsi atausriullaalusri maligullapiagługu savaaqsi. ²⁴ Aglaan ilasri Thyatira-miittuat qapsiugaluñnaisa malingitchuat taavruma pigiitchuamik ilisauttutaanik suli ilisaagiñitługich kalipsiksuat nalunaqtuani tuunğaum, ilipsi uqautigipsi, Uqumailiugutitqikkumiñaitchipsi, ²⁵ aglaan tigummitqiağiktaksrağiksi pigianikkaqsi agğiñiañamnunaglaan. ²⁶ İñuk akimaruaq savaaqaqtuiñaqtuağlu pisuhigikkamnik isruanunaglaan, sañjiquitksriñiağiga ayalatchitlasilugu nunaaqiqpañnik. ²⁷ Uuma ayalataagaqsiñiağai sañjiqpapiamik saagaqaqtuatun ayaupiamik saviñhamik,

añalataağlugich iñuum siquvrağipmatun qiku ilulik. *Psalm 2:9*

Taatnatun akuqtuaqaqtuñ sañjiqutiqañimnik Aapamniñ. ²⁸ Suli aatchuğisigiga uvlaam uvluğiañanik. ²⁹ İñuk siutiqaqtuaq tusragatiksrañnik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.”

3

Agaayyutim Uqautai Sardis-miunun

¹ “Israğulğanunli agaayyuvium Sardis-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai piqaqtuam tallimat malğunñik Irrusrinñik Agaayyutim, suli tallimat malğunñik uvluğianik.

“İlisimagitka savaasri. İlipsi taiyuutiqağaluaqtusri iñuuruañuniplusri, aglaan tuqunarusri. ² Qiptaitqigitchi. Sayyiqsimaaqsigin tamatkua iñuuliqaqtuatsuli tuqugaluaqnagich, atakkii isivgiuğnitka savaasri nalaunñaitługich sivuğani Agaayyutim. ³ Taatnamik itqağilugu qanuq akuqtuiñiqsi tusraayugaağiksuamik tusraakkapsitñik. Tupigisiñ taamna isrummitqigusri. Qiptaiñitçupsi agğiqigisigipsi atrilugu tigliniaqti. İlisimayumiñaitchiksi kisumi sassağniğmi agğiñiañiksrağa ilipsitñun. ⁴ Aglaan piqağaluaqtusrisuli ikituuranik iñuñnik Sardis-mi atnuğaagmiknik puyyaktairagañitçhuanik. İliñisa iñuuniaqatiginiagaatña qatiqtaanik atnuğaqağutin atakkii ilinich nalliummatirut. ⁵ İñuk akimaruaq atnuğaagisiruuq qatiqtaanik atnuğaank, suli piigumiñaitçhiga atigikkaña makpigaaniñ iñuulhum. Uqautiginiagağiga sivuğani Aapama israğuligikkañisalu piginilugu. ⁶ İñuk siutiqaqtuaq tusragatiksrañnik naalağniñi Irrutchim uqautigikkañanik ukpiqtuanuruanun.

Agaayyutim Uqautai Philadelphia-ğmiunun

⁷ “Israğulğanunli agaayyuvium Philadelphia-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai ipqitçhuanuruam, ilumutuuruam, piqaqtuam sañjiqutiqañhanik David-ñum saagaqaqtuatun añmautinik. Añmaqpañ kia-unniin iñuum umikkumiñaitçhaa, suli umikpañ kia-unniin iñuum añmağumiñaitługu.

⁸ “Īlisimagitka savaasri. Uvva, aṇmaḡniagiga talu ilipsit̄nun kia-unnīiñ īnuum umikkumiñaisaṇa. Īlisimaruaṇa mikiruamik saṇṇiqalipsit̄nik. Naagasuli tupiksirusri uqaḡikkamnik suli tuniqsimaagtusri uvamnun pīlaaḡiñḡit̄lugu atigikkaḡa. ⁹ Naalaḡnisit̄chi, taapkua īnuich pigikkaṇi tuunḡaum, nipliaruat Jew-ḡuniplutij Jew-ḡunḡiñḡaḡmiṇ saḡluplutij—uvva, utlautipkaḡisigitka ilipsit̄nun aasrii purvigipkaḡlugich sivuḡapsit̄nun suli ilitchuḡipkaḡlugich uvamnun piqpagitilaapsit̄nik. ¹⁰ Ilipsi, tupiksirusri uqautikapsi iḡlutuitquplusri. Taatnamik qaunaginaḡipsi īh̄uilliuḡviṇmi tik-īññaqtuami iluqaanun nunamun uuktuakkauviksraṇatnun īñupayaurat nunamiittuat. ¹¹ Agḡiḡisiruaṇa qilampiaq. Tigummitqiaḡiksiuṇ payaṇaiḡlugu pigikkaqsi, kisumununnīiñ aatitchumiñait̄lusri akiññaaktaapsit̄nik akimagupsi. ¹² Īñuk akimaruaq ayaguqtin-iaḡiga agaayyuvikpaṇani Agaayyutma, aasrii ilaa anitqikkumiñaisuq. Aglakkisigiga ilaanun atigikkaṇa Agaayyutma atigikkaṇalu nunaaqḡiṇan Agaayyutma, taamna nutaaq Jerusalem atqaḡniaqtuaq qilāṇmiñ Agaayyutimnīiñ. Suli aglakkisipmigiga ilaanun nutauruaq atigā. ¹³ Īñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraṇnik naalaḡnīli Irrutchim uqautigikkaṇanik ukpiqtuaṇuruanun.

Agaayyutim Uqautai Laodicea-ḡmiunun

¹⁴ “Israḡulganunli agaayyuvium Laodicea-mi aglagiñ itna: Tamatkua uqaligigai Amen-ḡuruam, tuniqsimaruaṇa īlumutuupluni īlisimarauruaṇa, aullaḡniirauruaṇa īñiq-tapayaṇanik Agaayyutim.

¹⁵ “Īlisimagitka savaasri, nigliñallapiangisilaaqsi unnīiñ uunallapiangisilaaqsi. Uvvatuq nalliakni itit̄chi nigliñallapiaqtuamlu uunallapiaqtuamlu. ¹⁶ Uvvaasriiñ pisigiplugu uunaavyuḡiqsi, nigliñapianḡiññiqapsi uunallapianḡit̄lusriḡlu, tivvuaqsaḡhiñaaḡuḡipsi qanimnīiñ. ¹⁷ Uqaḡaqtusri itna, ‘Uvaṇa umialguruṇa. Īñugiaksisaiñaq̄tut suurat. Inuqsraṇaiqsuṇa.’ Taatna uqaqapsi nalurusri qanutun īh̄uilliuqt̄ilaapsit̄nik nagliṇnaqt̄ilaapsit̄niḡlu. Inuqsraqtusri qiñit̄lait̄lusriḡlu atnuḡait̄lusriḡlu. ¹⁸ Alḡaqsruḡipsi tauqsiquplusri uvaṇnīiñ man̄iṇñik kaviqsaamik ipqisakkauruamik iknikun umialgutquplusri, suli tauqsiquplusri qatiqtaanik atnuḡaanik qaliḡuaḡlugu kanḡunaqtuaq atnuḡaiḡiqsi suli uqsruḡutiksramik mamirrutiksraṇatnik irigikkapsi qiñit̄lasriḡitchumuusriḡli. ¹⁹ Tamatkua piqpagikkatka suagaḡigitka nalḡuqsruḡluguḡil̄lu. Taatnamik piḡiqpiaḡit̄chi isrummitqigusriḡlu. ²⁰ Uvva, qichaqtuṇa talumi katchaktuḡuṇa. Kisupayaam tusraayumiṇ nipiga aṇmautiluṇalu talumik, isiḡisiruaṇa ilaanun niḡiqatigias̄iluguasrii suli ilaan niḡiqatigilūṇa. ²¹ Īñuk akimaruaq aquppiqatigipkaḡniaḡiga aquppiutaqpaṇni, uvaptuntuuq akimaplūṇa aquppiqataupmatun Aapaa ilaan aquppiutaqpaṇani. ²² Īñuk siutiqaqtuaq tusraggatiksraṇnik naalaḡnīli Irrutchim uqautigikkaṇanik ukpiqtuaṇuruanun.”

4

Nanḡairuat Qilāṇmi

¹ Taapkua aquatigun qiñiqtuṇa talumik aṇmaruamik qilāṇmi. Aasrii sivulliq nipi tus-raakkaḡa uqaqman uvamnun qalḡuqtautiqpaktun itnaḡaṇa, “Mayuḡiñ uvuṇa. Qiñiqtin-iaḡikpiñ sunik atuumaniaqtuanik uuma aquagun.” ² Taimmaiñaq Ipqit̄chuam Irrutchim aṇalatkaqsigaṇa. Qiñiqtuṇa aquppiutaqpaṇmik inillaksimaruaṇamik qilāṇmi, aasriiñ taavrumiṇa aquppiruamik aquppiutaqpaṇmi. ³ Aasrii taamna aquppiruaq tarani qiññaḡaḡniqsuq akisuruatitun uyaḡaktitun kavviaḡiksaatunlu, suli aquppiutaq-pak kaivraḡutiqaḡniqsuq niggamik qiññaḡaqtuamik akisuruatun uyaḡaktun sunauraat-taaton. ⁴ Avataani aquppiutaqpaum īñuiññaq sisamat aquppiutaqpaqam̄iut. Qiñiqtuṇa īñuiññaq sisamanik umialḡnanik aquppiruanik aquppiutaqpaṇni, atnuḡaaligaat qatiq-taanik. Niaquḡutiqaḡniqsut kaviqsaamik man̄iṇmik niaqumikni. ⁵ Aquppiutaqpaṇmiñ anniḡaḡniqsut ikniqpalaich katlulatlu suli niprualuatlu. Sivugaani aquppiutaq-paum naniuraqam̄iñiqsut tallimat malḡuṇnik ikummatilḡnik ikniḡmik. Taapkua tallimat malḡuk nanipiat Irrusriḡiniḡai Agaayyutim. ⁶ Aasrii sivugaani aquppiutaqpaum

tagiuqpauraqagniqsuq tapinniľuktuatun. Sisamat uumaruat iriľhaiňalgich saamiktigun tunumiktigunlu inniqsut avataani aquppiutaqpaum. ⁷ Sivulliq uumaruaq atriqağniqsuq lion-tun, aasriiň tuglia uumaruam pañniqtun, piňayuatsuli uumaruat kigiňaqagniqsuq iňuum kigiňanajatun, aasrii sisamañat uumaruat atriqağniqsuq tiñmiaqpaktun. ⁸ Aasriiň taapkua sisamauruat uumaruat, iñmikkullaa itchaksrallaanik israğuağniqsut iriľhaiňauplutiñlu ataaniľu siľataaniľu israğunjisa. Aasrii nipliatiuiňagniqsut uvluvakpauraq unnuaqtuummaan,

“Ipqitchuaq! Ipqitchuaq!
Ataniq Saññipayaaqqtuaq
Agaayyun killuqsautaiňniqsuq ipqitchuañupluni,
ilaa inniqsuaq taimakña, ittuagľu pakma, sulı agqisagumaruağľu.”

⁹ Qakugupayaaq taapkua uumaruat qaitchipmata nangautmik kamakkutmigľu quyyatmigľu taavrumuña aquppiruamun aquppiutaqpañmi iňuuruamun taimuña isruitchuamun, ¹⁰ iňuiňñaq sisamat umialiñnat sitqummirağniqsut sivuğanun aquppiruamun aquppiutaqpañmi purvigiplugu iňuuruag taimuña isruitchuamun, mattağľugich ni-aquğutitiñ aasrii iliplugich sivuğanun aquppiutaqpaum, nipliñhutiñ,

¹¹ “Ataniqpuut Agaayyutikputlu, ilvich nalliummatiruañurutin akuqtuiľksrapnun nangautmik kamakkutmigľu saññimigľu, atakkii iňiqtağigitiñ supayaurat, sulı pisuľlapkun iňiqtaurut iňuuľiqahutiñlu.”

5

Imurat Makpiğaat Ipnaiyaagľu

¹ Aasriiň qiňiqtuña taliqpiñmi argañani taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi imuranik makpiğaanik aglaqaqtuanik iluatniľu siľataatniľu sulı umiktuqsimaruanik tallimat malğunñik nalunaitmiutanik. ² Qiňiqmiuña saññiqaqtuamik israğuliñmik nipliraqtuamik nipituruamik nipimik, “Kiña nalliummativa qauqtigukľugich nalunaitmiutat añmağľuğillu imurat makpiğaat?” ³ Aglaan kiapayaaq qilañmi naagaqaa nunami naagaqaa ataaniunniñ nunam añmatlaiňniğaiç imurat makpiğaat naagaunniñ qiňiğľugich imañat. ⁴ Tarra qiaruña atqunapiaq iňuiňniqman nalliummatiruamik añmatlalugich makpiğaat agliqiruksramik unniñ qiňiqtuksramik imağikkañatnik. ⁵ Tarani ilañata umialiñnat nipliutigaña, “Qianak. Lion-ñat kiňuviañiñ Judah-m, maññuat David-ñum, akimaruq añmatlasriplugich imurat makpiğaat sulı tallimat malğuk nalunaitmiutat.”

⁶ Aasrii aquppiutaqpaum akunğatni sisamat uumaruatlu akunğatniľu umialiñnat qiňiqtuña ipnaiyaamik qichaqtuamik qiňñaqaqhuni tuqqutauruatun. Taamna nagruqağniqsuq tallimat malğunñik. Iriqaqmıuqtuuq tallimat malğunñik, aasriiň taapkua tallimat malğuk Irrusriğigaich Agaayyutim tuyugikkauruat iluqaanun nunamun. ⁷ Ipnaiyaam agqihuni tigugai makpiğaat taliqpiñan argañiñiñ taavrumakña aquppiruamiñ aquppiutaqpañmi. ⁸ Tigupmagich makpiğaat sisamat uumaruat iňuiňñaq sisamatlu umialiñnat sitquğniqsut sivuğanun ipnaiyaam, atuqtuuraqallaaplutiñ nuqaqtiliñnik sulı piñaluuraqallaaplutiñ piľiuqtamik kaviqsaamik manıñmik immaukkaqhutiñ tiprağiksautinik. Taapkua injiqsrułiğigaich Agaayyutim ipqiqsitanjisa.

⁹ Taapkua atuqtut nutaamik atuutmik itna,
“Ilviľhiñaq tigutlagitiñ imurat makpiğaat
sulı qauqtılalugich taapkua nalunaitmiutat.

Nalliummatirutiñ atakkii tuqqutaurutiñ
sulı augikkapkun tasuiplutiñ iňuñnik Agaayyutmun
qanusripayaaniñ iňuñniñ atlakaagiiñik uqautçiliñniñ, iňuñitñik nakitñapayaaniñ.

¹⁰ Ilvich umialiguqtitkai agaayuliqsiğucitlugillu
savautitquplugulu Agaayyutikput,
sulı atanğuniaqtut nunami.”

- ¹¹ Aasrii qivialgitchuḡa tusraapluḡa iḡugiallapiaqtuanik israḡuliḡnik kia iḡuum kisiḡḡaisariḡniḡk. Avataani inniqsut aquppiutaqpaum uumaruat umialiḡnatlu, ¹² nipliqsuat nipitusriḡlutiḡ, “Ipnaiyaaq tuqputauruaḡ nalliummatiruḡ akuqtuitḡapluni saḡḡimik, umialgutmiḡlu isrumatuḡiḡmiḡlu, sapiḡḡautmiḡlu, kamakkutmiḡlu, kamanautmiḡlu suli nanḡautmik.”
- ¹³ Aasriiḡ tusraagitka uumarupayaurat qilaḡmi, siḡamiḡlu, nunamiḡlu, ataaniḡlu nunam, taḡiumiḡlu—uumarupayaat nanipayaaq—uqautiqaqtuat itna: “Nanḡaun kamakkunlu, iluqaan kamanaunlu aḡalatchiḡiḡlu pigigaa aquppiruam aquppiutaqpaḡmi suli ipnaiyaam taimuḡa isruitchuamun.”
- ¹⁴ Sisamat uumaruat niḡiḡvigigaat, itna, “Amen.” Suli iḡuiḡḡaḡ sisamat umialiḡnat purvigigaat [sivugaanun iḡuuruamun taimuḡa isruitchuamun].

6

Nalunaitmiutat

¹ Qiḡiḡtuagiga ipnaiyaaq aḡmaipman sivulliatnik nalunaitmiutat tallimat malḡuuruat, aasrii tusraagiga ilaḡat sisamat uumaruat nipliqsuat nipitusriḡluni liilaa katlularuatum itnaqhuni, “Qaḡḡaiḡ.” ² Aasrii qiviaqama qiḡiḡtuḡa qatiqtaamik tuttuqpaḡmik, suli natmaksiqsuat tuttuqpaḡmi qiluiḡḡaḡniḡsuq, suli qaitchikkaupluni niaquutmik. Ilaa aullaḡniḡsuq akimaraupluni akimatyatqikhuni.

³ Ilaan aḡmaqmaḡ tuḡlia nalunaitmiutam, tusraagiga tuḡlia uumaruam nipliqsuat, “Qaḡḡaiḡ.” ⁴ Tarra atla tuttuqpak kaviqsaḡuniḡsuat aniḡitchuq aasrii natmaksiqsuat saḡḡimik qaitchikkauniḡsuq piiḡitquplugu qiḡuiḡḡamik nunamiḡ, iḡuich tuqputau-titquplugich avatmun. Tarra qaitchikkauniḡsuq savikpauramik.

⁵ Ilaan aḡmalgitmaḡ piḡayuāt nalunaitmiutat, tusraagiga piḡayuāt uumaruat uqallaktuaq, “Qaḡḡaiḡ.” Qiviaqama qiḡiḡtuḡa taaqtaamik tuttuqpaḡmik, aasriiḡ natmaksiqsuat taavrumani saagaqḡniḡsuat uqumaisilaḡutiḡnik argaḡmiḡi. ⁶ Suli tusraalgitchiga nipi akunḡatniḡ taapkua sisamat uumaruat uqallaktuaq, “Sisamat qallutit imaḡat mukkaaḡ akiqḡniaqtuq savaktuam akiḡḡaktaaksraḡanik uvlumi, suli qulit malḡuk qallutit imaḡat barley mukkaaḡ akiqḡniaqtuq savaktuam akiḡḡaktaaksraḡanik uvlumi, aḡlaan minillugik uqsruḡlu misruḡuḡlu.”

⁷ Aasrii aḡmalgitmaḡ sisamaḡat nalunaitmiutat, tusraagiga nipi sisamaḡatniḡ uumaruat uqallaktuaq, “Qaḡḡaiḡ.” ⁸ Qiviaqama qiḡiḡtuḡa qatiḡiyaktaamik tuttuqpaḡmik. Natmaksiqsuat taavrumani atiqḡniḡsuq tuqputmik suli tuquaniktuat malikḡugu. Qaitchikkauniḡsut saḡḡimik tuqputchitḡaplugu sisamaḡat iḡupayaat nunami savikpakun, kakkaḡnakunlu, tuqunakunlu, iqsiḡaḡtuatigunlu niḡrutuḡigun nunam.

⁹ Suli ilaan aḡmaqmagu tallimaḡat nalunaitmiutat, qiḡiḡitka atani tunillaḡvium iḡuusriḡich tamatkua tuqputauruat piḡutiḡiplugu uqalḡa Agaayyutim suli pisigiḡlugu ilisimarauḡiḡtḡ tuniqsimahikun. ¹⁰ Iliḡich niplianiḡsut nipitusriḡlapiqhutiḡ, “Aatai, Ataniḡ ipqitchuami suli ilumutuuruami, qakugun atanniḡḡiaqpiḡich tuqputigikkavut iḡuuruat nunami aasrii akisautiluta?” ¹¹ Iluqḡmiḡ qaitchikkauniḡsut qatiqtaanik akuqturuanik atnuḡaanik aasrii uqautiḡluguḡ utaqqiuraallaktuksrauniḡluguḡsuli naatchianiḡhatnunaglaan iḡugiaktiḡaaksrautaat savaqatiḡisa aniqatiḡniḡllu ukpiḡsriḡikun tuqputausaḡumapmiruat iliḡisituntuuq. ¹² Aḡmaqmagu itchaksraḡat nalunaitmiutat nuna iliqsraqpaḡniḡsuq siqiḡiḡ taaqsimpiḡluni taaqtaatun ukiḡhaatun suli tatqiq kaviḡsiḡluni auktun. ¹³ Suli uvlugiat katagaalaplutiḡ nunamun, katagaalapmatun asriḡiḡkani fig-ḡum napaaqtuaniḡ piḡaḡsigaluaqnaḡich, ipsullakkaḡa liilaa anuḡiḡpaum. ¹⁴ Qilaḡlu piiḡḡiḡsuq imupmatun kaliikkaqtun. Iḡḡipayauratlu qikiḡtatlu nuuttut inimikniḡ. ¹⁵ Aasrii umialiḡniḡ nunam, qutchiksaatlu aḡalatiḡ iḡuich kauḡiuruatlu aḡuyaktini umialguruatlu sapiḡḡaḡtaatlu iḡuich, iluqatiḡ savaktaḡruitḡlu

savaktaagruungitchuatlu, iriqtut inmiknik qaiğusrunun akungatnunlu uyağarisa igğich, ¹⁶ kappianaplutin igğinun uyağarunlu, “Kattaqisigut aasrii iriguta kiiñananiñ taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi suli qinnautaaniñ ipnaiyaam. ¹⁷ Atakkii kamaqtuaq uvlua qinnautaaknik tikitchuq. Kiñami iglutuutigisiñiqpa taavrumani?”

7

144,000 Israel-aagmiut

¹ Tamatkua aquatigun qiniqtuñja sisamanik israğulinik makitaruanik sisamani iqirğunini nunam. Tigummiugağniğaiç sisamat anuğini nunam, anuqliqunğıtlugu sumiunniñ nunamun naagaunniñ tağiumun naagaunniñ napaaqtunun. ² Qiniqtuñja atlamik israğulinik qunmukhuni nuirağavianiñ siqinğum, saagaqhuni taluğniqusriqsanik iñuuruam Agaayyutim. Ilaa tuqluğaqtuq nipitusriplugu sisamanun israğulinun sanñiksriñhaniksamaruanun piyaqqułuktatlasiplugu nuna tağiuğlu. ³ Nipliqhuni, “Piyaqqułuktaqnagu nuna, tağiuğlu, napaaqtutlu uvagut nalunaitmiutchiigaluaqata qauñisigun savaktiñiñik Agaayyutipta.” ⁴ Tarra tusraagiga kisirrutaat tamatkua nalunaitmiutchikkaurat. Iñugiaktiłaagağniqsut 144,000-tun kiñuviapayañitniñ Israel-aagmiut.

⁵ 12,000 kiñuviañi Judah-m nalunaitmiutchikkaurat,

kiñuviañisuli Reuben-ñum 12,000,

kiñuviañisuli Gad-ñum 12,000,

⁶ kiñuviañisuli Asher-ñum 12,000,

kiñuviañisuli Naphtali-m 12,000,

kiñuviañisuli Manasseh-ñum 12,000,

⁷ kiñuviañisuli Simeon-ñum 12,000,

kiñuviañisuli Levi-ñum 12,000,

kiñuviañisuli Issachar-ñum 12,000,

⁸ kiñuviañisuli Zebulun-ñum 12,000,

kiñuviañisuli Joseph-ñum 12,000,

kiñuviañisuli Benjamin-ñum 12,000.

Iñugaagruich Nunaaqqipayaaniñ

⁹ Taavruma aquagun qiniqtuñja iñugiallapiagaqtuanik iñuñnik kia-unniñ iñuum kisitchumiñaisañiñik nunaaqqipayaauraniñ atlakaagiiñiñlu iñuñniñ suli uqausripayaaniñ. Qichağniqsut sivuğanun aquppiutaqpaum suli sivuğanun ipnaiyaam, atnuğaaqaqhutij qatiqtaanik akuqturanik qisiqsiutiniglu tigummiugaqhutij, ¹⁰ nipliraqhutij nipitusriplugu itna, “Agaayyutipta aquppiruam aquppiutaqpañmi suli ipnaiyaam annautigaatigut.”

¹¹ Iluqatij israğulğich qichağniqsut avataani aquppiutaqpaum suli umialiñnat sisamatlu uumaruat, sitquqhutij sivuğanun aquppiutaqpaum nangagaat Agaayyun.

¹² Niplianiqsut,

“Amen,

nangauñ, kamanaunlu,

isrumatuliğlu, quyyanlu, kamakkunlu,

sanñiñlu, sapigñauñlu

illi Agaayyutiptiknun taimuñja isruitchuamun.

Amen.”

¹³ Aasrii ilañata umialiñnat apiqsruğaña, “Kisut makua iñuich atnuğaaqaqtuat qatiqtaanik akuqturanik? Nakikñalu agğiqsuanuvat?” ¹⁴ Nipliutigiga, “Anjuun, ilisamaruanurutin.” Aasriiñ ilaan uqallautigaña,

“Tamatkua ihuilliuiqpaaraq apqusraagñiğaat. Igğugniğaiç atnuğaatij akuqturuat, aasrii qatiqsiqkaqlugich auñanun Ipnaiyaam.

¹⁵ Taatnaqhutij ittut sivuğani aquppiutaqpañan Agaayyutim

savautiplugu uvlumi unnuamilu agaayyuvikpañani,
 aasrii taavruma aquppiruam aquppiutaqpañmi
 tugluaqsimaagisigai nayuutiñigmigun.

¹⁶ Ilinich niğisuksiutqikkumiñaitchut
 naaga imiğuksiutqikkumiñaitchut.

Siqiñgumlu atlamlu uunaum uunniuqtitqikkumiñaitchai.

¹⁷ Atakkii ipnaiyaam qichaqtuam sivuğaani aquppiutaqpañmi niğipkağisigai munaqs-
 ritun
 sivulliğlugillu iñuunaqtuanun suvlaktuaguraaqtuanun,
 sulı Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat irinıtñiñ.”

8

Tallimat Malğuinat Nalunaitmiutat

¹ Uvva ipnaiyaam añmaqmauñ tallimat malğuinat nalunaitmiutat nipruisaagataqtut qılañmi siviutilaaliñmi sassağniğum avvañani. ² Aasriiñ qıñiğitka tallimat malğuk israğulgich makitaruat sivuğaani Agaayyutim. Aatchukkauniqsut tallimat malğunıñ qalğutaqtinik. ³ Tarra atlaptuuq israğulik agğiğniqsuq. Sivugağmuktuq tunillağviñmun, saagaqhuni ikipkaiviliamik tiprağiksautmik pılıuqtamik manıñmiñ kaviqsaamiñ. Aatchukkauniqsuq atqunaq tiprağiksautmik avvutigitquplugu iniqsrulhatnun ipqisitaupayaat manıñmi kaviqsaami tunillağviñmi sivugaaniittuami aquppiutaqpaum. ⁴ Aasriiñ isiña tiprağiksautim piqatigiplugich iniqsrulhat ipqisittuat mayuqtuq israğulgum argañiñiñ sivugaanun Agaayyutim. ⁵ Sulı israğulgum tiguplugu ikipkaiviliag tiprağiksautmik immiğniğaa ikniñaniñ tunillağvium, igitluguasriiñ nuna-
 mun. Taimma tusrağnaqtut nipit katlulatlu, sulı ikniqpalagaqhuni nuna iliqsraqhunılu.

Qalğutaqtinik

⁶ Tarani tallimat malğuk israğulgich piqaqtuat tallimat malğunıñ qalğutaqtinik itqanaiaqtut niqliqsitchisukhutiñ. ⁷ Sivulliğ israğulik niqliqsitchipman, natatquğnat ikniğlu avulik aumik katañniqsut nunamun. Tarraasriiñ piñayuagun nunam napaaqtui suñaaqtuatlu ivgich ikirut tamatkıqhutiñ. ⁸ Aasriiñ tugliat israğulgich niqliqsitchipman liilaa imña iñğıqpauraq iknaktitaq igitauniqsuq tağiumun. Tarra piñayua tağium auguqtuq. ⁹ Sulı piñayuatni tağiumi uumaruat tuquniqsut. Sulı piñayuıñich umiaqpaich tamatkığniqsut. ¹⁰ Piñayuat israğulgich niqliqsitchilgitman uvlugıaqpauraq ikualaruaq liilaa aukuugun kataktuq qılañmiñ, katakhuni piñayuıñitñun kurgillu suvlaktuaguraaqtuatlu. ¹¹ Atqa taavruma uvlugiam taiyuutiqağniqsuq “Sunagñiñiq.” Piñayuıñich imğich tuqunağniqsut aasrii iñugiaktuat iñuich tuqurut imiğiilamiñ suñağniçhuamiñ. ¹² Sisamañat israğulgich niqliqsitchilgitman, taimmaiñaq piñayuıñich siqiñgum tatqimlu uvlugiatlu taaqsilıñniqsut. Tarraasrii uvlum qaummataan piñayua qaumangığniqsuq, sulı unnuam qaummataan piñayua qaumangığniqsuq.

¹³ Qiñiqtıluna tusraagıga tiñmiaqpaq tiñmiruaq qutçikhuni qılañmi uqaqhuni nipit usriplugu, “Naklıuñ! Aa, naklıuñ iñupayaanun iñuuruanun nunami, atakkii atlat piñasrut israğulgich niqliqsinniaqpatigik qalğutaqtıqpat tatamnağisıruq.”

9

¹ Tarra tallimañat israğulgich niqliqsitchipman qalğutaqtıqpañmik qiñiqtuna uvlugiamik kataktuamik qılañmiñ nunamun, aasrii qaisauniqsuq añmaun natiqsiñaitchuamun añmaniğmun. ² Añmaqmauñ natiqsiñaitçhuaq añmanıq isiq mayuqtuq tarakña, itchialañatun uunaksautıqpaum, siqiñiğlu sılalı taaqsıruk isiagun añmaniğmiñ. ³ Itchialamiñ mitıglagaqtuat anirut qaajanun nunam. Qaisauruq saññi atrıplugich putyuutilgich nunami saññıqaqhutiñ kapuutilgich tuqunaliñnik. ⁴ Ilinich tillisiaqaqtut piyaqquktaitqungitlugich ivgıñiñik nunam naaga qanusripayaanik suñaaqtuaniñ naurianik napaaqtunıglu, ađlaan kisiisa tamatkua

iñuich piqangitchuat taluǵniqusriqsarjanik Agaayyutim qauñisigun. ⁵ Suli tillisiaqaqtut tuqqutchtungitlugich iñuñnik, aglaan atniǵñaapiagataqtuakun nagliksaaqtitquplugich tallimani tatqıñi, atniǵñañatun putyuutilgum kapitnikmatun iñuñnik. ⁶ Aasrii taipchunani uvluni iñuich pakakkisigaat tuquñiq aglaan paqitchumiñaitchaat. Tuqusrulillaapiagisigaluaqtut aglaan tuquñiq qimakkisuruq ilinjitñiñ.

⁷ Tarra qıññañich mitiglagaqtuat atriqaǵniqsut tuttuqpaktun itqanaiyaatun añuyalıǵmun; niaquñitñi inniqsuq niaquǵun liilaa kaviqsaaq manik, suli kigiñañich kigiñañisitun iñuich. ⁸ Suli ilinich nuyaqǵniqsut nuyañisitun aǵnat, kigutiqaqhutiñ suli kigutiñisitun lion-nat. ⁹ Satqagutiqaǵniqsut satqagutititun saviñhatun, aasrii siaksruññinat israǵuñisa inniqsuq siaksruññinatitun aksraliganisa tuttuqpagautit iñugiakhutiñ sukasriplutiñ añuyalıǵmun. ¹⁰ Suli pamiuqaǵniqsut kapuutiqaqhutiñ atriplugich putyuutilgich. Ilinich atniagutiqaqtut pamiumiktigun, aasrii atniagiruksrauplutiñ iñuñnik tallimani tatqıñi. ¹¹ Ataniqaǵniqsut israǵulganik natiqsiñaitchuam añmangum. Jew-ñuruat atiqǵniǵaat Abaddon-mik, aasriiñi Greek-ñich taggisigaqıǵu Apollyon-mik, itnautiqaqtuaq Piyacquqtimik. ¹² Sivulliq nagliksaaǵun qaañiqsuq. Uvva malǵuk nagliksaaǵutik tikiññaiaqtuk aquagun taavruma.

¹³ Tarani itchaksrañat israǵulgich nipliqsitchipman qalǵuqtautiqañmiñik, tusraaniqsuna nipinik sisamaniñ iqirǵuñiñiñ tunillaǵvinñiñ piñiuqtamiñ maniñmik kaviqsaaamik ittuamiñ sivuǵaani Agaayyutim. ¹⁴ Uqautiniǵaa itchaksrañat israǵulgich piqaqtuaq qalǵuqtautiqañmik, “Pituikkich sisamat israǵulgich pituksimaruat kamañtuami kuniñmi Euphrates-mi.” ¹⁵ Tarra pituiǵaich sisamat israǵulgich itqanaiqsimmatriuat taavrumuñ sassaǵniǵmun, uvlumunlu, tatqimunlu, ukiumunlu, tuqqutchiruksrauranik piñayuiñitñik iñupayaat. ¹⁶ Aasrii tusraagiga kisirrutaat añuyaktit suli tuttuqpiraqtuat. Iñugiaktillaqaǵniqsut 200,000,000-mik. ¹⁷ Suli qıñiǵitka tuttuqpaich qıñiñquuraamni itna, tamatkua aquppiruat ilinjitñi satqagutiqaǵniqsut kaviqsaaatun ikniqtun suli uquaqaatun sapphire-tun suli sunaqpaluktun sulfur-tun. Aasrii tuttuqpaich niaquñich qıññaqaǵniqsut niaquñisitun lion-nat, suli qaniñitñiñ anniuǵaaǵniqsuq ikniq, itchiǵlu, suli sulfur. ¹⁸ Taapkunuuna piñasrutigun nagliksaaǵutitigun piñayuiñich iñuich tuqqutauniqsut iknikunlu, itchikunlu, suli sulfur-kun anniuǵaaqtuakun qaniñitñiñ tuttuqpaich. ¹⁹ Tamatkua saññiqǵniqsut qaniǵmikkun pamiumikkunlu. Pamiuqaǵniqsut nimiǵiatun ittuanik niaquligaanik, aasrii atniagutiginıǵaich iñuñnun.

²⁰ Suli kisiññuqtat iñuich tuqqutaungitchuat tamatkunuuna nagliksaaǵutitigun isrummitqigunǵitchut savaañatniñ argagikkaǵmiñ. Nutqautingitchaat putqatañiqtiñ tuunǵanun, aañuanunlu piñiuqtanun kaviqsaaamik qatiqtaanıǵlu maniññun, patukpañıǵlu uyaǵañıǵlu qiruñıǵlu, qıñitlaitchuanik tusraatlaitchuanikunniñ pisrutlaitchuanıǵlu. ²¹ Naagaunniñ isrummitqigunǵitchut iñuaqtuqtaulıǵmikniñ añatkuuıǵmikniñlu, sayuñalıǵmikniñlu, tigliktuqtaulıǵmikniñlu.

10

Israǵulik suli Imurat Makpiǵaurat

¹ Suli qıñiqtuñ atlamik sapıǵñaqtuamik israǵulinmik atqaqtuamik qıñañmiñ, annuǵaaqaqhuni nuviyamik, niaquǵutiqaqhuni nıǵgamik, kigiñaña qaumapluni siqıñiqtun, niuk iliplutik ayañaktitun ikniǵum. ² Ilaa tigummiaqaǵniqsuq makpiǵauranik añmaruanik argañiñi, aasriiñ inillakkaa taliqpiich isıǵañni taǵiumun, suli saumiich isıǵañni nunamun. ³ Nipruaǵniqsuq nipitusrillapiaqhuni, atriplugu lion-ñum uǵiaǵuulanǵa. Tarraasrii nipruaqman, tallimat malǵuk katlulat nipliqsut. ⁴ Tarraasrii tallimat katlulat nipliqmata aglaksagataqmıñalu. Tusraagiga nipi qıñañmiñ uqautriǵa, “Aǵlaruñaqnagich uqaǵıkkañich tamatkua tallimat malǵuk katlulat, uqautiginagitunniñ.”

⁵ Tarra israǵulgum qıñıkkagıma qıchaqtuam taǵiumılu nunamılu, israutigai argañni qıñaum tuñaanun. ⁶ Akiqsruutigiruq ilaagun iñuuruakun taimuñ isruitchuamun iñiqsıruakun qıñañmik, nunamıǵlu, taǵiumıǵlu, suli uumaruapayaanik taapkunani itna,

“Tarani Agaayyutim atuumapkayasrigai sivunniutigikkani. ⁷ Aglaan tarani uvluni tallimat malguata isragulgich niqliqsitchisagataqpan qalguqtautmik Agaayyutim naanni-agai kanjqsilgunaitchuut sivunniutini, uqautigikkani savaktimiñun sivuniksriqirinun.”
⁸ Aasriiñ nipim tusraakkağma qilañmiñ uqautilgitchaaña, “Utlautilutin tiggutyakkich makpigaurat anmaqsimaruat argañiñi isragulgum qichaqtuam tagiumiñu nunamiñu.”
⁹ Utlakapku isragulik nipliutigiga, “Qaillakkich makpigaurat uvañnun.” Aasrii nipliutigaaña, “Tigulugich nigikkich. Siiglanñuligisigaluaqtutin aqiağupni, aglaan siigñaagnaqtuq honey-tun qanipni.”
¹⁰ Aasrii tigukapkich makpigaurat isragulgum argañiñiñ nigigitka. Tarra qanimni siigñaagtut honey-tun aglaan tarra iirgauraanikapkich aqiağuga siiglanñuliqsuq. ¹¹ Aasriiñ uqautigaaña, “Sivuniksriqiruksraulgitichutin iñugiaktuatigun iñuktigun, nunaqqisigun, uqautchisigun, umialiktigunlu.”

11

Malğuk ilisimarik

¹ Tarani aatchuusriaqqtuñ uuktuutmik ayaupiatun ittuamik, aasrii isragulgum uqautigaaña, “Makillutin, uuktuğun agaayyuvikpaña Agaayyutim tunillağvialu, sulikisillugich iñugiaktilaanāt taapkua agaayuruat tarani. ² Aglaan uuktuğnagu silalliq katimmavik ittuaq silataani agaayyuvikpaum. Taamna ilaginagu atakkii aatchuutauruq Jew-ñungitchuanun. Ilinisa tutmaluginiagaat ipqitchuaq nunaqqiq malğukipiaq malğunni tatqini. ³ Suli tuyugisigikka malğuk ilisimarikka, atnuğaaqagutik miissuñnik ukiñhaanik. Aatchugisigikka sanñimik 1,260 uvluni sivuniksriqirautqulugik.”

⁴ Taapkuak malğuk olive napaaqtuk sulikialuuraqagviiktarra naparuak sivuğaanu Agaayyutaan nunam. ⁵ Aasriiñ kia iñuum atniagnağumigik taapkuak, ikniq anniugaagnaqtuq qanğakniñ, sulikusraunğigağniagaik uumigiritik. Kisupayaam atniagnağumigik taatnatchikun tuqqturağagisiruq. ⁶ Taapkuak sanñiqaqtuk umiksitlalatutik qilañmik sialukkumiñaiğlugu uvlunitñi sivuniksriqiligmiñ, sanñiqaqmilutik imğich auguqtitalugich sulinuna qanusripayaamik ihuilliugutiqaqtitlaplugu, qanutupayaq akulaisigilugu pisukkumik. ⁷ Tarraasrii taapkuak naatpakku uqaqtaulitqik, iqsiñaqtuam nigrugaaqñuum mayuqtuam natiqsiñaitchuamiñ anmanigmiñ anuyy-iutigisigik aasrii akiililugik sulitququllugik. ⁸ Aasrii tuqunaruak timiñik nalagisirik apqutaani nunaqqim, atannapsi kikiaktuutikkauviani. Ilitqusiagun taamna nunaqqiq atrigigaa Sodom-ñum Egypt-ñum. ⁹ Tarani iñuich nunapayauramiñ nakitñapayaq qiniğisigaich tuqunaruak timiñik piñasruni uvluni uvlumlu avvañani. Tuvvaqtitchumiñaitchaichunniiñ tuqunaruak timiñik iluviğmun. ¹⁰ Iluqatiñ iñuich nayuutiruat nunami quviasruutigigaich tuqułhakkun, aasriiñ tuyuqtuutipmiplutiñ aatchuutunik avatmun. Quviasrullapiagnaqsut atakkii taapkuak sivuniksriqirik ihuilliugtitchiñiqsuk tamatkuniña iñuuruanik nunami. ¹¹ Tarra uvlut piñasrut avvağmik ilaqaqtuat pianikmata Agaayyutim anigñiñan iñuulhan isigñigik taapkuak, aasriiñ makitiqtuk. Iqsitchallapiagnaqsut tamatkua tautuktuat taapkuñniña. ¹² Aasrii tusraagaat nipituruaq nipi qilañmiñ uqaqtuaq iliniknun, “Qagğisitchik,” aasrii ilinik mayuqtuk qilañmun nuviyakun, uumiksrimiknun qiniqtuaqtitlutik. ¹³ Taavrumani sassağniğmi nuna aulaqpauruqtuq, aasrii qulinuğutaa nunaqqim ulğuruq, sulinunam aularuam iñuich tuqutkai iñugiaktutialalgich 7,000-tun. Aasriiñ kisiñnuqtuat tatamillapiaqhutiñ nangaiñiqsut kamanautaanik Agaayyutim qilañmiittuam. ¹⁴ Tarra tuglia nagliksaagutim pianiktuq. Uvva piñayuat nagliksaagutit aggyasriuraqtuq.

Tallimat Malğuinat Qalguqtaun

¹⁵ Tarani tallimat malğuinat isragulgich qalguqtautiqañmiñnik niqliqsitchiñiqsuq. Aasriiñ sapigñaqtuat nipit qilañmiñ itnaqtut,
 “Uvañaniñaglaan anayyuqautaa nunam
 anayyuqautigiliutigaa Agaayyutipta sulikrist-ñan,
 aasrii ilaa anjalatchigisiruq taimuñ isruitchuamun.”

¹⁶ Suli inuiññaq sisamat umialiqnat aquppiruat aquppiutaqpañmikñi sivuğaani Agaayyutim, sitquqhutin nangagaat Agaayyun, ¹⁷ uqaqhutin, “Ataniiq Agaayyuun Sañjipayaaqatuaq, ittuami ataramik pakmalu, qaitchigiptigiñ quyyatmik,
 atakkii urriqsugiñ kamanallapiaqtuaq sañjiñ
 suli ajalatkaqsigitin inupayaat.

¹⁸ Inuñi nunam qinnallapiaqtut,
 aglaan qinnautaiñ tikitchuq atanniqsuiviksraġlu tuquñaruapayaanik.
 Pakma akiliigaqsirutin savaktigikkapnik sivuniksriqirinik ipqiqsittuaniglu,
 suli taluqsriuanik atigikkapnik kamanaiññaanlu kamanaññaanlu.
 Suli piyaquqñağitintamatkua piyaquqtairaut nunamik.”

¹⁹ Tarani agaayyuvikpaña Agaayyutim añaqtuq qilañmi, aasrii suluun imalik sivuniuğutaanik qiniğnaqsiruq iluani agaayyuvikpañan. Tarani ikniqpalagaqtuq katlulauraqhuniñu, suli nuna aulapluni, atqunallapiaq natatquğnaqhuniñu.

12

Ağnaġlu Tiritchiaqługlu

¹ Tarra atlayuağnaqpauraqtuaq sagviğniqsuq qilañmi, sua-una ağnaq atnuğaalik siqiniğmik, aasrii tatqiq ataaniitluni isiganiñ, suli niaquğmiñi niaquğutiqaqhuni qulit malğunınik uvlugianik. ² Iğniyasriñiqsuq. Iğialaugaqtuq atniğñaliutiplugu iğniisuum. ³ Aasriisuli sagviqsuq atla atlayuağnaqpaktuaq qilañmi. Tarrali, kamañaqtuaq kavıqsaq tiritchiaqłuk tallimat malğunınik niaqulik aasrii qulinik nagrulik suli tallimat malğuiñik niaquğutilik niaquğmiñi. ⁴ Ilaan pamiuñan salikuğniğai piñayuinich uvluginiñ qilaum aasriiñ iksautigiplugich nunamun. Tarra tiritchiaqłuk makittuq sivuğaanan ağnam iğniyasriuan niğisukługu ililgaña anirgauraqpan. ⁵ Ağnaq iğniuruq ajuğauramik ajalatchiruksramik savilhamik ayaupiamik, aglaan ağnam ililgaña nuqitauruq Agaayyutmun aquppiutaqpañanunlu. ⁶ Tarakña ağnaq aullauruq suviksraılaamun, iniksriukkanun Agaayyutim ilaanun. Tarani munağigisiñiğaat 1,260 uvluni.

⁷ Tarra ajuyyiğniqsut qilañmi. Michael-lu israğuliñiñu akililiutiniqsut tiritchiaqłumun. Tiritchiaqłuk ajuyakmiuq israğuliktuummağmi. ⁸ Aglaan tamatkua akiilikkaurut iniksraqtqikkumiñaiqhutin qilañmi. ⁹ Tiritchiaqłukpauraq igitauruq atmun, taamna taimakñaqtaq nimiğiaq, atiqatuaq tuunğagmik Satan-miglu, kinnitñiktuaq inupayaanik nanipayaaq. Igitauruq nunamun israğuliktuummağmi. ¹⁰ Aasrii tusraaruña nipitullapiaqtuamik nipimik uqaqtuamik qilañmi,

“Pakma tikitchuq anniqsuğiaña, sañjialu, añaayuqautaalu Agaayyutipta suli ajalatchisaa Christ-ñan,
 atakkii taamna patchisiqutri aniqatiuptiknik
 sivuğaani Agaayyutipta uvlumiñu unnuamiñu igitauruq atmun.

¹¹ Ilinisa akiiligaat ajuğun ipnaiyaam
 suli ilisimarauiğmiktigun Agaayyutim uqałhanik,
 atakkii sugingitkaat tuqutauniksraqtin.

¹² Taatnamik quviasrugitchi, qilaak
 suli iluqasri inuuruani qilañmi.

Naklıuñ! Naglıksaagun itkisiruq inuñnun nunami tağiumiñu ittuanun,
 atakkii tuunğaum tikitkaasri qinnautiqpañmigun
 ilisimaplugu sivikitchuami piviqałi.”

¹³ Uvvaasriiñ tiritchiaqłuum ilitchuğikami sinjitautilağmiñik nunamun, maliqsruaqsiñiğaa ağnaq iğniuruq ajuğauramik. ¹⁴ Aasrii ağnaq qaitchikkauniqsuq israqquknik tinmiaqpaum tinjituqplugu nimiğiamiñ suviksraılaamun, pamatchiğviksrañanun piñasruni ukiuni avvağmik ilaplugich. ¹⁵ Uvvaasriiñ qaniğmigun nimiğiaqłuk anitchiñiqsuq imiğmik kuuktun ulirrutisrukkaluaqługu ağnaq, aullautitqugaluaqługu ulittuamun.

¹⁶ Aglaan nunam ikayuğaa ağnaq añaqługu qaniğikkani. Iğaa kuuk tiritchiaqłuum

anitaja qaniǵmigun. ¹⁷ Tarani tiritchiaǵuum qinnautillapiǵaa aǵnaq, aasrii aullaqhuri ajuyyiaǵai kisiŋjuqtauruaat aǵnam kiŋuviaŋi, tamatkua tupiksriuruaat tillisaiŋik Agaayyutim suli uqautiqaqtuaat Jesus Christ-mik. ¹⁸ Aasrii tiritchiaǵluk qichaǵniqsuq siŋaani taǵium.

13

Malǵuk Niǵrugaaǵtuuk

¹ Aasrii qiŋiqtuŋa niǵrugaaǵluŋmik mayuqtuamik taǵiumiŋ tallimat malǵuŋnik ni-aqulik qulinik nagruliglu. Niaquǵutiqaqmieuq qulini nagruiŋmiŋi, suli niaquǵmiŋi atiqaqhuri pisaanŋatauruaanik. ² Aasriisuli niǵrugaaǵluk qiŋikkaǵa atriqaqtuq leopard-mik, isigaqaqhuniasrii aklam isiganisun, aasrii qanǵa lion-ŋum qanǵatun itluni. Tarra tiritchiaǵuum aatchuǵniǵaa niǵrugaaǵluk saŋŋimiŋik, aquppiutaǵmiŋiglu, kamanaqtuamiglu aŋalatchiǵmiŋik. ³ Qiŋiǵiga ilaŋat niaquŋiŋ niǵrugaaǵuum ikiliqsimaruaq liilaa tuqusrimaplugu, aglaan ikiŋa mamisrimaniqsuq. Iŋupayaam nanipayaaq quviǵusruutiginiǵaa maliklugulu. ⁴ Iŋuich purviginigaat tiritchiaǵluk aatchuqtuaq aŋalatchiǵmiŋik niǵrugaaǵluŋmun suli purvigipmigaat niǵrugaaǵluk uqaqhuri, “Kamanagŋiaqpat taamna niǵrugaaǵluk! Suli kia ajuyakkumiŋaqaun akilliǵlugu?”

⁵ Suli niǵrugaaǵluk uqaqtitauniqsuq pigiillapiaqtuanik pisaanŋatinik aŋalatchitquplugu malǵukipiaq malǵuŋni tatqiŋi. ⁶ Taavruma aŋmaǵlugu qanni uqamaǵluutinigaa pisaanŋatinik akitŋaqtuǵlugu Agaayyun ilaan atqalu iŋuuniaǵvialu taputiplugich iŋupayaat nayuutiruaat qilaŋmi. ⁷ Ilaa ajuyaktitauniqsuq ipqiqsitaŋiŋik Agaayyutim akiillilugich. Suli qaitchikkauruq saŋŋimik aŋalatchiǵmik qanusripayaanun iŋuŋnun atlakaagiiŋik uqautchilijŋunlu, iŋuŋitŋun nunaaqqipayaat. ⁸ Aasrii iluqaǵmiŋ iŋuich nunami purvigigisigaat niǵrugaaǵluŋmun, iŋuich atinich aglaksimaitchuanun Ipnaiyaam Tuqputauruam makpiǵaanitŋi iŋuuruatigun sivuani nuna iŋiqtanŋaiŋaan. ⁹ Kiŋapayaat siutiqaqtuaq ki tusraali.

¹⁰ Kiŋapayaat sivullikkaugumi tigutaanŋuligmun tigutaanŋuvijmuŋniaqtuq.

Kiŋapayaat tuqputauruksraugumi savikpakun savikpakun tuqputaugisiruq.

Tarra taatniitpan Agaayyutim iŋuŋi iǵlutuutiruksraurut ukpiqsriŋiqaqtuiŋaǵuriŋ.

¹¹ Tarrasuli qiŋilgitchuŋa atlamik niǵrugaaǵluŋmik sagviqsuamik nunamiŋ. Malǵuŋnik nagruqaǵniqsuq ipnaiyaatun aasrii iqsiŋaqtuanik nipiqaqhuni tiritchiaǵlukun. ¹² Aŋalatchiruq sivullium aŋalatchiŋhagun niǵrugaaǵuum takkuani. Purvigipkaǵniǵai iŋupayaat nunami sivulligmun niǵrugaaǵluŋmun, ikiliqsimakkauruamun aasriiŋ mamititaupluni. ¹³ Ilaa savaaqaǵniqsuq kamanaqtuanik quviqnaqtuanik, ikniqunniŋ kataktitlugu qilaŋmiŋ nunamun takkuatni iŋuich. ¹⁴ Aasriiŋ kinnitŋiŋniqsuq iluqaitŋik iŋuŋnik iŋuuruamik nunami tamatkunuuna quviqnaqtuatigun savaaǵikkaǵmigun takkuani sivullium niǵrugaaǵuum. Uqutiniǵai tamatkua iŋuich nunami iŋiqsitquplugich atrinik taavruma niǵrugaaǵuum ikiliqsimaruaam savikpakun iŋuuplunisuli. ¹⁵ Ilaan iŋuuliksritkaa atrinun niǵrugaaǵuum suli atrin niǵrugaaǵuum uqatlapkaǵlugu. Tamatkua putchungitchuat kamaksrisunǵitchuatlu atrinun niǵrugaaǵuum tuqputaupkaǵniǵai. ¹⁶ Suli taavruma nalunaitmiutchiqsinniaǵai qaunisigun iluqaisa iŋuich kamanaitchuat kamanaqtuatlu, umialguruatlu ilaippauruatlu, savaktaaǵruunǵitchuatlu savaktaaǵruuruatlu, talliqpiagun arganisa naagaqaa. ¹⁷ Aasrii kiŋaliqaa tauqsigumiŋaitchuq naaga tunniuuqaiyumiŋaitchuq, kisimijaglaan tamatkua piqaqtuaat nalunaitmiutamik atigikkaŋanik niǵrugaaǵuum naaga kisirrutaaŋ atqan. ¹⁸ Uvva taamna kalipsikuq suli iŋupayaat kaŋiqsisiqaqtuksrauruq. Iŋuum kaŋiqsitlaruam kisilliuŋ kisirrutaa niǵrugaaǵuum. Taamna kisirrutigigaa iŋuum, aasrii kisirrutiqaqtuq 666-mik.

14

Atuutaat 144,000 Annautikkauruat

¹ Tarani qiviaqama qiñigiga ipnaiyaaq makitaruaq qimigaanani Zion-ñum. Piqa-tiqağniqsuq 144,000 iñuñnik piqaqtuanik atigmiñik Aapamiļu atqanik aglausimaruanik qauğmikni. ² Aasrii tusraaruja nipinik qilañmiñ nipaatum quğluqtaqpaum katlulaqpau-raqtuamla aasriisuli nipaatum atuqtuuraqtuat nuqaqtiliñnik atuqtuuramiknik. ³ Iliñich atuqtut nutauruamik atuutmik sivuğaani aquppiutaqpaum suli sivuğaati sisamat uumaruatlu umialiñnatlu. Aasrii kia-unniñ iñuum ilitchumiñaiñiñigaa taamna atuutaat aglaan kisimiñ taapkua 144,000 iñuich tasukkauruat nunamiñ. ⁴ Taapkua iñuich qau-nagirut iñmiknik atlatuliğmiñ, atakkii tuvaaqataitçhut. Iliñisa maliñniğaat ipnaiyaaq napmupayaaq aullaqman. Taapkua tasuqsimakkaurut akungatniñ iñuich aunağun ipnaiyaam. Suli taapkua sivulliurut qaisaksrauplugich Agaayyutmun ipnaiyaamunlu. ⁵ Uqaqamiñ sagluuqtuatlaitçhut. Patchisiquatinağumiñaitçhut sivuğaani Agaayyutim, atriplugich iñuktitudun taqsraqtailaatum.

Piñasrut Israğulgich

⁶ Tarani qiñiqtuñja atlamik israğuliñmik tiñmiruamik qutçikhuni qilañmi is-ruitçuamik tusraayugaagiksuaqagñiqsuaq uqaqtiksrağmiñnik tamatkununa nayuutiru-anun nunami, qanusripayaanun iñuñnun atlaakağiñnik uqautchiliññun, iñuñitñun nunaaqiqpapayaat. ⁷ Uqaqtuq nipitusrillapiaqhuni, “Taluqsrisitchi Agaayyutmik ka-maksruğlugu, atakkii tikitçuq sassagñik atanniiviksraja. Purvigisriñ ilaa iñiqsiruaq qilañmik nunamiglu tağiumiglu suvliktuağuraaqtuaniğlu.” ⁸ Atlam israğulgum maliñniğaa uqaqhuni, “Suksraungikkauruq, kamañaqtuaq nunaaqiqq taggisiquaqtuaq Babylon-mik suksraungikkauruq, atakkii kinniplugich iñupayaat nunami killuqsaqtin-niğai iñmiñun, imiliqtitudugich iñupayaat sayuñalhan sanñiruamik wine-nañanik.” ⁹ Atlasuli piñayuak israğulik maliğuttipmiuq taapkuñnuuna uqaqhuni nipitusripluni, “Uvva, kisupayaam iñuum purvigigumiñ niğrugaaqłuk atrinalu akuqtuqługulu nalunaitmiutaña uuma qaumigun naagaqaa argañmigun, ¹⁰ taavruma iñuum imiğisip-migaa wine-naña qinnautaan Agaayyutim, kuvikkauruaq avuilaq qallutaanun ilaan qinnautiqpañan. Taamna iñuk nagliksaaqtitaugisiruq iknikun sulfur-kunlu sivuğaati ipqitçuat israğulgich suli sivuğaani ipnaiyaam. ¹¹ Aasrii itchiulanga ikniğum naglik-saaqtitaauratigun mayuqtuağisiruq taimuñja isruitçuamun. Iliñich iñiqtuiqsiagvi-itçhut uvlumi unnuamiļu, tamatkua putqataqtuat niğrugaaqłunmun atrinanunlu, suli kisupayaaq akuqtuiruaq nalunaitmiutañanik atqaniğlu.” ¹² Uvvaasriiñ ipqisittuat iğlutuutiqaqtuksraurut, tamatkua tupiksriuruaq tillisaiñnik Agaayyutim suli ukpiqsriuruaq Jesus-mik. ¹³ Aasriiñ tusraaruja nipinik qilañmiñ uqaqtuamik, “Aglagiñ. Quvianami-urut tuquniaqtuat uvakñaniñaglaan tuniqsimaliğmiktigun Ataniğmun.” “Tarrallapiaq! Iliñich minguiqsiagisirut savaagmikniñ suli akuqtuğisigaich akiññaaktaatiñ savaagmiktigun.” Taamna irrusriq uqaqtitudugich.

Kiprivik Katitçivigli Nunami

¹⁴ Tarani qiñiqtuaqtitudun qiñiqtuñja qatiqtaamik nuviyamik, aasriiñ una aquppiugaq-tuaq qaañani nuviyam inniqsuq iğñiñatun iñuum. Niaquğmiñi maniñmik kaviqsaamik niaquğutiqağniqsuq, suli argañmiñi saagağniqsuq ipiktuamik kipritmik. ¹⁵ Suli atla israğulik aniruq agaayyuvikpañmiñ, tuqłuhuni taavrumuñja aquppiruamun nuviyami, “Tigulugu kiprisin kipriiñ, atakkii katitçiviksraq tikitçuq. Piñjuqtuat asriat katin-naqsirut nunami.” ¹⁶ Tarra taavruma aquppiruam nuviyami atuqsagaa kiprisini nunami, aasrii nunami piñjuqtuat asriat katitudugich.

¹⁷ Tarani atla israğulik anilgitchuq agaayyuvikpañmiñ ittuamiñ qilañmi, ilaaptuug kiprisiqağmiñiqsuq ipiktuamik. ¹⁸ Aasriiñ atla israğulik amakñaqtuq tunillağviñmiñ sanñiqaqtuaq añalatlaplugu ikniq. Nipruaqtuq nipitusripluni taavrumuñja tiggummiru-amun ipiktuamik kipritmik uqaqhuni, “Atuğun ipiktuaq kipriiñ, aasrii katitudugich asriat siigñaqtuat nunamiñ, takku asriat piñnullapiaqtut.” ¹⁹ Tarra israğulgum kiprisautigigaa

kiprisini nunamun. Katitkai asriat nunamiñ igitlugich misriqqivikpaurañanun qinnautaan Agaayyutim. ²⁰ Misriqqivium imaña tutmiqatağigaat silataani nunaaqqim, aasriiñ auk maqiruuq misriqqiviñmiñ uñasriksilaaña 200 mile-latun aasriiñ ititilaaliqhuni tuttuqpaum qaqluğutiknunaglaan.

15

Israğulğich Añalatchiruat Iñuilliuğutiqpauranik

¹ Qiñiqtuña atlamik atlayuağnaqtuamik qilañmi kamañahuni quvinqaqtuamik. Tallimat malğuk israğulğich piqağniqsut tallimat malğunñik iñuilliuğutiqpauraksranik. Aqulliqsañurut atakkii qinnautaa Agaayyutim nuñitchaagutiqaqtuuq taapkuniña.

² Tarani qiñiqtuña tağiumik tağğaqtuutitun liilaa ilaratun ikniğmik sulii taapkuniña akimaruanik niğrugaaqluñmiñ sulii atrinaniñ kisirrutaaniñlu atqan. Qichagñiqsut siñaani tağium ittuam tağğaqtuutitun, tigummipluğich nuqaqtılğich atuqtuurat Agaayyutim aatchuutai. ³ Ilinisa atuğagaat atuutaa Moses-ñum savaktaan Agaayyutim sulii atuutaa ipnaiyaam uqaqluñ,

“Kamañaqut quvinqaqluñlu savaatin,
Ataniiq Agaayyuun Sañipayaaqaqtuatiin.
Nalaunñaruñurut sulii ilumutuurut pilğusritin,
Umialigiplutin iñuich nunaaqqipañni.

⁴ Ataniiq, kia taluğingitkisivatin
kamakkutiqağlugulu atigikkan,
atakkii kisivich ipqitchuanurutin.
Iñuich nunaaqqipayaaniñ agğigisirut purvigilutin,
atakkii qiñiğniğaiç iluqağmiñ surağautitin nalaunñaruat.”

⁵ Taavruma aquagun qiñiğniğiga ipqiñiñiqsauruaq ini agaayyuvikpañmi qilañmiittuami añmağataqtuaq. ⁶ Aasrii tallimat malğuk israğulğich anirut agaayyuvikpañmiñ, piqaqluñ tallimat malğunñik iñuilliuğutiqpauraksranik, atnuğaaqaqluñ salumaruanik qaummağiksaanik ukiñhaagiksaanik, sulii tapsiqaqluñ manijmik kaviqsaamik satqañmiktigun. ⁷ Tarra ilañata sisamat uumaruat aatchuğai tallimat malğuk israğulğich tallimat malğunñik piñalunik kaviqsaamiñ manijmiñ pilianik immaukkaqtuanik qinnautaanik Agaayyutim iñuuruam taimuña isruitchuamun. ⁸ Aasrii agaayyuvikpak immaukkaqtuuq itchimik kamañautaaniiñ sañjianiñlu Agaayyutim. Kiñaunniñ iñuk isitlayumiñaitchuq agaayyuvikpañmun naatchigaluaqnagich tallimat malğuk israğulğich taapkuniña tallimat malğunñik iñuilliuğutiqpauranik.

16

Iluligaurat Imalğich Qinnautaanik Agaayyutim

¹ Tarani tusraaruña nipituruamik nipimik taavrumakña agaayyuvikpañmiñ uqaqluñ taapkuniña tallimat malğunñun israğulğunñun, “Kuvvityaqsigiñ nunamun imañich iluligaurat qinnautaa Agaayyutim.” ² Tarra sivulliq israğulik aullaqtuuq kuvipluğul iluligaurani nunamun. Tarraasrii tatamnaqtuat atniğñapiagataqtuatlu killiğruat ilirut iñuñun piqaqtuanun nalunaitmiutañanik niğrugaaqluum purvigipluğulu atrinã. ³ Tuglian israğulgum kuviñiğaa iluligaurani tağiumun. Tarra iliruq liilaa auña tuquñaruam iñuum, aasrii uumarupayaat tağiumi tuqupluñ. ⁴ Piñayuaknik israğullak kuviñiğaa iluligaurani kuñunñun suvliktuağuraaqtuunlu. Sulii tamatkua imğat auguqtuuq. ⁵ Tarra tusraagiga israğulik añalatlaruuaq imiğmik uqaqtuuq,

“Nalaunñapiaqtutin atanniikavich taatna,
ilvich ittuami ataramik pakmalu ipqitchuamiñlu.
⁶ Atakkii iñuich maqipkaiñiqsut auñatnik ipqiqsittuatlu sivuniksriqirautlu,
aasrii ilu aatchuğitin auñmik imiğaksrañatnik. Taatnagaksrauruttakku.”

⁷ Sulii tusraaruña nipimik tunillağviñmiñ uqaqtuamik,

“Aa, Ataniiq Agaayyuun Saṅṅipayaaqaqtuatiin,
atanniqsuutitin ilumutuuruut nalaunḡapiaqhutiḡ.”

⁸ Sisamaḡata israḡulgich kuviḡiḡaa iluligaurani siqiḡiḡmun. Tarakḡaaglaan siqiḡiḡmun uunajan iḡuich uunniqipkaḡniḡai atniḡuutiqaḡlugich. ⁹ Suamaruam uunaum iḡuich ikigai. Aasriisuli taimaḡuutiniḡaat atqa Agaayyutim iluḡliḡutiḡpauraḡtitchiruam, suli isrummitqiḡiḡitchut kamakkutiḡaḡuglugu kamanautaa.

¹⁰ Tallimaḡat israḡulgich kuvisiruuḡ iluligauraḡmiḡiḡ aquppiutaḡanun niḡrugaaḡluum, aasrii aḡaayyuḡautaa taaqsillapiaḡtuḡ. Iḡuich kiḡmaḡaich uḡḡatiḡ atniḡiḡaḡpagitḡlutiḡ ¹¹ taimaḡuutiḡplugu Agaayyun qilaḡmittuuḡ pisigiḡplugu atniḡiḡatiḡ killiḡruatiḡlu. Naaḡasuli mumiguliḡiḡitmiut pigiitchuaniḡ savaaḡmikniḡ.

¹² Itchakraḡat israḡulgich kuvisiruuḡ iluligauraḡmiḡiḡ kuukpauraḡanun Euphrates-ḡum, aasrii taamna kuuk paliḡiḡiḡaa itqanaḡsaḡlugu apqutiksraḡat umialiḡiḡ kivaknam tuḡaaniḡ. ¹³ Tarraasrii qiḡiḡtuḡa piḡasrunik salumaitchuanik irrutchiḡiḡ liilaa naaḡaayinik anniḡaḡtuaniḡ qanḡaniḡ tiritchiaḡluum suli qanḡaniḡ niḡrugaaḡluum suli qanḡaniḡ taḡiḡilaḡtuam sivuniksriḡirim. ¹⁴ Taapkua irrusriḡluḡiḡ tuunḡaum savaaḡaḡtut quviḡnaḡtuaniḡ. Taapkua piḡasrut irrusriḡluḡiḡ aullaḡaḡtut umialipayauraniḡun nunam nanipayaaḡ, atautchimuktitchaḡlugich aḡuyaḡplugich kamanaḡtuami uvluani Agaayyutim Saṅṅipayaaqaḡtuam. ¹⁵ (“Naalaḡnisitchi! Aggiḡiḡiaḡtuḡa atrilugu tigliḡniaḡti. Quviasruktuuḡ iḡuk itqummaḡiksuaḡ qaunagiḡlugich atnuḡaani. Tarrakii aullaḡumiḡaitchuḡ atnuḡailaḡuni suli kanḡugilugu atnuḡaisilaani.”)

¹⁶ Taapkua irrusriḡluḡiḡ katinniḡaich atautchimun inimun taiyuutiḡaḡtuamun Armageddon uḡaḡtchisun Hebrew-t.

¹⁷ Tallimat malḡuata israḡulgich kuviḡiḡsuḡ iluligauraḡmiḡiḡ siḡlamun. Tarraasrii kamanallapiaḡataḡtuḡaḡ nipi niḡliḡsuḡ aquppiutaḡpaḡmiḡiḡ aḡaayyuvikpaḡmi uḡaḡhuni, “Naatchirut.” ¹⁸ Tarani tusraḡnaḡtuḡ katlulat, ikniḡpalagaḡhuni suli nuna iliḡsraḡpauraḡhuni. Qaḡaunniḡiḡ taatnatun nuna iliḡsraḡanḡiḡchuḡ. Taamna nunam iliḡsraḡpauraḡḡa suaḡaniḡsrauruḡ nunam aullaḡniivianiḡaglaan. ¹⁹ Kamanaḡtuḡaḡ nunaḡaqiḡ avḡuḡniḡsuḡ piḡasruutluni, suli nunaḡaqiḡ nunami piyaḡqukkaurut. Agaayyutim itqaḡiḡaa kamanaḡtuḡaḡ Babylon qaitchukḡugu qallugauraḡ immaukkaḡtuḡaḡ wine-naḡanik, tarra ilaan tatamnaḡtuḡaḡ qinnautaa. ²⁰ Suli qikiḡtapayaurat piiḡsut iḡḡipayauratlu paḡinnatqikkumiḡaiḡhutiḡ. ²¹ Suli natatḡuḡnaḡpaurat kataktut iḡuḡnun qilaḡmiḡiḡ uḡumaisilaḡaḡtuḡat 100-pound-tunlaa. Aasrii iḡuich taimaḡuutiḡaat Agaayyun piḡutigiḡplugu iluḡliḡutiḡpauraḡ natatḡuḡnatigun, taamna iluḡliḡutiḡpauraḡ tatamnaḡpagitḡluni.

17

Akiisuḡpaglu Niḡrugaaḡluḡlu

¹ Tarani ilaḡat tallimat malḡuk israḡulgich piḡaḡtuḡat tallimat malḡuḡnik iluligauranik uvamnukhuni uḡaḡtigaḡaḡa, “Ki. Qiḡiḡtitkisigikpiḡiḡ tatapsausriaksraḡanik akiisuḡpaum aquppiruam iḡuḡiaktuani imiḡni. ² Umialiḡiḡ nunam sayuḡaḡatiḡaḡniḡsut taavrumiḡa akiisumik, suli iluḡatiḡ iḡui nunam imiliḡiḡiḡsut imiqhutiḡ wine-mik sayuḡaḡhanik akiisum.” ³ Uvvaasriiḡ Iḡqitchuamun Irrutchimun aḡalatitluḡa israḡulgum aullautigaḡaḡa suviksraḡilaamun. Aasriiḡ qiḡiḡtuḡa aḡnamik aquppiruamik qaḡani kavviḡiksaam niḡrugaaḡluum aḡlaḡaḡtuam pigiitchuamik pisaḡḡatinik iluḡaani qaamiḡi. Taamna niḡrugaaḡluk tallimat malḡuḡnik niaḡuḡaḡtuḡ suli qulinik nagruḡaḡhuni. ⁴ Aḡnaḡ atnuḡaaḡaḡniḡsuḡ qiḡiḡaḡiksuanik tuḡuaḡtaanik kavviḡiksaaniglu, suli qiḡiḡyunaḡsriḡsuḡhuni maniḡmik kaviḡsaamik suli akisuruanik uyaḡauraanik suli qatiḡtaanik suḡauraḡpaḡnik. Arḡaḡmiḡiḡ tigummiḡiḡsuḡ qallutmik piḡiuḡtamik maniḡmiḡiḡ kav-iḡsaamiḡiḡ immaukkaḡtuamik naḡḡunallapiaḡataḡtuaniḡ atuummiruanik sayuḡaliḡmiḡun. ⁵ Aḡnam qaḡani aḡlaḡaḡniḡsuḡ atigḡmik kanḡisilḡunaitchuamik,

“Babylon, kamanaḡtuḡaḡ,
Aakaḡat Akiisut

naggunallapiaġataqtuapayaatlu nunamiittuami.”

⁶ Tarra qiñiġiga aġnaq imiliqsuaq auñatnik ipqiqsittuat suli auñatnik tuqqutauruat pisigiplugu ukpiqsriġitij Jesus-mik.

Qiñiġapku aġnaq atqunaq quviġusruktuġa ⁷ Aasrii israġulgum uqautigaġa, “Suvaata quviġusrukpiġh? Uqautigisigipiñ kanjicsilġunaitchuanjanik aġnam suli taavruma niġrugaaqġuum usriaqsigvian, niaquqaqtuam tallimat malġuġnik nagruqaqhuniġu qulinik. ⁸ Niġrugaaqġuk qiñikkan itkaluaqtuag ingiġsuq pakma, suli mayuġumaaqsiruq natiqsinaitchuamiñ aġmaġnimiñ aasriiñ piyaqquġviñmuktuksrauluni. Iñuich iñu-
uruat nunami tamatkua atijich aglaksimaitchuat makpiġaġani iñuulġhum iñiq-
taulġatalġhaniġaglaan nunam quviġusrukkisirut qiñiġumitruġ niġrugaaqġuk itkaluaq-
tuag suli ingiqhuni pakma suli sagvitqikkisipluni iġaatnigu. ⁹ Iñuk kanjicsisuktuaq
taavrumiġa isrumatuliqaqtuksrauruq Agaayyutmiñ. Tallimat malġuk niaqut tallimat
malġuk qimiġaġururur taavruma aġnam aquppivigikkani. Tallimat malġuk umialgupmi-
uttuuq. ¹⁰ Tallimat umialgich umialġuġaiġniġsut, atausriq umialġusugaaqhunisuli, suli
atla agġisagumapluni. Taimma agġiġumi umialġuurallakkisigaluaqtuq sivikitchuami
piviġmi. ¹¹ Aasriiġi niġrugaaqġuk itkaluaqtuag ingiqhuni pakma, taamna tallimat
piñayugiġaat atangich aglaan iġagiġaat tallimat malġuk atangich. Suli piyaqquġviñ-
mukkisiruq. ¹² Aasriiñ qulit nagruich qiñikkatin qulit umialġurur akuqtuimaitchuatsuli
aġalatchiġksramik umialiktitun, aglaan saġġiqagumaqtut umialiktitun sivikitchuami
piviġmi piqatigilugu niġrugaaqġuk. ¹³ Taapkua atautchiiġnamik sivunniutiqaqtut, suli
qaitkisigiġaat saġġigikkaqtij aġalatchiġksraqtijlu niġrugaaqġuġmun. ¹⁴ Iliġich aġuyyi-
aġisirut ipnaiyaamun aglaan ipnaiyaam akiiġiġisigai, atakkii Ataniġigiġaat atangich suli
umialigiġaat umialgich, suli tamatkua piqatauruat ilaani tuqġuutiqaqtut piksraqtaġu-
plutiġ suli tuniġsimaplutiġ.”

¹⁵ Aasriiñ israġulgum uqautigaġa, “Imġich qiñikkatin akiisum aquppivigikkani,
tamarra iñuich iñugiġallapiaqhutiġ nunaaqqipayauraniñ uqausriqaqtuat atlakaagiñnik.
¹⁶ Suli qulit nagruich qiñikkatin suli niġrugaaqġuum uumigiġagutigisigiġaat akiisug. Il-
iġisa aatkisigiġaat suurapayaġniġnik unillugu atnugaiġlaaq aasriiñ niġipmilugu timaa ikip-
kaqmilugu ikniġmik. ¹⁷ Atakkii Agaayyutim kipigñiugutiqaqtinnigai tanjigukġugich ilaan
sivunniutini atausriġuqulugillu qaitchitqulugillu iliġich aġalatchiġksraġatnik umia-
liktitun niġrugaaqġuġmun, Agaayyutim uqalġi immiumaniaġhatnunaglaan. ¹⁸ Aġnaq
qiñikkan nunaaqqiġigaa kamañaqtuag atanniġsimatniktuag umialijitnik nunam.”

18

Babylon Suksraunġikkauruq

¹ Tamatkua aquatigun qiñiqtuġa atlamik israġulijmik atqaqtuamik qilajmiñ
aġalatchiġqipauraqaqhuni, aasriiñ iluqaan nuna qaummaġiksipkaġaa qaumaniġmiñnik.

² Tarra nipruaġniġsuq itna,

“Babylon kamañaqtuag suksraunġikkauruq, tarra iġumutuuruq!

Inigiliutiġaat tuñġaiġllu qanusripayaatlu irrusriqġuich
sulipsuuq qaayugñaqtuapayaatlu
uumiñaqtuatlu tiġmiagruich.

³ Babylon qaitchigai wine-mik iñuġich nunaaqqipayaat imiliqtitlugich
sayuġalġhan saġġiruamik wine-naġjanik.

Umialijni nunam sayuġaqatiginiġaat ilaa,
suli tauqsigñiaqtijniñ nunam umialġuġvigiplugu
umialgutitigun akuqtukkanijich ilaan atugaulġhagun.”

⁴ Tarra tusraapmiuġa atlamik nipimik qilajmiñ uqaqtuamik,

“Iñuġmaġ, annisitchi taavrumakġa nunaaqqimiñ.

Ilipsi iġauruksraunġitchusri killuqsautaiñi,
piqataunġitchumausriġi ihuilluġutiksrautaiñi.

⁵ Killuqsautai iñugiaktut qutchiksiplutiġ qilaktun,

suli Agaayyutim itqaǵigai savamaq̄lutai.

⁶ Utiqtitchivigisriun̄ Babylon qaisarjatun ilipsit̄n̄un,
akilǵıǵıluǵu malǵuktun ilaan savaan̄igun,
immiǵıluǵu qallugauran̄a malǵuktun ilaa imiksriun̄matun ilipsit̄n̄un.

⁷ Atqunallapiaǵıluǵu in̄miñik kamagiruaq in̄uuniugaqmıuq susrunǵisaallapiaǵhuni.
Pakma aatchuqsiun̄ nagliksaaǵutiksramik alianallapiaqtuamıǵlu.

Atakkii uqaqtuq in̄miñun,

‘Uvan̄a aquppiuraaǵisiran̄a ataniqtun. Uilgaan̄gitmiun̄a.
İlitchuqsriyumiñaitchun̄a alianamik.’

⁸ Taatnaǵıluǵu ihuıllıuǵutiqpauraksran̄ıñ tikitkisigaat atautchimi uvlumi,
tuquǵhum, alianamlu, kakkaaǵnamlu.

Suli ikigisiruq ikniǵmik,

atakkii Atanguruaq Agaayyun sapiǵñaqtuq atanniiruaq ilaanik.”

⁹ Tarraasriñ umialın̄isa nunam sayun̄aqatiqaqtuat akiisumik pisun̄nautaıǵun qıaǵisi-
gaat alianniugutıǵıluǵu taamna aǵnaq qıñıǵumıtrun̄ isia ikualanın̄an. ¹⁰ Qıchaǵısirut
un̄asriksilutin̄ sivuuǵaǵıluǵu ilaan nagliksaaqtıtıuǵha uqaǵutin̄,

“Naklıun̄, naklıun̄, ilvich Babylon, kamañaqtuaq nunaaqııq,
san̄ııqıaǵaluaqtuaq nunaaqııq.

Atautchimi sassañıǵımi anasriñıuqsakkaun̄aniktutin̄.”

¹¹ Uvvaasriñ tauqsıǵñıutilgich nunapayaami qiarut kiñuvǵuplugu ilaa, atakkii
tarkaǵaǵlaan kimikun̄niñ tauqsıqsıksraıǵñııqsuq suuran̄ıñik. ¹² Suuraqpaurat kav-
ıqsaatlu qatıqtaatlu maniich, akısuruatlu uyaǵauraat, qatıqtaatlu sun̄auraqpaich, uk-
ıǵhaaǵıksaatlu suli ukiǵhaat tun̄uaqtaatlu, siluıllı kavvıǵıksaatlu, qanusrılimaatlı ayuǵ-
naqtuat qıruıch, qanusrılimaatlı suurat tuugaaniñ, akısuruatlu qıruıch, patukpaiıllı,
saviǵhatlu, uyaǵaıllı sıqquqtatun, ¹³ sinimatlu, avuugutit, tipraǵıksautit ikıpkıaǵıgıch,
myrrh-lu, frankincense-lu, wine-nat, uqsrut, mukkaaǵıksaat, mukkaaksratlu, niǵrutitlu,
ıpnaiç, tuttuqpaich, tuttuqpagautitlu, suliun̄niñ in̄uuruat in̄uıch. ¹⁴ “Asrıatluun̄niñ
kipiǵniugutıǵıkkatin̄ piıqsut ilipniñ, suli suuran̄payaatin̄ akısuruat qıñııyunaqtuatlu taim-
maurıtlı ilipniñ, aasrı sumıun̄niñ paqıtchumiñaiǵitin̄.” ¹⁵ Tauqsıǵñıutilgich tamatku-
nıñ suuranik umialguqtuat taavrumak̄n̄a aǵnamiñ qıchaǵısirut un̄asriksuami, sivu-
uǵaǵıluǵu nagliksaaqtıtıtıuǵha alianapiaqtuamıç qıalutin̄, ¹⁶ uqaǵutin̄,

“Naklıun̄, naklıun̄. Kamañaqtuaq nunaaqııq

atnuǵaaqııguuruq ukiǵhaaǵıksaanik tun̄uaqtaanıǵlu kavvıǵıksaanıǵlu,
qıñııyunaqusrıqsuq̄huni manıñmik kaviqsaamik,
akısuruanıǵlu uyaǵauraanik, qatıqtaatlu sun̄auraqpaıñnik.

¹⁷ Atautchimi sassañıǵımi tammaıǵai iluqaisa umialgutini.”

Suli iluqıaǵmıñ umiaqpaich umialın̄ıch taǵıuqsıuqtıllı suli iluqıaǵmıñlu akiññan̄-
nıaqtat taǵıumi qıchaǵıniqsut un̄asriksuami, ¹⁸ suli nıpaalarut qıñııqamıtrun̄ isia
ikualanın̄an uqaq̄hutın̄, “Piıtchuq atlamik nunaaqıımıç taavrumatun kamañaqtuatun
nunaaqıısun̄.” ¹⁹ İlin̄ısa nalluqsruǵnıgaat nunam apyua nıaqumıknun, qıallaǵmıñ
kın̄uvǵullaǵmıñlu nıpaalaplutın̄,

“Naklıun̄, naklıun̄. Taamna kamañaqtuaq nunaaqııq!

İluqıaǵmıñ umiaqpaqatıuǵı taǵıumi umialguǵnıqsut
suuran̄ıǵun akısuruatıǵun!

Atautchimi sassañıǵımi suksraunǵıqsauruq.”

²⁰ “Qılaak, quviasrukpaıtıǵıun̄ suksraunǵıqsauǵha.

Quviasrukpaıtıçı Agaayyutim in̄uıllı uqıraqtauruasıılu sıvunıksrıqırauruasıılu,
atakkii Agaayyutim akiısuq anasriñıuqsıaǵutıǵıǵaa
pısigıplıǵu savaan̄ıǵun ilipsit̄n̄un.”

²¹ Tarani sapiǵñaqtuq israǵulıç tıǵusrıruq uyaǵaǵruamıç anıruatun mukkaaksrıuǵu-
tıtun aasrı mıluqsautıplıǵu taǵıumun, itnaq̄huni,

“Taatanatun kamañaqtuamıç nunaaqııq Babylon iksautıkkıaǵısıruq,

aasriiñ qiniñnatqikkumiñaigisiruq sumiunniiñ.

²² Suli nipiñich nuqaqtiligaqtit atuqtuuralgich
suli supluaqtuğnaqtuatlu qalğuqtautitlu tusrağnatqikkumiñaitchut ilipni
uvakñaniñaglaan.

Suliuqtit qanusripayaanik paqinnatqikkumiñaitchut ilipni,
suli qatrağniña mukkaaksriugutim tusrağnatqikkumiñaitchuq ilipni.

²³ Suli qaumangã kialuuram
qaummağitqikkumiñaitchuq ilipni uvakñaniñaglaan.

Nipaata uiksrautimlu nuliaksrautimlu
tusrağnatqikkumiñaitchuq uvakñaniñaglaan ilipni.

Ilvich tauqsigñiaqtitin kamanagñiqsrauniqsut nunami.
Suli aņatkuuñipkun iluqaisa nunam iñui kinnigitin.

²⁴ Suli Babylon anasriññukkauruq
atakkii auņat sivuniksriqirit ipqitchuatlu iñuich
suli iluqagmij tuqqutauruat nunami qiniñnaqtut nunaaqqimi.”

19

Qatchallautiqaliq Qilañmi

¹ Taavruma aquagun tusraaruña nipiqpaurañanik iñugaagrukpaum qilañmi,
uqaqhutij,

“Quyanaqniaqpat!

Anniqsuğiağlu kamanaunlu [kamakkunlu] saññiñlu
pigigaa Atanguruam Agaayyutipta.

² Atanniqsuutai ilumutuuruat nalaunñaplutij.
Atakkii akiisuqpaum asiññuğaa iñupayaaq nunami sayuñaligmigun.

Taatnaqlugu Agaayyutim atannigaa anasriññuqsaqługu
piqutigiplugich tuqqutauruat ilaan savaktaiñ.”

³ İlaqatchiqługu niplitqiksut.

“Quyanaqniaqpat!

İsiq ikualaruamiñ nunaaqqimiñ qunmuktuq taimuñja isruitchuamun.”

⁴ Suli iñuiññaq sisamatlu umialijñat sisamatlu uumaruat putiqtitut nangaqlugu
Agaayyun aquppiruaq aquppiutaqpañmiñi, uqaqhutij,
“Amen! Quyanaqniaqpat!”

İpnaiyaam Katchuutiviksrautaa

⁵ Suli nipi niqliqsuq aquppiutaqpañmiñ,

“Nangaqsiuñ agaayyutigikkaqput,
iluqapsi savaktaurusrii

talusriurusriiñlu ilaanik,
kamanaiññağmij, kamanaññağmij.”

⁶ Aasrii tusraagiga nipiqpauraq itna liilaa nipaaitun iñugiallapiagataqhutij iñuich,
nipaaitunlu iñugiaktuat imğich, nipaaitunlu suañaruam katlulam, uqaqhutij,
“Quyanaqniaqpat!

Atanguruam Agaayyutigikkaqput Saññipayaaqtuq aņalatchiruq.

⁷ Quviatchakta quviasrullapiagutalu.

Nangaglakput kamanautaa;
atakkii katchuutiviksrautaa ipnaiyaam tikitchuq,
suli ilaan nuliaksrautaa iñmiñik itqanaiñaniktuq.

⁸ Nuliaksrautaa atnuğaksrisauruq
qatiqtaamik ukiññaagiksaaq qaummağiksuamiglu salumaruamiglu.”

Atakkii ukiññaagiksaaq nalaunñaruat savaagigaat ipqiqsitanijñ Agaayyutim.

⁹ Aasriiñ israğulgum uqautigaaña, “Ağlaguñ una, quvianamiurut tamatkua aiyugaaq-
tauruat katchuutiruakun nullautchiqpagviksrañanun ipnaiyaam.” Uqautitqikkaaña,

“Taapkua ittut ilumutullapiaq Agaayyutim uqalhi.” ¹⁰ Taranitarra puttuna isragulgum isigaiñun purvigisrukługu, aglaan uqautigaana, “Taatnaqnak, uvanap-tuuq savaktiñhiñagigaana Agaayyutim iliptun aniqatiuptitunlu tupiksriuat Jesus-ñum sagvikkananik. Purvigilugu nangagun Agaayyun. Atakkii taapkua uqaksrisimaruat pisigiplugu Agaayyun sivullikkaurut irrutchikun sivuniksriqirititun sivuani.”

Usriaqsiasuaq Qatiqtaami Tuttuqpañmi

¹¹ Suli qiñigiga qilak anmaqtuaq, atanii qatiqtaaq tuttuqpak! Taamnaasrii aqup-piruaq taavrumani atiqagñisusq Tuniqsimaruumik suli Ilumutuuruamik, aasrii atan-niqsuiruq anuyakhunilu nalaunjaruałikun. ¹² Ilaan irrak inniqsuk ikualaruatun ikniq-tun. Niaquani iñugiaktut niaqugutit. Atqa aglausimaniqsusq ilaani, kia-unniñ iñuum ilisimangisaña aglaan kisimi. ¹³ Atnuğaaqagñisusq akuqturuamik misruktaqsimaruumik anmun, suli taiyugaat uumiña atigmik “Uqalha Agaayyutim.” ¹⁴ Suli anuyaktaiñ qilaum malinñigaat usriaqsiquhutij qatiqtaani tuttuqpañmi, atnuğaaqahutij ukiñhaagiksaanik qatiqtaanik salumaruanik. ¹⁵ Ilaan qanganiñ anniuğagñisusq ipiktuaq savikpak. Taavrumiña ipiğaqtuğisiñigai nunaaqqiqaich iñunich, suli anjalatkisigai saviñhamik ayaupiamik. Tutmağisigaa misriqqivia tatamnaqsiluni qinnautaa Saññipayaaqatuum Agaayyutim. ¹⁶ Suli akuqturuamiñi mumiğmiñilu atiqagñisusq aglausimaruumik itna,
“Umialgat umialgich,
suli Atangat Atangich.”

¹⁷ Qiñilgitchuna isragulimik qichaqtuumik siqiñigmi nipitusriłapiaqhuni uqauti-plugich iluqaisa tijmiat tijmiruat silami, “Qagğisitchi. Katittitchi nigityagusri nul-lautchiqpagviani Agaayyutim. ¹⁸ Niğiyumagisri timinich umialgich, timinich anuyak-tit qaukñisa, suli timinich kamañatuaq anutit, tuttuqpañsalu timinich tamatkualu tuttuqpaqatit. Niğiyumagisri timinich iluqaisa iñupayaurat, savaktaagruunğiññaanlu savaktaagruunñaanlu, suli kamañaiññaanlu kamaññaanlu.” ¹⁹ Suli qiñigiga niğru-gaaqluk suli umialini nunam anuyaktituummaisaa katiruat anuyaksagumaaqlugu taamna aquppiruaq tuttuqpañmi anuyaktinilu. ²⁰ Aglaan niğrugaaqluk tigurauruq taputi-plugu sivuniksriqinñuaqti savaaqatuaq quvinaqtuanik ilaan takkuani. Kinnitñiniqu-susq tamatkuniña akuqtuiruanik nalunaitmiutanjanik niğrugaaqluum suli putqataq-tuanik ilaan atriñanun. Iluqatik taapkuak siñitauruk iñuunñaanik narvananun ikniğum ikualaruamun sulfur-mik. ²¹ Suli kisinñuqtat tuqqutaurut savikpañagun taavruma aquppiruam tuttuqpañmi, anniuğaqtuakun qanganiñ; aasrii iluqagmin tijmiat niğisuiğatağvigigach timinich.

20

1,000 Ukiut

¹ Tarra qiñiqtuña isragulimik atqaqtuumik qilañmiñ, saagaqhuni argañmiñi an-mautaanik natiqsiñaitchuam anmanğum kalimñaqpañniglu. ²⁻³ Ilaan tigugaa tiritchi-aqluk, taamna taimakñaqtaq nimiğiaq, tuunğauruq Satan-ñuplunilu, qiliqsruqlugu sivunniqlugu 1,000 ukiunik. Aasriñ siñinnigaa natiqsiñaitchuamun anmanigmun umikługu umnutmik piillakkumiñaitchuamik, Satan-mun sagluqiyumiñaiğlugich iñuich tarakñaniñaglaan 1,000 ukiut naanniałhatnunaglaan. Aglaan taapkua aquatigun pitu-isaallaktuksraupmiuq sivikisuurami.

⁴ Qiñiqmiuna aquppiutaqpañnik, suli iñuich aquppiruat tamatkunani saññiqu-tinñiqsut atanniqsuitquplugich. Aasriñ qiñigitka iñuusriñich tamatkua niaquikkau-ruat tuniqsimakamij Jesus-mun uqalhanunlu Agaayyutim suli payañaitñamij ukpiqs-riğmikni. Tamatkua putqatangitchut niğrugaaqlunmun atriñanunlu unniñ akuq-tunğitługu nalunaitmiutana qaumiktigun naaga argañmiktigun. Ilinich iñuutqinñiqsut atanguqatauplutij Christ-mi 1,000-ni ukiuni. ⁵ Taamna tarra sivulliğ anitqigviksraq. Kisinñuqtanich tuqunaruat anitqinğitchut 1,000 ukiut naanñaiñnaisa. ⁶ Quvianamiurut

ipqitlutiņ taapkua piqatauruat sivulligmi anitqiligi. Tuglian tuqulhum sanjiksraipigai, aglaan agaayuliqsigigisigai Agaayyutim suli Christ-ņum, suli atanguqatigigisigaat 1,000-ni ukiuni.

Satan Akiilirauruq

⁷ Tarraasriiņ 1,000-gich ukiut naatpata, Satan pituikkaugisuruq isiqtauviņmiņiņ. ⁸ Aasrii anigisuruq kinnitņigiaņuni iņunjiņik nunam nanipayaaq ilagilugik Gog-lu Magog-lu. Katinniaņgai iluqaisa anuyyiaqulugich. Iņugiaktutilaaqatut qavianatun taņium siņaan. ⁹ Aasriiņ ilijich siaminniqsut iluqaanun nunamun aasrii iluplugu iņuiņ Agaayyutim nunaqqiņlu piqpagillapiakkaņa. Tarraasriiņ ikniq atqaqtuq qilajmiņ aasrii suksraunģiqļugich. ¹⁰ Aasriiņ tuņgaq kinnitņiktuq ilijitņik siņitauruq narvananun ikniņum sulfur-ņumlu, siņitauviaknun sivuani niņrugaaļuum sivuniksriqijņuaqtimlu. Aasrii ilijich nagliksaāģisirut uvlumiļu unnuamiļu taimuņa isruitchuamun.

Aqulliq Atanniivik

¹¹ Suli qiņiqtuņa aniruamik qatiqtaamik aquppiutaqpaņmik taavrumiņalu aquppiruamik taavrumani. Ilaan sivuņaaniņ nunalu qilaglu aullauruk, sumiunniiņ paqinnaņumiņaiqhutik. ¹² Suli qiņiņitka tuqņaruat, kamanaiņņaanlu kamanajņaanlu, qichaqtuat sivuņaani aquppiutaqpaum. Tarra makpiņaat aņmakkaurut, sulipsuuq makpiņaaņich iņuuļhum. Taapkua tuqņaruat atannikkaurut savaaņisigun aglaksimakkaņisitun makpiņaani. ¹³ Taņium suli tuqulhum aņalatchivianlu utiqtitkai tuqņaruapayaat. Ilijich atannikkaurut atausriuttaaqļugich maligutlugu savaaņat. ¹⁴ Aasriiņ tuqulģlu ilaan aņalatchivialu siņitauruk narvananun ikniņum. Tarra taamna tugligigaa tuqulhum. ¹⁵ Tarraasriiņ kisupayaaq, atigikkkaņa aglaksimaitman makpiņaaņiņi iņuuļhum, siņitaupmiuq narvananun ikniņum.

21

Nutaaq Qilak Nutaaglu Nuna

¹ Tarani uvaņa John qiņiqtuņa nutaamik qilajmik nutaamiglu nunamik. Sivulliq qilak sivulligļu nuna piiqsuk, taņiuq piiqmuiqtuuq. ² Suli qiņiņigiga ipqitchuaq nunaqqiq, nutaaq Jerusalem, atqaqtuaq Agaayyutmiņ qilajmiņ, itqanaiyaqsimpluni suli qiņiyunaqusriqsukkaupluni nuliaksrautitun uiksrautmiņun. ³ Aasrii tusrauruņa nipiqaņmik aquppiutaqpaņmiņ uqaqtuamik, “Uvva, ipqitchuaq inaa Agaayyutim piqasriuturuq iņunņun. Agaayyutim nayuqatiginiāģai, aasrii ilijich iņuginiāģai. Agaayyun iņmiņik itqatauniaqtuq ilijitņi. ⁴ Agaayyutim allaqtigisigai qulvipayaat iriņitņi. Ilijich tuqqtqikkumiņaiqsut. Alianniutqikkumiņaiqsut kiņuvģulutiņ atniņņautiqagutiņlu tarakņaniņaglaan, atakkii sut sivuani itchuuruat piiņņiqsut.”

⁵ Suli taamna aquppiruq aquppiutaqpaņmi uqaqtuq, “Ataņii, pakmapak savakkitka supayaat nutaāģuļugich.” Aasriiņ uqautipsaaģaņa, “Aglakkich ukua, atakkii uqalģhich uqautigikkatka ukpiņnaqtut ilumutuuplutiņlu.” ⁶ Sulipsuuq uqautigaņa, “Naanņaniktuq. Uvaņa Alpha-ņuruņa suli Omega-ņuplujalu, aullaņniisaaq suli isrukģitħaaq. Kimunliqaa imiģuliqsuamun aatchuutiginiāģiga imiq akiiļaaģlugu suvliktuāģuraaqtu-aņaniņ imģum iņuunaqtuam. ⁷ Kiņapayaaq akimaruaq paitchaktaaģisuruq taapkuniņa. Suli ilaan Agaayyutigigisigaņa suli ilaa iģņiģigisigiga. ⁸ Aglaali iqsisuruatlu, ukpiqsrīsaitħuatlu, naģģunaqtuanik savaaqaqtuatlu, iņuaqtuqtitlu, sayuņaruatlu, aņatkuuruatlu, aanguaqtuqtautlu, iluqatiņlu sagluturuat, iniqagņiaqtut narvami ikualaruami ikniņmik sulfur-miģlu. Taamna tugligigaa tuqulhum.”

Nutaaq Jerusalem

⁹ Tarani ilajata tallimat malģuk israģulģich tikitchaņa piqaqtuaq tallimat malģuņnik iluligauranik immaukkaqtuanik tallimat malģuņnik aqulligņik ihuilliuģutiqpauranik.

Uqautigaana, “Qagğaiñ, qiñiqtinnaigikpiñ katchuutityaqtuamik, nuliaksrautaanik ipnaiyaam.”¹⁰ Ilaan akiyağaana Ipqitchuakun Irrutchikun iñgiqpauramun qutchiksuamun, aasriiñ qiñiqtitkaana ipqitchuamik nunaaqqimik Jerusalem-mik atqaqtuamik qılañmiñ Agaayyutmiñ.¹¹ Taamna nunaaqqiq qaumaqağniqsuq kamanautaanik Agaayyutim qaummağiññaqtuamik akisuruatun uyağaktun taiyuutiqaqtuaton jasper-mik tapinniluktun igaliqtun.¹² Suli katchikpaqaqtuq qutçillapiaqtuanik qulit malğunmik paaqaqhuni, suli qulit malğuk israğulgich qaunaksirut paanik. Paani aglaqağniqsut atinich qulit malğuk sivullianjı Israel-ğum.¹³ Piñasrut paaqpaich, nigiqpaum tuñaani piñasrut paaqpaich, uñallam tuñaani piñasrut paaqpaich, suli kanaknam tuñaani piñasrut paaqpaich.¹⁴ Suli katchiñi nunaaqqim turviqağniqsut qulit malğunmik uyağanjik aglaqaqtuanik qulit malğunmik atinjitñik uqqiraqtıñiñik ipnaiyaam.

¹⁵ Taamna israğulik uqaqtuag uvañnun piqağniqsuq uuktuutmik piñiamik maniñmiñ kaviqsaamiñ uuktuğuklugu nunaaqqim paañılu katchiñılu.¹⁶ Nunaaqqiq sisamanik iqirğuağniqsuq suli taktılaañalu iraqtutilaañalu atiplutik. Israğulgum uuktuğaa nunaaqqiq uuktuutmiñik, taktılaañalu iraqtutilaañalu kiniktılaañalu inniqsut 1,500 mile-latun atunim.¹⁷ Suli uuktuğai katchiñi nunaaqqim. Qutçiksilaqağniqsut 216 isigañniqtun iñuum uuktuğuułhatun, uuktuun israğulgum atukkañatuntuuq.¹⁸ Suli katchit piñiañuniqsut qivliqtaaniñ uyağañniñ taiyuutiqaqtuaniñ jasper-mik. Nunaaqqiqli piñiañuniqsuq maniñmiñ kaviqsaamiñ, tapinniluklugu igaliqtun.¹⁹ Suli turvii katchiñiñ nunaaqqim qiñiyunaqusriqsusimarut qanusripayaanik akisullapi-aqtuaniglu qivliqtaaniglu uyağanjik taiyuutiqaqtuanik jasper-miglu, sapphire-miglu, agate-miglu, emerald-miglu,²⁰ onyx-miglu, carnelian-miglu, chrysolite-miglu, beryl-miglu, topaz-miglu, chrysoprase-miglu, jacinth-miglu, suli amethyst-mik.²¹ Aasriiñ qulit malğuk paañi qulit malğuniqsut qatiqtaat suñauraqpaich akisuruat. Paallaa piñiañuniqsuq atautçimiñ qatiqtaamiñ suñauraqpañmiñ akisuruamiñ, suli apqutaa nunaaqqim inniqsuq salumaruamiñ maniñmiñ kaviqsaamiñ, tapinnilukhuni igaliqtun.

²² Uvaña John qiñingitçuna agaayyuvikpañmik nunaaqqimi, atakkii Ataniq Agaayyun Sañjıpayaaqqtuag ipnaiyaaglu agaayyuvikpağiniğik taavruma.²³ Suli nunaaqqiq inuqsrañiñniqsuq siqiñiğmik naaga tatqimik qaummatiksrağmiñik, atakkii kamanautaan Agaayyutim qaumagigaa suli ipnaiyaaq nanigiplugu taavruma.²⁴ Iñui nunapayaat pisruktaugisirut nunaaqqim qaumanani, suli umialgi nunam tikiutrigisipmiut suurapayaagmiknik taruña.²⁵ Suli paañi taavruma umiksimayumiñaitçut uvluqtutilaañatun. Itqağisiuñ, unnuatlaiññaqtuq tarani.²⁶ Tikiutigisigaich taruña umialgutai suurañılu nunam nunaaqqipayaañata.²⁷ Aglaan kiñapayaag salumaitçuaq naaga savaaqqtuag nağgunallapiaqtuamik naaga sagluturuag isigumiñaitçuaq taruña, aglaan kisimiñ tamatkua iñuich atinich aglaqaqtuat İpnaiyaam makpiğaanıñi iñuuruatigun.

22

¹ Tarra israğulgum qiñiqtitkaana kuñjanik imğan iñuunaqtuam, tapinniluklugu igaliqtun, suvliguraaqtuamik aquppiutaqpañaniñ Agaayyutim suli ipnaiyaam,² sağvaqhuni qitqagun apqutaan nunaaqqim. Suli avatikni kuugum inniqsut napaaqtut iñuunaqtuat asirriugaqtuat qulit malğuiñik tatqigağipman ukiumi. Akutuqpaliñich napaaqtut mamirrutiginiğaiç nunam iñuñisa.³ Suapayaag Agaayyutim nağğugikkana piqutigiplugu killuqsaun paqitqikkumiñaitçuaq nunaaqqimi. Aquppiutaqpaña Agaayyutim ipnaiyaamlu tarani itkisiruq, suli ilaan savaktiñiñ purvigigisigaat.⁴ İliñisa qiñiğisigaat kiiñana [kariqsılıgu irrusripana]. Suli ilaan atqa aglaqağniqaqtuq qauñitñi.⁵ Taavrumani unnuaqtatqikkumiñaitçuaq; iñuich inuqsratqikkumiñaitçut qaumanajnik nangumlu siqiñğumlu, atakkii Ataniq Agaayyun qaumagigisigaat. Suli iñuich ayalatçiqataugisirut taimuña isruitchuamun.

Jesus Christ-ğum Agğıha

⁶ Suli israğulgum uqautigaaña, “Tamatkua uqautauruat ukpignapiaqtut suli ilumutuuplutinj. Suli Atanguruam, Agaayyutaata irrusrijich sivuniksriqirit, tiliñigaa israğuligikkani ilitchuğipkaquplugich savaktigikkani sunik atuumayasriuraqtuanik. ⁷ Naalağnisitchi, uvaña agğıluagisiruña. Quvianamiuruq iñuk kamaksriuruq uqalijitñik sivuniksriqutinisa ukua makpigaat.”

⁸ Uvva John-ñuruña tusraaruq qiniqlugu tamatkuniña sunik. Tarraasriiñ tusraakapkich qiniqlugillu sitquqtuña purvigisrukługu sivuğaatnun isiganiñ israğulgum qiniqtitchirima tamatkuniña sunik. ⁹ Aglaan ilaan uqautigaaña, “Taatnaqnak, uvaña savaktauqatauruña ilipni aniqatiupniñu sivuniksriqirinilü, suli piqatigiplugich tamatkua kamaksriuruq uqautijitñik ukua makpigaat. Purvigilugu nangagun Agaayyun.”

¹⁰ Tarra ilaan uqautigaaña, “Iriqsimaniaqnagich uqalijich sivuniksriqutinisa ukua makpigaat, takku piviksraq qalliruq. ¹¹ Iñuk pigiitchualiqiruaq pigiitchualiqituiñağli. Suli iñuk salumaitchuaq salumaittuiñağli. Suli iñuk nalaunñaruq nalaunñatuiñağli. Suli iñuk ipqitchuaq ipqiqsautuiñağli. ¹² Naalağnisitchi, agğıluagisiruña. Saagağni-ğigiga akiliutiksrağa qaisaksrağa iñupayauramun maliğullugu qanutchimik savaaqaqpan. ¹³ Uvaña Alpha-ñuruña suli Omega-ñupluñalu, sivulliq suli aqulliq, aullağniisaaq suli isrukłitchaaq.”

¹⁴ Quvianamiurut [tamatkua kamaksriuruq uuma tillisianik, suli] tamatkua igguqtuat atnuğaatinj salummaqlugich. Ilijich isitlasriñaiaqtut paatigun nunaaqqimun suli nigitlasriplutin asrianik napaaqtuaniñ iñuunaqtuam. ¹⁵ Nunaaqqim silataani ittut qipmich, anatkutlu, atlatuqtitlu, iñuauqtuqtitlu, aanguanun putqataqtitlu, kisupayaaglu piqpaksriuruaglu piliqiruağlu saglutuliğmik. ¹⁶ “Uvva Jesus-ñuruña, tuyuğigiga israğuliga uqautitquplusri ukpiqtuanñurusri agaayyuviniñi tamatkuniña sunik. Uvaña kanigigaaña kiñuviagipluñalu David-ñum. Qaummağiksuaq uvlaam uvluğiağigaaña.” ¹⁷ Suli Ipqitchuaq Irrusriq nuliaksraunlu uqaqtuk, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq tusraaruq taavrumiña uqaqtuksraupmiuq, itna, “Qagğisitchi.” Suli kiñapayaaq imiguliqsuaq utlautili. Kiñapayaaq imiguktuaq akuqtuili imiğmik iñuunaqtuamik aatchuusriagilugu.

Uqaliqsaagun

¹⁸ Uvaña John, kilillapiagiga iñupayaaq tusraaruq uqalijitñik sivuniksriqutinisa ukua makpigaat. Kiapayaaq ilakpagich tamatkua, Agaayyutimtuuq ilłatiqagisipmigaa ihuilliuğutiqpauranik aglausimaruanik ukunani makpigaani. ¹⁹ Suli kiñapayaaq piqsiqpan uqautijitniñ makpigaanat tamatkua sivuniksriqutit, Agaayyutimtuuq piğniagmigaa ilañiutihiksraña asrianiñiñ napaaqtuan iñuunaqtuam suli ipqitchuamiñ nunaaqqimiñ, aglausimaruaniniñ ukunani makpigaani. ²⁰ Taamna nipliğniqsuaq iluqaitñik tamatkuniña uqaqtuq, “Nalupqinaitchuanik agğıluagisiruña.” Amen. Aggigiñ Ataniiq Jesus. ²¹ Ihuuqutrisaa Atannapta Jesus Christ-ñum nayuutili iluqapsitni. Amen. Taatnapiaq.